

Nr 185.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa
avlönings- m. fl. anslag under riksstatens fjärde
huvudtitel för budgetåret 1944/45; given Stockholms
slott den 3 mars 1944.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 3 mars 1944.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet och, såvitt angår frågan om den militära väderlekstjänstens organisation, jämväl med t. f. chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Domö, anför chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, följande.

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag ha åtskilliga anslag under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1944/45 måst upptagas med allenast beräknade belopp i avvaktan på att slutliga förslag rörande medelsanvisningarna i fråga skulle kunna föreläggas riksdagen. I fråga om anslagen till ersättning till de olika delfonderna till försvarsväsendets fastighetsfond ha redan i särskild proposition, nr 76, slutliga medelsäskanden framlagts för

riksdagen. Sedan numera ytterligare utredning förebragts i fråga om medelsbehovet för nästkommande budgetår beträffande övriga i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln med allenast beräknade belopp uppförda anslag — med undantag för anslaget till kristillägg, till vilken fråga chefen för finansdepartementet torde återkomma i annat sammanhang — anhåller jag att nu få anmäla på försvarsdepartementet ankommande frågor. I särskild proposition den 25 februari 1944, nr 143, har framlagts förslag rörande inrättande av beställningar för långtjänstunderbefäl vid armén och kustartilleriet samt av ett antal nya befattningar för civil personal såsom ersättning för manskapsbeställningar. Beträffande förslaget innebär såvitt avser personalstaterna för nästa budgetår får jag hänvisa till berörda proposition ävensom till de förslag till personalförteckningar som i särskild ordning komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Innan jag härfter övergår till behandlingen av de särskilda anslagen, torde i särskilda avsnitt böra behandlas vissa frågor av gemensam betydelse för flera försvarsgrenar eller eljest av större räckvidd.

A. Vissa särskilda frågor.

Övergången till den nya organisationen av försvarsväsendets centrala förvaltning.

Den av 1943 års riksdag beslutade omorganisationen av försvarsväsendets centrala förvaltning (propositionerna nr 180 och 235; riksdagens skrivelser nr 319 och 321) har under första delen av innevarande budgetår i allt väsentligt genomförts. Beträffande övergången till den nya organisationen torde jag få lämna följande kortfattade redogörelse.

De genom riksdagens beslut nyinrättade centrala förvaltningsmyndigheterna krigsmaterielverket och försvarets fabriksstyrelse trädde i verksamhet redan den 1 juli 1943. Instruktion för sistnämnda verk jämte vissa därtill anslutande bestämmelser utfärdades den 30 juni 1943 (SFS 1943: 559), varjämte samma dag provisoriska föreskrifter rörande verksamheten inom krigsmaterielverket utfärdades. Genom beslut samma dag (regleringsbrevet) meddelades vidare de för ifrågavarande myndigheters verksamhet erforderliga föreskrifterna rörande de för dem anvisade anslagen. Sedermera har Kungl. Maj:t den 3 september 1943 fastställt dels personalförteckning avseende extra ordinarie befattningar i högre lönegrad än 20 vid försvarets fabriksverk utöver vad i regleringsbrevet angivits, dels ock tjänsteförteckning avseende extra ordinarie befattningar i 20 eller lägre lönegrader vid verket.

Vad angår marinförvaltningen och flygförvaltningen genomfördes den beslutade omorganisationen i vissa delar likaledes från och med den 1 juli 1943. Sålunda utfärdades den 30 juni 1943 provisoriska instruktionsbestämmelser dels för marinförvaltningens ingenjör- och intendenturavdelningar m. m., dels ock för flygförvaltningen, vilka bestämmelser skulle lända till efterrättelse från och med påföljande dag.

Det slutliga genomförandet av reformen i fråga om marinförvaltningen och

flygförvaltningen samt övergången till den nya ordningen beträffande övriga ämbetsverk inom förvaltningsorganisationen ha, efter en serie av successiva åtgärder under hösten 1943, ägt rum den 1 januari 1944. Övergången har skett under medverkan av en särskild nämnd, *försvarsförvaltningens organisationsnämnd*, vilken tillkallats enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 april 1943 med uppgift att skyndsamt utarbета och till Kungl. Maj:t inkomma med detaljerade förslag rörande den överflyttning och uppdelning av personal mellan de centrala militära förvaltningsmyndigheterna, som bleve erforderlig vid bifall till det då föreliggande förslaget angående organisationen av försvarsväsendets centrala förvaltning, samt övriga i samband därmed uppkommande spörsmål rörande genomförandet av den planerade omorganisationen ävensom att i samråd med byggnadsstyrelsen framlägga förslag rörande de ifrågavarande förvaltningsmyndigheternas lokalbehov. Nämnden var i verksamhet under tiden den 26 maj—den 30 november 1943. Beträffande dess arbete torde få hänvisas till den redogörelse, som lämnats i berättelse till årets riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit.

I förra årets riksdagsbeslut lämnades frågan om tidpunkten för det huvudsakliga genomförandet av förvaltningsreformen öppen. Åt Kungl. Maj:t uppdrogs att träffa avgörande härom. Genom beslut den 29 oktober 1943 föreskrev Kungl. Maj:t, att följande nya ämbetsverk skulle inrättas från och med den 1 januari 1944, nämligen försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsförvaltning och arméns fortifikationsförvaltning. Kungl. Maj:t förklarade Sig vidare vilja framdeles meddela närmare bestämmelser rörande organisationen av dessa verk. Därjämte förordnades, att arméförvaltningen, i vilken skulle ingå bland annat en tygavdelning och en intendenturavdelning, samt marinförvaltningen och flygförvaltningen skulle från och med samma tidpunkt omorganiseras i enlighet med de närmare föreskrifter, som Kungl. Maj:t framdeles ville utfärda. Genom beslut förstnämnda dag förklarade Kungl. Maj:t vidare, att generalfälttygmästaren tillika skulle vara chef för arméförvaltningens tygavdelning, att generalintendenten tillika skulle vara chef för arméförvaltningens intendenturavdelning samt att chefen för fortifikationskåren tillika skulle vara chef för arméns fortifikationsförvaltning, allt med verkan från och med den 1 januari 1944. Ytterligare förordnades med stöd av riksdagens i samband med förvaltningsreformen meddelade bemyndiganden och beslut, att dåvarande chefen för marinförvaltningen samt marinöverkommisarien skulle från och med den 1 januari 1944 vara överförda på övergångsstat, i båda fallen med tjänstgöringsskyldighet. Slutligen förordnades souschefer för armé-, marin- och flygförvaltningarna samt chef för försvarets civilförvaltning, varjämte vissa andra högre befattningar inom förvaltningsmyndigheterna tillsattes. Senare har chef för försvarets sjukvårdsförvaltning samt ytterligare en del befattningshavare inom de centrala ämbetsverken utsetts.

I anslutning till nyss omförmälda tjänstetillsättningar bemyndigade Kungl. Maj:t likaledes den 29 oktober 1943 de förordnade cheferna (souscheferna) för vederbörande ämbetsverk att envar inom sitt arbetsområde vidtaga de åtgärder, som kunde erfordras för nya och vakanta tjänsters besättande i närmare angiven omfattning eller upprättande av förslag därtill eller som i övrigt

vore påkallade för förberedande av övergång till den nya organisationen, allt i den mån sådana åtgärder icke skulle ankomma på försvarsförvaltningens organisationsnämnd. Vissa närmare föreskrifter i förevarande hänseenden meddelades jämväl.

Genom beslut den 5 november 1943 fastställde Kungl. Maj:t personalförteckningar för försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsförvaltning, arméns fortifikationsförvaltning samt armé-, marin- och flygförvaltningarna i deras blivande organisation att tillämpas tills vidare från och med den 1 januari 1944. I allt väsentligt anslö sig dessa personalförteckningar till de av riksdagen godkända personalförteckningarna. Med stöd av riksdagens bemyndigande (riksdagens skrivelse nr 321 s. 10) gjordes dock i syfte att vinna en smidigare övergång vissa smärre jämkningar i förteckningarna i anslutning till förslag av försvarsförvaltningens organisationsnämnd. I samma beslut föreskrev Kungl. Maj:t — med erinran om de av 1943 års riksdag i dess skrivelse nr 319 under hänvisning till vad som anförts i första särskilda utskottets utlåtande nr 2 (s. 23 och 24 samt s. 41 och 42) och i dess skrivelse nr 321 (s. 10 och 15 i riksdagstrycket) gjorda uttalandena om anställande av personal hos förvaltningsmyndigheterna samt om personaluppsättningen å revisionsbyrån i försvarets civilförvaltning — att för tiden intill den 1 januari 1944 skulle i fråga om de försvarsförvaltningen tillhörande centrala ämbetsverk, för vilka personalförteckningar genom berörda beslut fastställts, i stället för bestämmelserna i kungörelsen den 3 januari 1941 (nr 5) angående återbesättande av vissa civila befattningar i statens tjänst, gälla att vid ingivande av förslag till besättande av å personalförteckning för vederbörligt ämbetsverk uppförd nyinrättad eller eljest ledig ordinarie eller extra ordinarie tjänst (beställning, befattning) eller arvodestjänst, som tillsattes av Kungl. Maj:t, skulle bifogas yttrande av ämbetsverket, huruvida och på vilka grunder behovet av tjänsten jämväl efter återgång till fredsförhållanden kunde anses klart ådagalagt samt att vid på vederbörligt ämbetsverk ankommande tillsättning av ordinarie eller extra ordinarie tjänst eller av arvodestjänst skulle noggrant beaktas, att tjänsten icke tillsattes i annat fall än då behov därav enligt vad nyss sagts vore klart ådagalagt, ägande ämbetsverket jämväl härvid i förekommande fall för tiden intill den 1 januari 1944 åtnjuta befrielse från skyldighet att iakttaga vad i förenämnda kungörelse funnes stadgat. Tillika föreskrev Kungl. Maj:t att, då före den 1 januari 1944 ledighet uppkomme å befattning, som enligt beslut av Kungl. Maj:t skulle eller enligt förslag av försvarsförvaltningens organisationsnämnd avsåges skola överflyttas från ett ämbetsverk till ett annat, befattningen för tiden intill nyssnämnda tidpunkt utan Kungl. Maj:ts medgivande icke finge återbesättas utan allenast uppehållas medelst förordnande.

I anslutning till ett av försvarsförvaltningens organisationsnämnd i skrivelse den 28 oktober 1943 framlagt förslag meddelade Kungl. Maj:t den 5 november 1943 med stöd av 3 § 3 mom. civila avlöningsreglementet beslut om överflyttning av vissa ordinarie civila befattningshavare från arméförvaltningen, marinförvaltningen och flygförvaltningen till befattningar i motsvarande lönegrader inom försvarets civilförvaltning samt från arméförvaltningen till befatt-

ningar i motsvarande lönegrader inom försvarets sjukvårdsförvaltning och arméns fortifikationsförvaltning. Genom beslut den 17 december 1943 ha vidare två beställningshavare vid fältläkarkåren överflyttats till befattningar i motsvarande lönegrader vid försvarets sjukvårdsförvaltning. Beträffande motsvarande överflyttning av civil icke-ordinarie personal har tillvägagångssättet varit, att försvarsförvaltningens organisationsnämnd uppgjort förslag i ämnet, vilka lagts till grund för vederbörande förvaltningsmyndigheters beslut om antagande av sådan personal. I samtliga fall har tillfälle beretts såväl vederbörande myndigheter som de av överflyttningarna berörda tjänstemännen att yttra sig.

Med stöd av riksdagens bemyndigande (riksdagens skrivelse nr 321) fastställde Kungl. Maj:t den 12 november 1943 avlöningsstater för nyssnämnda ämbetsverk, att tillämpas tills vidare under andra hälften av budgetåret 1943/44. Samtidigt meddelades beslut angående dispositionen av anslagsposterna till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, likaledes under andra hälften av budgetåret.

Vidare har Kungl. Maj:t den 17 december 1943 utfärdat slutgiltiga instruktioner för försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsförvaltning, arméns fortifikationsförvaltning, arméförvaltningen, marinförvaltningen och flygförvaltningen (SFS 1943: 886—891), kungörelse med vissa bestämmelser i samband med omorganisation av försvarets centrala förvaltning, innefattande övergångsföreskrifter, kungörelse med vissa bestämmelser för förvaltningsmyndigheternas verksamhet i krig eller krigsfara samt kungörelser om vissa av förvaltningsreformen betingade ändringar i kungörelsen den 22 januari 1943 (nr 33) angående krigsmaktens indelning i fred och rikets militärterritoriella indelning ävensom i instruktionerna för överbefälhavaren samt armé-, marin- och flygledningarna (SFS 1943: 892—901). På föredragning av chefen för finansdepartementet ha vidare utfärdats av reformen föranledda kungörelser med föreskrifter angående försvarets civilförvaltnings kassarörelse m. m. och om ändrad lydelse av 1 § kungörelsen den 23 maj 1924 (nr 178) angående avlämnande till riksräkenskapsverket av årsräkenskaper m. m. (SFS 1943: 902 och 903). Framhållas må, att förslag till fullständig instruktion för krigsmaterielverket utarbetats och remissbehandlats men i avvidan på riksdagens beslut i frågor, på vilka jag i det följande närmare ingår, ännu icke fastställts.

Slutligen har Kungl. Maj:t genom beslut den 22 december 1943 meddelat de ändrade bestämmelser om vissa anslag för budgetåret 1943/44 under rikstatens fjärde huvudtitel m. m., som påkallats av övergången till den nya förvaltningsorganisationen, särskilt beslutet om kassaväsendets koncentration till försvarets civilförvaltning.

I förevarande sammanhang må även omnämnas, att Kungl. Maj:t den 12 november 1943 anbefallt förordnade cheferna (souscheferna) för de ämbetsverk, som skulle undergå omorganisation från och med den 1 januari 1944, att före den 15 i sistnämnda månad till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till anslagsäskanden eller ändringar i tidigare sådana förslag, avseende budgetåret 1944/45. Sedan de ny- eller omorganiserade ämbetsverken vid årsskiftet

trätt i funktion, ha sådana förslag inkommit. Dessa förslag ha lagts till grund för de äskanden om medel till avlöningar och omkostnader för ifrågavarande ämbetsverk under nästkommande budgetår, som i det följande föreläggas riksdagen.

Genom beslut den 28 januari 1944 har Kungl. Maj:t vidare fastställt personalförteckning avseende personal i 20 eller lägre lönegrader vid krigsmaterielverket och i samband därmed utfärdat vissa andra föreskrifter rörande verksamheten inom denna förvaltningsmyndighet.

1943 års förvaltningsbeslut innebar i fråga om fortifikations- och byggnadsförvaltningen ett ställningstagande i princip för en koncentration av den centrala förvaltningsverksamheten på nämnda område. Vid framläggandet av förvaltningspropositionen anförde jag emellertid, att jag i dåvarande läge och med den synnerligen omfattande byggnadsverksamhet på försvarets område, som påginge och vore att förutse för de närmaste åren, ansett försiktigast att icke då genomföra en sådan reform utan dröja därmed till dess det byggnadsprogram, som inginge i försvarets femårsplan, blivit i det närmaste genomfört. Jag framhöll vidare, att jag av anförda skäl ansåg en fortsatt utredning rörande den militära fastighetsförvaltningen ofrånkomlig. Enligt min mening är tidpunkten nu inne att fullfölja utredningsverksamheten på detta område. Jag har sålunda för avsikt att inom den närmaste tiden hemställa om Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla sakkunniga för verkställande av vidare utredning i ämnet.

Försvarsförvaltningens organisationsnämnd har i sin förenämnda skrivelse den 28 oktober 1943 framhållit, att det icke varit möjligt för nämnden att vid fullgörandet av de nämnden ålagda uppdragen nå fram till ett säkert bedömande av förvaltningsorganisationens personalbehov efter återgång till fredsförhållanden. Nämnden hölle emellertid för sannolikt, att förvaltningsmyndigheternas normala personaluppsättning kunde bli i behov av jämkning i ena eller andra riktningen, sedan förhållandena i den nya organisationen stabiliserat sig. Med hänsyn härtill ville nämnden förorda, att denna personaluppsättning vid lämplig framtida tidpunkt gjordes till föremål för en allmän översyn. Organisationsnämndens uttalande översensstämmer i stort sett med vad jag vid framläggandet av propositionen 1943:180 (s. 33) framhöll därom, att det icke för det dåvarande läte sig göra att med säkerhet bedöma förvaltningsorganisationens personalbehov efter återgång till fredsförhållanden. Jag anförde vidare, att den starka ansvällningen av personalstyrkan under rådande beredskapsläge lätt kunde föranleda till en överdimensionering av personalen, som måste undvikas, varför statsmakterna vid personalberäkningarna för de olika förvaltningsorganen måste gå fram med den största försiktighet. De befattningar inom förvaltningsmyndigheterna, som — utöver de egentliga nyckelposterna — på grund av hela försvarsorganisationens utökning måste tillkomma oberoende av vilken organisationsform för förvaltningen som fastställdes, borde successivt föreslås i samband med försvarsorganisationens utökning i enlighet med 1942 års försvarsplan och tillsättas efter prövning i varje särskilt fall. Jag framhöll

slutligen, att hithörande spörsmål, sedan normala förhållanden åter inträtt, finge upptagas till slutlig prövning. Jag finner ej anledning att frånga vad jag vid förvaltningsfrågans behandling uttalade. I likhet med organisationsnämnden anser jag emellertid lämpligt, att förvaltningsmyndigheternas personaluppsättning göres till föremål för en allmän översyn sedan förhållandena i den nya organisationen stabiliserat sig.

Beträffande de med förvaltningsreformen sammanhängande lokalfrågorna må här omnämnas, att Kungl. Maj:t den 24 september 1943 bemyndigat arméförvaltningens fortifikationsstyrelse att sluta avtal om förhyrning för försvarsväsendets räkning av vissa tidigare av flygförvaltningen disponerade lokaler i den Aktiebolaget Hans Osterman tillhöriga fastigheten Grevturegatan 3—5 (de s. k. Ostermanska bilhallarna). Ändamålet med denna förhyrning var främst att med frigörande av vissa bostads- och kontorslägenheter till en lokal sammanföra vissa delar av arméförvaltningen i avbidan på färdigställande av lokaler i den tilltänkta nya ämbetsbyggnaden å Ladugårdsgärde i Stockholm.

Sedermera har Kungl. Maj:t genom beslut den 5 november 1943, med godkännande av ingiven situationsplan, anbefallt byggnadsstyrelsen att med anlitan av ett av 1943 års riksdag för ändamålet anvisat investeringsanslag av 3 700 000 kronor gå i författning om utförande, inom en kostnadsram av samma belopp, av nyssberörda för arméförvaltningen avsedda ämbetsbyggnad å Ladugårdsgärde i huvudsaklig överensstämmelse med ingivna ritningar. I samband därmed har Kungl. Maj:t förklarat, att här avsedda ämbetsbyggnad tills vidare finge tagas i anspråk allenast i den mån därigenom frigjordes förhyrt lokalutrymme av i huvudsak motsvarande omfattning.

I nära sammanhang med frågan om den militära förvaltningens organisation står spörsmålet om den ställning och organisation, som forskningsverksamheten inom försvaret bör intaga. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 februari 1943 har tillsatts en särskild nämnd, *försvarets forskningsnämnd*, med uppgift bland annat att verkställa utredning rörande dessa spörsmål. Nämnden har den 30 december 1943 avlämnat betänkande med förslag i ämnet, innefattande den mening, som vid ärendets behandling inom forskningsnämnden företratts av fem ledamöter. Forskningsnämndens ordförande samt en ledamot ha anmält avvikande mening. Betänkandet har gjorts till föremål för remissbehandling. Då uppfattningarna rörande den lämpligaste organisationen av ifrågavarande verksamhet starkt brutit sig mot varandra, har det icke varit mig möjligt att på den korta tid, som stått till buds, taga slutlig ståndpunkt till hithörande svårbedömliga spörsmål. Jag är därför icke beredd att utan ytterligare överväganden för riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Uppsättande av en sjunde jaktflottilj.

1941 års försvarsutredning föreslog i sitt den 12 januari 1942 avgivna betänkande med förslag till plan för organisationsarbetet inom försvarsväsendet under femårsperioden 1942/47, att flygvapnet skulle organiseras på — förutom

bomb-, spanings- och torpedförband — sex jaktflottiljer. Av dessa funnos tre redan uppsatta, varför under femårsperioden tre nya jaktflottiljer skulle tillkomma. Försvarsutredningen framhöll emellertid, att det icke syntes utredningen osannolikt, att utvecklingen under femårsperioden kunde komma att tala för en ytterligare utökning av flygvapnet. Därvid syntes i första hand ytterligare en jaktflottilj böra tillkomma.

I yttranden över försvarsutredningens betänkande föreslogs från flera håll, bland annat av överbefälhavaren, cheferna för marinen och flygvapnet samt 1942 års försvarsberedning, att flygvapnets organisation skulle utökas med en sjunde jaktflottilj (F 18). I vissa av yttrandena angåvos därvid vissa besparingar som skulle kunna genomföras med avseende å andra delar av försvarsorganisationen för att bereda utrymme för den sjunde jaktflottiljen inom den för femårsperioden beräknade kostnadsramen för försvarsväsendet.

Vid anmälan av denna fråga i 1942 års *försvarsproposition* (1942: 210) framhöll jag, att även för mig ett starkare flygvapen framstode som betydelsefullt och att jag därför i princip intet hade att erinra mot uppsättandet av en sjunde jaktflottilj. Emellertid fann jag det icke nödvändigt, att beslut därom fattades redan då, samt anförde härutinnan ytterligare följande.

Det är nämligen ganska tveksamt, om denna ytterligare utökning av flygvapnet kan med hänsyn till utbildningen av personal och till organisatoriska svårigheter medhinnas inom femårsperioden. Vidtagas redan nu åtgärder för att trygga leveransen av den erforderliga flygmaterielen, vilket jag senare kommer att föreslå, kan med det slutliga avgörandet av denna fråga anstå till 1944 års riksdag. Skulle det vid denna tidpunkt visa sig, att flottiljen icke hinner uppsättas inom femårsperioden, har ingenting annat inträffat än att övriga flottiljer kunna tillföras flygplan vid en tidigare tidpunkt än som ursprungligen beräknats. Kan å andra sidan flottiljen uppsättas inom femårsperioden, erfordras ett flygfält, som måste iordningställas under den närmaste tiden. Ett dylikt fält är emellertid under alla omständigheter nödvändigt för flygvapnets samverkan med flottan, varför jag utgår från att åtgärder skola vidtagas för anordnande av ett sådant fält.

Då jag föreslår, att frågan om tillkomsten av denna sjunde jaktflottilj skjutes något på framtiden, beror detta även därpå att ett beslut nu innebär, att statsmakterna binda sig för ett överskridande av kostnadsramen med i genomsnitt 12 miljoner kronor om året. Några möjligheter till besparingar på annat håll, som kunna godtagas, ha icke kunnat anvisas. Att lösgöra några för ändamålet alldeles otillräckliga belopp genom att giva avkall på nödvändiga fordringar i fråga om flygvapnets materiella utrustning anser jag nämligen icke rådligt. Enär såsom förut framhållits en utvidgning av kostnadsramen måste ingiva stora betänkligheter, bör en dylik icke utan tvingande nödvändighet ske. Vid den tidpunkt då beslut senast bör ha fattats — år 1944 — bör det ha blivit klarlagt, antingen att uppsättandet av flottiljen icke medhinnes, i vilket fall kostnaderna komma att falla på tiden efter femårsperiodens utgång, då genom minskade materielanskaffningar bättre utrymme för bestridande av nämnda kostnader kommer att föreligga, eller, i motsatt fall, i vad mån kostnaderna för flottiljen kunna bestridas genom anlitan av de utvägar för åstadkommande av besparingar på annat håll inom försvarsväsendet, som enligt överbefälhavarens mening möjligen kunna föreligga och som äro en förutsättning för att den ifrågasatta utvidgningen skall kunna ske inom den avsedda kostnadsramen.

1942 års riksdag anförde i sin skrivelse nr 374 i denna fråga följande.

Riksdagen vill för sin del — med hänsyn till den utomordentliga vikten av att flygvapnet erhåller största möjliga effektivitet — ansluta sig till departementschefens sålunda uttalade uppfattning, att, därest så med hänsyn till utbildnings- och andra organisatoriska förhållanden visar sig möjligt, en sjunde jaktflottilj skall uppsättas under femårsperioden. Riksdagen, som sålunda räknar med att denna sjunde jaktflottilj kommer att ingå i flygvapenorganisationen, anser fördenskull i likhet med departementschefen, att åtgärder redan nu böra vidtagas för att säkerställa leveransen av flygmateriel för flottiljen i fråga ävensom för anordnande av flygfält för densamma. Riksdagen vill vidare understryka angelägenheten av att riksdagen senast år 1944 får sig förelagt förslag i frågan och att därvid möjligheten att åvägabringa mot de därav betingade kostnaderna svarande besparingar under femårsperioden tagas under noggrant övervägande. Riksdagen delar nämligen, såsom förut anförts, departementschefens uppfattning, att kostnadsramen icke bör utan tvingande skäl överskridas.

I enlighet med vad som förutsattes i försvarspropositionen har — sedan 1942 års riksdag därtill anvisat medel — arbeten igångsatts för iordningställande av ett krigsflygfält på Södertörn, vilket efter vissa utvidgningar avsetts skola kunna utnyttjas för en sjunde jaktflottiljs fredsöfverläggning.

Chefen för flygvapnet och flygförvaltningen ha nu i gemensam skrivelse den 27 augusti 1943 — med förmälan att inom flygvapnet verkställda undersökningar givit vid handen, att den sjunde jaktflottiljen beräknades kunna uppsättas från och med budgetåret 1946/47 — hemställt om förslag till innevarande års riksdag om uppsättande av ifrågavarande jaktflottilj.

I skrivelse den 9 oktober 1943 har *överbefälhavaren* tillstyrkt framställningen och i samband därmed redogjort för en genom hans försorg verkställd utredning rörande möjligheterna att åstadkomma besparingar inom femårsplanens kostnadsram för motvägande av merkostnaderna för jaktflottiljen.

Då jag fann ytterligare undersökning i detta hänseende erforderlig, uppdrog jag — såsom närmare anförts i årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, s. 16) — under hand åt överbefälhavaren att verkställa en dylik förnyad undersökning, vilken avsågs skola taga sikte på möjligheterna att reellt nedbringa kostnaderna för försvarsväsendet i angivet syfte.

Med skrivelse den 18 januari 1944 har överbefälhavaren överlämnat den sålunda verkställda utredningen, vilken begränsats till att behandla dels budgetåret 1946/47, dels den närmast därpå följande femårsperioden.

Utredningarna rörande möjligheterna att åstadkomma besparingar för motvägande av merkostnaderna för den sjunde jaktflottiljen äro av den beskaffenhet, att en fullständig redogörelse för dem icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Upplýsningar utöver vad av det följande framgår torde få inhämtas genom de handlingar, som i vanlig ordning komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

***Av överbefälhavaren nu anförda skäl för den
sjunde jaktflottiljens uppsättande.***

I sin skrivelse den 9 oktober 1943 har överbefälhavaren erinrat om att han i sitt yttrande över försvarsutredningens förslag framhållit såsom det mest

angelägna önskemålet i fråga om förbättringar av utredningens förslag i dess helhet, att en sjunde jaktflottilj beslutades. Såväl föredragande departementschefen som 1942 års riksdag syntes ha delat denna uppfattning. Att ändock beslut om uppsättandet av en sjunde jaktflottilj icke fattats av 1942 års riksdag syntes huvudsakligen ha varit beroende av den tveksamhet, som då rått i fråga om möjligheten att inom femårsperioden medhinna även denna flygflottiljs uppsättande. Verkställda undersökningar gäve emellertid enligt flygmyndigheternas framställning vid handen, att något hinder därför icke föreläge.

Överbefälhavaren har i anslutning härtill ytterligare anfört följande.

Från tiden efter försvarsbeslutet föreliggande krigserfarenheter ha i än högre grad än tidigare understrukt flygvapnets betydelse i det moderna kriget. Flygstridskrafternas effektivitet har ökats genom förbättrade stridsmedel, instrument och navigeringsmetoder. Deras verkan mot stridskrafter och hemort har härigenom ökats.

Krigserfarenheterna ha särskilt påvisat behovet av ett starkt jaktflyg till stöd för stridskrafternas verksamhet och hemortsförsvaret överhuvudtaget.

Bomb-, torped- och spaningsförbanden bliva, om de icke kunna erhålla stöd av jaktförband, hänvisade till att uteslutande operera i skydd av moln och mörker, vilket medför nedsatt effektivitet. För skyddet av flygbaserna äro jaktförband det effektivaste aktiva försvarsmedlet.

Lantstridskrafternas operationsförmåga inskränkes och kan gå helt eller delvis förlorad, om fientligt flyg tillåtes att utan motverkan av jaktflyg operera mot dem och deras förbindelser.

Sjöstridskrafterna äro för operationer under dager i hög grad beroende av jaktskydd. Utan sådant skydd riskera de stora förluster genom fientligt flyg såväl till sjöss som till ankars.

För hemortsförsvaret är tillgång till jaktförband av utomordentlig betydelse.

Det må även framhållas, att ett jaktförband, som avdelats för försvarsuppgift under längre tid, kan hålla högst en tredjedel av sin styrka i hög beredskap eller i luften samtidigt. En jaktflottilj, som avdelats för försvar av t. ex. en flygeskaders basområde, en sjöstyrka eller viss ort (område), kan således kontinuerligt hålla endast en division i hög beredskap eller i luften. Det är uppenbart, att denna styrka är otillräcklig för att kunna bereda effektivt skydd. Rätteligen borde för var och en av de angivna försvarsuppgifterna avdelas en styrka av tre jaktflottiljer, varigenom en jaktflottilj kontinuerligt skulle kunna hållas i hög beredskap eller i luften.

De sex jaktflottiljer, som enligt 1942 års försvarsbeslut skola ingå i flygvapnet, kunna icke anses tillräckliga för att — även med fränseende av hemortens behov — bereda stridskrafterna önskvärt jaktskydd. Då man icke helt kan blotta hemorten på jaktskydd, framstår den bjudande nödvändigheten av en förstärkning av våra jaktförband med ytterligare skarpa. Det är alltså ett försvarsintresse av första ordningen, att den sjunde jaktflottiljen tillkommer.

Beräknade kostnader för uppsättande av en sjunde jaktflottilj.

Flygförvaltningen har i förenämnda skrivelse den 27 augusti 1943 — med utgångspunkt från prisläget den 1 juli 1941 ävensom från gällande normer för avskrivning av nya kapitalinvesteringar — beräknat kostnaderna för den sjunde jaktflottiljen till följande belopp.

	Under femårs- perioden 1942/47	Vid genomförd organisation
	kronor	kronor
Årskostnader	¹⁾ 8 400 000	9 900 000
Engångskostnader för anskaffning av flyg- och vapenmateriel	33 800 000	—
Engångskostnader för byggnader m. m.	7 057 000	—
Övriga engångskostnader	9 515 000	—
Summa kronor	58 272 000	9 900 000

¹⁾ Under budgetåret 1946/47.

Av flygförvaltningen upprättade specifikationer å berörda kostnader torde få såsom bilagor (bil. 1—3) fogas vid detta protokoll.

Flygmyndigheterna ha anført, att ett uppsättande av den sjunde jaktflottiljen icke komme att beröra medelsbehoven under riksstaten för budgetåret 1944/45 i annan mån än att för anskaffning av viss flygmateriel erfordrades ett belopp av 6 900 000 kronor att utgå av anslaget till anskaffning av flygmateriel.

I sin skrivelse den 18 januari 1944 har överbefälhavaren framhållit att, om vissa av överbefälhavaren föreslagna besparingar med avseende å flygvapnets organisation genomfördes, en besparing av 200 000 kronor ernåddes beträffande årskostnaderna vid genomförd organisation för den sjunde jaktflottiljen, vilka således under nämnda förutsättning kunde beräknas till 9 700 000 kronor.

Av överbefälhavaren ifrågasatta besparingar.

Såsom i det föregående anmärkts, har överbefälhavaren i sina *skrivelser den 9 oktober 1943 och den 18 januari 1944* redogjort för verkställda undersökningar rörande tänkbara besparingar å de för försvarsgrenarna beräknade anslagen för motvägande av merkostnaderna för den sjunde jaktflottiljen.

Överbefälhavaren har sammanfattningsvis framhållit, att de redovisade besparingarna på vissa anslag på längre sikt icke utan vidare kunde räknas såsom tillgång vid beviljandet av medel för uppsättning av ytterligare en jaktflottilj. Det vore nämligen med anspråk på tillförlitlighet icke möjligt att för närvarande bedöma, huruvida andra anslag komme att visa sig tillräckliga ävensom huruvida nya anslagsbehov komme att uppstå, vilka måste täckas, om den beslutade försvarsorganisationen på ett tillfredsställande sätt skulle kunna genomföras.

Undersökningarna hade begränsats till att behandla dels femårsperioden 1942/47, varvid undersökningarna, såvitt avsåge möjligheterna att täcka årskostnaderna för jaktflottiljen, avsett budgetåret 1946/47 — sista året av uppsättningsperioden — dels den närmast därpå följande femårsperioden, alltså budgetåren 1947/48—1951/52. Beträffande tiden därefter hade dylika undersökningar icke ansetts kunna göras, främst beroende på svårigheterna att över huvud taget för en längre tidsperiod överblicka utvecklingen. Det syntes dock böra framhållas, att framdeles större besparingsmöjligheter

syntes föreligga än vad i utredningen gjordes gällande. Sålunda kunde de besparingar, som vore beroende av värnpliktskontingenternas minskade storlek och som under »andra femårsperioden» uppskattats till omkring 4 miljoner kronor per år, under den därpå följande femårsperioden sannolikt beräknas komma att uppgå till omkring 9 miljoner kronor per år. I detta sammanhang finge även erinras om att icke oväsentliga besparingar syntes vara att räkna med genom de rationaliseringsåtgärder, som sannolikt komme att i sinom tid genomföras som resultat av den verksamhet, som tillkomme statens organisationsnämnd.

Samtliga framlagda kostnadsberäkningar hänföra sig till prisläget den 1 juli 1941 utan hänsynstagande till därefter inträffade prisstegringar.

Vidkommande möjligheterna till besparingar å de för armén beräknade anslagen framgår av utredningsmaterialet, att överbefälhavaren ansett sig kunna räkna med besparingar i förhållande till försvarsbeslutets kostnadsberäkningar på sätt framgår av följande tablå.

A n s l a g	Budgetåret 1946/47	Fr. o. m. budgetåret 1947/48
	kronor	kronor
Beroende av antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga	—	3 995 000
Avlöningar till personal å övergångsstat	374 000	400 000
Avlöningar till personal å reservstat	24 000	172 000
Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	—	880 000
Undervisningsmateriel m. m.	45 000	50 000
Vissa kostnader för arméns utbildningsanstalter, särskilda utbildningskurser m. m.	50 000	100 000
Truppförbandens övningar	—	500 000
Understöd åt frivilligt försvarsarbete	22 000	50 000
Minskade årskostnader för värnpliktigas underhåll m. m. på grund av ökad tilldelning av värnpliktiga till flygvapnet ..	366 000	366 000
Summa	881 000	6 513 000
eller avrundat	880 000	6 500 000

Beträffande de olika posterna i tablåen må här följande anföras.

Besparingarna å de anslag, som äro beroende av antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga — anslagen till avlöningar och familjebidrag åt värnpliktiga, sjukvård och sjukvårdsmateriel, inskrivnings- och färdkostnader, bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt, mathållning, munderingsutrustning, kasern- och förplägnadsutredning samt vapen och ammunition m. m. — sammanhånga med att värnpliktskontingenterna från och med budgetåret 1947/48 beräknats understiga de av försvarsutredningen uppskattade.

Att besparingar beräknats uppkomma å anslagen till avlöningar till personal å övergångsstat respektive reservstat sammanhänger med att avgången från övergångsstaten skett snabbare än i försvarsbeslutet beräknats respektive att reservstaten icke kunnat rekryteras i avsedd takt.

I fråga om de ifrågasatta ytterligare besparingarna å anslaget till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt har erinrats om att försvarsutredningens kostnadsberäkningar baserats på den onormalt höga bränsleförbrukningen budgetåret 1941/42.

De föreslagna besparingarna å anslagen till vissa kostnader för arméns utbildningsanstalter, särskilda utbildningskurser m. m. samt till understöd åt frivilligt försvarsarbete ha avstyrkts av chefen för armén.

Beträffande anslaget till truppförbandens övningar har överbefälhavaren erinrat om att den största belastningen på anslaget vore drivmedelskostnaderna. Beträffande prisutvecklingen på detta område kunde svårigen några förutsägelser nu göras. Det vore därför synnerligen svårt att beräkna medelsbehovet under fredsförhållanden på detta anslag. Under hänvisning till att antalet motorfordon i tjänst samt körlängderna för dessa i försvarsbeslutet beräknats synnerligen snävt hade arméchefen framhållit, att en beskärning av anslaget icke kunde ske. För att kunna ernå de äskade besparingarna ansåge sig överbefälhavaren, ehuru med tvekan, böra ifrågasätta en minskning av anslaget från och med budgetåret 1947/48 med 500 000 kronor i jämförelse med det i försvarsbeslutet angivna beloppet vid genomförd organisation.

Den sista posten i tablån sammanhänger med att i och med jaktflottiljens uppsättande 260 värnpliktiga av den årliga värnpliktskontingenten beräknats komma att överföras från armén till flygvapnet.

Beträffande marinen har överbefälhavaren i sin skrivelse den 9 oktober 1943 anført, att chefen för marinen beräknat besparingar inom försvarsbeslutets kostnadsram om tillhopa i runt tal 3 miljoner kronor, varav 1,25 miljoner kronor på anslaget till flottans övningar.

I sin skrivelse den 18 januari 1944 har överbefälhavaren emellertid framhållit, att denna fråga kommit i ett helt nytt läge, sedan i årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, s. 190) anförts, att marinens anslag till anskaffning av artilleri- och annan teknisk materiel skulle belastas med omkring 7,7 miljoner kronor utöver vad marinförvaltningen räknat med. Anledning funnes sålunda att för marinens vidkommande förutse ett överskridande av kostnadsramen under femårsperioden 1942/47. Den angivna besparingen om 3 miljoner kronor kunde med hänsyn härtill icke anses vara en reell besparing utan borde utnyttjas för att nedbringa detta överskridande. Detsamma borde gälla beträffande vissa av chefen för marinen sedermera ifrågasatta besparingar för budgetåret 1946/47.

För tiden efter budgetåret 1946/47 har överbefälhavaren räknat med dels en minskning av antalet meniga vid kustartilleriet med 50, dels viss begränsning av anslaget till flottans övningar och därmed sammanhängande minskning av kostnaderna för sjötillägg och mathållning, dels slutligen en mindre besparing å anslaget till fartygsbyggnader för kustartilleriet. De föreslagna besparingarna framgå av följande tablå.

A n s l a g	Fr. o. m. budget- året 1947/48 kronor
Beroende av minskning med 50 meniga vid kustartilleriet.....	91 000
Flottans övningar	550 000
Sjötillägg och mathållning	100 000
Fartygsbyggnader för kustartilleriet	65 000
Summa	806 000
eller avrundat	800 000

I fråga om besparingsmöjligheterna inom flygvapnet har överbefälhavaren i sin skrivelse den 9 oktober 1943 ifrågasatt besparingar inom försvarsbeslutets kostnadsram enligt två alternativ. Det ena alternativet avser viss omläggning av ammunitionsanskaffningen med en beräknad kostnadsbesparing av 7,6 miljoner kronor. Enligt det andra alternativet skulle därutöver tillkomma besparingar om 5,3 miljoner kronor å viss vapenanskaffning och om 6 miljoner kronor å flygmaterielanskaffningen. Å andra sidan borde från de beräknade besparingarna avräknas 1 miljon kronor, avseende vissa i försvarsbeslutet icke förutsedda kostnader för flygvapnets transportorganisation. Besparingarna enligt de båda alternativen skulle således utgöra 6,6 miljoner kronor respektive 17,9 miljoner kronor. Enligt det senare alternativet skulle jämväl uppkomma en årlig besparing om 0,9 miljoner kronor efter femårsperiodens slut. Det senare alternativet har överbefälhavaren ansett sig kunna tillstyrka allenast om det för att säkerställa tillkomsten av den nya jaktflottiljen skulle anses av statsfinansiella skäl oundgängligen erforderligt att räkna med besparingar enligt detta alternativ.

I sin skrivelse den 18 januari 1944 har överbefälhavaren angivit vissa ytterligare besparingsmöjligheter, avseende de årliga kostnaderna för flygvapnet från och med budgetåret 1946/47. Sålunda har överbefälhavaren i avsikt att nedbringa personalstaterna, på grundval av en av chefen för flygvapnet verkställd utredning, ifrågasatt vissa åtgärder, medförande en minskning av flygvapnets aktiva personal med 21 löjtnanter och 15 fänrikar samt en årlig kostnadsminskning av 1 722 746 kronor. Därutöver har överbefälhavaren för Skaraborgs flygflottilj räknat med viss ytterligare minskning av den aktiva personalen, medförande en årlig kostnadsbesparing om 494 970 kronor. Viss minskning av antalet färdigutbildade officersaspiranter har beräknats innebära en årlig besparing av 380 318 kronor. För anslaget till bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt har av samma skäl, som anförts beträffande motsvarande anslag för armén, räknats med en årlig kostnadsminskning av 250 000 kronor. Slutligen har överbefälhavaren räknat med en minskning av anslaget till vapen och ammunition med 236 860 kronor årligen.

De sålunda angivna årliga besparingarna ha sammanfattats i följande tablå.

A n s l a g	Fr. o. m. budget- året 1946/47 kronor
Beroende av minskning med 36 officerare	1 722 746
Beroende av minskat personalbehov vid Skaraborgs flygflottilj	494 970
Beroende av minskning av antalet officersaspiranter	380 318
Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	250 000
Vapen och ammunition	236 860
Summa	3 084 894

I överbefälhavarens skrivelse har emellertid framhållits, att detta belopp borde minskas med kostnaderna för den militära väderleksorganisationen,

590 000 kronor, varför såsom årliga besparingar inom flygvapnet återstode (3 084 894 — 590 000 =) 2 494 894 kronor eller i runt tal 2 400 000 kronor.

Överbefälhavaren har upplyst, att han beträffande marinen och flygvapnet följt av respektive försvarsgrenschefer givna anvisningar om de minst skadliga besparingsmöjligheterna.

Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet uppmärksammades emellertid, att vissa av de angivna besparingarna, speciellt med avseende å armén, knappast kunde anses såsom i detta sammanhang relevanta. Sålunda är den årliga besparing för armén med omkring 4 miljoner kronor med hänsyn till värnpliktskontingenternas minskning under tiden efter budgetåret 1946/47, varmed i utredningen räknats, att betrakta såsom en automatisk utgiftsminskning, som i första hand bör reserveras för mötande av ofrånkomliga utgiftstegringar inom den fastställda organisationen. Ej heller de i överbefälhavarens utredning omförmälda besparingarna å anslagen till avlöningar till personal å övergångsstat och å reservstat samt å bränsleanslag torde bära i detta sammanhang medräknas. Först efter återgång till fredsförhållanden och fredsbokföring torde det bliva möjligt att med säkerhet bedöma, huruvida de i försvarspropositionen beräknade bränsleanslagen äro för höga.

Sedan jag med hänsyn härtill under hand uppdragit åt överbefälhavaren att undersöka möjligheterna att åstadkomma besparingar på annat sätt, har överbefälhavaren i *skrivelse den 8 februari 1944* inkommit med ytterligare utredning i ämnet och därvid angivit vissa besparingsmöjligheter utöver de tidigare omförmälda. Undersökningarna ha helt avsett försvarets årskostnader från och med budgetåret 1946/47.

Beträffande armén innebär överbefälhavarens förslag en reducering av anslaget till fält- och fälttjänstövningar med tio procent, eller med 216 000 kronor för budgetåret 1946/47 och med 220 000 kronor för tiden därefter. Överbefälhavaren har emellertid framhållit, att dessa besparingar vore förenade med allvarliga nackdelar ur krigsberedskapssynpunkt och att arméchefen uttalat betänkligheter mot desamma.

För marinen ha angivits — förutom tidigare berörda besparingsmöjligheter — årliga besparingar om 225 000 kronor å flottans övningsanslag, 100 000 kronor för sjötillägg och mathållning, 110 000 kronor å anslaget till kustartilleriets övningar, 500 000 kronor å anslaget till fartygsbyggnader för flottan samt 600 000 kronor respektive 60 000 kronor å flottans respektive kustartilleriets underhållsanslag. Överbefälhavaren — som har framhållit, att vissa av de angivna åtgärderna vore förenade med allvarliga nackdelar — har uppgivit, att marinchefen själv lämnat anvisningar på de minst skadliga besparingsmöjligheterna. Emellertid hade marinchefen framhållit, att den föreslagna förhållandevis kraftiga minskningen av marinens anslag måste betraktas såsom ytterst betänklig och att en årlig minskning av flottans fartygsbyggnadsanslag med 500 000 kronor komme att medföra särskilt allvarliga konsekvenser, varför densamma icke borde ifrågasättas.

Även för flygvapnet har överbefälhavaren angivit vissa ytterligare be-

sparingsmöjligheter. Sålunda skulle på anslaget till vapen och ammunition kunna sparas — utöver tidigare angivet belopp — omkring 270 000 kronor årligen. Genom viss ändrad disposition av flygtiden vid flygkadettskolan har en besparing av omkring 59 000 kronor ansetts möjlig. En minskning av antalet överfurirer i signaltjänst har jämväl ifrågasatts och beräknats möjliggöra besparingar å anslagen till avlöningar till aktiv personal m. fl. och till ekiperingsersättningar om tillhopa omkring 159 000 kronor. Med hänsyn till det trängande behovet av den sjunde jaktflottiljen och svårigheterna att på annat sätt åstadkomma besparingar har överbefälhavaren ansett sig böra räkna med det andra av förenämnda två alternativ med avseende å flygvapnets engångskostnader, jämväl medförande en årlig besparing om 900 000 kronor.

Överbefälhavaren har anfört, att chefen för flygvapnet sett sig nödsakad framlägga två ytterligare sparingsmöjligheter, båda genom minskning av flygtiden. Enligt det ena alternativet skulle sparas ytterligare omkring 174 000 kronor årligen, medan genom det andra skulle vinnas en årlig besparing därutöver om 600 000 kronor. Överbefälhavaren har emellertid meddelat, att enligt vad chefen för flygvapnet framhållit varje minskning av flygtiden vore vanskelig, emedan den komme att inverka på såväl krigsberedskap som flygsäkerhet. Ifrågavarande sparingsmöjligheter borde därför icke tillgripas utan ytterst tvingande skäl.

Utöver de besparingar, som nu angivits, har överbefälhavaren ansett sig böra räkna med de kostnadsminskningar, som skulle uppstå, därest ett av 1942 års underbefälsutredning i betänkande den 3 februari 1944 (SOU 1944: 2) framlagt förslag rörande inrättande av beställningar för långtjänstunderbefäl vid armén och marinen m. m. skulle genomföras (jfr propositionen 1944: 143). Överbefälhavaren har uppskattat den härigenom uppkommande årliga besparingen från och med budgetåret 1947/48 till i runt tal 1 000 000 kronor inom arméns och marinens kostnadsramar.

En sammanfattning av sparingsmöjligheterna inom de tre försvarsgrenarna med beaktande av överbefälhavarens senaste utredning och vad jag i det föregående anfört rörande vissa tidigare angivna sparingsmöjligheter visar, att å engångskostnaderna för flygvapnet under femårsperioden skulle kunna inbesparas 17 900 000 kronor samt att å försvarsgrenarnas årskostnader skulle kunna vinnas de besparingar, som angivits i vidstående tablå.

Enligt den föreliggande utredningen skulle alltså under femårsperioden 1942/47 kunna inbesparas tillhopa ($17\,900\,000 + 4\,332\,000 =$) 22 232 000 kronor, varav 4 332 000 kronor motsvara minskade årskostnader under budgetåret 1946/47. De sammanlagda besparingarna för tiden från och med budgetåret 1947/48 skulle uppgå till 8 320 000 kronor per år.

Överbefälhavaren har sammanfattningsvis framhållit, att reduceringar av de i försvarsbeslutet angivna årskostnaderna för de olika försvarsgrenarna självfallet måste medföra vissa mer eller mindre allvarliga konsekvenser. Sålunda försvårades möjligheterna att inom kostnadsramen bereda utrymme för sådana av utvecklingen påkallade nya anslagsbehov, som icke

A n s l a g	Budgetåret 1946/47 kronor	Fr. o. m. budgetåret 1947/48 kronor
<i>Armén.</i>		
Undervisningsmateriel m. m.	45 000	50 000
Vissa kostnader för arméns utbildningsanstalter, särskilda utbildningskurser m. m.	50 000	100 000
Truppförbandens övningar	—	500 000
Fält- och fälttjänstövningar	216 000	220 000
Understöd åt frivilligt försvarsarbete	22 000	50 000
Minskade årskostnader för värnpliktigas underhåll m. m. på grund av ökad tilldelning av värnpliktiga till flygvapnet ..	366 000	366 000
Säger för armén	699 000	1 286 000
<i>Marinen.</i>		
Beroende av minskning med 50 meniga vid kustartilleriet....	—	91 000
Sjötillägg och mathållning	—	200 000
Flottans övningar	—	775 000
Kustartilleriets övningar	—	110 000
Fartygsbyggnader för flottan	—	500 000
Fartygsbyggnader för kustartilleriet	—	65 000
Underhåll av flottans fartyg m. m.	—	600 000
Underhåll av kustartilleriets materiel m. m.	—	60 000
Säger för marinen	—	2 401 000
<i>Flygvapnet.</i>		
Beroende av minskning med 36 officerare	1 723 000	1 723 000
Beroende av minskat personalbehov vid Skaraborgs flygflottilj	495 000	495 000
Beroende av minskning av antalet officersaspiranter	380 000	380 000
Beroende av minskning av antalet överfurirer	159 000	159 000
Beroende av ändrad disposition av flygtiden vid flygkadetskolan	59 000	59 000
Beroende av viss ändring beträffande flygmaterielanskaffningen	900 000	900 000
Vapen och ammunition	507 000	507 000
Merkostnader för den militära väderleksorganisationen	— 590 000	— 590 000
Säger för flygvapnet	3 633 000	3 633 000
Besparingar vid genomförande av 1942 års underbefälsutrednings förslag	—	1 000 000
Totalsumma	4 332 000	8 320 000

kunnat förutses i försvarsbeslutet. Det stode även utan vidare klart, att sådana besparingar, vilka ginge ut över organisation, utbildning och beredskap, vore förenade med större olägenheter än besparingar inom vissa andra områden. Med hänsyn till det avsevärda krafttillskott i försvarsorganisationen, som tillkomsten av en sjunde jaktflottilj skulle innebära, hade överbefälhavaren trots detta ansett sig böra ifrågasätta besparingarna. Skulle det för att säkerställa flottiljens tillkomst vara en tvingande nödvändighet att jämväl taga i anspråk de ytterligare besparingar om sammanlagt 774 000 kronor, vilka skulle kunna åstadkommas inom flygvapnets kostnadsram, ville överbefälhavaren icke heller motsätta sig detta trots de synnerligen allvarliga nackdelar ur såväl krigsberedskaps- som flygsäkerhetssynpunkt, som särskilt den angivna besparingen å 600 000 kronor skulle innebära.

Det borde vidare framhållas, att den för undersökningarna tillmätta tiden varit strängt begränsad och att besparingsmöjligheterna helt naturligt toge sikte på förhållandena såsom dessa nu tedde sig. Det vore av flera skäl svårt att nu överblicka budgetläget efter genomförd organisation, särskilt som fredsmässiga erfarenheter saknades. Överbefälhavaren ville därför understryka vad försvarsgrenscheferna i sina utredningar anfört angående betydelsen av att besparingsmöjligheterna icke nu slutgiltigt fastlöstes till de angivna anslagen. Det kunde nämligen i en framtid visa sig, att besparingar på ett mindre störande sätt kunde genomföras, om de militära myndigheterna erhöile handlingsfrihet att uttaga dem på sätt de funne bäst. Det syntes därför lämpligast att till grund för försvarsgrensförvaltningarnas medelsäskanden fr. o. m. budgetåret 1947/48 endast fastställdes försvarsgrenarnas kostnadsramar i stort, sedan de av den sjunde jaktflottiljens tillkomst föranledda ändringarna vidtagits.

*Departements-
chefen.*

Jämlikt 1942 års försvarsbeslut skola såvitt avser jaktflyget uppsättas tre flottiljer utöver de tre tidigare befintliga. Redan vid tiden för försvarsbeslutet stod det dock klart, att en ytterligare förstärkning av jaktflyget var i hög grad önskvärd. Emellertid var det tveksamt, om en utökning av flygvapnet med ytterligare en jaktflottilj med hänsyn till utbildningen av personal och till organisatoriska svårigheter kunde medhinnas under femårsperioden 1942/47. Därtill kom att det icke var oavvisligen nödvändigt att i samband med försvarsbeslutet taga ställning till denna fråga. Om vissa åtgärder redan då vidtoges för att trygga leveransen av erforderlig flygmateriel och för att anlägga flygfält, kunde — utan försening av flottiljens uppsättande — med det slutliga avgörandet anstå till 1944 års riksdag. Vid anmälan av 1942 års försvarsproposition förordade jag därför ett sådant uppskov. Jag räknade därvid bland annat med att det vid den tidpunkt, då beslut senast borde fattas — år 1944 — borde ha blivit klarlagt, i vad mån kostnaderna för flottiljen skulle kunna bestridas genom anlitan- de av de utvägar för åstadkommande av besparingar på annat håll inom försvarsväsendet, som enligt överbefälhavarens mening möjligen kunde föreligga och som vore en förutsättning för att den ifrågasatta utvidgningen skulle kunna ske inom den avsedda kostnadsramen.

Krigserfarenheterna efter försvarsbeslutet ha bestyrkt flygvapnets betydelse i nutida krigföring, och jaktflyget har därvid befunnits vara av mycket stort värde, icke minst för hemortens försvar. Jag finner det därför i och för sig angeläget, att flygvapnet förstärkes med en sjunde jaktflottilj. Innan slutlig ställning tages till denna fråga, böra emellertid först närmare klargöras förutsättningarna därför såväl ur materiel- och personalsynpunkt som med hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna.

Såsom var att vänta kan nu lättare bedömas personal- och materiel- läget inom flygvapnet under de återstående budgetåren av femårsperioden 1942/47. Såsom flygmyndigheterna i sin nu föreliggande framställning an- fört torde med tillhjälp av i vissa avseenden extraordinära åtgärder perso-

nalbehovet för den sjunde jaktflottiljen kunna fyllas under budgetåret 1946/47. Såvida nu föreliggande produktionsplaner kunna fullföljas, lär även flygmateriel stå till förfogande före den 1 juli 1947. Ur organisatoriska synpunkter synas alltså möjligheter i stort sett föreligga för uppsättande av flottiljen under innevarande femårsperiod.

Vad därefter angår de ekonomiska förutsättningarna för ett beslut om uppsättande av en sjunde jaktflottilj torde till en början böra behandlas frågan om *kostnaderna för den sjunde jaktflottiljen*. Flygförvaltningen har beräknat de på innevarande femårsperiod belöpande kostnaderna för flottiljen till i runt tal 58 miljoner kronor, av vilket belopp omkring 50 miljoner kronor avse engångskostnader för flottiljens uppsättande och återstoden årskostnader för budgetåret 1946/47. Vid uppskattningen av engångskostnaderna har ämbetsverket utgått från de grunder beträffande beräkningen av avskrivningsbehovet, som gälla beträffande övriga investeringar inom försvarsbeslutets kostnadsram. Årskostnaderna för den nya flottiljen vid genomförd organisation, d. v. s. från och med budgetåret 1947/48, ha av flygmyndigheterna uppskattats till 9,9 miljoner kronor. Om vissa av överbefälhavaren ifrågasatta besparingar i fråga om flygvapnets personalorganisation m. m. genomföras, komma dock kostnaderna enligt överbefälhavarens beräkningar att uppgå till 9,7 miljoner kronor. Det torde icke vara erforderligt att i detta sammanhang i detalj pröva de verkställda kostnadsberäkningarna. Därest beslut fattas om flottiljens uppsättande, bör en närmare prövning härav ske i vanlig ordning. Någon större avvikelse från de framlagda kostnadsberäkningarna lär icke vara att förvänta. Jag vill dock framhålla, att någon närmare utredning ännu icke förebragts rörande behovet av tjänstebostäder vid flottiljen och att merkostnader för sådana bostäder icke synas osannolika.

En prövning av de ekonomiska förutsättningarna för ett beslut om uppsättande av ytterligare en jaktflottilj måste även avse möjligheterna att till motvägande av merkostnaderna för flottiljen åstadkomma *besparingar* inom andra delar av försvarsorganisationen. Vad till en början angår besparingsmöjligheterna inom den i försvarsbeslutet fastställda kostnadsramen för *femårsperioden 1942/47* vill jag erinra om den utredning rörande den beräknade belastningen å denna kostnadsram, som anmälts i årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, s. 2 ff) och enligt vilken — med utgångspunkt från den hittills fastställda organisationen — ett överskridande av försvarsbeslutets kostnadsram för femårsperioden, i runt tal 3 800 miljoner kronor, med omkring 30 miljoner kronor skulle vara att förutse. Såsom i statsverkspropositionen framhållits äro dock dessa beräkningar självfallet helt approximativa och närmast att betrakta som ett försök att med ledning av de hittills vunna erfarenheterna rörande femårsplanens genomförande och därmed förenade kostnader ställa en prognos rörande det fortsatta medelsbehovet. Ehuru beräkningarna sålunda äro preliminära, visa de dock, att ett visst överskridande av femårsplanens kostnadsram kan vara att vänta, även om flygvapnets organisation icke utökas. De förslag till besparingar inom femårsplanens kostnadsram, som överbefälhavaren i sina skrivelser den 9 oktober 1943 och den 18 januari 1944 framlade, slutade på i runt tal 10 mil-

joner kronor, om det av överbefälhavaren i första hand förordade alternativet beträffande besparingar inom flygvapnet valdes. Därest jämväl besparingarna enligt det andra alternativet medräknades, kunde besparingarna under femårsperioden 1942/47 beräknas uppgå till något mer än 21 miljoner kronor.

Vidkommande möjligheterna till besparingar inom försvaret för *tiden efter budgetåret 1946/47* framgår av den föreliggande utredningen, att överbefälhavaren i förenämnda skrivelser den 9 oktober 1943 och den 18 januari 1944 ansåg sig kunna räkna med dylika besparingar om i genomsnitt 9,7 miljoner kronor per budgetår under femårsperioden 1947/52, eller samma belopp som de beräknade årskostnaderna för den sjunde jaktflottiljen. Emellertid kunde vissa av de anmälda besparingarna knappast anses vara i detta sammanhang relevanta. Sålunda hade i utredningen räknats med en årlig besparing för armén med omkring 4 miljoner kronor med hänsyn till värnpliktskontingenternas minskning under ifrågavarande femårsperiod, vilken är att betrakta såsom en automatisk utgiftsminskning, som i första hand bör reserveras för mötande av ofrånkomliga utgiftsstegringar inom den fastställda organisationen. Jag vill erinra om att de för försvaret gemensamma kostnaderna under nu löpande femårsperiod beräknats överstiga de i försvarsbeslutet beräknade med omkring 45 miljoner kronor, eller med 9 miljoner kronor per år. Vissa av dessa kostnader äro av den natur, att de komma att kvarstå även efter femårsperiodens slut, och ett överskridande av de i försvarsbeslutet beräknade årskostnaderna för genomförd organisation är alltså att befara, även om försvarsgrenarnas kostnader hållas inom de belopp, med vilka räknats i försvarsbeslutet. Jämväl vissa andra i överbefälhavarens ifrågavarande utredning omförmälda besparingar voro av den natur, att de icke i detta sammanhang borde medräknas.

Sedan jag med hänsyn härtill anmodat överbefälhavaren att ytterligare undersöka möjligheterna att åstadkomma besparingar inom försvarsorganisationen till motvägande av merkostnaderna för den sjunde jaktflottiljen, har överbefälhavaren i förenämnda skrivelse den 8 februari 1944 inkommit med utredning i berörda hänseende och därvid ifrågasatt vissa besparingar utöver de tidigare angivna. Enär emellertid samtidigt frånräknats de tidigare angivna besparingar, som jag icke ansett mig kunna godtaga, ha de sammanlagda besparingarna för tiden efter budgetåret 1946/47 beräknats till allenast 8,3 miljoner kronor. Den sammanlagda kostnadsminskningen under femårsperioden 1942/47 har däremot numera beräknats till något högre belopp än tidigare, eller till 22,2 miljoner kronor.

Det torde icke vara vare sig möjligt eller lämpligt att i detta sammanhang i detalj taga ställning till de olika besparingsmöjligheter, som överbefälhavaren anvisat. Denna prövning synes böra ske i samband med anslagsanvisningarna för respektive budgetår. Jag vill emellertid i detta sammanhang framhålla, att de anvisade besparingsmöjligheterna synas i stort sett godtagbara, även om en viss tvekan kan råda i fråga om en del av dem. Huruvida det kommer att bli möjligt att minska anslagen till underhåll av flottans och kustartilleriets fartygsmateriel utan eftersättande av nödigt underhåll är så-

lunda för närvarande svårt att bedöma. Jämväl vissa andra besparingar, som icke direkt innebära begränsningar av organisationen, kunna måhända bli så svåra att i realiteten uppnå. Jag vill vidare framhålla, såsom redan antytts vid anmälan av årets statsverksproposition, att krigserfarenheterna och den tekniska utvecklingen kunna framkalla behov av materielanskaffning och organisatoriska förändringar inom försvarsväsendet, vilka kunna medföra merkostnader i förhållande till försvarsbeslutets ekonomiska ram. I detta sammanhang vill jag framhålla, att genom framställning från chefen för armén aktualiserats frågan rörande ingenjörtruppernas organisation och pionjärutbildningen.

Den verkställda utredningen har således givit vid handen, att de besparingar, som kunna ifrågakomma under femårsperioden 1942/47, icke täcka det överskridande av kostnadsramen, som kan beräknas uppkomma även om den nya jaktflottiljen icke uppsättes, och ej tillnärmelsevis motsvara merkostnaderna under femårsperioden för jaktflottiljens uppsättande. Däremot synas de ifrågasatta besparingarna vid genomförd organisation kunna täcka större delen av flottiljens årskostnader. Vid bifall till förslaget om uppsättande av en sjunde jaktflottilj skulle alltså totalkostnaderna för försvaret under femårsperioden 1942/47 komma att icke obetydligt överstiga den i försvarsbeslutet fastställda kostnadsramen, även om samtliga av överbefälhavaren ifrågasatta besparingsmöjligheter utnyttjas. Jämväl för tiden därefter är ett överskridande av det i försvarsbeslutet för genomförd organisation beräknade beloppet att vänta. Med hänsyn till den stora betydelse för riksförsvaret, som tillkomsten av en sjunde jaktflottilj skulle innebära, anser jag mig oaktat dessa ekonomiska konsekvenser böra föreslå, att beslut nu fattas om uppsättande snarast möjligt av en sjunde jaktflottilj. Jag har därvid jämväl beaktat 1942 års riksdags härom uttalade önskemål. Utan att nu taga ställning till de olika anslagsminskningar, som av överbefälhavaren ifrågasatts, förutsätter jag — med nyss angiven reservation — att till motvägande av merkostnaderna för den nya flottiljen besparingar inom försvarsorganisationen skola kunna ernås i ungefär den omfattning, som överbefälhavaren ansett sig kunna förorda.

Den nya flottiljen synes böra förläggas till det under anläggning varande krigsflygfältet å Södertörn och givas benämningen Södertörns flygflottilj (F 18). På Kungl. Maj:t synes böra ankomma att meddela föreskrift rörande tidpunkten för flottiljens uppsättande. Såsom redan anförts påkallar ett beslut om flottiljens uppsättande ingen ändrad anslagsanvisning under riksstatens fjärde huvudtitel för nästa budgetår. Enligt flygförvaltningens beräkningar erfordras visserligen under nämnda budgetår ett belopp av 6,9 miljoner kronor för anskaffning av flygmateriel, men då anslaget till anskaffning av flygmateriel är ett s. k. kvotanslag, som må av Kungl. Maj:t överskridas inom visst angivet belopp, kräves icke i anledning härav någon ändring av det i statsverkspropositionen för nästa budgetår föreslagna anslagsbeloppet.

Vid bifall till förslaget om uppsättande av en sjunde jaktflottilj erfordras viss utökning av det för förenämnda krigsflygfält avsedda markområdet. För detta ändamål ävensom för påbörjande av byggnadsarbetena för flottiljens

förläggning erfordras medel redan under nästa budgetår. Jag har tidigare denna dag vid anmälan av propositionen angående vissa byggnadsarbeten m. m. för försvaret framlagt de förslag, som påkallas i anledning härav.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta,

att i flygvapnets organisation skall ingå ytterligare en jaktflottilj, Södertörns flygflottilj (F 18), med uppsättning från och med tidpunkt som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Vissa frågor rörande utbildningen inom marinen m. m.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 april 1942 tillsattes i maj 1942 en kommission — sjöförsvarets utbildningskommission — med uppgift att företaga undersökning rörande utbildningsarbetet vid marinen i vad avsåge värnpliktiga och fast anställt manskap.

Sedan utbildningskommissionen den 31 december 1942 avgivit preliminärt förslag till ordnande av rekrytutbildningen av fast anställt manskap vid flottan, har kommissionen den 27 november 1943 avgivit betänkande med förslag angående utbildningen av värnpliktiga och fast anställt manskap vid marinen (SOU 1943: 44).

Över betänkandet ha remissyttranden avgivits av åtskilliga myndigheter och sammanslutningar.

Flertalet av de av utbildningskommissionen behandlade frågorna är icke av beskaffenhet att böra anmälas för riksdagen. Här torde böra i korthet behandlas några i betänkandet berörda frågor, som böra beaktas i samband med anslagsberäkningarna för nästa budgetår. Beträffande vissa av utbildningskommissionen föreslagna åtgärder i fråga om organisationen av manskapsrekryteringen får jag dock hänvisa till vad därom anföres i ett annat avsnitt i denna proposition. De frågor, som nu i främsta rummet synas böra upptagas till behandling, avse organisationen av flottans sjömansskola och vissa andra manskapsutbildningen berörande spörsmål, inrättande av en marininspektion inom marinledningen samt inrättande av en för försvarsgrenarna gemensam prövningsdetalj inom centrala värnpliktsbyrån.

Organisationen av flottans sjömansskola.

1942 års försvarsbeslut innefattade i enlighet med ett i propositionen 1942: 210 framlagt förslag bland annat inrättande av en flottans sjömansskola, till vilken rekrytutbildningen vid flottan skulle helt centraliseras. Sjömansskolan förutsattes skola förläggas till Karlskrona.

I sitt förenämnda preliminära förslag till ordnande av rekrytutbildningen av fast anställt manskap anförde *sjöförsvarets utbildningskommission*, att en centralisering av denna rekrytutbildning på sätt förutsatts i propositionen 1942: 210 skulle medföra svårigheter för undervisningen i allmänbildande ämnen. Ännu större svårigheter skulle enligt kommissionens mening cen-

traliseringen komma att medföra för yrkesutbildningen för sjömanskårens maskin- och hantverksavdelningar. Med anledning härav ifrågasatte kommissionen en uppdelning av denna utbildning på det sättet, att Stockholms örlogsstations rekryter tillhörande nämnda avdelningar skulle erhålla sin utbildning i Stockholm i stället för i Karlskrona. En i viss mån liknande anordning ifrågasatte kommissionen även för radiorekryterna tillhörande Stockholms örlogsstation.

Marinchefen framhöll i yttrande över utbildningskommissionens berörda förslag bland annat, att de av kommissionen framhållna olägenheterna av en centralisering av rekrytutbildningen för den allmänbildande undervisningen icke syntes vara hållbara. *Marinchefen* åberopade sig därvid på uttalanden av skolöverstyrelsen rörande tillgången på civila lärare i Karlskrona. Ytterligare uttalade *marinchefen*, att det av utbildningskommissionen framlagda förslaget om överförande av stockholmsrekryterna på maskin- och hantverkslinjerna till utbildning vid Stockholms örlogsstation endast skulle medföra en minskning av sjömansskolans sammanlagda manskapsstyrka med 170 man. På grund därav och under erinran om de i propositionen 1942:210 gjorda uttalandena rörande fördelarna av en centraliserad rekrytutbildning vid flottan förordade *marinchefen*, att sjömansskolan i princip skulle omfatta samtliga flottans stamrekryter. *Marinchefen* föreslog därjämte inrättande av en verkstadsskola i anslutning till sjömansskolan.

Vid anmälan av *propositionen 1943:207*, angående vissa sjukvårds- och förlägningsfrågor i Karlskrona, yttrade jag, att de av utbildningskommissionen anförda synpunkterna beträffande rekrytutbildningens centralisering med hänsyn till vad *marinchefen* anfört ej givit mig anledning att frångå min i propositionen 1942:210 uttalade principiella uppfattning om fördelarna av en centraliserad dylik utbildning. Då för övrigt ett ställningstagande till utbildningskommissionens förslag — vilket syntes kunna äga rum först på grundval av kommissionens slutgiltiga förslag i ärendet — ej i nämnvärd grad kunde påverka bedömandet av de aktuella förlägningsfrågorna i Karlskrona, hade jag vid bedömandet av dessa frågor ansett mig kunna bortse från de jämkningar av sjömansskolans organisation, som kunde följa av ett godtagande av kommissionens synpunkter.

Sedan jag på anförda skäl förordat en förläggning av sjömansskolan till Karlskrona kustartilleriregementes stadskasern och marinens sjukhus — vilket enligt ett i propositionen framlagt förslag skulle nedläggas — anförde jag, att i planen för sjömansskolans förläggning på detta sätt även inginge anordnande av en verkstadsskola i bland annat en av marinsjukhuset nu disponerad lokal inom sjukhusområdet, den s. k. bastionen Aurora. Närmare utredning rörande utformningen av för denna verkstadsskola erforderliga lokaler samt de därmed förbundna kostnaderna föreläge icke. Då emellertid med hänsyn till tidpunkten för marinsjukhusets nedläggande arbetena med iordningställande av skollokalen icke syntes kunna igångsättas förrän omkring den 1 juli 1944, tervades icke någon medelsanvisning för ändamålet under budgetåret 1943/44.

Vad sålunda anförts föranledde icke erinran från riksdagens sida.

Sjöförsvarets utbildningskommission har nu i sitt slutliga betänkande ånyo föreslagit en uppdelning av sjömansskolan och därvid anført bland annat följande.

En centralisering av hela flottans rekrytutbildning till Karlskrona, där rekryteringen länge varit otillfredsställande, komme utan tvivel att ogynnsamt påverka rekryteringen av hela sjömanskåren. De senaste årens rekryteringsstatistik syntes ge ytterligare belägg härför.

När det nu gällde att i en central sjömansskola i Karlskrona utbilda alla flottans rekryter, komme en sådan skola att få ett avsevärt större elevantal än som erfarenhetsmässigt visat sig vara lämpligt för praktiska ungdomsskolor. Med ett elevantal av 1 200 man, vilket enligt nu tillgängliga uppgifter syntes vara det minsta, som sjömansskolan vid utbyggd organisation hade att räkna med, bleve denna skola rentav betydligt större än exempelvis försvarets läroverk och säkerligen också mera svårledd på grund av såväl elevmaterialets beskaffenhet som utbildningens mångskiftande art.

Att såsom marinchefen tänkt sig inrätta en central verkstadsskola i Karlskrona för maskin- och hantverksavdelningarnas samtliga elever syntes ej kunna möjliggöra den effektivisering av den grundläggande verkstadsutbildningen, som kommissionen ansåge vara nödvändig. Verkstadsskolutbildning vore ett typiskt exempel på sådan utbildning, som ej kunde centraliseras utöver en viss gräns utan att förfela sitt mål. Inom civil yrkesskolpraxis kunde tvärtom förmärkas en tendens att *decentralisera* dylik utbildning, så att den kunde bedrivas i så nära samband som möjligt med produktiv verksamhet. Ehuru de nuvarande varvskurserna lämnade alltför mycket övrigt att önska i fråga om effektivitet, kunde dessa enligt kommissionens mening ej helt ersättas av utbildning i verkstadsskola, allra minst om denna vore helt fristående från varvsdriften. Kommissionen ansåge, att eleverna på såväl rekryt- som underbefälsstadiet förutom verkstadsskolutbildning borde erhålla praktisk yrkesutbildning genom reparations- och uppläggningsarbeten m. m. på fartyg förlagda till varven. Att vid ett enda varv ordna en dylik önskvärd kombination av praktisk skolutbildning och varvspraktik för samtliga elever låte sig självfallet icke göra. Fördens skull erfordrades flera verkstadsskolor. Även om kommissionens förslag om att inrätta två sådana skolor — en vid Karlskrona och en vid Stockholms varv — medförde större anläggnings- och driftkostnader, vore att märka, att två sådana skolor på det hela taget kunde utnyttjas mera kontinuerligt och med större effekt än en central skola. Genom två skolor kunde man nämligen bättre tillgodose även behovet av verkstadsskolutbildning för underbefälselever liksom också behovet av praktiska civilanställningskurser för avgående manskap. Ur utbildningssynpunkt vore det helt visst fördelaktigt, om det även vid Göteborgs blivande örlogsstation kunde inrättas en verkstadsskola. Kommissionen förutsatte emellertid, att denna fråga toges under övervägande, när det bleve bestämt, i vilken omfattning utbildningen av manskap skulle bedrivas vid denna station.

Överbefälhavaren har i utlåtande över utbildningskommissionens betänkande förklarat sig icke dela kommissionens uppfattning beträffande det lämpliga i att nu uppdelna den till Karlskrona centraliserade sjömansskolutbildningen för flottans stamrekryter. Mot kommissionens förslag talade, att den utredning, som lett fram till skolans skapande, nyligen slutförts och att skolan för kort tid sedan påbörjat sitt första arbetsår. Det syntes därför vara för tidigt att, innan erfarenheter av skolans verksamhet erhållits, överväga en

omorganisation, i viss mån innebärande en återgång till tidigare förhållanden. Kommissionens förslag beträffande rekrytutbildningens decentralisering måste därför för närvarande avstyrkas.

Marinchefen har vidhållit sin tidigare uttalade uppfattning rörande utbildningskommissionens förslag, varvid anförts i huvudsak följande.

Då det gällde rekryteringen till en förläggningssort, som vore så avses belägen och med så små möjligheter att bereda innevånarna förströelse som Karlskrona, vore det av särskild vikt, att förläggningförhållandena samt möjligheterna till att under fritid bereda manskapet tillfredsställande rekreation vore väl tillgodosedda. Detta vore ej förhållandet i Karlskrona. Att planerad sporthall för marinen snarast bleve uppförd vore därför ur rekryteringssynpunkt av stor vikt.

Med tillkomsten av denna sporthall och med möjligheten att avlasta sjömansskolans kasern under sommaren genom att däcksavdelningens elever finge sin sjömansutbildning förlagd till seglande fartyg och den lockelse, som en sådan sjömansutbildning måste vara för en yngling, hade marinchefen anledning förmoda att större rekryteringssvårigheter icke skulle uppkomma.

Därest sporthallens anläggande ställdes på framtiden och den av kommissionen föreslagna sjömansutbildningen, baserad i land på sjömansskolans kasern med endast 2 veckors segling till sjöss i mindre, sjögående båt vunne beaktande, befarade marinchefen, att stora rekryteringssvårigheter kunde uppstå. Vilka åtgärder som i så fall måste vidtagas bleve beroende på omständigheterna, men marinchefen ville understryka vikten av att den nya sjömansskolan redan vid starten bleve en lockelse för ungdomen och icke från början komme i vanrykte.

Kommissionen ansåge, att eleverna redan på rekrytstadiet förutom verkstadsskolutbildning även borde erhålla praktisk yrkesutbildning genom reparations- och upplägningsarbeten m. m. på fartyg förlagda till varven. Till detta kommissionens förslag med uppdelning av yrkesutbildningen på rekrytstadiet till att förutom verkstadsskolutbildning även omfatta tjänstgöring å örlogsvarv med 279 respektive 126 timmar kunde marinchefen icke ansluta sig. Det skulle vara bättre att koncentrera verkstadsskolutbildningen till rekrytstadiet och att under denna utbildningsperiod låta eleverna genom studiebesök å örlogsvarv få en uppfattning om hur deras utbildning i verkstadsskolan sedermera komme att tillämpas i den praktiska tjänsten. Tjänstgöringen å örlogsvarv borde komma först vid underbefälsutbildningen.

Marinchefen har därför föreslagit, att verkstadsskolutbildningen skall förläggas till rekrytstadiet och att en verkstadsskola skall upprättas i samband med sjömansskolan eller å örlogsvarvet i Karlskrona.

Däremot ha *svenska underofficersförbundet* och *försvarsväsendets underbefälsförbund* biträtt utbildningskommissionens förslag.

Sedermera har *marinförvaltningen* i skrivelse den 4 februari 1944 — med erinran att sjöförsvarets utbildningskommission och marinchefen hyste olika uppfattning om huruvida verkstadsutbildningen borde bedrivas centralt i anslutning till sjömansskolan i Karlskrona eller uppdelas mellan Karlskrona och Stockholm — anfört bland annat följande.

Marinförvaltningen för sin del ansåge, att en verkstadsskola om möjligt borde förläggas så, att arbetet i densamma kunde bedrivas i nära kontakt med produktiv verksamhet. Detta kunde endast uppnås genom anslutning till varvsdriften.

Med hänsyn till vad sålunda anförts ifrågasatte marinförvaltningen, huruvida det kunde vara lämpligt att nu fortsätta med förverkligandet av planen att förlägga verkstadsskolan till sjömansskolans i Karlskrona byggnader, innan Kungl. Maj:t fattat beslut i principfrågan. Marinförvaltningen ville framhålla, att det föreläge goda utsikter till att inom örlogsvarvets i Karlskrona område erhålla bra och luftiga lokaler för verkstadsskolan dels genom ifrågasatt överflyttning av den å artilleridepartementet i Karlskrona bedrivna hylstillverkningen till någon av de under försvarets fabriksstyrelse hörande anläggningarna, dels genom den rationalisering av verkstadsrörelsen å örlogsvarven, som måste genomföras. Marinförvaltningen vore dock icke beredd att nu taga ställning till hur verkstadslokalerna å örlogsvarvet skulle disponeras, enär en generalplan för utnyttjande av varvets byggnader måste uppgöras i samband med eventuell omläggning av varvsdriften i anslutning till det av 1943 års örlogsvarvsutredning framlagda förslaget till omorganisation av örlogsvarven.

Marinförvaltningen ville i samband därmed anmäla, att utredning verkstälts i fråga om möjligheterna att å Karlskrona örlogsvarv inrymma verkstadsskolan inom provisoriska lokaler, intill dess ställning tagits till anförda frågor. Marinförvaltningen hade därvid tänkt sig, att för ändamålet kunde disponeras vissa lokaler inom torped- och mindepartementet, varjämte tidigare av verkstadskursen vid ingenjördepartementet använda lokaler även kunde utnyttjas. Kostnaderna för en dylik provisorisk lösning av lokalfrågorna beräknades uppgå till cirka 40 000 kronor efter prisläget den 1 juli 1943, motsvarande 35 000 kronor den 1 juli 1941. I detta sammanhang kunde förtjäna anföras, att i kostnaderna för en dylik provisorisk lösning inginge diverse inredningsobjekt, som senare kunde överflyttas till de slutliga lokalerna, vare sig skolan förlades till det ena eller andra stället. Vad beträffade kostnader för maskinutrustning, verktyg m. m. påverkades dessa icke av ett dylikt provisorium i annan mån än att maskinerna först måste provisoriskt uppställas i torped- och mindepartementet för att sedan flyttas till de slutliga lokalerna.

Frågan om segelfartygsutbildning.

I det av 1942 års riksdag beslutade fartygsbyggnadsprogrammet för flottan ingick i enlighet med 1941 års försvarsutrednings förslag byggande av ett segelfartyg, avsett för flottans manskapsutbildning.

Sjöförsvarets utbildningskommission framhöll i sitt preliminära förslag till ordnande av rekrytutbildningen av fast anställt manskap vid flottan, att kommissionen kommit till den bestämda uppfattningen, att sjömansutbildningen under den begränsade tid som stöde till buds kunde göras mera effektiv och att syftet med denna utbildning bättre kunde uppnås, om den organiserades på annat sätt än som i försvarsbeslutet avsetts. Såväl anskaffningen av ett segelfartyg som den årliga driften av detta fartyg droge kostnader, som icke syntes komma att stå i rimlig proportion till de resultat, som vore möjliga att uppnå. Kommissionen förordade därför, att sjömansutbildningen skulle bedrivas på sjömansskolan i stället för på ett stort segelfartyg, varvid borde anlitas erforderligt antal mindre båtar, avsedda för rodd och segling. De medel, som beräknats för ett nytt segelfartyg, skulle säkerligen väl förslå till anskaffande av för denna utbildning erforderlig båtmaterial m. m.

I sitt slutbetänkande har utbildningskommissionen vidhållit sin uppfattning, att segelfartyget icke borde komma till utförande.

Vid anmälan av 1944 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 87) anförde jag i denna fråga — under erinran att utbildningskommissionens betänkande vore föremål för remissbehandling — att någon slutlig prövning av de däri framlagda förslagen därför icke i nämnda sammanhang kunde äga rum. Emellertid kunde redan då sägas, att starka skäl syntes tala för ett slopande av det i fartygsbyggnadsplanen ingående segelfartyget. Anmärkas kunde, att kostnaderna för anskaffning av ett fartyg av den storlek som försvarsutredningen förutsatt beräknats icke oväsentligt överstiga det i försvarsbeslutet beräknade beloppet, 1 300 000 kronor, varför marinmyndigheterna uppgjort förslag till ett något mindre fartyg. Det syntes tveksamt, huruvida ett fartyg av numera föreslagen storlek — för 83 elever i stället för tidigare beräknade 150 elever — skulle kunna nöjaktigt fylla de uppgifter, som med fartyget avsetts. Med hänsyn därtill ävensom till vad sjöförsvarets utbildningskommission i ämnet anfört räknade jag tills vidare med att segelfartyget icke skulle komma till utförande. Såsom utbildningskommissionen framhållit syntes segelfartyget böra ersättas med ett antal mindre båtar för segling eller rodd, avsedda att under utbildningen bibringa manskapet viss grad av sjömanskap. I avsaknad av närmare kalkyler rörande omfattningen och arten av den båtmateriel, som i anledning därav kunde behöva anskaffas, saknade jag möjlighet att i berörda sammanhang beräkna medelsbehovet för detta ändamål. Därest det skulle visa sig erforderligt att redan under nästa budgetår anskaffa sådan båtmateriel, syntes det böra ankomma på Kungl. Maj:t att med anlitande av förevarande anslag inom viss angiven kostnadsram, förslagsvis 500 000 kronor, verkställa den anskaffning av mindre fartyg, som kunde finnas erforderlig.

Chefen för marinen har i sitt sedermera avgivna yttrande över utbildningskommissionens betänkande med skärpa framhållit vikten av att sjömansutbildningen delvis anordnas ombord å segelfartyg samt i anslutning därtill framlagt förslag om byggande av två mindre segelfartyg, vardera för 40 elever.

Marinchefen har i denna fråga anfört bland annat följande.

För att rätt lära känna havet och förhållandena på detsamma fordrades att leva på och med detsamma dagar och nätter utan landkänning och under skiftande omständigheter. Detta kunde nås endast genom utsjöfartyg. Djupsjömannen ansåges och hade alltid ansetts inom alla länder som den förnämste representanten inom sjömansyrket. Det vore därför marinchefen ville, att flottans stammanskap skulle få denna utbildning. Ginge man in för kommissionens förslag, gjorde man flottans stammanskap en otjänst, som kunde få allvarliga följder.

Marinchefen hade tidigare föreslagit, att ett fullriggat segelskepp skulle byggas för 160 elever. Hellre än att flottans 2. klass sjömän efter genomgången sjömansskola komme ombord på örlogsfartygen utan sjövana och utan att vara tränade mot sjösjuka på fartyg, vilket icke kunde på samma sätt tränas i en båt, avstode marinchefen från kravet på att segelskeppet skulle vara fullriggat.

Marinchefen hade därför låtit undersöka möjligheten att bygga ett fartyg med snedsegel för 80 elever men funnit, att ett tremastat sådant finge så stora dimensioner, att det icke vore lämpligt, varjämte elevernas möjligheter till arbete i riggen ej bleve tillfredsställande. Bättre än ett stort tremastat fartyg vore därför två mindre tvåmastade, vardera med plats för 40 elever, särskilt som antalet segel att sköta för eleverna härigenom bleve större. På uppdrag av marinchefen hade marinförvaltningen ritat ett sådant skolfartyg, varvid hänsyn till välsegling skulle stå efter för möjligheten att giva eleverna arbete till våders och i däck med seglens skötande.

Det uppgjorda förslaget ansåge marinchefen vara bra. Med detta fartyg bortföle invändningarna att ett fullriggat skepp krävde onödig tid för utbildning i den svåra riggens skötande, innan fartyget kunde gå till sjöss, och att det vore för svårmanövrerat i våra trånga vatten. Utbildningskommissionens krav på mera individuell sjömansutbildning för eleverna än vad som vore möjligt på ett större skepp tillmötesginges även. Som kommissionen icke föreslagit någon båttyp för segling till sjöss ifrågasatte marinchefen, om icke detta mindre fartyg med snedsegel kunde godtagas av kommissionen. Att det komme att godtagas av såväl örlogsflottans män som civila sjöfartsintresserade vore marinchefen övertygad om.

Fartyget vore preliminärt beräknat att kunna byggas för en kostnad av 650 000 kronor med motor. Två fartyg kunde sålunda byggas för de avsedda medlen 1,3 miljoner kronor, och marinchefen räknade med att icke installera motor mer än i det ena fartyget, enär de borde uppträda tillsammans och fara icke kunde uppstå för fartygets säkerhet annat än i stiltje och ström invid kusten, då det fartyg, som hade motor, kunde bogsera det andra. Utan motor beräknades kostnaden reduceras med 10 000 kronor.

Kommissionens förslag innebure tjänstgöring på pansarskepp i 2 månader, där eleverna skulle få sjövana och sjörutin, medan om detta erhöles på segelfartyg, marinchefen avsåge endast 1 månad å pansarskepp, varvid långa turer med fartyget icke erfordrades, då eleverna erhöle sjövana och sjörutin på segelfartyget. Här uppstode en mycket stor besparing i kol och olja vid marinchefens förslag jämfört med kommissionens, varförutom den månad, som inbesparades å pansarskeppet, kunde användas för yrkesutbildningen, vilket vore av stort värde.

Överbefälhavaren har framhållit att, då det gällde avgörandet av en för marinen så speciell och grundläggande fråga som den här föreliggande, den ansvarige försvarsgrenschefens åsikter och sakkunskap borde tillmätas avgörande betydelse.

Svenska underofficersförbundet har likaledes framhållit betydelsen av utbildning på segelfartyg, medan däremot *försvarsväsendets underbefälsförbund* ansett, att segelfartygsutbildningens betydelse överskattats och att önskemålen om dess bibehållande delvis botten i en vid flottan markerad traditionsbundenhet.

Vissa frågor rörande underbefälsutbildningen.

Enligt försvarsutredningens i 1942 års *försvarsbeslut* godtagna förslag skulle underbefälsutbildningen endast delvis bedrivas i land. Utredningen räknade med att 500 underbefäls elever skulle ilandkommenderas under vinterhalvåret.

Sjöförsvarets utbildningskommission har nu föreslagit, att samtliga underbefälselever skola ilandkommenderas under vinterhalvåret och därutöver ungefär halva antalet under sommaren, samt till stöd härför bland annat framhållit, att varken den allmänbildande undervisningen eller yrkesutbildningen på underbefälsstadiet kunde bedrivas med tillräcklig effektivitet ombord. Ehuru det även ur utbildningssynpunkt kunde vara förenat med vissa fördelar att anordna underbefälsskola ombord, bland annat med hänsyn till undervisningsmateriel för yrkesundervisningen, vore olägenheterna med en sådan anordning på det hela taget och särskilt med tanke på utbildningens effektivitet alltför stora. Ett genomförande av kommissionens förslag om underbefälsskolans förläggande i land skulle medföra en brist ombord året runt på omkring 500 2. klass sjömän. Denna brist skulle kunna täckas genom att särskilt utbildade värnpliktiga ombord ersatte ilandkommenderade underbefälselever. För att möjliggöra detta erfordrades dock en motsvarande ökning av den årliga värnpliktskontingenten.

Chefen för marinen har kraftigt förordat bifall till kommissionens förslag om underbefälsskolans förläggande i land, varvid emellertid framhållits, att ökningen av värnpliktskontingenten vore en synnerligen allvarlig följd med hänsyn till den begränsade tillgången på värnpliktiga i tjänstgöringsskyldiga årsklasser. Emellertid vore värnpliktskontingentens ökning en fråga, med vilken hela stammens utbildningssystem stode eller fölle. Förbättrade utbildningsförhållanden vore vidare det kanske bästa sättet att möta försämrad rekrytering.

Inrättande av en marininspektion.

Sjöförsvarets utbildningskommission har framhållit att, om utbildningsavdelningen inom marinledningen skulle ha möjlighet att fungera som ett tillräckligt initiativkraftigt ledande och samordnande organ för flottans utbildningsfrågor, måste den enligt kommissionens mening frikopplas från marinstaben. Behovet av en särskild målsman för utbildningens ledning framträdde därmed klart.

Kommissionen har med hänsyn bland annat härtill föreslagit, att ett särskilt, direkt under chefen för marinen lydande organ, flottinspektionen, skulle tillskapas för att handlägga alla frågor, som berörde ledningen av utbildningen vid flottan. Motsvarande ställning och uppgifter beträffande kustartilleriet borde tillkomma kustartilleriinspektionen. Dessa båda organ — det senare dock endast i vad avsåge dess befattning med utbildningsverksamheten — borde jämte vissa andra tillsammans utgöra marininspektionen. Någon gemensam chef, marininspektör, syntes däremot icke fylla något behov.

Överbefälhavaren har framhållit att, även om vissa av de skäl, som av kommissionen anförts för förbättringar av utbildningens planläggning och ledning vid marinen samt inspektionsverksamheten vid flottan, kunde vara värda beaktande, syntes den föreslagna lösningen innebära en överorganisa-

tion. Frågan borde i varje fall underkastas en närmare granskning, innan slutgiltig ståndpunkt fattades.

Chefen för marinen har icke ansett sig kunna yttra sig om utbildningskommissionens förslag, innan nuvarande organisation blivit utbyggd och prövad under andra förhållanden än de för ett utbildningsarbete under förstärkt försvarsberedskap högst onormala. Den föreslagna organisationen skulle kräva ytterligare stabspersonal, vilken under nuvarande förhållanden vore omöjlig att uppbringa för så vitt icke en avrustning av stridsfartyg tillgreps.

Marinchefen har däremot vitsordat nödvändigheten för den centrala ledningen att upprätthålla en levande kontakt med de lokala utbildningsenheterna, både ur instruktionspersonalens och elevernas synpunkt, samt med hänsyn därtill föreslagit inrättande av en ny inspektörsbefattning för flottans manskapsskolor, samt viss omorganisation av marinstaben. Härutinnan torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Inrättande av en prövningsdetalj inom centrala värnpliktsbyrån.

Sjöförsvarets utbildningskommission har i olika sammanhang framhållit betydelsen av att de värnpliktiga och fast anställda underkastas psykologiska prov för utrönande av deras lämplighet för olika befattningar m. m. Proven med de värnpliktiga borde äga rum före första tjänstgöringens påbörjande. Det vore vidare angeläget, att liknande prov anordnades med dem som sökte fast anställning vid krigsmakten. Hela frågan om prövningsverksamhetens organisation och bedrivande hade genom de senaste årens ohämmade utveckling på området kommit i sådant läge, att en central reglering av dessa förhållanden framstode såsom en nödvändighet. En sådan reglering borde dock ske ej endast med hänsyn till de olika försvarsgrenarnas eller vapenslagens speciella intressen utan även med hänsyn till hela försvarsväsendets bästa. Det hade nämligen redan visat sig, att denna verksamhet, om den finge utveckla sig utan enhetlig ledning och organisation, komme att ur effektivitetssynpunkt lämna mycket övrigt att önska och tillika bliva alltför kostsam.

Kommissionen har i anslutning härtill anfört i huvudsak följande.

Redan lantförsvarets utbildningskommission hade i sitt betänkande påvisat behovet av vissa för hela försvarsväsendet gemensamma prov för antagning av fast anställt manskap. Därigenom skulle nämligen ett vid rekryteringen behövt utjämningsförfarande de olika försvarsgrenarna och vapenslagen emellan lättare kunna ske, vilket även sjöförsvarets utbildningskommission i annat sammanhang ytterligare underströke.

Att vidare även för en effektiv tilldelning och uttagning genom inskrivningsväsendets försorg vissa för hela försvarsväsendet gemensamma värnpliktsprov vore önskvärda hade med tillräcklig tydlighet framgått av arméns senaste försöksverksamhet, som också visat, att åtminstone en del allmänt intellektuella prov med fördel kunde utföras redan i samband med inskrivningen.

Även om mera speciella och ingående prov borde anstå till efter inryck-

ningen, borde dock vissa av dessa vara uppgjorda enligt i stort sett samma principer för olika försvarsgrenar. Detta syntes vara möjligt i fråga om exempelvis signalistprov.

Ett för hela försvarsväsendet centralt prövningsorgan fordrades dock för utarbetande av dylika gemensamma prov och för organisation av den del av prövningsverksamheten, som borde ske i inskrivningsväsendets regi.

Enligt kommissionens mening borde lämpligen centrala värnpliktsbyrån, som enligt sin instruktion redan hade att biträda överbefälhavaren och försvarsgrenscheferna vid handläggningen av ärenden rörande inskrivningsväsendet, personalredovisningen och värnpliktsrekryteringen, få denna sin uppgift utvidgad till att gälla även den föreslagna för hela försvarsväsendet gemensamma delen av prövningsverksamheten i fråga om såväl värnpliktiga som fast anställt manskap.

För att möjliggöra för centrala värnpliktsbyrån att leda och organisera denna prövningsverksamhet borde vid byrån inrättas en särskild prövningsdetalj. Detaljchefen, som borde vara regementsofficer, borde till sitt förfogande ha en heltidsanställd militärpsykolog. Denne syntes med hänsyn till vetenskapliga och övriga kvalifikationer böra placeras i lägst lönegrad Eo 30. För statistiskt arbete samt för biträde vid utarbetande och standardisering av prov erfordrades ett par kvalificerade assistenter. Dessa kunde lämpligen utväljas bland akademiker, vilka uttagits till stabstjänst såsom expeditiionsbiträden. Erforderlig skrivhjälp m. m. borde bestridas av byrån.

I första hand borde endast vissa allmänna prov för värnpliktiga och fast anställt manskap bedrivas i centrala värnpliktsbyråns regi. Däremot syntes de specialprov och andra dylika urvalsåtgärder, som förekomme i samband med antagning av officersaspiranter och fast anställt manskap samt utväljande av värnpliktiga för olika utbildningslinjer, behöva anpassas efter de olika försvarsgrenarnas behov, varför det för denna verksamhet fordrades ett centralt organ inom varje försvarsgren. Kommissionen begränsade sig dock till den för detta ändamål behövliga organisationen inom marinledningen.

Enär frågor om rekrytering och prövning hörde nära samman med varandra och med utbildningen, borde de lämpligen handläggas inom den föreslagna marininspektionen. Dess avdelning för gemensam beredning (centralavdelning), som föresloges uppdelad på en flott- och en kustartilleridetalj, borde förutom sina övriga uppgifter kunna tjäna såsom marinens centrala rekryterings- och prövningsavdelning.

Överbefälhavaren har vitsordat, att det av kommissionen föreslagna centrala prövningsorganet måhända kunde medföra vissa fördelar, men det oaktat ställt sig tveksam till förslaget, då risk syntes föreligga att organisationen komme att arbeta alltför tungt.

Chefen för marinen har däremot tillstyrkt utbildningskommissionens förslag.

Jämväl *chefen för armén* har tillstyrkt förslaget och i anslutning därtill anfört, att han delade kommissionens uppfattning, att en undersökning av de värnpliktigas psykiska beskaffenhet före första tjänstgöringens påbörjande vore lämplig och att denna undersökning borde äga rum i samband med inskrivningsförrättningen. Efter framställning av arméchefen i samråd med cheferna för marinen och flygvapnet komme en psykologisk prövning av samtliga inskrivningsskyldiga att försöksvis äga rum vid årets inskrivningsförrättningar. Det syntes vara önskvärt, att dylika prov fortsättningsvis komme

att utföras varje år under ledning av centrala värnpliktsbyrån. Likaså borde, såsom skett vid armén åren 1942 och 1943, en psykiatrisk undersökning äga rum av sådana värnpliktiga, vilka på grund av psykisk efterblivenhet eller abnormitet sannolikt icke kunde tillgodogöra sig utbildningen. Beträffande det fast anställda manskapet konstaterade kommissionen behovet av för hela försvarsväsendet gemensamma antagningsprov. Det vore även arméchefens uppfattning, att en ökad grad av enhetlighet i fråga om de grunder, efter vilka fast anställt manskap utvaldes och antoges, skulle i avsevärd grad underlätta utjämnningen av överskottet vid vissa förband till förmån för andra sämre ställda rekryteringsenheter.

Den ytterligare prövningsverksamhet för uttagning av specialister m. m., som måste äga rum med såväl värnpliktig som fast anställd personal inom försvarsgrenarna, borde i enlighet med kommissionens förslag handhavas inom respektive försvarsgren. Särskilt inom de övervägande tekniskt betonade försvarsgrenarna marinen och flygvapnet syntes denna verksamhet bliva av stor omfattning. Vid armén, där kraven på teknisk personal i förhållande till de övriga försvarsgrenarna vore mindre omfattande, syntes det dock innebära en överorganisation att för detta ändamål skapa ett särskilt organ. Enligt arméchefens mening borde centrala värnpliktsbyråns prövningsdetalj samtidigt åläggas denna uppgift.

Arméchefen har i anslutning härtill framlagt förslag rörande prövningsdetaljens organisation, innebärande i huvudsak följande.

Prövningsdetaljens chef borde vara regementsofficer på aktiv stat i lönegrad Oa 5 eller Oa 4. Det syntes nämligen nödvändigt, att verksamheten stode under militär ledning och att dess chef hade en sådan ålder och tjänsteställning, att han vid utförande av prov på truppförband, skolor m. m. kunde företräda densamma med tillbörlig auktoritet och med erforderlig kontakt med utbildningsarbetet.

För att de olika försvarsgrenarnas intressen i fråga om den vid prövningsdetaljen bedrivna verksamheten skulle kunna tillgodoses, borde en officer ur varje försvarsgren tjänstgöra som sambandsofficer i densamma. Därvid borde lämpligen ifrågakomma officerare, placerade vid vederbörlig försvarsgrenslednings utbildningsorgan.

Prövningsdetaljen måste även äga ständig tillgång till speciell medicinsk sakkunskap. Behovet därav framginge av den hittillsvarande verksamheten vid armén, under vilken av generalfältläkaren beordrad psykiater deltagit i utarbetandet av de psykologiska proven och organiserat läkarundersökningarna vid förbanden i anslutning till urvalsprövningarna.

Den vetenskapliga ledningen av prövningsdetaljens verksamhet borde i likhet med kommissionens förslag omhänderhas av en militärpsykolog. Denne komme att åligga en synnerligen omfattande och krävande uppgift. Han borde ha högre akademisk examen med psykologi som huvudämne, vara väl förfaren i testmetodik och väl insatt i militära förhållanden samt ha visat prov på förmåga att organisera och leda vetenskapligt arbete. Den av kommissionen föreslagna lönegraden Eo 30 syntes icke kunna sänkas, om kraven på den vetenskapliga ledarens kvalifikationer skulle kunna upprätthållas.

Utöver kommissionens förslag borde enligt redan nu föreliggande erfarenheter i fråga om arbetets ökade omfattning på grund av tillkomsten av de speciella arméuppgifterna ytterligare en tjänsteman med akademisk skol-

ning ingå i prövningsdetaljen. Denne borde vara psykolog och ha till uppgift dels att biträda vid förberedande och utförande av prov, dels att utföra de omfattande statistiska beräkningar, vilka vore nödvändiga förutsättningar för proven. Därutöver skulle denne tjänsteman åligga att utföra de bearbetningar av materialet, som erfordrades för att göra detta fruktbärande icke blott för militärt bruk utan även för vetenskaplig forskning. I beaktande av de fordringar på akademisk och praktisk kompetens, som ställdes på den omnämnde tjänstemannen, borde han vara amanuens med placering alltefter kompetens i lönegraden MEo 15—18.

Som biträden vid verksamheten i prövningsdetaljen borde i enlighet med kommissionens förslag användas till stabstjänst såsom expeditiionsbiträden uttagna värnpliktiga.

För officersaspirantproven vid armén erfordrades kvalificerade provledare. Av prövningsdetaljens personal kunde detaljchefen, kompaniofficeren ur armén, militärpsykologen samt amanuensen användas för ändamålet. För att icke denna personals övriga arbetsuppgifter skulle eftersättas och de olika skolornas utbildning störas under alltför långa tidsperioder — vilket skulle bli följden om endast ett fåtal provledare samtidigt vore i verksamhet — borde ett antal civila fackmän kunna anlitas. Sådana borde även kunna tagas i anspråk för vetenskaplig expertis, vilken icke kunde lämnas av detaljens egen eller till detaljen kommenderad personal, t. ex. på det medicinska, psykologiska, pedagogiska eller tekniska området. Dessa fackmän borde åtnjuta rese- och traktamentsersättning enligt innehavd statlig befattning (för i enskild verksamhet anställda enligt mot deras ställning svarande rese- och traktamentsklass) samt ett arvode mellan 20 och 40 kronor per dag. Det högre arvodet borde utgå till t. ex. professor eller avdelningschef vid större industriföretag och det lägre till yngre akademiker, ingenjörer m. m.

Kostnaderna för den fast anställda personalen utgjorde årligen lägst 26 550 kronor och högst 31 809 kronor.

Kostnaderna per år för av prövningsdetaljen tillfälligt anlitade fackmän kunde beräknas sålunda:

Provledare, högst 100 arbetsdagar à 30 kronor per dag	kronor 3 000
Annan expertis, högst 50 arbetsdagar à 30 kronor per dag	» 1 500
Resor och traktamenten, 30 enkla resor à 50 kronor	» 1 500
Tillsammans kronor 6 000	

Arméchefen har ansett, att det skulle vara önskvärt om den föreslagna prövningsdetaljen kunde träda i verksamhet med ingången av budgetåret 1944/45.

Försvarets civilförvaltning har funnit förslaget om en central reglering av den ifrågavarande prövningsverksamhetens organisation och bedrivande beaktansvärt. Ett förläggande, på sätt kommissionen föreslagit, av det ifrågasatta centralorganet till centrala värnpliktsbyrån syntes väl förenligt med byråns arbetsuppgifter i övrigt. Huruvida för befattningen såsom chef för den föreslagna prövningsdetaljen erfordrades inrättande av en ny beställning för regementsofficer kunde civilförvaltningen icke bedöma. Måhända kunde befattningens tills vidare bestridas av inkommenderad officer. Med hänsyn till de kvalifikationer, som syntes böra ställas på innehavaren av den föreslagna befattningen för en militärpsykolog, syntes intet vara att erinra mot den föreslagna löneställningen, Eo 30.

Jämväl *försvarets sjukvårdsförvaltning* har funnit förslaget om inrättande av en central provningsdetalj väl grundat och ansett en dylik åtgärd utgöra en nödvändighet för hela provningsverksamhetens rationella utveckling.

Ämbetsverket har framhållit, att vid organiserandet av den hittills bedrivna provningsverksamheten inom armén och marinen upprätthållits en intim kontakt mellan militär, psykologisk och psykiatrisk sakkunskap, vilket visat sig synnerligen fruktbringande. Provningsverksamheten hade kunnat organiseras på ett ur medicinsk synpunkt godtagbart sätt, varigenom sådana rekryter som visat sig i behov av psykiatrisk undersökning kunnat avskiljas. Urvalsprovningsarna ägde i medicinskt hänseende en mycket viktig uppgift, nämligen att spåra upp sådana rekryter, som kunde misstänkas vara behäftade med psykiska defekter. Ur psykisk hälsovårdssynpunkt vore det dessutom av stor betydelse, att även de friska rekryterna i största möjliga utsträckning från början placerades på sådana utbildningslinjer, som passade deras begåvning och personliga läggning. Detta önskemål kunde betydligt bättre tillgodoses sedan urvalsprov införts. Erfarenheterna från såväl arméns som marinens provningsverksamhet visade, att ett nära samarbete måste äga rum med militärläkarna. Det vetande, som den psykopatologiskt skolade nervläkaren besatte om olika abnormtillstånd och psykiskt egendomliga människors reaktionssätt, utgjorde ett oundgängligt komplement till de medicinskt oskolade psykologernas kunskaper om olika människotyper inom det normala området samt experimentella metoder att klassificera och analysera dem. Det vore därför nödvändigt med ett nära samarbete mellan de militära myndigheterna och sjukvårdsförvaltningen, på det att både allmänt medicinska och psykiatriska synpunkter kunde bli tillgodosedda.

Provningsdetaljens arbetsuppgifter komme att bli ganska omfattande. Därifrån skulle de allmänna värnpliktsproven ledas. Urvalsproven för officersaspiranter, stamrekryter och volontärer borde till sina huvuddelar bli gemensamma för de tre försvarsgrenarna och därför handläggas av provningsdetaljen. Samma egenskaper krävdes för att bli en god truppledare vare sig det vore fråga om armén, marinen eller flyget.

Den föreslagna organisationen vid centrala värnpliktsbyrån syntes icke tillräcklig med avseende på det antal tjänstemän, som enligt kommissionens åsikt borde heltidsanställas. Ett stort material av provresultat och iakttagelser av annan art från provningsverksamheten komme snart att samlas. Om icke detta material bearbetades, kunde icke erhållna erfarenheter till fullo utnyttjas till provningsverksamhetens fulländning. Det måste därför anses föreligga ett mycket stort behov av ytterligare en psykolog vid provningsdetaljen, avsedd att i första hand sköta arkivet och bearbeta undersökningsresultaten. Önskvärt vore, att denne psykolog, som lämpligen borde erhålla en underordnad ställning såsom amanuens, även besatte statistiska kunskaper. Vid provningarna av officersaspiranter, volontärer och stamrekryter komme denne tjänsteman att utgöra en välbehövlig förstärkning av provningsdetaljens år från år tjänstgörande stab av provledare.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har sjöförsvarets utbildningskommission i sitt numera avgivna slutbetänkande ånyo föreslagit en viss decentralisering av utbildningen vid sjömansskolan, innebärande att de Stockholms örlogsstation tillhörande rekryterna på maskin- och hantverkslinjerna skulle utbildas vid Stockholms örlogsstation. En förutsättning här för är enligt kommissionens förslag, att vid denna örlogsstation upprättas en särskild verkstadsskola.

Chefen för marinen har i sitt yttrande vidhållit sin tidigare hävdade uppfattning, att rekrytutbildningen borde helt centraliseras till sjömansskolan i Karlskrona och att en central verkstadsskola borde upprättas i Karlskrona i anknytning till sjömansskolan eller å varvet.

Vid bedömandet av dessa frågor måste särskilt beaktas lokalförhållandena å de olika orterna. Enligt det för 1943 års riksdag framlagda förslaget rörande förlägningsfrågornas ordnande i Karlskrona skall sjömansskolan förläggas till Karlskrona kustartilleriregementes stadskasern ävensom marinens sjukhus. Utrymme har därvid beräknats för sjömansskolan i dess helhet, och jämväl lokaler för verkstadsskolan kunna för rimliga kostnader anordnas i anslutning till ifrågavarande byggnadskomplex. Om däremot en del av sjömansskolans utbildningskontingent förlägges till Stockholms örlogsstation, måste med hänsyn till utrymmesbristen vid denna nya förlägningslokaler anordnas där eller eventuellt annorstädes i Stockholms närhet, exempelvis vid Hårsfjärden. Jag hänvisar i detta sammanhang till vad jag tidigare denna dag vid anmälan av en proposition angående vissa byggnadsarbeten m. m. för försvaret anfört rörande bristen på förlägningsutrymmen vid Stockholms örlogsstation. Sannolikt måste särskilda lokaler anordnas jämväl för verkstadsskolans räkning. Ett genomförande av kommissionens förslag skulle därför troligen medföra icke obetydliga merkostnader. Om en del av sjömansskolan förlägges invid Hårsfjärden, måste tydligen även verkstadsskolan förläggas dit, något som skulle försvåra en önskvärd kontakt mellan verkstadsskolan och Stockholms örlogsvarv.

Å andra sidan kan icke förnekas, att vissa skäl tala för en uppdelning av verksamheten på sätt utbildningskommissionen föreslagit. Det kan sålunda såsom utbildningskommissionen framhållit visa sig vara förenat med svårigheter att vid en verkstadsskola av den storleksordning, som marinchefens förslag innebär, anordna en i alla avseenden fullgod utbildning, och jämväl ur rekryteringssynpunkt synas vissa fördelar vid en decentralisering kunna vinnas.

Vid mitt övervägande av dessa frågor har jag icke kunnat underlåta att fästa stort avseende vid tidsfaktorn. Utbildningskommissionens förslag är icke så utformat, att ett slutligt beslut nu kan grundas på detsamma. Utredning saknas rörande utrymmesbehoven för den del av sjömansskolan, som skulle förläggas till Stockholms örlogsstation, och om ordnandet av skolans förläggning. Än mindre finnas några kostnadsberäkningar upprättade. Enär närmare utredning i dessa frågor icke kan förebringas till innevarande års riksdag, skulle ett upprivande av beslutet om centralisering av sjömans-

skolan till Karlskrona medföra ett uppskov med lösandet av samtliga hit-hörande spörsmål till 1945 års riksdag. Det synes nämligen i sådant fall knappast tillrådligt att fullfölja det av 1943 års riksdag beslutade byggnadsprogrammet för sjömansskolans förläggning till Karlskrona. Enär emellertid sjömansskolan i sin helhet från och med innevarande utbildningsår förlagts till Karlskrona, skulle ett uppskov med ifrågavarande byggnadsarbeten välla stora svårigheter, icke minst ur utbildningssynpunkt. En förutsättning för att sjömansskolans utbildning skall kunna bedrivas tillfredsställande är nämligen, att lämpliga skollokaler stå till buds.

Med beaktande av bland annat dessa synpunkter har jag kommit till den slutsatsen, att ett frångående av förra årets beslut rörande sjömansskolans centralisering till Karlskrona icke är tillrådligt. Skulle erfarenheten sedermera giva vid handen, att en uppdelning av sjömansskolan är önskvärd ur utbildningssynpunkt, torde de utrymmen, som i så fall skulle frigöras i sjömansskolans planerade etablissement, kunna utnyttjas för ökad underbefälsutbildning i land, för den händelse utbildningskommissionens förslag i denna riktning skulle vinna bifall. Huruvida sistnämnda förslag kan genomföras måste tydligen bliva beroende av icke blott förlägningsfrågornas lösande utan jämväl möjligheten att tilldela marinen ytterligare ett antal värnpliktiga, enligt utbildningskommissionens beräkningar 500. Härutinnan föreligger för närvarande ingen närmare utredning. Vid min prövning tidigare denna dag av framlagda förslag rörande byggnadsarbeten i Karlskrona har jag i enlighet med vad nu anförts utgått från att 1943 års riksdags beslut rörande vissa förlägningsfrågor i Karlskrona skall i huvudsak fullföljas.

Vid 1943 års riksdag fattades icke slutlig ståndpunkt till frågan om anordnandet av en särskild verkstadsskola i anknytning till sjömansskolan. Det beslutade byggnadsprogrammet innebär emellertid, att lokaler för en sådan skola reserveras inom den s. k. bastionen Aurora i anslutning till sjömansskolan. Marinförvaltningen har nu framhållit, att en verkstadsskola om möjligt borde förläggas så att arbetet i densamma kunde bedrivas i nära kontakt med produktiv verksamhet, vilket endast kunde uppnås genom anslutning till varvsdriften. Marinförvaltningen har vidare upplyst, att det föreläge goda utsikter att inom Karlskrona örlogsvarvs område erhålla goda och luftiga lokaler för verkstadsskolan, och har jämväl framlagt förslag om provisoriskt ordnande av verkstadsskolans lokalfråga i avvaktan på denna frågas definitiva lösning.

För egen del får jag i denna fråga framhålla, att förläggande av verkstadsskolan till örlogsvarvet med dess strängt begränsade utrymmen knappast kan anses tillrådligt vare sig med hänsyn till varvsdriften eller ur utbildningssynpunkt. Jag vill i sistnämnda hänseende erinra om att erfarenheterna av de s. k. varvskurserna vid örlogsvarvet, som enligt hittills gällande organisation anordnats som ett led i sjömansutbildningen, icke äro av den art, att en fortsatt anknytning till varvet kan anses lämplig. Jag har därför vid anmälan tidigare denna dag av förenämnda byggnadsfrågor ansett mig böra i huvudsak tillstyrka ett av marinförvaltningen i dess anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 framlagt förslag om verkstadsskolans förläggande i anslutning

till sjömansskolan. Självfallet utgår jag från att rekryterna under sin utbildning vid verkstadsskolan skola beredas erforderlig tid till studier jämväl av varvsdriften.

Beträffande frågan om sjömansutbildningen på segelfartyg föreligga vissa motsättningar mellan utbildningskommissionens förslag och den uppfattning som marinchefen givit uttryck åt. Vid anmälan av årets statsverksproposition framhöll jag, att någon slutlig prövning av utbildningskommissionens förslag — innebärande slopande av det i försvarsbeslutets fartygsbyggnadsprogram ingående segelfartyget och anskaffande i dess ställe av mindre båtar för segling eller rodd — i avvaktan på remissbehandlingen av kommissionens betänkande icke då kunde äga rum. Jag gav emellertid uttryck för den uppfattningen, att starka skäl syntes tala för ett slopande av segelfartyget, och räknade tills vidare med att segelfartyget icke skulle komma till utförande. Därest det skulle visa sig erforderligt att redan under nästa budgetår anskaffa den av kommissionen förordade båtmaterielen, borde det ankomma på Kungl. Maj:t att med anlitande av anslaget till fartygsbyggnader för flottan inom viss angiven kostnadsram, förslagsvis 500 000 kronor, verkställa den anskaffning av mindre fartyg, som kunde finnas erforderlig. Chefen för marinen har nu i sitt yttrande över utbildningskommissionens betänkande föreslagit, att två mindre segelfartyg skola byggas för sjömansutbildningen. Med den föreslagna fartygstypen torde marinchefen ha bemött åtminstone vissa av de skäl, som utbildningskommissionen anfört mot användande av segelfartyg i sjömansutbildningen. Innan slutlig ställning toges till frågan om fartygstypen, synes emellertid genom marinchefens försorg utredning böra förebringas rörande den båtmateriel, som måste anskaffas därest utbildningskommissionens förslag genomföres, ävensom kostnaderna därför. Önskvärt är även, att utbildningsprogram förebringas för belysande av de olika alternativens konsekvenser i utbildningsavseende. Det torde sedermera ankomma på Kungl. Maj:t att inom ramen för det i försvarsbeslutet för ändamålet beräknade beloppet, 1 300 000 kronor, besluta om den fartygsanskaffning, som må finnas mest ändamålsenlig.

I anledning av utbildningskommissionens förslag rörande inrättande av en marininspektion vill jag i likhet med chefen för marinen framhålla, att ställning därtill icke bör tagas, innan den år 1942 beslutade organisationen av marinens centrala utbildningsorgan blivit utbyggd och prövad under normala förhållanden. Vid en förnyad prövning av förevarande fråga böra självfallet erfarenheterna rörande de övriga försvarsgrensledningarnas organisation i förevarande avseende beaktas. Ehuru vissa skäl tala för den av marinchefen föreslagna förstärkningen av marinstaben med en inspektör för flottans manskapsskolor, torde jämväl med prövningen av detta förslag böra tills vidare anstå.

Däremot anser jag mig kunna redan nu förorda åtgärder i anledning av utbildningskommissionens förslag om inrättande av en särskild provningsdetalj inom centrala värnpliktsbyrån. Frågan om anordnande av psykologiska prov vid inskrivningsförrättningar berördes av mig vid anmälan av årets

statsverksproposition (s. 65), i vilket sammanhang jag framhöll, att det icke vore uteslutet, att psykologisk bedömning borde såsom en normal anordning tillämpas vid inskrivning av värnpliktiga, och förutsatte, att härav föranledda kostnader skulle tills vidare bestridas från arméns förslagsanslag till inskrivnings- och färdkostnader. Med hänsyn till den betydelse, som de psykologiska proven med värnpliktiga och med dem som söka fast anställning numera visat sig ha, finner jag mig på grundval av den utredning, som sedermera framlagts, kunna förorda, att ledningen av dessa prov erhåller en fastare organisation med central anknytning. Emellertid lär, i avvaktan på närmare erfarenheter vid de fortsatta proven, organisationen kunna givas något mindre omfattning än av utbildningskommissionen och arméchefen föreslagits. Sålunda kan jag icke för närvarande tillstyrka, att en särskild regementsofficersbeställning avses för befattningen som chef för provningsdetaljen. Därest befattningen icke kan förenas med annan tjänst — vilket enligt min mening bör närmare övervägas — torde frågan tills vidare kunna lösas genom lämplig kommandering. Den fast anställda personalen vid provningsdetaljen bör åtminstone tills vidare kunna begränsas till en heltidsanställd militärpsykolog med akademisk utbildning och en amanuens. Jag kan emellertid icke tillstyrka, att militärpsykologen för närvarande placeras i högre lönegrad än 27. Amanuensen lär börja tills vidare inplaceras i 15 lönegraden. Båda befattningshavarna synas i likhet med övrig civil personal vid centrala värnpliktsbyråerna bör hänföras till löneplanen MEO i militära icke-ordinariereglementet.

Arméchefen har framhållit, att utöver den fast anställda personalen komme att erfordras biträde av sakkunniga, vilka borde anlitas mot viss ersättning, förslagsvis 20 à 40 kronor per dag jämte rese- och traktamentsersättning. Att behov av sådana särskilda sakkunniga kommer att föreligga torde vara tydligt. I princip har jag därför intet att erinra mot att medel beräknas för detta ändamål. Kostnaderna härför torde få bestridas från den under vederbörande försvarsgrens avlöningsanslag uppförda delposten till tillfälligt anställande av tjänstemän m. m. respektive från de under fjärde huvudtiteln uppförda anslagen till reseersättningar m. m. På Kungl. Maj:t torde få ankomma att pröva i vilken omfattning medelsanvisning kan vara erforderlig.

Jag återkommer i annat sammanhang till de förändringar beträffande personalförteckningen för icke-ordinarie personal m. fl. vid armén, som betingas av de nu framlagda förslagen.

Sjöförsvarets utbildningskommission har i sitt betänkande framlagt ett flertal andra förslag av beskaffenhet att kunna påverka försvarets medelsbehov. Enär emellertid dessa icke äro i det skick, att de kunna inverka på anslagsberäkningarna för nästa budgetår, har jag ansett mig icke böra här upptaga dem till behandling. Det bör ankomma på de militära myndigheterna och vederbörande förvaltningsmyndigheter att närmare överväga dessa frågor och inkomma med de förslag, som i anledning därav må befinnas påkallade.

Manskapsrekryteringen m. m.

För att hålla manskapsbeställningarna inom försvaret fulltaligt besatta ha sedan lång tid tillbaka särskilda åtgärder måst vidtagas. Den nuvarande organisationen av rekryteringsarbetet är i stort sett följande. Vid varje förband med egen rekrytering finnes en rekryteringsofficer, som bland annat genom annonsering lämnar upplysning om lediga manskapsbeställningar samt mottager ansökningar om anställning. För vissa orter, delar av län o. s. v. förordnas särskilda rekryteringsombud, s. k. värvare. Dessa verka för att intresserade och lämpliga ynglingar skola söka fast anställning samt hjälpa de anställningssökande med ansökningshandlingars upprättande och insändande. Rekryteringsombuden erhålla visst arvode för varje förmedlad anställning. Den offentliga arbetsförmedlingen medverkar i rekryteringsarbetet huvudsakligen genom att offentliggöra uppgifter om lediga beställningar och biträda anställningssökande med erforderliga handlingars upprättande och insändande. Försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå förmedlar uppgifter från rekryteringsofficerarna om rekryteringsläget till såväl arbetsförmedlingsanstalterna som högre militära chefer. Därjämte har civilanställningsbyrån att bedriva en allmänt hållen propaganda för anställning vid försvarsväsendet.

Sedan Kungl. Maj:t tillkallat särskilda sakkunniga, f. d. landshövdingen A. B. Gärde, ordförande, samt byråchefen C. W. Curtman, överdirektören R. Lundquist och kaptenen B. Hasselrot — 1942 års civilanställningssakkunniga — för att inom försvarsdepartementet biträda med utredning rörande ordnandet av civilanställning för avgående fast anställt manskap vid försvaret och vissa i samband därmed stående frågor, uppdrog Kungl. Maj:t den 13 november 1942 åt de sakkunniga att jämväl verkställa utredning rörande ordnandet av formerna för bedrivandet av manskapsrekryteringen vid försvaret.

Med skrivelse den 1 februari 1944 ha de sakkunniga överlämnat utredningar och förslag rörande manskapsrekryteringen och civilanställningsorganen m. m.

Enligt de sakkunnigas förslag skola förbandens egna rekryteringsorgan, rekryteringsofficerarna, bibehållas. Nämnade organs uppgifter äro avsedda att vara ungefär desamma som hittills, dock skall rekryteringspropaganda av dessa organ bedrivas endast i begränsad omfattning. Rekryteringsombuden skola avskaffas och i stället skall arbetsförmedlingen i högre grad än tidigare tagas i anspråk. Anställningssökande skall erhålla ersättning med en krona för varje dag, varunder antagningsprövning pågår. I avsikt att förhindra konkurrens mellan olika förband föreslås, att propagandan för manskapsrekryteringen i väsentliga hänseenden centraliseras till civilanställningsbyrån. Särskilda anordningar skola vidtagas för att få till stånd utjämning av antalet sökande mellan olika förband. Även denna utjämning bör, enligt de sakkunnigas mening, omhändervhas av civilanställningsbyrån. För att den sålunda föreslagna rekryteringsorganisationen skall kunna ut-

nyttjas vid manskapsrekryteringen redan under år 1944 föreslås, att förslaget skall genomföras från och med den 1 april 1944.

Beträffande kostnaderna vid genomförandet av förslaget ha de sakkunniga anfört, att civilanställningsbyråns övertagande av de väsentligaste uppgifterna i fråga om rekryteringspropagandan nödvändiggjorde, att medel ställdes till byråns förfogande för bestridande av de därmed förenade kostnaderna. Vidare måste till följd av de tillkomna arbetsuppgifterna personalen vid byrån ökas. Samtidigt som sålunda kostnaderna för byråns verksamhet ökades, minskades emellertid försvarsgrenarnas kostnader för rekryteringen. De sakkunniga beräknade den erforderliga höjningen av anslagen under civilanställningsbyrån till 66 000 kronor, därav 9 000 kronor för personalkostnader, 3 000 kronor för rekryteringsbroschyr, 2 000 kronor för rekryteringsblanketter, 1 000 kronor för resekostnader, 1 000 kronor för övriga kostnader, 40 000 kronor för annonser samt 10 000 kronor för annan propaganda. Minskningen av de tre försvarsgrenarnas anslag till rekryteringskostnader kunde uppskattas till samma belopp, 66 000 kronor, därav 36 000 kronor på arméns, 20 000 kronor på marinens och 10 000 kronor på flygvapnets rekryteringsanslag. De sakkunniga hade icke ansett sig böra ifrågasätta ytterligare minskning av rekryteringsanslagen dels på grund av att några uppgifter för beräkning av de kvarstående kostnaderna, vilka skulle bestridas med anlåtande av anslagen, icke funnes, dels ock enär de sakkunniga förutsatte, att rekryteringsanslagen skulle belastas med den föreslagna ersättningen av en krona för dag till anställningssökande vid undergående av antagningsprövning. På grund härav föresloge de sakkunniga, att ett sammanlagt belopp av 66 000 kronor skulle från och med nästa budgetår överföras till anslag under civilanställningsbyrån från försvarsgrenarnas anslag till rekryteringskostnader och avskedspremier m. m.

De sakkunnigas förslag berör, såsom i det föregående nämnts, jämväl organen för förmedling av civilanställning. De sakkunniga ha förklarat sig vara väl medvetna om att det för närmare bedömande av behovet och organisationen av de särskilda civilanställningsorgan, som enligt de sakkunnigas mening alltjämt komme att bliva erforderliga, skulle varit av värde att i detta sammanhang förslag kunnat framläggas rörande erforderliga civilanställningsåtgärder i övrigt. Emellertid hade de sakkunniga på grund av mellankommande hinder måst avstå från att framlägga dylikt förslag. Med hänsyn till sambandet mellan de föreslagna formerna för rekryteringsarbetet å ena sidan och civilanställningsorganen å den andra och jämväl till angelägenheten av att dessa organ vore färdigorganiserade och i verksamhet, då den förstärkta försvarsberedskapen komme att upphöra, vore det enligt de sakkunnigas mening av stor betydelse, att förslag om civilanställningsorganens organisation såvitt möjligt kunde komma under bedömande redan vid innevarande års riksdag.

Beträffande de sakkunnigas förslag i sistberörda del må i detta sammanhang endast anmärkas, att de sakkunniga förorda, att civilanställningsverksamheten i fortsättningen liksom hittills skall handhavas av för ändamålet

särskilt inrättade civilanställningsorgan, nämligen dels lokala organ, dels ock ett centralt organ.

Över de sakkunnigas utredning och förslag ha yttranden i vanlig ordning inforrats. I remissyttrandena ha de sakkunnigas förslag så gott som enhälligt tillstyrkts. Avvikande mening har endast anförts av *chefen för flygvapnet*, vilken förordat, att ansvaret för såväl rekrytering som civilanställning såsom hittills främst skulle åvila försvarsgrensledningarna och förbandscheferna samt att centrala civilanställningsbyrån skulle erhålla i stort sett rådgivande karaktär.

Såsom under föregående avsnitt anmärkts har jämväl *sjöförsvarets utbildningskommission* framlagt vissa förslag rörande manskapsrekryteringen. Härutinnan torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Civilanställningssakkunnigas förslag i fråga om manskapsrekryteringen innebär i stort, att rekryteringspropagandan skall centraliseras till civilanställningsbyrån och byrån erhålla vissa uppgifter i syfte att få till stånd utjämning av anställningssökande mellan olika förband. Förslaget torde i och för sig vara av beskaflenhet att kunna prövas och genomföras av Kungl. Maj:t utan riksdagens medverkan. Då emellertid ett genomförande av förslaget i viss mån, ehuru väsentligen i tekniskt avseende, inverkar på de anslag, varifrån kostnaderna för rekryteringsverksamheten bestridas, vill jag redan i detta sammanhang meddela, att det är min avsikt att så snart sig göra låter för Kungl. Maj:t framlägga förslag till omorganisation av manskapsrekryteringen i huvudsaklig anslutning till vad de sakkunniga förordat.

Vad angår organisationen av civilanställningsorganen ha de sakkunniga framlagt förslag därutinnan men varit förhindrade att samtidigt angiva närmare riktlinjer för verksamhetens bedrivande i fortsättningen. Såsom de sakkunniga själva antytt kunna härigenom säkra hållpunkter icke föreligga vid bedömandet av organisationen av ifrågavarande organ. Emellertid är att märka, att de sakkunnigas förslag icke innebär inrättandet av något nytt civilanställningsorgan. Därest förevarande organisationsfråga slutgiltigt prövas först vid en kommande riksdag, finnas alltså organ tillgängliga för handhavandet av även den civilanställningsverksamhet, som efter förslag av de sakkunniga dessförinnan kan bli beslutad. Civilanställningsverksamheten kan dock därvid komma att erhålla sådan omfattning, att personalförstärkning påkallas. I vart fall torde en avveckling av den förstärkta försvarsberedskapen, föranledande ökad avgång bland det fast anställda manskapet, ställa särskilda krav på det centrala civilanställningsorganet.

Med hänsyn till det anförda är jag icke nu beredd att taga ställning till frågan om den lämpligaste framtida organisationen av civilanställningsverksamheten. Det är emellertid av den största betydelse, att denna verksamhet kan med kraft bedrivas, icke minst vid en övergång till fredsförhållanden. Så synes mig också genom erforderlig personalförstärkning kunna ske med hjälp av det nuvarande centrala civilanställningsorganet, centrala civilanställningsbyrån. I avbidan på ställningstagandet till organisationsfrågan i dess

*Departements-
chefen.*

helhet är det ett önskemål, att erforderlig personalförstärkning åstadkommes genom tillfälligt anställande av arbetskraft. Sådan arbetskraft torde lämpligen böra tillhandahållas av statens arbetsmarknadskommission, inom vilken civilanställningsbyrån sedan år 1940 är inordnad.

Om jag således icke kan förorda en definitiv personalreglering redan nu för civilanställningsverksamhetens handhavande, har jag däremot intet att erinra mot att redan i detta sammanhang för civilanställningsbyrån beräknas den personalförstärkning, som föranledes av de nya uppgifter i fråga om manskapsrekryteringen, som i anslutning till vad i det föregående anförts, torde böra åläggas byrån. I detta hänseende räknar jag i det följande med en höjning för nästa budgetår av byråns avlöningsanslag med 9 000 kronor.

I det läge, vari denna fråga sålunda nu befinner sig har jag icke ansett behövt att i vidare mån än som skett redogöra för de sakkunnigas förslag och däröver avgivna yttranden.

Mot vad de sakkunniga anført rörande kostnaderna vid genomförandet av berörda omorganisation av manskapsrekryteringen har jag intet att erinra. De tre försvarsgrenarnas anslag till rekryteringskostnader synas sålunda böra minskas, arméns med 36 000 kronor, marinens med 20 000 kronor och flygvapnets med 10 000 kronor. Vidare torde anslagen till centrala civilanställningsbyrån böra ökas med samma belopp, 66 000 kronor, därav 9 000 kronor för bestridande av kostnader för personalförstärkning böra tillföras avlöningsanslaget och återstående 57 000 kronor omkostnadsanslaget. I övrigt får jag beträffande beräkningen av de belopp, som böra äskas under ifrågasvarande anslag, hänvisa till vederbörande punkter i det följande.

Den militära väderlekstjänstens organisation.

1943 års riksdag har genom skrivelse nr 510 godkänt vissa i proposition nr 354 angivna riktlinjer för den militära väderlekstjänstens organisation m. m. Beträffande beslutets innehåll samt de med dess genomförande under nästa budgetår sammanhängande personalfrågorna må här följande anföras.

1943 års riksdags beslut.

Inom flygledningen anordnas ett centralorgan, organiserat såsom en väderleksavdelning under chefskap av en stabsmeteorolog och utrustat med en väderlekscentral för prognosgivning vid långdistansflygning. I samband därmed avvecklas den nuvarande till statens meteorologisk-hydrografiska anstalt anknutna militärmeteorologiska informationstjänsten.

Den för väderlekstjänsten vid flygförbanden avsedda personalen utökas, och åtgärder vidtagas för en tillfredsställande rekrytering av meteorologtjänsterna.

Det tidigare glest utbyggda observationsnätet kompletteras på sådant sätt, att ett för prognoserna tillräckligt observationsmaterial kan erhållas. Observationsnätets utbyggnad omfattar bland annat upprättande av ett antal distrikts- och observationscentraler samt vanliga observationsstationer. Där-

vid har förutsatts, att krigsmaktens observationsstationer samt de nya distrikts- och observationscentralerna skola underställas chefen för flygvapnet, medan de civila stationerna skola lyda under statens meteorologisk-hydrografiska anstalt.

Personalorganisationen för den militära väderlekstjänsten har genom riksdagsbeslutet i princip fastslagits, ehuru behovet av nya tjänster förutsatts skola bliva föremål för ytterligare prövning i samband med befattningarnas inrättande.

Meteorologpersonalen vid centralorganet har avsetts skola utgöras av 1 stabsmeteorolog, 3 förste militärmeteorologer, 3 militärmeteorologer, 6 militärmeteorologer av 2. graden och 1 militärmeteorolog av 3. graden. Av denna personal avses 1 förste militärmeteorolog, 1 militärmeteorolog av 2. graden och 1 militärmeteorolog av 3. graden skola uppföras å marinens personalförteckning och de övriga å flygvapnets personalförteckning. Utöver nu angiven personal tillkomma 3 befattningshavare, som fortfarande erfordras vid meteorologisk-hydrografiska anstalten för utförande av vissa med den militära väderlekstjänsten sammanhängande göromål.

För den lokala militära väderlekstjänsten vid flygvapnet — anknuten till flygflottiljer och motsvarande förband — ha för varje förband beräknats 1 militärmeteorolog av 1. graden, 2 militärmeteorologer av 2. graden och 1 militärmeteorolog av 3. graden. Därjämte ha för lokala väderleksorgan vid marinen beräknats 1 militärmeteorolog av 1. graden och 4 militärmeteorologer av 3. graden.

Beträffande meteorologpersonalens löneställning framhöll jag vid anmälan av förenämnda proposition, att jag helst sett, att denna fråga kunnat bedömas i sitt samband med det under utredning varande spörsmålet om löneställningen för meteorologpersonal i allmänhet. Ett uppskjutande av ställningstagandet till frågan i dess helhet syntes emellertid icke kunna ske. Det vore av vikt, att rekryteringen till tjänsterna i den nya organisationen från början bleve tillfredsställande, och detta syntes ej kunna bliva fallet, om icke till ledning för blivande aspiranter redan i nämnda sammanhang löneställningen för de olika tjänsterna bleve föremål för ställningstagande. Tills vidare och så länge meteorologernas lönefråga i övrigt vore svävande, syntes löneställningen för stabsmeteorologen icke böra fixeras. Av samma skäl borde de övriga meteorologbefattningarna tills vidare uppföras såsom extra ordinarie. Vad sålunda anförts föranledde icke erinran från riksdagens sida.

I enlighet med de av mig förordade och av 1943 års riksdag godkända grunderna skola meteorologerna — vilka avsetts skola tillhöra flygvapnets civilmilitära personal — hänföras till följande lönegrader, nämligen

förste militärmeteorolog		till lönegraden MEO	24
militärmeteorolog		»	21
militärmeteorolog av 1. graden		»	18
»	» 2.	»	15
»	» 3.	»	12

Vid anmälan av förenämnda proposition anförde jag, att efter slutförandet av pågående utredning rörande lönereglering för meteorologpersonal i allmänhet borde till förnyat övervägande upptagas det av anstalten framlagda förslaget om inrättande av ordinarie tjänster för militärmeteorologer av 1. graden. I samband därmed kunde det förtjäna att övervägas, huruvida icke — i viss anslutning till vad för närvarande gäller beträffande musikdirektörer vid armén — ett mindre antal befattningar för militärmeteorolog av 1. graden borde placeras i något högre lönegrad, varvid denna löneställning skulle vara bunden icke vid placering i viss befattning utan tilläggas vederbörande alltefter antalet tjänstär.

Nyssberörda utredning är numera avslutad, och i skrivelse den 8 januari 1944 har utredningsmannen, f. d. generaldirektören G. Malm, avgivit betänkande med förslag angående organisationen av statens meteorologisk-hydrografiska anstalt. Utredningsmannen har bland annat föreslagit, att befattningarna såsom förste statsmeteorolog och statsmeteorolog — vilka motsvara befattningarna såsom förste militärmeteorolog respektive militärmeteorolog — skola uppflyttas från lönegraderna A 24 respektive A 21 till lönegraderna A 27 respektive A 23.

Förutom den i det föregående angivna personalen med meteorologisk utbildning har i riksdagsbeslutet jämväl räknats med biträdespersonal, bestående av tekniska biträden och kontorsbiträden i lönegraden MEO 4 samt skrivbiträden, tillika kartritäre, i lönegraden MEO 4 eller MEO 2.

Vidtagna åtgärder för organisationens genomförande.

I enlighet med vad som förutsatts i riksdagsbeslut ha redan under innevarande budgetår vidtagits vissa åtgärder för genomförande av den nya organisationen. Sålunda har Kungl. Maj:t enligt beslut den 17 december 1943 — med ändring av den för innevarande budgetår fastställda personalförteckningen för icke-ordinarie personal m. m. vid flygvapnet — medgivit, att vid ettbart av 15 flygförband må från och med den 1 januari 1944 dels såsom väderleksassistent i lönegraden MEO 15 anställas person med viss angiven utbildning under förutsättning att en av de för förbandet enligt personalförteckningen avsedda tjänsterna som väderleksassistent i lönegraden MEO 12 lämnas obesatt, dels ock anställas ett skrivbiträde, tillika kartritäre, i lönegraden MEx 4. Enligt samma beslut har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för flygvapnet att vidtaga vissa åtgärder för utbildning av meteorologpersonal ävensom att inrätta en distriktsväderleksstation samt ett antal observationscentralstationer och militära observationsstationer.

Åtgärder ha jämväl vidtagits för utbyggnad av det civila observationsnätet.

Personalorganisation för budgetåret 1944/45.

I skrivelse den 12 november 1943 ha chefen för flygvapnet och flygförvaltningen inkommit med förslag rörande personalorganisationen för den militära väderlektjänsten under budgetåret 1944/45 och därvid anfört bland annat följande.

Flygvapnets väderlekstjänst borde organiseras från och med den 1 juli 1944 i enlighet med det för 1943 års riksdag framlagda principförslaget. Detta innebure främst att inom flygstaben inrättades en särskild väderleksavdelning och inom denna organiserades en militär väderlekscentral. Personalsuppsättningen måste genomföras successivt i den mån för de olika befattningarna kompetent personal kunde anställas. Beträffande personalorganisationen ville myndigheterna framhålla, att utredningen rörande löne-reglering för meteorologpersonal kunde tänkas komma att inverka på av myndigheterna föreslagen löneställning för sådan personal.

Å den av Kungl. Maj:t den 6 juni 1941 fastställda personalförteckningen för militärmeteorologisk informationstjänst finnas uppförda å ordinarie stat 1 förste militärmeteorolog i lönegraden A 24 och 2 militärmeteorologer i lönegraden A 18 samt å övergångsstat 1 föreståndare i lönegraden A 24. Vidare har såsom extra ordinarie tjänsteman upptagits 1 byrådirektör i lönegraden Eo 28. Enligt meddelad föreskrift skall förstnämnda befattning hållas vakant, så länge innehavaren av den å övergångsstat uppförda befattningen som föreståndare kvarstår i denna befattning.

*Departements-
chefen.*

I enlighet med vad som förutsatts i 1943 års riksdagsbeslut torde innehavaren av befattningen som föreståndare för militärmeteorologisk informationstjänst böra kvarstå å övergångsstat, varvid dock frågan om besättandet av tjänsterna i den nya organisationen icke bör göras beroende av om innehavaren av befattningen som föreståndare kvarstår i denna befattning. Befattningen såsom förste militärmeteorolog i lönegraden A 24 torde kunna utgå ur personalförteckningen.

Vad angår de övriga å den militärmeteorologiska informationstjänstens personalförteckning uppförda ordinarie befattningarna, såsom militärmeteorologer i lönegraden A 18, ha flygmyndigheterna anfört, att om två av de för centralorganet avsedda militärmeteorologbefattningarna uppfördes såsom ordinarie i lönegraden Ca 21, syntes dessa kunna tillsättas med de nuvarande innehavarna av befattningarna i lönegraden A 18. Med hänsyn till den försämring i anställningsform, som övergång från ordinarie till extra ordinarie anställning innebure, syntes nämnda befattningshavare icke kunna påräknas till befattning i lönegraden MEo 21. Av rekryteringsskäl vore det därför angeläget, att två av befattningarna för militärmeteorologer upptoges som ordinarie i lönegraden Ca 21.

För egen del vill jag i anledning av detta förslag framhålla, att chefen för jordbruksdepartementet, enligt vad som framgår av en den 25 februari 1944 dagtecknad proposition angående anslag till statens meteorologisk-hydrografiska anstalt m. m., icke ämnar för 1944 års riksdag framlägga förslag i anledning av förenämnda betänkande med förslag angående organisationen av nämnda anstalt, och frågan om ändring av statsmeteorologernas löneställning kommer således icke nu under omprövning. Vid sådant förhållande kan jag icke för närvarande tillstyrka, att ordinarie befattningar inrättas för militärmeteorologer. För centralorganet böra i anledning härav för nästa budgetår inrättas 3 befattningar för militärmeteorologer i lönegraden MEo 21, medan de nuvarande befattningarna i lönegraden A 18 böra överföras till

övergångsstat. Så länge de nuvarande innehavarna av ifrågavarande ordinarie befattningar kvarstå å övergångsstat, bör dock endast en av de nya befattningarna få tillsättas med annan än nämnda befattningshavare.

De befattningar, som enligt vad här anförts böra uppföras å övergångsstat, böra upptagas å personalförteckning för flygvapnet. Jämväl den å militärmeteorologiska informationstjänstens personalförteckning uppförda befattningen såsom byrådirektör i lönegraden Eo 28 synes, i avbidan på omorganisationen av meteorologisk-hydrografiska anstalten, övergångsvis böra upptagas å flygvapnets personalförteckning. Dock förutsätter jag, att sistnämnde befattningshavare även i fortsättningen skall ha sin verksamhet förlagd till anstalten.

Flygmyndigheterna ha förutsatt, att en av militärmeteorologerna skall uppehålla befattningen som chef för flygstabens väderleksavdelning intill dess befattningen som stabsmeteorolog inrättas, och ha hemställt, att ett tilläggsarvode om 1 800 kronor för år måtte anvisas för ifrågavarande befattningshavare. Emellertid kan jag icke för närvarande tillstyrka detta förslag. Därest erfarenheten skulle visa, att ett särskilt arvode övergångsvis bör utgå till den befattningshavare, som uppehåller berörda chefsbefattning, torde Kungl. Maj:t av fjärde huvudtiteln anslag till extra utgifter äga taga erforderligt belopp i anspråk.

För centralorganet läser i enlighet med flygmyndigheternas förslag böra inrättas — utöver nyssnämnda befattningar i lönegraden MEO 21 — befattningar för 1 militärmeteorolog av 1. graden i lönegraden MEO 18, 5 militärmeteorologer av 2. graden i lönegraden MEO 15 och 2 militärmeteorologer av 3. graden i lönegraden MEO 12 ävensom 8 tekniska biträden i lönegraden MEO 4 och 4 skrivbiträden i lönegraden MEO 2. Att fördelningen av personalen mellan de olika lönegraderna icke överensstämmer med den vid 1943 års riksdag förutsatta sammanhänger med rådande rekryteringsförhållanden.

Beträffande personalbehovet under nästa budgetår för de lokala väderleksorganen vid flygvapnet ha flygmyndigheterna framhållit, att i medeltal en väderleksassistent per förband måste kommanderas till utbildning under omkring ett år vid meteorologisk-hydrografiska anstalten för att planerad provisorisk utbildning av väderleksassistenter till meteorologer skall kunna genomföras. Under hänsynstagande härtill ha myndigheterna ansett erforderligt för tjänstens upprätthållande med minst 3 väderleksassistenter per flottilj samt därutöver 2 extra vid vardera av Roslagens flygflottilj och Norrbottens flygbaskår. Mot dessa beräkningar har jag icke funnit anledning till erinran. Befattningarna för de lokala organen böra i enlighet med flygmyndigheternas förslag uppföras i lönegraderna MEO 15 och MEO 12.

Enär personal med den kompetens, som förutsatts för anställning som militärmeteorolog av 2. och 3. graderna, icke torde kunna uppbringas i erforderlig omfattning redan under nästa budgetår, bör chefen för flygvapnet erhålla bemyndigande att övergångsvis anställa väderleksassistenter i lönegraderna MEO 15 och MEO 12 eller motsvarande lönegrader i löneplanen MEx militära icke-ordinariereglementet under förutsättning att motsvarande

antal befattningar för militärmeteorologer av 2. respektive 3. graden hållas vakanta.

För vart och ett av de lokala organen bör vidare upptagas 1 befattning som skrivbiträde, tillika kartritare, i lönegraden MEO 4.

Med hänsyn till rådande rekryteringssvårigheter torde inga för marinen avsedda befattningar kunna upptagas å personalförteckningen för marinen nästa budgetår.

Den nya organisationens utbyggande kräver en omfattande utbildning av meteorologer. För nästa budgetår har i detta syfte avsetts anordnande av en specialkurs vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt för utbildning av nuvarande militära väderleksassistenter. Med hänsyn till att förslaget om omorganisation av meteorologisk-hydrografiska anstalten icke kommer att föreläggas årets riksdag synas dessa kostnader — vilka av chefen för meteorologisk-hydrografiska anstalten beräknats till omkring 25 000 kronor och huvudsakligen avse utbildning till militärmeteorologer — böra bestridas från flygvapnets anslag till övningar. De torde utan anslagshöjning kunna rymmas inom berörda anslags i årets statsverksproposition föreslagna belopp. Det lär få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta rörande de arvodesbelopp m. m., som böra utgå i anledning av berörda utbildnings anordnande.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår innebar 1943 års riksdags beslut bland annat inrättande av ett antal distrikts- och observationscentralstationer. Vid anmälan av propositionen 1943: 354 föreslog jag, att kostnaderna därför, för budgetåret 1943/44 beräknade till 45 000 kronor, skulle få bestridas från flygvapnets övningsanslag. Jag framhöll emellertid, att ifrågavarande kostnader från och med nästa budgetår möjligen borde överföras till flygvapnets avlönings- och omkostnadsanslag. I brist på närmare utredning rörande fördelningen av ifrågavarande kostnader på berörda anslag föreslår jag, att kostnaderna jämväl för nästa budgetår skola få bestridas från flygvapnets övningsanslag. Jag förutsätter emellertid, att denna fråga närmare utredes i myndigheternas anslagsäskanden för budgetåret 1945/46.

B. Centrala förvaltningsmyndigheter.

FÖRSVARETS CIVILFÖRVALTNING.

Försvarets civilförvaltning: Avlöningar, förslagsanslag. Försvarets civilförvaltnings avlöningsanslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 532 500 kronor, avseende andra hälften av budgetåret. I statsverkspropositionen till årets riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för ändamålet beräkna ett förslagsanslag av, för helt år, 1 080 000 kronor.

Gällande personalförteckning för försvarets civilförvaltning upptager följande personal.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 generaldirektör	C 12
3 krigsråd	A 30
1 sekreterare	A 26
4 revisionskommissarier	A 26
1 sekreterare	A 24
1 pensionskamrerare	A 24
2 kamrerare	A 24
4 notarier	A 21
15 revisorer	A 21
1 kassör	A 15
1 kansliskrivare	A 11
11 kanslibiträden	A 7
1 förste expeditionsvakt	A 7
1 förrådsförmän	A 7
2 expeditionsvakter	A 5
13 kontorsbiträden	A 4
Tjänsteman å övergångsstat.	
1 registrator	A 21
Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.	
1 byrådirektör	Eo 28
1 advokatfiskal	Eo 28
3 sekreterare	Eo 26
1 revisionskommissarie	Eo 26
2 förste revisorer	Eo 24
1 biträdande advokatfiskal	Eo 24
2 notarier	Eo 21
2 revisorer	Eo 21

Den för försvarets civilförvaltning under andra hälften av budgetåret 1943/44 gällande avlöningsstaten är av följande lydelse.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 218 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 618
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 247 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 65 782
Summa kronor 532 500	

Från den å avlöningsstaten upptagna anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, utgå jämlikt beslut den 12 november 1943 tills vidare under andra hälften av budgetåret 1943/44 följande arvoden, för helt budgetår räknat, nämligen

till 1 portvakt vid civilförvaltningens ämbetshus	kronor 768
till 1 biträde vid civilförvaltningens arkiv	» 468

Från anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän skola enligt samma beslut bestridas kostnaderna för personligt lönetillägg å 873 kronor årligen åt tjänstemannen i 21 lönegraden K. G. Redin, så länge denne kvarstår i sistnämnda lönegrad.

Den automatiska telefonväxel, som betjänar civilförvaltningens i ämbetshuset Jakobsgatan 30 och i Centralpalatset inrymda avdelningar samt även — till mindre del — vissa till ämbetshuset förlagda underavdelningar inom arméförvaltningens tyg- och intendenturavdelningar, skötes för närvarande av fyra telefonister, vilka anstälts med stöd av de för civilförvaltningens verksamhet i krig gällande bestämmelser och vilka alltså icke avlönas från under ämbetsverkets avlöningsanslag anvisade medel. För fredsförhållanden har civilförvaltningen uppskattat behovet av telefonister till minst tre, av vilka en borde vara föreståndare för växeln. Fördens skull borde enligt verkets mening under anslagsposten avlöningar till icke-ordinarie personal upptagas medel för en telefonist i lönegrad Eo 4 och två i lönegrad Eo 2, motsvarande en avlöningskostnad av för helt år tillhopa cirka 7 500 kronor.

Enligt instruktionen för civilförvaltningen skola formulär till blanketter, som äro avsedda för begagnande inom försvaret, i den omfattning Kungl. Maj:t bestämmer, innan de fastställas av vederbörlig myndighet, vara granskade och godkända av civilförvaltningen. Detta stadgande skall jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 31 december 1943 avse samtliga försvarets blanketter, som icke äro av rent militär eller teknisk art. Ifrågavarande bestämmelser ha tillkommit i syfte att åvägabringa en av behovet starkt påkallad större enhetlighet och även i övrigt genomföra en rationalisering inom försvarets blankettväsende. Civilförvaltningen har i anslutning härtill anfört följande.

Det antal blanketter, som enligt nämnda föreskrifter skola granskas och bearbetas av civilförvaltningen, torde komma att bli synnerligen betydande. Arbetet med desamma synes ävenledes komma att bli av stor omfattning. Sålunda skola ej blott nya blanketter granskas eller uppgöras utan framförallt torde ett enhetliggörande och sammanförande av samtliga

försvarets blanketter bliva erforderligt. I samband härmed torde vissa blanketter få omarbetas med hänsyn till de ändringar i författningar och reglementen som de senaste åren skett, framför allt i samband med omorganisationen av den centrala försvarsförvaltningen.

Det torde vara uppenbart, att civilförvaltningen icke på en gång kan omforma och inordna försvarets alla blanketter i ett enhetligt och ändamålsenligt system. I stället torde blanketterna efter hand få genomgå och ordnas till ett lämpligt helt. Redan från början kommer emellertid för detta arbete att erfordras särskild personal.

Civilförvaltningen har räknat med möjligheten att från militära expeditionstjänstkommittén kunna erhålla viss arbetskraft för ifrågavarande ändamål. Därest så kan ske, synes vederbörande böra bibehållas vid nu utgående avlöningsförmåner. Härutöver erfordras ytterligare personal, antagligen 5—6 befattningshavare.

Genom en sådan anordning beräknas den största delen av de med blanketternas övertagande sammanhängande arbetsuppgifterna kunna fullgöras under budgetåret 1944/45.

Vad beträffar personalbehovet under fredsförhållanden anser sig civilförvaltningen icke böra lägga de ovannämnda beräkningarna till grund för en uppskattning härav, även om blankettväsendets omfattning icke synes komma att i alltför hög grad påverkas av en återgång till fredsförhållanden. Det är emellertid ett bestämt önskemål att åtminstone i någon utsträckning knyta utbildad fast arbetskraft med praktisk erfarenhet från arbetet i fråga till ämbetsverket.

Med hänsyn till de ovan anförda synpunkterna anser sig civilförvaltningen för närvarande böra begränsa sina äskanden till att omfatta en befattning som revisor i lönegrad Eo 21 samt en befattning såsom assistent till nämnde revisor i lönegrad Eo 12.

För revisorstjänsten avses i första hand att erhålla en befattningshavare med särskild insikt i försvarets organisation och de funktioner, som blankettväsendet har att fylla i densamma. Av vederbörande bör även krävas grundlig kännedom om de författningar, reglementen och föreskrifter, vilka gälla inom försvarsväsendet samt praktisk erfarenhet rörande desamma tillämpning. Med hänsyn till det självständiga och betydelsefulla arbete, som av revisorn kommer att fullgöras, synes även en god teoretisk utbildning böra krävas.

Assistentbefattningen däremot avses icke att besättas med tjänsteman med särskild teoretisk utbildning, utan med person med praktisk erfarenhet särskilt i tryckeritekniska frågor såsom typografisk utstyrsel, val av papper o. s. v. Av assistenten kommer bland annat att erfordras insikt i försvarsorganisationen samt förmåga att självständigt uppgöra förslag till vissa blanketter efter de riktlinjer och anvisningar som kunna lämnas av revisorn.

Medelsbehovet för anställande av nämnda båda befattningshavare skulle uppgå till omkring 11 000 kronor.

Under framhållande av att inom civilförvaltningen under nuvarande förhållanden vore anställda 1 förste expeditionsvakt (A 7), 2 expeditionsvakter (A 5), 6 expeditionsvakter (Eo 5), 18 expeditionsvakter (Ex 5) samt 5 mot arvode anställda ordnings- och expeditionsvakter har ämbetsverket anmält, att från vederbörande personalsammanslutning hemställts om åtgärder i syfte att få antalet för fredstid avsedda expeditionsvakter utökat till att omfatta 2 förste expeditionsvakter (A 7), 9 expeditionsvakter (A 5) och 4 expeditionsvakter (Eo 5). Civilförvaltningen har för sin del härom anført i huvudsak följande.

Onekligen är proportionen mellan såväl de ordinarie och de extra ordinarie expeditionsvakterna som mellan å ena sidan dessa och å den andra

sidan extra expeditionsvakter synnerligen ogynnsam. Det till synes stora totalantalet expeditionsvakter är betingat av såväl den stadigvarande fredsmässiga ökningen av de på civilförvaltningen ankommande göromålen som också av den ansvällning av göromålens omfattning som beredskapstiden föranlett och som särskilt gör sig gällande i avseende å revisionen. Även inverkar i icke ringa mån den splittring av ämbetsverkets underavdelningar å lokaler på skilda ställen som nödvändiggjorts under nuvarande förhållanden. Ämbetsverket är av den uppfattningen att med hänsyn till det blivande fredsbehovet en icke obetydlig ökning av den ordinarie och extra ordinarie expeditionsvaktpersonalen är ofrånkomlig.

Med hänsyn till vad riksdagen vid behandlingen av frågorna om den centrala försvarsförvaltningens personalbehov anført och då Kungl. Maj:t i övrigt icke utbyggt civilförvaltningens organisation med flera ordinarie tjänster än tidigare funnits, anser sig ämbetsverket emellertid icke för närvarande böra framlägga något förslag till ökning av den ordinarie expeditionsvaktpersonalen.

Däremot anser ämbetsverket påkallat redan nu att den extra ordinarie expeditionsvaktpersonalen undergår viss ökning. Även om anledning finnes att förmoda att ett något större antal kan bliva erforderligt, vill ämbetsverket för närvarande stanna vid att föreslå en utökning med ytterligare tre extra ordinarie expeditionsvakter i lönegrad Eo 5. Avlöningskostnaden härför kommer att uppgå till cirka 9 000 kronor.

Beträffande det av personalförbundet framförda önskemålet om tvenne förste expeditionsvakter vill civilförvaltningen framhålla, att frågan om inrättande för framtiden av ytterligare en befattning i nämnda lönegrad i viss mån är beroende av hur ämbetsverkets lokalförhållanden definitivt bli ordnade. Emellertid föreligger för närvarande av särskilda skäl ett påtagligt behov av ytterligare en befattningshavare i nämnda löneställning. Den nuvarande innehavaren av befattningen som förste expeditionsvakt fullgör nämligen i huvudsak andra alligganden än som regelmässigt åligga förste expeditionsvakt. Denne befattningshavare har i första hand ombesörjt kompletteringen av de samlingar av författningar m. m., som utlämnats till ämbetsverkets tjänstemän. Förste expeditionsvakten har skött ifrågavarande arbete på ett synnerligen förtjänstfullt sätt och då dessa göromål kräva både erfarenhet och rutin i icke obetydlig grad, vore någon fördel icke att vinna genom att överflytta desamma på annan befattningshavare under den korta tidrymd — vederbörande är född år 1882 — som återstår, till dess han inträder i pensionsåldern. Hur frågan permanent skall ordnas torde få upptagas i samband med nämnde befattningshavares avgång.

Av det anförda framgår, att förste expeditionsvakten icke kan medhinna den ledning av den talrika expeditionsvaktpersonalen som av skilda synpunkter är nödvändig. Då ett sådant förhållande icke kan anses tillfredsställande, vill ämbetsverket föreslå inrättandet av en särskild befattning såsom förste expeditionsvakt i lönegrad Eo 7. Kostnaderna härför kunna beräknas till cirka 4 000 kronor.

Vad först angår frågan om anställande av telefonister anser jag försiktig- *Departement*
heten bjuda, att medel tills vidare beräknas allenast för anställande av två extra *chefen.*
ordinarie sådana befattningshavare, den ena i 4 och den andra i 2 lönegraden.

De arbetsuppgifter, som sammanhånga med blankettgranskningen, äro enligt min mening av stor betydelse. En rationalisering av försvarets mångskiftande blankettväsende — även om den tillsviðare äger rum endast i den begränsade omfattning, som nu är föreskriven — torde kunna förväntas medföra icke obetydliga besparingar för statsverket. En förutsättning för

att verksamheten skall leda till önskat resultat är emellertid, att kvalificerad arbetskraft för ändamålet står till civilförvaltningens förfogande. Grundlig kännedom om och praktisk erfarenhet av försvarets förhållanden måste här förenas med tryckeriteknisk sakkunskap. I likhet med civilförvaltningen håller jag före, att den för berörda uppgifter avsedda personal, som nu bör vinna mera fast anställning, bör begränsas till vad som jämväl under fredsförhållanden kan anses oundgängligen erforderligt. Ur denna synpunkt synes mig någon befogad erinran icke kunna riktas mot ämbetsverkets förslag om anställande av en revisor i lönegrad Eo 21. Det behov av arbetskraft, som härutöver kan komma att föreligga, torde tills vidare få tillgodoses genom tillfälligt anställande av personal.

Frågan om expeditionsvakternas antal och ställning inom civilförvaltningen påkallar enligt min mening noggrant övervägande. Obestriddligt råder här, såsom förhållandena i nuvarande läge te sig, en viss disproportion mellan antalet expeditionsvakter med mera fast anställning och befattningshavare tillhörande samma kategori, vilka i lösliigare former knutits till ämbetsverket. Svårigheten att avgöra, i vad mån det nuvarande betydande antalet expeditionsvakter betingas av en stadigvarande fredsmässig ökning av göromålen eller av en med rådande försvarsberedskap sammanhängande ansvällning av arbetsbelastningen, manar emellertid till försiktighet, då det gäller att avhjälpa de påtalade ojämnheter i personalens ställning. Härtill kommer, att nyssnämnda svårighet gör sig gällande även vid bedömandet av andra personalkategoriernas ställning. Vid framläggandet av propositionen 1943:180 förutsatte jag med hänvisning till denna svårighet, att spørsmålet om förvaltningsorganisationens personalbehov i fred finge upptagas till slutlig prövning, sedan normala förhållanden åter inträtt. Någon erinran här emot gjordes icke från riksdagens sida. Då de nu berörda ojämnheter med särskild tydlighet kommit till synes, vill jag för min del icke motsätta mig en mindre ökning av antalet extra ordinarie expeditionsvakter. Ökningen av medelsanvisningen i anledning härav torde dock för närvarande böra begränsas till belopp, motsvarande kostnaden för 2 expeditionsvakter i lönegrad Eo 5.

Även om skäl kunna anföras till stöd för förslaget om inrättande av ytterligare en befattning såsom förste expeditionsvakt, anser jag mig dock — med hänsyn såväl till spørsmålets sammanhang med det definitiva ordnandet av ämbetsverkets lokalfråga som till de konsekvenser i fråga om andra ämbetsverk, vilka ett bifall till förslaget skulle kunna medföra — icke kunna tillstyrka detsamma.

I överensstämmelse med vad som anförts vid anmälan i året statsverksproposition av för flera huvudtitlar gemensamma frågor böra i personalförteckningen tjänstebenämningarna notarie och sekreterare utbytas mot byråsekreterare respektive förste byråsekreterare.

Beträffande de olika delposterna å avlöningsanslaget må följande anföras.

Anslagsposten för avlöningar till ordinarie personal har för andra hälften av innevarande budgetår upptagits till 218 700 kronor, motsvarande för helt år 437 400 kronor.

Civildförvaltningen har i anslutning härtill framhållit, att vissa ordinarie befattningshavare syntes komma att fr. o. m. den 1 januari 1944 förordnas å nyinrättade högre extra ordinarie befattningar. Då de vikariatslöner efter nämnda befattningshavare, vilka av Kungl. Maj:t kunde komma att beviljas, torde komma att utgå efter lägre löneklasser än vad för de ordinarie befattningshavarna beräknats, syntes medelsbehovet kunna sättas något lägre än nyssnämnda belopp. Då något Kungl. Maj:ts beslut angående förordnanden å de nämnda extra ordinarie befattningarna vid tidpunkten för avlåtande av civildförvaltningens ifrågavarande skrivelse ej föreläge, har civildförvaltningen emellertid ansett sig icke för det dåvarande böra frångå det förut beräknade beloppet. Detsamma syntes ämbetsverket också förslå för under budgetåret 1944/45 beräknade löneklassuppflyttningar.

Ej heller jag förutsätter annan omräkning av ifrågavarande anslagspost än att den för nästa budgetår uppföres med det för helt budgetår erforderliga beloppet, 437 400 kronor.

För arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör beräknas 1 236 kronor.

Posten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal är för närvarande för halvt budgetår upptagen till 247 400 kronor. För helt budgetår skulle fördenskill erfordras 494 800 kronor. Härtill komma beräknade kostnader för löneklassuppflyttningar, 3 000 kronor, samt kostnaderna för de enligt det föregående åskade personalförstärkningarna. Sålunda skulle under berörda delpost erfordras tillhoppa $(494\,800 + 3\,000 + 5\,200 + 6\,800 + 5\,900 =)$ 515 700 eller i avrundat tal 516 000 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg torde böra beräknas till förslagsvis 145 364 kronor.

Medelsbehovet under anslaget Försvarets civildförvaltning: Avlöningar skulle sålunda komma att uppgå till 1 100 000 kronor.

Jag får i anslutning till det anförda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels å personalförteckningen för försvarets civildförvaltning under rubriken Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20 uppföra ytterligare en revisor i lönegrad Eo 21 ävensom bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av mig angivna ändringar beträffande i personalförteckningen intagna tjänstebenenämningar,

dels godkänna följande avlöningsstat för försvarets civildförvaltning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	437 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	1 236
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	516 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	145 364

Summa kronor 1 100 000

dels ock till Försvarets civilförvaltning: Aulöningar för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 1 100 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning: Omkostnader, förslagsanslag. I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår hemställde arméförvaltningen under åberopande av beredskapsläget, som icke medgäve någon på erfarenhet grundad uppskattning av medelsbehovet för omkostnader, om oförändrad medelsanvisning — 192 000 kronor — för ändamålet. Av det vid statsverkspropositionen till 1943 års riksdag fogade statsrådsprotokollet framgår, att jag ansåg mig kunna under rådande förhållanden godtaga arméförvaltningens förslag till beräkning av anslaget. Jag framhöll emellertid tillika nödvändigheten av att ämbetsverket så snart ske kunde sökte framlägga en säkrare uppskattning av anslagsbehovet. Med utgångspunkt från förutsättningen, att den nya förvaltningsorganisationen — bortsett från krigsmaterielverket och försvarets fabriksstyrelse, vilka avsågos skola inrättas redan vid ingången av budgetåret 1943/44 — skulle kunna träda i kraft den 1 januari 1944, framlades sedermera i propositionen 1943: 235 förslag om en schematisk uppdelning och jämkning av de för arméförvaltningen beräknade omkostnadsbeloppen på de nya ämbetsverk, i vilka delar av arméförvaltningen skulle ingå. I enlighet härmed anvisades för ändamålet å riksstaten ett för andra hälften av innevarande budgetår beräknat belopp av 40 000 kronor. Kungl. Maj:t har den 8 januari 1944 fastställt stat för anslaget.

I arméförvaltningens framställning rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1944/45 har hemställts om uppförande av förevarande anslag med ett preliminärt beräknat belopp av 350 000 kronor. I statsverkspropositionen har i avbidan på särskild proposition i ämnet för ändamålet beräknats ett anslag av 120 000 kronor.

I det av den nyorganiserade civilförvaltningen upprättade slutliga förslaget till anslagsäskanden för dess egen verksamhet under nästkommande budgetår har ämbetsverket hemställt om anvisande för omkostnader av 315 000 kronor. Vid sina beräkningar har civilförvaltningen ansett sig böra helt utgå från de förhållanden, som kunde beräknas bli rådande efter beredskapens upphörande. I anslutning härtill har civilförvaltningen framhållit följande.

De i det följande gjorda beräkningarna ha uppgjorts med utgångspunkt från att civilförvaltningen skall helt disponera arméförvaltningens förra ämbetshus, Jakobsgatan 30, ävensom den därstädes befintliga telefonväxeln, ehuru under viss del av budgetåret 1944/45 delar av arméförvaltningen torde komma att inrymmas i ämbetshuset och därvid taga del i omkostnaderna därför. Då det synes kunna förutsättas, att under beredskapsförhållanden ett efter fredsförhållanden beräknat anslag i vart fall kommer att överskridas, har någon särskild hänsyn till de ovannämnda omständigheterna icke ansetts böra tagas.

De beräkningar, vilka legat till grund för arméförvaltningens förenämnda anslagsäskanden, äro fortfarande i väsentliga delar gällande. Civilförvaltningen har emellertid tagit medelsbehovet under ytterligare övervägande och därvid särskilt undersökt varje möjlighet att vid återgången till fredsförhål-

landen nedbringa utgifterna. Sålunda har ämbetsverket tagit i betraktande exempelvis det förhållande, att, därest uppvärmningen av ämbetslokalerna åter kan komma att ske med användande av koks i stället för ved, en besparing å cirka 14 000 kronor torde kunna beräknas. Vidare har vid beräkandet av utgifterna för bokbindning största möjliga hänsyn tagits till den minskning av försvarets räkenskaper, som kan tänkas bli en följd av övergången till fredsförhållanden.

Från dessa synpunkter har ämbetsverket ansett sig kunna minska de förut framlagda anslagsäskandena till 315 000 kronor. De olika utgiftsposterna böra enligt ämbetsverkets mening upptagas till nedan angivna belopp:

1. Sjukvård	kronor	6 000
2. Resekostnader	»	20 000
3. Expenser	»	285 000
4. Publikationstryck	»	4 000
Summa kronor		315 000

Beträffande anslagsposten till resekostnader har civilförvaltningen erinrat, att det i vad avser flygvapnets kassaväsende åläge civilförvaltningen att fullgöra vissa inventeringar av lokalityndigheternas räkenskaper, för vilket ändamål ett betydande antal tjänsteresor syntes komma att erfordras. För advokatfiskalskontorets del bleve även efter övergången till fredsförhållanden talrika inställelser för bevakande av kronans talan inför regementskrigsrätter eller andra domstolar ofrånkomliga. Med hänsyn härtill samt till andra ofta återkommande tjänsteförrättningar har ämbetsverket ansett erforderligt, att anslagsposten upptoges till 20 000 kronor.

De under anslagsposten till expenser äskade medlen ha av civilförvaltningen avsetts för följande utgiftsändamål.

	Kronor	Kronor
<i>Bränsle, lyse och vatten:</i>		
Bränsle	14 000	
Lyse och elektrisk energi	10 000	
Vatten och gas	1 000	25 000

Övriga expenser:

a) För eget behov:

Renhållning och städning:

Städning av 240 rum = städningsenheter à 7 kronor/månad		
+ 25 %	25 000	
Städningsmateriel	4 000	
Fönsterputsning	1 000	30 000
Skrivmaterialier, papper, blankettryck och dylikt	6 000	
Telegram, telefon och annonsering	26 000	

Inköp och underhåll av möbler, skriv- och räkne-
maskiner m. fl. inventarier:

Inköp och underhåll av möbler och dylikt	3 000	
Inköp och underhåll av kontorsmaskiner	9 000	12 000

Bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. fl.
ändamål:

Bokbindning.....	7 000		
Inköp av böcker, tidskrifter etc.	2 000		
Andra ändamål, transporter och dylikt	2 000	11 000	85 000

b) För annat än eget behov:

Kostnader för försvarsväsendets löneutbetalningar	125 000		
Kostnader för blanketter som skola tillhandahållas andra myndigheter.....	50 000	175 000	
		Summa kronor	285 000

Rörande medelsbehovet för bestridande av civilförvaltningens egna expenser har ämbetsverket vidare anfört bland annat följande.

Kostnaderna för lyse och elektrisk energi ha beräknats till för ämbetshuset Jakobsgatan 30 för närvarande erforderligt belopp, vilket icke torde komma att nämnvärt påverkas av en återgång till fredsförhållanden.

Av de under rubriken övriga expenser för eget behov beräknade posterna ha kostnaderna för städning beräknats med utgångspunkt från lokalutrymmena i ämbetshuset, tillhopa 240 rum. Utöver i kollektivavtal fastställda 7 kronor i månaden per städningsenhet utgår härför jämlikt Kungl. Maj:ts cirkulär den 19 september 1941 (nr 762) angående viss ersättning enligt kollektivavtal beträffande städning ett tillägg efter ett procenttal som med 6 enheter understiger summan av för rörligt tillägg och kristillägg gällande procenttal. Med hänsyn till de betydande svårigheterna att bedöma levnadskostnadsindex' utveckling har det sålunda utgående tillägget ansetts böra bibehållas i kalkylerna.

I det för telegram, telefon och annonsering beräknade beloppet ingår i första hand abonnemangskostnaderna för ämbetsverkets automatväxel, vilka uppgå till cirka 5 000 kronor för kvartal.

Efter ingången av budgetåret 1944/45 torde någon nämnvärd nyanskaffning av möbler och andra inventarier för civilförvaltningen icke vara erforderlig, varför endast ett relativt obetydligt belopp upptagits för detta ändamål. Underhållet av ämbetsverkets betydande uppsättning av kontorsmaskiner torde kräva ett något större belopp, varjämte viss nyanskaffning i anledning av förslitning torde bliva ofrånkomlig. Ämbetsverket anser sig fördenskull för nämnda ändamål böra upptaga ett belopp av 9 000 kronor.

Av de för bokbindning äskade medlen avses att bestrida kostnaderna för inbindning icke blott av ämbetsverkets handlingar, författningssamlingar, tjänstemeddelanden rörande lantförsvaret, tjänstemeddelanden rörande sjöförsvaret och förvaltningsföreskrifter samt dess räkenskaper utan även av samtliga lokalmyndigheters för armén räkenskaper. Ehuru det icke torde vara uteslutet att medelsbehovet för nämnda ändamål kan komma att ställa sig högre, anser sig civilförvaltningen för närvarande i avvaktan på närmare erfarenhet härav böra begränsa sina äskanden till 7 000 kronor.

Vid framläggandet av statsverkspropositionen till 1943 års riksdag förutsattes, att arméförvaltningen i god tid skulle taga under övervägande spörsmålet om bibehållande i fredstid av det system för utbetalning av månadslön till arméns personal med anlitande av postgirorörelsen, som tillämpats under den förstärkta försvarsberedskapen. Systemet borde tillämpas jämväl för marinen och flygvapnet.

På arméförvaltningens civila departements föranstaltande har postgirokontoret verkställt en beräkning av kostnaderna för genomförande under fredstid av systemet i fråga. Nämda kostnader skulle för samtliga tre försvarsgrenar belöpa sig till cirka 125 000 kronor. Civildförvaltningen har nu föreslagit, att bland expenser för annat än ämbetsverkets eget behov skulle för ändamålet uppföras en post av nämnda belopp.

Slutligen har civilförvaltningen anfört, att ämbetsverket för försvarets redovisningsväsende m. m. måste tillhandahålla blanketter åt lokalmyndigheter och delvis även centralmyndigheter. Ämbetsverket saknade möjlighet att nu bedöma kostnaderna härför, bland annat därför att förhållandena efter den förstärkta försvarsberedskapens upphörande måste beräknas bli helt olikartade mot tidigare fredsförhållanden. Ämbetsverket ansåge sig förden skull icke på de sistnämnda förhållandena kunna grunda någon tillförlitlig uppskattning av medelsbehovet i fråga. I avvaktan på erfarenhet härav syntes delposten få upptagas till 50 000 kronor.

Jag vill erinra om att de på ämbetsverket belöpande omkostnaderna under rådande beredskapsförhållanden uppgå till avsevärt högre belopp än de på riksstaten för ändamålet anvisade medlen. Motsvarande har under senare år gällt för arméförvaltningen. Sistnämnda ämbetsverk, som tidigare replierat på arméns vederbörande anslag, har först från och med budgetåret 1941/42 fått sig anvisat särskilt omkostnadsanslag. Härtill kommer, att den av hela försvarsorganisationens utbyggnad förorsakade ansvällningen jämväl av de centrala förvaltningsmyndigheternas arbetskvantitet icke i nuvarande läge kan med full tillförlitlighet överblickas. Vid sådana förhållanden kan uppenbarligen uppskattningen av medelsbehovet efter återgång till fredsförhållanden icke grundas på erfarenheten. Vissa osäkerhetsmoment måste därför vidlåda beräkningarna i förevarande hänseende. Såsom jag redan vid framläggandet av förra årets statsverksproposition hade anledning framhålla, synes det emellertid nödvändigt att snarast möjligt söka nå fram till en mera fast grundad uppskattning av medelsbehovet. Civildförvaltningens beräkningar för nästa budgetår, som sluta på ett lägre belopp än arméförvaltningens preliminära uppskattning, synas mig i stort sett kunna godtagas. I några hänseenden föranleda de emellertid särskilt yttrande från min sida.

*Departements-
chefen.*

Frågan om bibehållande även under fredstid av det i nuvarande läge tillämpade systemet med utbetalning av månadslöner till arméns personal med anlitan av postgiroörelsen är främst ur beredskapssynpunkt av stor betydelse. Vad arméförvaltningen vid avgivande av sina anslagsäskanden för innevarande budgetår yttrade härom gav mig icke anledning till annan erinran än att systemet borde tillämpas jämväl för marinen och flygvapnet. Emellertid förutsattes, att ett slutligt ståndpunktstagande till spörsmålet härom skulle föregås av vissa överväganden såväl ur redovisningssynpunkt som med hänsyn till truppförbandens och stabernas personalorganisationer. Enligt vad jag under hand inhämtat från civilförvaltningen ha verkställda undersökningar lett fram till att ur nyssnämnda synpunkter hinder ej lär

möta mot att även i fredstid bibehålla det förordade utbetalningssystemet. Vid sådant förhållande torde för nästa budgetår å riksstaten böra beräknas ett belopp för gäldande av ersättning till postgirokontoret för dess bestyr med utbetalning av ifrågakarande löner. Medelsbehovet för ändamålet lär icke kunna uppskattas till lägre belopp än det av postgirokontoret beräknade.

Kostnader för blankettryck ha hittills bestritts av medel under såväl de centrala förvaltningsmyndigheternas omkostnadsanslag som försvarsgrenarnas anslag till övriga expenser m. m. Då på civilförvaltningen bör ankomma att tillhandahålla de blanketter, som erfordras för redovisningsväsendet inom samtliga försvarsgrenar, anser jag lämpligt, att ett belopp i förevarande sammanhang beräknas för ändamålet. I avvaktan på närmare erfarenheter torde medelsanvisningen emellertid böra begränsas till 35 000 kronor. Det bör ankomma på vederbörande förvaltningsmyndigheter att i samband med framläggandet av anslagsäskanden för budgetåret 1945/46 avgiva förslag till den minskning av försvarsgrenarnas anslag till övriga expenser m. m. som härav kan påkallas.

Anslaget till omkostnader för civilförvaltningen bör med de utgångspunkter, som i det föregående angivits, beräknas till 300 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets civilförvaltning*: Omkostnader för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 300 000 kronor.

FÖRSVARETS SJUKVÅRDSFÖRVALTNING.

Försvarets sjukvårdsförvaltning: Avlöningar, förslagsanslag. Försvarets sjukvårdsförvaltnings avlöningsanslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 101 000 kronor, avseende andra hälften av budgetåret. I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för ändamålet beräkna ett förslagsanslag av, för helt år, 202 000 kronor.

Gällande personalförteckning för försvarets sjukvårdsförvaltning upptager följande personal.

Beställning (Befattning)	Tjänstemän å ordinarie stat.	Lönegrad
	<i>Civilmilitär personal.</i>	
1 generalläkare		Cb 5
1 byråöverläkare		Ca 30
3 förste byråläkare		Ca 28
1 andre byråläkare		Ca 26
	<i>Civil personal.</i>	
1 byrådirektör		A 26
1 notarie		A 21
1 kanslibiträde		A 7
1 kontorsbiträde		A 4

Tjänstemän å övergångsstat.

1 kanslibiträde	A	7
-----------------------	---	---

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.

1 revisor.....	Eo	21
----------------	----	----

Anm. Revisorstjänsten må icke utan Kungl. Maj:ts medgivande tillsättas.

Den för sjukvårdsförvaltningen fastställda avlöningsstaten, avsedd att tillämpas tills vidare under andra hälften av budgetåret 1943/44, är av följande lydelse.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	52 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	23 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.....	»	23 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	14 850
Summa kronor		113 650

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor	12 650
Nettoutgift kronor		101 000

Från den å avlöningsstaten upptagna anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, utgå jämlikt beslut den 12 november 1943 tills vidare under andra hälften av budgetåret 1943/44,

dels följande arvoden motsvarande nettolön i nedannämnda löneklasser i militära avlöningsreglementet, nämligen

3 arvoden, Oa 10, till pensionerade officerare samt

1 arvode, UO 7, till pensionerad underofficer,

dels ock följande arvoden, för helt budgetår räknat, nämligen

till sakkunniga.....	kronor	8 000
----------------------	--------	-------

» 1 apotekare, chef för läkemedelssektionen å materielbyrån	»	2 000
---	---	-------

för med tandvården sammanhängande göromål	»	3 600
---	---	-------

I skrivelse den 14 januari 1944 angående medelsbehovet för nästa budgetår har sjukvårdsförvaltningen anført, att ämbetsverket, ehuru väl all försiktighet i nuvarande statsfinansiella läge borde iakttagas i fråga om nya tjänsters inrättande, likväl ansett sig böra framlägga vissa förslag om ökning av verkets personal.

I fråga om ordinarie tjänstemän har sjukvårdsförvaltningen föreslagit inrättande av befattningar såsom hälsovårdsinspektör i lönegraden Ca 17, sjuksköterskeinspektör i lönegraden A 15 och expeditivakt i lönegraden A 6.

Beträffande befattningen såsom hälsovårdsinspektör har sjukvårdsförvaltningen anført i huvudsak följande.

Vid bedrivandet av arbetet inom arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse anlätades under de sistförflutna åren i stor utsträckning biträde av bland annat inkallade värnpliktiga hälsovårdsinspektörer. Dylika ha även måst tagas i anspråk av sjukvårdsförvaltningens hälso- och sjukvårdsbyrås hygien- och epidemisektion samt materielbyrå. De uppgifter, som därvid åvilat hälsovårdsinspektörerna, hava avsett företagande av hygieniska inspektioner av olika slags militära etablissement, materieförråd m. m., handhavandet

av bad- och avlusningsfrågor, förberedande granskning av inspektionsrapporter från truppförbanden (motsvarande), utförande av de expeditionsgöromål, som röra inspektioner av nu nämnt slag och som kräva fackkunskap m. m. Med ledning av de erfarenheter, som sålunda vunnits, finner sjukvårdsförvaltningen, att ett framträdande behov av dylik arbetskraft kommer att förefinnas inom ämbetsverket jämväl under fredsförhållanden. Sjukvårdsförvaltningen föreslår fördenskull inrättande vid ämbetsverket av en befattning såsom hälsovårdsinspektör. Det torde icke vara möjligt att vid en sådan post för längre tid binda en tillräckligt kvalificerad kraft, om icke tjänsten inrättas såsom ordinarie med skäliga löneförmåner. Enligt sjukvårdsförvaltningens mening bör befattningen vara av civilmilitär natur och icke placerad i lägre lönegrad än Ca 17.

Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd ha i gemensamt utlåtande över sjukvårdsförvaltningens framställning i nu förevarande del framhållit, att enligt vad under hand upplysts befattningen såsom hälsovårdsinspektör avsåges att besättas med person med erfarenhet från kommunal hälsovårdsinspekterande verksamhet samt att bland annat med hänsyn härtil vid avvägandet av löneställningen för nämnda befattning till utgångspunkt tagits löneläget för befattningshavarna vid Stockholms stads hälsovårdsinspektion. I avvaktan på att närmare erfarenhet skulle vinnas rörande de med befattningen förenade arbetsuppgifterna syntes enligt nämndernas mening den ifrågasatta placeringen i 17 lönegraden tills vidare kunna godtagas. Härvid syntes dock befattningen — i avbidan på det slutliga ställningstagandet till tjänstens lönegradsplacering — böra inrättas såsom extra ordinarie.

Rörande befattningen såsom sjuksköterskeinspektör har sjukvårdsförvaltningen anfört följande.

Vid handläggningen å ämbetsverkets sjukhusbyrå av de talrika ärenden, som hava avseende å den kvinnliga personalen vid försvarsväsendets sjukvårdsanstalter, föreligger bestående behov av en fullt utbildad, med denna personals anställnings- och arbetsförhållanden väl förtrogen sjuksköterska. Att på sätt medicinalstyrelsen föreslagit tillägga nämnda styrelsens byråinspektör för sjuksköterskeväsendet inspektionsrätt över de i militärtjänst varande sjuksköterskorna synes med hänsyn till de speciella förhållanden, som råda beträffande försvarets personal, ej lämpligen böra komma i fråga. En dylik anordning skulle för övrigt ej medföra, att den nu avsedda sjuksköterskan skulle kunna undvaras av sjukvårdsförvaltningen. Utöver handhavandet av inspektionsverksamhet m. m. beträffande ovannämnda kvinnliga personal skulle sjuksköterskan hava att lämna biträde i frågor angående planläggning och utrustning av sjukhus m. m., beträffande vilka ärendens behandling tillgången till en rutinerad sjuksköterskas erfarenheter visat sig värdefull. Till ämbetsverkets förfogande står för närvarande en tjänstepliktig sjuksköterska. Då en befattning av ifrågavarande slag otvivelaktigt blir behöfvig även i framtid, får sjukvårdsförvaltningen därför i syfte att tillförsäkra sig en dugande person föreslå inrättande av en ordinarie tjänst i lönegrad A 15.

I förevarande sammanhang må erinras, hurusom jag vid framläggandet av *propositionen 1943: 180* (sid. 251) framhöll, att det knappast torde föreligga hinder för att, såsom medicinalstyrelsen föreslagit, tillägga inspektionsrätt för medicinalstyrelsens byråinspektör för sjuksköterskeväsendet över de

i militärtjänst varande sjuksköterskorna. Dylik inspektionsrätt måste emellertid vara klart begränsad till att omfatta sjuksköterskornas sociala förhållanden och arbetsförhållanden samt finge icke vara förenad med anvisningsrätt direkt till de lägre militära myndigheterna. I den mån dylika inspektioner skulle giva anledning till erinringar borde den inspekterande påkalla generalläkarens uppmärksamhet. Riksdagen gjorde icke någon erinran häremot.

I anslutning till mitt nyssnämnda uttalande har *medicinalstyrelsen* i yttrande över föreliggande framställning vidhållit, att inspektionsrätt i den ungefärliga omfattning, som angivits av departementschefen, borde tillkomma styrelsens byråinspektör. I samband härmed har styrelsen erinrat, att styrelsen enligt sin instruktion hade till åliggande bland annat att ha överinseende över militärläkarnas medicinska verksamhet. Under nuvarande beredskapsförhållanden hade det emellertid visat sig, att stort behov föreläge av tillsyn över de mycket varierande arbets- och tjänstgöringsförhållanden, under vilka den kvinnliga personalen vid försvarsväsendets sjukvårdsanstalter samt de på grund av lagen om tjänsteplikt inkallade sjuksköterskorna arbetade. Styrelsen har vidare uttalat, att ehuru det syntes i viss mån tveksamt, om den föreslagna tjänsten kunde vara erforderlig även i fredstid, övervägande sannolikhet dock talade för att en driftig sjuksköterska borde kunna givas full sysselsättning inom sjukvårdsförvaltningen, även om den militära sjukvårdsorganisationen då nedskures till förkrigsomfång. På grund härav har styrelsen tillstyrkt, att den föreslagna sjukskötersketjänsten inrättas, dock allenast såsom extra ordinarie. Tjänstetiteln för ifrågavarande befattningshavare borde vara försvarets översköterska.

Lönenämnderna ha rörande den föreslagna befattningen såsom sjuksköterskeinspektris framhållit, att rådande förhållanden torde avsevärt påverka såväl arten som omfattningen av dessa arbetsuppgifter, vartill komme, att det icke syntes uteslutet, att en närmare utredning skulle visa det möjligt att åtminstone i viss utsträckning utnyttja *medicinalstyrelsens* byråinspektör för sjuksköterskeväsendet även för den militära sjukvården. Lönenämnderna ha därför funnit övervägande skäl tala för att det av sjukvårdsförvaltningen redovisade behovet av en särskild befattningshavare för inspektion av det militära sjuksköterskeväsendet ävensom för handhavande av vissa andra med den militära sjukvården sammanhängande frågor tills vidare tillgodosåges genom inrättande av en arvodesbefattning. Arvodet syntes förslagsvis kunna fastställas till 550 kronor för månad, vilket belopp endast obetydligt understeg nettomånadslönen i löneklass A 15: 15 å I-ort.

Med anledning av en framställning från vederbörande personalförbund om inrättande vid ämbetsverket av två befattningar såsom förste expeditionsvakt i lönegraden A 7 respektive expeditionsvakt i lönegraden A 5 och i överensstämmelse med vad försvarsförvaltningens organisationsnämnd i skrivelse till Kungl. Maj:t den 28 oktober 1943 i denna fråga anført har sjukvårdsförvaltningen, som för närvarande icke förfogar över någon ordinarie expeditionsvakt, funnit sig i så måtto böra biträda personalförbundets fram-

ställning, att ämbetsverket såsom i det föregående nämnts föreslagit inrättande av en befattning såsom expeditiionsvakt i lönegrad A 6. Vid beräkandet av behövt antal icke-ordinarie expeditiionsvakter har sjukvårdsförvaltningen förutsatt, att en dylik befattning funnes inrättad såsom ordinarie. Detta förslag har icke föranlett erinran från lönenämndernas sida.

Beträffande den icke-ordinarie personalen har sjukvårdsförvaltningen efter den reducering av antalet under nuvarande förhållanden vid sjukvårdsförvaltningen anställda befattningshavare, som ansetts möjlig, beräknat behovet av den i fredstid erforderliga personal som skulle avlönas ur denna anslagspost, till 2 extra läkare med arvoden motsvarande lön enligt lönegrad Ca 22:22, 2 amanuenser i lönegrad Eo 18, 1 förste kontorist i lönegrad Ex 10, 1 kontorist i lönegrad Ex 8, 1 expeditiionsvakt i lönegrad Eo 5, 6 kontorsbiträden i lönegrad Eo 4, 9 skrivbiträden i lönegrad Eo 2 och 1 telefonist i lönegrad Eo 2. Då den till sjukvårdsförvaltningen överflyttade expeditiionsvakten i lönegrad Eo 5 på grund av sjukdom icke kunde förväntas bliva tjänsteduglig under nästkommande budgetår, syntes medel vidare böra beräknas för avlönande av 1 expeditiionsvakt i lönegrad Ex 5. Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal skulle enligt ämbetsverkets förslag upptagas med 81 300 kronor.

*Departements-
chefen.*

Den i ärendet förebragta utredningen har icke kunnat till fullo övertyga mig om behovet av en befattning såsom hälsovårdsinspektör även under fredstid. Frågan om inrättande av en sådan befattning synes mig få bliva beroende på ytterligare överväganden.

Såsom framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen förutsattes vid förra årets beslut rörande förvaltningsorganisationen, att medicinalstyrelsens byråinspektör för sjuksköterskeväsendet skulle tilläggas inspektionsrätt över de i militärtjänst varande sjuksköterskorna, dock begränsad till att omfatta dessas sociala förhållanden och arbetsförhållanden. Därvid utsades också klart, att inspektionsrätten icke finge vara förenad med anvisningsrätt direkt till de lägre militära myndigheterna. En på detta sätt avgränsad inspektionsrätt skulle enligt min mening knappast behöva giva anledning till farhågor för obehörigt intrång i sjukvårdsförvaltningens ämbetsbefattning. Emellertid bör framhållas, att frågan om anställande av en sjuksköterska inom sjukvårdsförvaltningen kan komma i ett delvis annat läge vid bifall till det förslag om inrättande av ett antal befattningar såsom sjuksköterskor och sjukvårdsbiträden, som jag i det följande framlägger. Med hänsyn härtill finner jag icke osannolikt, att behov av en rutinerad sjuksköterska även i fredstid kommer att föreligga inom sjukvårdsförvaltningen. Emellertid är jag icke beredd att nu taga ståndpunkt till förslaget om inrättande av en permanent befattning för ändamålet. Då det i varje fall under nuvarande beredskapsförhållanden är uppenbart, att ett sådant behov är förhanden, förutsätter jag, att — i den mån en tjänstepliktig sjuksköterska icke står till förfogande — detta behov får tillgodoses genom inrättande av en arvodesbefattning med anlitande av vederbörligt å förskottsstaten för försvarsväsendet uppfört anslag till löpande utgifter.

Till sjukvårdsförvaltningens förslag om inrättande av en ordinarie expeditionsvaktstjänst ansluter jag mig. Då allenast en ordinarie sådan tjänst kommer att finnas vid verket, bör densamma placeras i lönegrad A 6.

I överensstämmelse med vad som anförts vid anmälan i årets statsverksproposition av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör i personalförteckningen tjänstebenenämningen notarie utbytas mot byråsekreterare.

I enlighet med vad nu anförts torde anslagsposten till *avlöningar till ordinarie tjänstemän* för nästa budgetår böra beräknas till $(2 \times 52\,000 + 3\,300 =) 107\,300$ kronor.

Beträffande sättet för beräkningen av anslagsposten till *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*, ifrågasättes ingen ändring, varför denna anslagspost för budgetåret 1944/45 torde böra uppföras med ett belopp av $(2 \times 23\,800 =) 47\,600$ kronor.

Anslagsposten till *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* är, såsom i det föregående nämnts, för andra hälften av budgetåret 1943/44 uppförd med 23 000 kronor. För helt år motsvarar detta belopp 46 000 kronor. Av sjukvårdsförvaltningens framställning synes framgå, att en viss utökning av ämbetsverkets för fredsbehov avsedda personal även i övrigt är erforderlig. Med hänsyn till svårigheten att redan nu tillförlitligt bedöma det vid återgång till fredsförhållanden oundgängliga personalbehovet kan jag emellertid icke tillstyrka, att anslagsposten höjes med mer än 5 000 kronor. Posten torde i enlighet med vad nu anförts böra beräknas till $(2 \times 23\,000 + 5\,000 =) 51\,000$ kronor.

Anslagsposten till *rörligt tillägg* torde böra beräknas till 29 100 kronor.

De *särskilda uppbördsmedlen* torde för nästa budgetår böra upptagas med $(2 \times 12\,650 =) 25\,300$ kronor eller i avrundat tal 25 000 kronor.

På grundval av förut angivna beräkningar uppskattar jag medelsbehovet för nästa budgetår under avlöningsanslaget till $(107\,300 + 47\,600 + 51\,000 + 29\,100 - 25\,000 =) 210\,000$ kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels å personalförteckningen för försvarets sjukvårdsförvaltning under rubriken Tjänstemän å ordinarie stat ytterligare uppföra en expeditionsvakt i lönegraden A 6 ävensom be-
myndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av mig angiven ändring be-
träffande viss i personalförteckningen intagen tjänstebenenämning,

dels godkänna följande avlöningsstat för försvarets sjukvårdsförvaltning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 107 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda
av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 47 600

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal kronor	51 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 29 100
Summa kronor 235 000	

Särskilda upplördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor 25 000
Nettoutgift kronor 210 000	

dels ock till Försvarets sjukvårdsförvaltning: Avlöningar för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 210 000 kronor.

Försvarets sjukvårdsförvaltning: Omkostnader, förslagsanslag. Å riksstaten för innevarande budgetår har för bestridande av försvarets sjukvårdsförvaltnings omkostnader uppförts ett för andra hälften av året avsett anslag av 20 000 kronor. Kungl. Maj:t har den 8 januari 1944 fastställt stat för anslaget.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *sjukvårdsförvaltningen* hemställt om anvisande för ändamålet av ett belopp av 75 000 kronor. Ämbetsverket har i anslutning härtill framhållit, att fasta hållpunkter saknades för ett mera exakt bedömande av behoven. Gjorda kalkyler gäve emellertid vid handen, att medelsbehovet icke syntes kunna uppskattas till lägre belopp än 75 000 kronor.

Under hand har från sjukvårdsförvaltningen inhämtats, att till grund för uppskattningen av anslagsbehovet ligga följande beräkningar:

1. Sjukvård	kronor 1 000
2. Reseersättningar	» 5 000
3. Bränsle, lyse och vatten	» 3 000
4. Renhållning och städning	» 5 600
5. Skrivmaterialier, papper, blankettryck och dylikt	» 6 000
6. Telegram, telefon och annonsering	» 10 000
7. Inköp och underhåll av möbler, skriv- och räknemaskiner m. fl. inventarier	» 6 000
8. Bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. fl. ändamål	» 3 400
9. Expenser för annat än eget behov	» 30 000
10. Publikationstryck	» 5 000
Summa kronor 75 000	

*Departements-
chefen.*

Även om en fullt säker uppskattning av medelsbehovet i fredstid för nu ifrågavarande ändamål icke är möjlig, kan dock viss ledning hämtas från arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses verkliga omkostnader under senaste budgetår, varvid dock vissa minskningar måste göras för omkostnader av beredskapsnatur. Det måste emellertid i detta sammanhang beaktas, att sjukvårdsförvaltningen efter den förra året beslutade omorganisationen dels omspänner ett större förvaltningsområde än den förutvarande sjukvårdssty-

relsen och dels har att fullgöra arbetsuppgifter, som före det nu pågående kriget ej alls eller endast i begränsad omfattning fullgjorts av styrelsen. Från dessa utgångspunkter anser jag för min del uppenbart, att den hittillsvarande medelsanvisningen icke kan bli tillräcklig vid återgång till freds-förhållanden. En uppräknig av anslaget synes därför ofrånkomlig. Jag håller dock före, att det av sjukvårdsförvaltningen äskade beloppet bör kunna i vissa hänseenden något begränsas.

Då någon mera avsevärd nyanskaffning av möbler och andra inventarier knappast torde vara erforderlig efter ingången av budgetåret 1944/45, synes det för inköp och underhåll av möbler, skriv- och räknemaskiner m. m. beräknade beloppet, 6 000 kronor, kunna nedbringas till 4 000 kronor. Posten expenser för annat än eget behov synes vidare väl hög. Att märka är emellertid, att antalet blanketter för redovisning m. m. inom sjukvårdsförvaltningens område är betydande. Särskilt torde övergången till det nya sjukredovisningssystemet kunna förväntas komma att medföra en avsevärd belastning å denna anslagspost. I avbidan på ytterligare erfarenheter härutinnan synes emellertid posten kunna nedsättas till 20 000 kronor. Med hänsyn till vad jag nu anført och då även kostnaderna för telegram, telefon och annonsering samt för publikationstryck synas vara för freds-förhållanden högt beräknade, anser jag, att sjukvårdsförvaltningens omkostnadsanslag bör kunna begränsas till 58 000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets sjukvårdsförvaltning: Omkostnader* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 58 000 kronor.

KRIGSMATERIELVERKET.

Krigsmaterielverket: Avlöningar, förslagsanslag. Krigsmaterielverkets avlöningsanslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 2 160 000 kronor. I statsverkspropositionen till årets riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för ändamålet beräkna ett förslagsanslag av 1 200 000 kronor.

Den av riksdagen för innevarande budgetår godkända personalförteckningen för krigsmaterielverket har följande lydelse:

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 generaldirektör	C 16
1 anskaffningschef	C 10
1 chef för centralbyrån	C 8
1 överingenjör	C 8

Bihang till riksdagens protokoll 1944. 1 saml. Nr 185.

171 44 5

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.

1 kontrollchef	Eo 30
1 förrådschef	Eo 30
1 chef för konstruktionskontoret	Eo 30
1 chef för standardiseringssektionen	Eo 28
1 chef för mätverktygssektionen	Eo 28
1 chef för centrala planeringssektionen	Eo 28
1 biträdande anskaffningschef	Eo 28
1 biträdande förrådschef	Eo 28
1 byrådirektör	Eo 28
1 chef för förråds- och leveranssektionen	Eo 27
1 kamrerare	Eo 24

Genom beslut den 30 juni 1943 har Kungl. Maj:t tillsatt innehavare av den å personalförteckningen uppförda befattningen såsom generaldirektör i verket. Beslut om fastställande av personalförteckningen i övrigt har ännu icke meddelats.

Den för krigsmaterielverket fastställda avlöningsstaten är av följande lydelse:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	76 000
2. Avlöningar och arvoden till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	2 050 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	34 000
Summa kronor		2 160 000

Vid framläggandet av propositionen 1943: 180 angående organisationen av försvarsväsendets centrala förvaltning uttalade jag, att det i propositionen upptagna organisationsförslaget, särskilt i vad anginge krigsmaterielverket, icke borde betraktas såsom i alla detaljer slutgiltigt. Med hänsyn till att det här vore fråga om inrättande av ett helt nytt statligt verk med arbetsuppgifter av alldeles speciellt slag måste man nämligen räkna med att jämkningar i praktiken skulle visa sig erforderliga. Första särskilda utskottet gjorde i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 2 icke någon erinran mot vad jag sålunda anförde. I enlighet med vad i propositionen föreslagits uttalade sig utskottet även för att Kungl. Maj:t skulle äga under uppsättningstiden vidtaga sådana organisatoriska förändringar och omflyttningar av personal som kunde genomföras inom den givna kostnadsramen. Kungl. Maj:t tillades även befogenhet att göra vissa mindre justeringar av personal- och omkostnadsstaterna. I utskottets nyssnämnda utlåtande betonades vidare vikten av att den nya förvaltningen såvitt möjligt finge växa fram successivt och organiskt, vilket särskilt gällde krigsmaterielverket. Då utskottet utgick från att den föreslagna organisationen icke skulle låsas fast alltför hårt, syftade utskottet icke blott på möjligheten att göra jämkningar de olika myndigheterna emellan i fråga om arbetsuppgifter och personal. Det måste enligt utskottets mening jämväl förutsättas, att Kungl. Maj:t noggrant tillvaratog de möjligheter till begränsningar i organisationen, som kunde yppa sig. De förslag till

personalstater, som i anslutning till omorganisationsförslaget förelagts riksdagen, borde sålunda betraktas såsom »högst-stater». För tillämpningen av dessa stater borde gälla, att Kungl. Maj:t skulle äga befogenhet att besluta, såväl om de nya befattningarna skulle tillsättas som när så skulle ske. Uppmärksamhet borde jämväl ägnas åt spörsmålet, i vad mån krigsmaterielverkets personalbehov kunde tillgodoses genom en överflyttning av militär och annan personal från de nuvarande försvarsgrensförvaltningarna samt genom utnyttjande av inkallad reservpersonal. Utskottet underströk i detta sammanhang mitt uttalande, att krigsmaterielverket måste göras i hög grad elastiskt, så att dess personalorganisation efter omständigheterna kunde svälla ut eller krympa ihop.

I avbidan på att krigsmaterielverkets organisation skulle vinna stabilitet utfärdades den 30 juni 1943 vissa provisoriska föreskrifter rörande verksamheten inom krigsmaterielverket. Förslag till fullständig instruktion för ämbetsverket har utarbetats och varit föremål för remissbehandling. Med fastställande av sådan instruktion, som till sin utformning i vissa delar blir beroende av riksdagens beslut i de hänseenden, som i det följande närmare beröras, torde få anstå till dess riksdagens beslut föreligger.

I förevarande sammanhang må jämväl anmärkas, att Kungl. Maj:t den 3 december 1943 medgivit, att krigsmaterielverket, efter därom med vederbörande försvarsgrensförvaltning eller annan statlig myndighet träffad överenskommelse, finge ombesörja anskaffning för myndighetens räkning av materiel, som är av likartad karaktär som den, vilken det åligger verket att anskaffa, eller vars tillverkning huvudsakligen sysselsätter av verket anlitade leverantörer.

Sedan Kungl. Maj:t genom brev den 30 juni 1943 (regleringsbrevet) uppdragit åt krigsmaterielverket att, under beaktande av vad i det vid propositionen 1943: 235 fogade statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 16 april 1943 ävensom i riksdagens skrivelse nr 321 i ärendet anförts, inkomma med förslag rörande tillgodoseende under budgetåret 1943/44 av ämbetsverkets personalbehov, har verket i skrivelse den 25 september 1943 framlagt sådana förslag. I anslutning därtill har krigsmaterielverket jämväl föreslagit vissa jämkningar i fråga om verkets organisation och arbetsuppgifter samt vissa därmed sammanhängande förändringar beträffande sammansättningen av verkets högre personal.

Över krigsmaterielverkets förslag ha utlåtanden avgivits av överbefälhavaren, arméförvaltningens tyg-, intendentur- och civila departement, marinförvaltningen, flygförvaltningen, försvarets forskningsnämnd, försvarsförvaltningens organisationsnämnd, allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd, statskontoret samt riksräkenskapsverket, varjämte försvarets civila tjänstemannaförbund inkommit med en skrift i ämnet.

Jag övergår till att lämna en kort redogörelse för innehållet i krigsmaterielverkets förslag i de hänseenden, som böra underställas riksdagen, samt de däröver avgivna yttrandena.

Krigsmaterielverkets organisation.

Enligt 1943 års riksdagsbeslut i förvaltningsfrågan skulle krigsmaterielverket under generaldirektören organiseras på fem byråer, nämligen centralbyrån, tekniska byrån, anskaffningsbyrån, kontrollbyrån och förrådsbyrån. Byråerna förutsattes uppdelade i sektioner, vilka i sin tur skulle kunna uppdelas i grupper och detaljer.

Vad till en början angår centralbyrån förutsattes denna uppdelad i tre sektioner, nämligen en sektion för central planering, en kanslisektion och en ekonomisektion. *Krigsmaterielverket* har i sin förenämnda skrivelse framhållit, att det syntes vara en nödvändig förutsättning för en möjligast effektiv och verklighetsbetonad krigsindustriplanering, att en ännu intimare kontakt skapades mellan planerings- och anskaffningsorganen än som följde av den beslutade organisationen. Enligt verkets mening kunde krigsindustriplaneringen göras fullt effektiv endast om såväl anskaffning som planering skedde hos ett och samma organ. Verket förordade därför, att sektionen för central planering skulle utbrytas ur centralbyrån och inordnas inom anskaffningsbyrån, som i samband därmed skulle benämnas industribyrån.

Av de arbetsuppgifter, som enligt vad i propositionen 1943: 180 anfördes skulle ankomma på centralbyrån, skulle därefter återstå de, som avsetts skola handläggas å byråns kansli- och ekonomisektioner. Anmärkas må, att de tidigare till centralbyrån hänfödda byggnadsuppgifterna från och med den 1 augusti 1943 överflyttats till försvarets fabriksstyrelse och där sammanförts med vissa likartade arbetsuppgifter. *Krigsmaterielverket* har nu framhållit, att de ärenden, som alltjämt skulle åvila centralbyrån — allmänt administrativa, juridiska och kamerala ärenden — med fördel kunde förbliva sammanförda till en byrås handläggning, vilken då borde erhålla den mera träffande benämningen civilbyrån. På denna byrå ankommande ärenden borde fördelas å tre sektioner, nämligen en administrativ sektion, en juridisk sektion och en ekonomisektion.

Enligt verkets förslag skulle vidare byråorganisationen under beredskaps- och krigsförhållanden förstärkas med ytterligare en byrå, förslagsvis benämnd krigsbyrån, med uppgifter, som närmare framgå av handlingarna i ärendet.

Beträffande den tilltänkta sektionsindelningen inom krigsmaterielverket, vilken i vissa avseenden skiljer sig från den i propositionen 1943: 180 skisserade, må följande anmärkas.

Till industribyrån skulle enligt vad nyss anförts överföras planeringssektionen, varjämte sektionen för mekanisk industri på grund av sin betydande omfattning lämpligen borde uppdelas i en ammunitionssektion och en manufaktursektion.

De arbetsuppgifter, som i propositionen 1943: 180 avsetts för den till tekniska byrån förlagda sektionen för mätverktyg, borde enligt krigsmaterielverkets mening uppdelas på olika organ alltefter uppgiftens beskaffenhet. Sålunda borde anskaffningen av mätverktyg åvila det verkets organ, som hade annan anskaffning, d. v. s. industribyrån. Ansvar för förvaltningen av för tillverkningen erforderliga mätverktyg innefattade vidare ett moment i

kontrollverksamheten, varför sistnämnda uppgift borde åvila kontrollbyrån. Av tekniska byråns i propositionen 1943:180 angivna åligganden beträffande mätverktyg återstode därefter endast konstruktion av dylika verktyg, vilken uppgift alltså borde tillkomma tekniska byrån och inom denna förläggas till konstruktionssektionen (konstruktionskontoret).

De patentärenden och därmed sammanhängande frågor, som avsetts skola handläggas på tekniska byrån, borde enligt krigsmaterielverkets förslag handhas av en särskild sektion. Dennas uppgifter syntes verket särskilt i fred bliva ytterst betydelsefulla. Bland annat hörde hit uppgiften att följa den omfattande in- och utländska patentlitteraturen. Till en början syntes dock, i avvaktan på närmare erfarenheter, för det kvalificerade patenttekniska arbetet från fall till fall få anlitas särskilda verket utomstående sakkunniga personer eller organ. Tills vidare ifrågasatte krigsmaterielverket sålunda icke inrättande av nyssnämnda särskilda patentsektion.

Beträffande den tekniska byråns ställning till konstruktionsverksamheten har krigsmaterielverket förutsatt, att så snart ett aktuellt konstruktionsproblem uppkomme inom krigsmaterielområdet en särskild teknisk delegation skulle bildas inom krigsmaterielverket för lösande av problemet. I en dylik delegation skulle ingå representanter för vart och ett av de försvarsorgan, som ifrågavarande problem berörde. En teknisk delegation skulle ha till uppgift att samordna den verksamhet, för vilken delegationen tillsatts, samt genom rådgivning eller annorledes söka åstadkomma, att positivt resultat snarast ernåddes. Någon beslutanderätt skulle icke tillkomma delegationen. Så snart slutresultat föreläge, skulle detsamma för prövning underställas de försvarets olika organ, som varit representerade inom delegationen. Liknande anordningar ansåges med fördel kunna tillämpas även då det gällde uppgörande av nya eller ändring av befintliga leverans- och kontrollbestämmelser.

För tillgodoseende av de olika intressen, som påkalla beaktande vid standardiseringsarbetet beträffande krigsmateriel, har krigsmaterielverket ifrågasatt inrättande av en särskild standardiseringsdelegation i anslutning till tekniska byrån. Delegationen skulle ha till uppgift att biträda försvarsmyndigheterna i standardiseringsfrågor samt att efter behörig prövning och i anslutning till arbetet inom Sveriges standardiseringskommission uppgöra standard för i krigsmateriel ingående material, element och detaljer m. m. Enligt verkets mening borde standardiseringsdelegationen bestå av åtta ledamöter, nämligen chefen för krigsmaterielverket, vilken tillika skulle vara delegationens ordförande, chefen för tekniska byrån samt en företrädare för överbefälhavaren, en för var och en av de tre försvarsgrenscheferna samt en för vardera av försvarets fabriksstyrelse och Sveriges standardiseringskommission.

Krigsmaterielverket har framhållit, att särskild ersättning icke borde utgå till ledamöter av teknisk delegation i den mån dessa i denna sin egenskap fullgjorde arbetsuppgifter, som inginge i vederbörandes normala åligganden. Ledamöterna av standardiseringsdelegationen däremot syntes — om och i

den mån sådant kunde anses påkallat — böra beredas ersättning enligt kommittékungörelsen.

De tre i propositionen 1943:180 förutsatta sektionerna inom kontrollbyrån ha i förslaget avsetts sammanförda till en enda kontrollsektion. Jämte denna skulle såsom förut nämnts till kontrollbyrån överföras en mätverktygssektion.

I fråga om förrådsbyrån innebär krigsmaterielverkets nya förslag en uppdelning av arbetsuppgifterna för den tidigare tilltänkta planeringssektionen inom byrån på övriga sektioner inom samma byrå och på industribyråns planeringssektion. Med hänsyn härtill skulle någon planeringssektion inom förrådsbyrån icke bliva erforderlig. Apteringssektionen skulle erhålla den mera träffande benämningen sammansättningssektionen.

Den av krigsmaterielverket föreslagna jämkade organisationen har i remissyttrandena i huvudsak icke mött erinran. I fråga om benämningen å den föreslagna civilbyrån ha *statskontoret*, *riksrökenskapsverket* och *försvarsförvaltningens organisationsnämnd* ifrågasatt benämningen administrativa byrån. Angående erinringar beträffande den föreslagna krigsbyrån torde få hänvisas till handlingarna i ärendet. Inrättandet av tekniska delegationer har befunnits ändamålsenligt. *Arméförvaltningens tyg-, intendentur- och civila departement* ha emellertid framhållit, att tillsättandet av sådana syntes kunna ske genom överenskommelse mellan försvarsgrensförvaltningarna och krigsmaterielverket från fall till fall och på initiativ av den myndighet, som frågan närmast rörde. *Marinförvaltningen* har förutsatt, att standardiseringsdelegationen ej komme att handlägga sådana enklare standardiseringsfrågor som nu omhänderhades av andra myndigheter. Representanter i delegationen borde enligt marinförvaltningens mening utses av försvarsgrensförvaltningarna, ej av försvarsgrensheferna. I delegationen borde ingå olika representanter alltefter ärendenas art, dock i varje fråga endast en representant för vederbörande förvaltningsmyndighet. *Statskontoret* har framhållit, att särskild ersättning enligt kommittékungörelsen syntes böra ifrågakomma endast för delegationsledamot, som icke kunde anses ha att i egenskap av statstjänsteman fullgöra ledamotskapet såsom ämbetsåliggande.

Kontrollbyråns arbetsuppgifter.

I propositionen 1943:180 gjordes i fråga om kontrollverksamheten skillnad mellan dels verkstadskontroll, som i samband med materielens tillverkning utfördes vid leverantörens verkstad, dels ock militär mottagningskontroll, som utfördes med den färdiga materielen för bedömande av dess militära användbarhet. Verkstadskontrollen borde, enligt vad i propositionen anfördes, utföras av det anskaffande organet antingen detta vore krigsmaterielverket eller någon av försvarsgrensförvaltningarna. Självfallet måste det tillses, att dubbelkontroll undvekes. I sådant syfte borde krigsmaterielverket få till uppgift att samordna verkstadskontrollen i dess helhet. Den militära mottagningskontrollen borde omhänderhavas av vederbörande försvarsgrensförvaltning. Då praktiska eller andra skäl betingade avvikelser från nu angivna regler, syntes

överenskommelse därom få träffas mellan de berörda myndigheterna. Enligt propositionen skulle vidare på krigsmaterielverkets standardiseringsorgan läggas uppgiften att åstadkomma enhetliga och ändamålsenliga tekniska leveransbestämmelser m. m.

I anslutning till det nu anförda har *krigsmaterielverket* i sin skrivelse frambållit, att det syntes ankomma på krigsmaterielverket att i samråd med försvarsgrensförvaltningarna utarbeta enhetliga och ändamålsenliga leverans- och kontrollbestämmelser. I detta skede fixerades materielens utformning och kvalitet. Avgöranden, som berörde materielens militära användbarhet och funktionsduglighet i fält, komme härigenom att träffas vid uppgörande eller ändring av de nämnda bestämmelserna och ej vid kontrollåtgärdernas vidtagande. Kontrollen skulle enligt nämndens mening endast avse att fastställa, att de angivna bestämmelserna blivit uppfyllda. Enligt ämbetsverkets mening vore det av största vikt bland annat för ernående av fördelaktiga leveransavtal, samarbete mellan statens köpande organ och industrien samt undvikande av dubbelarbete, att kontrollåtgärderna vidtoges så snabbt som möjligt, att fastställda leverans- och kontrollbestämmelser förefunnes och att endast ett organ på statens vägnar hade att godkänna eller underkänna en leverans. Enligt verkets mening borde detta organ uppenbarligen vara detsamma som hade att utföra anskaffning. Detta borde dock icke tolkas så att andra befintliga, för kontrollåtgärders verkställande lämpade organ eller institutioner icke skulle av krigsmaterielverket tagas i anspråk för kontrolländamål. Sålunda borde krigsmaterielverket kunna, i den mån så visade sig lämpligt begagna sig av de anläggningar och den personal för skjutprov, som funnes inom armé- och marinförvaltningarna, försvarets fabriksverk och Aktiebolaget Bofors, sådana institutioner som försvarsväsendets kemiska anstalt, statens provningsanstalt o. s. v. Dylika prov skulle således utföras genom vederbörande statliga myndigheters försorg efter hemställan av krigsmaterielverket, varvid myndigheten gentemot verket ansvarade för att provet utfördes på riktigt sätt. Om materiel, som blivit av vederbörande kontrollant prövad och godkänd i enlighet med kontrollbestämmelserna, sedermera vid användning å trupp skulle visa sig icke fylla de militära kraven, skulle detta tillrättaläggas genom justering av ritningar och kontrollbestämmelser. I enlighet med det anförda har krigsmaterielverket förordat, att i princip all kontrollverksamhet skulle centraliseras till krigsmaterielverket såvitt avser genom detsamma anskaffad materiel, varigenom krigsmaterielverket i detta avseende komme att intaga samma ställning som de tre försvarsgrensförvaltningarna beträffande av dem anskaffad materiel.

Rörande innehållet i remissyttrandena i förevarande del må följande anföras.

Överbefälhavaren har framhållit att, om kontrollpersonal ur försvarsgrenarna i mån av behov ställdes till krigsmaterielverkets förfogande, såväl beställarens (försvarsgrensförvaltningens) som den anskaffande myndighetens (krigsmaterielverkets) önskemål kunde bliva tillgodosedda. Kontrollpersonalen borde i sin verksamhet kunna företräda bådas intressen, även om kontrollen utfördes i verkets regi.

Arméförvaltningens tyg-, intendentur- och civila departement ha framhållit, att det slutliga avgörandet beträffande materielens kvalitet och vidtagandet av härför erforderliga kontrollåtgärder borde åvila försvarsgrensförvaltningarna. Om så icke vore fallet, skulle i själva verket ett av de bärande skälen för att organisera viss materieförvaltning försvargrensvis bortfalla. En strävan borde givetvis alltid göra sig gällande att komma fram till ett så genomarbetat, entydigt fixerat tekniskt underlag, att den producerade materielens funktionsduglighet i fält icke behövde diskuteras, därest leverans- och kontrollbestämmelser iakttoges. Vad sålunda anförts hade avseende å såväl tyg- som intendenturmateriel. Vidkommande tygmaterielen ville departementen särskilt framhålla, att ett fixerande på angivet sätt av det tekniska underlaget syntes vara möjligt endast under förutsättning, att materielen under längre tid kunnat utprovas av trupp i fält under olika förhållanden samt att materielen försökstillverkats under ungefär samma betingelser som vid massproduktion. Dessa förutsättningar vore emellertid ofta icke för handen. En sådan fixering av det tekniska underlaget som utgjorde förutsättningen för en rent rutinemässig kontrollverksamhet, bleve även på grund härav ofta icke möjlig att genomföra. Att avgörandet av viss materiels militära användbarhet och funktionsduglighet i fält icke träffades vid kontrollåtgärdernas vidtagande ägde väl sin riktighet, men avgörandet träffades genom de beslut som bleve följden av överväganden på grund av under kontrollverksamheten framkomna förhållanden. Mottagningskontrollen borde vidare verkställas av den myndighet, försvarsgrensförvaltningen, som tidigare kontrollerat försöksmaterielen och därunder ingående lärt känna densamma. Genom att funktionskontrollen utfördes av vederbörande försvarsgrensförvaltnings personal, kunde utan omgång förvaltningens beslut erhållas, huruvida viss felaktig materiel finge användas till exempel såsom övningsmateriel eller om den skulle kasseras. I vissa fall inträdde krigsmaterielverket vid anskaffning för försvarsgrensförvaltningarnas räkning såsom leverantör till dessa. Särskilt framträdande bleve detta förhållande med avseende på den ammunition, som färdigställdes vid verkets sammansättningsverkstäder. Enbart härav följde, att denna ammunition borde kontrolleras av beställaren, d. v. s. försvarsgrensförvaltningen. Dubbelkontroll kunde mycket väl undvikas även med det kontrollsystem, som förutsatts i propositionen 1943:180. Kontrollåtgärderna vore av sådan vikt, att ekonomiskt hänsynstagande till krigsmaterielverkets underleverantörer icke finge resultera i att kontrollens effektivitet minskades. I nuvarande system för kontrollens utförande kunde dock vissa förenklingar vidtagas, varigenom kontrolltiden kunde minskas. Detta syntes kunna regleras genom överenskommelse mellan verket och den beställande myndigheten. Funktionskontrollen utfördes för närvarande av vederbörande försvarsgrensförvaltnings militärtekniskt utbildade personal. Denna kunde icke överföras till krigsmaterielverket utan måste alltså tillhöra försvarsgrensförvaltningarna för kontroll av den materiel, som av dessa beställdes direkt hos industrien, samt för garantikontroll, överbesiktningar m. m. Vad anginge intendenturmaterielen, vilken vore av helt annan karaktär än största delen av tygmate-

rielen, syntes principiellt icke vara något att erinra mot att tillverkningskontrollen (verkstadskontrollen) handhades av den upphandlande myndigheten, krigsmaterielverket. Några avsteg från modeller och tillverkningsbestämmelser borde givetvis icke få ske utan medgivande av vederbörande försvarsgrensförvaltning. Krigsmaterielverket, som avslutade leveransavtalen, bleve härigenom ansvarigt för att materielen levererades i överensstämmelse med gällande modeller och tillverkningsbestämmelser. Den mottagande myndigheten borde därefter åvila mottagningskontroll av materielen endast i vad avsåge mängden samt tillsyn, att några skador icke uppstått under transporten.

Marinförvaltningen har för sin del hemställt, att kontrollverksamheten med avseende å den materiel, som upphandlades genom krigsmaterielverket, måtte vad beträffade marinens stridsmateriel handläggas på så sätt, att krigsmaterielverkets kontroll skedde med anlitande av marinförvaltningens kontrollorgan, vilka beträffande denna kontroll skulle svara såväl inför krigsmaterielverket som inför marinförvaltningen. Därmed sammanhängande spörsmål syntes kunna utan svårighet lösas i samråd mellan ämbetsverken.

Flygförvaltningen har i likhet med krigsmaterielverket ansett, att den myndighet som anskaffade viss materiel, även borde svara för kontrollen av densamma. Det vore emellertid av betydelse, att flygmaterielen i största utsträckning anskaffades och kontrollerades av flygförvaltningen. Flygförvaltningen har därjämte framhållit, att kontrollbestämmelserna endast kunde anses utgöra riktlinjer för huru kontrollen skulle bedrivas.

Försvarsförvaltningens organisationsnämnd har ställt sig tveksam om lämpligheten av att i enlighet med förslaget i viss utsträckning undandraga den myndighet, på vilken i de särskilda fallen ansvaret för materielens funktionsduglighet i sista hand måste vila, inflytande på materielens slutliga godkännande. Den omständigheten, att kontrollbestämmelserna fastställts av sistnämnda myndighet och att kontrollen måhända även delvis skett med anlitande av något dess organ, syntes nämligen icke tillräckligt för att under alla förhållanden vinna fullt klara ansvarslinjer. Att märka vore för övrigt, att krigsmaterielverket, till den del dess egna verkstäder toge befattning med en leverans, själv intoge leverantörs ställning i förhållande till vederbörande förvaltningsmyndighet. Av nu anförda skäl kunde nämnden icke ansluta sig till krigsmaterielverkets förslag i förevarande hänseende. En av nämndens ledamöter anförde skiljaktig mening.

Tekniska byråns konstruktionsuppgifter.

Krigsmaterielverket har i sitt förslag i förevarande hänseende ingått på frågan om gränsdragningen mellan konstruktions- och forskningsverksamhet. Till hithörande spörsmål torde jag i annat sammanhang få återkomma. Krigsmaterielverket har vidare i sin skrivelse anført, att de omfattande arbetsuppgifter inom konstruktionsområdet, som enligt statsmakternas beslut skulle ankomma på krigsmaterielverket, i första hand syntes gå ut på att sammanhålla konstruktionsverksamheten i vad därmed avsåges vidareutvecklingen av krigsmaterielen. I sådant syfte har krigsmaterielverket förordat inrättande av de förut omförmälda tekniska delegationerna.

Principerna för avlöningskostnadernas bestridande.

Enligt vad som framgår av propositionen 1943:235, vilken i förevarande hänseende godkänts av riksdagen, avses krigsmaterielverkets samtliga lönekostnader skola bestridas från de å verkets avlöningsstat upptagna posterna. Från anslagsposten till avlöningar och arvoden till icke-ordinarie personal skola sålunda bestridas dels avlöningskostnaderna för den å personalförteckningen uppförda extra ordinarie personalen i högre lönegrad än 20, dels avlöningskostnaderna för övrig extra ordinarie personal, dels ock lönekostnaderna för den personal, som under nu rådande förhållanden tillfälligt anställts inom verket. Krigsmaterielverket har i anslutning härtill framhållit, att denna anordning icke syntes helt överensstämma med de principer, som eljest tillämpades för avlöningskostnaders bestridande inom försvarets förvaltningsorganisation under nu rådande förhållanden. Krigsmaterielverket har därför förordat en uppdelning av lönekostnaderna i sådana som hänförde sig till verkets fredsmässiga personalorganisation samt sådana som avsåge på grund av verkets ansvällning under beredskap och krig anställd personal. Förstnämnda kostnader borde utgå av de å avlöningsstaten för ämbetsverket upptagna posterna, medan kostnaderna för den tillfälligt anställda personalen borde gäldas av anslag under förskottsstaten för försvarsväsendet, förslagsvis anslaget Övriga utgifter (Gb).

Mot den av krigsmaterielverket föreslagna uppdelningen av avlöningsposterna ha några väsentliga erinringar icke anförts. *Arméförvaltningens tyg-, intendentur- och civila departement* ha framhållit de beaktansvärda fördelar, som enligt departementens mening vore förenade med en dylik anordning, och ha därför tillstyrkt förslaget. *Statskontoret* har ej velat motsätta sig förslaget men har framhållit svårigheten att beräkna det fredsmässiga personalbehovet för verket. *Riksräkenskapsverket*, som i princip tillstyrkt förslaget, har framhållit såsom mest ändamålsenligt, att kostnaderna för det normala fredsbehovet bestredes från riksstatsanslag.

Krigsmaterielverkets personaluppsättning under fred.

I anslutning till de i det föregående omnämnda, av krigsmaterielverket förordade jämkningarna i krigsmaterielverkets organisation har verket framlagt förslag om vissa ändringar jämväl i den av föregående års riksdag godkända personalförteckningen för verket. Vissa andra ändringsförslag avseende personalförteckningen äro betingade av önskemålet att utbyta vissa befattningar i de högsta lönegraderna på löneplan Eo mot befattningar i lägre lönegrader. Den av riksdagen godkända personalförteckningen för ordinarie tjänstemän samt extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20 upptager sammanlagt 15 befattningar. Häremot svara i det av krigsmaterielverket uppgjorda förslaget sammanlagt 17 befattningar.

Såsom i det föregående angivits har *krigsmaterielverket* föreslagit, att centralbyråns arbetsuppgifter delvis skola överföras till annan byrå inom verket samt att återstoden av centralbyrån skall bilda en civilbyrå. Med hänsyn härtill har föreslagits att, i personalförteckningen upptagen befattning

såsom chef för centralbyrån i lönegrad C 8 skall utgå ur personalförteckningen samt att i stället den i personalförteckningen upptagna befattningen såsom byrådirektör i lönegrad Eo 28, avsedd för chefen för centralbyråns kanslisektion, uppflyttas i lönegrad Eo 30 med tjänstetiteln byråchef. Denna högre löneställning för ifrågavarande befattningshavare har i förslaget motiverats med att de på honom ankommande arbetsuppgifterna i avsevärd grad vidgats och försvårats därigenom, att det byråmässiga ansvaret för krigsmaterielverkets ekonomiska ärenden tillagts honom. Såsom chef för den administrativa sektionen inom civilbyrån har av krigsmaterielverket beräknats en sekreterare i lönegraden Eo 26 och för ekonomisektionen en kamrerare, likaledes i lönegraden Eo 26. Den för sekreteraren föreslagna löneställningen har av krigsmaterielverket motiverats med att sekreteraren hade att under byråchefens inseende svara för uppsättande av viktigare utgående skrivelser till Kungl. Maj:t samt till civila och militära myndigheter, att bereda till föredragning verkets personalärenden och svara för expedieringen av utgående skrivelser, att tillsä och övervaka arbetets behöriga gång å verkets registratorskontor och skrivbyråer. Krigsmaterielverket beräknade, att ständig föredragnings-skyldighet komme att åvila denne befattningshavare.

I fråga om placeringen av kamreraren har krigsmaterielverket framhållit, att ständig föredragnings-skyldighet torde komma att åläggas ifrågavarande befattningshavare, vilken vidare hade att, utöver sedvanliga kamrerargöromål, leda och övervaka den omfattande, efter hålkortsmetod upplagda förrådsbokföringen och statistiken beträffande ammunition. Ämbetsverket har vidare framhållit, att kamrerarbefattningen hos verket knappast vore jämförlig med övriga dylika befattningar inom statsförvaltningen med hänsyn till de insikter i industriekonomiska frågor, som här måste fordras. Befattningen måste på grund härav besättas i konkurrens med industrien och affärslivet.

För mötande av de krav på framför allt merkantil-juridisk expertis, som enligt vad hittills vunnen erfarenhet utvisade torde göra sig gällande inom den juridiska sektionen, borde enligt krigsmaterielverkets mening såsom chef för sektionen ifrågakomma en i affärsjuridiska spörsmål väl förfaren befattningshavare, förslagsvis placerad såsom sekreterare i lönegrad Eo 26. Med hänsyn till ovissheten rörande arbetsuppgifternas omfattning och den eventuella nödvändigheten att under nuvarande extraordinära förhållanden anlita än högre sakkunskap på förevarande område, hade verket för närvarande avstått från att föreslå inrättande av nyssnämnda extra ordinarie befattning.

Krigsmaterielverket har vidare föreslagit inrättande av en befattning för pensionerad underofficer med arvode motsvarande lönen i löneklassen UO 7, avsedd för tjänstgöring å civilbyrån. En sådan befattningshavare skulle användas såsom biträde vid skriftväxling med försvarets stabsorgan och förvaltningsmyndigheter.

Vad angår den högre personalen inom industribyrån har krigsmaterielverket anfört följande.

Den föreslagna utvidgningen av anskaffningsbyråns uppgifter med hola krigsindustriplaneringen, vilken i fredstid syntes komma att bliva domine-

rande, skulle enligt krigsmaterielverkets mening i och för sig motivera en högre löneställning för byråchefen. Krigsmaterielverket hade övervägt en uppdelning av hithörande uppgifter på flera byråer och dessas sammanförande till en avdelning. Emellertid hade verket icke ansett sig böra för närvarande påyrka en dylik ändring utan tills vidare stannat vid att föreslå bibehållandet av en byrå under en chef i lönegraden C 10. Denne borde tilläggas tjänstetiteln överdirektör, ehuru han utövade chefskap över viss byrå. Krigsmaterielverket åberopade, att en motsvarande anordning förekomme inom telegrafstyrelsen, där chefen för driftsbyrån vore överdirektör.

Någon ändring i löneställningen för chefen för planeringssektionen har icke ifrågasatts. Enligt verkets mening borde emellertid denne befattningshavare tilläggas tjänstetiteln byrådirektör. Chefen för ammunitionssektionen borde placeras i lönegraden Eo 27 såsom förste byråingenjör, varemot verket ansett det böra anstå med inrättande av en extra ordinarie befattning såsom chef för manufaktursektionen. Chefen för kemiska sektionen borde placeras såsom byråingenjör i lönegraden Eo 26 och chefen för textil- och lädersektionen såvitt nu kunde bedömas såsom förste byråassistent i lönegraden Eo 24. I övrigt har ämbetsverket beräknat en byråingenjör i lönegraden Eo 24 för industribyråns planeringssektion.

Vad angår tekniska byrån har krigsmaterielverket icke ifrågasatt någon ändring av löneställningen för chefen men har förutsatt, att de med befattningen förenade löneförmånerna skulle kunna efter Kungl. Maj:ts prövning bestämmas på sådant sätt, att en högkvalificerad person tillfälligt kunde knytas till befattningen. Befattningen såsom chef för konstruktionssektionen syntes under tiden för antydda anordning böra uppehållas av en arvodesanställd befattningshavare i högre lönegrad än som torde vara erforderligt under normala förhållanden. Denne befattningshavare kunde sedermera komma att förordnas å den permanenta byråchefstjänsten i lönegraden C 8, varigenom en viss kontinuitet inom byrån vunnas. För en dylik lösning talade jämväl det förhållandet, att uppgifterna för nämnde sektionschef under verkets uppbyggnadsskede vore särskilt omfattande och krävande, medan arbetsuppgifterna å befattningen under normala förhållanden knappast nu kunde fastställas.

Beträffande sektionschefstjänsterna under fredsförhållanden syntes med hänsyn till arbetsuppgifternas mera rutinmässiga karaktär något lägre lönesättning kunna ifrågakomma än som avsetts i 1943 års riksdagsbeslut. I avslutning härtill har krigsmaterielverket föreslagit, att under fredstid såsom chef för standardiseringssektionen placerades en byråingenjör i lönegraden Eo 26 samt såsom chef för konstruktionssektionen en byråingenjör i lönegraden Eo 24.

Enligt propositionen 1943:180 skulle såsom chef för kontrollbyrån placeras en byråchef i lönegraden Eo 30. Rörande besättandet av denna post har krigsmaterielverket anført, att för densamma i regel borde avses en militär beställningshavare, som antingen genomgått artilleri- och ingenjörhögskolans högre kurs och erhållit särskild högre teknisk utbildning eller ock

undergått annan motsvarande militär och teknisk utbildning samt dessutom besuttede erfarenhet från verkstads-, kontroll- eller annan liknande teknisk tjänst. Intill dess frågan om formerna för militära beställningshavares tjänstgöring hos krigsmaterielverket efter närmare utredning vunnit sin lösning, borde befattningen enligt krigsmaterielverkets mening uppehållas genom kommendering eller placering av lämplig militär beställningshavare, till vilken borde utgå särskilt tilläggsarvode utöver lönen å förslagsvis 1 200 kronor för år. I sådant fall syntes befattningen i lönegraden Eo 30, vilken tills vidare syntes böra uppföras å verkets personalförteckning, böra hållas vakant. För vinnande av överensstämmelse med den inom statsförvaltningen i övrigt brukliga terminologien och då befattningen placerats i byråchefs lönegrad, vore enligt verkets mening sistnämnda tjänstetitel lämpligare än den i förvaltningsbeslutet förutsatta benämningen kontrollchef.

Då krigsmaterielverket för närvarande saknade hållpunkter för bedömande av vilken löneställning som borde tillkomma chefen för mätverktogssektionen, har krigsmaterielverket i avvaktan på närmare erfarenheter icke nu föreslagit inrättande av någon extra ordinarie tjänst för denna befattning. Såsom chef för kontrollsektionen borde enligt verkets mening avses en byråingenjör i lönegraden Eo 26.

Krigsmaterielverket har i förevarande sammanhang framhållit, att till kontrollbyrån hörde — förutom vissa tjänstemän, som avsåges skola avlönas från avlöningsanslaget — jämväl ett flertal befattningshavare, vilka tjänstgjorde såsom kontrollanter hos de skilda tillverkarna. Kostnaderna för avlöning åt denna personal syntes i fortsättningen liksom hittills böra bestridas med anlitande av vederbörliga materielanslag.

Enligt 1943 års förvaltningsbeslut har såsom chef för förrådsbyrån beräknats en befattningshavare i lönegraden Eo 30. Krigsmaterielverket har anfört, att chefen för förrådsbyrån i regel syntes böra vara officer med teknisk utbildning eller förrådserfarenhet samt att samråd borde äga rum med överbefälhavaren före avgivande av förslag rörande tillsättandet av befattningen. Beträffande befattningens uppehållande tills vidare genom placering eller kommendering av militär beställningshavare, rörande tilläggsarvode till sådan beställningshavare samt angående tjänstetitel för chefen för förrådsbyrån har krigsmaterielverket anfört samma synpunkter som på motsvarande spörsmål i fråga om chefen för kontrollbyrån.

1943 års förvaltningsbeslut förutsatte tillsättande av dels en biträdande förrådschef i lönegraden Eo 28, dels ock en chef för byråns förråds- och leveranssektion i lönegrad Eo 27. Krigsmaterielverket har i sin nu ifrågasvarande framställning utgått från att befattningen såsom biträdande förrådschef skulle kunna uteslutas ur personalförteckningen samt att, i överensstämmelse med förvaltningsbeslutet, i avvaktan på närmare erfarenheter allenast en befattning för sektionschef skulle inrättas såsom extra ordinarie med placering i 27 lönegraden. Sätillvida har emellertid krigsmaterielverket förordat en jämkning i den av förra årets riksdag godkända personalförteckningen, att ifrågasvarande befattningshavare skulle kunna placeras antingen

såsom chef för sammansättningssektionen eller såsom chef för förråds- och leveranssektionen. Med hänsyn härtill skulle befattningen kunna besättas antingen med en verkstadstekniskt kunnig person, i sådant fall benämnd förste byråingenjör, eller med en förrådstekniskt erfaren person, varvid benämningen byråintendent borde ifrågakomma.

I förevarande sammanhang har krigsmaterielverket jämväl till behandling upptagit frågorna om personalbehovet vid förrådsbyråns lokala organisation, nämligen de centrala ammunitionsförråden och de till dessa anslutna sammansättningsverkstäderna. Såsom chefer för de lokala förråden borde enligt verkets mening anställas pensionerade officerare, förslagsvis benämnda förrådsintendenter, med arvode motsvarande lönen i löneklassen Oa 10. Vidare skulle vid varje förråd finnas en förvaltare. Dessa befattningshavare skulle i vad angår de två största förråden placeras i lönegrad Eo 18 och vid de övriga i lönegrad Eo 15. Slutligen har ämbetsverket för förråden beräknat visst antal förmän (Eo 11), kontorister (Eo 9), portvakter (Eo 5) samt skrivbiträden (Eo 2). Den vid förråden tjänstgörande, å tygstaten uppförda civilmilitära ordinarie personalen borde successivt avvecklas i mån av personalens avgång eller omplacering till andra befattningar inom tygstaten. Det syntes verket nämligen icke lämpligt, att verkets personalorganisation, som i huvudsak uppbyggts på extra ordinariesystemet, omfattade jämväl ordinarie befattningshavare i lägre löneställning. Intill dess avvecklingen genomförts, syntes motsvarande antal av de ovan angivna extra ordinarie befattningarna böra hållas vakanta.

Enligt krigsmaterielverkets mening komme sammansättningsverkstäderna i fredstid att drivas i mycket obetydlig omfattning. Det syntes emellertid nödvändigt, att så många arbetsledare funnes, att varje verkstad vid igångsättande av krigstillverkning kunde erhålla minst en arbetsledare. Krigsmaterielverket ville därför för närvarande ej föreslå flera än en dylik befattning per förråd, fördelade på 2 verkmästare i lönegrad Eo 17 och visst antal verkstadsförmän i lönegrad Eo 12. En av verkmästarna avsåges att i fred regelmässigt tjänstgöra å förrådsbyrån. Däremot ansåg sig krigsmaterielverket för närvarande kunna avstå från att föreslå inrättandet av särskilda befattningar för verkstadsingenjörer.

I skrivelse den 10 februari 1944 har krigsmaterielverket hemställt, att för avlönande av 6 kopister och 14 kontorsbud måtte beräknas ett belopp av 43 800 kronor.

Krigsmaterielverket har vidare erinrat, att vid verket tjänstgjorde viss tidigare till statens ammunitionsnämnds respektive statens krigsmaterielnämnds förfogande ställd icke-ordinarie personal, nämligen från ammunitionsfabriken Marieberg 3 ingenjörer i respektive lönegraderna MEO 24, MEO 18 och MEx 14 samt ett kontorsbiträde i lönegraden MEO 4, från försvarsväsendets kemiska anstalt 1 ingenjör i lönegraden MEO 24 samt från arméförvaltningens tygdepartement 1 ingenjör i lönegraden MEO 18 samt att enligt Kungl. Maj:ts beslut den 1 oktober 1943 kostnaderna för avlöning åt ifrågavarande personal tills vidare intill dess krigsmaterielverkets personalorganisation definitivt fastställts finge

utgå av verkets avlöningsmedel. Enligt krigsmaterielverkets mening kunde nu angivna personal av flera skäl svårigen inordnas inom ramen för krigsmaterielverkets ur delvis andra synpunkter avvägda uppsättning av extra ordinarie personal. Ämbetsverket har därför föreslagit, att denna personal även efter det definitiva fastställandet av verkets personalorganisation skulle vara placerad vid verket men bibehållen vid sina nuvarande anställnings- och avlöningsförhållanden. Kostnaderna för avlöning borde utgå från verkets anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, vilken post för ändamålet borde uppräknas med ett belopp av 34 428 kronor.

Rörande innehållet i remissyttrandena i nu förevarande delar må följande anmärkas.

I fråga om civilbyråns personalbehov ha *lönenämnderna* icke framställt erinran mot förslaget om placering av chefen för civilbyrån i lönegrad Eo 30. I fråga om löneställningen för kamreraren ha *lönenämnderna* funnit en placering i lönegrad Eo 26 befogad. För sekreterartjänsten förordades tills vidare en placering i lönegrad Eo 24. Nämnderna ifrågasatte emellertid för sådant fall inrättande av en notarietjänst å administrativa sektionen jämte motsvarande minskning av antalet amanuens-tjänster. Även *statskontoret* har tillstyrkt en placering av chefen för civilbyrån i lönegraden Eo 30. Ämbetsverket har därvid förutsatt, att till befattningen skulle utses en erfaren förvaltningsman med juridisk utbildning. Statskontoret har vidare förklarat, att ämbetsverket efter att ha tagit närmare del av de arbetsuppgifter, som åvilade ekonomisektionen och vilkas fullgörande för närvarande krävde 65 personer, icke ville motsätta sig placering av kamreraren i lönegrad Eo 26. Emellertid förutsatte statskontoret då, att tjänsten besattes med person, som uppfyllde de speciella kvalifikationer, som utgjorde motivet för löneförhöjningen. Statskontoret har slutligen funnit, att den affärsjuridiska sakkunskap, som byråchefen icke besatte och som ej heller funnes företrädd inom kanslisektionen, i fortsättningen liksom hittills borde sökas utanför verket. *Marinförvaltningen* har framhållit, att någon merkantil-juridisk granskning av ämbetsverkets ärenden icke borde ske i andra fall än där det gällde större anskaffningskontrakt, som direkt berörde industriplaneringen.

Vad angår den föreslagna befattningen för pensionerad underofficer, med placering å civilbyrån, ha *arméförvaltningens tyg-, intendentur- och civila departement* samt *försvarets civila tjänstemannaförbund* ifrågasatt, om den anförda motiveringen kunde anses innebära tillräckliga skäl för upptagande av en sådan befattning.

I fråga om personalen å industribyrån har *statskontoret* anmärkt, att tjänstetiteln överdirektör borde ifrågakomma endast om vederbörande vore avsedd såsom generaldirektörens ställföreträdare. *Arméförvaltningens nyss-nämnda departement* ha anført, att det icke syntes vara möjligt att med den föreslagna lönesättningen för chefen för textil- och lädersektionen i denna befattning anställa en person med erforderliga kvalifikationer.

Vad angår personalen å tekniska byrån ha *lönenämnderna* funnit sig ej böra ingå på behovet i och för sig av den provisoriska anordning, som ifråga-

satts beträffande chefskapet för byrån och dess konstruktionssektion, men ha mot bakgrunden av den av riksdagen godkända personalplanen ifrågasatt, om en så betydande avvikelse från denna kunde vidtagas. *Statskontoret* har för sin del funnit kravet på nyssnämnda tillfälliga avsteg från den beslutade löneställningen icke vara övertygande styrkt.

Av remissmyndigheterna ha vidare *arméförvaltningens tyg-, intendentur- och civila departement* framhållit, att särskilt tilläggsarvode utöver lönen icke borde utgå till regementsofficer, som tjänstgjorde såsom chef för kontrollbyrån. *Lönenämnderna* ha funnit mindre tillfredsställande, att förenämnda tilläggsarvode skulle utgå med samma belopp oberoende av vederbörandes lönegradsplacering. Det vore principiellt riktigast med ett så graderat arvode, att avlöningen i vederbörande beställning tillika med arvodet så nära som möjligt motsvarade avlöning enligt lönegraden Eo 30. I varje fall borde tilläggsarvode ej utgå, om en beställningshavare i lönegrad Oa 6 placerades å befattningen. *Statskontoret* har ansett sig icke kunna tillstyrka, att avlöning till kontrollanterna skulle utgå från materielanslag.

Vad *arméförvaltningens tyg-, intendentur- och civila departement* samt *lönenämnderna* anført rörande chefen för kontrollbyrån äger tillämplighet jämväl å chefen för förrådsbyrån. *Statskontoret* har ansett, att befattningen såsom sektionschef inom förrådsbyrån icke borde placeras i högre lönegrad än Eo 26. Beträffande frågan om personal för ammunitionsförråden har *arméförvaltningens nyssnämnda departement* erinrat, att krigsmaterielverket och dess föregångare vid olika tidpunkter intagit skiftande ståndpunkter till detta spörsmål samt att det icke kunde bortses från den ogynnsamma återverkan på befodringsförhållandena inom tygstaten, som skulle bli en följd av den föreslagna åtgärden.

I en den 25 januari 1944 dagtecknad *promemoria* har krigsmaterielverket ytterligare anført, att de uppgifter, som sammanhängde med verkets samordnande verksamhet inom konstruktionsområdet, hade intimt samband med verkets åligganden beträffande patent och uppfinningar. Det syntes därför numera verket lämpligt, att även dessa sistnämnda uppgifter förlades till konstruktionssektionen inom tekniska byrån, vilken sektion därigenom skulle komma att erhålla i hög grad kvalificerade uppgifter. Tekniska byrån skulle således enligt detta förslag i varje fall tills vidare endast komma att bestå av två sektioner, nämligen standardiseringssektionen och konstruktionssektionen. Verkställda undersökningar hade givit vid handen, att väsentliga svårigheter mötte mot att tillfälligt till verket knyta en fackman av den kapacitet som avsetts i förslaget av den 25 september 1943. Likaledes hade det visat sig, att även en mycket högkvalificerad sådan fackman knappast kunde representera såväl den civiltekniska som den militärtekniska konstruktiva sakkunskapen. I betraktande härav syntes det verket lämpligast, att till chef för byrån utsåges en högkvalificerad civilteknisk sakkunnig på konstruktionsområdet med den löneställning, som förra året beslutits. Chefskapet för konstruktionssektionen borde under sådana omständigheter anförtras en likaledes högt kvalificerad tekniker, som dock framför allt borde äga kunnande

och erfarenhet på det militärtekniska området. Denne borde erhålla löneställning ungefär motsvarande byråchefs samt vara officer med högre teknisk utbildning och med grundlig erfarenhet från viktigare krigsmaterielområden. Tills vidare borde enligt krigsmaterielverkets mening från fälttygkåren eller eventuellt från marinen eller flygvapnet kommenderas en officer med angivna kvalifikationer. Dennes löneställning borde sedermera regleras i anslutning till resultatet av en utredning beträffande militär personals placering vid verket. Krigsmaterielverket ville även understryka, att det icke borde vara uteslutet att anförtro chefskapet för tekniska byrån i dess helhet åt en dylik militär kapacitet, i vilket fall i stället en civiltekniker skulle väljas såsom chef för konstruktionssektionen

Militärassistenter.

Krigsmaterielverket har i sin skrivelse framhållit, att det såvitt verket nu kunde bedöma skulle vara av stort värde, om verket ägde tillgång till militär personal utöver den i verkets byråorganisation direkt inordnade, särskilt för uppehållande av det erforderliga intima samarbetet med försvarsstaben och försvarsgrenscheferna. I likhet med vad fallet vore inom kommunikationsverken syntes för fyllande av detta behov militärassistenter böra ställas till ämbetsverkets förfogande. Detta borde ske i den formen, att för ändamålet erforderligt antal beställningar, förslagsvis en ur varje försvarsgren, uppfördes å försvarsstabens stat. Beställningarna syntes för säkrande av ett friare personval böra inrättas alternativt för kapten eller major. Intill utgången av innevarande budgetår borde föreliggande personalbehov få tillgodoses genom kommendering av lämpliga beställningshavare. Militärassistenterna syntes närmast böra ha sin tjänstgöring förlagd till förrådsbyrån.

Av remissmyndigheterna har *överbefälhavaren* funnit den föreslagna anordningen vara av största vikt. Emellertid förutsattes, att militärassistenterna skulle kunna medverka även på andra arbetsområden än förrådsbyråns. På grund av befälsbristen syntes det emellertid icke möjligt att för närvarande binda mer än en officer uteslutande för ifrågavarande tjänst. Återstående två befattningar såsom militärassistenter i verket borde åtminstone tills vidare uppehållas vid sidan av annan tjänst. Jämväl *arméförvaltningens tyg-, intendentur- och civila departement* ha förordat, att antalet militärassistenter begränsades till en. *Marinförvaltningen* har ifrågasatt, huruvida icke i särskilda frågor, utöver de tre mera fasta militärassistenterna, tillfälliga sådana borde kunna tillsättas med förslagsvis halvtidstjänstgöring i såväl krigsmaterielverket som vederbörande försvarsgrens förvaltning. *Lönenämnderna* ha förutsett, att med befattningarna icke skulle vara förenade särskilda arvoden. *Statskontoret* har ifrågasatt, om icke personalbehovet jämväl under tiden efter den 1 juli 1944 skulle kunna tillgodoses genom kommendering av lämpliga beställningshavare.

I krigsmaterielverkets förenämnda skrivelse ha upptagits jämväl vissa andra förslag, som i förevarande sammanhang böra omnämnas. Sålunda har

verket framlagt förslag till tjänsteförteckning för ämbetsverkets icke-ordinarie personal och förslag rörande antalet ordinarie och extra ordinarie befattningshavare vid verket, upptagande befattningshavare av sistnämnda kategori i 20:e eller lägre lönegrader till ett antal av 185, samt hemställt om medgivande att avlöna den för ämbetsverkets ansvällning under beredskaps- och krigsförhållanden erforderliga personalen medelst arvoden motsvarande lönen i vederbörlig lönegrad inom civila icke-ordinariereglementets löneplan Eo. Genom beslut den 28 januari 1944 har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande fastställt personalförteckning avseende extra ordinarie befattningar i 20:e eller lägre lönegrader vid krigsmaterielverket, att gälla tills vidare intill den 1 juli 1944, upptagande 72 sådana befattningar.

På därom av krigsmaterielverket gjord framställning har vidare Kungl. Maj:t den 28 januari 1944 uppdragit åt krigsmaterielverket att verkställa utredning *dels* rörande spörsmålet om inkallelse av inom industrien sysselsatta personer till tjänstgöring hos ämbetsverket i övningsändamål, *dels ock* rörande de frågor, som sammanhånga med militär personals tjänstgöring hos ämbetsverket, ävensom att, efter samråd med vederbörande militära myndigheter och i förra fallet jämväl med utredningen rörande det militära uppskovsväsendet m. m., till Kungl. Maj:t avgiva de förslag i berörda ämnen, till vilka undersökningen kunde föranleda.

*Departements-
chefen.*

Redan vid förra årets riksdagsbehandling av frågan om försvarets centrala förvaltning framhöll jag, att det i propositionen 1943: 180 upptagna organisationsförslaget, särskilt i vad anginge krigsmaterielverket, icke borde betraktas såsom i alla detaljer slutgiltigt. Jag räknade med att jämkningar i krigsmaterielverkets organisation skulle visa sig erforderliga allteftersom praktiska erfarenheter vunnes och verksamheten stabiliserades. Även riksdagen utgick från att organisationen icke skulle låsas fast alltför hårt och förutsatte därvid, att Kungl. Maj:t noggrant skulle tillvarata de möjligheter till begränsningar i organisationen, som kunde yppa sig.

De förslag till jämkningar i krigsmaterielverkets organisation, som innefattas i ämbetsverkets förenämnda förslag, äro icke av den art, att de rubba de grundvalar för ämbetsverket, som lagts genom 1943 års förvaltningsbeslut. Vissa av dessa jämkningar äro sådana, att de i och för sig falla inom ramen för det av riksdagen givna bemyndigandet för Kungl. Maj:t att under uppsättningstiden vidtaga sådana organisatoriska förändringar som tillsamman tagna icke medförde kostnadsändringar. Då emellertid andra jämkningsförslag för sitt genomförande kräva riksdagens medverkan, har det synt mig lämpligast, att nu i ett sammanhang lämna en redogörelse för min inställning till det väsentliga i krigsmaterielverkets förslag.

Vad först angår krigsmaterielverkets byråindelning må framhållas, att den i förra årets beslut förutsatta centralbyrån hade sin direkta motsvarighet i den centralavdelning, som ingick i statens krigsmaterielnämnd. Härutinnan anknyt organisationen till det av riksdagen uttalade önskemålet, att den nya förvaltningen såvitt möjligt skulle få växa fram successivt och organiskt, vilket särskilt gällde krigsmaterielverket. Den tanke, som ligger bakom samman-

förandet av planerings- och större anskaffningsuppgifter till ett enda ämbetsverk, leder emellertid, konsekvent utförd, till att dessa arbetsuppgifter skola koncentreras till en och samma byrå inom krigsmaterielverket. En sådan ytterligare rationalisering skulle ernås, om sektionen för central planering på sätt krigsmaterielverket föreslagit utbrötes ur centralbyrån och överfördes till anskaffningsbyrån. Jag anser mig icke böra motsätta mig förslaget i denna del. I likhet med krigsmaterielverket anser jag, att anskaffningsbyrån med hänsyn till utvidgningen av dess arbetsområde bör erhålla den ändrade benämningen industribyrå. Jag har ej heller något att erinra mot att återstoden av centralbyrån sammanhålls till en byrå, lämpligen — i likhet med motsvarande organ inom försvarets fabriksstyrelse — benämnd administrativa byrå. Mot den av ämbetsverket förordade sektionsindelningen för sistberörda byrå har jag intet att erinra. Den tidigare förutsatta benämningen kanslisektionen synes emellertid böra bibehållas.

Beträffande den föreslagna krigsbyrån vill jag framhålla, att Kungl. Maj:t den 31 december 1943 förordnat viss befattningshavare vid verket att från och med den 1 januari 1944 tills vidare, dock högst så länge förstärkt försvarsberedskap är rådande, inom verket med arbetsbiträde, som av detta ställes till förfogande, handha de arbetsuppgifter, som sammanhånga med planeringen för krigsindustriens regionala försvarsberedskap. Att för detta ändamål inrätta en särskild krigsbyrå har synts mig åtminstone för närvarande icke erforderligt. Det slutliga avgörandet av hithörande spörsmål, som lär få ankomma på Kungl. Maj:t, torde i första hand få bli beroende på de närmare undersökningar, som pågå inom ämbetsverket.

I fråga om den planerade sektionsindelningen inom verket, i vad den samma icke redan i det föregående berörts, kan jag i stort sett ansluta mig till krigsmaterielverkets förslag. Handhavandet av ärenden rörande patent och därmed sammanhängande spörsmål bör emellertid — i enlighet med vad verket förordat i sin promemoria av den 25 januari 1944 — förläggas till konstruktionssektionen. Någon särskild patentsektion bör således i varje fall icke för närvarande inrättas. Beträffande sektionsindelningen i övrigt förutskickar jag, att densamma må kunna jämkas genom tillkomst av nya sektioner eller omfördelning av arbetsuppgifter mellan befintliga sektioner i den mån sådant skulle visa sig påkallat framför allt vid övertagande av ytterligare anskaffningsuppgifter. De i krigsmaterielverkets förenämnda skrivelse den 25 september 1943 i olika sammanhang framförda synpunkterna beträffande en sedermera skeende utökning av sektionsantalet och tillkomsten av ytterligare vissa extra ordinarie befattningar torde således böra tillgodoses i nyssnämnda ordning.

En anordning med tekniska delegationer, tillfälligt inrättade för lösande av aktuella konstruktionsproblem och med växlande sammansättning alltefter problemens art, synes mig ägnad att befordra samordningen av konstruktionsverksamheten inom försvaret. Sådana delegationer böra på föranstaltande av försvaret tillhörande myndighet, som därav beröres, inrättas i anslutning till krigsmaterielverket. De böra icke betraktas såsom krigsmaterielverkets organ utan såsom naturliga förbindelseled mellan detta verk och

försvarsgrensförvaltningarna eller andra berörda myndigheter. Självfallet bör krigsmaterielverket — genom sin tekniska byrå — liksom i förekommande fall andra myndigheter ställa erforderligt biträde till delegationernas förfogande.

Till förslaget om inrättande av en särskild standardiseringsdelegation ansluter jag mig. Med hänsyn till delegationens uppgifter böra emellertid enligt min mening försvarsgrensförvaltningarna och icke försvarsgrenscheferna i denna sin egenskap utse var sin ledamot.

Ersättning till ledamot i teknisk delegation eller standardiseringsdelegationen torde böra utgå enligt de i kommittékungörelsen angivna grunderna, dock endast om ledamoten icke kan anses ha att i egenskap av statstjänsteman fullgöra ledamotskapet såsom ämbetsåliggande.

Vad angår kontrollbyråns arbetsuppgifter har Kungl. Maj:t den 28 januari 1944 föreskrivit, med giltighet från och med den 1 april 1944 tills vidare, *att*, där ej annat överenskommes mellan krigsmaterielverket och myndighet, på vars framställning anskaffning sker, kontrollen av den materiel, krigsmaterielverket efter Kungl. Maj:ts beslut anskaffar, skall helt åvila verket, skolande i tveksamma fall samråd ske med myndighet som nyss sagts, *att*, där i kontrollåtgärderna ingå skjutprov eller andra liknande slutprov, dessa kontrollåtgärder skola på begäran av krigsmaterielverket verkställas av kontrollorgan, som är underställt myndighet som nyss sagts eller eljest anlitas av denna, *att* chef för verkets kontrollbyrå skall tillsättas av Kungl. Maj:t efter anmälan av verkschefen ävensom *att*, innan sådan anmälan göres, samråd skall ske med överbefälhavaren, *att* för kontrollverksamheten erforderlig personal med specialkunskap på begäran av verket skall av vederbörande förvaltningsmyndigheter ställas till verkets förfogande *samt att* det skall åligga verket att bereda vederbörande förvaltningsmyndighet tillfälle *att*, där myndigheten så önskar, låta representant för förvaltningen taga del av tillverkningen hos verkets leverantörer.

Vad angår tekniska byråns konstruktionsuppgifter må erinras om uttalandet i propositionen 1943: 180 (s. 149), att ansvaret för konstruktionernas tillförlitlighet alltjämt i första hand komme att åvila vederbörande försvarsgrensförvaltning. Någon principiell ändring i arbetsfördelningen mellan de olika myndigheterna i förevarande hänseende bör enligt min mening icke ifrågakomma. Generellt torde krigsmaterielverkets befogenheter härvidlag kunna angivas så, att verket skall under särskilt beaktande av tillverknings- och standardiseringssynpunkter samverka med övriga försvaret tillhörande centrala förvaltningsmyndigheter i vad avser krigsmaterielens tekniska vidareutveckling.

Den av krigsmaterielverket förordade uppdelningen av verkets löne-kostnader i sådana som hänföra sig till verkets fredsmässiga personalorganisation samt sådana som avse ökningen i personalbehovet under beredskap och krig synes mig rationell och bättre än nu rådande ordning överensstämmande med det system, som eljest inom försvarsförvaltningen tillämpas för bestridande av avlöningskostnader i nuvarande läge. Jag förordar därför, att från och med budgetåret 1944/45 förstnämnda kostnader utgå av de å avlöningsstaten för ämbetsverket upptagna posterna, medan kostnaderna för den

för beredskapstid tillfälligt anställda personalen gäldas av förskottsanslaget Övriga utgifter (Gb). Motsvarande uppdelning bör tillämpas beträffande verkets kostnader i övrigt. Det bör emellertid ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma omfattningen av den tillfälligt anställda personalen.

Beträffande krigsmaterielverkets personaluppsättning i fred framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen, att ämbetsverket föreslagit vissa ändringar i den av förra årets riksdag godkända personalförteckningen för verket. En följd av den av mig i det föregående förordade jämkningen av verkets byråorganisation måste bliva, att befattningen såsom chef för centralbyrån får utgå ur personalförteckningen. I stället bör därå tillkomma en befattning såsom byråchef i lönegraden Eo 30, avsedd för administrativa byrån. Denne befattningshavare bör åtminstone tills vidare med fullgörandet av byråchefssysslorna förena den direkta ledningen av juridiska sektionen. Om de administrativa göromålen komma att på detta sätt sammanhållas under en byråchef, synes det ej erforderligt att, såsom i 1943 års förvaltningsbeslut förutsatts, ställa kanslisektionen under ledning av en befattningshavare i så hög löneställning som Eo 28. Härför torde böra avses en förste byråsekreterare, vilken, med hänsyn till att ständig föredragningskyldighet beräknats komma att åvila honom, bör placeras i lönegrad Eo 26. Det närmare klarläggande av ekonomisektionens arbetsuppgifter, som numera skett, har föranlett såväl statskontoret som lönenämnderna att tillstyrka en uppflyttning av kamrerarebefattningen från lönegrad Eo 24 till Eo 26. Avgörande härvidlag synas mig vara de särskilda krav på insikter i industriekonomiska frågor, som måste ställas på innehavaren av denna befattning, samt den omständigheten, att befattningen på grund därav måste besättas i konkurrens med industrien och affärslivet. I betraktande härav vill även jag förorda, att kamreraren placeras i lönegrad Eo 26.

Tillräckliga skäl för inrättande av en arvodesbefattning för pensionerad underofficer, avsedd för civilbyrån, ha enligt min mening icke förebragts. Jag kan därför icke tillstyrka inrättande av en sådan befattning.

Krigsmaterielverket har med hänsyn till den föreslagna utvidgningen av industribyråns (förut anskaffningsbyråns) arbetsuppgifter ansett, att chefen för denna byrå borde, med bibehållen löneställning, tilläggas tjänstetiteln överdirektör. Även om den för anskaffningsbyråns chef avsedda benämningen anskaffningschef icke längre är fullt träffande, ställer jag mig något tveksam till förslaget om införande av titeln överdirektör, helst som det icke är avsett, att chefen för industribyrån under alla förhållanden skall vara generaldirektörens ställföreträdare. Då emellertid en liknande anordning för närvarande tillämpas inom telegrafstyrelsen, har jag ansett mig icke böra motsätta mig förslaget.

I fråga om övrig personal å industribyrån har krigsmaterielverket föreslagit, att chefen för centrala planeringssektionen skulle tilläggas tjänstetiteln byrådirektör, att befattningen såsom biträdande anskaffningschef i lönegrad Eo 28 skulle ersättas med en förste byråingenjör i lönegrad Eo 27, avsedd såsom chef för ammunitionssektionen, samt att tre befattningar såsom respektive byråingenjör i lönegrad Eo 26, avsedd såsom chef för kemiska sektionen, förste

byråassistent i lönegrad Eo 24, avsedd såsom chef för textil- och lädersektionen, och byråingenjör i lönegrad Eo 24, beräknad för planeringssektionen, skulle tillkomma. Till dessa förslag kan jag för min del ansluta mig med den modifikationen, att jag beräknar, att befattningen såsom chef för textil- och lädersektionen bör kunna uppehållas av militär beställningshavare och att befattningen i fråga med hänsyn härtill skall kunna hållas vakant tills vidare. Emellertid torde befattningen icke böra för närvarande uppföras på verkets personalförteckning i avvaktan å närmare utredning rörande löneställningen för befattningen, varom viss tvekan kan råda.

Vad angår personalen å tekniska byrån har krigsmaterielverket i skrivelsen den 25 september 1943 föreslagit bland annat ett utbyte av befattningen såsom chef för konstruktionskontoret i lönegrad Eo 30 mot en befattning såsom byråingenjör i lönegrad Eo 24 samt av befattningen såsom chef för standardiseringssektionen i lönegrad Eo 28 mot en tjänst såsom byråingenjör i lönegrad Eo 26. I den senare ingivna promemorian har förutsatts, att frågan om löneställningen för chefen för konstruktionssektionen (motsvarande konstruktionskontoret) tills vidare skulle lämnas öppen. För min del föreslår jag, att såsom chef för standardiseringssektionen avses en befattningshavare i lönegrad Eo 26 samt att befattningen såsom chef för konstruktionskontoret (konstruktionssektionen) i lönegrad Eo 30 bibehålles, lämpligen med titeln förste byrådirektör, med rätt dock för Kungl. Maj:t att, om så skulle visa sig erforderligt eller lämpligt, förordna om sistnämnda befattnings uppehållande tills vidare antingen genom kommendering av lämplig militär beställningshavare eller ock genom arvodesanställning av civil tekniker med anlitande av de besparade lönemedlen.

Det av krigsmaterielverket föreslagna utbytet av benämningarna kontrollchef och förrådschef mot tjänstetiteln byråchef vill jag icke motsätta mig. För min del anser jag, att ifrågakarande befattningar, oavsett om de besättas med civila eller militära innehavare, böra vara uppförda i lönegrad Eo 30. Tillfälligt böra befattningarna kunna uppehållas genom kommendering eller placering av militära beställningshavare, därest så visar sig lämpligt. Särskilt tilläggsarvode torde dock icke därvid böra utgå. Även beträffande vissa andra chefsbefattningar torde det vara lämpligt, att möjligheter för en dylik anordning hållas öppna.

Till krigsmaterielverkets förslag, att såsom chef för kontrollsektionen inom kontrollbyrån bör avses en byråingenjör i lönegrad Eo 26, kan jag ansluta mig. Huruvida en särskild extra ordinarie befattning för chef för mätverktogssektionen skall inrättas torde få bliva beroende på en framtida prövning av förslag i ämnet från krigsmaterielverket, sedan hållpunkter vunnits för bedömande av befattningens löneställning. Någon ändring i den nu tillämpade ordningen för bestridande av kostnaderna för avlöning åt verkets kontrollanter synes mig åtminstone i nuvarande läge icke böra ifrågakomma.

I enlighet med krigsmaterielverkets förslag bör befattningen såsom biträdande förrådschef i lönegrad Eo 28 utgå och befattningen såsom chef för förråds- och leveranssektionen utbytas mot en befattning för sektionschef i lönegrad Eo 27 med alternativ benämning förste byråingenjör eller byråintendent,

avsedd för chefskapet över endera av förrådsbyråns båda sektioner. Frågan om inrättande av ytterligare en sektionschefsbefattning å denna byrå torde få bli beroende av ytterligare någon tids erfarenhet. På sätt förut antytts torde även beträffande förrådsbyrån böra förutskickas, att militär befattningshavare skall kunna ifrågakomma för bestridande av sektionschefsbefattning, vilken i sådant fall bör hållas vakant.

Det av krigsmaterielverket framlagda förslaget i vad avser den lokala förrådsorganisationen innebär, att såsom chefer för förråden skulle anställas pensionerade officerare med benämningen förrådsintendenter och med arvode motsvarande nettolönen i löneklassen Oa 10 samt att därutöver skulle anställas förrådsförvaltare (2 i Eo 18 och övriga i Eo 15), förmän (Eo 11), kontorister (Eo 9), portvakter (Eo 5) samt skrivbiträden (Eo 2). Till förslaget i förstnämnda del ansluter jag mig; dock kan övervägas, om icke ifrågavarande befattningshavare böra benämnas förrådschefer. Den ifrågavarande extra ordinarie personalen torde tills vidare kunna begränsas till 3 förrådsförvaltare (1 i Eo 18 och 2 i Eo 15), 4 förmän (Eo 11), 3 kontorister, vilka icke torde böra placeras i högre lönegrad än Eo 8, 3 portvakter (Eo 5) samt 4 skrivbiträden (Eo 2). Den vid förråden tjänstgörande, tygstaten tillhörande civilmilitära ordinarie personalen bör på de av krigsmaterielverket anförda skälen i mån av avgång eller omplacering till befattningar utom verket avvecklas. Härtill återkommer jag i det följande vid behandlingen av tygstaten.

För de till förråden anslutna sammansättningsverkstäderna har krigsmaterielverket beräknat 2 verkmästare i lönegraden Eo 17 och visst antal verkstadsförmän i lönegraden Eo 12. För min del anser jag, att antalet verkstadsförmän tills vidare bör kunna begränsas till 3.

För det fall, att det skulle befinnas önskvärt att bringa den personalförteckning, som förelägges riksdagen, i tillämpning redan före ingången av nästa budgetår, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma tidpunkten för ikraftträdandet.

Såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande fastställt personalförteckning avseende extra ordinarie befattningar i 20 eller lägre lönegrader vid krigsmaterielverket, att gälla tills vidare intill den 1 juli 1944. I enlighet med riksdagens önskemål har därvid en stark återhållsamhet iakttagits i avvaktan på att fullt säkra hållpunkter för bedömandet av ämbetsverkets fredsmässiga personalbehov skola erhållas. Antalet extra ordinarie befattningshavare i berörda lönegrader har sålunda ansetts kunna tills vidare begränsas till 72. För nästa budgetår räknar jag i första hand med bibehållande av nämnda antal extra ordinarie befattningshavare. Jag förutsätter emellertid att, i den mån som ytterligare uppgifter planenligt tillföras krigsmaterielverket, jämväl antalet extra ordinarie befattningshavare må kunna undergå en ökning, som svarar mot den i fredstid på dessa nya uppgifter belöpande arbetskvantiteten. Att nu på förhand uppskatta det sålunda stegrade personalbehovet torde icke låta sig göras. Det bör därför få ankomma på Kungl. Maj:t att successivt pröva och avgöra sådana personalfrågor samt att, därest så skulle visa sig oundgängligen erforderligt, besluta om överskridande av ifrågavarande anslagspost.

Kostnaderna för bestridande av avlöning åt kopister och kontorsbud böra i fredstid kunna avsevärt begränsas.

Jag har intet att erinra mot att avlöningar till vissa i det föregående angivna innehavare av befattningar på någon av löneplanerna MEO och MEX bestridas från krigsmaterielverkets avlöningsmedel.

Vad angår krigsmaterielverkets framställning, att 3 militärassistenter, avsedda att ställas till ämbetsverkets förfogande, skola uppföras å försvarsstabens stat, ha flera av remissmyndigheterna bland annat med hänvisning till befälsbristen påyrkat en begränsning av antalet sådana eller behovets tillgodoseende genom kommendering av lämpliga beställningshavare. För min del anser jag mig icke kunna tillstyrka, att försvarsstabens personalförteckning för nämnda ändamål utökas med dessa nya beställningar. Tills vidare synes mig ifrågavarande personalbehov kunna tillgodoses genom kommenderingar.

Den tid, som förflutit efter krigsmaterielverkets inrättande den 1 juli 1943, har så långt det varit möjligt tillvaratagits i syfte att giva verket ökad stadga. Det ligger emellertid i sakens natur, att det icke varit möjligt att på denna korta tid vinna sådana erfarenheter som kunna bilda underlag för en i alla detaljer slutgiltigt utformad organisation. Den Kungl. Maj:t genom 1943 års riksdagsbeslut tillagda befogenheten att under verkets uppsättnings tid vidtaga sådana organisatoriska förändringar och omflyttningar av personal som kunna genomföras inom den givna kostnadsramen torde därför även i fortsättningen få bibehållas.

I enlighet med det nu sagda beräknar jag avlöningskostnaderna för den ordinarie personalen till 61 000 kronor. För arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, beräknas ett belopp av 60 000 kronor, medan posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal uppskattas till 600 000 kronor. Till rörligt tillägg beräknar jag 104 000 kronor. Sammanlagt skulle sålunda erfordras ett belopp av 825 000 kronor, varifrån avgå pensionsmedel om uppskattningsvis 50 000 kronor. Nettoutgiften blir således 775 000 kronor.

Under åberopande av vad nu anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande personalförteckning för krigsmaterielverket, att tillämpas tills vidare från och med tidpunkt, som må av Kungl. Maj:t bestämmas:

Personalförteckning.		
Befattning		Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.		
1 generaldirektör		C 16
1 överdirektör		C 10
1 överingenjör		C 8
Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.		
3 byråchefer		Eo 30
1 förste byrådirektör		Eo 30

1 byrådirektör	Eo 28
1 förste byråingenjör	Eo 27
1 förste byråingenjör eller byråintendent	Eo 27
3 byråingenjörer	Eo 26
1 förste byråsekreterare	Eo 26
1 kamrerare	Eo 26
1 byråingenjör	Eo 24

dels godkänna följande avlöningsstat för krigsmaterielverket, att tillämpas under budgetåret 1944/45:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	61 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	60 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> ¹	»	600 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	104 000
Summa kronor		825 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor	50 000
Nettoutgift kronor		775 000

¹ Anslagsposten må icke utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas.

dels ock till Krigsmaterielverket: Avlöningar för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 775 000 kronor.

Krigsmaterielverket: Omkostnader, *förslagsanslag*. Ifrågavarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 650 000 kronor. För anslaget har Kungl. Maj:t den 5 november 1943 fastställt följande omkostnadsstat:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	5 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	100 000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	322 000
4. Övriga utgifter: Vakttjänst	»	17 500
Summa kronor		444 500

I anslutning härtill har Kungl. Maj:t föreskrivit, med tillämpning tills vidare under budgetåret 1943/44,

att anslagsposten till reseersättningar icke finge utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas

samt att av anslagsposten till expenser finge för nedannämnda ändamål tagas i anspråk följande belopp, nämligen:

Elektrisk kraft och belysning, <i>förslagsvis</i>	kronor	22 000
Övriga expenser, <i>högst</i>	»	300 000

Kungl. Maj:t har tillika förordnat, att kostnaderna för hyra av kontorslokaler för krigsmaterielverket budgetåret 1943/44, 145 000 kronor, jämte därå belöpande värmetillägg skulle bestridas från försvarsväsendets fastighetsfond under titeln: Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden: Arméförvaltningens delfond.

I årets statsverksproposition har, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för Krigsmaterielverket: Omkostnader beräknats ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

I skrivelse den 10 februari 1944 angående anslag för vissa medelsbehov för budgetåret 1944/45 har *krigsmaterielverket* framhållit, att verket räknade med att från förevarande anslag skulle bestridas allenast de verkets omkostnader, vilka hänförde sig till verksamheten under normala förhållanden. De ytterligare omkostnader, som föranleddes av beredskapsförhållanden, syntes böra avföras å anslag under förskottsstaten för försvarsväsendet. Med syftning härå har ämbetsverket beträffande anslagets beräkning för nästa budgetår anfört följande.

Då det med denna utgångspunkt gäller att beräkna anslagets storlek för nästa budgetår får verket framhålla, att närmare hållpunkter saknas för ett bedömande av medelsbehovet, särskilt i vad gäller de i anslaget ingående posterna till reseersättningar och expenser. Självklart är att särskilt expensutgifterna kunna komma att ökas vid överförande av nya anskaffningsutgifter till verket, även om viss kontorsutrustning m. m. kan tillföras verket i samband med att anskaffningsorgan inom försvarsgrensförvaltningarna överflyttas till verket.

Vad angår anslagsposten till sjukvård m. m. torde denna på grundval av antalet befattningshavare hos verket, vilka äro berättigade till dylik förmån, kunna beräknas till omkring 2 000 kronor. Anslagsposten till reseersättningar torde kunna beräknas till 50 000 kronor, medan anslagsposten till expenser icke i avvaktan å närmare erfarenheter synes böra sättas lägre än till 250 000 kronor.

Anslagsposten till övriga utgifter, innefattande kostnader för vaktjänst m. m., torde böra sättas till 18 000 kronor.

I enlighet med vad nu anförts beräknar krigsmaterielverket verkets fredsmässiga omkostnadsbehov för nästa budgetår till (2 000 + 50 000 + 250 000 + 18 000 =) 320 000 kronor.

Departements-
chefen.

Mot krigsmaterielverkets beräkningar i förevarande hänseende har jag intet annat att erinra än att jag anser, att anslagsposten till expenser i avbidan på närmare erfarenheter synes böra nedbringas till 230 000 kronor. Anslagets slutsumma skulle då bli 300 000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Krigsmaterielverket*: Omkostnader för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 300 000 kronor.

Krigsmaterielverket: Förrådsorganisationen m. m., förslagsanslag. Å riksstaten för innevarande budgetår finnes under rubriken D. Vissa till försvaret hörande institutioner uppfört ett anslag av 3 170 000 kronor till Driftkostnader vid vissa förråd m. m. Anslaget avses för bestridande av kostnader, som sammanhånga med driften vid vissa av dåvarande statens krigsmaterielnämnd i skrivelser den 22 april och den 4 maj 1943 angivna provisoriska och permanenta förråd m. m.

Vid anmälan av förenämnda anslagsfråga i propositionen 1943:302 (s. 83 och 84) framhöll jag, att de i krigsmaterielnämndens framställningar angivna permanenta förråden under budgetåret 1943/44 komme att tagas i bruk i allt större utsträckning. Kostnaderna för dessa förråd borde givetvis, i den mån verksamheten vore att hänföra till normal fredsdrift, inräknas i försvarsbeslutets kostnadsram. Det kunde icke exakt angivas till hur stor del det av krigsmaterielnämnden för ändamålet beräknade beloppet avsåge kostnader av natur att bära bestridas under fredstid. Enligt vad jag inhämtat påginge inom krigsmaterielnämnden närmare utredning i detta hänseende, på grundval av vilken det borde blija möjligt att beräkna det fredsmässiga anslagsbehovet för budgetåret 1944/45.

I 1944 års statsverksproposition har i avvaktan å den sålunda igångsatta utredningen till Krigsmaterielverket: Förrådsorganisationen m. m. beräknats ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

I anslutning till vad sålunda förekommit har krigsmaterielverket, sedan den förutnämnda utredningen slutförts, med skrivelse den 21 januari 1944 överlämnat vissa beräkningar avseende lönekostnader vid krigsmaterielverkets förråd under fred, slutande på ett sammanlagt belopp av 651 749 kronor, samt av driftkostnader nästkommande budgetår för de centrala ammunitionsförråden under fred, utvisande en slutsumma av 276 000 kronor. I anslutning härtill har krigsmaterielverket anfört följande.

Under nuvarande försvarsberedskap samt i krig skall vakthållningen vid centralförråden bestridas av militärt förband. Under fred har krigsmaterielverket räknat med att de vid varje förråd anställda portvakterna jämte två nattvakter skola ombesörja den erforderliga vakttjänsten.

För sammansättningsverkstäderna har krigsmaterielverket icke beräknat någon särskild personal. Verket förutsätter, att vid varje verkstad befintlig tyghantverkare jämte erforderlig personal från själva förrådet skola kunna ombesörja underhåll och övervakning av den i verkstäderna befintliga maskinella utrustningen.

Antalet arbetare vid de centrala ammunitionsförråden har beräknats med utgångspunkt från att arbetarna förutom förrådstjänsten, såsom nyss anförts, jämväl skola biträda tyghantverkarna vid utförande av vissa arbetsuppgifter, såsom eldning, reparationsarbeten beträffande maskiner och elektriska anläggningar och renhållning.

Vad slutligen angår driftkostnaderna med undantag för lönekostnader får krigsmaterielverket framhålla, att det visat sig, att anslaget till bränsle för innevarande budgetår blivit alldeles för lågt tilltaget på grund av höjda bränslepriser. På grund härav har denna anslagspost upptagits med ett 50 % högre belopp. Expenser och övriga kontorskostnader ha reducerats med omkring 60 %. Denna post kan icke ytterligare nedskäras, då enbart

telefon samt brandalarm och högtalareanläggningen vid varje förråd drager en kostnad av omkring 2 000 kronor per år och förråd. I sammanställningen har även upptagits en summa av 12 000 kronor för underhåll av friliggande byggnader vid flertalet av förråden.

De av krigsmaterielverket förtecknade summorna uppgå till sammanlagt (651 749 + 276 000 =) 927 749 kronor eller i avrundat tal 930 000 kronor. Krigsmaterielverket har nu hemställt om anvisande av ett reservationsanslag om sistnämnda belopp.

Beträffande detaljerna i krigsmaterielverkets förslag torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Departements-
chefen.

Mot krigsmaterielverkets beräkningar i förevarande hänseende har jag icke funnit anledning till erinran. I den mån med hänsyn till rådande beredskapsförhållanden ytterligare medel skulle erfordras för förrådsdriften — vissa av beredskapen betingade kostnader ingå i det för innevarande budgetår anvisade anslaget å 3 170 000 kronor — torde dessa efter särskild framställning av krigsmaterielverket sedermera få ställas till förfogande med anlitande av förskottsstaten för försvarsväsendet. Anslaget torde böra betecknas såsom förslagsanslag. Stat för anslaget torde få fastställas av Kungl. Maj:t.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Krigsmaterielverket: Förrådsorganisationen m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 930 000 kronor.

Krigsmaterielverket: Vissa beredskapskostnader, förslagsanslag. I propositionen 1944:2 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att det å riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisade anslaget till driftkostnader vid vissa förråd m. m. må tagas i anspråk för täckande av krigsmaterielverkets löpande kostnader för statliga produktionsmedel, i den mån dessa kostnader icke kunna täckas genom tillägg till priserna å framställda produkter.

Såsom av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet framgår torde för framtiden särskilda anslagsmedel vara erforderliga för täckande av löpande kostnader för underhåll m. m. av staten tillhöriga produktionsmedel i anslutning till enskilda företag.

Krigsmaterielverket har i skrivelse den 10 februari 1944 framlagt beräkning för nästa budgetår av dessa medel, vilka enligt verkets mening framdeles borde stå till förfogande i form av ett särskilt reservationsanslag med nomenklaturen Löpande kostnader för statliga produktionsmedel. Verket har vidare anfört, att vid totalt nedläggande av driften vid här avsedda anläggningar ifrågavarande utgifter kunde uppskattas till i runt tal 1,15 miljoner kronor. För innevarande budgetår hade samma utgifter beräknats till 275 000 kronor. Med hänsyn till att under nästa budgetår driften komme att nedläggas vid vissa anläggningar, som för närvarande vore sysselsatta med krigsindustriella uppgifter, erfordrades en viss höjning av medelstildelningen. Verkställda beräkningar hade på grundval av den vid krigsmaterielverkets i förenämnda proposition behandlade skrivelse den 27 oktober 1943 fogade bilagan A givit vid handen, att kostnaderna i fråga kunde beräknas till i runt tal 625 000 kronor. Enligt vad

jag inhämtat har vid beräkningen av detta belopp hänsyn tagits till de i nämnda bilaga upptagna *fixerade* årliga kostnaderna, 255 310 kronor, vilka i sin helhet medtagits. Av de i samma bilaga angivna *beräknade* kostnaderna, 941 160 kronor, har medtagits något mindre än hälften eller 375 000 kronor, varför totalsumman skulle uppgå till $(255\ 000 + 375\ 000 =)$ 630 000 kronor eller i avrundat tal 625 000 kronor.

I propositionen 1944: 75 angående försvarets fabriksfond har jag framhållit bland annat (s. 20), att vid ianspråktagande av vissa i propositionen närmare angivna medel erfordrades anvisande av investeringsanslag för ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten samt att jag i annat sammanhang ämnade återkomma till frågan om investeringsanslag för krigsmaterielverket.

Krigsmaterielverket har i sin förenämnda skrivelse anfört, att då det gällde beräkningen av investeringsanslag för krigsmaterielverket i enlighet med det nyss anförda stora svårigheter för närvarande mötte att bedöma medelsbehovet med hänsyn särskilt till att verket för närvarande befunne sig under uppbyggnad och att någon grad av visshet rörande de olika utgifternas ändamål och beskaffenhet att böra finansieras i denna ordning icke nu föreläge. Å andra sidan syntes det vara uppenbart, att sedan verkets organisation och arbetsuppgifter vunnit högre grad av stadga, särskilda medel borde stå till förfogande för här avsedda ändamål. Vid nu angivna förhållanden har krigsmaterielverket ansett sig för närvarande böra avstå från att göra framställning om anvisande av särskilt investeringsanslag till ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten med framhållande av nödvändigheten, att dylikt anslag för framtiden stode till förfogande.

De medel, om vilka här är fråga, äro avsedda att täcka utgifter för underhåll, uppvärmning, bevakning, lokalhyror, arrenden m. m. för vissa statliga, till enskilda företag anslutna produktionsmedel. Dylika kostnader inräknas i första hand i priset på de produkter, som genom krigsmaterielverkets försorg framställas med anlitan- Departements-
chefen. de av dessa produktionsmedel. I den mån produktionen inskränkes, minskas möjligheterna att i sådan ordning täcka berörda utgifter, vilka till stor del äro fasta. Med hänsyn härtill har det, såsom jag i propositionen 1944: 2 framhållit, visat sig erforderligt att anvisa särskilda medel för bestridande av utgifter av angiven art, vilka icke kunna belasta produktionen. Vid totalt nedläggande av ifrågavarande drift ha nämnda utgifter av krigsmaterielverket uppskattats till i runt tal 1,15 miljoner kronor årligen. För innevarande budgetår ha utgifterna för ändamålet i nyssnämnda proposition beräknats till 275 000 kronor. Krigsmaterielverket har för nästa budgetår räknat med en något större begränsning av ifrågavarande produktion och i följd därav med en till 625 000 kronor ökad medelsanvisning. Självfallet är det, på grund av den mångfald osäkra faktorer, som här göra sig gällande, vanskligt att någorlunda tillförlitligt bedöma medelsbehovet. Med detta förbehåll har jag ansett mig böra uppskatta utgifterna för ändamålet till 500 000 kronor. Ovissheten bör emellertid förleda till att det särskilda anslag, som för nästa budgetår bör anvisas, uppföres såsom förslagsanslag. Jag förutsätter emellertid, att anslaget skall disponeras enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande.

Vad krigsmaterielverket anført rörande framtida anvisande av investeringsanslag för verkets ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten föranleder icke något yttrande från min sida.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Krigsmaterielverket: Vissa beredskapskostnader* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 500 000 kronor.

ARMÉNS FORTIFIKATIONSFÖRVALTNING.

Arméns fortifikationsförvaltning: Avlöningar, förslagsanslag. Ifrågavarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 80 800 kronor, avseende avlöningskostnaderna under andra hälften av budgetåret. För helt år skulle således häremot svara 161 600 kronor.

Sedan *arméförvaltningen* i sina medelsäskanden för budgetåret 1944/45 beräknat medelsbehovet under anslaget till 181 600 kronor, har Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för nämnda budgetår beräkna berörda anslag till 300 000 kronor, däri inberäknat ett belopp av 120 000 kronor för bestridande av avlöningskostnaderna för den så kallade byggnads- och reparationsberedskapen.

Gällande personalförteckning för arméns fortifikationsförvaltning upptager följande personal.

Befattning.	Lönegrad.
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 krigsråd	A 30
1 sekreterare och kamrerare	A 24
1 notarie	A 21
1 bokhållare	A 21
1 expeditiönsvakt	A 5
1 kontorsbiträde	A 4
Tjänsteman å övergångsstat.	
1 kansliskrivare	A 11.

Den för fortifikationsförvaltningen fastställda avlöningsstaten, avsedd att tillämpas under andra hälften av budgetåret 1943/44, är av följande lydelse.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	26 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	46 750
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	20 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	12 650
Summa kronor		105 400

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor 24 600
	Nettoutgift kronor 80 800

Från anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, utgå jämlikt beslut den 12 november 1943 tills vidare under andra hälften av budgetåret 1943/44

dels följande arvoden motsvarande nettolön i nedannämnda löneklasser i militära avlöningsreglementet, nämligen

- 1 arvode, Oa 15, till en pensionerad officer, domänofficer i förvaltningen,
- 5 arvoden, Oa 10, till pensionerade officerare,
- 2 arvoden, UO 7, till pensionerade underofficerare,

dels ock följande arvoden, för helt budgetår räknat, nämligen

till 1 arkitekt.....	kronor 7 800
till 1 värmeingenjör	» 11 610
å 600 kronor till 4 avdelningschefer	» 2 400

I skrivelse den 14 januari 1944 angående medelsbehovet för nästa budgetår har *arméns fortifikationsförvaltning* hemställt om vissa utökningar av den för rent administrativa sysslor och kontorsgöromål avsedda icke-ordinarie personalen och i sådant hänseende anfört bland annat följande.

Den betydande utökning av fortifikationsstyrelsen åvilande arbetsuppgifter, som förekommit under de senaste åren, har icke medfört någon utökning av de ordinarie befattningshavarnas antal. I stället har antalet icke-ordinarie tjänstemän måst utökas i avsevärd grad. Förskjutningen i proportionen mellan högre och lägre befattningshavare har blivit sådan, att det blivit svårt att erhålla en tillfredsställande rekrytering å amanuens tjänsterna. Under de sexton månaderna närmast före senaste årsskiftet ha sålunda — utöver det antal tjänstemän, som slutat sin tjänstgöring hos fortifikationsstyrelsen av den anledningen, att styrelsen icke varit tillfredsställd med resultatet av deras arbete — ej mindre än en extra ordinarie och 5 extra tjänstemän, som visat sig mycket dugliga och som det därför varit önskvärt att bibehålla i tjänst, på egen begäran övergått till annan verksamhet. Främsta anledningen härtill torde ha varit, att styrelsen icke kunnat erbjuda tillräckligt goda avlöningsvillkor och att utsikterna till befordran tett sig alltför ogynnsamma. Det är uppenbarligen synnerligen olägligt, att en tjänsteman, som befunnits vara en god arbetskraft, lämnar sin anställning och att gång efter annan nya tjänstemän, som kanske visa sig mindre lämpliga för uppgiften, måste anställas och utbildas för att uträtta samma arbete. Förhållandena ha i någon mån förbättrats därigenom att fortifikationsförvaltningen från och med den 1 innevarande januari kunnat med anlitande av anvisat avlöningsanslag befordra 2 extra tjänstemän till förste amanuenser i lönegrad Eo 18 och 2 extra tjänstemän till amanuenser i lönegrad Eo 15, så att nu å civilbyrån sammanlagt 5 förste amanuenser i lönegrad Eo 18, därav en med halvtidstjänstgöring, samt 2 amanuenser i lönegrad Eo 15 finnas anställda.

Det är emellertid att märka, att vid utbrytningen av arméns fortifikationsförvaltning ur arméförvaltningen nya arbetsuppgifter kommit att påläggas det nya ämbetsverkets civilbyrå. Sålunda skola avlönings- och omkostnads-

anslag omhänderhavas å byrån samt lantförsvarets fastighetsarkiv, vars skötsel tidigare åvilat arméförvaltningens ombudsman, handhavas av civilbyråns personal. Vidare skola lönerna för hela ämbetsverkets personal uträknas samt alla reseräkningar granskas genom byråns försorg.

På grund härav och för att ovan påtalade svårigheter icke skola ytterligare förvärras, anser fortifikationsförvaltningen det vara nödvändigt, att möjlighet beredes förvaltningen att under budgetåret 1944/45 befordra 1 förste amanuens i lönegrad Eo 18 till notarie i lönegrad Eo 21. Denna befattningshavare avses såsom chef för förvaltningens sektion för markförvärv och för handhavandet av fastighetsarkivet. Det synes förvaltningen icke rimligt, att en dylik tjänst skall uppehållas av en amanuens i lönegrad Eo 18. Vidare beräknas med hänsyn till de nytillkomna arbetsuppgifterna ytterligare 2 amanuenser i lönegrad Eo 15 bliva oundgängligen erforderliga.

Den ordinarie och extra ordinarie kvinnliga kontorspersonalen hos förvaltningen utgöres för närvarande av 1 registrator på övergångsstat i lönegrad A 11, 1 kontorsbiträde i lönegrad A 4 samt 1 skrivbiträde i lönegrad Eo 2. Det torde utan vidare vara uppenbart, att denna personal är alldeles otillräcklig och att vissa av de extra befattningshavarna böra beredas den fastare anställningsform, som den extra ordinarie innebär. Fortifikationsförvaltningen får fördenskull föreslå, att möjlighet beredes förvaltningen att under budgetåret 1944/45 befordra 3 extra kontorsbiträden till kontorsbiträden i lönegrad Eo 4, av vilka 1 är avsett att förestå förvaltningens telefonväxel, 1 såsom biträde åt bokhållaren och 1 att placeras å civilbyråns kansli.

Fortifikationsförvaltningen har vidare framhållit, att för tiden från och med den 15 juli 1937 hos arméförvaltningens fortifikationsstyrelse varit anställd civilingenjören S. Larsson såsom chef för styrelsens värmeingenjörskontor mot ett arvode av 11 610 kronor om året. Den ifrågavarande befattningen måste enligt ämbetsverkets mening anses under alla förhållanden erforderlig. Förvaltningen har därför livligt tillstyrkt en av Larsson gjord framställning att bli inplacerad i lönegrad Eo 30. För att Larsson icke skulle lida minskning av sin reallön har föreslagits, att han skulle placeras i 30 löneklassen.

I fråga om sistnämnda befattning har *allmänna lönenämnden*, med beaktande av bland annat göromålens beskaffenhet, funnit sig icke böra framställa erinran mot att chefsbefattningen hänfördes till lönegrad Eo 30. Härvid borde, på sätt i framställningen förordats, den nuvarande tjänsteinnehavaren genom särskilt beslut medgivas inplacering i 30 löneklassen.

I skrivelse den 29 januari 1944 har fortifikationsförvaltningen på given anledning hemställt, att avlöningskostnaderna för 3 hittills från sakanslag avlönade kvinnliga befattningshavare, nämligen 2 å kasernbyrån tjänstgörande i lönegrad MEO 7 respektive MEO 4 samt 1 å befästringsbyrån tjänstgörande i lönegrad MEX 11, måtte överföras till avlöningsanslag. Förstnämnda båda befattningar borde enligt ämbetsverkets mening placeras i motsvarande lönegrader enligt civila icke-ordinariereglementet. Beträffande sistnämnda befattning, vars innehavare avsåges skola tjänstgöra såsom byråregistrator, har förvaltningen ansett skäl tala för dess placering i lönegrad Eo 11 men ville dock icke för närvarande ifrågasätta, att den placerades högre än i lönegrad Eo 7. Ämbetsverket, som ansett behovet av dessa befattnings-

havare uppenbart, har framhållit, att åtskilliga av de övriga å befästnings- och kasernbyråerna tjänstgörande befattningshavarna vore erforderliga även under fredsförhållanden. Frågan om överförande av denna icke-ordinarie personal till redovisning under avlöningsanslag vore emellertid enligt verkets mening ännu icke tillräckligt utredd. Förvaltningen ämnade därför framdeles underställa frågan Kungl. Maj:ts prövning.

I anslutning till det nyss sagda må erinras, att jag vid framläggandet av 1943 års *förvaltningsproposition* (1943: 180, sid. 367) uttalade, att frågan om överflyttning av vissa avlöningskostnader från omkostnads-, underhålls- eller anskaffningsanslag till avlöningsanslag ånyo borde tagas under övervägande i samband med att frågan om personalbehovet för de centrala förvaltningsmyndigheterna inom försvaret, sedan normala förhållanden åter inträtt, upptoges till slutlig prövning. Mot detta uttalande har första särskilda utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 2 (sid. 143) icke gjort erinran.

Nyssnämnda spörsmål har även berörts av *riksdagens revisorer* i deras berättelse över den år 1943 av dem verkställda granskningen. I berättelsen har framhållits, att de centrala förvaltningsmyndigheterna för närvarande hade möjligheter att i obegränsad omfattning anställa extra tjänstemän även i högre lönegrad än 20:e eller mot kontrakt. Att detta i viss utsträckning under nuvarande förhållanden inom försvarsväsendet varit nödvändigt med hänsyn till det avsevärda behovet av kvalificerad administrativ och teknisk personal syntes revisorerna icke kunna bestridas. I den mån för framtiden personal icke längre erfordrades i samma utsträckning som hittills, kunde avlöandet av icke-ordinarie personal från sakanslag medföra risk för att sådan för mera tillfälligt behov avsedd personal bibehölles alltför länge vid sin anställning. För att kontrollen i nu berörda hänseenden skulle kunna utövas fullt effektivt vore det av vikt, att ifrågavarande icke-ordinarie personal avlönades från allmänna avlöningsanslag. Revisorerna funne det önskvärt, att här omhandlade spörsmål snarast bringades till en sådan lösning, att de av revisorerna anförda synpunkterna bleve tillgodosedda.

Slutligen må nämnas, att arméförvaltningens fortifikationsstyrelse i skrivelse den 22 december 1943 med utkast till nytt fastighetsförvaltningsreglemente beträffande förvaltningen av militärstabsbyggnaden i Stockholm påpekat, att i nuvarande personalförteckningar såväl vicevärd som maskinist och eldare funnes upptagna å försvarsstabens stat. Detta syntes emellertid icke lämpligt med hänsyn till att byggnaden direkt förvaltades av styrelsen med biträde av vicevärden och den övriga fastighetsförvaltningspersonalen, utan dessa befattningshavare syntes i kommande personalförteckning böra överföras till arméns fortifikationsförvaltnings stat.

I samband med förra årets förvaltningsreform gjordes vissa om än begränsade personalökningar i fråga om flertalet centrala ämbetsverk inom försvarsförvaltningen. Fortifikationsstyrelsen utbröts emellertid ur arméförvaltningen och omvandlades till ett fristående ämbetsverk utan att några

*Departements-
chefen.*

ordinarie eller högre extra ordinarie befattningar inrättades. Med hänsyn till att vissa nya arbetsuppgifter vid övergången måst påläggas ämbetsverkets civilbyrå och då, enligt vad verket framhållit, den förskjutning i proportionen mellan högre och lägre befattningshavare, som de senaste åren inträtt, vållat betydande olägenheter med avseende å rekryteringen av amanuens-tjänsterna, synes det mig ofrånkomligt, att fortifikationsförvaltningen beredes möjlighet till någon förstärkning av den administrativa personalen. Härtill kommer, att det knappast är lämpligt, att ekonomiskt så betydelsefulla uppgifter som ledningen av ämbetsverkets sektion för markförvärv och av dess fastighetsarkiv omhänderhavas av en amanuens. Jag tillstyrker därför, att en befattning såsom byråsekreterare i lönegrad Eo 21 inrättas i stället för nämnda amanuens samt att med hänsyn till de nytillkomna arbetsuppgifterna medel beräknas för anställande av ytterligare en amanuens i lönegrad Eo 15.

I förevarande sammanhang böra i anslutning till vad som anförts vid anmälan i årets statsverksproposition av för flera huvudtitlar gemensamma frågor tjänstetitlarna sekreterare och kamrerare respektive notarie i personalförteckningen utbytas mot förste byråsekreterare respektive byråsekreterare. I enlighet med förslag av 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga och försvarsförvaltningens organisationsnämnd torde vidare tjänstetiteln bokhållare böra utbytas mot revisor.

Till det av lönenämnden tillstyrkta förslaget att ombilda den sedan 1937 förefintliga, med arvode förenade tjänsten såsom chef för värmeingenjörs-kontoret till en befattning i lönegrad Eo 30 kan jag ansluta mig. Till frågan om innehavarens löneklassplacering torde Kungl. Maj:t framdeles på särskild framställning få taga ståndpunkt.

Otvivelaktigt är den ordinarie och den från avlöningsanslag avlönade extra ordinarie kvinnliga kontorspersonalen hos verket även med tanke på fredsförhållanden alltför knappt tilltagen. Jag vill i betraktande härav och för att icke äventyra verkets rekrytering förorda någon utökning även av sistnämnda personalkategori. Medelsanvisningen bör för sådant ändamål ökas med 8 400 kronor, motsvarande vad ämbetsverket i sådant hänseende begärt.

Beträffande frågan om överförande av viss för närvarande från sakanslag avlönad personal till redovisning under avlöningsanslag får jag hänvisa till mina i det föregående återgivna uttalanden i förra årets förvaltningsproposition, mot vilka riksdagen icke gjorde erinran. Riksdagens revisorer ha för sin del ansett att, i den mån personal för framtiden icke längre erfordras i samma utsträckning som hittills, avlöandet av icke-ordinarie personal från sakanslag kunde medföra risk för att sådan för mera tillfälligt behov avsedd personal bibehölles alltför länge vid sin anställning. Lämpligheten av att utan vidare överflytta avlöningskostnaderna för ifrågasatt personal till avlöningsanslag synes mig emellertid kunna ifrågasättas. En sådan överflyttning torde böra föregås av en närmare undersökning rörande personalbehovets varaktighet i olika fall och övriga på spörsmålets bedömande inverkan omständigheter. I anslutning till vad jag i samband

med förra årets behandling av förvaltningsreformen anförde ämnar jag föranstalta om utredning av hithörande frågor. I avbidan på resultatet härav synes mig med avgörandet av den utav fortifikationsförvaltningen väckta frågan om överförande av viss kontorspersonal från sakanslag till avlöningsanslag böra anstå.

Framhållas må vidare, att de sammanlagda årliga avlöningskostnaderna för byggnads- och reparationsberedskapens fredsorganisation i årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 6) beräknats till 120 000 kronor under uppbyggnadstiden, motsvarande budgetåret 1944/45. Beträffande dispositionen av detta belopp torde få hänvisas till handlingarna i ärendet. Med nämnda belopp torde anslagsposten för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal böra uppräknas.

Jag förutsätter, att kostnaderna för fortifikationsförvaltningens byggnadskontor liksom hittills jämväl under nästa budgetår skola bestridas från vederbörliga för byggnadsföretag beviljade anslag.

Det torde böra ankomma på fortifikationsförvaltningen att till närmare övervägande upptaga frågan om överflyttning av viss personal från försvarstabens stat till ämbetsverkets samt att i sina anslagsäskanden för budgetåret 1945/46 framlägga de förslag, som kunna därav föranledas.

Från nu angivna utgångspunkter skulle för fortifikationsförvaltningen erfordras, för avlöningar till ordinarie tjänstemän förslagsvis 50 800 kronor, för arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis 81 850 kronor, för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal (65 500 + 120 000 =) 185 500 kronor samt för rörligt tillägg förslagsvis 29 650 kronor eller tillhopa 347 800 kronor. Inkomsterna av inflytande pensionsmedel uppskattas till förslagsvis 50 800 kronor. Medelsbehovet under förevarande anslag skulle således kunna uppskattas till 297 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för arméns fortifikationsförvaltning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 krigsråd	A 30
1 förste byråsekreterare	A 24
1 byråsekreterare	A 21
1 revisor	A 21
1 expeditionsvakt	A 5
1 kontorsbiträde	A 4
Tjänsteman å övergångsstat.	
1 kansliskrivare	A 11

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.

1. värmeingenjör.....	EO 30
1 byråsekreterare	EO 21

dels godkänna följande avlöningsstat för arméns fortifikationsförvaltning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	50 800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	81 850
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	185 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	29 650
Summa kronor		347 800

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor	50 800
Nettoutgift kronor		297 000

dels ock till Arméns fortifikationsförvaltning: Avlöningar för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 297 000 kronor.

Arméns fortifikationsförvaltning: Omkostnader, *förslagsanslag*. Ifrågavarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 15 000 kronor, avseende andra hälften av budgetåret.

Arméförvaltningen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår beräknat medelsbehovet under anslaget till 55 000 kronor. I anslutning härtill har ämbetsverket framhållit, att från anslaget skulle bestridas kostnader för bland annat sjukvård, reseersättningar, telegram, telefon och annonser, inköp och underhåll av möbler, skriv- och räknemaskiner med flera inventarier, bokinköp och dylikt, lyse och övriga expenser. Enligt gjorda överslagsberäkningar, baserade på nuvarande kostnader för de berörda ändamålen, belöpande på arméförvaltningens fortifikationsstyrelse, kunde det nu utgående anslaget, motsvarande 30 000 kronor för helt budgetår, ingalunda förslå för täckande av inom anslagets ram fallande utgifter för arméns fortifikationsförvaltning under budgetåret 1944/45. Enbart innevarande års kostnader för abonnemang av telefoner och rikssamtal för arméförvaltningens fortifikationsstyrelse beräknades uppgå till ett belopp, avsevärt överstigande 30 000 kronor för år räknat.

I årets statsverksproposition har, i avbidan på särskild proposition i ämnet, anslaget beräknats till 100 000 kronor.

Arméns fortifikationsförvaltning har icke ifrågasatt någon ändring härutinnan.

Enligt under hand från fortifikationsförvaltningen inhämtade upplysningar skulle det äskade beloppet fördela sig i enlighet med följande ungefärliga uppställning:

1. Sjukvård m. m., förslagsvis	kronor	2 000
2. Reseersättningar, förslagsvis	»	5 000
3. Expenser:		
Bränsle, lyse och vatten, förslagsvis	»	4 000
Övriga expenser, högst	»	43 000
4. Publikationstryck, förslagsvis	»	1 000
Summa kronor		55 000

Såsom av statsverkspropositionen (fjärde huvudtiteln, punkt 6) framgår bör härtill läggas ett belopp av 45 000 kronor, avseende omkostnader för byggnads- och reparationsberedskapen.

I avbidan på att säkrare hållpunkter för bedömande av det fredsmässiga medelsbehovet under förevarande anslag skola stå att vinna torde föreliggande beräkningar i sådant hänseende kunna godtagas. *Departements-
chefen.*

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arméns fortifikationsförvaltning*: Omkostnader för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 100 000 kronor.

ARMÉFÖRVALTNINGEN.

Arméförvaltningen: Avlöningar, förslagsanslag. Ifrågavarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 731 000 kronor, varav — sedan stora delar av ämbetsverket i dess tidigare gestaltning utbrutits och införlivats med andra nybildade förvaltningsorgan — för verksamheten inom ämbetsverket i dess nya organisation under andra hälften av budgetåret avsetts ett belopp av allenast 165 000 kronor, motsvarande för helt år 330 000 kronor. I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för ändamålet beräkna ett förslagsanslag av, för helt år, sistnämnda belopp.

Gällande personalförteckning för arméförvaltningen upptager följande personal.

Beställning (Befattning).	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
<i>Militär personal.</i>	
1 souschef	Ob 5
<i>Civil personal.</i>	
1 överingenjör	C 8
1 krigsråd	A 30
1 sekreterare	A 26
1 sekreterare	A 24

1 bokhållare	A 21
1 kontorist	A 9
3 expeditionsvakter	A 5
4 kontorsbiträden	A 4

Tjänstemän å övergångsstat.

1 ombudsman	A 26
1 bokhållare	A 21
1 kansliskrivare	A 11

Extra ordinarie tjänsteman i högre lönegrad än 20.

1 notarie	Eo 21
-----------------	-------

Den för arméförvaltningen i dess nya organisation fastställda avlöningsstaten, avsedd att tillämpas tills vidare under andra hälften av budgetåret 1943/44, är av följande lydelse.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 61 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 142 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 22 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 26 650
Summa kronor	252 150

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor 87 150
Nettoutgift kronor	165 000

Från anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, utgå jämlikt beslut den 12 november 1943 tills vidare under andra hälften av budgetåret 1943/44

dels följande arvoden — inberäknat de tidigare å personalförteckningen för armén upptagna, för pensionerad personal vid remonteringsnämnden avsedda arvodena — motsvarande nettolön i nedannämnda löneklasser i militära avlöningsreglementet, nämligen

15 arvoden, Oa 10, till pensionerade officerare,
 2 arvoden, UO 9, till pensionerade underofficerare,
 16 arvoden, UO 7, till pensionerade underofficerare,
 1 arvide, UO 8, till pensionerad underofficer, föreståndare för intendenturavdelningens modellkammare,
 dels ock följande arvoden, för helt budgetår räknat, nämligen
 vid tygavdelningen:

å 600 kronor till 18 kompaniofficerare	kronor 10 800
å 1 200 kronor till 5 kontrollofficerare	» 6 000
till 1 kontrollunderofficer	» 750

till 1 underofficer på aktiv stat	kronor	600
vid intendenturavdelningen:		
å 600 kronor till 3 kontrollofficerare	»	1 800
å 600 kronor till 2 kompaniofficerare å centralbyrån	»	1 200

I skrivelse den 13 januari 1944 angående anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 har *arméförvaltningen* till behandling upptagit frågor om *dels* överflyttning av vissa avlöningskostnader från sakanslag till avlöningsanslag, *dels* inrättande av nya befattningar för ordinarie och icke-ordinarie personal samt för pensionerad personal i arvodesbefattning, *dels* ock viss jämkning i löneställningen för vissa nu inrättade befattningar.

Vad först angår principfrågan om överflyttning av avlöningskostnader från sakanslag till avlöningsanslag och därmed sammanhängande spörsmål har *arméförvaltningen* därom anført bland annat följande.

Från anslagsposten för avlönningar till övrig icke-ordinarie personal är avlöning avsedd att utgå — förutom till vissa extra tjänstemän — till den personal, som på sin tid antagits av *arméförvaltningen* och förordnats till extra ordinarie tjänstemän i olika lönegrader med tjänstgöring förlagd till dåvarande tyg- och intendenturdepartementen och som kvarstår i den nyorganiserade *arméförvaltningen*. Sagda personal utgöres av 1 notarie (Eo 21), 5 amanuenser (Eo 18), 1 expeditiionsvakt (Eo 5) och 4 kontorsbiträden (Eo 4).

Ifrågavarande anslagspost skulle icke förslå till bestridande av avlöningarna ens till denna extra ordinarie personal, om samtliga befattningshavare vore i tjänst. En förste amanuens åtnjuter emellertid tjänstledighet för tjänstgöring i statens industrikommission, och expeditiionsvakten är ävenledes tjänstledig för bestridande av annan befattning. Två å tygavdelningen placerade förste amanuenser har dåvarande tygdepartementet på sin tid varit nödsakat att bereda kontraktsanställning för att kunna få bibehålla dem; deras avlöning bestrides på grund därav tills vidare från sakanslag, en anordning som emellertid icke torde kunna bibehållas efter avveckling av nu rådande krisförhållanden.

Förutom den personal, som berörts i det föregående, finnes ett mycket stort antal extra tjänstemän och andra befattningshavare för skilda arbetsuppgifter och med skiftande anställningsvillkor. Den till tygavdelningen knutna personalen, såväl den tekniska som den för andra uppgifter avsedda, avlönas med anlåtande av sakanslag, under det att avlöningarna till intendenturavdelningens motsvarande personal i huvudsak bestridas från avlöningsanslaget. Undantag härifrån gäller beträffande den tekniska personalen vid intendenturavdelningens utrustnings- och kasernutredningsbyråer, som sålunda avlönas med anlåtande av vederbörliga materielanslag. Från arméns anslag till mat-hållning avlönas vidare en jämlikt nådigt bemyndigande den 14 maj 1943 för tiden högst intill den 1 juli 1944 anställd kvinnlig förplägnadsassistent med placering i 12 lönegraden av den i 27 § militära icke-ordinariereglementet in-tagna löneplanen för extra tjänstemän (MEx).

Ehuru vid skilda tillfällen under senare år framhållits lämpligheten av att till avlöningsanslag överföra avlöningskostnaderna för viss hittills å sakanslag avlönad personal, torde en dylik åtgärd icke för närvarande böra genomföras i vidare mån än som betingas av nedan föreslagna utökning av antalet ordinarie och extra ordinarie befattningar.

Arméförvaltningen har trots de svårigheter, som allttjämt föreligga, ändock funnit det angeläget att söka verkställa en beräkning av personalbehovet i

fredstid för ämbetsverket enligt den nya organisationen. Redan nu kan nämligen med visshet förutses, att en icke oväsentlig ökning av personalbehovet jämfört med förhållandena närmast före den nuvarande krisens inträde kommer att bli ofrånkomlig. Härtill medverka den nya försvarsorganisationen och truppförbandens genom de senaste årens omfattande anskaffningar i viss mån ändrade struktur. Vidare kommer arméförvaltningens verksamhet, från att under tidigare rådande fredsförhållanden hava haft sin tyngdpunkt i funktionen såsom övervakande och ledande organ över den till truppförbanden i stor utsträckning decentraliserade verksamheten, för framtiden att i stället präglas av en delvis utav krisförhållandena föranledd centralisering av förvaltningsarbetet, vilken befunnits medföra så betydande fördelar, att densamma är avsedd att bibehållas även vid en återgång till normala förhållanden.

Ett särskilt skäl att redan nu söka utröna det framtida behovet av arbetskraft har arméförvaltningen funnit i den omständigheten att det visat sig för enat med stora svårigheter att inför de ovissa framtidsutsikterna kunna bibehålla den för sina arbetsuppgifter bäst kvalificerade personalen.

Försvarets civilförvaltning, som avgivit infordrat utlåtande över arméförvaltningens framställning, har i förevarande hänseende uttalat, att ämbetsverket icke hade något att erinra mot förslaget om att kostnaderna för viss från sakanslag avlönad personal skulle överflyttas till avlöningsanslag. Ordinarie tjänster syntes därvid icke nu böra komma i fråga, utan de, som hittills innehaft extra ordinarie anställning, borde även i fortsättningen bibehållas vid denna anställningsform. Det syntes vara svårt att nu bedöma behovet av antalet biträdesbefattningar. Civilförvaltningen förutsatte emellertid, att allenast det för framtiden oundgängligen nödvändiga antalet erhöles extra ordinarie anställning.

I fråga om inrättande av vissa nya ordinarie befattningar, har *arméförvaltningen* erinrat, att i arméförvaltningens tygavdelning inginge en verkstadsbyrå samt att avdelningen för ledning av driften vid arméns tygverkstäder tills vidare förfogade över en jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 29 november 1940 för tygverkstäderna inrättad tjänst för verkstadsingenjör med arvode enligt lönegrad 5 av löneplan C civila avlöningsreglementet. Till följd av den alltmer genomförda centraliseringen av ärenden, som beröra verksamheten vid arméns tygverkstäder, hade verkstadsbyrån erhållit successivt ökade arbetsuppgifter. Ehuru den starka ökningen av verkstadsbyråns arbetsuppgifter i viss mån måste anses stå i samband med rådande beredskapsförhållanden, syntes dock den vid byrån bedrivna verksamheten komma att erhålla en högst betydande omfattning jämväl i fredstid. Sedan byråns verksamhetsområde numera blivit närmare fixerat, hade arbetsuppgifterna vid byrån fördelats på tre sektioner, administrativa och drifttekniska sektionerna samt byggnadssektionen, vardera med en i skrivelsen närmare angiven uppdelning på detaljer. Arméförvaltningen vore icke beredd att redan nu föreslå befattningar för samtliga tre sektionschefer vid verkstadsbyrån. Sedan emellertid den befattningshavare vid byrån, som handhaft den omedelbara ledningen av driften vid tygverkstäderna, numera slutat sin anställning för att tillträda förmånligare civil sådan, vore befattningen som chef för drifttekniska sektionen vakant. Oaktat befattningen kungjorts till ansökan ledig,

hade någon sökande med de för befattningen erforderliga kvalifikationerna icke kunnat erhållas. Med hänsyn till svårigheterna att enbart med arvode rekrytera för ifrågavarande befattning tillräckligt kvalificerad personal och då de med befattningen förenade arbetsuppgifterna även under fredsmässiga förhållanden väl motiverade samma löneställning som den nuvarande, ansåge arméförvaltningen oundgängligen erforderligt, att från och med budgetåret 1944/45 inrättades en för tygavdelningens verkstadsbyrå avsedd ordinarie befattning i lönegrad C 5.

Civilförvaltningen har för sin del ansett, att befattningen såsom verkstadsingenjör alltjämt borde vara förenad med arvode och övriga förmåner, såsom om vederbörande tillhörde lönegrad C 5. I samband därmed har civilförvaltningen påpekat, att verkstadsbyrån syntes ha erhållit en väl vidlyftig detaljuppdelning inom de olika sektionerna samt att vissa i arméförvaltningens skrivelse angivna göromål, såsom kameral revision och handhavande av kassaväsande, överhuvudtaget icke skulle förekomma inom arméförvaltningen i dess nya organisation.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 28 oktober 1943 uttalade *försvarsförvaltningens organisationsnämnd* att, såvitt på grundval av hos nämnden förbragt utredning kunde bedömas, det ville synas, som om fog icke saknades för en från dåvarande tygdepartementets sida ifrågasatt personalförstärkning genom inrättande av ytterligare en notarietjänst, avsedd för arméförvaltningens civilbyrå. Till stöd för sin uppfattning rörande behovet av denna personalförstärkning hade från tygdepartementets sida inför nämnden anförts, att enligt 1943 års riksdagsbeslut för bestridande av notariegöromål inom civilbyrån beräknats allenast en notarie i lönegrad Eo 21.

I anslutning till organisationsnämndens nyssberörda uttalande har *arméförvaltningen* i sin skrivelse framhållit, att då innehavaren av den i lönegrad A 26 uppförda sekreterarbefattningen vore avsedd att fullgöra föredragningskyldigheten beträffande de ärenden inom civilbyråns förvaltningsområde, som hänförde sig till en av avdelningarna inom arméförvaltningen, och sålunda allenast en sekreterare komme att finnas att tillgå för båda avdelningarnas civilbyråärenden samt de ärenden av allmän natur, som ankomme på civilbyrån, det syntes uppenbart, att behov föreläge av en notariebefattning för varje del av civilbyrån. En av dessa befattningar borde uppföras å ordinarie stat från och med budgetåret 1944/45.

Civilförvaltningen, som anslutit sig till organisationsnämndens uppfattning, har emellertid ansett, att notarietjänsten tills vidare borde uppföras såsom extra ordinarie.

Med hänvisning till ett uttalande av *försvarsförvaltningens organisationsnämnd* har *arméförvaltningen* vidare föreslagit, att en befattning såsom expeditionsvakt i lönegrad A 5 skulle utbytas mot en befattning såsom förste expeditionsvakt i lönegrad A 7. I anslutning till önskemål från personalhåll har arméförvaltningen i detta sammanhang framhållit att, ehuru skäl kunde anföras för utökning av antalet å ordinarie stat uppförda expeditions-

vakter, ämbetsverket ansåge sig icke för närvarande böra föreslå annan ändring än den nyssnämnda. *Civilförvaltningen* har för sin del ifrågasatt bibehållande av de tre nuvarande expeditionsvaktsbefattningarna i lönegrad A 5 och inrättande av en ny befattning såsom förste expeditionsvakt i lönegrad A 7.

I överensstämmelse med vad *arméförvaltningen* anfört rörande principfrågan om överflyttning av avlöningskostnader från sakanslag till avlöningsanslag har ämbetsverket föreslagit sådan överflyttning beträffande viss kvinnlig biträdespersonal. Sålunda har föreslagits, att inom tygavdelningen skulle inrättas vissa ordinarie befattningar, nämligen 5 befattningar såsom kanslibiträden (A 7) och 9 såsom kontorsbiträden (A 4). Enligt vad i ärendet upplysts äro av de föreslagna befattningarna såsom kanslibiträden för närvarande 3 uppförda på extra ordinarie stat, medan övriga äro på extra stat (MEo respektive MEx). Vidare finnas för närvarande å extra ordinarie stat 18 kontorsbiträdesbefattningar (MEo). För samtliga här angivna befattningar bestridas avlöningskostnaderna nu med anlitan av sakanslag. Ämbetsverket har vidare för tygavdelningens vidkommande till uppförande å extra ordinarie stat föreslagit 5 kanslibiträden (Eo 7), 9 kontorsbiträden (Eo 4) och 9 skrivbiträden (Eo 2). Av dessa befattningar finnas för närvarande på extra ordinarie stat med avlöning från sakanslag inrättade samtliga 9 kontorsbiträdesbefattningar, vilka inräknats i nyssnämnda 18 befattningar, och därjämte 4 skrivbiträdesbefattningar (MEo). Övriga tjänster uppehållas av extra personal med avlöning från sakanslag.

För intendenturavdelningen och civilbyrån har *arméförvaltningen* beräknat ett behov av ytterligare 6 kontorsbiträden, av vilka 2 ordinarie och övriga tills vidare extra ordinarie, samt ett behov av sammanlagt 31 eller, efter inflyttning i det blivande ämbetshuset å Ladugårdsgårde, 28 skrivbiträden, av vilka 10 i avvaktan på ytterligare erfarenhet extra ordinarie och övriga extra. Häremot svarande personal finnes för närvarande anställd med avlöning av förskottsmedel. Utöver nyss angivna antal skrivbiträden skulle enligt *arméförvaltningens* beräkningar periodvis behövas förstärkning av arbetskrafterna å häst- och veterinärmaterielbyrån med 2—3 skrivbiträden för arbetet med hästuttagningsärendena.

Vidare erfordrades enligt *arméförvaltningens* mening efter inflyttningen i det blivande ämbetsverket två telefonister, vilka efter någon tids anställning såsom extra befattningshavare borde beredas anställning i lönegrad Eo 4.

Slutligen behövdes, såvitt *arméförvaltningen* nu kunde bedöma, ytterligare 4 expeditionsvakter, av vilka en extra ordinarie.

Civilförvaltningen har för sin del ansett, att med inrättande av sist berörda ordinarie och icke-ordinarie tjänster för biträdespersonal borde tills vidare anstå samt att personalbehovet under nu rådande förhållanden och där efter infallande avvecklingsperiod såsom hittills borde tillgodoses genom anlitan av medel å förskottsstat.

Vad angår arvodesbefattningar för pensionerad personal har *arméförvaltningen* för nästa budgetår föreslagit inrättande för tygavdel-

ningens vidkommande av 5 befattningar med arvode motsvarande nettolön i löneklass Oa 10 (1 för fordonsbyrån, 2 för underhållsbyrån, 1 för ammunitionsförrådsbyrån och 1 för kontrollbyrån) samt 4 befattningar med arvode enligt löneklass UO 7 (1 för chefsexpeditionen, 1 för fordonsbyrån och 2 för underhållsbyrån). Vidare har arméförvaltningen i detta sammanhang jämväl upptagit frågan om uppflyttning av en av de redan befintliga arvodesbefattningarna i Oa 10 till Oa 11, nämligen den av chefen för tygavdelningens förrådskontrollkontor innehavda befattningen. Ämbetsverket har härom anfört följande.

Förrådskontrollkontoret inom tygavdelningen intager enligt gällande organisation en med sektionerna inom avdelningens byråer jämbördig ställning. Inom intendenturavdelningen ingår dess förrådskontrollkontor såsom en vid sidan av byråerna fristående underavdelning under chefskap av en regements-officer å aktiv stat.

Vid jämförelse med förhållandena år 1936, då arvodesbefattningen i Oa 10 såsom chef för tygdepartementets tekniska revision tillkom, har verksamheten därstädes i avsevärd grad ökats dels genom den omfattande och ännu ej avslutade utökningen av tygmaterielstocken, dels ock på grund av att antalet redovisande myndigheter i betydande grad ökats genom tillkomsten av försvarsområdesorganisationen.

I arméförvaltningens framställning har härjämte påyrkats en motsvarande uppflyttning av en arvodesbefattning å intendenturavdelningen. Till stöd för detta yrkande har ämbetsverket andragit följande.

Innehavaren av ett av de arvoden, motsvarande nettolön i löneklass Oa 10, som äro upptagna för intendenturavdelningen, är avsedd såsom chef för kasernutredningsbyråns sektion för bränsle-, renhållnings- och tvättärenden. Denna sektionens verksamhetsområde har numera utökats att omfatta jämväl eldningskontrollen vid marinen och flygvapnet m. m. Sektionschefen har vidare att handlägga alla frågor rörande leverans av elektrisk energi, gas och vatten inom armén. Denne befattningshavares arbetsuppgifter äro sålunda av betydande omfattning och stor vikt ur ekonomisk synpunkt, och befattningen ifråga torde vara fullt jämförbar med å andra byråer inom avdelningen befintliga sektionsschefsbefattningar, som bestridas av regements-officerare på stat.

I enlighet med 1943 års riksdags beslut har ledningen av remonteringsväsendet, sedan inspektören för kavalleriet den 1 oktober 1943 avgått från sin befattning, infogats i arméförvaltningens intendenturavdelning. Anskaffningen av de för armén erforderliga remonterna har förutsatts allttjämt skolaske genom remonteringsnämnden, men dennas ordförande — pensionerad officer i löneklass Oa 10 — jämte för nämnden avsedd biträdespersonal har avsetts skolasåsom befattningshavare ingå i intendenturavdelningen.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har arméförvaltningen — med erinran att cheferna för Herrevadsklosters och Gudhems remontdepåer åtnjuta arvoden enligt löneklass Oa 12 respektive Oa 11 — beträffande löneställningen för ordföranden i remonteringsnämnden anfört följande.

Ordförandens uppgifter bliva att dels liksom hittills leda uppköpen av remonter, dels närmast övervaka remontdepåernas verksamhet och dels slutligen utöver remonteringsärenden förbereda övriga lästhållningsärenden å avdelningens häst- och veterinärmaterielbyrå.

Ordförandens i remonteringsnämnden arbetsuppgifter bliva sålunda utökade. Med hänsyn till hans arbetsuppgifter och hans övervakande verksamhet över remontdepåcheferna bör han icke åtnjuta lägre arvode än dessa.

Arméförvaltningen får därför föreslå, att från och med budgetåret 1944/45 för ordföranden i remonteringsnämnden fastställas ett arvode motsvarande nettolön i löneklass Oa 12.

Civilförvaltningen har uttalat, att med hänsyn till svårigheterna att nu bedöma behovet av ytterligare befattningar för pensionerad personal i arvodesbefattning tillräckliga skäl för att nu tillskapa ytterligare sådana befattningar icke syntes föreligga. Behovet av dylik personal syntes under nu rådande organisation kunna tillgodoses såsom hittills. Tillräckliga skäl för uppflyttning av två arvodesbefattningar från Oa 10 till Oa 11 hade enligt civilförvaltningens mening knappast förebragts. Däremot har civilförvaltningen tillstyrkt, att för ordföranden i remonteringsnämnden fastställdes ett arvode motsvarande nettolön i löneklass Oa 12.

*Departements-
chefen.*

Beträffande det av arméförvaltningen framlagda förslaget om överflyttning av avlöningskostnaderna för viss kvinnlig biträdespersonal från saksanslag till avlöningsanslag kan jag i huvudsak hänvisa till vad jag anfört vid behandlingen av avlöningsanslaget för arméns fortifikationsförvaltning. Även om jag anser en sådan överflyttning principiellt riktig, har jag ej i nuvarande läge utan avbidan å den närmare utredning, som jag förutsatt vara erforderlig, velat ansluta mig till nämnda förslag. Ej heller bör ett avsevärt antal befattningar med avlöning av förskottsmedel nu omvandlas till fredsmässiga befattningar å avlöningsstat. Innan frågan härom slutligt prövas, bör en säkrare överblick över personalbehovet i fred ha vunnits.

Såsom framgår av den föregående redogörelsen har sedan år 1940 å tygavdelningens verkstadsbyrå funnits anställd en verkstadsingenjör med arvode och andra förmåner — dock ej pensionsrätt — motsvarande vad som utgår till befattningshavare i lönegrad C 5. Arméförvaltningen har nu föreslagit, att denna arvodestjänst skall utbytas mot en ordinarie befattning i nämnda lönegrad. Enligt min mening föreligga emellertid ännu icke sådana hållpunkter beträffande den framtida omfattningen av arbetet vid tygverkstäder och tygförråd, att därå kan grundas en framställning till riksdagen om inrättande av en dylik befattning. Jag kan således åtminstone icke för närvarande tillstyrka arméförvaltningens förslag i förevarande hänseende. Jag vill i detta sammanhang i likhet med civilförvaltningen framhålla, att detaljuppdelningen inom verkstadsbyråns olika sektioner synes väl vidlyftig och att vissa uppgivna göromål, såsom kameral revision och kassaärenden, äro att hänföra till försvarets civilförvaltnings arbetsområde.

Av skäl, som anförts av försvarsförvaltningens organisationsnämnd samt vederbörande myndigheter, finner jag mig kunna tillstyrka inrättande av en befattning såsom byråsekreterare i 21 lönegraden (motsvarande notarie enligt hittillsvarande terminologi) och — i utbyte mot en expeditionsvakts-tjänst — en befattning såsom förste expeditionsvakt i 7 lönegraden. Den

förra befattningen synes mig tills vidare böra uppföras såsom extra ordinarie, medan behovet av sistnämnda befattning synes mig så uppenbart, att den bör kunna upptagas såsom ordinarie. I anslutning härtill bör i en not vid personalförteckningen angivas, att befattningen såsom förste expeditionsvakt icke må tillsättas med mindre ledighet uppkommer å en av de nuvarande expeditionsvaktsbefattningarna i lönegrad A 5, vilken i sådant fall skall indragas.

I överensstämmelse med vad som anförts vid anmälan i årets statsverksproposition av för flera huvudtitlar gemensamma frågor böra i personalförteckningen tjänstetitlarna notarie och sekreterare jämväl för nuvarande befattningshavare utbytas mot byråsekreterare respektive förste byråsekreterare. I enlighet med förslag av 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga och försvarsförvaltningens organisationsnämnd torde vidare den med en å personalförteckningen nu upptagen ordinarie tjänst förenade tjänstetiteln bokhållare böra utbytas mot revisor.

I likhet med civilförvaltningen anser jag svårigheter föreligga att nu tillförlitligt bedöma behovet av ytterligare arvodesbefattningar för pensionerad personal. Med hänsyn härtill kan jag icke för närvarande förorda tillskapande av de nya befattningar av denna art, som arméförvaltningen föreslagit. Ej heller ha enligt min mening tillräckliga skäl förebragts till stöd för yrkandet om fastställande av högre arvode för chefen för tygavdelningens förrådskontrollkontor och för den officer, som inom intendenturavdelningens kasernbyrå handhar bränsle-, renhållnings- och tvättärenden m. m. I avvaktan på närmare erfarenheter rörande arbetsuppgifterna för remonteringsnämndens ordförande anser jag mig icke kunna för närvarande biträda framställningen om höjning av hans arvode.

Då de i gällande personalförteckning för pensionerad personal i arvodesbefattning vid armén upptagna befattningarna för ordförande i remonteringsnämnden och för expeditionsunderofficer vid remonteringsnämnden numera inräknats bland för arméförvaltningen avsedda arvoden, synes det lämpligt, att jämväl avlöning till det i personalförteckningen för icke-ordinarie personal m. fl. vid armén uppförda skrivbiträdet i lönegrad MEo 2 vid remonteringsnämnden från och med nästa budgetår bestrides från arméförvaltningens avlöningsanslag.

Såsom framgår av den föregående redogörelsen är anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal för närvarande alltför knappt beräknad. Om medel till avlöning åt befattningshavare vid arméförvaltningen, vilka tillfälligt tjänstgöra hos annan myndighet eller av annan anledning nu icke åtnjuta avlöning från ämbetsverkets avlöningsanslag, inräknas samt tillägg göres med belopp, motsvarande avlöning till blivande innehavare av den nyss föreslagna tjänsten i Eo 21, skulle ett belopp av något över 64 000 kronor erfordras. Det synes emellertid ofrånkomligt att räkna med någon utökning även av antalet lägre befattningshavare. Jag förordar därför, att anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal beräknas till 80 000 kronor.

Från nu angivna utgångspunkter skulle för arméförvaltningen erfordras,

för avlöningar till ordinarie tjänstemän ett med beaktande av beräknade löneklassuppflyttningar och vikariatsersättningar till förslagsvis 128 900 kronor uppskattat belopp, för arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis 273 500 kronor, för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 80 000 kronor samt för rörligt tillägg 69 600 kronor, eller tillhopa 552 000 kronor. Inkomsterna av inflytande pensionsmedel uppskattas till 182 000 kronor. Nettoutgiften under förevarande anslag skulle således bli 370 000 kronor.

Under återopandande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för arméförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45:

Personalförteckning.

Beställning (Befattning).

Lönegrad.

Tjänstemän å ordinarie stat.

Militär personal.

1 souschef Ob 5

Civil personal.

1 överingenjör C 8
 1 krigsråd A 30
 1 förste byråsekreterare A 26
 1 förste byråsekreterare A 24
 1 revisor A 21
 1 kontorist A 9
 1 förste expeditionsvakt A 7¹
 3 expeditionsvakter A 5¹
 4 kontorsbiträden A 4

Tjänstemän å övergångsstat.

1 ombudsman A 26
 1 bokhållare A 21
 1 kansliskrivare A 11

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.

2 byråsekreterare Eo 21

¹ Befattningen såsom förste expeditionsvakt må icke tillsättas med mindre ledighet uppkommer å en av befattningarna såsom expeditionsvakt, vilken i sådant fall skall indragas.

dels godkänna följande avlöningsstat för arméförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45:

Avlöningsstat.*Utgifter:*

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 128 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 273 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 80 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 69 600
Summa kronor 552 000	

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor 182 000
Nettoutgift kronor 370 000	

dels ock till Arméförvaltningen: Avlöningar för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 370 000 kronor.

Arméförvaltningen: Omkostnader, förslagsanslag. Å riksstaten för innevarande budgetår har för bestridande av omkostnaderna för arméförvaltningen uppförts ett anslag av 145 000 kronor, varav ett belopp om 50 000 kronor avsetts för andra hälften av budgetåret, då arméförvaltningen i dess nya organisation trätt i funktion. Kungl. Maj:t har den 8 januari 1944 fastställt stat för sistnämnda del av anslaget.

I sin skrivelse den 26 augusti 1943 med framställning rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1944/45 hemställde *arméförvaltningen*, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1944/45 beräkna ett förslagsanslag av 100 000 kronor. I enlighet med detta förslag har anslaget beräknats i årets statsverksproposition.

I sin skrivelse den 13 januari 1944 har arméförvaltningen anfört att, då möjlighet ännu icke föreläge för ämbetsverket att verkställa en på erfarenhet grundad uppskattning av medelsbehovet, detta för budgetåret 1944/45, i enlighet med vad arméförvaltningen i sin tidigare skrivelse angivit, syntes få beräknas till 100 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning, som avgivit utlåtande i ärendet, har anfört, att med ledning av motsvarande anslags disposition under innevarande budgetår det nu ifrågavarande beloppet kunde beräknas fördelat med förslagsvis 6 000 kronor till sjukvård m. m., 4 000 kronor till reseersättningar, 87 000 kronor till expenser samt 3 000 kronor till publikationstryck.

Arméförvaltningens förslag innebär, att den för ämbetsverket i dess nya organisation för helt budgetår beräknade medelsanvisningen bibehålles oförändrad. Såsom jag i det föregående framhållit är det önskvärt att snarast nå fram till en på säkrare hållpunkter stödd uppskattning av medelsbehovet för bestridande av de centrala förvaltningsmyndigheternas omkostnader. Jag ut-

*Departements-
chefen.*

går från att större förutsättningar för verkställande av en sådan uppskattning skola föreligga, sedan ämbetsverket i sin nya organisation varit i funktion åtminstone ett halvår, samt räknar med att arméförvaltningen i sina anslagsäskanden för budgetåret 1945/46 skall kunna förebringa en mera fullständig utredning i hithörande hänseenden. I nuvarande läge torde någon ändring av medelsanvisningen icke böra göras.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arméförvaltningen*: *Omkostnader* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 100 000 kronor.

MARINFÖRVALTNINGEN.

Marinförvaltningen: Avlöningar, förslagsanslag. Ifrågavarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 454 000 kronor, varav för verksamheten inom ämbetsverket i dess nya organisation under andra hälften av budgetåret avsetts ett belopp av 184 000 kronor, motsvarande för helt år 368 000 kronor. I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet för ändamålet beräkna ett förslagsanslag av, för helt år, 368 000 kronor.

Gällande personalförteckning för marinförvaltningen upptager följande personal.

Beställning (Befattning)

Tjänstemän å ordinarie stat.

Lönegrad

Militär, civilmilitär eller civil personal.

1 souschef..... Ob 5, Cb 5 eller C 12

Militär personal.

1 kommendörkapten av 1. graden eller överstelöjtnant Oa 5

1 kommendörkapten av 2. graden eller major Oa 4

Civil personal.

1 amiralitetsråd A 30

Anm. Må ej tillsättas så länge den nuvarande marinöverkommissarien kvarstår i tjänst.

1 kemist A 27

1 kamrerare A 26

1 sekreterare A 24

2 revisorer A 21

1 notarie A 21

2 kansliskrivare A 11

2 kanslibiträden A 7

1 förste expeditionsvakt..... A 7

3 expeditionsvakter A 5

5 kontorsbiträden A 4

Tjänstemän å övergångsstat.

1 marinöverkommissarie	B 1
1 andre kemist	A 22

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.

1 sekreterare	Eo 24
1 notarie	Eo 21

I anslutning härtill må erinras, att såsom inledningsvis framhållits Kungl. Maj:t genom beslut den 29 oktober 1943 med stöd av riksdagens bemyndigande (riksdagens skrivelse 1943: 321 s. 10) förordnat, att dåvarande chefen för marinförvaltningen skulle från och med den 1 januari 1944 vara överförd på övergångsstat vid flottan.

Den för marinförvaltningen fastställda avlöningsstaten, avsedd att tillämpas tills vidare under andra hälften av budgetåret 1943/44, är av följande lydelse.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 86 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 69 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 41 250
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 25 250
Summa kronor 222 000	

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor 38 000
Nettoutgift kronor 184 000	

Från anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, utgå jämlikt beslut den 12 november 1943 tills vidare under andra hälften av budgetåret 1943/44

dels följande arvoden motsvarande nettolön i nedannämnda löneklasser i militära avlöningsreglementet, nämligen

6 arvoden till pensionerade officerare, Oa 10, samt

10 arvoden till pensionerade underofficerare, UO 7,

dels ock följande arvoden, för helt budgetår räknat, nämligen till

bränsle- och bergstekniker kronor 10 020 |

kontrollofficer vid marinen » 1 200 |

biträdande kontrollofficer vid marinen » 600 |

kontrollbiträde (underofficer) i Bofors » 750 |

såsom detaljchefer tjänstgörande kompaniofficerare, 12 arvoden à 600 kronor » 7 200 |

föreståndaren för blankettdetaljen » 600 |

Tillika har Kungl. Maj:t föreskrivit, att en tidigare för marinförvaltningens sanitetsavdelning avsedd arvodesbefattning för pensionerad officer,

Bihang till riksdagens protokoll 1944. 1 saml. Nr 185.

171 44 8

Oa 10, skall från och med den 1 januari 1944 överföras till personalförteckningen för marinen, att där uppföras under rubriken Marinöverläkarens expedition.

I förevarande sammanhang må omnämnas, att Kungl. Maj:t den 22 oktober 1943 på framställning medgivit, att en namngiven person finge med visst förbehåll anställas såsom chef för den inom marinförvaltningens fortifikationsavdelning förefintliga nybyggnads- och kontrollsektionen för tiden högst intill den 1 juli 1944 mot ett för heltidsanställning beräknat arvode av, i ett för allt, högst 16 000 kronor för år, att bestridas av fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter, med föreskrift tillika, att innehavaren av arvodes-tjänsten skulle i fråga om semester, tjänstledighet och reseersättning anses likställd med innehavare av befattning i lönegraden MEO 30, 30:e löne-klassen.

I sin skrivelse den 23 augusti 1943 angående anslag för marinen för budgetåret 1944/45 har marinförvaltningen hemställt om anvisande av ett avlöningsanslag för marinförvaltningens egen verksamhet om 368 000 kronor, motsvarande vad som för närvarande är beräknat för ämbetsverkets verksamhet under helt budgetår.

I skrivelse den 30 oktober 1943 har marinförvaltningen gjort framställning dels om medgivande, att antalet från sakanslag avlönade extra ordinarie tjänstemän i marinförvaltningen från och med den 1 januari 1944 finge ökas med 2 tjänstemän i 18 lönegraden (förste amanuenser), avsedda den ene för tjänstgöring å ingenjöravdelningen, den andre för tjänstgöring å vapenavdelningen, dels ock om förslag till riksdagen att för nästkommande budgetår den under marinförvaltningens avlöningsanslag upptagna posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal finge ökas med tillhopa 11 268 kronor för avlöning till ifrågavarande två tjänstemän. Kungl. Maj:t har genom beslut den 31 december 1943 funnit marinförvaltningens framställning i förstnämnda hänseende icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. I sistnämnda hänseende föreligger framställningen nu till behandling.

I skrivelse den 15 november 1943 har marinförvaltningen vidare hemställt, att å ämbetsverkets fortifikationsavdelning måtte från och med den 1 januari 1944 tills vidare intill den 1 juli samma år för fullgörande av notariegöromål finnas anställd en extra tjänsteman mot ett arvode av i ett för allt högst 750 kronor för månad jämte vissa andra förmåner. Genom beslut den 31 december 1943 har Kungl. Maj:t emellertid funnit framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I skrivelse den 13 januari 1944 har marinförvaltningen framlagt förslag till vissa ändringar i ämbetsverkets tidigare anslagsaskanden för nästkommande budgetår. I fråga om anslagsposten avlöningar till ordinarie tjänstemän har ämbetsverket förutsatt, att densamma för budgetåret 1944/45 skulle upptagas till det dubbla beloppet av vad som fastställts för andra hälften av innevarande budgetår, eller sålunda till 172 000 kronor. Beträffande anslagsposten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har ämbetsverket anfört, att densamma kunde minskas med ett belopp av

600 kronor, motsvarande arvodet till föreståndaren för marinförvaltningens blankett detalj, under förutsättning att en centralisering av försvarsväsendets bok- och blankettförråd komme till stånd. Emellertid upptogs ämbetsverket anslagsposten med oförändrat belopp, motsvarande för helt år 139 000 kronor. Vad därefter angår anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har marinförvaltningen under återopande av vad ämbetsverket anfört i förenämnda skrivelser den 30 oktober och den 15 november 1943 hemställt, att ifrågavarande post måtte ökas med dels 6 801 kronor för avlöning till en tjänsteman i lönegrad Eo 21, avsedd för fullgörande av notariegöromål å fortifikationsavdelningen, dels ock 11 268 kronor, motsvarande avlöning till 2 befattningshavare i lönegrad Eo 18, avsedda för tjänstgöring å ingenjör- och vapenavdelningarna. På grund härav och med tillkännagivande, att några särskilda medel för bestridande av kostnaderna för uppflyttning av extra ordinarie personal i högre löneklass icke behövde beräknas för budgetåret 1944/45, har marinförvaltningen beräknat anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal till 100 569 kronor eller avrundat 100 600 kronor. Anslagsposterna Rörligt tillägg och Pensionsmedel ha av marinförvaltningen för nästkommande budgetår upptagits med dubbla beloppen av vad som beräknats för andra hälften av innevarande budgetår, eller med 50 500 kronor respektive 76 000 kronor.

Med hänsyn till det läge, i vilket frågan om organiserande av en för hela Departements-
chefen.
försvaret gemensam fortifikationsförvaltning befinner sig, kan jag icke tillstyrka marinförvaltningens förslag om inrättande av en för ämbetsverkets fortifikationsavdelning avsedd särskild befattning såsom notarie (byråsekreterare) i lönegrad Eo 21. Emellertid synes anslagsposten för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal för närvarande vara väl knappt beräknad. Jag anser mig därför böra föreslå, att posten höjes med, för år räknat, 10 000 kronor.

Då jämväl under nästa budgetår behov kommer att föreligga av en chef för nybyggnads- och kontrollsektionen inom marinförvaltningens fortifikationsavdelning, förutsätter jag, att arvode även då må utgå till innehavaren av denna befattning. Med hänsyn till befattningens karaktär bör arvodet emellertid icke utgå av avlöningsanslaget. Lämpligast synes vara, att det i fortsättningen bestrides av sakanslag.

I likhet med marinförvaltningen räknar jag med att arvode till föreståndaren för marinförvaltningens blankett detalj tills vidare skall utgå. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med genomförandet av en eventuell centralisering av vissa försvarsväsendets bok- och blankettförråd meddela de ändrade föreskrifter beträffande ifrågavarande arvode, som därav påkallas.

I enlighet med vad som anförts vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor böra i personalförteckningen tjänstetitlarna sekreterare och notarie utbytas mot förste byråsekreterare respektive byråsekreterare.

Från angivna utgångspunkter samt med hänsyn till nuvarande löneklassplaceringar och andra på beräkningarna inverkan förhållanden skulle me-

delsbehovet för marinförvaltningen för nästa budgetår utgöra, för avlöningar till ordinarie tjänstemän förslagsvis 166 500 kronor, för arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis 134 000 kronor, för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 92 500 kronor samt för rörligt tillägg 57 000 kronor eller tillhopa 450 000 kronor. Inkomsterna av pensionsmedel beräknas till 80 000 kronor. Anslagsbehovet för nästa budgetår utgör alltså 370 000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för marinförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 166 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 134 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 92 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 57 000
Summa kronor 450 000	

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor 80 000
Nettoutgift kronor 370 000	

dels ock till Marinförvaltningen: Avlöningar för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 370 000 kronor.

Marinförvaltningen: Omkostnader, förslagsanslag. Anslaget är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 325 000 kronor. Anslaget disponeras enligt en i statsliggaren, s. 84, intagen omkostnadsstat.

I sina anslagsaskanden för nästa budgetår har marinförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för ändamålet anvisa ett anslag av 500 000 kronor. I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet beräkna ett anslag av 450 000 kronor.

Såsom framgår av 1943 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, s. 10 ff.) föranledde tillkomsten av marinens nya ämbetshus å Ladugårdsgården en avsevärd uppräkningspost till expenser. I nämnda byggnad ha inrymmts förutom marinförvaltningen jämväl chefen för marinen, marin-staben, kustartilleriinspektionen, chefen för kustflottan ävensom inspektörerna för marinens förbindelseväsende, sjöartilleriet, torped- och undervat-

tensbåtvapnen samt minväsendet. Det befanns till följd härav lämpligt att från och med budgetåret 1943/44 till marinförvaltningens omkostnadsanslag överflytta kostnaderna av expensers natur för alla de marina myndigheter, som förutom marinförvaltningen disponerade byggnaden. Vidare beslöts central anskaffning genom marinförvaltningens försorg av bränsle för marinen och flygvapnets i komplexet å Ladugårdsgärde inrymda lokaler, dock att å flygvapnet belöpande bränslekostnader alltjämt skulle redovisas under flygförvaltningens omkostnadsanslag.

Marinförvaltningen har beträffande medelsbehovet under de olika anslagsposterna för nästa budgetår anfört följande.

Sjukvård m. m. Från denna anslagspost bestredes ersättningar åt verksläkare samt kostnader för sjukhusvård, medicin, sjukvård i övrigt och begravningshjälp för de tjänstemän hos marinförvaltningen — för närvarande uppgående till ett antal av 140 — som avlönades från marinförvaltningens avlöningsanslag. Under denna post hade under budgetåret 1942/43 bokförts nettoutgifter till ett belopp av 8 340 kronor. Såvitt nu kunde bedömas, skulle ungefär tre femtedelar av nämnda tjänstemannabestånd överföras till försvarets civilförvaltning. Med ledning härav syntes kostnaderna i förevarande hänseende under budgetåret 1944/45 kunna uppskattas till ($\frac{2}{5} \times 8\,340 =$) 3 336 kronor eller i avrundat tal samma belopp, som anvisats för innevarande budgetår, 3 400 kronor.

Reseersättningar. Kostnaderna under denna post för budgetåret 1942/43 uppginge till 34 100 kronor, varav omkring 5 000 kronor belöpte å den personal, som väntades bli överförd till försvarets civilförvaltning. Enär resekostnaderna för återstående personal för nästa budgetår icke kunde beräknas komma att understiga motsvarande kostnad för innevarande budgetår, syntes medelsanvisningen under denna anslagspost, 29 000 kronor, böra kvarstå oförändrad.

Expenser. Marinförvaltningen förutsatte, att till omkostnadsanslaget skulle — i likhet med innevarande budgetår — hänföras samtliga kostnader av expensers natur jämväl för de övriga marina myndigheter, vilka förutom marinförvaltningen disponerade den nya ämbetsbyggnaden, att den av riksdagen enligt dess skrivelse 1943: 130 beslutade tillbyggnaden till marinledningens ämbetsbyggnad skulle kunna tagas i bruk vid ingången av nästa budgetår samt att anskaffningen av bränsle för flygvapnets ämbetsbyggnad skulle verkställas genom marinförvaltningens försorg, enär uppvärmningen av även sistnämnda byggnad avsåges att ombesörjas från den gemensamma ångpanneanläggningen inom marinledningens ämbetsbyggnad.

Bränsle, lyse och vatten: Åtgången av bränsle under tiden den 1 oktober 1942—den 30 juni 1943 utgjorde 2 574 kubikmeter ved, för vilken i genomsnitt betalats kronor 22: 50 per kubikmeter, samt 4 891 hektoliter koks å kronor 4: 32. Den sammanlagda kostnaden hade alltså utgjort ($57\,900 + 21\,100 =$) 79 000 kronor. Härav belöpte en beräknad kostnad av 25 400 kronor för uppvärmning av flygvapnets ämbetsbyggnad under tiden januari—juni 1943. För tiden den 1 juli—den 30 september 1943 beräknades en åtgång av 80 kubikmeter ved och 1 440 hektoliter koks för uppvärmning av marinledningens ämbetsbyggnad. Sammanlagda kostnaden härför utgjorde 8 000 kronor. Årskostnaden för bränsle till marinledningens ämbetsbyggnad i nuvarande skick skulle således utgöra ($79\,000 - 25\,400 + 8\,000 =$) 61 600 kronor. I kostnadshänseende ställde det sig med nuvarande priser inemot dubbelt så

dyrt att elda med ved som med koks. Då kokstilldelningen emellertid icke torde kunna påräknas bliva rikligare under nästa budgetår, torde bränslekostnaderna böra räknas på sätt ovan skett. För tillbyggnaden till marinledningens ämbetsbyggnad beräknades kostnaderna till omkring en femtedel av nyssnämnda årsbelopp eller 12 400 kronor. Totalkostnaden för bränsle till marinledningens ämbetsbyggnad jämte tillbyggnaden skulle således komma att uppgå till $(61\,600 + 12\,400 =)$ 74 000 kronor. Samma belopp torde erfordras för bränsle till flygvapnets, i storlekshänseende likartade ämbetsbyggnad.

Kostnaderna för lyse och annan elektrisk strömförbrukning hade under tiden den 1 augusti 1942—den 15 juni 1943 uppgått till 19 000 kronor. För tiden den 16 juni—den 31 juli 1943 beräknades dessa kostnader efter samråd med Stockholms gas- och elektricitetsverk till 3 600 kronor, varav 3 300 kronor utgjorde grund- och effektagifter. Årskostnaderna skulle alltså belöpa sig till 22 600 kronor. För tillbyggnaden till ämbetsbyggnaden beräknades vid det förhållande, att grund- och effektagifter här icke syntes ifrågakomma, en årlig kostnad för strömförbrukning av 1 000 kronor.

Årskostnaderna för vatten kunde med ledning av vattenåtgången den 1 oktober 1942—den 30 juni 1943, som utgjort 15 500 kubikmeter, samt en beräknad åtgång under tiden den 1 juli—den 30 september 1943 av 5 100 kubikmeter uppskattas till 3 400 kronor. För vattenförbrukningen i tillbyggnaden till ämbetsbyggnaden torde årskostnaden kunna beräknas till 600 kronor.

Sammanlagt uppginge således de beräknade utgifterna för bränsle till marinledningens ämbetsbyggnad med tillbyggnad och flygvapnets ämbetsbyggnad samt för lyse och vatten för marinledningens ämbetsbyggnad med tillbyggnad till $(61\,600 + 12\,400 + 74\,000 + 22\,600 + 1\,000 + 3\,400 + 600 =)$ 175 600 kronor.

Övriga expenser: Marinledningens ämbetsbyggnad vore uppdelad i 25 städområden. Inom varje område ombesörjdes städningen av en städerska. För arbetet under semestrar och sjukledighet vore två extra städerskor fullt sysselsatta hela året. Med en årslön av för närvarande 1 687 kronor 50 öre till varje städerska uppginge således kostnaden till $(27 \times 1\,687:50 =)$ 45 562 kronor 50 öre. Golvboning och fönsterputsning utfördes av särskilda entreprenörer och betingade en årskostnad av respektive 3 600 och 1 300 kronor. För linnetvätt till lunchrestaurangen samt för toalett- och handduks-papper samt rengöringsmedel kunde årskostnaderna med ledning av utgifterna för budgetåret 1942/43 beräknas till respektive 650, 900, 2 000 och 5 000 kronor, eller tillhopa 8 550 kronor. De årliga utgifterna för renhållning och städning inom ämbetsbyggnaden i dess nuvarande befintlighet utgjorde således $(45\,562:50 + 3\,600 + 1\,300 + 8\,550 =)$ 59 012 kronor 50 öre eller i avrundat tal 59 000 kronor. Enär för renhållning och städning inom tillbyggnaden till ämbetsbyggnaden kunde räknas med en kostnad av omkring en femtedel av detta belopp eller 11 000 kronor, utgjorde hela den beräknade kostnaden för ifrågavarande ändamål $(59\,000 + 11\,000 =)$ 70 000 kronor.

För skrivmaterialier, papper, blankettryck och dylikt torde under budgetåret 1944/45 icke kunna räknas med lägre belopp än 150 000 kronor, enär enbart utgifterna för blankettryck under budgetåret 1942/43 uppgått till mer än 120 000 kronor, samt någon nedgång i dessa kostnader med hänsyn till rådande förhållanden icke torde vara att förvänta.

Utgifterna för telegram, telefon och annonsering uppginge för budgetåret 1942/43 till 105 700 kronor. Enär en del av dessa utgifter avsåge tiden före inflyttningen i den nya ämbetsbyggnaden, under vilken tid kostnaderna ställde sig högre på grund av lokalernas fördelning å ett stort antal fastigheter, torde med hänsyn till den förväntade tillkomsten av tillbyggnaden böra för detta

utgiftsändamål beräknas samma belopp och upptoges således här 105 700 kronor.

För inköp och underhåll av möbler, skriv- och räknemaskiner m. fl. inventarier samt för bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. fl. ändamål upptoges samma belopp, som av marinförvaltningen beräknats för innevarande budgetår, eller respektive 35 000 kronor och 5 000 kronor. Härvid förutsatte ämbetsverket dock, att medel till erforderliga engångsanskaffningar av möbler m. m. för tillbyggnaden till ämbetsbyggnaden komme att utgå från ett särskilt, för ändamålet anvisat anslag.

Sammanfattningsvis beräknades således utgifterna för expenser under budgetåret 1944/45 på följande sätt:

1. Bränsle, lyse och vatten	kronor 175 600
2. Övriga expenser:	
a) renhållning och städning	kronor 70 000
b) skrivmaterialier, papper, blankettryck och dylikt	» 150 000
c) telegram, telefon och annonsering	» 105 700
d) inköp och underhåll av möbler, skriv- och räknemaskiner m. fl. inventarier	» 35 000
e) bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. fl. ändamål	» 5 000
	» 365 700
	Kronor 541 300

Publikationstryck. Vidkommande utgifterna under denna anslagspost torde, vid det förhållande att tryckningen av liggare över statsverkets specialutgiftsstaten under fjärde huvudtiteln numera ombesörjdes av statskontoret, en minskning — i jämförelse med den för innevarande budgetår till 5 600 kronor upptagna anslagsposten — kunna verkställas med 3 600 kronor. Under denna anslagspost beräknades således för budgetåret 1944/45 2 000 kronor, varvid förutsattes, att marinförvaltningen även efter tillkomsten av försvarets civilförvaltning skulle ombesörja tryckning av särskild titelliggare för marinen ävensom erforderliga redovisningsföreskrifter m. m.

Under åberopande av vad sålunda anförts har marinförvaltningen beräknat omkostnadsanslaget för budgetåret 1944/45 till sammanlagt (3 400 + 29 000 + 541 300 + 2 000 =) 575 700 kronor. Med frånräknande av de medel, som komme att belöpa å flygvapnet, 74 000 kronor, kunde nettomedelsbehovet under anslaget beräknas till (575 700 — 74 000 =) 501 700 kronor eller i nedåt avrundat tal 500 000 kronor, varav å marinstaben, kustartilleriinspektionen och chefen för kustflottan beräknades belöpa 42 000 kronor för bränsle, lyse, vatten, renhållning och städning samt 40 000 kronor för expenser i övrigt.

Jämlikt beslut av 1943 års riksdag (se propositionen 1943: 58 och riksdagens skrivelse 1943: 130) skall marinledningens ökade lokalbehov tillgodoses genom en tillbyggnad inrymmande omkring 120 rumsenheter. Marinledningens del i byggnadskomplexet å Ladugårdsgårde kommer härigenom att bli av ungefär samma storleksordning som flygvapnets del däri. Givetvis uppkomma genom denna tillbyggnad ökade anspråk på medel för omkostnader, oavsett att ett mindre antal befattningshavare avflyttat från byggnaden och överförs till försvarets civilförvaltning.

*Departements-
chefen.*

Marinförvaltningen har beräknat anslagsposterna till sjukvård m. m. samt reseersättningar till samma belopp som innevarande budgetår eller 3 400 respektive 29 000 kronor ävensom uppskattat medelsbehovet under anslagsposten till publikationstryck till ett från 5 600 till 2 000 kronor nedsatt belopp. Emot dessa anslagsberäkningar i och för sig har jag intet att erinra men lämnar dock öppet, huruvida tryckningen av titelligare och redovisningsföreskrifter m. m. skall ombesörjas av marinförvaltningen eller av försvarets civilförvaltning.

Posten till expenser, för närvarande upptagen med 329 000 kronor, har av marinförvaltningen beräknats till 541 300 kronor, innefattande en ökning av $(541\,300 - 329\,000 =)$ 212 300 kronor. Till grund för de av marinförvaltningen uppgjorda kostnadsberäkningarna ligga redan tillgängliga kostnads-siffror för förfluten tid. Det av ämbetsverket äskade medelsbehovet innefattar följaktligen även utgifter, direkt föranledda av rådande beredskapsförhållanden. Då förevarande anslag principiellt, i likhet med övriga anslag under fjärde huvudtiteln, bör upptaga endast medel för mötande av de i fred erforderliga utgifterna — de på den förstärkta försvarsberedskapen belöpande utgifterna äro avsedda att bestridas över förskottsstaten för försvarsväsendet — bör marinförvaltningens anslagsberäkning jämkas i anslutning därtill. Med iakttagande av sträng sparsamhet synes mig vidare posten till expenser kunna begränsas i förhållande till vad marinförvaltningen föreslagit, särskilt i fråga om utgifter för skrivmaterialier, papper, blankettryck, telegram, telefon samt inköp och underhåll av möbler och kontorsinventarier. Det må erinras, att under civilförvaltningens omkostnadsanslag beräknats ett avsevärt belopp till utgifter för blanketter, som erfordras för redovisningsväsendet inom samtliga försvarsgrenar. Detta bör föranleda en minskning av marinförvaltningens kostnader för blankettryck. Med hänsyn till det anförda anser jag mig böra upptaga denna anslagspost till 390 000 kronor.

Jag beräknar således kostnaderna under detta anslag till $(3\,400 + 29\,000 + 390\,000 + 2\,000 =)$ 424 400 kronor. Med frånräknande av de medel, 74 000 kronor, som belöpa å flygvapnet, utgör således medelsbehovet $(424\,400 - 74\,000 =)$ i avrundat tal 350 000 kronor.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa bestämmelser för anslagets disposition.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinförvaltningen*: *Omkostnader* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förlagsanslag* av 350 000 kronor.

FLYGFÖRVALTNINGEN.

Flygförvaltningen: Avlöningar, förslagsanslag. Ifrågavarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget med ett belopp av 422 000 kronor, varav 187 000 kronor avsetts för verksamheten under andra hälften av budgetåret inom ämbetsverket i den organisation, som är gällande från och med den 1 januari 1944. För heit år skulle mot sistnämnda belopp svara 374 000 kronor. I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för nästa budgetår beräkna ett anslag av 382 000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Gällande personalförteckning för flygförvaltningen upptager följande personal.

Beställning (Befattning)	Lönegrad
Ordinarie tjänstemän och extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.	
1 souschef	Ob 5, Cb 5 eller C 12
1 överste	Ob 3 eller Oa 6 ¹
1 flygöverdirektör	Cb 3
1 chef för materielavdelningens flygplansbyrå	Oa 6, Oa 5 eller Ca 30
1 chef för materielavdelningens motorbyrå	Ca 30
1 chef för materielavdelningens utrustningsbyrå	Oa 5 eller Ca 28
1 chef för materielavdelningens normaliebyrå	Ca 28 eller Eo 30
1 anskaffningschef, chef för materielavdelningens anskaffningsbyrå	C 10
1 verkstadsdirektör, chef för materielavdelningens verkstadsbyrå	C 8
1 chef för materielavdelningens inspektionskontor	Oa 5
1 chef för försökscentralen	Oa 5
1 krigsråd	A 30
1 sekreterare	A 26 ²
1 kamrerare	A 22
1 revisor	A 21
1 kansliskrivare	A 11 ³
2 kanslibiträden	A 7
1 förste expeditionsvakt	A 7
5 kontorsbiträden	A 4
1 förrådsdirektör, chef för materielavdelningens centralförrådsorganisation	Eo 30
1 domäntjänsteman	Eo 24

Tjänstemän å övergångsstat.

1 sekreterare och ombudsman	A 26
1 kassör	A 11

¹ Därest denne beställningshavare förordnas som chef för materielavdelningen, utgår lön enligt lönegrad Ob 3. Förordnas flygöverdirektören som chef för avdelningen, utgår lön enligt lönegrad Oa 6.

² Tillsättes icke så länge den å övergångsstat uppförde sekreteraren och ombudsmannen kvarstår i tjänst.

³ Tillsättes icke så länge den å övergångsstat uppförde kassören kvarstår i tjänst.

Personalförteckningen överensstämmer med den av 1943 års riksdag godkända med undantag för de jämkningar, som föranledas därav, att Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande (skrivelse 1943:321 s. 10) i samband med inrättandet av det till försvarets civilförvaltning anslutna, för försvarets centrala förvaltningsmyndigheter gemensamma advokatfiskalskontoret från och med den 1 januari 1944 överfört den hittillsvarande sekreteraren och ombudsmannen vid flygförvaltningen å övergångsstat med tjänstgörings-skyldighet. Flygförvaltningen skulle äga närmare bestämma rörande arbetsuppgifter för ifrågavarande befattningshavare. Denna jämkning har gjorts på föranledande av försvarsförvaltningens organisationsnämnd, som ifrågasatt, och flygförvaltningen, som direkt föreslagit ett utbyte av den å personalförteckningen uppförda befattningen i lönegrad A 26 mot en befattning i lönegrad A 24. Anmärkas må vidare, att den å övergångsstat uppförda kassören numera lämnat flygförvaltningens tjänst.

Den för flygförvaltningen fastställda avlöningsstaten, avsedd att tillämpas under andra hälften av innevarande budgetår, är av följande lydelse.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 103 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 59 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 34 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 31 000
Summa kronor 227 000	

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor 40 000
Nettoutgift kronor 187 000	

Från anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, utgå jämlikt beslut den 12 november 1943 tills vidare under andra hälften av budgetåret 1943/44.

dels följande arvoden motsvarande nettolön i nedannämnda löneklasser i militära avlöningsreglementet, nämligen

8 arvoden till pensionerade officerare, Oa 10, samt

7 arvoden till pensionerade underofficerare, UO 7,

dels ock till beställningshavare vid försökscentralen 2 400 kronor, för helt budgetår räknat, med fördelning enligt grunder, som av flygförvaltningen prövas skäligen.

I skrivelse den 27 augusti 1943 angående flygvapnets medelsbehov för budgetåret 1944/45 har *flygförvaltningen* till en början till behandling upptagit frågan om lämpligheten av att å ämbetsverkets personalförteckning redovisa löner för militära och civilmilitära beställningshavare. Härutinnan har flygförvaltningen anfört i huvudsak följande.

I chefens för flygvapnet underdåniga skrivelse den 18 juni 1943 rörande tillsättande av de å flygförvaltningens personalförteckning upptagna byråchefs-

befattningarna (motsvarande) kunde med hänsyn till personalläget vad beträffar militär och civilmilitär personal endast cheferna för motorbyrån och normaliebyrån föreslås erhålla förordnande på två år. Övriga byråchefsbefattningar (motsvarande) hade föreslagits bliva tillsatta genom kommandering (cheferna för flygplansbyrån, utrustningsbyrån och inspektionskontoret) eller förordnande tills vidare (chefen för försökscentralen). I praktiken hade det sålunda visat sig nödvändigt att tillsätta här nämnda befattningar på tre olika sätt, ett förhållande som även i fortsättningen och särskilt under flygvapnets utbyggnadsperiod, syntes komma att bliva ofrånkomligt. Härav följde även, att dessa befattningar å flygförvaltningens personalförteckning icke alltid kunde utnyttjas eller endast utnyttjas genom förordnande tills vidare, varigenom erforderlig succession icke bleve möjlig respektive måste ske med förordnande tills vidare.

Genom att upptaga alla militära och civilmilitära beställningar å flygvapnets personalförteckning för ordinarie tjänstemän, varvid befattningarna i flygförvaltningen skulle komma att tillsättas genom kommandering, kunde de påtalade nackdelarna elimineras. Bland annat vunnes syftet att kunna placera rätt man på rätt plats utan att hänsyn till tjänstegrad och tur behöfde tagas. Vid kommandering av beställningshavare av viss tjänstegrad till befattning, för vilken med hänsyn till dennas vikt och därmed förenat ansvar beställningshavare av högre tjänstegrad avsåges, kunde lönekomensation tänkas utgå i form av arvode eller vikariatslön.

Flygförvaltningen har under återopande av det anförda föreslagit, att följande beställningar från och med nästa budgetår skulle överföras från flygförvaltningens personalförteckning till flygvapnets personalförteckning för ordinarie tjänstemän, nämligen 1 souschef vid flygförvaltningen (Ob 5, Cb 5 eller C 12), 1 överste (Ob 3 eller Oa 6), 1 flygöverdirektör (Cb 3), 1 chef för materielavdelningens flygplansbyrå (Oa 6, Oa 5 eller Ca 30), 1 chef för materielavdelningens motorbyrå (Ca 30), 1 chef för materielavdelningens utrustningsbyrå (Oa 5 eller Ca 28), 1 chef för materielavdelningens normaliebyrå (Ca 28 eller Eo 30), 1 chef för försökscentralen (Oa 5) och 1 chef för materielavdelningens inspektionskontor (Oa 5).

Flygförvaltningen har vidare framlagt förslag om vissa personalförstärkningar å ämbetsverkets intendenturavdelning och har härom anført bland annat följande.

För skötseln av flygvapnets till intendenturavdelningen förlagda blankettförråd erfordrades en pensionerad underofficer i arvodesbefattning.

Den i förrådskontrollen befintliga personalen hade på grund av flygvapnets utbyggnad visat sig vara otillräcklig för att kunna medhinna effektiv kontroll. Flygförvaltningen har därför föreslagit, att en pensionerad underofficer i arvodesbefattning samt en förste kontorist i lönegrad MEO 10 ytterligare måtte få anställas.

Å övningssektionen erfordrades en underofficer i arvodesbefattning såsom föreståndare för flygvapnets centrala fotografimaterieförråd samt 1 drivmedels- och 1 motorfordonsassistent, båda i lönegraden MEO 24. Sistnämnda båda befattningshavare, vilka för närvarande avlönades i lönegraden MEX 24 av medel under flygvapnets avlöningsanslag, borde med hänsyn till att de båda representerade ett permanent behov för flygförvaltningens intendenturavdelning från och med nästa budgetår överföras till MEO-planen samt till avlönande från flygförvaltningens avlöningsanslag.

Enligt 1941 års förvaltningsutrednings förslag till organisation av flygförvaltningens intendenturavdelning skulle i avdelningen ingå, bland annat, fyra kaptener. Dessa skulle emellertid utan hinder därav jämväl tjänstgöra såsom eskaderintendenter. Å var och en av intendenturavdelningens fyra sektioner komme nämnda intendenter att placeras i fred. Enär dessa kaptener redan i fred under vissa perioder samt vid mobilisering, då intendenturavdelningens funktionsduglighet ställdes på de största prov, komme att icke vara disponibla för tjänstgöring å avdelningen, erfordrades vid var och en av dessa sektioner, förutom nämnda kapten, en kontorsskrivare. Detta behov torde framledes bliva än mer trängande i den mån ett utbyte av intendenter mellan eskader- och flygbasområdesstaberna i krigsorganisationen komme att äga rum. Den ifrågasatta överflyttningen i fred av statintendenter från eskaderstaber till flygbasområdesstaber skulle emellertid medföra, att dessa icke i samma omfattning som tidigare varit avsett kunde beräknas tjänstgöra i flygförvaltningen. En sådan omflyttning ökade sålunda behovet av nämnda kontorskrivare.

I avvaktan på erfarenheter av den nya organisationen syntes ifrågavarande kontorsskrivare tills vidare böra anställas såsom extra med lön enligt löneplanen MEx. Flygförvaltningen förutsatte vid angivna förhållande, att dessa befattningar måtte få enligt Kungl. Maj:ts beslut tillsättas och avlönas av medel under flygvapnets avlöningsanslag, delposten till tillfälligt anställande av tjänstemän m. m.

Då ifrågavarande extra ordinarie personal genom att hänföras till löneplan MEo komme att intaga en särställning i förhållande till övrig civil icke-ordinarie personal, som avlönades från förevarande anslag, hade flygförvaltningen funnit sig böra redovisa kostnaderna för löner till intendenturavdelningens nämnda extra ordinarie personal å en särskild anslagspost, förslagsvis benämnd Avlöningar till viss icke-ordinarie personal å flygförvaltningens intendenturavdelning.

Sedan förvaltningsreformen från och med den 1 januari 1944 genomförts, har flygförvaltningen i skrivelse den 14 januari 1944 föreslagit ett utbyte av den för förrådskontrollen förordade arvodesbefattningen för pensionerad underofficer mot en befattning såsom revisionsassistent i lönegrad Eo 18. Ämbetsverket har motiverat denna ändring med svårigheterna att i rådande läge för befattningen erhålla en väl meriterad underofficer med praktisk utbildning i förvaltningstjänst och angelägenheten av att under sådana förhållanden anställa en rutinerad revisionstjänsteman.

Försvarsväsendets lönenämnd har i utlåtande över flygförvaltningens tidigare skrivelse uttalat, att då — såvitt anginge befattningarna såsom drivmedels- och motorfordonsassistenter — ett permanent behov av sakkunskap på förevarande område torde föreligga, någon erinran mot förslaget om desammās omändrande från extra till extra ordinarie tjänster icke syntes vara att framställa. Mera tveksamt syntes vara, huruvida skäl förefunnes att redan nu tillskapa en förste kontoristbefattning i MEo 10 vid förrådskontrollen, vilken enligt vad lönenämnden inhämtat förfogade över en extra befattningshavare för kontorsgöromålens utförande. Likaså syntes det lönenämnden kunna ifrågasättas, huruvida icke det ökade personalbehovet å intendenturavdelningens fyra sektioner kunde tillgodoses genom anställande av extra kontoristpersonal i 8 och 10 lönegraderna.

I gemensamt yttrande över den senare framställningen ha *allmänna lönenämnden* och *försvarsväsendets lönenämnd* framhållit, att nämnderna under hand inhämtat, att förrådskontrollen för närvarande utövades av en pensionerad officer, en pensionerad underofficer och — med anledning av att en arvodesbefattning för pensionerad underofficer icke kunnat tillsättas — en extra revisionsassistent. I avbidan på besättandet av sistnämnda arvodesbefattning borde enligt lönenämndernas mening någon förändring icke vidtagas i personaluppsättningen för förrådskontrollen.

Även i fråga om civilbyråns personaluppsättning har *flygförvaltningen* föreslagit åtskilliga utökningar. Ämbetsverket har härutinnan anfört huvudsakligen följande.

Ämbetsverket, som sedan någon tid övervägt åtgärder för en likformig handläggning av personalärendena under beaktande av praxis inom statsförvaltningen i övrigt, föresloge nu, att organ med sådan uppgift inrättades inom civilbyrån.

Vid bedömande av personalbehovet för denna byrå inom den nya organisationen ansåge flygförvaltningen vidare att särskilt följande omständigheter borde vinna uppmärksamhet. Under beredskapstiden hade extra personal måst anställas för verksamhetens uppehållande. Med hänsyn till flygvapnets pågående avsevärda utvidgning kunde emellertid denna personal — fränsett den för nybyggnadskontoret avsedda — icke heller i framtiden undvaras och borde nu vinna fastare anställning. Det vore möjligt att fastställa ett mått för personalbehovet genom att begränsa detta till ungefärligen vad som beräknats för marinförvaltningen. I den nya organisationen komme nämligen flygförvaltningen att erhålla arbetsuppgifter, vilka, alltjämt fränsett byggnadsärendena, komme att bli av enahanda art och till omfattningen minst motsvarande marinförvaltningens. Flygförvaltningen ansåge därför befogat att verkställa direkt jämförelse mellan personaluppsättningarna för de båda ämbetsverkens civilbyråer.

Flygförvaltningen hade mot bakgrunden av de arbetsuppgifter, som komme att åvila ämbetsverkets civilbyrå, sålunda verkställt en ingående omprövning av personalbehovet å byrån och därvid funnit erforderligt, att byrån erhöile följande personaluppsättning.

Vidkommande till en början personalbehovet å civilbyråns kansli beräknades, huvudsakligen för beredningen av personalärendena, en notarie i lönegraden A 21 (enligt flygförvaltningens senare förslag tills vidare placerad i Eo 21).

I sina medelsäskanden för innevarande budgetår hade flygförvaltningen föreslagit inrättande å kansliet av en extra ordinarie sekreterarebefattning i lönegraden Eo 24, avsedd för administrativa göromål å flygförvaltningens materielavdelning. Föredragande departementschefen hade i propositionen 1943: 235 (s. 39) uttalat, att ifrågavarande göromål syntes kunna bestridas av den inom civilbyrån placerade civila personalen. Flygförvaltningen finge ånyo framhålla nödvändigheten av att ifrågavarande extra ordinarie sekreterarebefattning inrättas. Den ansvällning av arbetsuppgifter ej minst av administrativ art, som ägt rum å materielavdelningen och som tenderade att än mer öka, gjorde det otänkbart, att dessa uppgifter skulle kunna handhavas av den personal, som avsåges ingå i civilbyrån. Flygförvaltningen finge tillika erinra, att för marinförvaltningens ingenjörsavdelning avsetts en sekreterare i lönegraden Eo 24 för bestridande av de å nämnda avdelning förekommande sekreteraregöromålen.

Till kansliet borde vidare i likhet med vad nu vore förhållandet hänföras ämbetsverkets domäntjänsteman, Eo 24, vilken hade sin tjänstgöring förlagd till byggnadsavdelningen. Då emellertid denne tjänstemans arbetsuppgifter, vilka i huvudsak vore anknutna till förvaltningen av flygfälten, motiverade tjänsten, oavsett att byggnadsärendena kunde komma att överföras till annat ämbetsverk, finge flygförvaltningen hemställa att för ändamålet inrättades en ordinarie befattning i lönegraden A 24.

För biträde vid kontraktsgranskning å de tekniska avdelningarna inom flygförvaltningen erfordrades 2 amanuenser. Dessa befattningshavare borde ävenledes hänföras till kansliet.

Vidare erfordrades för handläggningen av de å civilbyrån ankommande personalärendena utom notarien 1 kansliskrivare (A 11) samt 3 kontorsbiträden.

Behovet av vaktpersonal komme i och med inflyttningen i det nya ämbetshuset att öka. Flygförvaltningen finge således föreslå, att för nästa budgetår ytterligare 2 befattningar för expeditionsvakt i lönegraden A 5 tillkomme. Det borde framhållas, att personalförteckningen för marinförvaltningen för innevarande budgetår upptog 1 befattning för expeditionsvakt i lönegraden A 7 och 3 befattningar för expeditionsvakt i lönegraden A 5. Därjämte borde i likhet med vad fallet nu vore vid marinförvaltningen tillkomma ett visst antal extra expeditionsvakter.

Med hänsyn till den omfattande materieluppbörd och övriga ansvarsfulla uppgifter, som komme att åvila förste expeditionsvakten i det nya ämbetshuset, borde denna befattning omändras till en materialförvaltarebefattning med placering i lönegraden A 15.

För dispositionsbokföringen ävensom för erforderlig anslagsavstämning, innefattande bland annat fortlöpande kontroll med civilförvaltningens kassa, och för förskottskassans omhändertagande erfordrades följande personal, nämligen 1 kamrerare, A 22, 1 bokhållare, A 17, samt 1 kansliskrivare, A 11. Den för dispositionsbokföringen avsedda personalen försloge icke till ombesörjandet av de primära löpande noteringarna. Detta måste alltså ske å avdelningarna. Kameralkontoret skulle emellertid leda verksamheten och sammanfatta dess resultat.

För den kamerala förhandsgranskningen oundgängligen erforderlig personal beräknades till 1 revisor (A 21) samt 3 amanuenser.

I sin förenämnda skrivelse den 14 januari 1944 har flygförvaltningen beträffande civilbyrån ytterligare anført i huvudsak följande.

Flygförvaltningen hade numera närmare bestämt sammansättningen av civilbyrån i den nya organisationen av ämbetsverket. Sålunda hade ämbetsverket beslutat att till civilbyrån centralisera ämbetsverkets personalärenden samt dess dispositionsbokföring. Det hade visat sig, att det mindre omfattande sammanförande av sagda ärendesgrupper till byrån, som flygförvaltningen tidigare föreslagit och på grundval varav ämbetsverket beräknat personalbehovet å civilbyrån, skulle medföra dubbelarbete å ämbetsverkets olika avdelningar och således icke fullt medföra den önskade effektiviseringen. Ämbetsverkets nu fattade beslut innebure, att en väsentlig centralisering genomfördes beträffande personalärendena inom ämbetsverket. Beträffande dispositionsbokföringen skulle denna centraliseras för de avdelningar, som vore inrymda i ämbetshuset. Emellertid vore de rörande personalfrågornas handläggning bestämda dispositionerna icke att anse såsom slutgiltigt bindande utan finge åtminstone tills vidare betraktas såsom en provisorisk anordning på försök. Beträffande byggnadsavdelningens dispositionsbokföring hade denna av lokala skäl icke kunnat överflyttas till civilbyrån. Dock

skulle ledningen av densamma samt sammanfattningen av arbetsresultatet vara förlagd till civilbyrån. För handläggning av personalärendena samt för dispositionsbokföringen hade från ämbetsverkets avdelningar måst överföras viss personal med avlönning från sakanslag. Det beräknades, att å avdelningarna viss annan personal kunde frigöras från de arbetsuppgifter, som överlämnades till civilbyrån.

Flygförvaltningen hade med stöd av Kungl. Maj:ts beslut föreskrivit, att den å övergångsstat överförde sekreteraren och ombudsmannen skulle ha sin tjänstgöring förlagd till byggnadsavdelningen samt ha överinseende över denna avdelnings ärenden om markförvärv, arrenden och andra markupplåtelser ävensom övriga ärenden av juridisk-administrativ natur samt i denna egenskap vid behov inträda såsom ledamot av ämbetsverket. Härjämte skulle befattningshavaren i fråga biträda ämbetsverkets avdelningar med granskning och förvaring av säkerhetshandlingar samt förande av fastighetsliggare m. m. Den tjänstgöring, som sålunda ålagts honom, inverkade på civilbyråns personalbehov.

Enligt den nya instruktionen för flygförvaltningen skulle ämbetsverkets omkostnadsanslag, som hittills förvaltats av intendenturavdelningen, handhas av civilbyrån.

Sekreterargöromålen å civilbyrån hade ämbetsverket ställt under tillsyn av den å byrån tjänstgörande revisorn att handhas jämte övriga arbetsuppgifter, varvid dock erfordrades förstärkning av personalen utöver vad förut beräknats med en amanuens, varjämte en extra ordinarie kanslibiträdesbefattning beräknades erforderlig i stället för en av ämbetsverket tidigare avsedd extra ordinarie kontorsbiträdesbefattning.

Flygförvaltningen — som i sin skrivelse den 27 augusti 1943 förklarat sig icke nu vilja ifrågasätta någon förhöjning av löneställningen för ämbetsverkets kamrerare — har i sin senare skrivelse anført, att verket ville understrika önskemålet, att kamreraren uppflyttades från lönegrad A 22 till lönegrad A 24. Genom tillkomsten av försvarets civilförvaltning hade vissa nya arbetsuppgifter ålagts kamreraren. Uppgiften att handha ämbetsverkets omkostnadsanslag, som enligt instruktionen för ämbetsverket ålagts civilbyrån, komme att närmast åvila kamreraren. Enligt instruktionen vore kamreraren dessutom inför chefen för civilbyrån föredragande i ärenden, som grundade sig på fastställda stater, avlönings- och resereglementen samt andra författningar och beslut av Kungl. Maj:t, eller på föreskrifter och andra beslut av flygförvaltningen. Med anledning av personalärendenas centralisering till civilbyrån komme arbetet med löneuträkningar och lönelistor för flygförvaltningens civila personal att helt åvila kameralkontoret. Härjämte komme ledningen av den centraliserade dispositionsbokföringen att utövas av kamreraren. Flygförvaltningen ansåge sig därför, trots att kamreraren i andra avseenden erhållit minskning i ansvar och arbetsuppgifter genom civilförvaltningens övertagande av flygvapnets centrala medelsredovisning ävensom flygförvaltningens kassagöromål, böra vidhålla sitt vid flera tillfällen avgivna förslag, att kamreraren måtte uppflyttas till lönegrad A 24.

Med hänsyn till omfattningen av de arbetsuppgifter, som komme att åvila kameralkontoret, syntes befattningen för kamrerarens assistent, vilken av ämbetsverket i dess tidigare medelspetita föreslagits för bokhållare i lönegrad A 17, böra ändras till att avse befattning såsom revisor och bokhållare i lönegraden A 21. Assistenten komme att närmast under kamreraren handha ledningen av dispositionsbokföringen samt ombesörja de upphandlingar m. m., som följde med omhänderhavandet av ämbetsverkets omkostnadsanslag. För kameralkontoret beräknade flygförvaltningen utöver den personal, som ämbetsverket föreslagit i sina medelspetita för nästkommande budgetår, med

hänsyn till ovan angivna ökning av arbetsuppgifterna en amanuens såsom biträde främst åt kamreraren och dennes assistent.

För den centraliserade dispositionsbokföringen hade från materielavdelningen överförts en extra ordinarie kontorsskrivare samt ett extra ordinarie kontorsbiträde, vilka befattningshavare avlönades från sakanslag. Flygförvaltningen föreslog, att nämnda personal från och med nästa budgetår överfördes till att avlönas från flygförvaltningens avlöningsanslag.

Slutligen funne flygförvaltningen erforderligt att för souschefen, som icke hade adjutant placerad hos sig, avsåges en väl kvalificerad befattningshavare att förestå hans expedition och ombesörja därmed förenade skiftande uppgifter, ofta av konfidentiell natur. För ändamålet beräknades en extra ordinarie tjänst i 11 lönegraden såsom kansliskrivare.

Vad försvarsväsendets lönenämnd beträffande de föreslagna personalökningarna å civilbyrån anført i yttrande över flygförvaltningens tidigare förslag kan i sammandrag återgivas sålunda.

I vad avsåge personal för beredning av ämbetsverkets personalärenden ansåge sig lönenämnden med hänsyn till personalutvidgningarna inom flygförvaltningen och det därav föranledda ökade arbetet med personalärendenas beredning och handläggning icke böra resa annan erinran mot förslaget än att för skötseln av personalregistret syntes kunna avses en extra ordinarie kontorist (Eo 9), varjämte notariatstjänsten tills vidare torde kunna inrättas såsom extra ordinarie.

Vad anginge flygförvaltningens förslag om inrättande av en sekreterartjänst i lönegrad Eo 24 vid ämbetsverkets materielavdelning funne lönenämnden icke skäl frågå sin i annat sammanhang gemensamt med allmänna lönenämnden uttalade uppfattning, att en notariatstjänst i Eo 21 tills vidare syntes kunna vara tillfyllest för ändamålet.

Till flygförvaltningens förslag i fråga om omändrande av befattningen såsom domäntjänsteman från extra ordinarie till ordinarie tjänst i 24 lönegraden ansåge sig lönenämnden icke kunna taga någon bestämd ställning. Det syntes böra bli beroende på Kungl. Maj:ts bedömande i ett sammanhang, huruvida och i vilken utsträckning ett överförande på ordinarie stat av icke-ordinarie befattningar vid försvarsförvaltningarna kunde anses vara påkallat.

Lönenämnden kunde icke biträda förslaget, att förste expeditionsvaktsbefattningen hos ämbetsverket skulle omändras till materialförvaltarbefattning i A 15. Nämnden erinrade, att i arméförvaltningen från och med den 1 juli 1942 inrättats en förrädsförmansbefattning i lönegraden A 7 för handhavande av sagda ämbetsverks blankettförråd m. m. Ytterligare erfarenhet borde avvaktas, innan slutlig ställning toges till ifrågavarande spörsmål.

I utlåtande över den senare framställningen ha de båda lönenämnderna framhållit i stort sett följande synpunkter.

Det personalregister, som den föreslagna kansliskrivaren skulle omhänderha med tillhjälp av erforderlig biträdespersonal, komme att omfatta flygförvaltningens samtliga civila befattningshavare. Härjämte skulle ansvaret för förandet av tjänstematrikel för omkring 300 befattningshavare åvila samma tjänsteman. Lönenämnderna hade därför icke ansett sig nu böra framställa någon erinran mot inrättande av en kansliskrivarbefattning i 11 lönegraden för ändamålet. Vad flygförvaltningen anført rörande de för personalärendenas handläggning bestämda dispositionernas provisoriska karaktär talade emellertid för att befattningen tills vidare inrättades såsom extra ordinarie.

En uppflyttning av flygförvaltningens kamrerartjänst till lönegrad A 24 hade i annat sammanhang tillstyrkts av lönenämnderna.

Lönenämnderna ville icke motsätta sig inplacering av assistenten åt kamreraren i högst 18 lönegraden eller den lönegrad, i vilken bland annat revisionsassistenterna vid riksräkenskapsverket vore placerade.

Vad slutligen anginge den extra ordinarie kansliskrivartjänst i 11 lönegraden, som enligt flygförvaltningens framställning avsåges för souschefens sekreterare, hade lönenämnderna under hand inhämtat, att denna befattningshavare för närvarande innehade en extra ordinarie kontoristtjänst i 8 lönegraden. Anledning att ändra denna befattningshavares löneställning föreläge enligt lönenämndernas mening icke.

Vid beräkningen av anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har flygförvaltningen förutsatt, att — därest tilläggsarvoden om vardera 600 kronor alltså skulle utgå till visst antal kompaniofficerare vid armé- och marinförvaltningarna — dylika arvoden jämväl skulle utgå till 19 kompaniofficerare vid flygförvaltningens materielavdelning. Vidare har ämbetsverket vid uppskattningen av anslagsposten för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal till de beräknade kostnaderna för grundavlöning åt den enligt civila icke-ordinariereglementet anställda extra ordinarie personalen lagt ett belopp av 15 000 kronor för extra personal, renskrivning, övertid ersättning m. m.

Beträffande frågan om tilläggsarvoden har *försvarsväsendets lönenämnd* anfört, att nämnden i betraktande av det ovissa läge, i vilket den militära arvodesfrågan befunno sig, icke kunde giva sin anslutning till flygförvaltningens förslag.

Gällande personalförteckning för flygförvaltningen upptager icke blott civila befattningar utan även vissa militära och civilmilitära tjänster. En av anledningarna härtill är, att vissa befattningar avsetts skola besättas alternativt med militära, civilmilitära eller civila innehavare eller med innehavare tillhörande endera av två utav de angivna kategorierna. I ett fall, nämligen såvitt angår den på personalförteckningen upptagne översten i lönegrad Ob 3 eller Oa 6, är löneställningen — såsom framgår av not 1 till förteckningen — sammankopplad med frågan om den ställning, som alltefter omständigheterna i det särskilda fallet tillkommer en å förteckningen uppförd civilmilitär beställning. Valet stod mellan det nu tillämpade systemet och metoden att redovisa en och samma befattning på två eller tre olika ställen i vederbörliga personalförteckningar. Med hänsyn till önskemålet att vinna överskådlighet över personal-läget ansågs förstnämnda system äga företräde. Samma synpunkt föranledde till att även vissa beställningar inom ämbetsverket, vilka kunde besättas med uteslutande militär eller uteslutande civilmilitär innehavare, uppfördes å personalförteckningen för verket. Bakom det tillämpade systemet låg även tanken, att innehavarna av de tekniskt och ekonomiskt synnerligen betydelsefulla nyckelposterna inom flygförvaltningen borde avlönas med hänsyn mera till sin skicklighet för den speciella förvaltningsuppgiften och till sitt ansvar än till sin tur inom vederbörande personalkår.

*Departements-
chefen.*

Flygförvaltningen har nu — med hänvisning till vissa svårigheter, som yppat sig och enligt ämbetsverkets mening även framdeles och särskilt under flygvapnets utbyggnadsperiod komme att yppa sig — väckt förslag om överflyttning av ifrågavarande tjänster från flygförvaltningens personalförteckning till flygvapnets personalförteckning för ordinarie tjänstemän, å vilken således skulle uppföras jämväl en extra ordinarie civil befattning. Detta vore uppenbarligen föga rationellt. Om å andra sidan sistnämnda befattning upptoges å flygvapnets personalförteckning för icke-ordinarie personal m. fl., skulle överskådligheten otvivelaktigt bli lidande. Även om den av flygförvaltningen förordade överflyttningen ur vissa synpunkter kan vara förenad med fördelar, skulle den endast delvis lösa de tekniska svårigheter, som äro förenade med en anordning med alternativa lönegrader, hänförliga till olika löneplaner. Därtill kommer, att den av flygförvaltningen väckta frågan icke kan betraktas enbart ur flygvapnets synpunkter. Det påtalade systemet har nämligen — utan att några olägenheter därav försports — vunnit tillämpning även beträffande personalförteckningarna för försvarets sjukvårdsförvaltning samt armé- och marinförvaltningarna. Vid angivna förhållanden och då ifrågavarande system i sistnämnda fall varit i tillämpning allenast sedan den 1 januari 1944 samt för flygförvaltningens del endast sedan den 1 juli 1943, synes mig lämpligast att avbida ytterligare någon tids erfarenhet därav. Jag kan således i varje fall icke för närvarande tillstyrka flygförvaltningens förslag om ändring i angivna hänseende.

Vad härefter angår frågan om vissa personalförstärkningar å flygförvaltningens intendenturavdelning anser jag mig kunna tillstyrka förslaget om inrättande av en arvodesbefattning för underofficer, avsedd för handhavandet av flygvapnets centrala fotografimaterielförråd. I avbidan på prövning av frågan om centralisering av vissa bok- och blankettförråd inom försvarsväsendet kan jag icke nu förorda inrättande av en arvodesbefattning för skötseln av flygvapnets till intendenturavdelningen förlagda blankettförråd. Jag ansluter mig till lönenämndernas mening, att av anförda skäl någon förändring i personaluppsättningen för förrådskontrollen tills vidare icke bör vidtagas. Med hänsyn till de riktlinjer för budgetarbetet, som innevarande år tillämpats, torde flygförvaltningens förslag att giva de nu såsom extra tjänstemän anställda drivmedels- och motorfordonsassistenterna extra ordinarie anställning i varje fall icke för närvarande böra genomföras. I den mån behov av nu nämnda tjänster finnes föreligga under nästa budgetår torde befattningshavarna få avlönas från den under flygvapnets avlöningsanslag upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Till spörsmålet om ett utbyte av intendentur på stat och reservintendenter mellan eskader- och flygbasområdesstaber samt till frågan om en åtminstone delvis därav betingad utökning av kontorspersonalen vid intendenturavdelningens sektioner jämväl i fred är jag icke beredd att nu taga ställning.

Såsom framgår av den föregående redogörelsen har flygförvaltningen föreslagit åtskilliga utökningar av den för ämbetsverket beräknade civiladministrativa personalen. Jag vill i anledning härav framhålla, att väsent-

liga delar av den flygförvaltningens civilbyrå tidigare åvilande verksamheten i samband med förvaltningsreformens genomförande överflyttats till försvarets civilförvaltning. Detta förhållande ger anledning till att vid bedömandet av spörsmålet om förstärkning av nu ifrågavarande personal iakttaga stor försiktighet, särskilt i nuvarande läge, innan den nya organisationen vunnit stadga.

Å flygförvaltningens personalförteckning finnes för närvarande uppförd en befattning såsom sekreterare i lönegrad A 26. I samband med att den tidigare befattningen såsom sekreterare och ombudsman i samma lönegrad överfördes på övergångsstat, fogades till personalförteckningen en anmärkning av innebörd, att förstnämnda befattning icke skulle tillsättas så länge den å övergångsstat uppförde sekreteraren och ombudsmannen kvarstode i tjänst. Beslutet om överförande av sistberörda befattning på övergångsstat innefattade en med stöd av riksdagens bemyndigande vidtagen jämkning i den av riksdagen godkända personalförteckningen. Vid de överväganden, som ägt rum i samband med dessa åtgärder, har jag i likhet med flygförvaltningen och försvarsförvaltningens organisationsnämnd kommit till den uppfattningen, att behov av en sekreterartjänst i så hög lönegrad som den 26:e icke föreligger efter förvaltningsreformens genomförande. Spörsmålet, huruvida nämnda tjänst bör utbytas mot en befattning i 24 lönegraden eller till äventyrs i än lägre lönegrad synes mig emellertid böra bli föremål för ytterligare överväganden. Jag torde framdeles få underställa riksdagen frågan om ett sådant utbyte.

En centralisering av flygförvaltningens personalärenden på sätt ämbetsverket avsett synes mig ägnad att åvägabringa önskvärd större enhetlighet i hithörande hänseenden. Då emellertid — såsom flygförvaltningen framhållit — de dispositioner, som träffats i fråga om personalfrågornas handläggning, tills vidare äro att betrakta såsom en provisorisk anordning på försök och med hänsyn till ovissheten om verksamhetens omfattning i fredstid bör dock med inrättande av de för ändamålet föreslagna befattningarna i lönegraderna Eo 21 och Eo 11 anstå i avbidan på närmare erfarenheter. Jämväl i övrigt torde behovet av biträden vid personalfrågornas handläggning tills vidare få tillgodoses genom tillfälligt anställande av personal.

Flygförvaltningen har vidare liksom för innevarande budgetår föreslagit inrättande av en extra ordinarie sekreterarbefattning i lönegrad Eo 24, avsedd för administrativa göromål å ämbetsverkets materielavdelning. Vid framläggandet av propositionen 1943:235 räknade jag med att, sedan ombudsmannaärendena överflyttats till det till civilförvaltningen knutna advokatfiskalskontoret, den inom civilbyrån placerade civila personalen skulle kunna bestrida å materielavdelningen förekommande sekreterargöromål. Flygförvaltningen har nu framhållit, att den ansvallning av arbetsuppgifter, ej minst av administrativ art, som ägt rum å materielavdelningen och som tenderade att än mer öka, gjorde det otänkbart, att dessa uppgifter skulle kunna handhas av personal, avsedd att ingå i civilbyrån. Erinras må jämväl, att den på övergångsstat överförde sekreteraren och ombudsmannen i huvudsak

tagits i anspråk för göromål å byggnadsavdelningen. Med hänsyn härtill och då på marinförvaltningens skeppsbyggnadsavdelning placerats en sekreterare i lönegrad Eo 24, vill jag icke motsätta mig, att en kvalificerad administrativ arbetskraft i denna lönegrad ställes jämväl till materielavdelningens förfogande.

I enlighet med vad som anförts vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör den i personalförteckningen under rubriken Ordinarie tjänstemän och extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20 förekommande tjänstetiteln sekreterare ersättas med förste byråsekreterare.

I samband med förvaltningsreformens genomförande har arbetsområdet för flygförvaltningens kamrerare i vissa hänseenden beskrutits, medan å andra sidan en del nya uppgifter tillkommit. Även om vissa skäl synas tala för en uppflyttning av ifrågavarande befattning från lönegrad A 22 till A 24, har dock alltför kort tid förflutit efter omläggningen av den kamerala verksamheten inom försvarsförvaltningen för att frågan härom skall kunna tillförlitligt bedömas. Jag är därför icke beredd att nu taga slutlig ståndpunkt till förevarande spörsmål.

Flygförvaltningen har med hänsyn bland annat till den avsedda centraliseringen av dispositionsbokföringen föreslagit inrättande av en befattning såsom revisor och bokhållare i lönegrad A 21. I likhet med lönenämnderna anser jag, att för ändamålet bör avses allenast en befattning i 18 lönegraden. Tills vidare bör befattningen upptagas såsom extra ordinarie.

Med hänsyn till den planerade fortsatta utredningen av frågan om organiserande av en för försvaret gemensam fortifikationsförvaltning och då frågan om överförande på ordinarie stat av icke-ordinarie befattningar vid försvarsförvaltningarna överhuvudtaget torde böra prövas i ett större sammanhang, anser jag mig icke kunna för närvarande tillstyrka flygförvaltningens förslag om ändring av befattningen såsom domäntjänsteman till en ordinarie tjänst.

Då nu gällande personalförteckning för flygförvaltningen upptager en förste expeditionsvakt men icke någon ordinarie expeditionsvakt, synes det mig befogat att i enlighet med ämbetsverkets förslag 2 befattningar för expeditionsvakt i lönegrad A 5 inrättas. Jag tillstyrker därför en dylik utökning.

Flygförvaltningens förslag om ändring av förste expeditionsvaktsbefattningen hos ämbetsverket till en tjänst såsom materialförvaltare i lönegrad A 15 kan jag icke biträda. Jag kan ej heller tillstyrka förslaget om uppflyttning av den befattningshavare, på vilken ansvaret för souschefens expedition vilar, i lönegrad Eo 11. Jag vill i detta sammanhang framhålla, att enligt vad jag inhämtat ifrågavarande befattningshavare så sent som den 1 januari i år placerats i lönegrad Eo 8.

Jag har intet att erinra mot flygförvaltningens förslag att till avlöningsanslag överföra kostnaderna för två tidigare från sakanslag avlönade icke-ordinarie befattningshavare, en kontorsskrivare och ett kontorsbiträde, vilka i samband med centraliseringen av dispositionsbokföringen överflyttats från materielavdelningen till civilbyrån. Jag finner ej heller anledning till erinran mot förslaget om överflyttning av en telefonvakt från

flygförvaltningen till flygstaben. Till sistnämnda fråga återkommer jag vid behandlingen av flygvapnets avlöningsanslag.

Det behov av arbetsbiträden, som kan föreligga utöver vad i det föregående förutsatts, torde få tillgodoses genom tillfälligt anställande av personal.

Med hänsyn till det ovissa läge, vari frågan om reglering av de militära arvoden befinner sig, kan jag icke tillstyrka flygförvaltningens förslag om inrättande av vissa tilläggsarvoden till kompaniofficerare vid flygförvaltningens materielavdelning.

Då den å övergångsstat uppförda kassören numera lämnat flygförvaltningens tjänst, bör ifrågavarande befattning jämte den till befattningen såsom kansliskrivare fogade noten utgå ur personalförteckningen.

Kostnaderna för den å personalförteckningen redovisade ordinarie personalen uppskattar jag till 218 000 kronor. För arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, kunna beräknas 123 700 kronor. Utgifterna för den icke-ordinarie personalen uppgå i enlighet med vad nyss anförts till 86 200 kronor. Då ytterligare någon förstärkning av medelsanvisningen för ändamålet synes böra ske, beräknar jag posten härför till 95 000 kronor. Posten för rörligt tillägg uppskattas till 62 300 kronor. Inflytande pensionsmedel slutligen kunna beräknas till 87 000 kronor. Efter avdrag av sistnämnda post skulle medelsbehovet under flygförvaltningens avlöningsanslag komma att uppgå till 412 000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels å personalförteckningen för flygförvaltningen under rubriken Ordinarie tjänstemän och extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20 uppföra 2 expeditionsvakter i lönegrad A 5 och en förste byråsekreterare i lönegrad Eo 24 samt ur personalförteckningen utesluta en under rubriken Tjänstemän å övergångsstat — som i samband därmed ändras till Tjänsteman å övergångsstat — uppförd kassör i lönegrad A 11 jämte den till en befattning såsom kansliskrivare fogade not 3 ävensom bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga av mig angiven ändring beträffande viss i personalförteckningen intagen tjänstebenenämning,

dels godkänna följande avlöningsstat för flygförvaltningen, att tillämpas tills vidare under budgetåret 1944/45:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 218 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	» 123 700

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal... kronor 95 000

Anm. Därest befattningen såsom chef för materiel-
avdelningens normaliebyrå besättes med innehavare i
lönegrad Ca 28, skall av denna post innehållas ett be-
lopp, beräknat efter 11 600 kronor för helt budgetår.

4. Rörligt tillägg, *förslagsvis* » 62 300

Summa kronor 499 000

Särskilda uppbördsmedel:

- Pensionsmedel, *förslagsvis* kronor 87 000

Nettoutgift kronor 412 000

dels ock till Flygförvaltningen: Avlöningar anvisa ett förslagsanslag av 412 000 kronor.

Flygförvaltningen: Omkostnader, förslagsanslag. Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 275 000 kronor, vilket belopp disponeras på sätt framgår av statsliggaren för nämnda budgetår, s. 85. I årets statsverksproposition har, i avbidan på särskild proposition i ämnet, anslaget beräknats till 275 000 kronor.

Flygförvaltningen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår erinrat, att ämbetsverket vid anmälan av medelsbehovet under förevarande anslag för budgetåret 1943/44 beräknat delposten till övriga expenser till sammanlagt 278 000 kronor. Ehuru det kunde förväntas, att det för innevarande budgetår anvisade beloppet, 236 500 kronor, icke komme att motsvara de beräknade utgifterna, ville flygförvaltningen med hänsyn till de under nuvarande förhållandena osäkra grunderna för anslagets beräkning icke för nästkommande budgetår påyrka någon förhöjning av ifrågasatt delpost. Flygförvaltningen har icke heller i övrigt ifrågasatt någon ändring av de under anslaget uppförda posterna.

*Departements-
chefen.*

Mot flygförvaltningens förslag har jag intet annat att erinra än att, då den å flygvapnet belöpande kostnaden för bränsle för uppvärmning av flyg-
vapnets ämbetsbyggnad enligt vad vid behandlingen av omkostnadsanslaget för marinförvaltningen anförts bör beräknas till 74 000 kronor mot 42 000 kronor för innevarande budgetår, nu förevarande anslag bör uppräknas till i avrundat tal 300 000 kronor. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygförvaltningen: Omkostnader* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 300 000 kronor.

C. Försvarskrafterna.

FÖRSVARSSTABEN.

Försvarsstaben: Avlöningar, förslagsanslag.

Budgetåret 1942/43.....	kronor	2 700 000
» 1943/44.....	»	2 715 000
» 1944/45 (<i>chefens för försvarsstaben förslag</i>)	»	2 960 000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	2 845 000

I anslaget ha inräknats jämväl avlöningskostnaderna för försvarsväsendets radioanstalt.

För försvarsstaben fastställd personalförteckning och avlöningsstat finnas intagna i statsliggaren för budgetåret 1943/44, s. 87 f.

I den till årets riksdag avlåtna statsverkspropositionen (fjärde huvudtiteln, punkt 10) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Försvarsstaben: Avlöningar för budgetåret 1944/45 beräkna ett förslagsanslag av 2 715 000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1943 har *chefen för försvarsstaben* framlagt försvarsstabens anslagsäskanden för budgetåret 1944/45. Av skrivelsen framgår i huvudsak följande.

1. *Rationalisering av expeditionstjänsten.* Verkställda undersökningar hade givit vid handen, att genom omläggning av expeditions- och ordonnanstjänsten kunde indragas tre arvodesbefattningar för pensionerade officerare — löneklass Oa 10 — och vinnas en minskning av den värnpliktiga personalen med omkring 25 expeditionsbiträden och ordonnanser. Kostnaderna för berörda personal hade uppskattats till i runt tal 118 000 kronor, varav för de värnpliktiga, beräknat efter 10 kronor per man och dag, 91 000 kronor. Härifrån avginge emellertid ett belopp av 3 195 kronor för ökning i samband med åtgärdernas genomförande av den icke-ordinarie personalen med en vaktmästare i lönegrad MEO 5.

2. *Ökat antal sektioner.* I framställningen har vidare föreslagits inrättandet av en ny sektion inom försvarsstaben under en sektionschef i lönegrad Oa 6. Här om har anförts i huvudsak följande.

Enligt 1941 års försvarsutredning borde möjlighet skapas för en sektionsindelning inom försvarsstaben. Mot utredningens förslag, som innebar uppdelning på tre sektioner, gjordes erinran av 1942 års försvarsberedning, som ansåg, att antalet sektioner borde begränsas till två. Som motiv härför anfördes, att en samordning av avdelningarna för press-, film- och personalvårdsfrågor till en sektion icke syntes erforderlig, då deras uppgifter vore var för sig artskilda och bestämmanderätten i flertalet ärenden kunde delegeras till avdelningscheferna i fråga. Riksdagens beslut fattades i enlighet med försvarsberedningens förslag.

Den i överensstämmelse härmed i gällande arbetsordning fastställda sek-

tionsindelningen hade visat sig väl tillgodose även högt ställda krav på ordning och reda i försvarsstabens verksamhet. Arbetsuppgifterna inom de båda sektionerna vore dock av sådan omfattning, att ytterligare belastning av sektionscheferna icke vore möjlig. Direkt under försvarsstabschefen stode marin- och flygavdelningarna, avdelningarna för press-, film- och personalvårdsfrågor, expedition med kommandantur samt i vissa avseenden försvarsväsandets radioanstalt och krigsarkivet. Såsom föredragande inför försvarsstabschefen stode sålunda — förutom sektionscheferna — 5 (7) avdelnings- (motsvarande) chefer. Även om beslutanderätten i all möjlig utsträckning delegerades till underlydande chefer måste den tid, som stode till försvarsstabschefens förfogande för bemästrande av de stora frågorna, bliva synnerligen begränsad.

Erfarenheten hade givit vid handen, att det icke vore möjligt att genomföra den begränsning av försvarsstabens arbetsuppgifter, som avsetts i fråga om ärenden rörande organisation, utbildning, utrustning m. m., i den mån dessa icke hade samband med försvarsstabens uppgifter beträffande det operativa krigsförberedelsearbetet. Vidare erinrades om den mångfald remisser av de mest skiftande slag, som tillställdes såväl överbefälhavaren som försvarsstabschefen och i båda fallen måste handläggas inom försvarsstaben. I stor omfattning kunde dessa remisser icke delegeras till underställda chefer. Med hänsyn vidare till förvaltningsuppgifternas omfattning syntes önskvärt, att härför kunde avses en befattningshavare med högre tjänsteställning än för närvarande, nämligen Oa 5 eller Oa 4.

Det anförda gäve vid handen, att starka skäl funnes att utöka försvarsstabens organisation med ännu en sektionschef i lönegraden Oa 6. Till den nya sektionen borde hänföras personalvårdsavdelningen, expeditionen, kommandanturen samt kassa- och fastighetsförvaltningen, varjämte sektionschefen skulle fullgöra försvarsstabschefens förvaltningsbefogenheter såsom regementschef och handlägga remisser. Vid bifall härtill förefunnes möjlighet att låta den nuvarande chefen för expedition och kommandantur, en regementsofficer i lönegraden Oa 5 eller Oa 4, utgå ur organisationen.

3. *Vissa militärassistents placering.* I likhet med militära beställningshavare vid exempelvis statens järnvägar borde på försvarsstabens stat uppföras den vid telegrafstyrelsens militärbyrå tjänstgörande chefen för byrån, major i lönegraden Oa 4 på signaltruppernas stat, ävensom militärassistenten vid vattenfallsstyrelsen, för närvarande pensionsavgången officer, som åtnjöt tilläggsarvode från vattenfallsstyrelsen. För nämnda militärassistenter ävensom för chefen för militäravdelningen i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen borde uppföras tre beställningar såsom regementsofficerare, militärassistenter i lönegraden Oa 5 eller Oa 4, därvid såväl försvarsstabens som signaltruppernas stat kunde minskas med en beställning i lönegraden Oa 4. Som skäl för den ändrade löneställningen har åberopats, att kraven på verkens och myndigheternas medverkan i försvarsberedskapen blivit allt större, vilket medfört en betydande ökning av arbetet, att det vore nödvändigt, att vederbörande genom tillräckligt lång kommenderingstid finge tillfälle att under flera år leda sin avdelnings arbete samt att den för befattningen mest lämplige borde kunna utväljas utan för stor hänsyn till tjänstaldern.

4. *Uppförande på aktiv stat av beställningar som militärassistenter vid telegrafverkets distrikt.* Å försvarsstabens stat vore upptagna fem arvoden i

löneklass Oa 10 för pensionerade officerare, tjänstgörande såsom militär-assistenter vid telegrafverkets distrikt. I enlighet med av inspektören för signaltrupperna och chefen för telegrafstyrelsen gjorda uttalanden om önskvärdheten av att militärassistentbefattningarna i fråga, särskilt ur utbildnings-synpunkter, besattes med aktiv personal borde två av berörda arvodesbefattningar indragas och ersättas med två beställningar på signaltruppernas stat i lönegraden Oa 3.

5. *Omorganisation av kassaförvaltningen.* Jämlikt beslut den 30 juni 1943 bemyndigades cheferna för försvarsstaben och armén att för tiden tills vidare intill den 1 juli 1944 vidtaga vissa åtgärder för omorganisation av den för försvarsstaben och arméstaben gemensamma kassaförvaltningen. Då den nuvarande organisationen avsåges bli permanent, har föreslagits, att staten för försvarsstaben skulle utökas med en regementskassör av 1. klass i lönegrad UO 3 och en arvodesbefattning i löneklass UO 7 för en materiel-redogörare samt minskas med en kontorsskrivare i lönegrad MEO 13 och ett skrivbiträde i lönegrad MEO 2.

6. *Ytterligare befattningar vid fotoanstalten.* Sedan försvarsstaben i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår gjort framställning om uppförande å personalförteckningen av ytterligare en befattning som ingenjör i lönegrad MEO 21 vid fotoanstalten, hade departementschefen (1943 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, s. 16) uttalat, att, då personalorganisationen fixerats så sent som år 1942, ytterligare erfarenheter borde avvaktas, innan nya befattningar inrättades, men att, därest av beredskapsskäl behov skulle visa sig föreligga av ifrågavarande befattningshavare, kostnaderna härför borde bestridas från förskottsanslag. Jämlikt beslut den 30 juni 1943 medgav Kungl. Maj:t att vid anstalten finge intill den 1 juli 1944 anställas ytterligare en ingenjör mot ersättning i ett för allt av 750 kronor för månad. En fastare anställningsform för denne ingenjör har nu ansetts ofrånkomlig, då båda ingenjörsbefattningarna vore lika oundgängliga för organisationens bestånd och utveckling.

Under erinran vidare om Kungl. Maj:ts medgivande nyssnämnda dag att intill den 1 juli 1944 vid anstalten anställa två kopister i lönegrad MEO 4 har därjämte föreslagits, att fastare anställningsform skulle beredas nämnda befattningshavare med hänsyn till det kvalificerade arbete, som måste fordras av dem, och då erfarenheterna visade nyttan av tillgång till civil kvinnlig yrkespersonal framför värnpliktiga.

7. *Inrättande av en förvaltningsdetalj.* Införskaffande, ordnande och handhavande av arbetsmaterial i rena förvaltningsärenden har ansetts böra uppdragas åt en särskild detalj, lydande direkt under chefen för försvarsstaben. Då annan personal inom staben icke kunde frigöras för denna uppgift och då det vore av betydelse, att samma person under en längre tid kunde handhava densamma, borde såsom chef för detaljen placeras en officer i arvodesbefattning. För att säkerställa tillräckligt kvalificerad personal borde arvodesbefattningen upptagas i löneklass Oa 14. Såsom biträde erfordrades ett kvinnligt skrivbiträde i lönegrad MEO 2.

För försvarsväsendets radioanstalt har i särskilda skrivelser räknats med en anslagshöjning av 217 000 kronor.

Vid anmälan av propositionen 1942: 210 (s. 143) förordade jag, att för *bestridandet av kassagöromålen* vid försvarsstaben och arméstaben en särskild befattning skulle inrättas för civil kassör. I avvaktan på utredning rörande löneställningen för denne befattningshavare borde, framhöll jag, tills vidare för ändamålet beräknas en pensionerad officer i löneklass Oa 11, vilken borde vara skyldig att omhänderha kassaärendena för arméstaben utan att därför erhålla särskilt arvode. Häremot gjordes icke någon erinran från riksdagens sida.

Sedan *försvarsväsendets lönenämnd* anbefallts inkomma med utredning och förslag rörande löneställningen för sagda kassörsbefattning, har nämnden i skrivelse den 19 december 1942 framhållit bland annat följande.

Enligt lönenämndens uppfattning vore de arbetsuppgifter, vilka ålåg kassaförvaltningen vid försvarsstaben, av sådan beskaffenhet, att kassaförvaltningen utan men för arbetets behöriga skötande borde kunna förestås av en civil tjänsteman med god kameral utbildning. Med hänsyn till förvaltningens storleksordning borde den befattningshavare, vilken skulle ansvara för den ekonomiska förvaltningen vid försvarsstaben, lämpligen vara en kamrerare placerad i lönegrad MEo 22. Med en definitiv inplacering i lönegrad av befattningen syntes emellertid böra anstå tills erfarenhet vunnits om de krav, som komme att ställas på tjänsten under normala fredsförhållanden.

Över förslaget ha yttranden inhämtats från chefen för försvarsstaben, arméförvaltningens civila departement, riksräkenskapsverket och militära expeditionstjänstkommittén.

Chefen för försvarsstaben har anfört, att inplaceringen i lönegrad borde ske med hänsyn till det ökade ansvar och den ökade arbetsbörda, som tillkomme under beredskap och mobilisering, om det skulle kunna undvikas, att en intendent krigsplacerades som chef för den krigskassaavdelning, som under alla förhållanden måste upprättas vid försvarsstaben under beredskapsförhållanden och mobilisering.

Arméförvaltningens civila departement har anfört, att hinder — i allt fall efter en lämplig fördelning av de redogöraren nu tillkommande arbetsuppgifterna — icke borde möta mot att kassaförvaltningen förestodes av en civil tjänsteman. Mot löneställningen hade departementet icke något att erinra. Huruvida den föreslagna anordningen borde komma till stånd redan under rådande förhållanden, kunde med hänsyn till kraven på kontinuitet dock synas tveksamt. Eventuellt kunde den önskvärda kontinuiteten tillgodoses genom att nuvarande innehavaren av redogörarebefattningen vid försvarsstaben förordnades å den nya befattningen.

Riksräkenskapsverket har anfört följande.

Jämlikt den för försvarsstaben den 5 september 1942 fastställda instruktionen (nr 800) skulle vid försvarsstaben finnas en kassaförvaltning under ledning av en redogörare. Det ålåg kassaförvaltningen att handlägga kassaärenden jämväl för arméstaben, centrala värnpliktsbyrån och arméinspektionen.

För handläggningen av vid försvarsstaben förekommande förvaltningsärenden skulle i tillämpliga delar gälla vad i för armén gällande förvaltningsföreskrifter och kassareglemente funnes stadgat, därvid vad för regementsintendent är stadgat skulle gälla för redogöraren vid försvarsstaben.

I egenskap av beslutande i kassaärenden hade redogöraren att bära ansvaret för utbetalning av avlöning, reseersättning m. m. till den vid ovan nämnda staber och institutioner tjänstgörande militära och civila personalen samt att verkställa utredningar i kamerala frågor. Såsom föredragande i förvaltningsärenden hade nämnde befattningshavare att handlägga ärenden rörande upphandlingar av bland annat möbler, övriga expenser samt för vissa övningar och kurser erforderlig materiel. I händelse av mobilisering bleve de med befattningen förenade göromålen än mer omfattande. Sålunda tillkomme vissa rena intendenturgöromål, såsom att handlägga frågor beträffande inkvartering och förplägnad för ett stort antal militära och civila tjänstemän samt värnpliktiga. Vidare ankomme det på redogöraren att verkställa de upphandlingar, som i samband med mobilisering bleve nödvändiga.

Av det anförda framginge att innehavaren av ifrågavarande befattning borde äga insikter och erfarenhet icke blott i kameral tjänst utan även i intendenturtjänst. Med hänsyn till här avsedda stabers centrala ställning i försvarsorganisationen måste det anses vara en framträdande fördel, att innehavaren av befattningen även besutte kännedom om militära förhållanden i övrigt. De krav som ställdes på befattningshavaren syntes bäst kunna fyllas av intendenturofficer eller annan officer, som genomgått militärförvaltningskurs. Därest för befattningen ej avsåges en intendenturofficer på aktiv stat, borde densamma besättas med en pensionerad officer i arvodesbefattning med angivna kvalifikationer. Ur kostnadssynpunkt ställde sig sistnämnda anordning fördelaktigast. Därest befattningen såsom redogörare skulle besättas med civil innehavare, syntes det bliva ofrånkomligt att vissa göromål, i allt fall vid mobilisering, överlättes å intendenturutbildad officer.

För den händelse befattningen såsom redogörare vid försvarsstaben m. m. komme att besättas med civil innehavare, hade riksräkenskapsverket intet att erinra mot den av försvarsväsendets lönenämnd föreslagna lönegrads-placeringen.

Militära expeditionstjänstkommittén har biträtt de synpunkter, som anförts av riksräkenskapsverket, och framhållit, att såväl ekonomiska som organisatoriska skäl talade för att befattningen liksom för närvarande bestredes av en pensionerad officer, vilken genomgått intendenturförvaltningskolan.

De inom försvarsstaben verkställda undersökningarna i syfte att rationalisera expeditionstjänsten och därmed sammanhängande verksamhet ha utvisat, att en årlig besparing av icke mindre än omkring 115 000 kronor varit möjlig att ernå. Även om denna besparing, som till övervägande delen icke påverkar beräkningen av förevarande anslag, kommer att vid övergång till fredsförhållanden delvis bortfalla, äro undersökningarna ett beaktansvärt led i åtgärderna att nedbringa kostnader av denna art och resultatet att beteckna såsom mycket gott. Mot förslaget att från försvarsstabens stat utesluta tre befattningar med arvoden motsvarande nettolön i löneklass Oa 10 samt uppföra en befattning såsom vaktmästare i lönegrad MEo 5 har jag intet att erinra.

*Departements-
chefen.*

Vid telegrafstyrelsen tjänstgör som militärassistent en major i lönegraden

Oa 4 på signaltruppernas stat, medan vid vattenfallsstyrelsen motsvarande befattning uppehålls av en pensionsavgången kapten, vilken av styrelsen åtnjuter tilläggsarvode med 4380 kronor för år. Hans sammanlagda årliga förmåner uppgå således ungefärligen till nettolön enligt löneklass Oa 10. I anslutning till det av chefen för försvarsstaben framställda förslaget förordar jag, att dessa befattningar överflyttas till försvarsstabens stat, och föreslår, att å denna stat uppföras dels en beställning som major, militärassistent, i lönegraden Oa 4, varvid signaltruppernas stat bör minskas med motsvarande beställning, dels ock en arvodesbefattning, löneklass Oa 10, för pensionerad officer. Nu utgående arvode å vattenfallsstyrelsens stat bör vid bifall härtill indragas. Jag har icke ansett mig kunna biträda förslaget om ändrad löneställning för vissa militärassistentbefattningar. Icke heller finner jag mig kunna för närvarande förorda uppförande på aktiv stat av beställningar som militärassistenter vid telegrafverkets distrikt. Jag vill anmärka, att chefen för armén framhållit, att sistnämnda beställningar icke rymmas inom ramen för 1942 års försvarsbeslut.

I avbidan på närmare erfarenheter rörande försvarsstabens arbetsuppgifter i fred kan jag icke tillstyrka utökning av försvarsstabens organisation med ännu en sektionschef.

I anslutning till ett i ämnet av försvarsberedningen framlagt förslag förordade jag vid anmälan av propositionen 1942:210, att för bestridande av kassagöromålen vid försvarsstaben och arméstaben skulle inrättas en särskild befattning för civil kassör. I avvaktan på utredning rörande löneställningen för denne befattningshavare har för ändamålet tills vidare vid försvarsstaben beräknats en pensionerad officer i löneklass Oa 11, vilken är skyldig att utan särskild ersättning jämväl omhänderhava kassagöromålen vid arméstaben. Såsom av det föregående framgår har försvarsväsendets lönenämnd numera verkställt utredning rörande löneställningen för civil kassör och i sådant hänseende förordat lönegrad MEo 22 i avbidan på erfarenheter rörande de krav, som under normala fredsförhållanden ställas på tjänsten. Arméförvaltningens civila departement har anmält tvekan, huruvida befattningen borde tillkomma under rådande förhållanden, medan riksräkenskapsverket och militära expeditionstjänstkommittén ansett, att militär befattningshavare bör svara för dessa uppgifter. För egen del anser jag, att övergång till civil innehavare av förevarande redogörartjänst icke bör ske under nuvarande förhållanden, och förordar alltså, att med frågans bedömande tills vidare skall anstå. Detta synes icke utgöra hinder för att den under någon tid prövade provisoriska organisationen av kassaförvaltningen vid försvarsstaben bibehålls. Jag finner mig således böra förorda, att en kontorsskrivare av 1. klass i lönegrad MEo 13 och ett skrivbiträde i lönegrad MEo 2 indragas samt att en regementskassörstjänst av 1. klassen i lönegrad UO 3 och en arvodesbefattning som materielredogörare i löneklass UO 7 uppföras för försvarsstaben.

Ehuru skäl föreligga för en fastare reglering av personalorganisationen vid fotoanstalten, finner jag mig icke för närvarande böra framlägga förslag

i ämnet. Jag förutsätter, att de i framställningen omförmälda befattningshavarna, en ingenjör och två kopister, även efter den 1 juli 1944 må i mån av behov kunna anställas på hittillsvarande villkor.

Med prövningen av förslaget om inrättande av en särskild förvaltningsdetalj vid försvarsstaben synes böra anstå i avbidan på erfarenheter rörande behovet under fredsförhållanden av en dylik detalj. Jag kan därför icke nu förorda försvarsstabschefens hemställan i denna del.

Vid bifall till vad i det föregående föreslagits bör den i avlöningsstaten för försvarsstaben uppförda anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän, nu förslagsvis 550 000 kronor, ökas med de 1 major i lönegraden Oa 4 och 1 regementskassör av 1. klassen i lönegraden UO 3 tillkommande förmånerna, d. v. s. med i runt tal 15 500 kronor till 565 500 kronor. Posten till arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattning bör å ena sidan minskas med belopp, motsvarande lönekostnaden för 3 befattningshavare i löneklass Oa 10 men å andra sidan ökas med motsvarande kostnad för 1 befattningshavare i löneklass Oa 10 och 1 i löneklass UO 7, d. v. s. minskas med i avrundat tal 13 000 kronor till 302 000 kronor. I posten till särskilda löneförmåner för försvarsattachéer och biträdande försvarsattachéer har, såsom av handlingarna i ärendet framgår, chefen för försvarsstaben förordat vissa ändringar, vilka jag finner mig böra biträda endast såtillvida, att jag förordar en minskning av delposten till barnbidrag med 3 000 kronor till 33 000 kronor och en höjning av posten till utomeuropeiskt tillägg med 2 000 kronor till 25 000 kronor. Posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör med hänsyn till det förut anförda höjas med lönen för 1 vaktmästare i lönegrad MEO 5 men minskas med lönerna för 1 kontorskrivare i lönegrad MEO 13 och 1 skrivbiträde i lönegrad MEO 2, d. v. s. minskas med i avrundat tal 5 000 kronor till 155 000 kronor.

Vid anmälan av propositionen 1943: 235 erinrade jag under punkten Flygtillägg m. m. (s. 135), att Kungl. Maj:t genom beslut den 4 september 1942 på framställning av chefen för försvarsstaben med tillämpning tills vidare från och med den 1 juli 1942 medgivit, att extra ordinarie och extra tjänstemän vid försvarsstabens fotoanstalt vid utförande av flygfotografering skulle äga uppbära flygtraktamente med 5—9 kronor för dag enligt i beslutet angivna grunder. Härjämte hade medgivits att, därest dessa tjänstemän vid utförande av flygfotografering drabbades av olycksfall, varav föranleddes sjukdom eller förlust av arbetsförmågan, de skulle äga under tjänstledighet till följd av olycksfallet åtnjuta flygtillägg med 150 kronor för månad räknat. Kostnaderna för dessa förmåner, vilka såvitt avsåge budgetåret 1942/43 bestritts från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter, borde, uttalade jag, under budgetåret 1943/44 bestridas från den å flygvapnets avlöningsstat uppförda anslagsposten till flygtillägg.

Från och med nästkommande budgetår torde kostnader av detta slag böra avföras från en särskild i avlöningsstaten för försvarsstaben upptagen anslagspost till flygtillägg m. m. Då för budgetåret 1942/43 för detta ända-

mål utbetalats sammanlagt 175 kronor, synes posten i fråga, vilken bör be-tecknas förslagsvis, böra uppföras med 200 kronor.

Med hänsyn till de angivna jämkningarna bör jämväl anslagsposten till rörligt tillägg minskas. För erhållande av en jämn anslagssumma beräknar jag denna post till 152 405 kronor.

Inkomstposten Pensionsmedel synes böra minskas med i avrundat tal 10 000 kronor till 210 000 kronor.

För försvarsstabens del inträder genom dessa ändringar en anslagshöj-ning med 5 000 kronor.

Beträffande min beräkning av lönekostnaderna för försvarsväsendets radio-anstalt för nästa budgetår, utmynnande i förslag till anslagshöjning med 125 000 kronor, torde få hänvisas till handlingarna i ärendet, vilka komma att till-handahållas riksdagens vederbörande utskott. Av anslagshöjningen belöpa omkring 30 000 kronor på överflyttning av kostnader från arméns mat-hållningsanslag och 65 000 kronor på merkostnader för anställande av 17 telegrafister, vilka i enlighet med vad i förenämnda proposition nr 143 anförts böra tillföras radioanstalten för nedbringande av manskapskadern vid signal-trupperna.

På grund av det anförda beräknar jag för nästa budgetår en höjning av förevarande anslag med $(5\,000 + 125\,000 =)$ 130 000 kronor till 2 845 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels å personalförteckningen för försvarsstaben under rubri-
kerna Tjänstemän å ordinarie stat, Militär personal uppföra
ytterligare 1 major, militärassistent, i lönegraden Oa 4 samt
1 regementskassör av 1. klassen i lönegraden UO 3,

dels besluta, att i avlöningsstaten för försvarsstaben skola
med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1944/45
vidtagas de ändringar, som av mig i det föregående angivits,

dels ock till Försvarsstaben: *Avlöningar* för budgetåret 1944/45
anvisa ett *förslagsanslag* av 2 845 000 kronor.

Försvarsstaben: Omkostnader, förslagsanslag.

Budgetåret 1942/43		kronor 576 000
» 1943/44		» 680 000
» 1944/45 (<i>chefens för försvarsstaben förslag</i>)		» 777 000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)		» 650 000

I anslaget ingå medel jämväl för bestridande av omkostnaderna vid för-svarsväsendets radioanstalt.

Kungl. Maj:t har i den till årets riksdag avlåtna statsverkspropositionen (fjärde huvudtiteln, punkt 11) föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Försvarsstaben: Omkostnader för budgetåret 1944/45 beräkna ett förslagsanslag av 680 000 kronor.

I sin förutberörda skrivelse den 31 augusti 1943 har *chefen för försvars-staben* framhållit att, då det nu anskaffade reservdelslagret till chiffrerings-

apparater för närvarande vore tillräckligt, i staten icke behöfde upptagas för detta ändamål för innevarande budgetår anvisade 5 000 kronor.

För fotoanstaltens verksamhet hade för löpande budgetår äskats 18 000 kronor, varav för reparation och underhåll m. m. 3 000 kronor, för försöksverksamhet 10 000 kronor och för utbildningskurser 5 000 kronor. För ändamålet hade emellertid beviljats allenast 8 000 kronor. Denna summa vore, yttrade försvarsstabschefen vidare, icke tillräcklig för att på effektivt sätt bedriva den värdefulla och krävande utbildnings- och försöksverksamheten. Anstalten representerade det organ, där fotografitjänstens senaste rön skulle omsättas för praktisk användning. Vidare skulle prövning ske av materiel. Detta krävde omfattande försök av olika slag ävensom bearbetning av resultaten. Härmed förenade kostnader beräknades under nästkommande budgetår uppgå till 18 000 kronor, innebärande en ökning med 10 000 kronor.

Beträffande anslagsäskandena för radioanstalten torde få hänvisas till handlingar, som komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

För fotoanstaltens verksamhet beräknar jag liksom för innevarande budgetår 8 000 kronor. Såsom i framställningen anförts torde medel icke behöva anvisas för uppläggande av reservdelslager. Härigenom vinnes i förhållande till löpande budgetår en besparing av 5 000 kronor. För radioanstalten beräknar jag, såsom av handlingarna i ärendet framgår, en anslagsminskning med 16 000 kronor. Departements-
chefen.

På grund av det anförda beräknar jag förevarande anslag till (680 000 — 5 000 — 16 000 =) i avrundat tal 650 000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 30 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsstaben*: Omkostnader för budgetåret 1944/45
anvisa ett *förslagsanslag* av 650 000 kronor.

ARMÉN.

Avlöningar m. m. till fast anställd personal.

Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl., *förslagsanslag*.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	64 610 800
vid genomförd organisation	»	69 429 000
Budgetåret 1942/43	»	59 450 000
» 1943/44	»	63 730 000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	70 500 000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	71 700 000

I årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 12) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1944/45 beräkna ett *förslagsanslag* av 70 000 000 kronor.

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1943 fastställt dels avlöningsstat för anslaget för budgetåret 1943/44 (se statsliggaren för nämnda budgetår, s. 91), dels ock särskilda personalförteckningar beträffande den från anslaget avlönade personalen.

I fråga om de anslags- och delposter, som ingå i nämnda avlöningsstat, torde för nästa budgetår icke böra föreslås annan ändring än att, av skäl var till jag återkommer i det följande, i avlöningsstaten bör upptagas en ny anslagspost för avlöningar till vård- och ekonomipersonal. Förslag till personalförteckningar för budgetåret 1944/45, upptagande flertalet av de beställningar och befattningar, som böra avses för olika staber, truppförband m. m., böra i vanlig ordning överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Den utökning av den från förevarande anslag avlönade personalen, som arméförvaltningen föreslagit för nästa budgetår, är i huvudsak en direkt följd av det successiva genomförandet av den av 1942 års riksdag beslutade fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter. Utan omedelbart samband härmed är det förslag till överflyttning till förevarande anslag av avlöningskostnaderna för köks- och servisbiträden vid arméns matinrättningar från arméns mathållningsanslag, som föranlett mig att föreslå upptagande i avlöningsstaten av en särskild anslagspost för avlöningar till vård- och ekonomipersonal. Arméförvaltningen har föreslagit, att under berörda anslagspost jämväl skola upptagas medel för anställande av ett antal sjukvårdsbiträden vid arméns truppförbandssjukhus.

I fråga om de viktigaste organisatoriska förändringar, som avses skola genomföras under nästa budgetår och äro av natur att påverka personalbehovet, må framhållas den fortsatta utbyggnaden av Göta pansarlivgarde, Bergslagens artilleriregemente, Stockholms luftvärnsregementes kompani på Gotland, Signalregementets kompanier i Kristianstad och Skövde samt Andra och Tredje tygkompanierna.

I likhet med vad som skett för innevarande budgetår synas i vederbörliga personalförteckningar för budgetåret 1944/45 böra upptagas alla de beställningar och befattningar, vilka beräknas skola tillsättas under budgetåret, även om viss beställning eller befattning planenligt icke skall tillsättas redan från och med budgetårets ingång. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med personalförteckningarnas fastställande eller annorledes meddela beslut om tidpunkten för nya beställningars eller befattningars tillsättande. Riksdagens bemyndigande härtill torde böra inhämtas.

Under de senaste åren ha förelegat vissa svårigheter beträffande möjligheterna att besätta samtliga de å personalförteckning uppförda kaptensbeställningarna. Med hänsyn härtill har inhämtats riksdagens medgivande att, därest ledig kaptensbeställning icke kunnat besättas med därtill kompetent beställningshavare, ett mot uppkommande vakanser svarande antal löjtnanter i stället får tillsättas. Samma anordning torde erfordras jämväl för nästa budgetår. Medgivande av denna innebörd har intagits i form av anmärkningar i vederbörlig personalförteckning.

Jag övergår härefter till behandlingen av de olika i avlöningsstaten ingå-

ende anslags- och delposterna och lämnar i anslutning därtill en redogörelse för de huvudsakliga ändringar i de för innevarande budgetår fastställda personalförteckningarna som böra vidtagas.

I förenämnda proposition nr 143 har framlagts förslag om inrättande av beställningar för långtjänstunderbefäl vid armén och kustartilleriet samt om vissa manskapsbeställningars ersättande med civila befattningar. Under återopande av vad i berörda proposition anförts rörande grunderna för manskapsstaternas sammansättning får jag beträffande för nästa budgetår föreslagna ändringar med avseende å manskapsstaterna för armén hänvisa till de upprättade förslagen till personalförteckningar.

Jag vill i detta sammanhang anmärka, att jag icke ansett mig för närvarande böra förorda vissa av överbefälhavaren i skrivelse den 6 november 1943 föreslagna ändringar i fråga om militära och civilmilitära beställningars benämning, syftande till större enhetlighet.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Generalstabskåren.

I innevarande budgetårs personalförteckning ha bland annat upptagits 1 beställning för överstelöjtnant eller major och 47 kaptensbeställningar. Enligt vid personalförteckningen fogade anmärkningar skulle emellertid förstnämnda beställning hållas vakant, intill dess försvarets sjukvårdsförvaltning organiserats, varjämte antalet kaptensbeställningar intill samma tidpunkt fick utgöra 48.

Försvarets sjukvårdsförvaltning har organiserats från och med den 1 januari 1944. Sedan emellertid chefen för armén anmält, att det med hänsyn till befälsläget vid generalstabskåren och av andra skäl vore lämpligt, att den kapten vid generalstabskåren, som dessförinnan tjänstgjort vid arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, finge fortsätta sin tjänstgöring vid sjukvårdsväsendet efter det sjukvårdsförvaltningen organiserats, har Kungl. Maj:t enligt beslut den 22 december 1943 medgivit, att jämväl efter tidpunkten för sjukvårdsförvaltningens organiserande — dock högst till och med den 30 september 1944 — kaptensbeställningarna vid generalstabskåren få bibehållas vid ett antal av 48, under det att 1 beställning vid kåren för överstelöjtnant eller major samma tid hålles vakant. Den sålunda beslutade jämkningen i personalförteckningen torde, i vad rör nästa budgetår, böra omförmälas genom en anmärkning till personalförteckningen.

Arméstaben.

I den för innevarande budgetår gällande personalförteckningen ha upptagits 9 beställningar för kaptener eller löjtnanter samt 9 beställningar för löjtnanter, alla avsedda för personal ur armén i flygtjänst. För nästa budgetår böra för sådan tjänst tillkomma 1 beställning för kapten eller löjtnant och 1 löjtnantsbeställning, varigenom antalet sådana beställningar uppbringas till det i försvarsbeslutet beräknade antalet. De nya beställningarna böra liksom de befintliga uppföras såsom arvodesbeställningar.

Militärområdena m. m.

Under denna rubrik är för närvarande redovisad följande för Karlsborg avsedda polispersonal, nämligen 1 överkonstapel i lönegraden Ca 12 och 1 konstapel i lönegraden Ca 10. Vid anmälan av propositionen 1943:235 angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1943/44 anförde jag, att enligt vad jag inhämtat från chefen för socialdepartementet inom nämnda departement föreläge förslag till omorganisation av polisväsendet i Karlsborg syftande till att den nuvarande militära poliskåren inordnades i den allmänna polisorganisationen. I avbidan på ställningstagande till detta förslag borde förenämnda beställningar vid inträffande ledighet icke återbesättas med ordinarie innehavare.

Enär frågan om organisationen av polisväsendet i Karlsborg icke ännu kunnat slutligt avgöras, bör jämväl för nästa budgetår gälla, att ifrågavarande beställningar vid inträffande ledighet icke må återbesättas med ordinarie innehavare.

Truppförbanden.

För infanteriet böra tillkomma 21 kaptener, 2 löjtnanter och 1 fanjunkare, varigenom staterna för officerare och underofficerare utom i vad avser kaptener uppbbringas till de i försvarsbeslutet för genomförd organisation beräknade.

I fråga om kavalleriet föreslås jämväl ökning av underofficerskadern till det i försvarsbeslutet beräknade antalet, innebärande en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 2 fanjunkare och 3 sergeanter. Antalet officerare har redan innevarande budgetår upptagits till samma antal som i försvarsbeslutet. Med hänsyn till den av 1943 års riksdag (proposition nr 302; riksdagens skrivelse nr 412) beslutade omorganisationen av kavalleriet — bland annat innebärande återuppsättande av det till Hälsingborg förlagda kavalleriregementet och viss minskning av den i försvarsbeslutet beräknade verksamheten vid ridskolan — har föreslagits, att till kavalleriet skulle överflyttas en ryttmästarbeställning som innevarande budgetår upptagits under ridskolan. Enär det nya regementet med hänsyn till lokalförhållandena icke torde kunna organiseras under nästa budgetår, torde härmed kunna anstå.

För pansartrupperna böra planenligt beräknas nya beställningar för 3 majorer, 8 kaptener, 2 löjtnanter, 6 fanjunkare och 10 sergeanter.

Arméförvaltningen har — med erinran att Göta pansarlivgarde enligt 1943 års riksdags beslut skall förläggas till Enköping, där intet annat truppförband finnes förlagt — föreslagit att regementet från och med nästa budgetår skall erhålla musikkår. Ehuru truppförband, som förlagts ensamma, enligt 1942 års försvarsbeslut som regel erhållit musikkårer, kan jag, under hänvisning till vad jag vid anmälan av innevarande års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, s. 10 ff.) anfört rörande svårigheten att hålla försvarskostnaderna inom den i försvarsbeslutet beräknade kostnadsramen, icke för närvarande biträda förslaget om uppsättande av musikkår jämväl vid Göta pansarlivgarde.

Vad angår artilleriets truppförband får jag erinra, att för budgetåret 1942/43 såsom en förberedelse för uppsättandet av Bergslagens artilleriregemente redovisades viss personal för regementet under andra artilleriförband. För innevarande budgetår redovisades vid Bergslagens artilleriregemente viss officers- och underofficerspersonal, medan personalen i övrigt fortfarande upptogs under övriga artilleriförband. För nästa budgetår bör en fortsatt överflyttning av personal till Bergslagens artilleriregemente äga rum, samtidigt som artilleriets personalstater med hänsyn till regementets uppsättande och artilleriets utbyggnad i övrigt icke oväsentligt utökas. Ökningen för artilleriet bör omfatta beställningar för 2 majorer — varigenom antalet sådana beställningar uppbringas till det i försvarsbeslutet beräknade — 10 kaptener, 10 styckjunkare, 7 sergenter och 1 förrådsvaktmästare.

För den beslutade musikkåren vid Bergslagens artilleriregemente böra vidare upptagas nya beställningar för 1 musikdirektör, 2 musikstyckjunkare och 3 musiksergenter jämte vissa manskapsbeställningar.

Enligt 1943 års riksdags beslut skall artilleriskjutskolan, för närvarande förlagd till Skillingaryd, överflyttas till Villingsberg, sedan vissa för skolans förläggning därstädes beslutade byggnadsarbeten fullbordats. Villingsbergsförläggningen skall jämväl utnyttjas av Bergslagens artilleriregemente. Artilleriskjutskolans förflyttning beräknas kunna äga rum våren 1945.

Chefen för armén har i skrivelse den 23 december 1943, vilken överlämnats av försvarets civilförvaltning den 21 januari 1944, framlagt vissa av artilleriskjutskolans förflyttning betingade förslag rörande personalstaterna för nästa budgetår. Förslaget avser dels meddelande av vissa bestämmelser rörande förläggningsort för artilleriskjutskolans personal — vilket lär ankomma på Kungl. Maj:t — dels överflyttning från och med nästa budgetår av 4 för artilleriskjutskolans övningskompani avsedda styckjunkarbeställningar till Svea, Wendes, Smålands och Bergslagens artilleriregementen, dels viss ytterligare överflyttning av personal från artilleriskjutskolan till Smålands och Bergslagens artilleriregementen från och med tidpunkten för skolans överflyttning, dels slutligen vissa bestämmelser rörande tillsättande av personal.

I enlighet med förslaget synes för vart och ett av nyssnämnda fyra regementen böra uppföras ytterligare en styckjunkarbeställning. För förslagets genomförande i övrigt erforderliga bestämmelser torde såvitt avser nästa budgetår kunna medelas i anmärkningsform i vederbörande personalförteckningar.

Luftvärnets personal bör planenligt utökas med beställningar för 1 major, 10 kaptener och 19 löjtnanter. Härigenom uppbringas antalet löjtnantsbeställningar till det i försvarsbeslutet beräknade.

I skrivelse den 23 december 1943 har arméchefen framlagt förslag rörande viss omorganisation och utökning av ingenjörtrupperna. Emellertid har jag i avvaktan på ytterligare utredning icke kunnat taga ställning till det sålunda framlagda förslaget. Ingenjörtruppernas personalstater böra därför — såvitt avser officerare och underofficerare — jämkas allenast på det sätt att en löjtnantsbeställning utbytes mot en kaptensbeställning. Ingen-

jörtruppernas officers- och underofficerskadrer ha därmed vunnit överensstämmelse med de i försvarsbeslutet för genomförd organisation beräknade.

För signaltruppernas del böra planenligt upptagas nya beställningar för 2 kapten, 1 löjtnant — antalet löjtnanter uppbringas därmed till det i försvarsbeslutet beräknade — 1 fanjunkare och 3 sergearter. Såsom anförts vid behandlingen av försvarsstabens avlöningsanslag bör å andra sidan från signaltruppernas stat till försvarsstabens personalförteckning överföras en majorsbeställning, som avsetts för telegrafstyrelsens militärbyrå.

Trängtrupperna böra planenligt tillföras nya beställningar för 2 kapten, 11 löjtnanter, 6 fanjunkare och 6 sergearter. Å andra sidan bör med hänsyn till organisationen av försvarets sjukvårdsförvaltning antalet majorsbeställningar minskas med 1, vilken utbytt mot beställning för överstelöjtnant eller major.

I detta sammanhang får jag upptaga till behandling frågan om löneställningen för avdelningschefen vid arméinspektionens trängavdelning, vilken fråga upprepade gånger varit föremål för statsmakternas prövning.

Sedan arméförvaltningen framställt förslag om uppflyttning av ifrågavarande beställning från lönegraden Oa 6 till lönegraden Ob 1, fann jag vid anmälan av propositionen 1943: 235 skäl icke föreligga att i detta avseende göra avsteg från vad vid 1942 års försvarsbeslut förutsatts. I anledning av motionsvis framställda yrkanden om uppflyttning av beställningen till lönegraden Ob 1 uttalade riksdagen i sin skrivelse 1943: 321, att riksdagen funnit vissa skäl vara anförda därför, bland andra den omständigheten att avdelningschefen vore personalkårchef, men att riksdagen icke ansett sig för det dåvarande mot mitt ställningstagande i samma ärende böra besluta om beställningens hänförande till högre lönegrad. Riksdagen hade emellertid förutsatt, att frågan ånyo skulle bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har arméförvaltningen ånyo framfört förslag om beställningens uppflyttning till högre lönegrad, varvid bland annat framhållits, att inspektören för underhållstrupperna med hänsyn till framtida placeringsmöjligheter ansåge det vara av synnerlig vikt, att placeringen som chef för trängavdelningen innebure en klar befordran även i lönehänseende.

Frågan om arméledningens organisation synes böra på grundval av vunna erfarenheter inom en nära framtid bli föremål för ytterligare överväganden. Med hänsyn härtill och med beaktande jämväl av de riktlinjer för årets budgetarbete, som angivits i statsverkspropositionen, finner jag mig fortfarande förhindrad tillstyrka, att befattningen såsom avdelningschef vid arméinspektionens trängavdelning uppflyttas i högre lönegrad. Jag vill i detta sammanhang erinra om att lönegraden Ob 1 principiellt bör avses för chefer för större truppförband och icke för beställningshavare i stabstjänst.

Fältygkåren.

I propositionen 1942: 210 anslöt jag mig i princip till ett av 1941 års försvarsutredning framlagt förslag att arméns tygpersoneal skulle uppdelas på

tre olika personalkårer, nämligen fälttygkåren, arméingenjörkåren och tygstaten. Jag ansåg emellertid ytterligare utredning erforderlig innan ställning kunde tagas till frågan om arméingenjörkårens sammansättning, varför för budgetåret 1942/43 behovet av ingenjörspersonal — utöver befintliga ordinarie tygingenjörer — borde tillgodoses genom anställande av tillfälliga befattningshavare. Jag föreslog, att för nämnda budgetår den militära personalen och av den civilmilitära de ordinarie tygingenjörerna skulle upptagas under fälttygkåren samt övrig civilmilitär personal under tygstaten.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 5 juni 1942 bemyndigat chefen för försvarsdepartementet att utse utredningsmän att inom departementet biträda med utredning rörande utnyttjandet av ingenjörtekniskt utbildad personal inom försvarsväsendet och därmed sammanhängande frågor ävensom avgiva det förslag, vartill utredningen kan föranleda, tillkallade jag med stöd av nämnda bemyndigande den 30 juni 1942 fem utredningsmän. Utredningsmännen, vilka antagit benämningen försvarsväsendets ingenjörutredning, framlade i skrivelse den 26 februari 1943 förslag till vissa provisoriska åtgärder för ordnande av anställningsförhållandena för viss ingenjörspersonal inom försvarsväsendet. På grundval av ingenjörutredningens förslag ha från och med innevarande budgetår inrättats ett antal extra ordinarie ingenjörsbefattningar vid armén.

Försvarsväsendets ingenjörutredning har ännu icke slutfört sitt utredningsarbete, och ifrågavarande organisationsspörsmål måste således jämväl för nästa budgetår lösas efter provisoriska linjer. För fälttygkåren böra i enlighet härmed upptagas allenast sådana nya beställningar, som nödvändigt betingas av organisatoriska förändringar som fastställts i försvarsbeslutet. Den personalökning, som erfordras för tygtruppernas uppsättande, har beräknats till 1 fanjunkare och 4 sergenter.

I enlighet med 1942 års försvarsbeslut har inom armén inrättats en tygförvaltningsskola med uppgift att bibringa arméns fast anställda personal utbildning i tygförvaltningstjänst m. m. 1941 års försvarsutredning beräknade den för skolan erforderliga personalen till 1 major såsom chef och 1 kapten såsom adjutant och lärare, båda på fälttygkårens stat, samt vidare 1 arméingenjör vid arméingenjörkåren ävensom 1 expeditionsunderofficer och 1 skrivbiträde.

Vid anmälan av propositionen 1942: 210 framhöll jag emellertid, att frågan om skolans lärarpersonal och organisation i övrigt icke syntes böra avgöras, förrän resultatet av utredningen rörande den ingenjörtekniska organisationen inom försvarsväsendet föreläge. Såsom chef för skolan beräknade jag dock en major vid fälttygkåren. Övrig personal förutsattes skola kommenderas från staber och truppförband.

I skrivelse till arméförvaltningen har arméstabschefen nu anfört bland annat följande.

Undervisningen vid tygförvaltningsskolan hade nu pågått under så lång tid, att erfarenheter vunnits rörande skolans lämpliga organisation samt för densamma erforderlig lärarpersonal. Att i avvaktan på resultatet av den på-

gående ingenjörutredningen uppskjuta lösandet av frågan om skolans organisation skulle på ett betänkligt sätt äventyra utbildningen av skilda personal-kategorier i tygtjänstens olika grenar.

Då verksamheten vid skolan icke syntes kunna komma att påverkas av ingenjörutredningens förslag, vore det lämpligt att redan nu föreslå viss för skolan oundgängligen erforderlig personal. Därvid borde tillkomma 1 kapten (Oa 3) på fälttygkårens stat avsedd såsom adjutant och lärare samt 1 ingenjör (MEo 24) avsedd såsom chef för undervisningsverkstäderna, lärare i grundläggande verkstadstjänst, verktygs- och maskinlära, metallurgi m. m. för till tygförvaltningsskolan förlagda kurser.

Behovet av skrivbiträden i lönegrad MEo 2 hade av försvarsutredningen beräknats till 1. I gällande personalförteckning funnes för Första tygkompaniet uppförda 3 skrivbiträden. Av dessa vore 1 avsett för tygförvaltningsskolan. Erfarenheten visade emellertid, att tygförvaltningsskolan hade behov av 2 kontors- eller skrivbiträden. Vidare föreläge behov av 1 vaktmästare i lönegrad MEo 5 för tillsyn och vård av skolans undervisningsmateriel samt såsom biträde åt lärarpersonalen.

Vid skolan föreläge slutligen behov av instruktörspersonal och arbetsförmän utöver vad som i nuvarande läge kunde kommenderas från tygstaten. Detta personalbehov syntes tills vidare kunna tillgodoses genom anställande av extra tjänstemän.

Arméförvaltningen har anslutit sig till vad arméstabschefen sålunda anfört och har alltså såvitt avser fälttygkåren föreslagit en utökning — utöver vad i det föregående anförts — med 1 kapten.

För egen del anser jag fortfarande, att ingenjörutredningens betänkande bör avvaktas innan skolan tillföres ytterligare ordinarie personal. Däremot har jag intet att erinra mot att såsom lärare anställas en ingenjör i lönegraden MEo 24 och ej heller mot inrättande av en befattning i lönegraden MEo 5 för en vaktmästare med av arméstabschefen angivna uppgifter. Med förstärkning av skrivpersonalen vid skolan torde tills vidare kunna anstå.

Arméförvaltningen har upptagit till förnyad prövning den vid 1943 års riksdag behandlade frågan om löneställningen för fälttygmästaren, för närvarande placerad i lönegraden Oa 6. I anledning av ett motionsvis framfört yrkande om beställningens hänförande till lönegraden Ob 2 anförde riksdagen i sin skrivelse 1943: 321, att enligt riksdagens uppfattning skäl möjligen kunde vara för handen att uppflytta beställningen till lönegraden Ob 1. Riksdagen hade emellertid icke ansett sig böra taga ställning till spörsmålet därom, innan detsamma först varit föremål för närmare övervägande av Kungl. Maj:t.

Arméförvaltningen har nu föreslagit, att fälttygmästaren skall uppflyttas till lönegraden Ob 1, varvid åberopats — förutom riksdagens uttalande — den arbetsbörda och det tjänsteansvar, som åvilar ifrågavarande befattningshavare.

Med hänsyn till vad i det föregående anförts rörande tillämpningen av lönegraden Ob 1 ävensom till riktlinjerna för årets budgetarbete anser jag mig icke kunna tillstyrka det sålunda framlagda löneregleringsförslaget.

I avvaktan på ingenjörutredningens förslag har jag icke heller kunnat tillstyrka ett av chefen för armén, efter framställning från personalhåll, fram-

lagt förslag om uppförande på fälttygkårens stat av ett antal beställningar för tygförvaltare vid truppförbanden.

Å arméns personalförteckning för ordinarie tjänstemän för budgetåret 1941/42 funnos under fälttygkåren uppförda tre beställningar i lönegraden Oa 6, avsedda för befattningarna såsom styresmän vid arméförvaltningens tygdepartements dåvarande tre fabriker, ammunitionsfabriken, Karl Gustafs stads gevärsfaktori och Åkers krutbruk. Ledningen av dessa handhaves numera av försvarets fabriksstyrelse. Såsom framgår av mitt anförande till statsrådsprotokollet vid anmälan av propositionen 1942: 266 (s. 52 f.) bör personal vid sådana fabriker, som äro underställda annan än militär myndighet, principiellt icke uppföras på militär eller civilmilitär stat. I avvaktan på beslut i fråga om den framtida driftsformen m. m. för bland andra förenämnda fabriker borde, anförde jag, vid fabrikerna tjänstgörande militär och civilmilitär personal övergångsvis hänföras till fälttygkåren respektive tygstaten. Därest de dåvarande innehavarna av ifrågakvarande befattningar icke disponerades för fabrikernas räkning, borde de i stället tagas i anspråk för andra arbetsuppgifter, vilka i allmänhet ankomme på sådan personal. Vid ledighet å tjänsterna borde dessa icke uppehållas medelst förordnande. För att möjliggöra en övergång till ett nytt system beträffande chefsbefattningarna vid ifrågakvarande fabriker föreslog jag, att de å den för budgetåret 1941/42 fastställda personalförteckningen upptagna styresmannabefattningarna i stället uppfördes å förteckningen för budgetåret 1942/43 såsom överstebeställningar vid fälttygkåren, varvid det förutsattes skola ligga i Kungl. Maj:ts hand att vid uppkommande ledighet å de för ammunitionsfabriken och Karl Gustafs stads gevärsfaktori avsedda beställningarna besluta, huruvida beställningarna skulle återbesättas eller vakanssättas. Såsom överingenjör och chef för Åkers krutbruk hade redan förordnats en person utom fälttygkårens stat.

Vad sålunda föreslagits föranledde ingen erinran från riksdagens sida. I anslutning till de grunder som jag sålunda gav uttryck för ha jämväl för ledningen av de andra två fabrikerna inrättats befattningar såsom överingenjörer, tillika chefer, till en början förenade med arvoden.

Å befattningen som överingenjör och chef vid gevärsfaktoriets förordnades en av överstarna vid fälttygkåren. Å befattningen som överingenjör och chef för ammunitionsfabrikens avdelning i Karlsborg förordnades en regements-officer vid fälttygkåren, som tidigare tjänstgjort som arbetsofficer vid avdelningen. Båda beställningshavarna bereddes tjänstledighet från sina beställningar vid fälttygkåren under tiden för förordnandena.

Under budgetåret 1942/43 avgick en överste vid fälttygkåren — styresman vid ammunitionsfabriken — med pension. Beställningen återbesattes icke. I stället tillsatte Kungl. Maj:t en överstelöjtnantsbeställning vid fälttygkåren.

Vid anmälan av propositionen 1943: 235 anförde jag i förevarande fråga, att i och med tillkomsten av nyssnämnda överingenjörsbefattningar de båda å fälttygkårens stat uppförda, för styresmännen avsedda överstebeställningarna icke längre erfordrades. Emellertid förordade jag, att en av de båda

överstebeställningarna liksom även den beställning, vars innehavare förordnats som överingenjör vid ammunitionsfabrikens avdelning i Karlsborg, tills vidare under innehavarnas tjänstledighet skulle bibehållas å personalförteckningen, varvid jag förutsatte, att förordnande att under innehavarnas tjänstledighet uppehålla beställningarna icke skulle meddelas. Den vakanta överstebeställningen syntes böra avföras från personalförteckningen. I stället borde uppföras en överstelöjtnantsbeställning. Vad sålunda anförts föranledde icke erinran från riksdagens sida.

1943 års riksdags beslut rörande fabriksverkets organisation innebär bland annat, att förenämnda överingenjörsbefattningar, vilka som nämnts förut varit förenade med arvoden, uppförts å C-planen i civila avlöningsreglementet, varvid löneställningen bestämts till högst lönegraden C 8. Av de båda fälttygkåren tillhörande beställningshavare, som tidigare förordnats att upprätthålla sådana befattningar, innehar översten förordnande tills vidare, medan den andre beställningshavaren förordnats i sin befattning på viss tid och därmed frånträtt sin beställning på aktiv stat vid fälttygkåren. Denna är alltså numera vakant. I avvaktan på slutligt ställningstagande till frågan om fälttygkårens organisation och omfattning lärer beställningen fortfarande böra kvarstå på personalförteckningen, varvid dock föreskrift bör meddelas, att densamma icke må återbesättas vare sig med ordinarie innehavare eller på förordnande.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har antalet beställningar vid fälttygkåren i lönegraden Oa 6 — bortsett från fälttygmästarens beställning — under de senaste åren minskats från tre till två, varjämte på grund av meddelad föreskrift gäller, att endast en av beställningarna för närvarande må vara besatt. Samtidigt har antalet beställningar i de lägre lönegraderna ökats. Detta förhållande har medfört, att befodringsläget inom fälttygkåren blivit mycket ogynnsamt. I avvaktan på ingenjörutredningens förslag anser jag visserligen, att med definitiva ändringar av fälttygkårens sammansättning för närvarande bör anstå. Utan att frågans slutliga prövning föregripes synes emellertid nu böra vidtagas den jämkningen i de nyssberörda bestämmelserna, att hinder ej längre möter för vikariatsförordnande på den överstebeställning, som innehas av överingenjören vid gevärsfaktoret. Enär någon utökning av fälttygkårens personal icke bör äga rum, bör emellertid föreskrift meddelas därom, att en beställning i lägre lönegrad vid inträffande ledighet på grund av förordnande i högre lönegrad icke må uppehållas på förordnande.

Tygstaten.

Sedan vid 1943 års riksdag motionsvis föreslagits, att de å personalförteckningen för ordinarie tjänstemän vid tygstaten upptagna båda departementsskrivarbeställningarna i lönegraden Ca 17 måtte utbytas mot beställningar såsom tygförvaltare av 1. klassen i lönegraden Ca 18, bemyndigade riksdagen i sin skrivelse nr 321 Kungl. Maj:t att, därest så befunes ändamålsenligt, vidtaga erforderlig jämkning i personalförteckningen för tillgodoseende av motionens syfte. Efter framställ-

ning av fälttygmästaren har Kungl. Maj:t sedermera enligt beslut den 22 oktober 1943 förordnat, att ifrågavarande 2 departementsskrivarbeställningar från och med den 1 januari 1944 skulle utbytas mot 2 beställningar för tygförvaltare av 1. klassen. Vad sålunda beslutats har beaktats vid upprättande av förenämnda förslag till personalförteckningar.

I övrigt beräknar jag en planenlig utökning av tygstaten med beställningar för 1 tygverkmästare av 1. klassen, 2 tygförvaltare av 2. klassen, 7 tygverkmästare av 2. klassen, 5 tyghantverkare av 1. klassen och 13 tyghantverkare av 2. klassen.

Å personalförteckningen för innevarande budgetår finnas under rubriken Vid försvarets fabriksverk uppförda beställningar för 4 tygförvaltare av 1. klassen, 9 tygverkmästare av 1. klassen och 3 tygverkmästare av 2. klassen. Enligt meddelad föreskrift skall vid uppkommande ledighet å dessa befattningar frågan om deras återbesättande underställas Kungl. Maj:ts prövning. Enär innehavaren av en av beställningarna såsom tygförvaltare av 1. klassen numera avgått, kan antalet beställningar i ifrågavarande lönegrad minskas från 4 till 3. Avlöningsförmånerna för ifrågavarande personal synas böra bestridas av driftmedel, varför förevarande anslagspost kan nedräknas med motsvarande belopp. Jag återkommer härtill vid beräkningen av medelsbehovet under anslagsposten för nästa budgetår.

Såsom vid behandlingen av krigsmaterielverkets avlöningsanslag anförts bör den vid krigsmaterielverkets förråd tjänstgörande, tygstaten tillhörande personalen i mån av avgång eller omplacering till befattningar utom krigsmaterielverket avvecklas. Ifrågavarande personal synes vid sådant förhållande lämpligen, i likhet med den vid fabriksverket tjänstgörande personalen, böra uppföras under särskild rubrik i personalförteckningen. Föreskrift bör meddelas om att vid uppkommande ledighet å ifrågavarande befattningar frågan om deras återbesättande skall underställas Kungl. Maj:ts prövning. Med hänsyn till den förändring med avseende å tygstatens struktur, som skulle uppkomma, därest de för krigsmaterielverket avsedda beställningarna vakantsättas, synes det icke uteslutet, att en viss jämkning av de i 1942 års försvarsbeslut fastställda grunderna för beställningarnas fördelning mellan olika lönegrader bör ske. Till denna fråga kan jag dock icke nu taga ställning.

Fortifikationskåren.

Sedan 1941 års försvarsutredning föreslagit viss utökning av fortifikationskåren, framhöll jag vid anmälan av propositionen 1942: 210, att med sådana förändringar, som sammanhänge med det ökade personalbehovet inom den centrala förvaltningstjänsten, borde anstå intill dess 1941 års militära förvaltningsutredning slutfört sitt uppdrag och personalbehovet bättre kunde överblickas. Frågan om fortifikationskårens framtida sammansättning ägde jämväl, anförde jag, ett nära samband med problemet om den civiltekniska sakkunskapens utnyttjande inom försvarsorganisationen. Jag förklarade mig därför icke beredd att för det dåvarande framlägga förslag om en mera avsevärd utökning av fortifikationskåren. För budgetåret 1942/43 föreslog jag

en utökning med 6 majorer eller kaptener, avsedda såsom fortifikations-officerare vid militärbefälsstaberna, 1 fanjunkare samt 1 sergeant. Vad sålunda föreslagits blev av riksdagen bifallet.

I sin skrivelse rörande medelsbehovet för innevarande budgetår föreslog arméförvaltningen dels utökning av fortifikationskåren med 3 beställningar för kaptener eller löjtnanter och 1 sergeantsbeställning, dels ock viss löne-reglering inom kårens befintliga kadrer, innebärande utbyte av 1 överste-löjtnants- och 1 majorsbeställning mot beställningar för överste eller överste-löjtnant respektive överstelöjtnant eller major ävensom utbyte av 2 sergeants-beställningar mot beställningar för fanjunkare.

Vid anmälan av denna fråga i propositionen 1943:235 anförde jag, att jag i avbidan på ingenjörutredningens förslag ansåge mig icke kunna biträda arméförvaltningens framställning i vidare mån än att jag förordade, att fortifikationskåren utökades med 3 beställningar för kaptener eller löjtnanter samt med 1 sergeantsbeställning.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har arméförvaltningen återkommit till frågan om en löne reglering inom fortifikationskåren och i sådant hänseende gjort samma framställning som föregående år.

I avbidan på försvarsväsendets ingenjörutrednings förslag finner jag mig emellertid fortfarande icke kunna tillstyrka arméförvaltningens förslag.

Intendenturkåren.

Vid anmälan av propositionen 1942:210 framhöll jag beträffande intendenturkåren, att med sådana förändringar, som sammanhänge med ett ökat personalbehov vid arméförvaltningens intendenturdepartement, borde anstå intill dess 1941 års militära förvaltningsutredning slutfört sitt uppdrag och behovet sålunda kunde slutgiltigt överblickas. I övrigt hade jag ingen erinran att framställa mot de kalkyler 1941 års försvarsutredning framlagt beträffande personalbehovet vid kåren, varför jag förordade en utökning av kåren inom viss i propositionen angiven ram. Jag förutsatte emellertid att, såsom en följd av förvaltningsutredningen, ändringar framdeles sannolikt bleve påkallade i vad rörde den vid arméförvaltningens intendenturdepartement tjänstgörande personalen. I samband därmed syntes frågan om befordringsförhållandena vid kåren böra uppmärksammas.

Sedan vid 1943 års riksdag på grundval av förvaltningsutredningens förslag beslutats omorganisation av den centrala förvaltningsorganisationen inom försvaret, upptogs efter därom i propositionen 1943:235 framlagt förslag å intendenturkårens stat — förutom vissa av arméorganisationens utbyggnad betingade nya beställningar — 3 kaptensbeställningar, avsedda för arméförvaltningens intendenturavdelning enligt dess nya organisation.

I skrivelse till arméförvaltningen har arméstabschefen — under erinran om vad som anförts i propositionen 1942:210 rörande frågan om befordringsförhållandena vid kåren — anfört följande.

Vid intendenturkåren vore relationen mellan kaptener och regements-officerare samt inom regementsofficersgraderna mellan majorer och högre

regementsofficerare något sämre än vid övriga personalkårer. Det syntes därför lämpligt att åstadkomma justering av befodringsförhållandena genom att minska antalet kaptener och öka antalet regementsofficerare. Detta borde tillgå på följande sätt. Enligt 1942 års försvarsbeslut skulle vid vardera arméstaben och arméinspektionens centralavdelning finnas en kapten vid intendenturkåren. Erfarenheten hade emellertid visat, att intendenturären-dena i dessa instanser till undvikande av dubbelarbete borde handläggas av en för desamma gemensam befattningshavare. Nämnda båda kaptensbeställningar borde därför utbytas mot en beställning för överstelöjtnant eller major. Då det vidare vore önskvärt att för tjänstgöring vid intendenturdepartementet kunna bevara kontinuitet i tjänsten, syntes det lämpligt att införa en ny beställning i alternativ lönegrad Oa 6 eller Oa 5. Samtidigt borde ytterligare en kaptensbeställning bortgå.

Befodringsmöjligheterna inom intendenturkårens underofficersgrad borde likaledes justeras. Kåren hade för närvarande 8 fanjunkare och 15 sergeanter. Förhållandet mellan antalet fanjunkare och antalet sergeanter vore sämre än vid truppförbanden i allmänhet. Bättre likhet med andra personalkårer skulle erhållas, om relationen ändrades till 9 fanjunkare — 14 sergeanter.

Arméförvaltningen, som anslutit sig till vad sålunda anförts, har därjämte framhållit, att intendenturkåren planenligt borde tillföras 1 ny majorsbeställning.

För egen del vill jag framhålla, att det ur rekryteringssynpunkt synes önskvärt med en viss jämkning av förhållandet mellan högre och lägre beställningshavare vid intendenturkåren. Självfallet måste härvid tillses, att lönesättningen å de olika befattningarna ansluter sig till de arbetsuppgifter och det ansvar, som åvila respektive befattningshavare. Det av arméstabschefen framlagda förslaget om utbytande av de två kaptener, som avsetts för tjänstgöring vid arméstaben och arméinspektionens centralavdelning, mot en regementsofficer kan jag ur dessa synpunkter i princip biträda. Förutom en viss besparing i avlöningskostnader torde därmed kunna vinnas en effektivisering av arbetet inom arméledningen. Den andra av arméstabschefen föreslagna åtgärden i förenämnda syfte innebär, att en kaptensbeställning skulle utbytas mot en beställning för överste eller överstelöjtnant. Samtidigt föreslås inrättande av en i försvarsbeslutet förutsatt ny majorsbeställning, som enligt vad jag inhämtat avses för tjänstgöring vid arméförvaltningens intendenturavdelnings centralbyrå. Den nya beställningen för överste eller överstelöjtnant skulle jämväl avses för arméförvaltningens intendenturavdelning, där det enligt uppgift föreligger behov av en särskild regementsofficer för kvalificerade utredningsuppdrag m. m. direkt under generalintendenten. Av inhämtade uppgifter synes mig framgå, att en förstärkning av arbetskraften å arméförvaltningens intendenturavdelnings centralbyrå med en kvalificerad intendenturofficer är erforderlig. Chefen för ifrågavarande byrå tjänstgör samtidigt som chef för arméinspektionens intendenturavdelning och tages därför i betydande omfattning i anspråk för arbete utanför arméförvaltningen. Jag har därför intet att erinra mot att en ny regementsofficersbeställning i enlighet med vad som förutsatts i försvarsbeslutet upptages å intendenturkårens stat fr. o. m. nästa budgetår. I avbidan på närmare erfarenheter rörande arbetets omfattning å arméförvaltningens intendenturavdel-

ning efter den verkställda omorganisationen finner jag mig däremot icke kunna för närvarande tillstyrka förslaget om utbyte av en kaptensbeställning mot en beställning för överste eller överstelöjtnant. Av de två nya regements-officersbeställningar, som i enlighet med det anförda böra uppföras å personalförteckningen för nästa budgetår, synes den ena böra avses för överstelöjtnant och den andra för major. Mot förslaget om utbytande av en sergeantsbeställning mot beställning för fanjunkare har jag intet att erinra.

Intendenturkårens stat bör i enlighet med det anförda utökas med beställningar för 1 överstelöjtnant, 1 major och 1 fanjunkare men skall å andra sidan minskas med 2 kaptensbeställningar och 1 sergeantsbeställning.

Fältläkarkåren.

Sedan försvarets sjukvårdsförvaltning numera organiserats, kunna de å personalförteckningen uppförda beställningarna för generalfältläkare och överfältläkare utgå, varjämte antalet beställningar för regementsläkare minskas med 1 till 40.

Fältveterinärkåren.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har arméförvaltningen på anförda skäl föreslagit, att överfältveterinären skall i lönehänseende uppflyttas från lönegraden Ca 30 till lönegraden Cb 1, medan i övrigt icke föreslagits ändring i den för innevarande budgetår gällande personalförteckningen. Sedermera har svenska militärveterinärsällskapet i skrivelse den 16 september 1943 gjort framställning om lönereglering för fältveterinärkåren i syfte att vinna jämställighet i lönehänseende med militärläkarna. Emellertid kan jag, bland annat med hänsyn till vad tidigare anförts beträffande riktlinjerna för årets budgetarbete, icke tillstyrka den föreslagna löneregleringen för fältveterinärkårens personal.

Vissa utbildningsanstalter.

Sedan befattningen som rektor för försvarets läroverk numera tillsatts och därå förordnats studierektorn vid arméns underofficersskola, kan sistnämnda befattning avföras ur personalförteckningen.

Såsom anförts vid behandlingen av artilleriets personalstater bör den för artilleriskjutskolan avsedda personalen minskas med 4 styckjunkare.

Arméhundväsendet.

Chefen för arméstaben har framhållit, att befattningen såsom chef för arméhundskolan, för vilken nu avses en beställning såsom kapten eller ryttmästare, krävde särskild fallenhet och en långt driven specialisering, vilket medförde, att endast ett begränsat antal officerare lämpade sig för densamma. Det vore därför önskvärt att under relativt lång tid kunna behålla lämplig beställningshavare i befattningen. För att säkerställa en god rekrytering och bevara kontinuitet i tjänsteutövningen borde sålunda möjlighet föreligga för chefen för arméhundskolan att i innehavande befattning nå regementsofficersbefordran. För befattningen borde alltså upptagas en beställning för alternativt major eller kapten (ryttmästare). Arméförvaltningen har anslutit sig till vad sålunda anförts.

Ehuru vissa skäl sålunda tala för bestämmande av alternativa lönegrader för chefen för arméhundskolan, anser jag mig icke böra frångå den i försvarsbeslutet beräknade löneställningen för ifrågavarande befattningshavare.

Till löner för den å personalförteckningen upptagna personalen skulle, därest samtliga å förteckningen uppförda beställningar komme att vara besatta under hela budgetåret 1944/45, med tillämpning av sedvanliga beräkningsgrunder erfordras ett belopp av 46 300 000 kronor. Emellertid torde åtskilliga nytillkommande beställningar icke komma att tillsättas redan från budgetårets början. Vidare kan man räkna med att en del beställningar med hänsyn till rekryteringssvårigheter komma att under någon del av året vara vakanta. Såsom anförts under rubriken Tygstaten böra vidare frånräknas kostnaderna för avlöningar till viss för försvarets fabriksverk avsedd personal. Slutligen torde de verkliga lönekostnaderna för personalen bliva lägre än de beräknade av den anledningen, att åtskilliga nytillkommande beställningshavare under budgetåret komma att åtnjuta lön enligt lägsta löneklassen i vederbörlig lönegrad. Med hänsyn till vad sålunda anförts torde anslagsbelastningen för löner enligt löneplan komma att icke oväsentligt understiga enligt förutnämnda grunder beräknade belopp. Jag uppskattar de verkliga lönekostnaderna till ett belopp av 45 500 000 kronor.

Från anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän utgå förutom lön enligt löneplan vissa i lönereglementena omförmälda fasta lönetillägg och särskilda ersättningar. Dessa förmåner kunna beräknas draga en kostnad av omkring 900 000 kronor.

För den i personalförteckningen upptagna ordinarie personalen erfordras i enlighet härmed ($45\,500\,000 + 900\,000 =$) 46 400 000 kronor (nu 43 400 000 kronor).

I detta sammanhang torde jag få beröra frågan om avlöningsförmånerna för underofficerare och underbefäl på aktiv stat, som kommenderas till officersutbildning. Enligt gällande bestämmelser uppbär sådan beställningshavare under kommanderingen — med avstående av de med beställningen förenade löneförmånerna — värnpliktigs avlöning, såframt ej Kungl. Maj:t för särskilt fall med hänsyn till föreliggande försörjningsplikt annorlunda förordnar. Enär emellertid hänsyn i förevarande avseende bör kunna tagas jämväl till andra ekonomiska förhållanden, främst skattebörd, förutsätter jag, att Kungl. Maj:t skall äga medgiva, att beställningshavare som här avses med hänsyn till skattebörd eller av annan av särskilda omständigheter betingad skuldbörda må helt, delvis eller för viss begränsad tid bibehålla de med beställningen å aktiv stat förenade löneförmånerna. Vad nu anförts bör äga motsvarande tillämpning inom marinen och flygvapnet.

Vid behandlingen av motsvarande anslagspost i propositionen 1942: 266 framhöll jag, att det syntes vara att förvänta att ett fyllande av personalkadrerna komme att bliva förenat med svårigheter. I den mån så oundgängligen erfordrades borde därför få tillgripas i huvudsak samma utvägar i fråga om rekryteringen, som tillämpats vid genomförandet av de i propositionerna 1940 I: 275 och 1941: 155 föreslagna och av riksdagen beslutade kaderökning-

arna. För dessa åtgärder har lämnats en sammanfattande redogörelse i förstnämnda proposition. Jämväl för innevarande budgetår ha i viss utsträckning tillämpats sådana särskilda rekryteringsvägar. Jag anser mig böra föreslå, att jämväl beträffande den för nästa budgetår föreslagna kaderökningen Kungl. Maj:t skall äga besluta om dylika åtgärder.

I samband med genomförandet av de åren 1940—1943 beslutade kaderökningarna uppkommo vissa spörsmål, berörande såväl armén som marinen och flygvapnet, rörande löneställningen för den personal, som vid kadrernas fyllande avsågs att överflyttas till beställning på aktiv stat. I propositionerna 1941: 33 och 155, 1942: 266 och 1943: 235 underställdes frågan riksdagens prövning, därvid Kungl. Maj:t begärde riksdagens bemyndigande att i enlighet med vissa i förstnämnda propositioner angivna grunder utfärda bestämmelser om placering i löneklass och beräkning av tid för uppflyttning i högre löneklass för personal, som i anslutning till 1940—1943 års lagtima riksdagens beslut om befälskadrearnas utökning överförts från övergångsstat, reservstat och reserv till officers- och underofficersbeställningar på aktiv stat vid försvarsväsendet. Förslaget innebar, att generella bestämmelser skulle kunna av Kungl. Maj:t utfärdas, syftande till att sålunda överflyttad beställningshavare — där han icke erhållit lägsta tjänsteställningen bland lönegraden tillhörande beställningshavare vid samma förband, personalkår etc. — i fråga om löneklass och beräkning av tid för uppflyttning i högre löneklass likställdes med närmast efter honom i tjänsteställning stående, förut aktiv stat tillhörande beställningshavare inom lönegraden. Riksdagen lämnade de begärda bemyndigandena.

Enahanda bemyndigande torde böra utverkas i fråga om den personal vid de tre försvarsgrenarna, som kan komma att överflyttas till aktiv stat i samband med tillsättandet av de under budgetåret 1944/45 nytillkommande officers- och underofficersbeställningarna.

2. Avlöningar till personal å avgångsstat.

Från och med innevarande budgetår ha å försvarsgrenarnas avlöningsstater upptagits särskilda anslagsposter för avlöningar till personal å avgångsstat och disponibilitetsstat. Den under arméns avlöningsanslag för innevarande budgetår upptagna anslagsposten till avlöningar till personal å avgångsstat utgör 175 000 kronor.

Enär det icke är möjligt att nu beräkna i vilken omfattning personal kan komma att vara överförd till avgångs- respektive disponibilitetsstat under nästa budgetår, synes såsom utgångspunkt för beräkningen av medelsbehovet för avlöningar till sådan personal böra tagas de beräknade kostnaderna för avlöningar till de beställningshavare, som enligt hittills meddelade beslut överförts å avgångs- respektive disponibilitetsstat och kunna beräknas där kvarbliva under nästa budgetår. Enligt från civilförvaltningen inhämtade uppgifter kunna ifrågavarande kostnader såvitt avser avgångsstaten — om hänsyn tages till att vissa av dessa beställningshavare förordnats å för pensionerad personal avsedda arvodesbefattningar och deras avlöning alltså belastar förevarande anslagspost allenast i den mån den överstiger arvodesbeloppen — uppskattas till i runt tal 50 000 kronor. Jag föreslår därför, att

anslagsposten till avlöningar till personal å avgångsstat för budgetåret 1944/45 upptages med ett belopp av förslagsvis 50 000 kronor.

3. Avlöningar till personal å disponibilitetsstat.

Hittills har icke någon beställningshavare överförs till disponibilitetsstat. Med tillämpande av de grunder jag utgått från vid beräkningen av nästföregående anslagspost föreslår jag, att anslagsposten till avlöningar till personal å disponibilitetsstat, nu 50 000 kronor, nedsättes till ett allenast formellt belopp av 100 kronor.

4. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattning.

I propositionen 1942: 210 förordade jag ett nytt arvodessystem för pensionerad personal i arvodesbefattning. I propositionen 1942: 266 framlades närmare förslag till arvodesgrunder och rörande övergången till det nya systemet. Riksdagen fann icke anledning till erinran mot vad härutinnan föreslagits.

Enligt det i propositionen 1942: 266 förordade och av riksdagen godkända systemet för avlöning åt pensionerad personal i arvodesbefattning, vilket sedermera närmare utformats genom brev i ämnet den 30 juni 1942, skola ifrågakommande befattningar, vid bristande tillgång på personal å tvångsvis övergångsstat, tillsättas med från aktiv stat pensionsavgången personal, där ej Kungl. Maj:t medger undantag från denna bestämmelse. Denna föreskrift bygger på den tankegången, att arvodesbefattningarnas tillsättande med annan än från aktiv stat pensionsavgången personal som regel medför ökad belastning å avlöningsanslaget därigenom, att pensionsmedel antingen ej alls eller endast till lägre belopp kunna tillgodoföras vederbörliga avlöningsanslag.

Vid tillsättandet av för pensionerad personal avsedda befattningar har det i åtskilliga fall visat sig omöjligt att besätta dem med från aktiv stat pensionsavgången personal, varför andra personalkategorier, såsom personal å frivillig övergångsstat eller reservstat eller i reserven utnämnd personal eller ock från nämnda stater pensionsavgångna beställningshavare, förordnats å befattningarna. Såsom i det föregående anförts medför detta förhållande en ökad belastning å avlöningsanslaget.

Vid anmälan av propositionen 1943:235 anförde jag, att denna merbelastning, i avvaktan på närmare erfarenheter, icke syntes böra föranleda en uppräkning av förevarande anslagspost för budgetåret 1943/44. Jag förutsatte emellertid, att arméförvaltningen i sina medelsäskanden för budgetåret 1944/45 skulle kunna framlägga en närmare beräkning av de ökade utgifter, som föranleddes av arvodesbefattningars besättande med annan än från aktiv stat pensionsavgången personal. Jag tillade, att anordningen givetvis endast hade provisorisk karaktär och vid ökad tillgång å lämplig från aktiv stat pensionsavgången personal icke behöfde i samma utsträckning tillämpas.

Svårigheterna att besätta samtliga arvodesbefattningar med personal, som avgått med pension från aktiv stat, ha visat sig särskilt framträdande inom VI. militärområdet, och Kungl. Maj:t har därför genom beslut den 30 juni och den 1 oktober 1943 medgivit, att vid militärbefälsstaben inom nämnda militärområde

må finnas anställda 4 extra tjänstemän enligt lönegraden MEx 7 i stället för motsvarande antal expeditionsunderofficerare. I skrivelse den 5 augusti 1943 har militärbefälhavaren för VI. militärområdet anhållit om generell medgivande att besätta för militärområdet upptagna arvodesbefattningar för expeditionsunderofficerare med kvinnliga extra ordinarie tjänstemän i 8 lönegraden. Å andra sidan har svenska officersförbundet i skrivelse den 9 februari 1943 hemställt, att åtgärder för utbytande av arvodesbefattningar för pensionsavgångna mot befattningar för civila tjänstemän icke måtte komma i fråga annat än i undantagsfall. Beträffande de i dessa ärenden avgivna remissutlåtandena torde få hänvisas till handlingarna.

Erfarenheterna under de senaste åren ha sålunda givit vid handen, att det fortfarande möter svårigheter att besätta alla de i gällande personalförteckningar upptagna befattningarna för pensionerad personal med befattningshavare, som avgått med pension från aktiv stat. Enligt vad arméförvaltningen i sin skrivelse med anslagsäskanden för nästa budgetår uppgivit, skulle härav föranledda merkostnader — med utgångspunkt från förhållandena vid avlåtandet av ifrågavarande skrivelse — kunna uppskattas till i runt tal 450 000 kronor per år. Om jämväl därefter meddelade dispensbeslut beaktas, torde merkostnaderna kunna beräknas till åtminstone 500 000 kronor. Med hänsyn härtill skulle det kunna övervägas att verkställa en översyn av personalorganisationen i syfte att vinna bättre överensstämmelse mellan arvodesbefattningarnas antal och tillgången på därför kvalificerad personal, varvid eventuellt vissa av befattningarna skulle kunna avses för civil personal. Enligt vad militärbefälhavaren för VI. militärområdet uppgivit ha de civila befattningshavare, som enligt Kungl. Maj:ts förenämnda beslut tjänstgöra vid militärbefälsstaben, visat sig väl fylla de uppgifter, som avsetts skola åvila expeditionsunderofficerare. Emellertid synes det lämpligt att först avvakta erfarenheterna sedan nu rådande beredskap avvecklats. Det torde nämligen finnas anledning förvänta, att ett icke ringa antal pensionerade officerare och underofficerare, som av olika skäl icke för närvarande anse sig böra söka arvodesbefattningar, sedan mera normala förhållanden inträtt komma att uppträda som sökande till sådana befattningar. Såsom officersförbundet i sin förenämnda skrivelse framhållit är denna fråga med hänsyn till den militära personalens låga pensionsålder även av viss social betydelse. Jämväl under nästa budgetår torde alltså arvodesbefattningarna böra bibehållas vid i huvudsak det antal, som i försvarsbeslutet förutsatts, varvid Kungl. Maj:t, med beaktande av omständigheterna i de särskilda fallen, får pröva, huruvida avsteg bör göras från föreskriften, att innehavare av arvodesbefattning skall vara från aktiv stat pensionsavgången beställningshavare. Jag utgår därvid från att Kungl. Maj:t, därest så befinnes lämpligt, skall äga medgiva anställande av civil extra personal i stället för militär personal. Med hänsyn till denna anordnings provisoriska karaktär kan tydligen extra ordinarie anställning icke komma i fråga.

Officersförbundet har i sin förenämnda skrivelse den 9 februari 1943 jämväl berört frågan om de förutsättningar, under vilka innehavare av arvodesbefattningar skola kunna uppsägas från sin anställning. Förbundet har i

sådant hänseende hemställt om föreskrift, att uppsägning av innehavare av arvodestjänst före den avsedda anställningstidens utgång icke må ske med mindre en dylik åtgärd föranledes av ändring i försvarsorganisationen eller av skäl, vilka kunna föranleda entledigande av ordinarie befattningshavare i motsvarande statstjänst. Att begränsa myndigheternas uppsägningsrätt på sätt sålunda föreslagits synes mig knappast kunna komma i fråga, då det för vinnande av effektivitet i tjänsten uppenbarligen kan visa sig erforderligt att även i andra fall än officersförbundet avsett entlediga innehavare av arvodesbefattningar. Ur personalsynpunkt synes det vara tillräckligt, om myndigheternas uppsägningsrätt tillämpas på i huvudsak samma sätt som beträffande extra ordinarie personal i allmänhet inom statsförvaltningen.

Jag övergår nu till en redogörelse för de ändringar beträffande den för innevarande budgetår gällande personalförteckningen som kunna ifrågakomma för nästa budgetår.

Arméstaben.

Under förevarande rubrik finnes i personalförteckningen för pensionerad personal i arvodesbefattning bland annat uppförd en befattning för officer till förfogande med arvode motsvarande nettolön i löneklass Oa 11. I arméförvaltningens anslagsäskanden för nästa budgetår har framhållits, att å innehavaren av ifrågavarande befattning vilade handläggningen av befordringsärenden inom armén. Vid genomförd organisation avsåges jämväl handläggning av uppskovsärenden för officerare skola uppdragas åt denne. Befordringsärendenas skötsel krävde en befattningshavare med mångårig erfarenhet, stor personalkännedom och noggrannhet samt särskilt gott omdöme. Kraven på denne måste ställas väsentligt högre än på innehavare av aktuariefattning, som även åtnjöt arvode i löneklass Oa 11. Närmast syntes en placering i likhet med försvarsområdesbefälhavare i löneklass Oa 14 svara mot de med befattningen förenade göromålen.

Med hänsyn till de i det föregående berörda riktlinjerna för årets budgetarbete kan jag icke tillstyrka den föreslagna löneklassuppflyttningen.

Arméinspektionen.

Ärenden rörande luftbevakning ha hittills handlagts vid försvarsstabens luftförsvarsavdelning. Sedan luftbevakningsorganisationen numera blivit i huvudsak utformad, har arméstabschefen föreslagit, att ledningen av luftbevakningsförbandens organisation, utrustning och utbildning samt inspektionsverksamheten skola överflyttas till arméledningen, varvid utbildnings- och inspektionsverksamheten avsetts skola åvila arméinspektionen, närmast dess luftvärnsavdelning. Enär den nuvarande personaltillgången vid luftvärnsavdelningen och övriga berörda avdelningar inom arméledningen ansetts icke medgiva ytterligare arbetsbelastning, har arméförvaltningen föreslagit inrättande av en ny arvodesbefattning i löneklass Oa 11.

För egen del har jag intet att erinra mot att de med luftbevakningen sammanhängande organisations-, utrustnings- och utbildningsfrågorna överflyttas

till arméledningen. I avbidan på närmare erfarenheter rörande personalbehovet inom arméledningen efter denna överflyttning kan jag emellertid icke tillstyrka inrättande av en särskild arvodesbefattning för ändamålet. Eventuellt erforderlig förstärkning av arbetskrafterna torde kunna tills vidare åvägbringas genom kommendering av tillgänglig personal.

Truppförbanden m. m.

Sedan 1943 års riksdag beslutat, att skjutfält för pansartruppförbanden skola iordningställas å Utö samt vid Ravlunda och Kråk, torde för dessa böra upptagas befattningar för skjutfältunderofficerare med arvoden enligt löneklass UO 7. Anmärkas må, att dessa befattningar icke förutsatts i försvarsbeslutet.

Med avseende å artilleriets truppförband torde till följd av det beräknade genomförandet av motoriseringen vid Wendes artilleriregemente nämnda regemente böra planenligt tillföras ytterligare en befattning såsom tygunderofficer med arvode motsvarande nettolön i löneklass UO 7. Härvid kunna de nuvarande befattningarna vid regementet för biträde åt mobiliseringsofficeren och furageuppbördsman såsom obehövliga avföras från personalförteckningen.

Remonteringsväsendet.

I enlighet med 1943 års riksdags beslut har ledningen av monteringsväsendet, sedan inspektören för kavalleriet den 1 oktober 1943 avgått från sin befattning, infogats i arméförvaltningens intendenturavdelning. Med hänsyn härtill har den för monteringsnämnden avsedda personalen upptagits under arméförvaltningens avlöningsanslag.

Avlöningskostnaderna för helt budgetår för den i förslaget till personalförteckning för nästa budgetår upptagna personalen i arvodesbefattning beräknas uppgå till i runt tal 5 725 000 kronor, med vilket belopp ifrågavarande anslagspost synes böra upptagas för nästa budgetår (nu 5 650 000 kronor).

De pensionsmedel, som arvodesinnehavarna ha att avstå och som skola upptagas såsom särskilda uppbördsmedel å avlöningsstaten, kunna, under förutsättning att alla arvodesbefattningarna vore besatta med från aktiv stat pensionsavgången personal, uppskattas till cirka 4 380 000 kronor. Emellertid skola befattningarna i första hand uppehållas av personal, som tvångsvis överförts på övergångsstat, varjämte Kungl. Maj:t som förut anmärkts i åtskilliga fall, då det visat sig omöjligt att besätta befattningarna med sådan personal eller från aktiv stat pensionsavgången, medgivit att jämväl andra personalkategorier, såsom personal å frivillig övergångsstat eller reservstat eller i reserven utnämnd personal eller ock från nämnda stater pensionsavgångna beställningshavare, finge förordnas å befattningarna. Detta förhållande medför att pensionsmedlen komma att minskas. Jag uppskattar den minskning i pensionsmedlen, som uppkommer i nuvarande läge, till för helt budgetår i runt tal 500 000 kronor. Med utgångspunkt från sistnämnda belopp synas de pensionsmedel, vilka såsom särskilda uppbördsmedel böra

upptagas i avlöningsstaten för nästa budgetår kunna beräknas till (4 380 000 — 500 000 =) 3 880 000 kronor.

5. Avlöningar till fänrikar.

För avlöningar till fänrikar är för innevarande budgetår beräknat ett belopp av förslagsvis 1 350 000 kronor, varvid antalet fänrikar beräknats till omkring 450.

I fråga om medelsbehovet för nästa budgetår har arméförvaltningen i sina medelsäskanden framhållit, att enligt uppgift av chefen för arméstaben nämnda antal beräknats nedgå till omkring 430, varför medelsbehovet under anslagsposten kunde beräknas till 1 290 000 kronor.

Häremot har jag intet att erinra, och jag beräknar alltså för budgetåret 1944/45 för avlöningar till fänrikar ett belopp av förslagsvis 1 290 000 kronor.

6. Avlöningar till volontärer över stat.

Ifrågavarande anslagspost är för innevarande budgetår upptagen med ett belopp av 820 000 kronor, eller lika mycket som för ändamålet beräknats för fullt utbyggd organisation. Antalet volontärer över stat har därvid beräknats till omkring 2 400.

. Arméförvaltningen har för nästa budgetår räknat med oförändrad anslagstilldelning. Med hänsyn till det i förenämnda proposition nr 143 framlagda förslaget om inrättande av beställningar för långtjänstunderbefäl kommer emellertid nyrekryteringsbehovet inom manskapsgraderna att något understiga vad arméförvaltningen förutsatt. Antalet volontärer över stat kan vid sådant förhållande beräknas uppgå till allenast omkring 2 165. Jag beräknar med beaktande härav medelsbehovet för nästa budgetår under förevarande anslagspost till 740 000 kronor.

7. Avlöningar till vård- och ekonomipersonal.

Enligt kungörelsen den 21 maj 1943 (nr 336) angående ändrad lydelse av 2 § kungörelsen den 19 juni 1942 (nr 638) med avlöningsbestämmelser för vård- och ekonomipersonal vid försvarsväsendet kunna köks- och servisbiträden vid försvarets matinrättningar numera erhålla extra ordinarie anställning. Kungl. Maj:t har i enlighet härmed föreskrivit, att från och med den 1 september 1943 skola finnas anställda köks- och servisbiträden med avlöning enligt lönegraden MV d i förenämnda kungörelse den 19 juni 1942 till högst visst angivet antal. Kostnaderna för avlöningar till ifrågavarande personal belasta under innevarande budgetår försvarsgrenarnas mathållningsanslag. Såsom jag vid anmälan av årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkterna 20, 78 och 119) anført böra ifrågavarande kostnader från och med nästa budgetår utgå från försvarsgrenarnas avlöningsanslag, för vilket ändamål på sätt arméförvaltningen föreslagit en särskild anslagspost bör uppföras under varje anslag. Under denna anslagspost torde böra beräknas icke blott kostnaderna för avlöningar till den personal, som beredes extra ordinarie

anställning, utan jämväl kostnader för tillfälligt anställande av köks- och servispersonal.

Sedan arméförvaltningens intendentur- och civila departement i skrivelse den 16 juli 1943 avgivit förslag rörande det antal extra ordinarie biträdesbefattningar vid arméns matinrättningar, som borde inrättas, har Kungl. Maj:t enligt beslut den 27 augusti 1943 föreskrivit, att vid arméns truppförbands och skolors matinrättningar skola finnas anställda högst 1 068 biträden (i kök och servering) med extra ordinarie anställning i lönegraden MV d. I myndigheternas förslag hade motsvarande antal angivits till 1 198.

Arméförvaltningen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår beräknat, att extra ordinarie biträdesbefattningar skola finnas till sistnämnda antal. Enär emellertid anledning saknas att nu frångå de beräkningsgrunder som tillämpades i Kungl. Maj:ts beslut den 27 augusti 1943, torde antalet extra ordinarie befattningar — med tillägg för 10 befattningar, som böra inrättas vid ridskolan och luftvärnsskjutskolan — för nästa budgetår kunna bestämmas till 1 078. Kostnaderna för avlöningar till dessa kunna uppskattas till i runt tal 1 970 000 kronor.

För tillfälligt anställande av biträdespersonal beräknar jag — efter viss jämkning av arméförvaltningens beräkningar — ett belopp av 1 100 000 kronor.

Arméförvaltningen har under förevarande anslagspost jämväl beräknat medel för anställande av sjukvårdsbiträden vid arméns truppförbands-sjukhus och i sådant hänseende åberopat en inom arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse verkställd utredning rörande behovet av sjuksköterskor och sjukvårdsbiträden, i vilken anförts i huvudsak följande.

Genom den nya värnpliktslagen förlängdes tjänstetiden för värnpliktiga till att omfatta hela året, kategoriklyvnngen upphävdes, befrielse från värnpliktens fullgörande i fred på grund av familjeskäl medgavs ej längre. Vidare ha befälskadreerna utökats. Härigenom har den militära sjukvården ställts inför avsevärt ökade krav. På grund av de blodgrupperingar, skyddsympningar mot tyfoidfeber och paratyfus, tuberkulosbekämpandet inom armén m. m., som påbjudits, har sjukvårdsarbetet vid truppförbanden dessutom avsevärt ökat.

Sjukvårdsmanskapet tages numera i största utsträckning i anspråk vid förbandsövningar, såsom sjukvårdare vid marscher och skjutövningar m. m., såsom befäl för det värnpliktiga sjukvårdsmanskapet, för undervisning vid samaritkurser, vid ovan nämnda undersökningar och ympningar m. m. Härigenom får sjukvårdsmanskapet icke mycken tid över till tjänstgöring å sjukhuset. Sjukhusen äro icke heller betjänta av personal, över vars tjänstgöringstid man icke helt förfogar. För sjukvårdens ändamålsenliga bedrivande måste därför sjukhusen tillföras ytterligare personal, som ständigt står till förfogande för egentliga sjukvårdsändamål.

Då värnpliktiga visat sig mindre lämpliga för sjukhusarbete och endast i minsta möjliga utsträckning få tagas i anspråk för handräckningstjänst och då sådan handräckning dessutom ställer sig dyrbar, har sjukvårdsstyrelsen upptagit frågan angående anställande av ytterligare kvinnlig medicinalpersonal vid truppförbandens sjukhus till utredning. Utredningen avser behovet av nämnda personal under vanliga fredsförhållanden.

För att sjukvården vid truppförbandssjukhusen skall bli av liknande beskaffenhet som den som lämnas vid civilt sjukhus fordras i allmänhet minst två utbildade sjuksköterskor vid varje militärsjukhus med mer än 30 sängar

och en sköterska vid dem som ha 30 sängar eller därunder. Endast på så sätt blir det kontinuitet i arbetet och någon, som alltid kan ta det omedelbara ansvaret för vården och medicinutdelningen. Dessutom kan med en dylik anordning det polikliniska arbetet och den slutna sjukvården drivas jämsides, vilket är ofrånkomligt för sjukvårdens rationella bedrivande.

Vid sjukhusavdelning med 30 sängar eller därunder + »poliklinik» torde krävas 2 sjukvårdsbiträden och 1 mottagningsbiträde; vid sjukhusavdelning med 60 sängar + »poliklinik» minst 4 sjukvårdsbiträden och 1 mottagningsbiträde.

Nu nämnda kvinnliga personalstyrka torde vara ett minimum, och har vid beräkningen hänsyn tagits till dels att klientelet i allmänhet icke lider av så svåra sjukdomar som vid de civila sjukhusen och dels att man vid de militära sjukhusen har viss tillgång till manligt sjukvårds- och handräckningsmanskap.

Sjukvårdsbiträdena torde i lönehänseende böra inordnas under avlöningsbestämmelserna för vård- och ekonomipersonal vid försvarsväsendet.

Vid truppförbanden finnas under fredsförhållanden enligt infordrade rapporter ungefär 2 500 vårdplatser. Härfor erfordras — med tillämpning av ovan angivna beräkningssätt — minst 90 sjuksköterskor och 232 sjukvårdsbiträden.

På grund av vad sålunda anförts torde för budgetåret 1944/45 medel böra anvisas för anställande av 90 sjuksköterskor (föregående budgetår 63) i lönegrad MEo 7 och 232 sjukvårdsbiträden i lönegrad MV d.

Arméförvaltningen, som funnit det synnerligen angeläget att vid truppförbandens sjukavdelningar tillräcklig kvalificerad personal finnes att tillgå för skötsel av de sjuka, har anslutit sig till förslaget om anställande av ytterligare sjuksköterskor och om inrättande av befattningar för sjukvårdsbiträden i lönegraden MV d. För avlöning till de föreslagna 232 sjukvårdsbiträdena har arméförvaltningen beräknat omkring 425 000 kronor för helt budgetår.

I likhet med arméförvaltningen finner jag det angeläget, att kvalificerad personal i tillräcklig omfattning finnes att tillgå för sjukvården vid truppförbandssjukhusen, och jag har därför i princip intet att erinra mot att den för närvarande anställda kvinnliga personalen — som regel en sjuksköterska vid varje sjukhus — utökas. Det av arméförvaltningen i sådant hänseende framlagda förslaget om anställande av ytterligare en extra ordinarie sjuksköterska vid de större truppförbandssjukhusen finner jag mig kunna biträda, och jag avser alltså att i det följande beräkna medel för dessas anställande. Jag har icke heller något att erinra mot att vid sjukhusen anställas kvinnliga sjukvårdsbiträden. Emellertid torde närmare erfarenheter böra avvaktas innan den fast anställda personalen utökas i den omfattning arméförvaltningen föreslagit, och för nästa budgetår tillstyrker jag därför anvisande av medel allenast i sådan omfattning, att 115 sjukvårdsbiträden, eller omkring hälften av det av arméförvaltningen beräknade antalet, skola kunna beredas anställning. Mot den föreslagna löneställningen har jag intet att erinra. Jag förutsätter dock, att personalen under lämplig tid anställas såsom extra befattningshavare innan den beredes extra ordinarie anställning. Med den av mig förordade begränsningen av antalet sjukvårdsbiträden kan medelsbehovet för dessas avlöning beräknas till 210 000 kronor.

I enlighet med det anförda beräknar jag medelsbehovet för nästa budgetår under förevarande anslagspost till $(1\,970\,000 + 1\,100\,000 + 210\,000 =)$ 3 280 000 kronor.

8. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

a) Extra ordinarie och extra tjänstemän.

Ifrågavarande delpost har i avlöningsstaten för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av förslagsvis 4 050 000 kronor. För nästa budgetår beräknar jag motsvarande kostnader till förslagsvis 4 670 000 kronor. Rörande beräkningsgrunderna må följande framhållas.

Beträffande frågan om genomförande av den överflyttning från sakanslag av lönekostnader för icke-ordinarie personal, som av mig senast i statsverkspropositionen till 1942 års riksdag (fjärde huvudtiteln, s. 34) i princip förordats, hänvisar jag till vad jag i det föregående anfört.

Personalförteckning för de extra ordinarie tjänstemännen vid armén för budgetåret 1943/44 har av Kungl. Maj:t fastställts den 30 juni 1943. Förteckningen överensstämmer i allt väsentligt med det förslag, som i anslutning till propositionen 1943: 235 tillhandahållits vederbörligt utskott vid 1943 års riksdag. För budgetåret 1944/45 föreslår jag — förutom de utökningar av den extra ordinarie personalen som av mig förordats i förenämnda proposition nr 143 — följande ändringar i förhållande till innevarande budgetår.

Arméstaben.

Under denna rubrik redovisas den personal, som avses för arméstaben, centrala värnpliktsbyrån, arméinspektionen och hemvärnsstabens. Personalen fördelas enligt arméchefens bestämmande.

Enligt beslut den 24 september 1943 har Kungl. Maj:t medgivit, att vid centrala värnpliktsbyrån må under tiden från och med den 1 oktober 1943 intill den 1 juli 1944 finnas anställda — utöver i gällande personalförteckning upptagen personal — 1 extra tjänsteman (konsulent) i lönegraden MEx 20, 1 tjänsteman (maskinoperatör) i lönegraden MEo 7, 2 kontorsbiträden i lönegraden MEo 4, 10 skrivbiträden i lönegraden MEo 2 och högst 51 skrivbiträden i lönegraden MEx 2. Genom ifrågavarande personals anställande, vilket delvis sammanhänger med rådande beredskapsförhållanden, har ernåtts en icke ringa begränsning av behovet av värnpliktiga expeditiönsbiträden vid byrån. Enligt från värnpliktsbyrån inhämtade uppgifter har sålunda antalet vid byrån tjänstgörande värnpliktiga under viss tidsperiod kunnat nedbringas med 51, under det att antalet skrivbiträden under samma tid ökats med 23.

Den extra ordinarie personal, som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 24 september 1943 må finnas anställd vid centrala värnpliktsbyrån, bör upptagas i personalförteckningen för nästa budgetår.

I enlighet med vad jag anfört under avsnittet Vissa frågor rörande utbildningen inom marinen m. m. böra vidare å personalförteckningen upptagas 1 militärpsykolog i lönegraden MEo 27 och 1 amanuens i lönegraden MEo 15.

Sedan chefen för armén i skrivelse den 20 januari 1943 hemställt, att en

tjänst som studierektor vid armén — med tjänstgöring vid arméinspektionen — måtte inrättas och inplaceras i 9 lönegraden av löneplanen E i civila avlöningsreglementet, förordade jag vid anmälan av propositionen 1943: 235 (s. 94) inrättande av nämnda befattning. Beträffande löneställningen förklarade jag mig vara ense med arméförvaltningens civila departement samt allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd, vilka uttalat, att befattningen i fråga i avvaktan på erfarenheter om arbetsuppgifter och ändamålsenlighet borde erhålla karaktären av arvodesbefattning.

I enlighet härmed har i gällande förteckning över arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, för studierektor upptagits ett arvode om 12 153 kronor, motsvarande avlöning enligt lönegraden Eo 30, löneklass 32.

I skrivelse den 29 november 1943 har chefen för armén ånyo hemställt om befattningens hänförande till lönegraden E 9 och till stöd härför anført bland annat följande.

Till innehavare av befattningen som studierektor till och med den 30 juni 1944 hade Kungl. Maj:t förordnat rektorn vid Uppsala stads folk- och fortsättningskolor, filosofie licentiaten Erik Bjelfvenstam.

Bjelfvenstam åtnjöt för närvarande ledighet från sin tjänst hos Uppsala stad, men efter utgången av nästkommande juni månad kunde ytterligare ledighet icke beviljas honom. Självfallet ansåge sig Bjelfvenstam icke kunna lämna en med pensionsrätt förenad ordinarie tjänst för att på förordnande uppehålla en arvodesbefattning. Därest icke fastare anställningsvillkor kunde förenas med studierektorsbefattningen, försattes arméledningen följaktligen i det läget att redan den 1 juli 1944 nödgas byta innehavare på ifrågavarande post. Detta skulle vara så mycket mer beklagligt, som arméchefen vore övertygad om att armén i Bjelfvenstam förvärvat en kraft, som vore i hög grad lämpad för de arbetsuppgifter, varom här vore fråga.

Den uppfattning rörande behovet av en befattning såsom studierektor vid armén, vilken arméchefen givit uttryck åt i sin förenämnda skrivelse den 20 januari 1943, hade sedan dess ytterligare bestyrkts. Det skulle uppenbarligen icke låta sig göra att på ett rationellt sätt bedriva stamskolornas allmänbildande undervisning efter de linjer, som numera uppdragits för densamma, utan kvalificerad pedagogisk ledning.

Därtill komme att arméledningen vore i stort behov av pedagogisk och psykologisk sakkunskap även vid utarbetandet av rent militära utbildningsbestämmelser och reglementen. För dylika uppgifter hade också studierektorn oavslutligen tagits i anspråk.

Det vore sålunda ställt utom allt tvivel, att arbetsuppgifter icke komme att saknas för en studierektor vid armén. Det syntes därför vara väl motiverat att med befattningen i fråga förena de fastare anställningsvillkor, som arméchefen föreslagit i sin förut nämnda framställning.

Arméförvaltningens civila departement, till vars yttrande allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd anslutit sig, har framhållit, att den tid, som förflutit efter statsmakternas ställningstagande år 1943, ej syntes vara tillräcklig för att ett definitivt bedömande av frågan rörande anställningsformen för befattningen skulle kunna ske. Självfallet vore det emellertid av synnerlig betydelse, att ett ombyte av innehavare å befattningen i fråga undvekes. Om sålunda å ena sidan tiden knappast kunde anses vara inne för att uppföra befattningen såsom ordinarie, syntes å andra sidan i

det uppkomna läget hinder ej behöva möta att befattningen nu gjordes till extra ordinarie. Därest så skedde, borde med hänsyn till den redan tillämpade grunden för arvodets utmätande befattningen inplaceras i 30 lönegraden löneplanen Eo, civila avlöningsreglementet, med rätt för befattningshavaren att uppbära lön enligt slutlöneklassen inom nämnda lönegrad, d. v. s. 32 löneklassen. Även därvid syntes erforderliga möjligheter hållas öppna för en framtida definitiv lösning av löneställningsfrågan, samtidigt som den omständigheten att med extra ordinarie befattning följde rätt till pension borde medföra, att en sådan interimistisk lösning finge anses nöjaktig jämväl ur befattningshavarens synpunkt.

Även enligt min mening är det angeläget att ett ombyte av innehavare å ifrågavarande befattning undvikas. Jag anser mig därför böra biträda civila departementets förslag, att befattningen från och med nästa budgetår förenas med pensionsrätt genom att göras extra ordinarie. Befattningen synes böra inplaceras i lönegraden MEo 30 med rätt för innehavaren att uppbära lön enligt slutlöneklassen inom nämnda lönegrad, d. v. s. 32 löneklassen.

Militärområdena m. m.

För II. och V. militärområdena skola enligt 1942 års försvarsbeslut tillkomma nya stabsetablisement. Såsom portvakter och gårdskarlar vid dessa och för skötseln av etablisementens värmeanläggningar erfordras tvenne befattningshavare, vilka lämpligen också böra kunna användas såsom bilförare. Befattningarna synas i enlighet med av arméförvaltningen framlagt förslag böra upptagas i personalförteckningen såsom vaktmästarbefattningar och hänföras till lönegraden MEo 5.

I särskild skrivelse den 14 januari 1944 ha arméförvaltningens tygavdelning och försvarets civilförvaltning hemställt, att å personalförteckningen måtte upptagas en ny befattning såsom förste montör i Bodens fästning i lönegraden MEo 12. I avvaktan på närmare erfarenheter rörande behovet härav finner jag mig emellertid icke för närvarande kunna biträda detta förslag.

Truppförbanden m. m.

Signalregementets kompani i Kristianstad skall enligt försvarsbeslutet förläggas till Wendes artilleriregementes östra kasern i Kristianstad, sedan sistnämnda regementes nya förläggning vid Norra Åsum färdigställt. I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har arméförvaltningen för signalkompaniet upptagit nya befattningar för 1 eldare av 2. klass i lönegraden MEo 5, 1 husmoder av 2. klass i lönegraden MEo 6 och 1 biträdande husmoder i lönegraden MEo 4.

Huruvida byggnadsarbetena för artilleriregementets förläggning under nästa budgetår hinna fortskrida så långt, att regementet kan avflytta från östra kasernen, kan icke nu bedömas. Emellertid har i gällande personalförteckning, med hänsyn till artilleriregementets nuvarande spridda förläggning, för regementet avsetts 2 eldare av 2. klass och 2 biträdande husmödrar

utöver vad som beräknats erforderligt för den nya förläggningen. Då denna personal efter artilleriregementets utflyttning till Norra Åsum lär kunna utnyttjas för signalkompaniets förläggning, beräknar jag icke för närvarande någon för signalkompaniet särskilt avsedd personal.

Vid Tredje tygkompaniet böra planenligt tillkomma nya befattningar för 2 förrådsmän i lönegraden MEo 5 och 1 skrivbiträde i lönegraden MEo 2. Å andra sidan torde 2 för Första tygkompaniet avsedda förrådsmanbefattningar böra utgå.

Vissa utbildningsanstalter.

Vid anmälan av årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 148) har jag anslutit mig till ett av arméförvaltningen framlagt förslag, att medel för avlöningar till viss i årets personalförteckning för extra ordinarie tjänstemän vid armén upptagen, för försvarets läroverks internat avsedd personal — 3 tillsynsmän, 15 vaktmästare och 2 skrivbiträden — skola beräknas under läroverkets avlöningsanslag. Under rubriken Arméns underofficersskola bör alltså för nästa budgetår upptagas allenast den personal, som avses för nämnda skola. Rörande personalbehovet i sådant hänseende må följande framhållas. Vid anmälan av propositionen 1943:235 (s. 77) förutsatte jag, att genom Kungl. Maj:ts försorg skulle verkställas en närmare omprövning av behovet av icke-ordinarie personal vid internatet liksom vid arméns underofficersskola, vars icke-ordinarie personal i vissa hänseenden överstege det i grunderna för propositionen 1942:210 beräknade. Den sålunda förutsatta omprövningen av personalbehovet har numera verkställts, och enligt beslut den 22 oktober 1943 har Kungl. Maj:t fastställt den extra ordinarie personalens omfattning vid internatet och underofficersskolan. Därvid har en av de i gällande personalförteckning för underofficersskolan upptagna kontorsbiträdesbefattningarna befunnits kunna utgå. Jag beräknar därför för nästa budgetår för underofficersskolan allenast 1 kontorsbiträde i lönegraden MEo 4. I övrigt ha i förslaget till personalförteckning vidtagits vissa andra av Kungl. Maj:ts beslut den 22 oktober 1943 betingade begränsningar av den extra ordinarie personalen vid underofficersskolan.

Under en ny rubrik, Tygförvaltningsskolan, bör i enlighet med vad tidigare anförts upptagas 1 vaktmästarbefattning i lönegraden MEo 5. Under denna rubrik lär jämväl böra uppföras den för skolan avsedda skrivbiträdesbefattning som i personalförteckningen för innevarande budgetår upptagits under Första tygkompaniet.

Sjukvårdsväsendet.

Såsom vid behandlingen av anslagsposten till avlöningar till vård- och ekonomipersonal anförts böra för nästa budgetår upptagas 27 nya befattningar för sjuksköterskor i lönegraden MEo 7.

Remonteringsväsendet.

Såsom vid behandlingen av arméförvaltningens avlöningsanslag anförts böra medel för avlöning till skrivbiträde vid monteringsnämnden beräknas under berörda anslag.

Enligt den för budgetåret 1941/42 fastställda personalförteckningen för icke-ordinarie personal m. fl. vid armén skulle vid vardera av Herrevadsklosters och Gudhems remontdepåer finnas anställda 2 stallföreståndare och 15 vaktmästare samt vid Utnäslöts remontdepå 1 stallföreståndare och 4 vaktmästare. 1942 års försvarsbeslut innebar för remontdepåernas del, att Utnäslöts remontdepå skulle avvecklas och arméns remonter fördelas på de båda återstående depåerna. I enlighet härmed upptogs i vederbörande personalförteckning för budgetåret 1942/43 endast personal för Herrevadsklosters och Gudhems remontdepåer, nämligen vid vardera depån 2 stallföreståndare och 19 vaktmästare, medan för Utnäslöts remontdepå icke beräknades någon personal. I skrivelse den 1 mars 1943 hemställde emellertid chefen för armén, att Utnäslöts remontdepå måtte med oförändrad organisation tills vidare få bibehållas samt att, så länge så finge ske, de för budgetåret 1941/42 gällande personalstaterna för remontdepåerna måtte få gälla i stället för de för budgetåret 1942/43 fastställda. I den för budgetåret 1943/44 fastställda personalförteckningen för icke-ordinarie personal m. fl. upptogs, i enlighet med arméchefens sistnämnda förslag, för remontdepåerna extra ordinarie tjänstemän i samma omfattning och med samma placering å depåerna som gällde för budgetåret 1941/42. Sammanlagt ha alltså för remontdepåerna beräknats 5 stallföreståndare och 34 vaktmästare.

I skrivelse den 10 december 1943 hemställde arméförvaltningens intendentur- och civila departement om vissa jämkningar i den för innevarande budgetår fastställda personalförteckningen samt anförde i anslutning därtill i huvudsak följande.

Under budgetåret 1942/43 hade Utnäslöts remontdepå varit organiserad i full utsträckning med den personaluppsättning som för depån angivits i personalförteckningarna för budgetåren 1941/42 och 1943/44. Av de för de båda övriga remontdepåerna upptagna extra ordinarie befattningarna hade under budgetåret 1942/43 vid vardera depån varit tillsatta 2 stallföreståndare och 16 vaktmästarbefattningar. Sammanlagt hade således under budgetåret 1942/43 vid remontdepåerna funnits anställda 5 stallföreståndare och 36 vaktmästare, och dessa befattningshavare hade även bibehållits under budgetåret 1943/44. Det sålunda angivna antalet vaktmästare vore även det minsta med vilket depåerna tillfredsställande kunde sköta sina uppgifter. Under åberopande av det anförda hemställde intendentur- och civila departementen, att Kungl. Maj:t måtte låta bero vid den under budgetåret 1942/43 tillämpade organisationen vid Utnäslöts remontdepå samt medgiva, att för innevarande budgetår måtte vid vardera av Herrevadsklosters och Gudhems remontdepåer få finnas anställd — utöver i gällande personalförteckning angivet antal — ytterligare en vaktmästare.

Kungl. Maj:t biföll enligt beslut den 21 januari 1944 det sålunda framlagda förslaget.

Enär Utnäslöts remontdepå icke ännu synes kunna nedläggas, bör den sålunda fastställda personalorganisationen vid remontdepåerna gälla jämväl under nästa budgetår. I avvaktan på slutlig prövning av frågan om antalet ridhästar inom armén kan jag däremot icke tillstyrka ett från arméförvaltningen inkommet förslag om ytterligare utökning av remontdepåernas extra ordinarie personal.

Viss ingenjörpersonal.

Såsom vid behandlingen av frågan om fälttygkårens sammansättning för nästa budgetår anmärkts har från och med innevarande budgetår, i avbidan på slutligt ställningstagande till ingenjörorganisationen inom försvaret, ett antal ingenjörer beretts extra ordinarie anställning, och i personalförteckningen för budgetåret ha i enlighet härmed upptagits 14 befattningar i lönegraden MEO 26, 22 i lönegraden MEO 24, 17 i lönegraden MEO 21 och 8 i lönegraden MEO 18.

För nästa budgetår böra tillkomma nya befattningar för 2 motoringenjörer, den ena vid Göta pansarlivgarde och den andra vid Bergslagens artilleriregemente, samt 2 signalingenjörer för Signalregementets kompanier i Kristianstad och Skövde. I enlighet med arméstabschefens av arméförvaltningen biträdda förslag synes en av de nytillkomna befattningarna böra inplaceras i lönegraden MEO 24, medan de övriga tre böra hänföras till lönegraden MEO 21. Såsom förut anförts bör vidare för tygförvaltningsskolan tillkomma en ingenjörbefattning i lönegraden MEO 24.

Kostnaderna för avlöningar m. m. till den extra ordinarie personal, som sålunda bör uppföras å personalförteckning för nästa budgetår, kunna beräknas uppgå till omkring 4 600 000 kronor. Förevarande delpost bör emellertid jämväl belastas med vissa andra kostnader.

1942 års riksdag anvisade för budgetåret 1942/43 ett reservationsanslag av 310 000 kronor till växelbordsanläggningar, avsedda för arméns truppförband, staber m. m. Sedan arméförvaltningens intendentur- och civila departement medgivit, att för betjäning av vissa av berörda anläggningar finge anställas högst 10 telefonister i lönegraden MEx 2, har Kungl. Maj:t enligt beslut den 10 december 1943 medgivit, att därav för innevarande budgetår föranledda kostnader, högst 8 000 kronor, må avföras från förevarande delpost. Riksräkenskapsverket har i avgivet utlåtande uttalat, att ifrågavarande befattningar med hänsyn till det stadigvarande behovet borde uppföras i vederbörlig personalförteckning såsom extra ordinarie. Utan framställning härom från den för personalens anställande ansvariga myndigheten och med beaktande jämväl av de riktlinjer, efter vilka årets budgetarbete bedrivits, kan jag emellertid ej tillstyrka detta förslag. Jag räknar således med att befattningarna fortfarande skola upprätthållas av extra tjänstemän. Medel för dessas avlöning, vilka för budgetåret 1944/45 kunna uppskattas till i runt tal 20 000 kronor, böra i enlighet med vad riksräkenskapsverket föreslagit beräknas under förevarande delpost.

I detta sammanhang torde böra för riksdagen anmälas två av Kungl. Maj:t meddelade beslut rörande anställande av extra personal, vilka närmast sammanhånga med nu rådande förhållanden. Enligt beslut den 15 oktober 1943 har Kungl. Maj:t medgivit, att under innevarande budgetår må — utöver tidigare anställda extra vaktmästare vid krigsskolan — anställas ytterligare sådan personal, med lön enligt lönegraden MEx 5, enligt vissa av arméförvaltningens civila departement föreslagna normer, varvid antalet tjänstemän

bestämts i proportion till antalet tjänstgöringsmånader vid skolan. Genom ifrågavarande personals anställande har värnpliktig handräckningspersonal beräknats skola kunna frigöras och hempermitteras. Enligt beslutet skola därav föranledda kostnader bestridas från förevarande delpost. Enär personalens anställande närmast föranletts av nu rådande särskilda förhållanden, torde delposten — därest behov av ifrågavarande personal föreligger jämväl under nästa budgetår — icke i anledning därav böra uppräknas.

Kungl. Maj:t har vidare enligt beslut den 17 december 1943 i anledning av en framställning från statens krisrevision medgivit, att för skötsel av värmeanläggningar inom armén, marinen och flygvapnet må under innevarande eldningssäsong anställas — utöver tidigare anställd civil personal — högst 455 civila eldare med visst angivet arvode. Enligt sistnämnda beslut, vilket betingats av önskemålet att under nuvarande beredskapsförhållanden minska användningen av värnpliktig handräckningspersonal för värmeanläggningarnas skötsel, skola kostnaderna för den civila personalens anställande bestridas från vederbörligt förskottsanslag till respektive försvarsgrens löpande utgifter att redovisas å den mot avlöningsanslag svarande krigstiteln.

Förevarande delpost skall såvitt avser extra tjänstemän som regel användas för avlönande av allenast sådan extra personal, som anställes såsom vikarier för i personalförteckning uppförda extra ordinarie tjänstemän. Av vad i det föregående anförts framgår, att i vissa fall avsteg gjorts från denna regel. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1943 (regleringsbrevet) må delposten jämväl tagas i anspråk för bestridande av kostnader, högst 50 000 kronor, för extra personal, som erfordras på grund av periodiskt återkommande anhopning av arbetsuppgifter.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har arméförvaltningen framhållit, att det i praktiken i många fall visat sig svårbedömbart, huruvida ett behov av extra arbetskraft kunde anses periodiskt återkommande och kostnaderna sålunda skulle bestridas från förevarande delpost eller vore helt tillfälligt och alltså borde tillgodoses på bekostnad av delposten till tillfälligt anställande av tjänstemän m. m. Arméförvaltningen finge fördenskuil föreslå, att för nästa budgetår medel för extra personal för utförande av periodiskt återkommande arbetsuppgifter icke beräknades under förevarande post utan liksom medel för annat tillfälligt anställande av tjänstemän under posten för tillfälligt anställande av tjänstemän. Häremot har jag intet att erinra.

Från här ifrågavarande post skall som nämnts avlöning utgå till sådana extra tjänstemän, som anställas såsom vikarier för i personalförteckningen uppförda extra ordinarie befattningshavare i anledning av dessas semester eller tjänstledighet. För sådant ändamål har tidigare någon uppräkning av delposten icke skett. Kostnaderna härför äro emellertid icke obetydliga och ha av arméförvaltningen lågt räknat uppskattats till cirka 50 000 kronor.

Delposten till extra ordinarie och extra tjänstemän bör sålunda i avlöningsstaten för nästa budgetår upptagas till $(4\,600\,000 + 20\,000 + 50\,000 =)$ 4 670 000 kronor.

b) Bataljonsläkare vid fältläkarkåren.

I personalförteckningen för innevarande budgetår äro uppförda 38 befattningar för bataljonsläkare vid fältläkarkåren eller samma antal, som enligt i propositionen 1942:210 angivna beräkningsgrunder skulle finnas vid fullt genomförd organisation.

Beträffande behovet av sådana befattningar för nästa budgetår har t. f. generalfältläkaren i skrivelse till chefen för armén anfört i huvudsak följande.

Styresmannen för försvarsväsendets kemiska anstalt har föreslagit, att det beträffande en bataljonsläkarbefattning vid fältläkarkåren skulle föreskrivas, att innehavaren tillika skall vara medicinsk assistent vid försvarsväsendets kemiska anstalt.

Vid försvarsväsendets kemiska anstalt är ständigt kontraktsanställd en medicinsk assistent med halvtidstjänstgöring. Denne handlägger alla medicinska frågor rörande gasskyddet samt övriga vid anstalten förekommande medicinska ärenden, föreläser vid kurser för gasskyddstekniker, militärläkare, värnpliktiga läkare, värnpliktiga tandläkare m. fl. Tillgången på härför lämpliga militärläkare har hittills icke tillåtit, att ifrågavarande befattning bestritts av sådan.

Då nämnde befattningshavare så gott som dagligen kommer i beröring med militärmedicinska organisatoriska problem av skilda slag, synes det synnerligen lämpligt, att han är militärläkare. Militärmedicinsk expertis skulle på så sätt ständigt stå till anstaltens förfogande samtidigt som den kommande centrala sjukvårdsförvaltningens behov av i gassjukvårdsfrågor m. m. sakkunnig militärläkare skulle komma att tillgodoses.

Bataljonsläkarna vid fältläkarkåren äro tjänstgöringsskyldiga högst 75 dagar per år och avses att tagas i anspråk såsom ersättare för ordinarie truppförbandsläkare vid sjukdom eller annat tjänsteförhinder, på vakanser, vid fälttjänstövningar etc. Då fältläkarkårens reserv hädanefter endast kommer att rekryteras med förtidsavgången personal (truppförbandsläkare, bataljonsläkare vid fältläkarkåren, extra bataljonsläkare), kan det förutses, att det under fredsförhållanden kan bliva förenat med betydande svårigheter att tillgodose arméns behov av militärläkare som vikarier av olika slag. Antalet bataljonsläkare vid fältläkarkåren, som uppgår till 38, varav 1 ständigt är bunden vid krigsskolan, tillåter icke, att ytterligare en undandrages truppsjukvården.

T. f. generalfältläkaren har med hänsyn härtill föreslagit, att antalet bataljonsläkare vid fältläkarkåren skall höjas till 39.

Med hänsyn till vad sålunda anförts har jag — i likhet med arméförvaltningen, som anslutit sig till t. f. generalfältläkarens förslag — intet att erinra mot att å personalförteckningen för nästa budgetår uppföres ytterligare en befattning för bataljonsläkare vid fältläkarkåren. Därvid bör på motsvarande sätt som beträffande den för krigsskolan avsedde bataljonsläkaren, i en not till förteckningen föreskrivas, att arvodet såsom bataljonsläkare vid fältläkarkåren icke skall utgå för tid då bataljonsläkaren i fråga uppbär ersättning i egenskap av assistent vid kemiska anstalten. Kostnaderna för sådan ersättning böra liksom nu bestridas från anstaltens anslag till forskningsverksamhet.

Någon höjning av ifrågavarande delpost, för innevarande budgetår upptagen med ett belopp av 120 000 kronor, synes icke behöva ifrågakomma för nästa budgetår.

c) Bataljonsveterinärer vid fältveterinärkåren.

För innevarande budgetår ha under förevarande delpost beräknats medel för arvoden till 6 bataljonsveterinärer vid fältveterinärkåren. Enligt propositionen 1942: 210 beräknas vid fullt genomförd organisation antalet dylika befattningshavare till 10. Under nästa budgetår torde i överensstämmelse med av chefen för arméstaben och arméförvaltningen framlagt förslag 2 befattningar böra tillkomma och delposten höjas med 5 000 kronor till 20 000 kronor.

d) Betjäningspersonal m. fl.

Ifrågavarande delpost, för innevarande budgetår upptagen till förslagsvis 27 000 kronor, må jämlikt föreskrift i Kungl. Maj:ts brev den 30 juni 1943 (regleringsbrevet) disponeras för bestridande av avlöningskostnaderna för betjäningspersonal till högst det antal, som anges i budgetåret 1941/42 gällande personalförteckning. Därvid skall iakttagas, att nyanställning i kokerskebefattning icke må ske, utan skall vid avgång i sådan befattning hitills utgående arvide inbesparas.

Lönekostnaderna för den betjäningspersonal, som väntas kvarstå vid ingången av budgetåret 1944/45, belöpa sig enligt av arméförvaltningen gjorda beräkningar till i runt tal 46 000 kronor. Anledningen till att sistnämnda belopp så avsevärt överstiger det belopp, som anvisats under delposten, är att söka däri, att ett flertal av innehavarna av de å förenämnda personalförteckning för budgetåret 1941/42 uppförda kokerskebefattningarna icke åtnjuta i förteckningen angivna arvoden utan äga att kvarbliva vid tidigare innehavd extra ordinarie anställning och åtnjuta därmed förenade avlöningsförmåner. I avlöningsstaten för nästa budgetår synes delposten böra upptagas med sistnämnda belopp, 46 000 kronor.

e) Musikelever.

För innevarande budgetår ha under ifrågavarande delpost beräknats medel för kontant ersättning till 152 musikelever med 360 kronor för år och elev eller i runt tal 55 000 kronor. Vid den tidigare föreslagna nya musikkåren vid Bergslagens artilleriregemente böra för nästa budgetår tillkomma 5 musikelever. Delposten bör på grund härav höjas med omkring 2 000 kronor och sålunda för budgetåret 1944/45 upptagas till 57 000 kronor.

f) Extra sjuksköterskor m. m.

Förevarande delpost är i avlöningsstaten för innevarande budgetår upptagen med ett belopp av 66 000 kronor. Kungl. Maj:t har den 30 juni 1943 meddelat bestämmelser rörande postens disposition (se statsliggaren för budgetåret 1943/44, s. 92). Enligt dessa bestämmelser må högst 34 000 kronor tagas i anspråk för tillgodoseende av det tidvis ökade behovet av sjukvårdspersonal vid infanteriregementena.

Arméförvaltningen har för nästa budgetår icke förutsatt annan förändring beträffande delposten än att ett belopp motsvarande nyssnämnda post å 34 000 kronor föreslagits skola bortfalla med hänsyn till tillkomsten av de i det föregående tillstyrkta nya extra ordinarie sjuksköterskebefattningarna.

Jag beräknar i enlighet härmed förevarande delpost till förslagsvis 32 000 kronor.

g) Tillfälligt anställande av tjänstemän m. m.

Medelsbehovet under förevarande delpost har för innevarande budgetår beräknats till 53 000 kronor. Jag har i det föregående föreslagit, att från denna delpost från och med nästa budgetår skola bestridas kostnader jämväl för sådan extra personal, som erfordras på grund av periodiskt återkommande anhopning av arbetsuppgifter, vilka kostnader — för innevarande budgetår anslagna till 50 000 kronor — enligt gällande avlöningsstat skola bekostas av delposten till extra ordinarie och extra tjänstemän. Arméförvaltningen har annälet ett stegrat medelsbehov jämväl i övrigt under förevarande delpost, bland annat hänförande sig till personalorganisationen inom Morjärvs försvarsområde, beträffande vilken torde få hänvisas till de handlingar som komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott. Med beaktande härav beräknar jag det sammanlagda medelsbehovet under delposten till 150 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal utgör således $(4\,670\,000 + 120\,000 + 20\,000 + 46\,000 + 57\,000 + 32\,000 + 150\,000 =) 5\,095\,000$ kronor.

9. Avlöningar till civil handräckningspersonal.

Ifrågavarande anslagspost är för innevarande budgetår uppförd med ett belopp av 2 650 000 kronor. Arméförvaltningen har föreslagit, att posten för budgetåret 1944/45 skall upptagas med oförändrat belopp. Emellertid böra, i anslutning till vad som föreslagits i förenämnda proposition nr 143, här beräknas medel för anställande av 25 remontskötare. Med hänsyn härtill beräknar jag medelsbehovet för nästa budgetår till i avrundat tal 2 750 000 kronor.

10. Arvoden och övriga ersättningar utöver lön till ordinarie tjänstemän.

Enligt den för innevarande budgetår fastställda personalförteckningen utgå arvoden och övriga ersättningar utöver lön till ordinarie tjänstemän med tillhopa 200 160 kronor.

Vid anmälan av medelsbehovet under förevarande anslagspost i propositionen 1942: 266 framhöll jag, att 1941 års försvarsutredning i sina kostnadsberäkningar beräknat kostnaderna för arvoden av här avsedd karaktär vid fullt genomförd organisation till 251 820 kronor för armén. Jag framhöll vidare, att 1942 års försvarsberedning ansett den ytterligare utvidgning av arvodesväsendet, varmed försvarsutredningen räknat, vara betänklig och förordat, att hithörande frågor utan dröjsmål upptoges till särskild utredning. I avvaktan på genomförandet av en sådan undersökning borde enligt beredningen några nya arvoden — med undantag av lärararvoden — icke tillskapas och någon höjning av utgående arvoden ej heller medgivas.

För egen del anförde jag, att i avvaktan på resultatet av den utredning, som enligt vad jag förordat i propositionen 1942:210 borde verkställas genom återupplivande av den hösten 1939 avbrutna utredningen angående reglering av arvodesväsendet, några nya arvoden som regel icke borde inrättas i samband med beslut om det fortsatta organisationsarbetet inom försvarsväsendet. Undantag borde emellertid göras för sådana arvoden, som av försvarsberedningen föreslagits till inrättande. Beträffande nyinrättade lärarbefattningar borde gälla att, i den mån sådana befattningar tillkomme under budgetåret 1942/43, deras innehavare borde komma i åtnjutande av arvoden enligt de för dåvarande lärarbefattningar gällande grunderna. Jag förutsatte, att beställningshavare, som komme i åtnjutande av lärararvode, skulle vara underkastad de förändringar med avseende å detsamma, som framdeles kunde bliva bestämda.

Den utredning, som påbörjades sommaren 1939 men hösten samma år avbröts, upptogs ånyo enligt beslut den 18 september 1942. De sakkunniga avgåvo den 19. mars 1943 betänkande med förslag till reglering av det militära arvodesväsendet. I betänkandet föreslogs avveckling i väsentlig utsträckning av det inom försvarsväsendet uppbyggda systemet med arvoden utöver lön, utan att compensation för hittills utgående arvoden förordades annat än undantagsvis, där särskilda skäl därtill ansetts vara för handen.

Utredningsmännens förslag mötte vid remissbehandlingen starka erinringar från försvarsväsendets myndigheter, som i det väsentliga avstyrkte den föreslagna arvodesbeskrivningen eller förordade ny utredning i ärendet. Därvid anlades olika lämplighets- och skälighetssynpunkter, men i främsta rummet uttrycktes farhågor, att en beskärning av arvodesväsendet, genomförd i den omfattning utredningsmännen föreslagit och utan compensation för bortfallande arvoden, skulle äventyra rekryteringen av de befattningshavargrupper, som komme att beröras av beskärningen.

Med beaktande bland annat av dessa synpunkter har chefen för finansdepartementet enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 november 1943 tillkallat två sakkunniga att biträda med fortsatt utredning av frågan om reglering av vissa militära arvoden. Enligt direktiven för de sakkunniga skola dessa i erforderlig utsträckning samråda med de utredningsmän, som inom försvarsdepartementet biträda med utredning rörande officersutbildningen inom armén m. m. (arméns officersutbildningskommitté). Med hänsyn bland annat till att denna kommitté först nyligen kunnat påbörja sitt arbete har utredningen rörande arvodesväsendet icke kunnat bedrivas i sådan takt, att förslag i frågan kan föreläggas 1944 års riksdag. De olika försvarsgrenarnas arvodesförteckningar för budgetåret 1944/45 torde därför böra upprättas enligt de principer som tillämpats vid upprättandet av motsvarande förteckningar för budgetåren 1942/43 och 1943/44.

För nästa budgetår räknar jag för armén med ett medelsbehov av 214 481 kronor under förevarande anslagspost. Beträffande ändringarna i förhållande till innevarande budgetår må följande framhållas.

Fältläkarkåren.

Under ifrågavarande rubrik finnes i gällande arvodesförteckning uppfört ett arvode å 1 500 kronor till bataljonsläkaren vid Livregementets grenadjärer (för resor till och från Göta trängkårs kompani i Nora). I enlighet med ett av generalfältläkaren framlagt förslag synes emellertid sjukvården vid kompaniet lämpligen böra bestridas genom i orten bosatt civil läkare. Ifrågavarande arvode bör därför utgå ur förevarande förteckning. I stället bör i förteckningen å arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, upptagas ett arvode för läkarvården vid Göta trängkårs kompani i Nora, vilket arvode med hänsyn till personalstyrkan vid kompaniet läser böra uppföras med samma belopp som det för läkarvården vid ridskolan fastställda, eller 1 500 kronor.

Vissa utbildningsanstalter.

Under denna rubrik torde böra sammanföras arvoden till de utbildningsanstalter och skolor, som i arvodesförteckningen för innevarande budgetår upptagits under rubrikerna Arméns fasta utbildningsanstalter och Övriga skolor.

De sammanlagda arvodesbeloppen under dessa rubriker uppgå enligt förteckningen för innevarande budgetår till sammanlagt 165 200 kronor, därav tillhoppa 115 200 kronor för arméns fasta utbildningsanstalter enligt viss angiven fördelning, 10 000 kronor för officersaspirantskolorna och 40 000 kronor för övriga skolor. Därjämte har under innevarande års anslag till vissa kostnader för de fasta undervisningsverken, särskilda utbildningskurser m. m. upptagits ett belopp av högst 25 000 kronor till arvoden till lärare vid tygförvaltningsskolan. Enligt uppgift av arméförvaltningen ha 17 000 kronor av detta belopp avsetts för arvoden utöver lön till ordinarie tjänstemän. Till dylika arvoden ha sålunda för innevarande budgetår anvisats tillhoppa $(165\,200 + 17\,000 =)$ 182 200 kronor.

Vid anmälan av propositionen 1943:235 förutsatte jag, att det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att med tillämpning av tidigare gällande grunder för bestämmande av arvodenas storlek besluta om de olika arvodesposternas disposition. I enlighet härmed har Kungl. Maj:t den 8 oktober 1943 meddelat beslut rörande de arvoden av ifrågavarande slag, som under innevarande budgetår må utgå.

För nästa budgetår har chefen för arméstaben angivit behovet av arvoden utöver lön till ordinarie tjänstemän på sätt framgår av följande sammanställning.

	Kronor
Krigshögskolan jämte arméns stridsskola, högst	21 200
Artilleri- och ingenjörhögskolan jämte artilleri-, luftvärns- och ingenjörofficersskolorna, högst	35 000
Infanteriskjutskolan jämte infanteri-, kavalleri- och pansarofficersskolorna, högst	23 400

	Kronor
Ridskolan, högst	6 200
Pansartruppskolan, högst	2 000
Artilleriskjutskolan, högst	3 000
Luftvärnsskjutskolan, högst	2 000
Ingenjörtruppskolan, högst	2 000
Arméns signalskola, högst	8 800
Tygförvaltningsskolan, högst	15 000
Intendenturförvaltningsskolan, högst	13 500
Arméns underhållsskola, högst	2 800
Trängofficersskolan, högst	3 700
Krigsskolan, högst	20 300
Gymnastik- och idrottsskolan, högst	2 700
Arméns underofficersskola, högst	11 500
Arméhundskolan, högst	1 900
Officersaspirantskolorna, högst	10 000
Summa 185 000	

Arméstabschefens förslag har biträts av arméförvaltningen, som alltså föreslagit, att för ifrågavarande ändamål skall upptagas ett belopp av 185 000 kronor.

I förhållande till vad som beslutats för innevarande budgetår innebär förslaget en uppräknig av arvodenas dels med 5 400 kronor med hänsyn till upprättandet av infanteri-, kavalleri- och pansarofficersskolorna, vilka icke varit organiserade under innevarande budgetår, dels med 3 400 kronor för intendenturförvaltningsskolan, 2 020 kronor för arméns underhållsskola, 150 kronor för trängofficersskolan och 1 200 kronor för arméhundskolan. Å andra sidan har viss beskärning föreslagits beträffande arvoden för arméns signalskola, tygförvaltningsskolan samt gymnastik- och idrottsskolan, varjämte ett för innevarande budgetår upptaget belopp av 6 000 kronor till Kungl. Maj:ts disposition saknar motsvarighet i arméstabschefens nu föreliggande förslag.

För egen del vill jag — under erinran om vad nyss anförts rörande de grunder, efter vilka bedömandet av dessa frågor bör äga rum i avvaktan på den definitiva lösningen av arvodesfrågan — framhålla, att jag icke har något att erinra mot den ökning av det sammanlagda arvodesbeloppet, som av arméförvaltningen föreslagits. Ökningen synes nämligen vara betingad av den utökning av utbildningsorganisationen som förutsättes för nästa budgetår. Då det emellertid synes lämpligt, att liksom för innevarande budgetår ett belopp reserveras för att av Kungl. Maj:t kunna ställas till förfogande för oförutsedda behov, har jag i förslaget till arvodesförteckning för nästa budgetår för vissa utbildningsanstalter upptagit något lägre belopp än som av arméstabschefen föreslagits. Jag har därvid förutsatt, att ett arvode om 800 kronor, som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 4 februari 1944 för innevarande budgetår utgår till bataljonsveterinären vid Norrlands trängkår i egenskap av lärare vid arméhundskolan, skall utgå jämväl under nästa budgetår. I likhet med vad som gällt för innevarande budgetår bör det ankomma på Kungl. Maj:t att inom ramen för de å förteckningen uppförda, för

de olika skolorna avsedda beloppen meddela beslut om storleken av ifrågavarande arvoden.

Vissa övriga arvoden.

Denna post, för innevarande budgetår 5 979 kronor, torde i enlighet med arméförvaltningens förslag för nästa budgetår kunna nedsättas till 2 000 kronor.

II. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

För innevarande budgetår fastställd förteckning å arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, slutar å ett belopp av 827 308 kronor.

För nästa budgetår beräknar jag medelsbehovet under förevarande anslagspost till 836 855 kronor. Beträffande ändringarna i förhållande till innevarande budgetår får jag hänvisa till det förslag till förteckning, som i särskild ordning kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott. Här må emellertid följande framhållas.

Arméstaben.

Enär kostnaderna för avlöning till studierektor i det föregående upptagits under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, bör det i förevarande förteckning uppförda arvodet till studierektor utgå.

Militärområdena m. m.

Platsbefälet i Karlsborg. I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har arméförvaltningen anført i huvudsak följande.

Den för Karlsborgs garnisons brandkår för närvarande tillämpade organisationsplanen upptager fem personer för vård och tillsyn av brandkårens ångspruta och motorspruta. Ifrågavarande personer — arbetare vid tygstationen och fastighetsförvaltningen i Karlsborg — deltaga även i brandkårens övningar och vid dess utryckningar vid brandtillfällen.

Under förevarande rubrik finnas upptagna bland andra två arvoden om vardera 200 kronor för tillsyn av ovannämnda sprutor. Dessa arvoden äro för närvarande fördelade på fyra av de ovannämnda arbetarna. För beredande av ersättning åt den femte arbetaren och för ersättning för förlorad arbetsförtjänst åt arbetarna för deltagande i övningar och utryckningar med brandkåren har Kungl. Maj:t medgivit, att högst 1 100 kronor finge disponeras från den under arméns anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. upptagna delposten för tillfälligt anställande av tjänstemän m. fl.

Arméförvaltningen anser, att den tidspillan och förlust av arbetsförtjänst, som deltagandet i brandövningar och brandutryckningar medför för de vid Karlsborgs garnisons brandkår tjänstgörande arbetarna, är så betydande, att ersättning härför fortsättningsvis bör beredas dem.

Ifrågavarande ersättning synes vara av natur att böra uppföras å förteckning för budgetåret 1944/45 å arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

I stället för hittills upptagna poster om vardera 200 kronor för tillsyn av ångspruta och motorspruta synes alltså böra upptagas dels en post å 500 kronor för vård och tillsyn av brandsprutor och dels en post å 1 000 kronor för beredande av ersättning för förlorad arbetsförtjänst åt arbetare, tjänst-

görande vid Karlsborgs garnisons brandkår för deltagande i brandövningar och brandutryckningar.

Mot det sålunda framlagda förslaget har jag intet att erinra. Det bör ankomma på försvarets civilförvaltning att meddela närmare bestämmelser rörande arvodenas fördelning.

Arvoden, som utbetalas vid truppförband eller försvarsområdesstaber. För I. militärområdet uppförda arvoden å tillhopa 740 kronor böra i enlighet med arméförvaltningens förslag överflyttas till III. militärområdet, varjämte för sistnämnda militärområde torde böra beräknas medel för ett nytt arvode å 200 kronor till en tillsynsman vid Bergsjö skjutfält vid Skövde, vilken är tillfälligt anställd för innevarande budgetår.

Sjukvårdsväsendet.

Såsom under föregående anslagspost anförts bör under förevarande rubrik uppföras ett arvode om 1 500 kronor för läkarvården vid Göta trängkärs kompani i Nora.

Veterinärväsendet.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har arméförvaltningen anfört följande.

I skrivelse till chefen för armén har överfältveterinären erinrat därom att i staten för arméförvaltningen tidigare funnits upptaget ett belopp av 1 000 kronor avsett såsom arvoden åt sakkunniga åt sjukvårdsstyrelsen. Ifrågasvarande belopp hade numera höjts till 5 000 kronor. Före den 1 juli 1937 kunde de medel, som för nämnda ändamål disponerades av sjukvårdsstyrelsen, disponeras jämväl för anlitande av sakkunniga på det veterinärmedicinska området. Efter utbrytningen av fältveterinärbyrån ur sjukvårdsstyrelsen hade inga medel stått till förfogande för anlitande av sakkunniga å det veterinärmedicinska området. Vid flera tillfällen hade under de gångna åren behov förelegat att anlita dylika sakkunniga. Med hänsyn härtill borde ett årligt belopp av 500 kronor för bestridande av kostnader för anlitande av sakkunniga å arméinspektionens veterinäravdelning ställas till överfältveterinärens förfogande.

Arméförvaltningen, som vitsordar behovet av medel för angivet ändamål, får hemställa, att under förevarande rubrik upptages en post å 500 kronor till sakkunniga i veterinärmedicinska frågor.

Mot ifrågasvarande förslag har jag intet att erinra, och jag har alltså under förevarande rubrik upptagit ett belopp av 500 kronor för ändamålet.

Vissa utbildningsanstalter.

Liksom motsvarande rubriker å övriga förteckningar böra rubrikerna Arméns fasta utbildningsanstalter och Övriga skolor utbytas mot en gemensam rubrik. För här avsedda ändamål ha för innevarande budgetår i arvodesförteckningen upptagits tillhopa 47 100 kronor. Som tidigare nämnts har vidare under undervisningsanslaget beräknats ett belopp av 8 000 kronor till civila lärare vid tygförvaltningsskolan. Vidare har Kungl. Maj:t medgivit, att kurser i motortjänst inom en kostnadsram av 60 000 kronor må anordnas under

innevarande budgetår. Av sistnämnda belopp avses 12 000 kronor skola disponeras för arvoden åt civil lärarpersonal. Kostnaderna för ifrågakvarande kurser ha för innevarande budgetår bestritts huvudsakligen från arméns undervisningsanslag. Sammanlagt disponeras alltså under löpande budgetår 67 100 kronor till arvoden åt civil personal vid arméns utbildningsanstalter.

För nästa budgetår har chefen för arméstaben beräknat behovet av sådana arvoden sålunda:

	Kronor
Krigshögskolan, högst	12 500
Artilleri- och ingenjörhögskolan jämte artilleri-, luftvärns- och ingenjöröfficersskolorna, högst	10 000
Krigsskolan, högst	4 000
Gymnastik- och idrottsskolan, högst	8 000
Tygförvaltningsskolan, högst	8 000
Intendenturförvaltningsskolan, högst	2 500
Arméns motorskola, högst	20 500
Summa	65 500

Arméförvaltningen har vid bedömandet av anslagsbehovet följt nämnda beräkningar.

Det föreliggande förslaget innebär i jämförelse med arvodesförteckningen för innevarande budgetår, att de för artilleri- och ingenjörhögskolan, krigsskolan samt gymnastik- och idrottsskolan beräknade beloppen minskats. Å andra sidan har för tygförvaltningsskolan upptagits ett belopp av 8 000 kronor, vilket innevarande budgetår utgår från anslaget till vissa kostnader för de fasta undervisningsverken, särskilda utbildningskurser m. m. Vidare har för intendenturförvaltningsskolan beräknats ett belopp av 2 500 kronor, vilket saknar motsvarighet i årets personalförteckning, varjämte för arméns motorskola upptagits ett belopp av 20 500 kronor, medan motsvarande kostnader innevarande budgetår beräknats till 12 000 kronor.

De sålunda föreslagna ändringarna med avseende å arvodesförteckningen har jag ansett mig kunna biträda. Vad särskilt angår den avsevärda ökningen av medelsbehovet för arméns motorskola har jag inhämtat, att denna sammanhänger med en förstärkning av den civila personalen med två tygarbetare, vilka skulle användas såsom instruktörer vid skolan. Den närmare fördelningen av de för de olika utbildningsanstalterna upptagna beloppen torde, i likhet med vad som gällt för innevarande budgetår, få framdeles fastställas av Kungl. Maj:t.

12. Stipendier för underlättande av officersrekryteringen i Boden.

Denna anslagspost, för innevarande budgetår 40 000 kronor, synes i enlighet med arméförvaltningens förslag för nästa budgetår kunna nedsättas till 24 000 kronor.

13. Dagavlöning och dagavlöningstillägg åt indelt manskap.

Med hänsyn till minskat antal kvarstående indelta torde förevarande anslagspost, för innevarande budgetår upptagen till 100 000 kronor, kunna för

budgetåret 1944/45 i enlighet med arméförvaltningens förslag nedsättas till 90 000 kronor.

14. Avgånget manskaps anställning å civilanställningsstat.

Enligt av 1941 års försvarsutredning framlagt förslag skall med genomförandet av den nya försvarsorganisationen institutet anställning å civilanställningsstat avskaffas för arméns manskap och i stället möjlighet beredas underbefäl med den utbildning och anställningstid, som nu erfordras för anställning å sådan stat, att med kvarstående å aktiv stat under ett halvår erhålla tjänstledighet för utbildning i civilanställningssyfte. Utredningen, som grundat sina beräkningar av behovet av fast anställt manskap främst på personalbehovet under sommarhalvåret, har beträffande vinterhalvåret räknat med att tjänstledighet i civilanställningssyfte under sistnämnda halvår skall kunna beredas därtill berättigat underbefäl. Vid anmälan av propositionen 1942: 210 framhöll jag, att denna fråga syntes böra upptagas till behandling inom finansdepartementet. Jag anförde emellertid, att en förutsättning för den föreslagna anordningens genomförande under alla förhållanden vore, att manskapskadreerna uppnått den storlek och den fördelning på olika manskapsgrader, som utredningen förutsatt vid fullt genomförd organisation. Intill dess så blivit fallet, måste möjlighet till anställande av personal på civilanställningsstat alltjämt förefinnas.

Med hänsyn härtill upptogs för budgetåret 1942/43 under särskild anslagspost ett belopp av 100 000 kronor för ändamålet.

Vid anmälan av frågan om medelsbehovet för motsvarande ändamål för budgetåret 1943/44 i propositionen 1943: 235 anförde jag, att jag funne det lämpligt, att i avvaktan å resultatet av den enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 oktober 1942 igångsatta utredningen rörande civilanställningens ordnande medel beräknades för de kostnader, som för nämnda budgetår kunde uppstå genom avgånget manskaps anställande å civilanställningsstat. I likhet med arméförvaltningen fann jag för ändamålet böra beräknas ett belopp av förslagsvis 100 000 kronor.

Såsom under avsnittet Manskapsrekryteringen m. m. anförts ha de för nyssnämnda utredningsarbete tillkallade sakkunniga — 1942 års civilanställningssakkunniga — den 1 februari 1944 överlämnat utredningar och förslag rörande manskapsrekryteringen och civilanställningsorganen m. m. Emellertid ha de sakkunniga icke ännu framlagt slutligt förslag rörande de civilanställningsåtgärder, som böra vidtagas för det fast anställda manskapet. Vid sådant förhållande lärer jämväl för nästa budgetår böra upptagas en särskild anslagspost för avgånget manskaps anställning å civilanställningsstat. Anslagsposten torde emellertid, på sätt arméförvaltningen föreslagit, kunna nedsättas till 75 000 kronor.

Till följd av med den förstärkta försvarsberedskapen sammanhängande förhållanden uppkommo redan under slutet av år 1939 vissa svårigheter, när det gällde att bereda manskap som vunnit anställning å civilanställningsstat (respektive enligt tidigare gällande bestämmelser anställning över stat i civil-

anställningssyfte) tjänstledighet i civilanställningssyfte. Vidare medförde beredskapen, att manskap efter utgången av löpande anställningstid antogs i anställning över stat för fortsatt tjänstgöring. Med anledning härav begärde och erhöll Kungl. Maj:t (propositionerna 1940 L:197, 1941:155, 1942:266 och 1943:235) riksdagens medgivande, att förnyad anställning å civilanställningsstat enligt av Kungl. Maj:t meddelade närmare bestämmelser finge under budgetåren 1940/41—1943/44 medgivas manskap, som avgått från beställning på aktiv stat med utgången av anställningsåret 1938/39 eller senare anställningsår och därvid medgivits anställning å civilanställningsstat (motsvarande) men som på grund av rådande förhållanden måste i särskild ordning tagas i anspråk för militärtjänstgöring och därför icke kunnat utnyttja anställningen å civilanställningsstat (motsvarande).

Med riksdagens medgivande ha vidare bestämmelser utfärdats av innebörd, att anställning å civilanställningsstat må medgivas visst manskap, som under budgetåret 1942/43 eller 1943/44 avgår från anställning över stat efter en fortlöpande anställning dels på aktiv stat, dels ock över stat av sammanlagt sex år i en följd.

Angivna svårigheter att bereda manskap tjänstledighet i civilanställningssyfte föreligga alltså vid samtliga försvarsgrenar. Jämväl under budgetåret 1944/45 torde därför extraordinära möjligheter till anställning å civilanställningsstat böra bibehållas vid sidan av den i manskapsavlöningsreglementet och dess tilläggsbestämmelser bestämda ordningen för beredande av dylik anställning. I enlighet med hittills tillämpade principer bör sålunda anställning å civilanställningsstat enligt av Kungl. Maj:t meddelade närmare bestämmelser kunna medgivas — förutom enligt i gällande avlöningsförfattningar givna föreskrifter — dels manskap, som avgått från beställning på aktiv stat med utgången av anställningsåret 1938/39 eller senare anställningsår och därvid erhållit anställning å civilanställningsstat (motsvarande) men som på grund av rådande förhållanden måst i särskild ordning tagas i anspråk för militärtjänstgöring och till följd därav icke kunnat beredas tjänstledighet i civilanställningssyfte, dels ock manskap, som i omedelbar anslutning till anställning på aktiv stat innehaft anställning över stat och som i övrigt uppfylla fordringarna för anställning å civilanställningsstat. Riksdagens medgivande härtill torde böra inhämtas.

Jämlikt tidigare gällande bestämmelser fick endast beställningshavare, med vilken vid utgång av löpande anställningstid under tiden från och med den 31 oktober till och med den 31 januari nästpåföljande år icke träffats avtal om förlängd fast anställning å aktiv stat vid försvarsväsendet, erhålla anställning å civilanställningsstat. Tiden för anställning å dylik stat var bestämd till högst sex månader, räknat från och med den 1 november eller dag där- efter högst till och med den 30 april nästpåföljande år. Vid anmälan av propositionen 1943:235 framhöll jag, att då anställningstiden på aktiv stat vid armén normalt komme att utlöpa den 31 mars syntes härav betingad jämkning i nämnda bestämmelser böra vidtagas i avbidan på att ovanberörda fråga om tjänstledighet i civilanställningssyfte under kvarstående på aktiv stat bleve slutgiltigt avgjord. Jag förutsatte, att Kungl. Maj:t skulle äga

meddela erforderliga provisoriska föreskrifter i detta avseende. I den mån beställningshavare kunde beredas ledighet i civilanställningssyfte under tiden för anställning på aktiv stat borde sådan ledighet dock ifrågakomma framför anställning å civilanställningsstat under sommarhalvåret. För den, som under anställning på aktiv stat erhållit ledighet i civilanställningssyfte, borde tiden för anställning å civilanställningsstat i motsvarande mån avkortas. Vad sålunda anförts föranledde icke erinran från riksdagens sida. Den i enlighet härmed vidtagna jämkningen i de förut gällande bestämmelserna bör med hänsyn till vad i det föregående anförts äga giltighet jämväl under nästa budgetår.

15. Rörligt tillägg.

Med tillämpning av sedvanliga beräkningsgrunder erfordras för rörligt tillägg för budgetåret 1944/45 ett belopp av i runt tal 9 000 000 kronor (nu 8 301 532 kronor). Anslagsposten i fråga torde emellertid för avjämnande av avlöningsstatens slutsumma böra beräknas till 9 009 564 kronor.

I enlighet med vad i det föregående anförts kommer medelsbehovet under arméns anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1944/45 att uppgå till 71 700 000 kronor. Ehuru ett bifall till de av mig i det föregående framlagda förslagen rörande arméns personalstater för nästa budgetår borde föranleda, att avlöningsanslaget icke oväsentligt understege det av arméförvaltningen beräknade beloppet, skulle anslaget enligt nu verkställda beräkningar — vilka skett i enlighet med de grunder som i försvarsbeslutet förutsatts — med 1 200 000 kronor överstiga nyssnämnda belopp. Anledningen härtill torde vara, att under de senaste budgetåren anslagsberäkningarna som regel grundats på de för tidigare budgetår gällande anslagsbeloppen med tillägg för det beräknade medelsbehovet för nytillkommande beställningar. Uppenbart är, att felkällor därigenom kunnat uppstå. Jag vill emellertid framhålla, att det i avsaknad av belastningssiffror ej är möjligt att bedöma, huruvida de nu framlagda anslagsberäkningarna äro mera rättvisande än de av arméförvaltningen tillämpade, vilka sluta på lägre belopp. Visshet härom kan vinnas först efter återgång till mera normala förhållanden. Jag har dock ansett lämpligast att här utgå från de grunder, som tillämpats i försvarsbeslutet. Av anslagsbeloppet torde på sätt arméförvaltningen uppgivit 675 000 kronor kunna betraktas såsom merkostnader på grund av prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels för budgetåret 1944/45 fastställa de personalförteckningar för ordinarie tjänstemän samt för pensionerad personal i arvodsbefattning vid armén ävensom den förteckning å arvoden och övriga ersättningar utöver lön till ordinarie tjänstemän vid

armén, vilka komma att till riksdagen i särskild ordning överlämnas;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att med avseende å de av riksdagen fastställda personalförteckningarna meddela ej mindre särskilda föreskrifter av i tillämpliga delar samma innehåll som innefattas i de särskilda bestämmelser, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1942 och den 30 juni 1943 fastställts att lända till efterrättelse för tillämpningen av arméns personalförteckningar budgetåren 1942/43 och 1943/44, än även de särskilda föreskrifter, som kunna visa sig erforderliga i samband med genomförandet av den av 1942 års riksdag godkända planen för fortsatt utbyggnad och organisation av landets försvarskrafter under budgetåren 1942/47;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med av mig angivna grunder utfärda bestämmelser om placering i löneklass och beräkning av tid för uppflyttning till högre löneklass för personal, som i anslutning till föreliggande förslag om befälskadrens utökning må komma att överflyttas från övergångsstat, reservstat och reserv till officers- och underofficersbeställningar på aktiv stat vid försvarsväsendet;

dels medgiva, att anställning å civilanställningsstat enligt av Kungl. Maj:t meddelade närmare bestämmelser må under budgetåret 1944/45 medgivas dels manskap, som avgått från beställning på aktiv stat med utgången av anställningsåret 1938/39 eller senare anställningsår och därvid erhållit anställning å civilanställningsstat (motsvarande) men som på grund av rådande förhållanden måst i särskild ordning tagas i anspråk för militärtjänstgöring och till följd därav icke kunnat beredas tjänstledighet i civilanställningssyfte, dels ock manskap, som i omedelbar anslutning till anställning på aktiv stat innehaft anställning över stat och som i övrigt uppfyller fordringarna för anställning på civilanställningsstat;

dels godkänna följande avlöningsstat för arméns anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1944/45:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förlagsvis</i>	kronor 46 400 000
2. Avlöningar till personal å avgångsstat, <i>förlagsvis</i>	» 50 000
3. Avlöningar till personal å disponibilitetsstat, <i>förlagsvis</i>	» 100

4. Arvoden till pensionerad personal i arvo-			
desbefattning, <i>förslagsvis</i>	kronor	5 725 000	
5. Avlöningar till fänrikar, <i>förslagsvis</i>	»	1 290 000	
6. Avlöningar till volontärer över stat, <i>för-</i>			
<i>slagsvis</i>	»	740 000	
7. Avlöningar till vård- och ekonomipersonal,			
<i>förslagsvis</i>	»	3 280 000	
8. Avlöningar till övrig icke-ordinarie perso-			
nal, <i>förslagsvis</i> :			
a) extra ordinarie och			
extra tjänstemän, <i>för-</i>			
<i>slagsvis</i>	kronor	4 670 000	
b) bataljonsläkare vid fält-			
läkarkåren, <i>förslagsvis</i> ..	»	120 000	
c) bataljonsveterinärer vid			
fältveterinärkåren, <i>för-</i>			
<i>slagsvis</i>	»	20 000	
d) betjäningsspersonal			
m. fl., <i>förslagsvis</i>	»	46 000	
e) musikelever	»	57 000	
f) extra sjuksköterskor			
m. m., <i>förslagsvis</i>	»	32 000	
g) tillfälligt anställande av			
tjänstemän m. m., <i>för-</i>			
<i>slagsvis</i>	»	150 000	
			» 5 095 000
9. Avlöningar till civil handräkningspersonal			» 2 750 000
10. Arvoden och övriga ersättningar utöver lön			
till ordinarie tjänstemän			» 214 481
11. Arvoden och särskilda ersättningar, be-			
stämda av Kungl. Maj:t			» 836 855
12. Stipendier för underlättande av officers-			
rekryteringen i Boden, <i>förslagsvis</i>			» 24 000
13. Dagavlöning och dagavlöningsstillägg åt in-			
delt manskap, <i>förslagsvis</i>			» 90 000
14. Avgången manskaps anställning å civil-			
anställningsstat, <i>förslagsvis</i>			» 75 000
15. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>			» 9 009 564
Summa kronor			75 580 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor	3 880 000
Nettoutgift kronor		71 700 000

dels ock till Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 71 700 000 kronor.

Armén: Rekryteringskostnader och avskedspremier m. m., förslagsanslag.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 528 000
vid genomförd organisation	» 550 000
Budgetåret 1942/43	» 460 000
» 1943/44	» 500 000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 520 000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 420 000

Anslaget för budgetåret 1943/44 disponeras på sätt framgår av statsliggaren för budgetåret, s. 94 f.

I årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 16) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till förevarande ändamål för nästa budgetår beräkna ett förslagsanslag av 520 000 kronor.

Med utgångspunkt från vad 1942 års underbefälsutredning i sitt förenämnda betänkande föreslagit har jag i det föregående förordat viss minskning av manskapskadreerna. Vid sådant förhållande torde det av arméförvaltningen beräknade beloppet, 520 000 kronor, kunna nedsättas med 62 000 kronor. I enlighet med vad jag anfört under avsnittet Manskapsrekryteringen m. m. bör ytterligare minskning ske med 36 000 kronor. Anslaget synes därför för nästkommande budgetår böra upptagas till i avrundat tal 420 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Rekryteringskostnader och avskedspremier m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 420 000 kronor.

Avlöningar och familjebidrag åt värnpliktiga.**Armén: De värnpliktigas avlöning, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 17 600 000
vid genomförd organisation	» 17 500 000
Budgetåret 1942/43	» 17 000 000
» 1943/44	» 19 500 000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 18 360 000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 18 350 000

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t (fjärde huvudtiteln, punkt 18) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Armén: De värnpliktigas avlöning* för budgetåret 1944/45 beräkna ett förslagsanslag av 18 400 000 kronor.

Beträffande medelsbehovet för nästkommande budgetår har arméförvaltningen anfört följande.

Med skrivelse den 7 juli 1943 har chefen för arméstaben överlämnat beräkning av antalet tjänstgöringsdagar för fast anställt manskap och värnpliktiga vid armén för budgetåret 1944/45. Enligt denna beräkning skulle antalet tjänstgöringsdagar vad beträffar värnpliktiga för nästkommande budgetår uppgå till 14 344 370.

På grundval härav har medelsbehovet under anslaget i vad avser penningbidrag under nästkommande budgetår med ledning av de riktlinjer för beräkandet av dylikt bidrag, som av Kungl. Maj:t fastställts uti kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 527) med provisoriska bestämmelser angående avlöning åt värnpliktiga m. m., uppskattats till ett belopp av 16 549 410 kronor.

Vidkommande premier till värnpliktiga befälslever utgår sådan förmån under nu löpande budgetår i enlighet med föreskrifterna i nyssnämnda kungörelse. Såsom framgår av det vid statsverkspropositionen till 1943 års riksdag, fjärde huvudtiteln, fogade statsrådsprotokollet har föredragande departementschefen vid behandlingen av ifrågavarande anslag framhållit, bland annat, att den åt särskilt tillkallade sakkunniga anförtrödda utredningen rörande kompensation i utbildnings-, merit- och lönehänseende för värnpliktiga, som uttagas till fortsatt befälsutbildning eller erhålla förlängd tjänstgöringstid i specialtjänst, ännu icke vore avslutad men att utredningsmännen icke torde i samband med framläggande av berörda förslag komma att föreslå några väsentliga ändringar i nu gällande grunder för utbetalande av premier. Vid sådant förhållande och då nämnda utredning ännu icke avslutats, anser sig arméförvaltningen icke böra för nästkommande budgetår ifrågasätta någon ändring i de hittills tillämpade grunderna för beräkning av dylika premier.

Enligt verkställda beräkningar avsåges 1 430 värnpliktiga att komma i åtnjutande av det lägre och 1 100 värnpliktiga av det högre premiebeloppet. Kostnaderna för premier enligt nu gällande grunder skulle sålunda komma att uppgå till $(1\,430 \times 250 + 1\,100 \times 1\,250 =) 1\,732\,500$ kronor.

Jämlikt brev den 30 juni 1943 angående fortsatt tillämpning av vissa bestämmelser i nyssnämnda kungörelse har Kungl. Maj:t, bland annat, föreskrivit att underhållskostnaderna för vapenfria värnpliktiga skola från och med den 1 juli 1943 bestridas av de anslag, från vilka motsvarande kostnader för övriga värnpliktiga utgå.

Beräkningen av penningbidrag under nästkommande budgetår upptager icke några medel för beredande av penningbidrag till vapenfria värnpliktiga. Emellertid har chefen för arméstaben angivit antalet tjänstgöringsdagar för ifrågavarande vapenfria värnpliktiga till 70 000.

Jämlikt Kungl. Maj:ts kungörelse den 26 mars 1943 (nr 123) om ändrad lydelse av 2 § omförmälda kungörelse den 30 juni 1942 (nr 527) har föreskrivits, att förhöjning av penningbidraget utöver en krona om dagen skall beträffande vapenfri värnpliktig icke ske, förrän han fullgjort tjänstgöring under sammanlagt 520 dagar.

I anslutning härtill har ämbetsverket beräknat medelsbehovet för penningbidrag till ifrågavarande kategori värnpliktiga till sammanlagt 80 000 kronor.

Medelsbehovet under anslaget i sin helhet under nästkommande budgetår utgör sålunda $(16\,549\,410 + 1\,732\,500 + 80\,000 =) 18\,361\,910$ kronor eller i avrundat tal 18 360 000 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts har arméförvaltningen hemställt, att till de värnpliktigas avlöning för budgetåret 1944/45 måtte anvisas ett förslagsanslag å 18 360 000 kronor.

Sedan de i arméförvaltningens skrivelse omförmälda utredningsmännen numera avgivit sitt betänkande med förslag rörande meritberäkning m. m. för befälsutbildade värnpliktiga, har i särskild proposition till årets riksdag, nr 149, framlagts förslag angående penningbidrag och premier åt de värnpliktiga. Vid anmälan av denna proposition framhöll jag, att ett bifall till de framlagda förslagen icke syntes påverka beräkningen för nästa budgetår av anslagen till de värnpliktigas avlöning.

*Departements-
chefen.*

De i arméförvaltningens skrivelse angivna beräkningarna rörande antalet tjänstgöringsdagar för olika värnpliktskategorier har jag redan vid anmälan av statsverkspropositionen funnit kunna tjäna såsom utgångspunkt vid anslagsberäkningarna för nästa budgetår. Då jag även i övrigt ansett mig kunna godtaga arméförvaltningens beräkningar rörande storleken av kostnaderna för penningbidrag till värnpliktiga under nästkommande budgetår, uppskattar jag dessa kostnader i anslutning till arméförvaltningens förslag till i runt tal 16 550 000 kronor.

I detta belopp ingå emellertid icke penningbidrag till vapenfria värnpliktiga, för vilka antalet tjänstgöringsdagar beräknats till 70 000. I likhet med arméförvaltningen beräknar jag de på dessa värnpliktiga belöpande penningbidragen till 80 000 kronor. För ifrågavarande värnpliktiga komma framdeles att uppstå vissa kostnader i samband med prövning av ansökningar om tillstånd till vapenfri tjänst. Jämlikt 1943 års riksdags beslut (proposition nr 18 och riksdagens skrivelse nr 91) skola nämligen tillsättas särskilda utredningsmän för att biträda vid sådan prövning. Genom beslut den 17 december 1943 har Kungl. Maj:t förordnat utredningsmän samt därvid föreskrivit, bland annat, att ersättning skall utgå dels med sex kronor för varje prövad värnpliktig, dels ock för havda resekostnader och erforderliga andra eventuella utgifter i samband med provningsförrättning. Härav föranledda kostnader ha föreskrivits skola, i den mån de belöpa på tiden intill den 1 juli 1944, bestridas från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter. Det torde ligga i sakens natur, att nämnda anslag icke bör fortsättningsvis anlitas för detta ändamål. Då särskilt anslag för ändamålet knappast synes böra äskas och förevarande anslag till de värnpliktigas avlöning icke torde böra för ändamålet anlitas, läser det ligga närmast till hands, att berörda kostnader för ersättning åt angivna utredningsmän bestridas från förslagsanslaget till inskrivnings- och färdkostnader vid armén. Det torde böra anmärkas, att vapenfria värnpliktiga endast i enstaka fall fullgöra tjänstgöring vid marinen och flygvapnet. Därest riksdagen icke har något att erinra häremot, torde föreskrifter få meddelas om dylik medelsdisposition. Beslut i överensstämmelse härmed torde icke påverka beräkningen för nästa budgetår av sistnämnda anslag.

I fråga om premierna finner jag icke anledning till erinran mot den av arméförvaltningen framlagda beräkningen av medelsbehovet. Jag beräknar alltså för ändamålet i runt tal 1 730 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget torde således böra uppskattas till (16 550 000 + 80 000 + 1 730 000 =) i avrundat tal 18 350 000 kro-

nor, innebärande en anslagsminskning med 1 150 000 kronor. I förhållande till de i försvarsbeslutet beräknade genomsnittskostnaderna för de i femårsperioden 1942/47 ingående budgetåren innebär det för nästkommande budgetår uppskattade medelsbehovet en merutgift av omkring 750 000 kronor. Beträffande anledningen härtill torde jag få hänvisa till årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, s. 57 f).

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: De värnpliktigas avlöning* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 18 350 000 kronor.

Tygmateriel m. m.

Armén: Uppförande av vissa baracker i Visby, reservationsanslag. Under hänvisning till vad av mig anförts tidigare denna dag vid anmälan i förenämnda proposition angående vissa byggnadsarbeten m. m. för försvaret av fråga om expeditiönsbyggnad för VII. militärbefälsstaben hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Uppförande av vissa baracker i Visby* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 132 000 kronor.

Bidrag och understöd.

Armén: Bidrag till badinrättning i Boden, reservationsanslag. Efter därom av Kungl. Maj:t i propositionen 1943:179 framställt förslag medgav riksdagen (skrivelse 1943:320), att en central tvätt- och reparationsanstalt finge uppföras i Boden för en kostnad av 675 000 kronor. Byggandet av denna skall påbörjas våren 1944. Anstalten är avsedd att betjäna alla militära förband i Boden, Luleå och Kiruna jämte garnisonssjukhuset i Boden och är beräknad för en årskapacitet av 850 000 kilogram vanlig tvätt och 80 000 kilogram kemisk tvätt. Därjämte skola erforderliga skrädderireparationer, strump- och vantstoppning samt skoreparationer utföras inom anstalten.

Vid utredningen av frågan om tvättanstalt i Boden ha framförts önskemål, att anstalten skulle läggas så, att en eventuell, för Bodens garnison och Bodens stad gemensam badinrättning skulle kunna uppföras intill tvättanstalten med utnyttjande av dennas värmecentral.

Frågan om varmbadhus i Boden har under de senare åren vid tre tillfällen varit föremål för riksdagens prövning. I motion till 1938 års riksdag hemställdes, att ett bidrag å 350 000 kronor skulle utgå till byggande av en sim- och idrottshall i Boden. Vidare yrkades i motioner till 1942 års riksdag, att 600 000 kronor skulle beviljas att utgå av lånemedel till uppförande av ett varmbadhus med simhall inom Bodens garnison. I motioner till 1943 års riksdag slutligen hemställdes, att ett anslag av 150 000 kronor måtte anvisas för ändamålet på kapitalbudgeten för budgetåret 1943/44. Samtliga motioner avslögs.

I sitt över sistnämnda motioner avgivna utlåtande framhöll statsutskottet,

att det enligt utskottets mening icke kunde anses tillfredsställande, att en garnison av Bodens storlek vore i avsaknad av varmbadhus. Önskvärt vore därför, om denna fråga kunde bringas till sin lösning. Det ville ock synas, som om möjlighet kunde föreligga att ordna denna angelägenhet i anslutning till uppförandet av en tvättinrättning inom Bodens garnison, varom förslag framlagts i propositionen 1943:179. Utskottet ville uttala sin förhoppning, att denna möjlighet bleve vederbörligt beaktad.

Genom beslut den 30 juni 1943 uppdrog Kungl. Maj:t åt försvarets fabriksstyrelse att efter samråd med 1942 års militära reparationstjänstutredning uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till uppförande av central tvätt- och reparationsanstalt i Boden, varvid skulle beaktas möjligheterna att till anstalten i sinom tid ansluta en jämväl för civilbefolkningen i Boden tillgänglig varmbadinrättning.

Sedan reparationstjänstutredningen verkställt en undersökning av möjligheterna att tillgodose behovet av en varmbadinrättning i samband med tillkomsten av central tvätt- och reparationsanstalt och i ärendet haft överläggningar med representanter för Bodens stad bland annat vid besök på platsen, har utredningen med skrivelse den 29 januari 1944 framlagt resultatet av undersökningen och förhandlingarna. Härav framgår att behovet av ett varmbadhus med simhall i Boden är mycket trängande ur såväl civil som militär synpunkt. Möjligheterna till utebad i Boden inskränka sig i bästa fall till en tidrymd av en och en halv månad. Under senare år har även denna möjlighet begränsats genom att hälsovårdsmyndigheten på grund av förorening i vattnet förbjudit utebad inom staden. Närmaste badplats är vid sådant förhållande en sjö ungefär 5 kilometer söder om staden. För Bodens civila befolkning anses vidare byggande av ett badhus vara en hygienisk angelägenhet av betydelse, då hemmen i stor utsträckning sakna badmöjligheter.

Reparationstjänstutredningen har beträffande frågan om en gemensam badanläggning för kronan och Bodens stad anfört att, därest tvättanstalten komme att utföras för ångdrift och ej för helelektrisk drift, den planerade badinrättningen borde placeras i anslutning till denna. Härvid torde erfordras en centralare placering av hela komplexet än som ursprungligen planerats för tvättanstalten. Utredningen hade funnit en placering inom kvarteret Pilen i Boden vara den lämpligaste. Staden hade erbjudit sig att här upplåta en tomt för ändamålet mot en gottgörelse av högst 25 000 kronor. Kronans medverkan till projektets förverkligande borde utgöras av ett ekonomiskt bidrag motsvarande hälften av de ursprungligen till 500 000 kronor beräknade anläggningskostnaderna, d. v. s. med 250 000 kronor. Anläggningskostnaderna hade senare beräknats till 650 000 kronor, varvid förutsatts, att i anläggningen skulle ingå en simbassäng av storleken 25 × 10 meter. Staden skulle ensam bli ägare till badinrättningen mot att staden förbunde sig att för framtiden i avsedd omfattning upplåta badinrättningen för garnisonens behov. Inrättningen skulle förvaltas av en styrelse bestående av fem personer, av vilka stadsfullmäktige skulle utse tre och kommandanten i Bodens fästning två ledamöter. Vad beträffar driftskostna-

derna skulle de fasta, d. v. s. de som utginge relativt oberoende av antalet serverade bad, delas lika mellan kronan och staden, under det de rörliga eller de som berodde av antalet bad skulle betalas per serverat bad. Härvid torde minst 200 000 bad böra garanteras av kronan och minst 40 000 falla på staden. Utredningen hade beräknat de rörliga driftskostnaderna vid den planerade badinrättningen till 42 700 kronor och de fasta driftskostnaderna till 26 700 kronor. Räknat efter totalt 240 000 bad per år skulle de rörliga kostnaderna motsvara 13,11 öre per bad för kronan och 41,4 öre per bad för staden. Härtill komme för kronans del hälften av de fasta kostnaderna fördelade på 200 000 bad per år eller 6,65 öre per bad och för stadens del hälften av de fasta kostnaderna räknat efter 40 000 bad per år eller 33,2 öre per bad. Det sammanlagda badpriset för militära bad skulle således utgöra 19,8 öre per bad och grundpriset för civila bad skulle uppgå till 74,6 öre per bad. I dessa kalkyler, som bygga på 1939 års priser, hade utredningen icke medräknat kostnader för tvål eller handdukar och ej heller kostnader för ränta och amortering å anläggningskapitalet.

Därest samarbete med Bodens stad icke skulle kunna åvägbringas på i huvudsak de villkor utredningen föreslagit, syntes övervägande skäl tala för att badhusfrågan löstes för kronans del genom uppförande av en badinrättning med simhall i anslutning till tvättanstalten. Därvid syntes det lämpligast, att anläggningarna förlades till den för tvättanstalten ursprungligen föreslagna platsen å kronan tillhörig mark. Kostnaden för denna badinrättning, som endast skulle avses för militärt bruk och därför kunde utföras något enklare, beräknades till 425 000 kronor. Totala driftskostnaden beräknades till omkring 44 200 kronor per år. Självkostnadspriset per bad skulle således uppgå till omkring 22,1 öre under förutsättning av en badfrekvens av 200 000 bad per år.

Bodens stadsfullmäktige ha beräknat kostnaden för badanläggningen till 750 000 kronor mot av utredningen avgivna 650 000 kronor. Fullmäktige medgäve emellertid, att kostnaden sattes till 700 000 kronor och att kronans bidrag till anläggningskostnaderna begränsades till högst 350 000 kronor jämte 25 000 kronor i tomtkostnad. Vad beträffar driftskostnaderna ansåge stadsfullmäktige, att reparationstjänstutredningen bland fasta kostnader beräknat även sådana som rätteligen borde räknas till de rörliga, varigenom kronans andel i driftskostnaderna icke komme att stå i rimlig proportion till kronans fyrdubbelt fler antal bad. Fullmäktige hölle före, att de fasta driftskostnaderna borde beräknas till 10 300 kronor per år och de rörliga till 59 950 kronor. Härigenom skulle kronans totala driftskostnader per bad komma att uppgå till 22,7 öre och stadens till 61,3 öre. — Med hänsyn till den av reparationstjänstutredningen förebragta beräkningen av kronans kostnader för en rent militär badinrättning vore emellertid stadsfullmäktige villiga att för att kronans kostnader per bad ej skulle bli större vid gemensam badinrättning än vid egen medgiva avdrag med 0,6 öre per bad eller med 1 200 kronor från det belopp, kronan skulle ha att erlagga i badkostnader.

För den händelse det av reparationstjänstutredningen framlagda förslaget med stadsfullmäktiges modifikationer ej skulle befinnas lämpligt ha stads-

fullmäktige slutligen föreslagit, att kronan skulle bygga en militär badinrättning med simhall, som även skulle få disponeras för civila bad. Staden skulle i så fall utan kostnad för statsverket upplåta mark såväl för badinrättningen som för den centrala tvättinrättningen inom kvarteret Pilen, där den gemensamma badinrättningen föreslagits skola uppföras.

Reparationstjänstutredningen har tänkt sig två utvägar för ordnande av den i Boden för den militära personalen och för stadens befolkning aktuella badhusfrågan. Enligt det ena alternativet skulle staden erhålla bidrag med 250 000 kronor för uppförande av ett eget badhus jämte simhall, vilket vissa tider skulle få disponeras av militär personal. Anläggningen skulle inrymma en simhall av storleken 25 × 10 meter, 2 basturum, 2 omklädnadsrum med sammanlagt 150 omklädnadsplatser samt två tvagningsrum. Anläggningskostnaderna ha av utredningen beräknats till 650 000 kronor och av staden till 750 000 kronor. Enligt det andra alternativet skulle ett uteslutande för militärt bruk avsett badhus uppföras för en av utredningen till 425 000 kronor beräknad engångskostnad. Bägge alternativen förutsätta, att badanläggningen förlägges intill den beslutade statliga tvättanstalten med utnyttjande av dess värmecentral, vilket funnits medföra ekonomiska fördelar. Bodens stadsfullmäktige ha alternativt föreslagit uppförande av en militär badinrättning, som vissa tider skulle få disponeras av civilbefolkningen.

Utredningen har visat, att de allmänna hygieniska förhållandena i Boden äro bristfälliga och att möjligheterna till utebad äro mycket begränsade. Detta senare förhållande har till följd att simundervisning icke kan anordnas i önskvärd grad. På grund av de klimatologiska förhållandena i Norrbotten är en förhållandevis ringa del av värnpliktskontingenten simkunnig vid inryckningen. Ur militär synpunkt är det ett bestämt önskemål, att de värnpliktiga äro simkunniga. För Bodens civila befolkning föreligger motsvarande behov. För en rationell simundervisning främst av skolbarnen är en simhall en nödvändig betingelse. Därtill kommer att i Övre Norrland icke finnes någon anläggning som är lämplig för desinfektion av större grupper av människor. En badinrättning skulle kunna tillfredsställa även detta behov.

Ur både civil och militär synpunkt föreligger sålunda ett stort behov av varmbadhus med simhall i Boden. Det synes mig under sådana förhållanden rimligt att statsverket i sin mån medverkar för att tillgodose detta behov.

Såsom av utredningen framgår bli engångskostnaderna för en för kronan och kommunen gemensam anläggning ej oväsentligt större än motsvarande kostnader vid uppförande av ett enbart för militära ändamål avsett badhus. Anledningen härtill är, att särskilda anordningar måste vidtagas för de civila besökarna. Det oaktat finner jag det ur allmän synpunkt vara att föredraga att en gemensam badinrättning, så anordnad att den tillgodoser både militära och civila behov, kommer till stånd. Jag biträder i princip reparationstjänstutredningens förslag att statens medverkan begränsas till medgivande av ett engångsbidrag för uppförande av ett civilt badhus, avsett jämväl för militär personal och drivet i kommunal regi, och till ut-

givande av ersättning för de bad, som tillhandahållas den militära personalen.

Statens bidrag till engångskostnaderna — inberäknat ersättning för av kommunen upplåten tomtmark — skulle enligt reparationstjänstutredningens förslag utgöra 275 000 kronor och enligt stadens förslag 375 000 kronor. För egen del har jag kommit till den uppfattningen, att statens ifrågavarande bidrag borde bestämmas till 300 000 kronor. Vid fortsatta förhandlingar med staden har framkommit, att staden numera är beredd att bestrida de återstående engångskostnaderna och sålunda även att utan särskild ersättning utöver nyssnämnda bidrag tillhandahålla tomtmark. Det erforderliga statsanslaget, 300 000 kronor, synes böra å riksstatens fjärde huvudtitel anvisas såsom reservationsanslag och inräknas i den i 1942 års försvarsbeslut fastställda kostnadsramen för femårsperioden 1942/47.

Vad beträffar bestridandet av de årliga driftskostnaderna innebär stadens uppfattning, att en förhållandevis större del av dessa kostnader skall ankomma på statsverket än reparationstjänstutredningen förutsatt. De av utredningen förordade beräkningsgrunderna leda till att kostnaden för bad kommer att för statsverket — liksom för kommunen — bli lägre vid en gemensam badinrättning än vid separata sådana anläggningar. De av staden förordade beräkningsgrunderna åter synas innebära, att statsverkets kostnad per bad kommer att vid gemensam anläggning bli principiellt densamma som vid en för enbart militärt bruk avsedd anläggning. Då jag anser, att statsverket — i likhet med kommunen — bör erhålla de ekonomiska fördelar, som samdriften möjliggör, anser jag de av reparationstjänstutredningen förordade beräkningsgrunderna vara att föredraga. Vid förutnämnda fortsatta förhandlingar med staden har enighet uppnåtts rörande sådan beräkning av priset för militära bad, att detta vid tillämpning av 1939 års prisnivå komme att uppgå till omkring 21 öre per bad. Med hänsyn till att kostnaderna för de militära baden härigenom skulle något understiga självkostnaderna vid en enbart för militära behov byggd badinrättning har jag intet att erinra mot den använda beräkningsgrunden.

Jag förutsätter, att en förläggning av tvättanstalten till den nu föreslagna platsen icke föranleder ökade kostnader i jämförelse med det förslag, som förelades 1943 års riksdag.

Mot detaljerna i övrigt i reparationstjänstutredningens förslag har jag i huvudsak intet att erinra och förutsätter sålunda, att anläggningen skall förläggas i anslutning till den blivande statliga tvättanstalten i Boden. Det synes av ekonomiska skäl lämpligt, att badanläggningen utföres samtidigt med tvättanstalten.

På försvarets fabriksstyrelse torde böra ankomma att med staden träffa slutlig överenskommelse i anslutning till vad nu angivits.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Bidrag till badinrättning i Boden* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 300 000 kronor.

MARINEN.

Avlöningar m. m. till fast anställd personal.

Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl., *förslagsanslag*.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	32 220 000
vid genomförd organisation.....	»	36 487 000
Budgetåret 1942/43	»	27 160 000
» 1943/44	»	29 000 000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>).....	»	33 067 900
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>).....	»	31 400 000

I årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 62) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1944/45 beräkna ett förslagsanslag av 31 700 000 kronor.

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1943 fastställt dels avlöningsstat för anslaget för budgetåret 1943/44 (se statsliggaren för nämnda budgetår, s. 119), dels ock särskilda personalförteckningar beträffande den från anslaget avlönade personalen.

För nästa budgetår torde medelsbehovet under anslaget böra beräknas under samma anslags- och delposter som för innevarande budgetår med tillägg av en anslagspost för avlöningar till vård- och ekonomipersonal.

Såsom jag anført vid anmälan av förevarande anslagsfråga i statsverkspropositionen har marinförvaltningen vid sina anslagsberäkningar för nästa budgetår utgått från planenlig utökning av organisationen för såväl flottans som kustartilleriets del. För egen del ansåg jag mig, utan att taga ställning till de särskilda enheternas utbyggnad under nästa budgetår, vid avvägningen av marinens medelsbehov kunna i huvudsak lägga de av marinförvaltningen framlagda beräkningarna rörande organisationens omfattning till grund.

Under återopande av vad jag under arméns motsvarande anslag inledningsvis anført övergår jag härefter till behandlingen av de olika anslags- och delposterna samt lämnar i anslutning därtill en redogörelse för de huvudsakliga ändringar i de för innevarande budgetår fastställda personalförteckningarna som böra vidtagas. Beträffande föreslagna ändringar i fråga om manskapsstaterna för kustartilleriet får jag — i likhet med vad som skett för armén — hänvisa till de upprättade förslagen till personalförteckningar. Då det kan ifrågasättas, huruvida icke vissa av de i anmärkningsform meddelade bestämmelserna för vinnande av likformighet mellan försvarsgrenarna böra omarbetas, ha desamma i förslagen till personalförteckningen uteslutits, varvid förutsatts, att motsvarande bestämmelser efter förslag av försvarets civilförvaltning intagas i regleringsbrevet.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Amiralitetet.

För nästa budgetår ifrågasättes ingen annan ändring i förhållande till innevarande budgetår än att den för chefen för marinförvaltningen avsedda beställningen i anledning av ämbetsverkets omorganisation bör avföras från personalförteckningen, enär dess innehavare överförs till övergångsstat. Kostnaderna för avlöning till ifrågavarande beställningshavare synas böra utgå från marinens anslag till avlöningar till personal till övergångsstat.

Marindistriktet.

Under denna rubrik finnas i personalförteckningen för innevarande budgetår upptagna 2 expeditionsvakter vid Ostkustens marindistrikt och 3 expeditionsvakter vid Sydkustens marindistrikt, samtliga i lönegraden A 5.

Marinförvaltningen har föreslagit, att vid varadera marindistriktet en av expeditionsvakterna skall uppflyttas till lönegraden A 7.

Ehuru allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd i avgivet utlåtande förklarat sig icke vilja motsätta sig den föreslagna löneregleringen, anser jag mig med hänsyn till de i det föregående berörda riktlinjerna för årets budgetarbete icke kunna tillstyrka den sålunda föreslagna löneregleringen.

Flottan.

Innan jag ingår på frågan om flottans personalstater för nästa budgetår, torde böra något beröras 1942 års försvarsbesluts beräkningar rörande personalbehovet vid genomförd organisation.

Den av 1941 års försvarsutredning framlagda planen för flottans fartygsbyggnader under femårsperioden 1942/47 innefattade bland annat påbörjande av en kryssare utöver de två redan beslutade ävensom byggande av större jagare och torpedbåtar.

Vid anmälan av denna fråga i 1942 års försvarsproposition förordade jag vissa jämkningar i försvarsutredningens fartygsbyggnadsprogram, innebärande att den tredje kryssaren skulle uteslutas ur byggnadsprogrammet men att i stället däri skulle upptagas byggande av två jagare av modifierad stadsjagartyp. Jag betonade emellertid, att denna nybyggnad av jagare icke innebure någon utökning av den föreslagna flottplanen utan endast, att vissa ersättningsbyggnader, som med hänsyn till nuvarande fartygsbestånds ålder egentligen skulle ha ägt rum i slutet av femårsperioden men av försvarsutredningen av kostnadsskäl helt skjutits över till nästa period, i stället flyttades omkring 3—4 år tillbaka i tiden.

Beträffande flottans personalbehov förklarade jag mig kunna med vissa mindre jämkningar godtaga de beräkningar, som framlagts av 1941 års försvarsutredning. Jag framhöll emellertid, att vissa jämkningar givetvis kunde visa sig erforderliga i de av mig angivna personalberäkningarna. Sålunda kunde tillkomsten av nya stridsfartyg medföra rubbningar i beräkningarna. Dessa borde alltså allenast vara vägledande vid planläggningen rörande rekry-

tering m. m., medan däremot ett fastställande av kadrernas omfattning borde ske varje budgetår.

Vad sålunda anförts föranledde icke erinran från riksdagens sida.

Efter 1942 års försvarsbeslut ha vissa ytterligare jämkningar i det av försvarsutredningen framlagda fartygsbyggnadsprogrammet vidtagits eller föreslagits (se 1943 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, s. 169 ff), varjämte vissa andra omständigheter tillkommit av beskaffenhet att kunna påverka flottans personalbehov. Ändringarna med avseende å fartygsanskaffningen innebära bland annat, att en min kryssare anskaffats och att byggandet av en av de planerade större jagarna ävensom av större torpedbåtar beräknats skola delvis äga rum efter femårsperiodens slut. Andra omständigheter av betydelse i detta sammanhang äro, att byggandet av de båda kryssarna förskjutits så att de beräknas bliva färdiga först mot slutet av femårsperioden samt att den vid Hårsfjärden år 1941 förolyckade jagaren Klas Horn mot tidigare beräkningar befunnits kunna iståndsättas.

Med hänsyn till de förändringar i de ursprungliga beräkningarna rörande fartygsbeståndets omfattning, som sålunda inträtt i olika avseenden, har jag ansett erforderligt med en översyn av de i försvarsbeslutet framlagda personalberäkningarna för flottan. Sedan jag uppdragit åt chefen för marinen att verkställa förnyade beräkningar i sådant hänseende, har denne i skrivelse den 25 november 1943 förebragt erforderlig utredning i ämnet. Utredningen är av den natur, att en fullständig redogörelse för densamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar kunna inhämtas genom de handlingar, som i vanlig ordning komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Enligt den nu förebragta utredningen — vid vilken beaktats, förutom beräknade förändringar i fartygsbeståndet, jämväl numera vunna erfarenheter rörande fartygsbesättningarnas sammansättning på olika fartygstyper — skulle flottans personalstater för budgetåret 1946/47 understiga de i försvarsbeslutet för samma budgetår beräknade staterna med 1 kommandörkapten av 2. graden, 3 kaptener, 3 löjtnanter, 13 flaggunderofficerare, 30 underofficerare av 2. graden och 49 meniga. Å andra sidan skulle antalet högbåtsmän och furirer ökas med 3 respektive 34. Därtill komma av marinförvaltningens organisation betingade ändringar, innebärande uppflyttning av 1 kommandörsbeställning från lönegraden Oa 6 till lönegraden Ob 2 samt minskning av antalet beställningar för kommandörkapten av 1. graden med 1.

Emellertid torde vissa jämkningar böra göras i de sålunda verkställda beräkningarna. Enligt dessa ha bland linjeflottans fartyg upptagits samtliga nu befintliga nyare jagare av större typ. Antalet sådana jagare har därför i förhållande till försvarsutredningens beräkningar ökats med förenämnda två jagare av modifierad stadsjagartyp ävensom jagaren Klas Horn. Med hänsyn till vad som anfördes i försvarspropositionen rörande nyssnämnda två stadsjagare torde de två äldsta jagarna av stadsjagartyp böra upptagas i reservflottan, till vilken jämväl jagaren Klas Horn bör räknas. Erinras må att sistnämnda jagare vid beslutet om dess iståndsättande förutsattes skola

läggas i materielreserv. Med hänsyn till den utökning av reservflottan, som sålunda kommer att äga rum, kunna tre av de äldsta jagarna förläggas i materielreserv.

En översyn av personalberäkningarna med dessa utgångspunkter ger — på sätt närmare framgår av en inom marinstaben upprättad, den 28 januari 1944 dagtecknad promemoria — vid handen, att personalstaterna för budgetåret 1946/47 kunna beräknas understiga de i försvarsbeslutet beräknade med — förutom 3 fänrikar, från vilka i detta sammanhang kan bortses — 1 kommandörkapten av 2. graden, 5 kaptener, 6 löjtnanter, 26 flaggunderofficerare, 62 underofficerare av 2. graden, 3 högbåtsmän, 32 furirer och 145 meniga. Emellertid måste de verkställda beräkningarna, vilka närmast äro avsedda att klargöra behovet av statökningar för nästa budgetår, betraktas såsom i flera avseenden preliminära. Sålunda ha beräkningarna helt grundats på personalbehovet i krigsorganisationen. Huruvida det kan bli möjligt att inom ramen för de här angivna reducerade personalstaterna bedriva verksamheten på tillfredsställande sätt i fredstid kan icke nu med säkerhet bedömas. Jag utgår från att de marina myndigheterna ägna fortsatt uppmärksamhet åt denna fråga och så snart ske kan förebringa närmare utredning däri. Vid staternas slutliga utformning bör jämväl ägnas uppmärksamhet åt frågan om en ur beföringssynpunkt lämplig avvägning av beställningarna inom olika grader. Jag vill i detta sammanhang påpeka den avsevärda minskningen av antalet underofficerare, vilken möjligen kan oförmånligt påverka manskapsrekryteringen. Slutligen må framhållas att, om de nu verkställda beräkningarna godtagas, flottans personalstater icke komma att vara fullt utbyggda under budgetåret 1946/47, det sista budgetåret under nu löpande femårsperiod. Jämväl efter utgången av femårsperioden 1942/47 måste med hänsyn till tillkomsten av redan beslutade nya fartyg flottans personalstater i viss utsträckning utökas.

Jag övergår nu till frågan om flottans personalstater för nästa budgetår.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har marinförvaltningen hemställt om ökning av officers- och underofficerskadrerna med 1 kommandör i lönegraden Oa 6, 3 kommandörkapten av 1. graden, 4 kommandörkapten av 2. graden, 6 kaptener, 8 löjtnanter, 10 förvaltningsunderofficerare, 53 flaggunderofficerare och 46 underofficerare av 2. graden. Chefen för marinen har i sin förenämnda skrivelse den 25 november 1943 ansett den av marinförvaltningen för nästa budgetår föreslagna kaderökningen erforderlig.

Emellertid torde kaderökningen kunna i vissa avseenden begränsas. Vad först angår utökningen av antalet kommandörsbeställningar vill jag erinra, att i försvarsbeslutet upptogs 8 beställningar i lönegraden Oa 6. En av dessa avsågs för en befattning som avdelningschef i marinförvaltningen. Sedan emellertid enligt 1943 års riksdags beslut för chefen för marinförvaltningens vapenavdelning upptagits en beställning i lönegraden Ob 2, bör — såsom ock förutsatts i marinchefens förenämnda utredning — en av beställningarna i lönegraden Oa 6 utgå, varför antalet sådana beställningar vid genomförd organisation bör beräknas till 7. Av dessa finnas 6 uppförda å personalförteckningen för innevarande budgetår. Med hänsyn till förseningen av byggandet

av de båda i försvarsbeslutet upptagna kryssarna torde med inrättandet av den återstående kommendörsbeställningen kunna tills vidare anstå. I förslaget till personalförteckning för nästa budgetår har jag därför upptagit samma antal kommendörsbeställningar i lönegraden Oa 6 som för innevarande budgetår.

Jämväl den av marinmyndigheterna föreslagna utökningen av antalet beställningar för kommendörkapten av 1. graden synes kunna begränsas. De föreslagna nya beställningarna ha beräknats för chefen för Göteborgs örlogsstation, för chefen för en av sjömanskårens avdelningar i Karlskrona och slutligen för den regementsofficer, som i försvarsbeslutet avsetts såsom chef för kommandoexpeditionens marinsektion efter de nuvarande kommandoexpeditionernas sammanslagning. Enär emellertid ifrågavarande omorganisation av kommandoexpeditionerna — såsom i årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, s. 18) anförts — såvitt nu kan bedömas icke kommer att genomföras under nästa budgetår, beräknar jag icke någon beställning för sistnämnda ändamål. Däremot har jag intet att erinra mot att för nyssnämnda befattningar i Göteborg och Karlskrona beräknas beställningar för kommendörkapten av 1. graden. Jag föreslår alltså att för nästa budgetår upptagas 2 beställningar utöver de i personalförteckningen för innevarande budgetår uppförda.

Ökningen av beställningarna för kommendörkapten av 2. graden torde kunna begränsas till 3. Två av de nya beställningarna avses för kompanichefer vid Stockholms och Karlskrona örlogsstationer, medan den tredje avsetts för förste flaggadjutanten i chefens för kustflottan stab. Den fjärde av marinförvaltningen föreslagna beställningen var avsedd för Gustavsviks örlogsdepå. Med hänsyn till vad jag tidigare denna dag, vid anmälan av förenämnda proposition angående vissa byggnadsarbeten m. m. för försvaret, anført rörande organisationen av Gustavsviks örlogsdepå bör emellertid icke någon regementsofficer beräknas för denna.

Med beaktande av vad i det föregående anförts rörande jämkningar i försvarsbeslutets personalberäkningar har jag i förslaget till personalförteckning upptagit nya beställningar för 5 kaptener, 6 löjtnanter, 24 flaggunderofficerare, 30 underofficerare av 2. graden, 4 högbåtsmän, 86 furirer och 1 korpral. Av de befintliga beställningarna för meniga böra 800 avses för korpraler under tre månader av budgetåret.

I fråga om förvaltningsunderofficerare har i försvarspropositionen förutsetts en prövning för varje budgetår, huruvida nya sådana beställningar skulle inrättas. I enlighet med marinförvaltningens förslag ha för nästa budgetår upptagits 10 nya beställningar för förvaltningsunderofficerare. I likhet med vad som gällt för innevarande budgetår torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare pröva behovet av dessa beställningar, varför föreskrift bör meddelas, att beställningarna icke må tillsättas, förrän Kungl. Maj:t därtill lämnat särskilt medgivande.

I detta sammanhang vill jag anmärka, att militära expeditionstjänstkommittén i sitt den 20 oktober 1943 avgivna betänkande med förslag rörande

marinintendenturkårens omfattning och organisation föreslagit, att en del av den underofficerspersonal, som användes i intendentur- och kameraltjänst, skall utbrytas ur flottan och kustartilleriet samt ingå i marinintendenturkåren. Enligt kommitténs förslag skulle sammanlagt 52 eller eventuellt 57 underofficersbeställningar i lönegraderna UO 3 och UO 2 uppföras på marinintendenturkårens stat. Såsom närmare kommer att beröras vid behandlingen av marinintendenturkåren har jag ännu icke kunnat taga slutlig ställning till frågan om denna kårs organisation. Vid sådant förhållande lärer jämväl böra anstå med prövningen av expeditionstjänstkommitténs förslag rörande marinintendenturunderofficerare.

Vidkommande manskapsbeställningarna må här till en början beröras frågan om beställningar för flaggkorpraler. I försvarsbeslutet förutsattes, att flaggkorpralsgraden skulle slopas, såvitt avser personal på aktiv stat, och att alltså befordran skulle ske direkt från furir till underofficer av 2. graden. I enlighet härmed har antalet flaggkorpralsbeställningar successivt minskats och utgör för innevarande budgetår 50. På sätt marinförvaltningen föreslagit böra för nästa budgetår upptagas 15 sådana beställningar, avsedda för beställningshavare, som kunna förväntas sakna kompetens för befordran till underofficerare. I likhet med vad som gällt för innevarande budgetår bör, så länge flaggkorpralsbeställningar finnas besatta, ett motsvarande antal beställningar för underofficerare av 2. graden hållas vakant.

Antalet meniga beräknades av 1941 års försvarsutredning till 2 425, varav 1 050 rekryter. I försvarspropositionen minskades detta senare antal till 1 000, bland annat för att kompensera den utökning av första anställningsåret från 12 till 13 månader, som av rekryterings- och utbildningsskäl ansågs önskvärd. Chefen för marinen har emellertid framhållit, att gjorda undersökningar visat, att stora svårigheter föreläge att ordna förläggning och utbildning under en månad av två årskullar stamrekryter. Det hade därför befunnits lämpligare att såsom hittills låta det första anställningsåret normalt omfatta 12 månader. Emellertid syntes stora svårigheter komma att uppstå att med nuvarande fördelning mellan underbefäl och meniga hålla underbefälskadern fulltalig med en till 1 000 man per år begränsad rekrytkontingent. Särskilda åtgärder ansåges därför erforderliga för att minska den årliga avgången bland underbefälet. Härom påginge för närvarande utredning. I avvaktan på denna utrednings avslutande och av densamma föranledda åtgärders genomförande syntes det under de närmaste åren vara erforderligt att i samband med utbyggandet av underbefälskadern till den i 1942 års försvarsbeslut avsedda slutliga omfattningen utöka antalet stamrekryter. Enär den i försvarsbeslutet ifrågasatta omläggningen av första anställningsåret till 13 månader icke borde komma till stånd, medförde en tillfällig utökning till det av försvarsutredningen föreslagna rekrytantalet 1 050 icke någon ökning av kostnaderna i förhållande till vad ett 13 månaders första anställningsår för 1 000 man skulle kosta.

Vid anmälan av förenämnda proposition nr 143 angående inrättande av beställningar för långtjänstunderbefäl vid armén och kustartilleriet m. m. har jag anfört, att vissa av 1942 års underbefälsutredning antydda åtgärder, bland

annat syftande till minskning av flottans manskapskader, borde närmare övervägas. I avvaktan på utredning härutinnan anser jag mig icke kunna tillstyrka den föreslagna ökningen av antalet rekryter, vilken såsom marinchefen framhållit avsetts bliva av allenast övergående art.

För den beslutade musikkåren vid Göteborgs örlogsstation, vilken avsetts skola uppsättas från och med den 1 oktober 1944, bör inrättas en musikdirektörsbeställning i lönegraden Oa 2. Övrig för kåren erforderlig personal har i förslaget till personalförteckning upptagits bland flottans underofficerare och manskap.

Kustartilleriet.

Sedan den 1 oktober 1942 finnes i enlighet med 1942 års försvarsbeslut en beställning såsom chef för Göteborgs kustartilleriförsvär, tillika chef för Älvsborgs kustartilleriregemente. Beställningen var för budgetåret 1942/43 uppförd i lönegraden Oa 6 men har i personalförteckningen för innevarande budgetår planenligt hänförs till lönegraden Ob 1.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har marinförvaltningen biträtt ett av inspektören för kustartilleriet framfört förslag, att för chefen för Älvsborgs kustartilleriregemente skulle avses en särskild beställning i lönegraden Ob 1, varvid dock en för biträde åt denne regementschef beräknad regementsofficersbeställning i lönegraden Oa 5 skulle kunna utgå. Till stöd för förslaget har anförts, att inspektören för kustartilleriet redan i sitt yttrande över försvarsutredningens förslag framhållit, att en uppdelning av befattningarna som chef för kustartilleriförsvaret och som chef för regementet måhända i längden komme att bliva ofrånkomlig. Riktigheten av denna förmodan hade redan till fullo bestyrkts av gjorda erfarenheter. Med hänsyn till omfattningen av ifrågavarande kustartilleriförsvär, vilket bland annat åvilade utrustning och bemanning av vissa inom Öresunds marindistrikt upprättade kustartilleriförsvarsanstalter, ävensom därtill att vissa åligganden i vad avsåge Härnösands kustartilleridetachment komme att åvila ovannämnde chef, låte sig chefskapet för Göteborgs kustartilleriförsvär icke lämpligen förena med chefskapet för Älvsborgs kustartilleriregemente. För att lätta ifrågavarande chefs alltför stora arbetsbörda och ansvar samt åvägabringa en hållbar och rationell fördelning därav borde därför en tudelning av befattningen såsom chef för Göteborgs kustartilleriförsvär, tillika chef för Älvsborgs kustartilleriregemente, äga rum.

Med hänsyn till den korta tid, som den i försvarsbeslutet fastställda organisationen hittills hunnit prövas, finner jag mig icke för närvarande kunna biträda det sålunda framlagda förslaget. På ytterligare erfarenheter lärers alltså få bero, hurvida den föreslagna uppdelningen av ifrågavarande befattningar på två beställningar bör genomföras.

Marinförvaltningen har vidare föreslagit, att för chefen för kustartilleriets skjutskola, nu överstelöjtnant, skulle avses en överstebeställning samt att för befattningen som stabschef i kustartilleriinspektionen, för vilken nu beräknats en överstelöjtnant eller major, skulle avses en särskild beställning i löne-

graden Oa 5 med fyllnadsarvode till lönegraden Oa 6. Icke heller dessa förslag finner jag mig kunna tillstyrka.

Med biträdande av marinförvaltningens förslag i övrigt beträffande kustartilleriets officers- och underofficersstater för nästa budgetår och med beaktande av att en till övergångsstat överförd underofficer av 3. graden numera vunnit befordran föreslår jag, att i personalförteckningen upptagas nya beställningar för 2 överstelöjtnanter, 2 majorer, 7 kaptener, 7 löjtnanter, 3 förvaltningsunderofficerare, 13 flaggunderofficerare och 29 underofficerare av 2. graden. Enligt marinförvaltningens beräkningar kommer endast 1 flaggkorpral på aktiv stat att kvarstå under nästa budgetår.

I likhet med vad som föreslagits för flottan och gällt för innevarande budgetår torde böra föreskrivas, att nytillkomna beställningar för förvaltningsunderofficerare icke må tillsättas utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande.

Den lägsta underbefälsgraden vid armén och flygvapnet, vicekorpral, har tidigare saknat motsvarighet vid marinen.

I sitt den 30 november 1942 avgivna betänkande med förslag till bestämmelser angående befordran av värnpliktiga i fredstid m. m. anförde 1942 års reservbefälssakkunniga — med erinran härom — att de fast anställda meniga vid marinen efter en med de övriga försvarsgrenarna i huvudsak analog utbildning bleve uppflyttade till 2. klass sjömän eller kustartillerister. De innehade som sådana ingen underbefälsgrad utan hänfördes alltjämt till meniga. Det oaktat vore förhållandena i själva verket ofta sådana, att 2. klass sjömän och kustartillerister på grund av sin utbildning placerades i befattningar som skänkte dem visst förmanskap. Med hänsyn därtill och för vinnande av överensstämmelse med de övriga försvarsgrenarna syntes det lämpligt att vicekorpralsgraden infördes och finge ersätta den nuvarande, på tjänstbarheten grundade indelningen i sjömansklasser (motsvarande). Därest nyssberörda förslag genomfördes beträffande stammanskapet, borde vicekorpralsgraden givetvis utnyttjas även för de värnpliktiga såsom den lägsta underbefälsgraden. Med den utökade tjänstgöringstiden följde möjligheten till mera omfattande utbildning, varav i sin tur följde, att marinens värnpliktiga i rätt stort antal kunde beräknas erhålla kompetens för förordnande såsom vicekorpraler.

Chefen för marinen avstyrkte förslaget såvitt avsåg flottan men fann däremot förslagets genomförande vid kustartilleriet lämpligt.

Sedan Kungl. Maj:t den 29 oktober 1943 fastställt vissa grundläggande bestämmelser rörande förordnande av värnpliktig personal till befäl m. m., förordnade Kungl. Maj:t den 15 december 1943 i kommandoväg, bland annat, att värnpliktig vid kustartilleriet under vissa angivna villkor skulle kunna förordnas till vicekorpral.

I skrivelse den 15 april 1943, vilken av chefen för marinen insändes såsom eget förslag, framhöll inspektören för kustartilleriet, att vicekorpralsgraden, i enlighet med reservbefälssakkunnigas förslag, borde införas jämväl för fast anställt manskap vid kustartilleriet för att icke stampersonalen i tjänsteställningsavseende skulle komma i sämre läge än de värnpliktiga.

I anledning härav har Kungl. Maj:t enligt beslut den 25 februari 1944 bemyndigat chefen för marinen att vidtaga de åtgärder, som erfordras för införande av vicekorpralsgraden för fast anställt manskap vid kustartilleriet. Det må anmärkas, att vicekorpraler och meniga tillhöra samma lönegrad i manskapsavlöningsreglementet, lönegraden Ma 1.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit ha beställningshavarna i lönegraden Ma 1 i förslaget till personalförteckning betecknats såsom vicekorpraler och meniga.

Mariningenjörkåren.

Försvarsutredningen föreslog i sitt betänkande, att den nuvarande uppdelningen av mariningenjörkåren i två grupper, egentliga mariningenjörer och specialingenjörer, av rekryteringshänsyn skulle upphöra och att ett enhetligt system för antagning och utbildning av all personal vid kåren skulle tillämpas. I anslutning härtill föreslogs bland annat, att huvuddelen av de nuvarande specialingenjörerna skulle överföras till att bliva egentliga mariningenjörer med inplacering i de tjänstegrader, som motsvarade specialingenjörernas nuvarande lönegradsplacering, och att återstoden — verkstadsingenjörerna, stationsingenjörerna och en kemist — skulle överflyttas å övergångsstat och efter hand avföras från kåren för att ersättas med civil personal, avlönad från sakanslag.

I försvarspropositionen anförde jag, att jag i avvaktan på resultatet av den numera igångsatta utredningen av frågan om utnyttjandet inom den militära organisationen av ingenjörtekniskt utbildad personal och av 1941 års militära förvaltningsutredning ansåg mig icke böra taga slutlig ståndpunkt till frågan om mariningenjörkårens organisation. I anslutning därtill fann jag mig i propositionen 1942:266 allenast såtillvida kunna tillstyrka en av marinförvaltningen för budgetåret 1942/43 föreslagen utökning av mariningenjörkåren med 10 egentliga mariningenjörer och 9 specialingenjörer, att jag förordade en ökning av kåren med inalles fem beställningar, därav 1 marindirektör av 2. graden, 1 förste mariningenjör, 1 mariningenjör av 1. graden och 2 mariningenjörer av 2. graden. Någon ökning av antalet specialingenjörer upptogs icke för budgetåret 1942/43.

Sedan marinförvaltningen i enlighet med ett av chefen för mariningenjörkåren framlagt förslag för innevarande budgetår hemställt om ökning av mariningenjörkårens stat med beställningar för 1 marindirektör av 1. graden, 1 förste mariningenjör, 2 mariningenjörer av 1. graden, 4 mariningenjörer av 2. graden, 1 specialingenjör av 1. graden, 2 specialingenjörer av 2. graden och 3 specialingenjörer av 3. graden, framhöll jag vid anmälan av propositionen 1943:235, att arbetet inom ingenjörutredningen icke fortskridit så långt, att något förslag i ämnet av innebörd att beröra mariningenjörerna kunnat lämnas. Vid en eventuell ökning av kåren måste därför enligt min mening beaktas, att utredningsresultatet icke föregreps. Å andra sidan syntes såsom myndigheterna framhållit vägande skäl tala för en utökning av kåren redan under budgetåret 1943/44. Jag hade kommit till den uppfattningen, att

den av marinförvaltningen föreslagna ökningen borde komma till stånd men att de nyinrättade beställningarna icke borde tillsättas med ordinarie innehavare utan allenast uppehållas på förordnande tills vidare intill dess Kungl. Maj:t annorlunda bestämde. För marinförvaltningens del räknade jag med tillkomsten av 1 marindirektör av 2. graden och 1 specialingenjör av 3. graden. Dessa beställningar borde utan avvaktan å ingenjörutredningens resultat tillsättas med ordinarie innehavare.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har marinförvaltningen anført, att enligt vad chefen för mariningenjörkåren framhållit för närvarande borde anstå med ytterligare utökning av de egentliga mariningenjörerna. Däremot vore ett visst utbyte av beställningar i lägre lönegrad mot sådana i högre lönegrad synnerligen önskligt. I detta hänseende hade chefen för mariningenjörkåren anført i huvudsak följande.

Redan i skrivelse till chefen för marinen av den 9 mars 1943 hade kårchefen motiverat och föreslagit ett dylikt utbyte avseende tillkomsten av en marindirektör av 1. graden för tjänstgöring uti marinförvaltningens ingenjöravdelning, vilket förslag av marinchefen tillstyrkts men dock ej blivit av riksdagen fastställt.

Sedan personalbehovet å marinförvaltningens ingenjöravdelning numera kunde bättre överblickas på grund av att organisationen för marinförvaltningen tagit fastare form, framstode alltmera behovet såväl av den angivna beställningen för marindirektör av 1. graden som av ytterligare två beställningar för marindirektörer av 2. graden, de senare avsedda att tjänstgöra såsom byråchefer å ingenjöravdelningen. En dylik utökning av antalet marindirektörer skulle även medföra den önskvärda fördelen att vid förekommande befördringstillfällen möjliggöra, att på olika tekniska områden särskilt specialiserade mariningenjörer kunde med större säkerhet inplaceras på sådana befattningar, där deras speciella kvalifikationer kunde utnyttjas. Med nuvarande antal direktörsbeställningar föreläge enligt erfarenheten härvidlag den olägenheten, att för befördran väl förtjänta mariningenjörer efter skedd sådan måste placeras på för deras särskilda kvalifikationer icke passande befattning. Genom ett något ökat antal marindirektörsbeställningar skulle personalen således kunna effektivare utnyttjas.

Marinförvaltningen har anslutit sig till detta förslag och sålunda föreslagit ett utbyte av 3 beställningar för förste mariningenjörer mot 1 beställning för marindirektör av 1. graden och 2 beställningar för marindirektörer av 2. graden.

Ämbetsverket har vidare hemställt, att den beställning för marindirektör av 2. graden, som med hänsyn till marinförvaltningens omorganisation upptagits i personalförteckningen för innevarande budgetår, med hänsyn till beställningshavarens tjänstgöring å ämbetsverkets vapenavdelning måtte utbytas mot en beställning för specialingenjör av 1. graden.

Beträffande behovet av specialingenjörer i övrigt har chefen för mariningenjörkåren anført, att hos honom framhållits behov av ytterligare beställningar för 1 miningenjör, 5 torpedingenjörer och 2 radioingenjörer, samt vidare framhållit följande.

I betraktande av att slutliga antalet beställningar för specialingenjörer liksom för egentliga mariningenjörer kunde influeras av resultatet av den på-

gående utredningen om utnyttjande av ingenjörteknisk personal ävensom av den slutliga utformningen av örlogsvarvens organisation, ansåge kårchefen det av försiktighetsskäl lämpligt att begränsa kravet på utökning av specialingenjörer för budgetåret 1944/45 till vad som kunde anses oundgängligt för fyllande av det mest påträngande behovet. Utökningen hade därför begränsats till fyra specialingenjörsbeställningar, avsedda för en miningenjör, två torpedingenjörer och en radioingenjör, vilka beställningar i likhet med de för innevarande budgetår tillkomna borde få tillsättas genom förordnande intill dess Kungl. Maj:t annorlunda befallde. Dessa fyra beställningar syntes lämpligen böra fördelas med en för specialingenjör av 1. graden, en för specialingenjör av 2. graden och två för specialingenjörer av 3. graden.

Marinförvaltningen har emellertid i enlighet med marinchefens direktiv föreslagit, att de nya beställningarna samtliga skola upptagas såsom specialingenjörer av 3. graden.

För egen del vill jag framhålla, att jag i avvaktan på ingenjörutredningens förslag — vilket som förut nämnts icke ännu avgivits — icke finner mig kunna tillstyrka andra förändringar med avseende å mariningenjörkårens organisation än som med hänsyn till tjänstens krav måste anses såsom oavvisliga. De av chefen för mariningenjörkåren anförda skälen för vissa löneregleringar inom kåren synas mig icke ur denna synpunkt övertygande, och jag kan därför icke förorda det föreslagna utbytet av ett antal beställningar såsom förste mariningenjörer mot beställningar i högre lönegrad.

Däremot finner jag mig kunna tillstyrka marinförvaltningens förslag om inrättande av 4 nya beställningar för specialingenjörer av 3. graden. Anmärkas må att från underlydande myndigheter anmälts behov av en dubbelt så stor statökning. I likhet med vad som gällt för innevarande budgetår böra de nya beställningarna icke tillsättas med ordinarie innehavare utan endast uppehållas på förordnande tills vidare intill dess Kungl. Maj:t annorlunda bestämmer.

Mot det föreslagna utbytet av en beställning för marindirektör av 2. graden mot en beställning för specialingenjör av 1. graden — vilken åtgärd icke medför någon kostnadsökning — har jag intet att erinra.

Marinintendenturkåren.

I försvarspropositionen förklarade jag mig icke kunna fatta slutlig ståndpunkt till ett av 1941 års försvarsutredning framlagt förslag, innebärande en omfattande utökning av marinintendenturkåren, utan ansåg att frågan om kårens omfattning borde göras till föremål för särskild utredning. Genom beslut den 10 juli 1942 uppdrog därefter Kungl. Maj:t åt de med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 januari 1942 tillkallade sakkunniga för biträde med utredning rörande möjligheterna att förenkla och modernisera den militära expeditionstjänsten — militära expeditionstjänstkommittén — att verkställa förenämnda utredning rörande marinintendenturkårens framtida omfattning och organisation.

I avvaktan på expeditionstjänstkommitténs utredning har marinintendenturkåren under budgetåren 1942/43 och 1943/44 utökats i allenast begränsad

omfattning. Enligt meddelad föreskrift få de för innevarande budgetår inrättade nya beställningarna — en beställning i envar av lönegraderna Oa 5, Oa 4, Oa 3 och Oa 2 — tillsättas allenast på förordnande tills vidare.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har marinförvaltningen hemställt om utökning av marinintendenturkåren med beställningar för 1 kommandör, 3 kaptener och 2 löjtnanter.

Sedermera har militära expeditionstjänstkommittén den 20 oktober 1943 avgivit betänkande med förslag rörande marinintendenturkårens framtida omfattning och organisation. Enligt förslaget — vilket såvitt avser marinintendenturofficerare förutsätter i huvudsak nuvarande organisation — skulle marinintendenturkåren vid genomförd organisation omfatta — förutom fänrikar — 87 officerare. För nästa budgetår skulle tillkomma beställningar för 1 kommandör, 4 kaptener och 3 löjtnanter, medan å andra sidan antalet kommandörkaptener av 2. graden skulle minskas och de för innevarande budgetår upptagna 2 beställningarna för kaptener eller löjtnanter skulle utgå. Kommittén har vidare föreslagit uppflyttning av beställningen för marinöverintendent från lönegraden Ob 1 till lönegraden Ob 2. Såsom förut anmärkts har kommittén därjämte föreslagit, att å marinintendenturkårens stat skulle uppföras ett antal underofficerare i intendentur- och kameraltjänst.

Innan slutlig ställning tages till frågan om marinintendenturkårens organisation och omfattning, torde emellertid böra ytterligare utredas, om icke intendenturtjänsten inom marinen kan organiseras efter i huvudsak samma grunder som inom armén och flygvapnet. Jag har för avsikt att i annat sammanhang föreslå, att särskilda sakkunniga tillkallas för utredning härutinnan. I avvaktan på resultatet av ifrågavarande utredning anser jag mig icke böra föreslå någon utökning av marinintendenturkåren, liksom jag icke heller kan taga ställning till frågan om ändrad löneställning för marinöverintendenten.

Marinläkarkåren.

I enlighet med ett i propositionen 1943: 207 framlagt förslag har riksdagen beslutat, att marinens sjukhus i Karlskrona skall nedläggas och sjukhusets uppgifter övertagas av ett till länslasarettet i Karlskrona förlagt samarbets-sjukhus. Vid anmälan av nyssnämnda proposition förordade jag, att en särskild överläkare, tillika marinläkare, knötes till sjukhuset. Denne läkares beställning borde uppföras å personalförteckningen för marinläkarkåren. Läka-ren borde i överensstämmelse med vad som gällde för chefläkarna vid arméns garnisonssjukhus hänföras till lönegraden Ca 26. Med inrättandet av denna beställning syntes böra anstå till dess byggnadsarbetena nalkades sin fullbordan.

Enär det är tänkbart, att omorganisationen av sjukhusvården i Karlskrona skall kunna äga rum under nästa budgetår, bör i personalförteckningen för nämnda budgetår upptagas en ny beställning för marinläkare av 1. graden, sjukhusläkare, i lönegraden Ca 26. Beställningen lär böra tillsättas från tidpunkt som bestämmes av Kungl. Maj:t.

Av de å personalförteckningen för innevarande budgetår uppförda beställ-

ningarna för marinläkare av 1. graden i lönegraden Ca 24 äro två avsedda för marinens sjukhus i Karlskrona. Den ena av dessa är sedan flera år vakant och torde från och med nästa budgetår kunna indragas. Marinförvaltningen har föreslagit, att innehavaren av den andra beställningen skulle överföras på övergångsstat.

Såsom närmare anförts vid anmälan av årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 63) har jag icke ansett mig kunna taga ställning till detta förslag. Jag har emellertid förutsatt att, om det vid ytterligare undersökningar skulle visa sig ofrånkomligt att under nästa budgetår överföra ifrågavarande läkare å övergångsstat, beslut om sådan åtgärd skulle få meddelas av Kungl. Maj:t. I enlighet härmed har jag vid beräkningen av antalet beställningar vid marinläkarkåren för nästa budgetår medräknat ifrågavarande beställning.

I enlighet med marinförvaltningens förslag torde för nästa budgetår böra uppföras en ny beställning för marinläkare av 1. graden i lönegraden Ca 22, avsedd för en biträdande läkare vid Karlskrona kustartilleriregemente.

Marinförvaltningen har därjämte föreslagit, att 7 befintliga beställningar för marinläkare av 1. graden skola uppflyttas till lönegraden Ca 26. Emellertid har jag enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 december 1943 tillkallat sex sakkunniga att inom försvarsdepartementet biträda med utredning rörande militärsjukvårdens organisation och vissa därmed sammanhängande spörsmål. I avvaktan på resultatet av denna utredning torde med prövningen av marinförvaltningens berörda förslag böra tills vidare anstå.

Marinens sjukhus i Karlskrona.

Under förevarande rubrik finnas å personalförteckningen för innevarande budgetår upptagna beställningar för 1 maskinist i lönegraden Ca 12 och 1 eldare av 1. klassen i lönegraden Ca 7.

Såsom förut anförts skall marinens sjukhus i Karlskrona enligt beslut av 1943 års riksdag nedläggas och dess uppgifter övertagas av ett till länslasarettet därstädes förlagt samarbetssjukhus. I enlighet med marinförvaltningens förslag synes den för marinens sjukhusbyggnad avsedda maskinistpersonalen efter omorganisationen böra utnyttjas av den institution som avsetts skola taga sjukhusbyggnaden i anspråk, flottans sjömansskola. Föreskrift härom bör i anmärkningsform upptagas i personalförteckningen. På sätt skett i årets personalförteckning bör likaledes föreskrivas, att vid uppkommande ledighet frågan om beställningarnas återbesättning skall underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Marinens poliskår.

Genom beslut den 3 juli 1942 anmodade Kungl. Maj:t 1939 års polisutredning att i samband med sitt utredningsuppdrag upptaga till behandling frågan om ersättande av marinens poliskår med särskilda statspolisavdelningar.

På förslag av polisutredningen förordnade därefter Kungl. Maj:t genom beslut den 19 mars 1943, att lediga eller ledigblivande ordinarie beställningar

vid marinens poliskår tills vidare icke finge återbesättas utan allenast uppehållas på förordnande. Erinran härom har intagits i den för innevarande budgetår fastställda personalförteckningen.

1939 års polisutredning har den 5 februari 1944 avgivit utlåtande rörande frågan om en omorganisation av marinens poliskår. I utlåtandet, som för närvarande är föremål för remissbehandling, föreslås bibehållande i huvudsak av nuvarande organisation. Sålunda skulle de nuvarande beställningarna för polisöverkonstaplar i lönegraden Ca 12 och för poliskonstaplar i lönegraden Ca 10 bibehållas, liksom även de i personalförteckningen för icke-ordinarie personal m. fl. upptagna extra ordinarie befattningarna. Beträffande poliskommisarietjänsterna föreslås däremot en närmare anknytning till det civila polisväsendet, innebärande att tjänsterna skulle omändras till särskilda arvodesbefattningar, av vilka den i Karlskrona borde innehavas av kommissarien vid stadens poliskår och den i Stockholm av den kommissarie polismästaren efter samråd med varvsmyndigheterna därtill utsåge. Beställningarna i lönegraden Ca 14 för polisöverkonstaplar, tillika poliskommisariater, borde med hänsyn därtill ändras till överkonstapelsbeställningar i lönegraden Ca 12, varvid besparingen i lönekostnader skulle utnyttjas för att bereda förenämnda kommunalt anställda poliskommisariater arvoden om 600 kronor per år vardera.

Innan remissbehandlingen avslutats, kan ståndpunkt tydligen icke tagas till polisutredningens förslag. Enär det emellertid ur rekryteringssynpunkt synes angeläget, att åtminstone vissa av de i personalförteckningen upptagna beställningarna i lönegraderna Ca 12 och Ca 10, därest de skola bibehållas, snarast möjligt kunna besättas med ordinarie innehavare, läser det böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter verkställd prövning av utredningens förslag besluta om återbesättande av de marinens poliskår tillhörande beställningarna. Enär beställningen för poliskommisarie i Karlskrona för närvarande är vakant, kan polisutredningens förslag beträffande denna beställning genomföras omedelbart. Därest polisutredningens förslag efter slutförd remissbehandling anses böra godtagas och erforderlig uppgörelse kan uppnås med staden, torde Kungl. Maj:t äga tillsätta en av de i personalförteckningen uppförda beställningarna i lönegraden Ca 14 med innehavare i lönegraden Ca 12. Det arvode, som med denna organisation förutsatts skola utgå till poliskommisarien i Karlskrona, torde övergångsvis få bestridas från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter.

Personalförteckningen upptager nu — förutom beställningar för polisöverkonstaplar — 32 ordinarie och 6 extra ordinarie beställningar för poliskonstaplar. Jag ämnar föranstalta om särskild utredning rörande möjligheterna att reducera denna polisorganisation.

Vissa utbildningsanstalter.

För att vinna likformighet med arméns personalförteckning böra under denna rubrik uppföras de beställningar, som innevarande år upptagits under rubriken Marinens fasta undervisningsverk. Beträffande den under nämnda rubrik upptagna personalen föreslår jag ingen ändring för nästa budgetår.

Löneutgifterna enligt vederbörliga löneplaner för de å personalförteckningen upptagna ordinarie tjänstemännen beräknas för helt budgetår utgöra 23 300 000 kronor. Från anslagsposten till avlöningar till nämnda personalkategori utgå emellertid, förutom löner enligt löneplan, vissa i lönereglementena omförmälda fasta lönetillägg och särskilda ersättningar. Dessa förmåner kunna beräknas draga en kostnad av omkring 370 000 kronor. Slutsumman under anslagsposten skulle sålunda utgöra ($23\,300\,000 + 370\,000 =$) 23 670 000 kronor. Detta belopp lär emellertid böra minskas med förslagsvis 400 000 kronor på grund därav, att belastningen å posten under nästa budgetår torde komma att understiga det belopp, som vid de föregående beräkningarna framkommit. Jag hänvisar till vad i motsvarande hänseende yttrats beträffande arméns avlöningsanslag. Posten bör alltså upptagas med i avrundat tal 23 300 000 kronor (nu 22 300 000 kronor).

2. Avlöningar till personal å avgångsstat.

Beträffande de grunder, efter vilka anslagsposterna till avlöningar till personal å avgångs- och disponibilitetsstat böra beräknas, får jag hänvisa till vad jag anfört under anslagsposten till avlöningar till personal å avgångsstat under arméns avlöningsanslag. Enligt nämnda grunder kan medelsbehovet under förevarande anslagspost, 100 kronor, för nästa budgetår beräknas till 11 300 kronor.

3. Avlöningar till personal å disponibilitetsstat.

Enär ingen beställningshavare inom marinen ännu överförs till disponibilitetsstat, beräknar jag förevarande anslagspost i likhet med innevarande budgetår till ett allenast formellt belopp av 100 kronor.

4. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattning.

För nästa budgetår räknar jag med en ökning av antalet arvodesbefattningar å marinens personalförteckning med 2 befattningar för officerare och 6 befattningar för underofficerare. Beträffande ändringarna i förhållande till personalförteckningen för innevarande budgetår må följande anföras.

Marinöverläkarens expedition.

Såsom vid anmälan av marinförvaltningens avlöningsanslag anförts bör under förevarande rubrik uppföras ett arvode för pensionerad officer med arvode enligt löneklass Oa 10, vilket för tiden intill den 1 januari 1944 utgått från marinförvaltningens avlöningsanslag och avsetts för en å marinförvaltningens sanitetsavdelning och marinöverläkarens expedition tjänstgörande officer.

Sjömansskolan.

Under förevarande rubrik har jag upptagit en arvodesbefattning i löneklass UO 7, vilken för innevarande budgetår uppförts under rubriken Sydkustens marindistrikt.

Norrlandskustens marindistrikt.

Enär jag — såsom anförts vid anmälan tidigare denna dag av en proposition angående vissa byggnadsarbeten m. m. för försvaret — icke räknar med uppsättande i avsedd omfattning av Gustavsviks örlogsdepå, har jag icke upptagit två i marinförvaltningens anslagsäskanden föreslagna befattningar för pensionerade underofficerare vid nämnda depå.

Marinförvaltningen har vidare föreslagit inrättande av en ny arvodesbefattning för pensionerad underofficer för Härnösands kustartilleridetachment och till stöd härför anfört följande.

Enligt 1941 års försvarsutrednings betänkande föreslogs ingen rullföringsexpedition för Härnösands kustartilleridetachment utan förutsattes att för Härnösands kustartilleridetachment avsedda värnpliktiga skulle truppregistreras vid Älvsborgs kustartilleriregemente. Erfarenheterna från de senaste åren ha emellertid tydligt visat behovet av ett rekryteringsområde i Norrland för Härnösands kustartilleridetachment, och med hänsyn till önskvärdheten att erhålla möjligast effektiva registrering och redovisning synes det därför erforderligt att göra chefen för Härnösands kustartilleridetachment till en självständig truppregistreringsmyndighet och inrätta en mobiliseringsavdelning vid nämnda detachment. Under hand har från centrala värnpliktsbyrån upplysts, att förslag kommer att avgivas angående inrättande av egen truppregistrering för Härnösands kustartilleridetachment (maskiner finnas redan tillgängliga) samt även om lämpligt rekryteringsområde.

Med anledning härav har chefen för marinen i särskild skrivelse till marinförvaltningen anmodat ämbetsverket att upptaga en för kustartilleriförsvaret avsedd arvodesbefattning för pensionerad underofficer vid Norrlandskustens marindistrikt under förutsättning att Härnösands kustartilleridetachment bliver egen truppregistreringsmyndighet.

Enär marinförvaltningens förslag synes lämpligt, har jag för Härnösands kustartilleridetachment beräknat en ny befattning för pensionerad underofficer med arvode enligt löneklass UO 7. Såsom av marinförvaltningens framställning framgår finnas för omorganisationen erforderliga maskiner redan tillgängliga.

Ostkustens marindistrikt.

För detta marindistrikt beräknar jag enligt marinförvaltningens förslag 2 nya befattningar med arvoden enligt löneklass UO 7.

Sydskustens marindistrikt.

För marinens sjukhus i Karlskrona finnes å personalförteckningen för innevarande budgetår en arvodesbefattning i löneklass UO 7. Marinförvaltningen har upplyst, att denna befattning, vilken avsetts för en sjukhusuppbördsman, sedan flera år visat sig omöjlig att besätta, varför densamma besatts med en extra tjänsteman. Ehuru marinens sjukhus under åtminstone en del av nästa budgetår torde komma att bibehållas, torde med hänsyn till vad sålunda upplysts ifrågavarande arvodesbefattning redan från och med budgetårets början kunna utgå ur personalförteckningen.

Å andra sidan torde för marindistriktet med undantag av kustartilleri-

försvaret i enlighet med marinförvaltningens förslag böra upptagas en ny befattning för pensionerad underofficer med arvode enligt löneklass UO 7.

Västkustens marindistrikt.

För detta marindistrikt lär i enlighet med marinförvaltningens förslag böra upptagas nya befattningar för 1 officer med arvode enligt löneklass Oa 10 och 3 underofficerare med arvoden enligt löneklass UO 7.

Avlöningskostnaderna för den i förslaget till personalförteckning för nästa budgetår upptagna personalen i arvodesbefattning beräknas uppgå till i runt tal 845 000 kronor, med vilket belopp ifrågavarande anslagspost synes böra upptagas för nästa budgetår (nu 800 000 kronor).

De pensionsmedel, som arvodesinnehavarna ha att avstå och som skola upptagas såsom särskilda uppbördsmedel å avlöningsstaten, skulle under förutsättning att alla arvodesbefattningar vore besatta med från aktiv stat pensionsavgången personal kunna uppskattas till cirka 650 000 kronor. Emellertid räknar jag, av skäl som anförts vid behandlingen av motsvarande anslagspost under arméns avlöningsanslag, med en minskning i pensionsmedlen i nuvarande läge med i runt tal 75 000 kronor. De pensionsmedel, vilka såsom särskilda uppbördsmedel böra upptagas i avlöningsstaten för nästa budgetår, kunna med hänsyn till vad sålunda anförts beräknas till (650 000 — 75 000 =) 575 000 kronor.

5. Avlöning till fänrikar.

För avlöning till fänrikar är för innevarande budgetår beräknat ett belopp av förslagsvis 428 000 kronor, varvid antalet fänrikslöner fördelat över hela budgetåret beräknats till 113.

Enligt marinförvaltningens beräkningar kan antalet fänrikslöner för nästa budgetår uppskattas till 125. Medelsbehovet under denna anslagspost kan därför för nästa budgetår beräknas till i runt tal 470 000 kronor.

6. Avlöningar till vård- och ekonomipersonal.

Såsom vid anmälan av arméns avlöningsanslag anförts bör från och med nästa budgetår under försvarsgrenarnas avlöningsanslag uppföras en ny anslagspost för avlöningar till vård- och ekonomipersonal, under vilken böra beräknas medel dels för avlöningar till köks- och servisbiträden, som med stöd av kungörelsen den 21 maj 1943 (nr 336) angående ändrad lydelse av 2 § kungörelsen den 19 juni 1942 (nr 638) med avlöningsbestämmelser för vård- och ekonomipersonal vid försvarsväsendet vunnit extra ordinarie anställning, dels ock för bestridande av kostnader för tillfälligt anställande av köks- och servispersonal. Det må anmärkas, att marinförvaltningen i sina anslagsökanden för nästa budgetår utgått från att ifrågavarande kostnader skola utgå från anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Sedan marinförvaltningen i skrivelse den 20 juli 1943 avgivit förslag rörande det antal extra ordinarie biträdesbefattningar vid marinens matinträtt-

ningar, som borde inrättas, har Kungl. Maj:t enligt beslut den 27 augusti 1943 föreskrivit, att vid berörda marinrättningar skola finnas anställda högst 226 biträden (i kök och servering) med extra ordinarie anställning i lönegraden MV d. Marinförvaltningen hade föreslagit inrättande av 252 extra ordinarie biträdesbefattningar.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har marinförvaltningen beräknat antalet extra ordinarie biträdesbefattningar till 270. Av dessa ha 10 avsetts för Härnösands kustartilleridetachment och 8 för Karlskrona kustartilleriregementes förläggning vid Oscarsvärn. För dessa två förläggningar har ingen personal beräknats för innevarande budgetår.

Enär Härnösands kustartilleridetachment avses skola uppsättas under nästa budgetår, synes köks- och servispersonal för detsamma nu böra beräknas. I enlighet med de grunder som tillämpats i Kungl. Maj:ts beslut den 27 augusti 1943 beräknar jag för ändamålet 9 extra ordinarie befattningar. Där emot kan jag icke för närvarande biträda förslaget om inrättande av sådana befattningar för Oscarsvärn. Det bör nämligen ytterligare utredas, i vad mån denna förläggning under fredstid kan beräknas bliva utnyttjad under hela året. Enär icke heller i övrigt någon ändring av antalet extra ordinarie befattningar synes erforderlig, beräknar jag för nästa budgetår ($226 + 9 =$) 235 befattningar i lönegraden MV d. Kostnaderna för avlöningar till denna personal kunna uppskattas till 450 000 kronor.

För tillfälligt anställande av köks- och servisbiträden har marinförvaltningen äskat ett belopp av 48 000 kronor. Med hänsyn till den begränsning av antalet extra ordinarie befattningar, som av mig föreslagits, synes emellertid böra för ändamålet beräknas 100 000 kronor.

Såsom vid behandlingen av motsvarande anslagspost under arméns avlöningsanslag anförts har arméförvaltningen på grundval av en inom dess sjukvårdsstyrelse verkställd utredning föreslagit viss utökning av antalet sjuksköterskor vid arméns truppförbandssjukhus ävensom anställande vid sjukhusen av ett antal extra ordinarie sjukvårdsbiträden.

I skrivelse den 5 november 1943 har marinförvaltningen anfört, att med ledning av det inom sjukvårdsstyrelsen utarbetade förslaget företagits utredning angående en liknande organisation vid marinens motsvarande sjukhus. En dylik organisation skulle för marinen medföra en ökning av antalet sjuksköterskor med 3 — vid Härnösands kustartilleridetachment, Stockholms örlogsstation och Hårsfjärdens örlogsdepå — samt anställande av 31 sjukvårdsbiträden med viss i skrivelsen angiven fördelning. De sammanlagda kostnaderna för förslagets genomförande skulle uppgå till omkring 67 900 kronor, varav 58 000 kronor för avlöningar till sjukvårdsbiträdena. Marinförvaltningen hemställde, att medel för ifrågavarande personals anställande måtte beräknas för nästa budgetår.

Vid min prövning av marinförvaltningens förslag har jag ansett mig böra tillämpa i huvudsak samma grunder som beträffande motsvarande förslag för armén. Jag har således icke något att erinra mot att medel beräknas för anställande i viss begränsad utsträckning av sjukvårdsbiträden för ma-

rinens sjukvårdsinrättningar. Enligt de för armén tillämpade grunderna bör antalet befattningar, med placering i lönegraden MV d, för nästa budgetår bestämmas till 16. Kostnaderna för avlöningar till dessa kunna uppskattas till omkring 30 000 kronor. Vidkommande frågan om anställande av ytterligare 3 sjuksköterskor för marinens sjukhus vill jag framhålla, att sjukavdelningarna vid Härnösands kustartilleridetachment och Hårsfjärdens örlogsdepå äro så små, att jag ej för närvarande anser mig kunna tillstyrka anställande av sjuksköterskor därstädes. Jag har däremot intet att erinra mot att antalet sjuksköterskor vid Stockholms örlogsstation ökas från 1 till 2. Jag återkommer här till vid behandlingen av nästa anslagspost.

I enlighet med det anförda beräknar jag medelsbehovet under förevarande anslagspost till $(450\,000 + 100\,000 + 30\,000 =)$ 580 000 kronor.

7. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

a) Extra ordinarie och extra tjänstemän.

Ifrågavarande delpost är för innevarande budgetår uppförd med ett belopp av förslagsvis 800 000 kronor. För nästa budgetår beräknar jag motsvarande kostnader till förslagsvis 885 000 kronor. Jag har därvid, liksom vid behandlingen av motsvarande anslagspost under arméns avlöningsanslag, utgått från att jämväl under nästa budgetår skall anstå med den vid flera tillfällen ifrågasatta överflyttningen av vissa lönekostnader för icke-ordinarie personal från sakanslag till avlöningsanslag.

Personalförteckning för de extra ordinarie tjänstemännen vid marinen för innevarande budgetår har av Kungl. Maj:t fastställts den 30 juni 1943. Förteckningen överensstämmer i allt väsentligt med det förslag, som i anslutning till propositionen 1943: 235 tillhandahållits vederbörligt utskott vid 1943 års riksdag. Beträffande personalförteckningen för nästa budgetår må här följande anföras.

Marinstaben.

I anslutning till vad som i propositionen 1942: 266 anförts rörande behovet av personal för skötsel av marinledningens nybyggnad och telefon-tjänsten där har Kungl. Maj:t genom beslut den 31 juli 1942 bemyndigat chefen för marinstaben att för ifrågavarande byggnad låta för budgetåret 1942/43 anställa två maskinister och fyra telefonvakter såsom extra tjänstemän. I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår föreslog marinförvaltningen, att denna personal skulle erhålla extra ordinarie anställning. Emellertid framhöll jag vid anmälan av propositionen 1943: 235, att det kunde ifrågasättas, huruvida icke efter utförandet av den för flygvapnets ledning planerade tillbyggnaden gemensam personal för hela byggnadskomplexet borde anställas. Denna personalfråga borde därför göras till föremål för gemensamt övervägande av marin- och flygvapenmyndigheterna och sedermera underställas Kungl. Maj:ts prövning. I avbidan därå borde den nuvarande anordningen med extra personal bibehållas.

I skrivelse den 17 augusti 1943 har chefen för marinen anfört, att han i samråd med chefen för flygvapnet föranstaltat om en utredning genom telegrafstyrelsens försorg rörande eventuell sammanslagning av marin- och flygledningarnas telefonväxlar. Av utredningen framginge, att en sådan sammanslagning skulle kräva engångskostnader om 160 000 à 170 000 kronor samt inverka ofördelaktigt på telefontjänstens kvalitet. Någon minskning av personalen kunde icke ernås, utan snarare syntes krav komma att uppstå på en utökning av personalen. Med hänsyn därtill hemställde marinchefen efter samråd med marinförvaltningen, att för marinledningens telefonpersonal måtte redan under innevarande budgetår inrättas 2 befattningar som telefonvakter av 1. klass i lönegraden MEO 4 och 2 befattningar som telefonvakter av 2. klass i lönegraden MEO 2.

Marinförvaltningen har i sina förslag till personalförteckningar för nästa budgetår upptagit ifrågavarande personal under förevarande rubrik samt därutöver föreslagit inrättande av extra ordinarie befattningar för 2 maskinister av 2. klass i lönegraden MEO 8 och 3 eldare av 2. klass i lönegraden MEO 5, varvid anförts att denna personal för närvarande vore anställd för skötseln av den för marin- och flygledningarnas ämbetsbyggnader gemensamma värmecentralen.

För egen del har jag efter den numera förebragta utredningen intet att erinra mot att för marinledningens telefonväxel avses särskild personal med extra ordinarie anställning. Jag har därför i förslaget till personalförteckning upptagit den av marinförvaltningen angivna personalen, vilken torde bliva erforderlig jämväl under fredstid. Av den för värmecentralen erforderliga personalen torde i avvaktan på närmare erfarenheter allenast 1 maskinist av 2. klass och 2 eldare av 2. klass böra beredas extra ordinarie anställning.

Marinöverläkarens expedition.

Vid marinförvaltningens sanitetsavdelning har sedan flera år funnits anställt ett kontorsbiträde med avlöning, enligt lönegraden MEO 4, från sakan-slag. Sedan marinförvaltningen i skrivelse den 26 november 1943 uppgivit att ifrågavarande befattningshavare även biträtt med expeditonsarbetet å marinöverläkarens expedition och vore erforderlig för arbete å nämnda expedition jämväl efter marinförvaltningens omorganisation, medgav Kungl. Maj:t enligt beslut den 10 december 1943, att å marinöverläkarens expedition finge under tiden den 1 januari—den 30 juni 1944 finnas anställt ett kontorsbiträde i lönegraden MEO 4.

I förslaget till personalförteckning har jag upptagit ifrågavarande befattning under förevarande rubrik. Emellertid synes det mig böra närmare undersökas, huruvida icke någon begränsning av expeditonspersonalen å marinöverläkarens expedition kan åvägbringas.

Norrlandskustens marindistrikt.

Med hänsyn till vad tidigare anförts rörande organisationen av Gustavsviks örlogsdepå har jag icke beräknat någon extra ordinarie personal för denna för nästa budgetår.

Däremot böra för Härnösands kustartilleridetachment i enlighet med vad i försvarsbeslutet förutsatts tillkomma befattningar för 1 maskinist av 2. klass i lönegraden MEo 8, 1 husmoder av 2. klass i lönegraden MEo 6, 1 eldare av 2. klass i lönegraden MEo 5 och 1 kontorsbiträde i lönegraden MEo 4. Såsom förut nämnts har jag däremot ansett mig icke för närvarande kunna tillstyrka inrättande av en befattning såsom sjuksköterska vid detachmentet.

Ostkustens marindistrikt.

Marinförvaltningen har hemställt om inrättande av ytterligare en befattning för telefonvakt vid marindistriktstaben med hänsyn till pågående utbyggnad av marindistriktets telefonväxel. Enär emellertid föreliggande utredning icke giver vid handen, i vad mån behovet av ifrågavarande befattning kan beräknas kvarstå i fredstid, kan jag icke tillstyrka marinförvaltningens förslag.

För Stockholms örlogsstation har marinförvaltningen föreslagit inrättande av nya befattningar för 2 skrivbiträden i lönegraden MEo 2, avsedda för matros- och yrkesavdelningarna. På sätt lönenämnderna anført lærer behovet av förstärkning av arbetskraften å ifrågavarande avdelningar tills vidare böra tillgodoses med extra personal. Såsom anförts vid behandlingen av nästföregående anslagspost bör emellertid tillkomma 1 befattning såsom sjuksköterska i lönegraden MEo 7.

Under rubriken Hårsfjärdens depå föreslår jag inrättande av nya befattningar för 1 telefonvakt av 1. klass i lönegraden MEo 4 och 1 telefonvakt av 2. klass i lönegraden MEo 2. Jag vill anmärka, att dessa befattningar icke förutsatts i försvarsbeslutet. Från Stockholms örlogsstation lærer i enlighet med marinförvaltningens förslag böra överflyttas 1 befattning för arbetsförmän av 1. klass i lönegraden MEo 12. Däremot synes ytterligare erfarenhet böra avvaktas, innan en såsom extra tjänsteman anställd förste kontorist beredes extra ordinarie anställning.

För Vaxholms kustartilleriregemente har marinförvaltningen föreslagit inrättande av nya befattningar för 2 kontorsbiträden i lönegraden MEo 4. Ehuru marinförvaltningen med hänsyn till svårigheten att under nu rådande förhållanden beräkna personalbehovet i fredstid avsevärt begränsat den av regementschefen föreslagna personalökningen, anser jag mig böra tillstyrka inrättande av allenast 1 av de föreslagna nya befattningarna. Antalet kontorsbiträden kommer därmed att motsvara det i försvarsbeslutet beräknade antalet.

Gotlands marindistrikt.

I enlighet med marinförvaltningens förslag föreslår jag, att ytterligare 1 befattning för eldare av 2. klass i lönegraden MEo 5 inrättas vid Gotlands kustartillerikår.

Sydskustens marindistrikt.

I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår föreslog marinförvaltningen, att ett kanslibiträde i lönegraden MEo 7 vid marindistriktstaben

staben måtte uppflyttas till förste kontorist i lönegraden MEO 10. Vid anmälan av denna fråga i propositionen 1943: 235 fann jag mig icke då kunna tillstyrka bifall till marinförvaltningens förslag, vilket avstyrkts av allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd.

Sedan i motion vid 1943 års riksdag hemställts om bifall till marinförvaltningens förslag, anförde riksdagen i sin skrivelse nr 321, att riksdagen med hänsyn till i motionen lämnade uppgifter rörande de med befattningen för- enade göromålen funnit skäl tala för den föreslagna uppflyttningen, men då löneställningen för denna befattning av departementschefen prövats i sam- band med frågan om löneställningen för vissa andra befattningar, hade riksdagen icke funnit sig böra på grundval av för riksdagen föreliggande material bifalla motionen. Riksdagen hade emellertid förut- satt, att frågan om befattningens löneställning gjordes till föremål för ny prövning av Kungl. Maj:t, och hade, därest denna prövning skulle giva till resultat, att befattningen borde uppflyttas, funnit hinder icke möta för Kungl. Maj:t att under budgetåret 1943/44 vidtaga därav betingad jämkning i personalförteckningen för icke-ordinarie personal m. fl. vid marinen.

Sedan marinförvaltningen i skrivelse den 12 oktober 1943 inkommit med viss utredning och därvid föreslagit, att ifrågavarande befattning skulle upp- flyttas i lönegraden MEO 10, har Kungl. Maj:t efter viss ytterligare utredning genom beslut den 11 februari 1944 förordnat, att ifrågavarande befattning skall såsom kontoristbefattning uppföras i lönegraden MEO 8. Med hänsyn därtill har jag i förslaget till personalförteckning för nästa budgetår upptagit befatt- ningen i sistnämnda lönegrad.

För Karlskrona örlogsstation synes i enlighet med marinförvalt- ningens förslag böra tillkomma 2 förmän av 1. klass i lönegraden MEO 7, avsedda att biträda i kasernförråd och med kasernvården vid kasernerna Ankarstierna och Sparre.

Den i gällande personalförteckning upptagna, för marinens sjukhus i Karlskrona avsedda personalen synes böra kvarstå å personalförteck- ningen för nästa budgetår. Enligt beslut den 30 juni 1943 har Kungl. Maj:t uppdragit åt marinförvaltningen att inkomma med utredning och förslag, i vad mån och på vad sätt den vid marinens sjukhus tjänstgörande personalen efter sjukhusets upphörande borde inom försvarsväsendet tagas i anspråk för andra uppgifter. I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har marin- förvaltningen anført, att av ifrågavarande personal de två eldarna av 2. klass syntes kunna kvarstanna vid etablisementet, som enligt vad förut anförts skall utnyttjas för sjömannsskolan. Anmärkning härom bör inflyta i personal- förteckningen. Vidkommande personalen i övrigt torde förenämnda utredning få avvaktas, innan ställning kan tagas till dess framtida utnyttjande.

För Blekinge kustartilleriförsvar har numera i enlighet med försvarsbeslutet organiserats särskild stab. För nästa budgetår lär böra för staben upptagas 1 maskinist av 2. klass i lönegraden MEO 8, 1 eldare av 2. klass i lönegraden MEO 5, 1 kontorsbiträde i lönegraden MEO 4 och 1 telefonvakt av 2. klass i lönegraden MEO 2.

I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår hemställde marinförvaltningen, att vid Karlskrona kustartilleriregemente måtte få anställas en husmoder av 1. klass och en biträdande husmoder, avsedda för Oscarsvärn, vars kök skulle komma att helt moderniseras. Vid anmälan av propositionen 1943:235 anförde jag emellertid bland annat, att matinrättningen, då behovet av extra ordinarie personal därstädes knappast ännu kunnat tillförlitligt prövas, tills vidare liksom tidigare borde skötas av militär personal.

Marinförvaltningen har nu framhållit, att lokalerna i fråga vore ytterligt trånga och i väsentliga avseenden otidsenliga, varför den närmaste ledningen av arbetet i kök och matsal ställdes inför alldeles särskilt svårbemästrade uppgifter, vilka tidigare med tillgång endast till militär personal icke kunnat på ett fullt tillfredsställande sätt lösas. Marinförvaltningen hade därför medgivit anställandet av en husmoder såsom extra tjänsteman. Ifrågasvarande befattningshavare syntes böra beredas extra ordinarie anställning, varför marinförvaltningen i förslaget till personalförteckning upptagit en husmoder av 2. klass i lönegraden MEO 6 för Oscarsvärn.

Såsom redan anförts vid behandlingen av anslagsposten för avlöningar till vård- och ekonomipersonal anser jag emellertid ytterligare utredning erforderlig rörande förläggningens utnyttjande i fredstid. Med hänsyn därtill kan jag icke tillstyrka, att för förläggningen inrättas en extra ordinarie husmodersbefattning.

Marinförvaltningen har tillika föreslagit inrättande av en ny befattning såsom husmoder av 2. klass i lönegraden MEO 6, avsedd för Gräsviksförläggningen. Enär jag emellertid icke funnit behovet av denna personalökning styrkt, har jag icke ansett mig kunna biträda förslaget.

Västkustens marindistrikt.

Sedan Göteborgs örlogsdepå uppdelats på en örlogsstation och ett örlogsvary, har den för depåchefens expedition avsedda kanslibiträdesbefattningen vakantsatts och i stället en extra kontorsbiträdesbefattning inrättats. Denna synes i enlighet med marinförvaltningens förslag böra överföras på extra ordinarie stat.

Vid kameralkontoret finnes sedan år 1939 anställd en extra tjänsteman i 10 lönegraden. Enär behov av denna befattningshavare lär få antagas föreligga jämväl i fredstid, föreslår jag, att befattningen från och med nästa budgetår upptages som extra ordinarie.

Vid Älvsborgs kustartilleriregemente har med marinförvaltningens medgivande funnits anställda såsom extra tjänstemän 1 maskinist av 2. klass och 2 eldare av 2. klass. I enlighet med vad i försvarsbeslutet förutsatts har jag i förslaget till personalförteckning upptagit dessa befattningar som extra ordinarie.

Vissa utbildningsanstalter.

Under denna rubrik behandlas de skolor, som i årets personalförteckning upptagits under rubriken Marinens fasta undervisningsverk.

För sjökrigsskolan torde i enlighet med marinförvaltningens förslag, på sätt i försvarsbeslutet förutsatts, böra upptagas en ny befattning för eldare av 2. klass i lönegraden MEo 5. Däremot kan jag med hänsyn till de i det föregående berörda riktlinjerna för årets budgetarbete icke tillstyrka en av marinförvaltningen föreslagen lönereglering för den vid skolan anställda maskinisten och ej heller ett av ämbetsverket framlagt förslag, att en nu såsom extra tjänsteman anställd kontorist skulle erhålla extra ordinarie anställning.

Marinförvaltningen har föreslagit, att för sjömansskolan — vars personal i personalförteckningen för nästa budgetår synes böra upptagas under förevarande rubrik — skola tillkomma nya befattningar för 2 förmän av 1. klass i lönegraden MEo 7, 1 kontorsbiträde i lönegraden MEo 4 samt 2 skrivbiträden i lönegraden MEo 2. Lönenämnderna ha anfört, att arbetsuppgifterna för förmännen enligt inhämtade uppgifter skulle bestå i att under vederbörande uppbördsmans ledning och ansvar biträda vid handhavandet av förråd av olika slag, varför ifrågasatts, om icke en placering i lönegraden MEo 5 skulle vara tillfyllest. Jag ansluter mig till vad lönenämnderna sålunda anfört. Vidkommande marinförvaltningens förslag i övrigt kan jag tillstyrka inrättande av 1 befattning såsom kontorsbiträde i lönegraden MEo 4 och 1 befattning som skrivbiträde i lönegraden MEo 2.

Marinförvaltningen har framhållit, att genom inrättande av ett lägre antal förmansbefattningar än som i försvarsbeslutet beräknats komme att vinnas en viss besparing, som enligt ämbetsverkets mening kunde utnyttjas för bestridande av kostnader för avlöning till lärare i koktjänst. Härom har ämbetsverket närmare anfört följande.

Skolchefen har i under hand avgiven promemoria anhållit att få anställa en manlig och en kvinnlig lärare för undervisning häri. Vid sjömansskolan avsåges nämligen att inrättas en särskild förplägnadsskola för utbildning av flottans ekonomipersonal enligt föreliggande förslag till utbildningsbestämmelser för sagda personal. Utbildningen planeras drivas dels såsom skolkök, dels såsom mindre storkök. Undervisningen i skolköket avses meddelas av en skolkökslärarinna med husmoderspraktik. Undervisningen i storköket avses meddelas av en manlig lärare med köksmästarkompetens. Marinförvaltningen har visserligen funnit behov av båda lärarna föreligga men anser dock försiktigheten bjuda att allenast en erhåller extra ordinarie anställning. Den kvinnliga läraren synes böra anställas mot särskilt arvode. Löneställningen för den extra ordinarie befattningen har avvägs i förhållande till de löner, som fastställts för befattningshavare med motsvarande arbetsuppgifter, och har marinförvaltningen uppfört befattningen i personalförteckningen för sjömansskolan i lönegraden MEo 15.

Lönenämnderna ha anfört, att den föreslagna extra ordinarie befattningen, vilken borde stå öppen även för kvinnliga sökande, lämpligen syntes kunna placeras i lönegraden MEo 12.

För egen del kan jag icke för närvarande tillstyrka, att för ifrågavarande undervisning avses personal med extra ordinarie anställning. Jag återkommer vid behandlingen av anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, till frågan om anvisande av medel för anställande av ifrågavarande lärarpersonal.

Marinens poliskår.

Med hänsyn till vad i det föregående anförts rörande organisationen av marinens poliskår beräknar jag för nästa budgetår samma antal extra ordinarie poliskonstaplar som för innevarande budgetår.

Kostnaderna för avlöningar m. m. till den extra ordinarie personal, som sålunda bör uppföras å personalförteckning för nästa budgetår, kunna beräknas uppgå till omkring 870 000 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1943 (regleringsbrevet) må förevarande delpost tagas i anspråk för bestridande av kostnader, högst 35 000 kronor, för extra personal, som erfordras på grund av periodiskt återkommande anhopning av arbetsuppgifter. Såsom föreslagits beträffande motsvarande anslagspost under arméns avlöningsanslag böra dessa kostnader från och med nästa budgetår beräknas under delposten till tillfälligt anställande av tjänstemän m. m.

Delposten till avlöningar till extra ordinarie och extra tjänstemän bör därför för nästa budgetår beräknas till förenämnda belopp, 870 000 kronor.

b) Viss icke-ordinarie personal vid marinläkarkåren.

I enlighet med vad som i försvarsbeslutet förutsatts böra för nästa budgetår tillkomma 2 beställningar såsom marinläkare av 2. graden vid marinläkarkåren.

Antalet marinläkarstipendiater på stat har i personalförteckningen för innevarande budgetår angivits till 14. Emellertid har Kungl. Maj:t med ändring härav enligt beslut den 24 september 1943 föreskrivit, att under innevarande budgetår må — i enlighet med vad i försvarsbeslutet förutsatts — antagas högst 12 marinläkarstipendiater på stat.

I enlighet med marinförvaltningens förslag har jag i förslaget till personalförteckning för nästa budgetår upptagit sistnämnda antal marinläkarstipendiater på stat.

Delposten torde för nästa budgetår kunna beräknas till förslagsvis 165 000 kronor, eller samma belopp som för innevarande budgetår.

c) Betjäningsspersonal m. fl.

Det för kokerska å Kungsholms fort utgående arvodet (jämta fri bostad) har i gällande personalförteckning upptagits till 780 kronor. Under förmälan att ifrågavarande arvode visat sig vara otillräckligt för att under hela året erhålla en kokerska vid fortet, har chefen för Karlskrona kustartilleriregemente hemställt, att arvodet höjes till 900 kronor. Marinförvaltningen har anslutit sig till förslaget med hänsyn till att arvodesbeloppet efter höjningen skulle bättre överensstämma med den lönesättning, som gäller i övrigt för motsvarande personal. Även enligt min mening synas skäl föreligga för en höjning av ifrågavarande arvode, och jag har därför i förslaget till personalförteckning upptagit arvodet med 900 kronor. Enär någon höjning av förevarande delpost icke synes erforderlig på grund härav, beräknar jag denna liksom för innevarande budgetår till förslagsvis 20 000 kronor.

d) Musikelever.

För innevarande budgetår har delposten upptagits med ett belopp av 12 600 kronor, varav 7 200 kronor avsetts för flottan och 5 400 kronor för kustartilleriet. Beloppen äro fördelade på 20 respektive 15 elever, vilka åtnjuta en kontant ersättning av 360 kronor per år. I och med upprättandet av en musikkår vid Västkustens marindistrikt bör antalet musikelever vid flottan ökas till 22, varför delposten för nästkommande budgetår bör upptagas till 13 320 kronor.

e) Tillfälligt anställande av tjänstemän m. m.

Förevarande delpost har för innevarande budgetår upptagits till 12 000 kronor. Såsom förut anförts böra under denna delpost upptagas de kostnader som för innevarande budgetår beräknats för anställande av extra personal, som erfordras på grund av periodisk anhopning av arbetsuppgifter. Med hänsyn härtill torde delposten böra uppräknas med 35 000 kronor.

I enlighet med det anförda beräknar jag medelsbehovet under förevarande delpost för nästa budgetår till $(12\,000 + 35\,000 =)$ 47 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslagsposten för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal utgör sålunda $(870\,000 + 165\,000 + 20\,000 + 13\,320 + 47\,000 =)$ 1 115 320 kronor.

I detta sammanhang torde böra anmärkas, att marinförvaltningen i sina anslagsäskanden för nästa budgetår — under erinran att i avlöningsstaten för arméns avlöningsanslag upptagits en anslagspost för avlöningar till civil handräckningspersonal — hemställt, att jämväl under marinens avlöningsanslag måtte upptagas en anslagspost för sådant ändamål. Medelsbehovet för nästa budgetår har, efter en kostnad av 3 600 kronor för man och år, beräknats till 800 000 kronor. Till stöd för framställningen har ämbetsverket anfört i huvudsak följande.

Sedan kategoriklyvningen upphört, hade det för handräckningstjänst disponibla antalet värnpliktiga kommit att nedgå högst avsevärt. Det framstode då såsom ett önskemål, att för handräckningstjänst ej avsedda värnpliktiga i minsta möjliga utsträckning användes för dylik tjänst. Krisrevisionen hade också rekommenderat, att särskild civil handräckningspersonal måtte anställas.

För år 1943 hade marinen tilldelats tillhoppa 440 värnpliktiga hänförliga till besiktningsgrupp 4, vilka sålunda vore avsedda för handräckningstjänst.

En utredning av behovet av civil handräckningspersonal vid de olika förbanden hade givit vid handen, att fredsbehovet, beräknat för normala förhållanden, utgjorde 220 arbetare, varvid — i likhet med vad som förutsatts vid motsvarande beräkning vid armén — varje civil arbetare ansetts ersätta två värnpliktiga på grund av större yrkesskicklighet, rutin, anställningsförhållanden m. m.

Arbetarna i fråga borde tilldelas arbetsuppgifter enligt vederbörande chefs bestämmande med hänsyn till arbetsförhållandena vid de olika truppförbanden, i första hand vid förråd, matinrättningar, värmeanläggningar samt för kasernvården. Avlöningen borde utgå enligt bestämmelser i kollektivavtal.

I händelse av bifall till förslaget kunde möjligen genom minskade inkallelser av till årsgrupp hänförliga värnpliktiga något minskad belastning av vissa för de värnpliktigas avlöning och underhåll avsedda anslag åga rum. Då det huvudsakliga skälet för införande av särskild civil handräckningspersonal emellertid vore att utnyttja de värnpliktiga till rent militära uppgifter, bleve denna minskning sannolikt föga betydande, varför ej räknats därmed vid beräkningen av vederbörliga anslag.

För egen del finner jag mig icke på den nu föreliggande utredningen kunna tillstyrka, att medel anvisas å riksstaten för anställande av civil handräckningspersonal vid marinen. För ett bedömande av behovet av sådan personal i fredstid torde nämligen böra förebringas närmare utredning å ena sidan rörande det totala antal handräckningsdagar, som kan beräknas bliva erforderligt inom marinen, och å andra sidan beträffande det antal värnpliktiga tillhörande besiktningsgrupp 4, som kan komma att tilldelas marinen och som icke lämpligen kan användas för militär utbildning. Endast om utredningen visar, att handräckningstjänsten med anlitan av dessa värnpliktiga icke kan tillfredsställande fullgöras, bör civil handräckningspersonal anställas. Jag vill erinra om att värnpliktiga, som icke kunna utnyttjas för annan tjänstgöring än handräckning, enligt gällande värnpliktslag icke i fredstid hemförlovas, om civil personal anställes för fullgörande av deras arbetsuppgifter. Genom anställande av civil personal i stället för värnpliktiga måste alltså under fred uppkomma merkostnader motsvarande den civila personalens avlöning. Emellertid kan det uppenbarligen under nu rådande förhållanden, med ett avsevärt antal värnpliktiga av äldre årsklasser inkallade till handräckningstjänst, vara av stor ekonomisk betydelse att ersätta värnpliktiga med civilanställda. För avlöning av civil personal, som anställes i detta syfte, synas emellertid förskottsmedel böra komma till användning.

8. Arvoden och övriga ersättningar utöver lön till ordinarie tjänstemän.

Den för innevarande budgetår fastställda förteckningen å arvoden och övriga ersättningar utöver lön till ordinarie tjänstemän slutar å ett belopp av 188 897 kronor.

Beträffande ifrågasatt reglering av arvodesväsendet får jag hänvisa till vad jag anfört under motsvarande anslagspost för armén.

För nästa budgetår beräknar jag medelsbehovet för marinen för ifrågasvarande arvoden och ersättningar till sammanlagt 169 427 kronor i enlighet med särskild förteckning, som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott. Beträffande ändringarna i förhållande till innevarande budgetår får jag framhålla följande.

Flottan.

Under rubriken Sydkustens marindistrikt böra i enlighet med marinförvaltningens förslag ett arvode om 600 kronor till avdelningsföreståndare vid ingenjördepartementets arbetsgrupp IA och ett arvode om 900 kronor till uppbördsman vid örlogsvarvets skjutbanor utgå ur förteckningen.

Ett av marinförvaltningen föreslaget arvode om 600 kronor till kompaniofficer, tjänstgörande såsom minofficer vid torped- och mindepartementet vid Karlskrona örlogsvärv, kan jag i avvaktan på regleringen av de militära arvoden icke tillstyrka.

Kustartilleriet.

Ett till en expeditionsvakt (underofficer) vid kustartilleriinspektionen utgående arvode om 720 kronor bör tills vidare kvarstå i avvaktan på lösning av frågan om behovet av vaktpersonal i marinledningens ämbetsbyggnad.

För Hemsö kustartilleriförsvar har marinförvaltningen i enlighet med försvarsutredningens förslag upptagit ett nytt arvode om 282 kronor till uppbördsman vid marinrättningen vid Härnösands kustartilleridetachment. Emellertid kan jag i avvaktan på den definitiva regleringen av det militära arvodesväsendet icke tillstyrka detta förslag.

Marinintendenturkåren.

I enlighet med marinförvaltningens förslag lärers böra i arvodesförteckningen anmärkas, att ett för kompaniofficer i intendenturbefattning, tjänstgörande såsom sekreterare hos chefen för Karlskrona örlogsvärv utgående arvode, alternativt må kunna utgå till kompaniofficer, tjänstgörande såsom varvskamrerare vid varvet.

Marinläkarkåren.

Enär jag i det föregående föreslagit, att en av de för marinens sjukhus i Karlskrona avsedda beställningarna såsom marinläkare av 1. graden från och med nästa budgetår skall indragas, kan ett för ifrågavarande beställningshavare avsett arvode om 1 170 kronor utgå. På Kungl. Maj:ts prövning lärers böra bero, huruvida det andra arvodet å samma belopp bör indragas vid omorganisationen av sjukhusvården i Karlskrona.

Vissa utbildningsanstalter.

På sätt föreslagits beträffande övriga personalförteckningar bör rubriken Marinens fasta undervisningsverk ändras till Vissa utbildningsanstalter.

De under den förra rubriken upptagna arvoden uppgå för innevarande budgetår till 32 850 kronor för sjökrigshögskolan, 88 776 kronor för sjökrigsskolan och 26 100 kronor för marinens underofficersskolor. För nästa budgetår beräknar jag i enlighet med marinförvaltningens förslag medelsbehovet till 33 550 kronor för sjökrigshögskolan, 76 076 kronor för sjökrigsskolan och 21 300 kronor för marinens underofficersskolor. Minskningen för sistnämnda skolor sammanhänger med den beslutade omorganisationen av utbildningen vid skolorna, vilken beräknats medföra minskning av antalet arvoden till instruktionsofficerare och instruktionsingenjörer med 4 samt av antalet arvoden till instruktionsunderofficerare med 8. I likhet med vad som gällt för innevarande budgetår bör det ankomma på Kungl. Maj:t att inom ramen

för de å förteckningen uppförda, för sjökrigshögskolan och sjökrigsskolan avsedda beloppen meddela beslut om storleken av de särskilda arvoden.

9. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

För innevarande budgetår fastställd förteckning å arvoden och särskilda ersättningar slutar å ett belopp av 523 592 kronor. Enligt beslut den 26 november 1943 har Kungl. Maj:t i enlighet med riksdagens beslut (proposition 1943:344, s. 16 ff, och riksdagens skrivelse 1943:500) medgivit, att anslagsposten för arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, må överskridas med högst 150 000 kronor för gäldande av vissa ytterligare arvoden.

För nästa budgetår beräknar jag medelsbehovet för motsvarande ändamål till 724 219 kronor i enlighet med det förslag till förteckning över arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Innan jag ingår på frågan om de särskilda arvodesbeloppen, torde först böra behandlas frågan om beredande av ersättning för fullgörande av uppdrag såsom kronans ombud i vissa fall.

Jämlikt tidigare gällande reglementsföreskrifter skulle auditör vid kustartilleriregemente tillika vara kronans ombud. I sådan egenskap hade auditören att handhava indrivnings- och lagsökningsärenden m. m. för kronans räkning.

I skrivelse den 12 januari 1943 gjorde marinförvaltningen framställning om beräknande av särskilda arvoden för juridiska biträden vid Vaxholms och Karlskrona kustartilleriregementen. Ämbetsverket erinrade därvid om att Kungl. Maj:t genom beslut den 24 juli 1942 avslagit en av auditören vid Karlskrona kustartilleriregemente gjord framställning om särskild gottgörelse för de göromål han haft att bestrida i egenskap av kronans ombud. Sedan nämnde auditör och auditören vid Vaxholms kustartilleriregemente hos riksdagens militieombudsman anhängiggjort ärende om ändring i förenämnda reglementsföreskrift samt militieombudsmannen däröver inhämtat marinchefens yttrande, hade nämnde chef anmodat marinförvaltningen att vidtaga åtgärder för att befria auditörerna vid kustartilleriregementena från skyldighet att vara kronans ombud vid regementena samt att överflytta de åligganden som ankomma på kronoombuden vid dessa regementen till juridiska biträden med särskilda arvoden.

Vid anmälan av propositionen 1943:235 fann jag mig icke böra motsätta mig att auditörerna i fråga befriades från uppgiften att tjänstgöra såsom kronans ombud. Vid det förhållandet att inom de marindistrikt, om vilka här vore fråga, funnes anställda särskilda juridiska biträden, ansåge jag det emellertid böra övervägas, om icke nämnda uppgifter borde utföras av Syd-kustens marindistrikts respektive Stockholms kustartilleriförsvars juridiska biträden. Närmare utredning därom borde föregå ett ställningstagande i den föreliggande frågan. Det syntes få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta i ärendet, varvid under budgetåret 1943/44 eventuellt uppkommande utgifter

syntes få temporärt bestridas från fjärde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter.

Genom beslut den 28 januari 1944 har Kungl. Maj:t medgivit, att för fullgörande jämlikt gällande bestämmelser av uppdrag såsom kronans ombud vid Vaxholms och Karlskrona kustartilleriregementen samt Blekinge kustartilleriförsvär må från och med den 1 februari 1944 utgå särskild ersättning, till juridiska biträdet vid Stockholms kustartilleriförsvär såsom ombud vid Vaxholms kustartilleriregemente med ett efter 1 000 kronor för år beräknat belopp och till auditören vid Karlskrona kustartilleriregemente såsom ombud såväl vid regementet som vid Blekinge kustartilleriförsvär med ett efter 1 800 kronor för år beräknat belopp, dock utan rätt för vederbörande att å ersättningen åtnjuta dyrtidstillägg. Enligt meddelad föreskrift skola ersättningarna, i vad de belöpa på tiden till och med den 30 juni 1944, utgå av fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter.

Ifrågarvarande arvodesbelopp synas från och med nästa budgetår böra upptagas i förteckningen å arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Beträffande övriga ändringar i berörda förteckning är i huvudsak följande att anföra.

Norrlandskustens marindistrikt.

I enlighet med marinförvaltningens i särskild skrivelse framställda förslag böra för tillsynsmän vid befästningar, kruthus m. m. tillhörande kustartilleriförsvaret beräknas arvoden å tillhoppa 2 100 kronor (nu 1 260 kronor).

Ostkustens marindistrikt.

Enär arvode till tandpoliklinikföreståndare vid Stockholms örlogsstation, liksom vid Karlskrona örlogsstation, beräknats under det i årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 178) för nästa budgetår äskade reservationsanslaget till provisoriska åtgärder till förbättrande av tandvården inom försvarsväsendet, kunna på sätt marinförvaltningen anført de i årets arvodesförteckning upptagna arvodena till tandläkare utgå.

Under förevarande rubrik har upptagits ett i arvodesförteckningen för innevarande budgetår under rubriken Marinens ecklesiastikstat uppfört arvode till klockare i Skeppsholms församling i Stockholm.

I enlighet med marinförvaltningens i särskild skrivelse framställda förslag har det för arvoden till tillsynsmän vid befästningar, kruthus m. m. vid Stockholms kustartilleriförsvär beräknade beloppet minskats till 15 220 kronor (nu 16 520 kronor).

Sydskustens marindistrikt.

Såsom anförts under rubriken Ostkustens marindistrikt bör arvodet till tandläkare vid Karlskrona örlogsstation utgå ur förteckningen.

De för personal vid marinens sjukhus i Karlskrona upptagna arvoden synas böra tills vidare kvarstå i förteckningen.

Under förevarande rubrik ha jämväl uppförts i förteckningen för innevarande budgetår under rubriken Marinens ecklesiastikstat upptagna arvoden till klockare och kyrkvaktare vid amiralitetsförsamlingen i Karlskrona.

I enlighet med marinförvaltningens i särskild skrivelse framställda förslag ha de för vaktkarlar vid tygförvaltningen samt för tillsynsmän vid barker, befästningar, kruthus m. m. beräknade beloppen upptagits till 16 120 kronor respektive 10 874 kronor (nu 7 124 kronor respektive 12 482 kronor).

Västkustens marindistrikt.

På sätt marinförvaltningen föreslagit har för tillsynsmän vid befästningar, kruthus m. m. beräknats ett belopp av 10 920 kronor (nu 6 600 kronor).

Vissa utbildningsanstalter.

För sjökrigshögskolan och sjökrigsskolan torde i enlighet med marinförvaltningens förslag böra beräknas 17 150 kronor respektive 45 800 kronor (nu 14 700 kronor respektive 54 200 kronor).

Med hänsyn till pågående omorganisation av marinens underofficersskolor i enlighet med 1942 års försvarsbeslut böra vissa jämkningar ske i arvodesförteckningen. För flottans underofficersskola i Stockholm har räknats med tre parallellavdelningar i högre däcksklassen och två parallellavdelningar i högre maskinistklassen, vartill komma kurser i maskinskrivning och laborationer. Medelsbehovet för skolan har med beaktande härav beräknats till 25 800 kronor (nu 55 256 kronor). För underofficersskolan i Karlskrona har räknats med oförändrat medelsbehov, 20 000 kronor. Vid kustartilleriets underofficersskola har andra årskursen beräknats bliva dubblerad, medan den första årskursen avsetts skola omfatta allenast en avdelning. Erforderliga arvoden ha beräknats till 22 000 kronor, varav 500 kronor i arvode till studierektor (nu 29 000 kronor).

Under rubriken Särskilda kurser m. m. har marinförvaltningen upptagit ett belopp av 38 985 kronor för särskilda utbildningskurser reglerade av chefen för marinen. Ämbetsverket har härom närmare anfört följande.

Kurserna omfatta dels kompletteringskurs för elever, vilka hösten 1945 skola kommenderas till försvarets läroverk och vilka icke genomgått fullständig klass 1, och dels kompletteringskurs för elever, vilka genomgått under beredskapsåren avkortad underofficersskola.

Kostnaderna för förstnämnda kurs ha av chefen för marinen beräknats i enlighet med följande. Klass 1 omfattar 950 timmar, medan ifrågavarande elever erhållit allmänbildande undervisning i de högre manskapsskolorna under endast 400 timmar. För resterande undervisning i 550 timmar i fem läroavdelningar och med timlärararvode av 7 kronor 50 öre per timme erfordras ett belopp av $550 \times 5 \times 7,5 = 20\,625$ kronor.

Vad beträffar kompletteringskurs för elever, vilka genomgått under beredskapsåren avkortad underofficersskola, har chefen för marinen beräknat kostnaderna härför till 18 360 kronor.

Enligt förenämnda beslut den 26 november 1943 har Kungl. Maj:t medgivit, att den å avlöningsstaten för innevarande budgetår upptagna anslags-

posten för arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, må överskridas för gäldande av bland andra kostnaderna för kompletteringskurser för elever, som utexaminerats från avkortad underofficersskola, högst 18 360 kronor. Såsom närmare framgår av propositionen 1943: 344 ha ifrågasvarande kurser befunnits erforderliga på grund av den förkortning av utbildningen vid underofficersskolorna som måst äga rum för att kraven på beredskap inom marinen skulle kunna tillgodoses. Enär behovet av sådana kurser torde kvarstå jämväl under nästa budgetår, har jag intet att erinra mot att medel därför beräknas under förevarande anslagspost. Jämväl den av marinförvaltningen föreslagna kompletteringskursen för elever, som hösten 1945 skola kommenderas till försvarets läroverk men icke genomgått fullständig klass 1, synes böra komma till stånd, därest förhållandena det medgiva. Det är nämligen av vikt, att de från marinen kommenderade eleverna äga ett med övriga elever vid läroverket ungefär likvärdigt kunskapsmått.

Kostnaderna för korpralskurser för radiomatrosar och certifikatkurser vid radioskola, för innevarande budgetår beräknade till 1 200 kronor, torde i enlighet med marinförvaltningens förslag kunna beräknas till 1 640 kronor.

Vissa marinens skolor.

I arvodesförteckningen för innevarande budgetår finnes intet belopp upptaget för arvoden till lärare vid flottans underbefälsskolor.

Enligt beslut den 10 september 1943 medgav emellertid Kungl. Maj:t, att vissa kostnader för undervisning i allmänbildande ämnen vid flottans underbefälsskolor, intill ett belopp av högst 28 000 kronor, tills vidare finge bestridas av fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter. Kungl. Maj:t föreskrev därefter i nyssberörda beslut den 26 november 1943, på sätt i propositionen 1943: 344 förutsatts, att förenämnda överskridande av nu ifrågasvarande anslagspost finge ske för gäldande av bland annat berörda kostnader av högst 28 000 kronor.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har marinförvaltningen hemställt, att för ändamålet måtte upptagas 94 200 kronor.

Enär det synes angeläget, att den allmänbildande undervisningen vid flottans underbefälsskolor gives sådan omfattning och organisation, att eleverna kunna bibringas kunskaper, motsvarande vad arméns och flygvapnets underbefälselever erhålla, har jag i och för sig intet att erinra mot att medel nu beräknas för lärararvoden för sådan undervisning. Utan att taga slutlig ställning till undervisningens omfattning och arvodesbeloppens storlek — dessa frågor torde böra efter närmare utredning avgöras av Kungl. Maj:t — beräknar jag tills vidare för ändamålet det av marinförvaltningen föreslagna beloppet, 94 200 kronor.

För lärararvoden vid sjömansskolan har för innevarande budgetår upptagits ett belopp av 83 300 kronor.

Marinförvaltningen har beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 185 470 kronor och därom närmare anført i huvudsak följande.

Chefen för marinen hade med anledning av vissa uttalanden av sjöförsvarets utbildningskommission rörande rekrytutbildningens ordnande låtit

utarbete nya föreskrifter för yrkesutbildningen av maskin- och ekonomiavdelningarnas personal. Föreskrifterna innebure bland annat anordnande av verkstadsskola och förplägnadsskola (kockskola) vid sjömansskolan.

Utbildningen vid sjömansskolans verkstadsskola beräknades pågå under hela året och omfatta årligen omkring 440 elever. Utbildningen bleve i huvudsak likställd med motsvarande utbildning vid civil central verkstadsskola, varför det bedömdes lämpligt att innan tillräcklig erfarenhet erhållits beräkna anslagsbehov för lärararvoden i likhet med vad som för central verkstadsskola vore stadgat.

Chefen för sjömansskolan beräknade den årliga kostnaden för lärararvoden — beräknad efter ett relevant motsvarande åtta yrkesavdelningar vid verkstadsskola och med i medeltal 45 timmars arbetsvecka — till $(8 \times 6\,945 \text{ kronor}) = 55\,560 \text{ kronor}$. Därutöver erfordrades medel för anställande av tre lärare, varav en samtidigt beräknades tjänstgöra såsom föreståndare för skolan, för undervisning i med yrkesutbildningen direkt sammanhängande teori. Anslagsbehovet därför beräknades till 21 000 kronor.

Jämlikt arbetsplan skulle verkstadsskolan igångsättas den 1 april 1945.

Under budgetåret 1944/45 erfordrades föreståndare och tvenne lärare för verkstadsskolan från den 1 juli 1944 samt övriga lärare från den 1 mars 1945. Föreståndaren och de tvenne lärarna erfordrades under hela budgetåret dels för undervisning av å Karlskrona örlogsvarvs verkstadsskola under övergångsperioden kommenderade elever från sjömansskolan, dels för ledning och tillsyn av de arbeten, som erfordrades för att uppsätta verkstadsskolan vid sjömansskolan.

Den totala kostnaden för arvoden till lärare vid sjömansskolans verkstadsskola under budgetåret 1944/45 beräknades till $(21\,000 + \frac{4}{12} \times 55\,560 =) 39\,520 \text{ kronor}$.

Utbildningen vid sjömansskolans förplägnadsskola omfattade årligen cirka 70 elever från sjömansskolan och beräknades pågå året runt.

Som lärare vid förplägnadsskolan erfordrades en manlig befattningshavare, köksmästare, samt en kvinnlig befattningshavare, skolkökslärarinna.

Under budgetåret 1944/45 avsåges provisorisk förplägnadsskola att anordnas i Karlskrona. Båda lärarbefattningarna vid förplägnadsskolan erfordrades därför under hela budgetåret.

En av lärarna vid förplägnadsskolan, köksmästaren, hade upptagits i personalförteckningen för icke-ordinarie personal m. fl. Arvodet till den andra befattningshavaren, skolkökslärarinnan, hade beräknats till 4 950 kronor, motsvarande avlöningen å E-ort i lönegrad MEO 15, löneklass 16.

Medelsbehovet för verkstads- och förplägnadsskolorna hade således beräknats till $(39\,520 + 4\,950 =) 44\,470 \text{ kronor}$. Av nämnda kostnader syntes emellertid 6 000 kronor kunna bestridas av anslagsposten till Utbildning av ekonomipersonal vid flottan och högst 20 000 kronor av till chefens för marinen förfogande ställda medel under anslagsposten Övriga skolor och utbildningskurser i stat för undervisning och övningar.

I anslutning härtill har marinförvaltningen upptagit ifrågavarande kostnader för nästkommande budgetår till 18 470 kronor. Enär för verksamheten i övrigt vid sjömansskolan beräknats det i försvarsbeslutet för ändamålet upptagna beloppet, 167 000 kronor, har marinförvaltningen beräknat det sammanlagda medelsbehovet för skolan till $(18\,470 + 167\,000 =) 185\,470 \text{ kronor}$.

För egen del får jag i denna fråga anföra följande.

I försvarsbeslutet beräknades kostnaderna för lärararvoden vid sjömans-

skolan vid genomförd organisation till 167 000 kronor. Marinförvaltningens nu föreliggande förslag innebär, att därutöver skola upptagas kostnader för lärararvoden vid verkstads- och förplägnadsskolor, för vilka icke i försvarsbeslutet beräknats särskild lärarpersonal. Jag har redan under avsnittet Vissa frågor rörande utbildningen inom marinen m. m. uttalat min anslutning till förslaget om inrättande av en verkstadsskola i anslutning till sjömansskolan. Självfallet bör denna tillföras erforderliga lärarkrafter, och jag har därför — utan att taga ställning till frågan om arvodenas storlek — intet att erinra mot att för ändamålet beräknas ett belopp av 39 520 kronor. Jämväl förslaget om anordnande av en förplägnadsskola — vilket synes ansluta sig till de riktlinjer för utbildningens ordnande, som framlagts av sjöförsvarets utbildningskommission — kan jag biträda. Jag vill i detta sammanhang anmärka, att jag tidigare denna dag vid anmälan av förenämnda proposition angående vissa byggnadsarbeten m. m. för försvaret beräknat medel för anordnande av lokaler för en sådan skola. Såsom vid behandlingen av anslagsposten för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, delposten Extra ordinarie och extra tjänstemän, anförts har jag ansett mig icke för närvarande kunna tillstyrka, att för undervisning vid förplägnadsskolan avses personal med extra ordinarie anställning. Under förevarande anslagspost böra därför beräknas arvoden till de båda befattningshavare, som erfordras för ifrågavarande utbildning. Utan att nu taga slutlig ställning till frågan om lärarnas löneställning beräknar jag för ändamålet på grundval av marinförvaltningens förslag ett belopp av $(2 \times 4\,950 =) 9\,900$ kronor. Enär marinförvaltningen beräknat, att av kostnaderna för verkstads- och förplägnadsskolorna tillhopa 26 000 kronor skola kunna bestridas av anslaget till vissa kostnader för marinens utbildningsanstalter, särskilda utbildningskurser m. m., böra i detta sammanhang beräknas tillhopa $(39\,520 + 9\,900 - 26\,000 =)$ 23 420 kronor. Från och med budgetåret 1945/46 synas emellertid samtliga här berörda kostnader böra bestridas från nu ifrågavarande anslagspost.

För undervisningen i övrigt vid sjömansskolan har marinförvaltningen beräknat det i försvarsbeslutet för skolan upptagna beloppet 167 000 kronor. Ehuru det möter svårigheter att nu beräkna omfattningen av utbildningen vid sjömansskolan, anser jag mig tills vidare böra räkna med det av ämbetsverket angivna beloppet. Innan beslut meddelas rörande arvodesbeloppens fördelning, bör dock närmare utredning förebringas i berörda hänseende.

Det sammanlagda medelsbehovet för lärararvoden vid sjömansskolan kan sålunda beräknas till $(23\,420 + 167\,000 =)$ 190 420 kronor.

För kustartilleriets underbefäls- och rekrytskolor föreslås ingen ändring i förhållande till innevarande budgetår.

10. Sjötillägg m. m.

För sjötillägg, förekommande flygtillägg, representationspenningar under sjötjänstgöring samt dykeriersättning för ordinarie personal har för innevarande budgetår beräknats ett belopp av 800 000 kronor. Med hänsyn till

den icke obetydliga personalökning, som föreslagits, synes ifrågavarande summa böra höjas med förslagsvis 25 000 kronor.

11. Avgången manskaps anställning å civilanställningsstat.

För ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår beräknats ett belopp av 80 000 kronor. Marinförvaltningen har framhållit att, om den förstärkta försvarsberedskapen skulle avvecklas under nästkommande budgetår, en onormalt stor anställning å civilanställningsstat syntes komma att äga rum med hänsyn till att sådan anställning under de senare åren medgivits endast i undantagsfall. Då emellertid den ytterligare belastning av anslagsposten, som därigenom skulle äga rum, närmast synes vara hänförlig till rådande beredskapsförhållanden, lärer någon ändring av beloppet för nästkommande budgetår icke böra äga rum.

12. Rörligt tillägg.

För tillgodoseende av medelsbehovet under denna anslagspost har för innevarande budgetår beräknats ett belopp av 3 489 711 kronor. Med hänsyn till föreslagna personalökningar synes detta belopp böra ökas till förslagsvis 3 875 000 kronor. För avjämnande av avlöningsstatens slutsumma bör beloppet dock upptagas med 3 854 634 kronor.

I enlighet med vad i det föregående anförts kommer det sammanlagda medelsbehovet under marinens anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. att uppgå till 31 400 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 2 400 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels för budgetåret 1944/45 fastställa de personalförteckningar för ordinarie tjänstemän samt för pensionerad personal i arvodesbefattning vid marinen ävensom den förteckning å arvoden och övriga ersättningar utöver lön till ordinarie tjänstemän vid marinen, vilka komma att till riksdagen i särskild ordning överlämnas;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att med avseende å de av riksdagen fastställda personalförteckningarna meddela de särskilda föreskrifter, som kunna visa sig erforderliga i samband med genomförandet av den av 1942 års riksdag godkända planen för fortsatt utbyggnad och organisation av landets försvarskrafter under budgetåren 1942/47;

dels godkänna följande avlöningsstat för marinens anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1944/45:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 23 300 000
2. Avlöningar till personal å avgångsstat, <i>förslagsvis</i>	» 11 300
3. Avlöningar till personal å disponibilitetsstat, <i>förslagsvis</i>	» 100
4. Arvoden till pensionerad personal i arvodsbefattning, <i>förslagsvis</i>	» 845 000
5. Avlöningar till fänrikar, <i>förslagsvis</i>	» 470 000
6. Avlöningar till vård- och ekonomipersonal, <i>förslagsvis</i>	» 580 000
7. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> :	
a) extra ordinarie och extra tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	kronor 870 000
b) viss icke-ordinarie personal vid marinläkarkåren, <i>förslagsvis</i>	» 165 000
c) betjäningsspersonalm.fl., <i>förslagsvis</i>	» 20 000
d) musikelever	» 13 320
e) tillfälligt anställande av tjänstemän m. m., <i>förslagsvis</i>	» 47 000
8. Arvoden och övriga ersättningar utöver lön till ordinarie tjänstemän	» 169 427
9. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 724 219
10. Sjötillägg m. m., <i>förslagsvis</i>	» 825 000
11. Avgången manskaps anställning å civilanställningsstat, <i>förslagsvis</i>	» 80 000
12. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 3 854 634
Summa kronor 31 975 000	

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	» 575 000
Nettoutgift kronor 31 400 000	

dels ock till Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 31 400 000 kronor.

Marinen: Rekryteringskostnader och avskedspremier m. m., förslagsanslag.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	330 000
vid genomförd organisation	»	330 000
Budgetåret 1942/43	»	325 000
» 1943/44	»	315 000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	»	667 000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	365 000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras jämlikt en i statsliggaren för nämnda budgetår, s. 121, intagen stat.

I årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 66) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för ändamålet för nästa budgetår beräkna ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

Med utgångspunkt från bl. a. vad 1942 års underbefälsutredning i sitt förenämnda betänkande föreslagit har jag i det föregående förordat viss minskning av manskapskadreerna. Vid sådant förhållande torde anslagsbehovet minskas med 15 000 kronor. Vid bifall till vad jag anfört under avsnittet Manskapsrekryteringen m. m. kan ytterligare minskning ske med 20 000 kronor. Då marinförvaltningens anslagsberäkning i övrigt icke givit mig anledning till annan erinran än som angivits under punkt 66 i fjärde huvudtiteln, synes anslaget för nästkommande budgetår böra upptagas till 365 000 kronor.

Departements-
chefen.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Rekryteringskostnader och avskedspremier m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 365 000 kronor.

Avlöningar och familjebidrag åt värnpliktiga.**Marinen: De värnpliktigas avlöning, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	3 000 000
vid genomförd organisation	»	3 220 000
Budgetåret 1942/43	»	2 700 000
» 1943/44	»	2 850 000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	»	3 000 000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	3 000 000

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag (fjärde huvudtiteln, punkt 68) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Marinen: De värnpliktigas avlöning* för budgetåret 1944/45 beräkna ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor.

Marinförvaltningen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår beräknat antalet tjänstgöringsdagar till 2 516 314 samt de på grundval härav uppskattade kostnaderna för penningbidrag, med utgångspunkt från de för innevarande budgetår fastställda grunderna, till 2 958 260 kronor. Vidare har marinförvaltningen beräknat medelsbehovet för premier till 67 875 kronor. Det totala medelsbehovet har alltså beräknats till i avrundat tal 3 026 000 kronor.

Sedermera har marinförvaltningen i skrivelse den 14 september 1943 framhållit, att en slutgiltig beräkning av antalet tjänstgöringsdagar för nästkommande budgetår visat, att fördelningen på de olika värnpliktskategorierna avveke något från den ursprungligen angivna. På grund härav har det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag kunnat reduceras till i runt tal 3 000 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Såsom erinrats vid behandlingen av motsvarande anslag för armén har för årets riksdag framlagts proposition angående penningbidrag och premier åt de värnpliktiga. Vad i berörda hänseende föreslagits innebär i huvudsak, att för närvarande gällande provisoriska bestämmelser skola definitivt fastställas. Den ändringen har emellertid föreslagits, att sjövärnsskårens medlemmar efter avslutande av fänriksutbildning vid kåren skola erhålla premier med 500 kronor, vilket belopp emellertid tills vidare avses skola reduceras till 250 kronor. Bifall härtill torde icke behöva påverka beräkningen av förevarande anslag. Då marinförvaltningens definitiva uppskattning av medelsbehovet icke givit mig anledning till erinran, beräknar jag i enlighet med marinförvaltningens förslag förevarande anslag för nästa budgetår till oförändrat 3 000 000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: De värnpliktigas avlöning* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 3 000 000 kronor.

Undervisning och övningar.

Marinen: Engångskostnader för anskaffning av undervisningsmateriel m. m. för sjömansskolan, reservationsanslag. För innevarande budgetår har anvisats ett reservationsanslag av 340 000 kronor till engångskostnader för anskaffning av undervisningsmateriel m. m. för sjömansskolan. Anslaget har avsetts för anskaffning av båtmateriel, materiel för riktövningsbatteri m. m. samt övrig undervisningsmateriel.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 hemställde *marinförvaltningen* om ett anslag av 75 000 kronor för anskaffning av maskiner m. m. till sjömansskolan. Ämbetsverket anförde, att tillkallade sakkunniga på grundval av sjöförsvarets utbildningskommissions preliminära förslag till ordnande av rekrytutbildningen av fast anställt manskap vid flottan verkställt närmare utredning rörande ordnandet av verkstadsutbildningen vid

skolan, varvid dock beaktats av chefen för marinen i yttrande över utbildningskommissionens förslag gjorda erinringar.

Rörande förslagets närmare innebörd anförde marinförvaltningen följande.

Enligt förslaget avsåges all grundläggande utbildning vid verkstadsskolan förläggas till rekrytstadiet. Den praktiska tillämpningen av i verkstadsskolan förvärvade kunskaper och färdigheter komme således att förläggas till örlogsvarvens verkstäder och ombord å fartyg, förlagda till varven. Enligt utbildningsplanen vore skolan avsedd för 233 skeppseldare, 149 motoreldare och 59 ubåtseldare eller sammanlagt 441 man. Enligt timplanen omfattade ämnet yrkesarbete med verktygslära 540 timmar med i medeltal 45 timmars arbetsvecka, motsvarande en tid av cirka 12 arbetsveckor. Med en skoltid av 48 veckor per år komme således elevantalet i verkstäderna att kontinuerligt uppgå till 110 man. Utbildningen omfattade arbeten i filarverkstad, maskinverkstad, smedja, svetsningsverkstad, elektrisk verkstad samt kopparslagareverkstad. Utrustning för kopparslagareverkstad hade ej varit medtagen i de preliminära planerna. Enär utrymme för en dylik verkstad emellertid kunde beredas inom den ram, som avsetts för verkstadsskolan, och utbildningen i kopparslagarverkstaden vore av grundläggande betydelse för alla tre yrkesgrenarna, hade de sakkunniga ansett lämpligt att även taga med en dylik verkstad i förslaget.

Under beaktande av att antalet platser borde ökas med 10 % för kompletterare och eventuellt för andra yrkesgrupper ansåge de sakkunniga, att verkstäderna med utrustning borde planeras för sammanlagt 123 elever.

Kostnaderna för den av de sakkunniga föreslagna anskaffningen av maskiner, verktyg och annan utrustning för verkstäderna beräknades uppgå till följande:

Mekaniska verkstaden (anskaffning avser bland annat 7 st. svarvar à 10—12 000 kronor, 3 st. fräsmaskiner à 12—14 000 kronor och 3 st. shapingsmaskiner à 5 000 kronor)	kronor	186 250
Smedjan	»	14 200
Svetsningsverkstaden	»	16 530
Kopparslagareverkstaden	»	13 700
Elektriska verkstaden	»	19 070
Inmontering av maskiner och inventarier, koppling av maskiner (ej ledningsdragning i övrigt), oförutsedda kostnader i form av inventarier, verktyg, eventuellt maskiner	»	25 000

Summa kronor 274 750

Avrundat kronor 275 000.

Marinförvaltningen förklarade sig icke ha något att erinra mot den föreslagna maskinanskaffningen för sjömansskolan men ansåg, att standarden å till anskaffning föreslagna maskiner borde kunna sänkas i förhållande till de sakkunnigas förslag, varigenom kostnaderna kunde reduceras till 200 000 kronor efter prisläget den 1 juli 1943.

I försvarsbeslutet beräknades ett belopp av 60 000 kronor för förvärv av maskin- och verkstadsutrustning för verkstadskurser vid ingenjördepartementet å Karlskrona örlogsvarv. I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår beräknade marinförvaltningen kostnaderna därför med hänsyn till inträdd prisstegring till 75 000 kronor.

Under erinran att ifrågavarande anskaffning på grund av verkstadsskolans inrättande bleve obehörlig, äskade marinförvaltningen i sina anslagsäskanden för nästa budgetår för maskinanskaffning till verkstadsskolan sistnämnda belopp, 75 000 kronor. Beträffande det i övrigt erforderliga beloppet, 125 000 kronor, förklarade sig marinförvaltningen — som ansåg detsamma icke kunna rymmas inom försvarsbeslutets kostnadsram — ha för avsikt att inkomma med särskild medelsframställning.

I skrivelse den 4 februari 1944 har marinförvaltningen därefter — i anslutning till det tidigare berörda förslaget om provisoriskt ordnande av verkstadsskolan å Karlskrona örlogsvarv — anført, att undersökning verkstälts rörande möjligheterna att genom användande av eventuellt övertaliga maskiner från någon eller några verkstäder kunna reducera kostnaderna för maskinutrustningen för verkstadsskolan. Denna väg hade dock icke visat sig framkomlig. Marinförvaltningen nödgades därför hemställa, att — utöver tidigare äskat belopp — ytterligare 125 000 kronor måtte anvisas för ändamålet. Beloppet kunde i och för sig synas stort, men marinförvaltningen ville framhålla, att detsamma — sett mot bakgrunden av de stora värden, som kunde vinnas genom ökad skicklighet hos maskinpersonalen i utförande av reparationsarbeten — dock vore ringa. Det kunde även framhållas, att verkstadsskolans maskinutrustning under mobilisering utgjorde en värdefull tillgång för örlogsvarvet, enär dettas kapacitet därigenom kunde ökas.

*Departements-
chefen.*

Under avsnittet Vissa frågor rörande utbildningen inom marinen m. m. har jag framhållit, att jag ansett mig böra föreslå verkstadsskolans förläggande till den s. k. bastionen Aurora i anslutning till sjömansskolan. De ombyggnadsarbeten, som bliva erforderliga härför, avses skola utföras under nästa budgetår, och det synes vid sådant förhållande erforderligt, att medel nu anvisas för anskaffande av maskinutrustning för skolan. Kostnaderna för erforderlig maskinutrustning ha av marinförvaltningen beräknats till 200 000 kronor. Ur utbildningssynpunkt är det av vikt att skolan erhåller en fullgod maskinuppsättning, och jag anser mig därför böra tillstyrka marinförvaltningens förslag, ehuru kostnaderna med icke mindre än 140 000 kronor överstiga det belopp, som i försvarsbeslutet beräknats för motsvarande ändamål. Av berörda merkostnader torde dock omkring 25 000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941. Anslaget för ändamålet lär böra uppföras under samma beteckning som för innevarande budgetår.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Engångskostnader för anskaffning av undervisningsmateriel m. m. för sjömansskolan* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 200 000 kronor.

Flytande materiel, artillerimateriel m. m.

Marinen: Anskaffning av utrustning för vissa verkstäder, reservationsanslag. Under kapitalbudgeten för nästa budgetår har Kungl. Maj:t framlagt medelsäskanden avseende centralisering och modernisering av tygverkstäderna vid Stockholms kustartilleriförsvär samt vid Västkustens marindistrikt. Angående innebörden härav får jag hänvisa till förenämnda proposition angående vissa byggnadsarbeten m. m. för försvaret.

Marinförvaltningen har i sina medelsäskanden under driftbudgeten för nästa budgetår angivit det beräknade medelsbehovet för anskaffning av för verkstäderna erforderliga maskiner jämte verktyg och utrustning m. m. På grund av centraliseringen måste nämligen en avsevärd utökning av nuvarande maskinpark vidtagas, varjämte viss utrustning erfordrades för ett rationellt verkstadsarbete. Härigenom komme verkstädernas kapacitet att i hög grad höjas.

Vad angår verkstadsanläggningarna vid Stockholms kustartilleriförsvär har marinförvaltningen i sina medelsäskanden för nästa budgetår, med häri i promemoria den 21 december 1943 i vad avser medelsbehovet för materielförråd m. m. angiven ändring, anmält ett medelsbehov av tillhopa 128 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1943 för anskaffning av maskiner, verktyg och utrustning m. m., varav 121 000 kronor för budgetåret 1944/45 och 7 000 kronor för budgetåret 1945/46. Denna utrustning vore till största delen avsedd att komplettera redan befintlig utrustning för höjande av verkstädernas kapacitet. Av det angivna beloppet kunde emellertid endast 5 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1943 inrymmas inom femårsplanen. Anledningen härtill vore, att det vid uppgörandet av driftbudgeten för nästa budgetår befunnits, att kraftiga nedskärningar måste vidtagas för att totalsumman skulle hållas inom kostnadsramen för femårsplanen. Beloppet om 5 000 kronor vore erforderligt för påbörjande av organisationsarbetet, omflyttning av befintliga maskiner och utförande av nödiga inredningsarbeten. Med anvisande av övriga medel kunde genom anlitanade av provisoriska anordningar m. m. anstå till efter femårsperioden 1942/47.

I anslutning till vad sålunda anförts har marinförvaltningen hemställt, att för anskaffning av maskiner, verktyg och utrustning för tygverkstäderna vid Stockholms kustartilleriförsvär måtte för budgetåret 1944/45 anvisas ett belopp av 5 000 kronor.

I fråga om verkstadsanläggningarna vid Västkustens marindistrikt uppgår enligt marinförvaltningens beräkningar medelsbehovet för utrustning av den del av anläggningarna, som nu är i fråga, till 200 000 kronor för budgetåret 1944/45. Härav kunde ett belopp av 155 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1943 inrymmas inom femårsplanens kostnadsram, att utgå enligt följande fördelning (inom parentes anges hela det uppgivna medelsbehovet för vederbörlig post):

	Kronor.	
Service lokal för artillerimateriel (medlen avsedda för anskaffning av en travers för lyftande av tyngre pjäser) ..	12 000	(39 000)
Utrustning för signalverkstad ..	140 000	(145 000)
Kostnader för organisation ..	3 000	(10 000)
Summa kronor	155 000	(194 000)

I nyssnämnda promemoria den 21 december 1943 har marinförvaltningen sedermera — med erinran att Kungl. Maj:t den 6 oktober 1939 anvisat ett belopp av 1 220 000 kronor från förskottsanslag för komplettering av viss maskin- och verktygsutrustning vid marinen — anfört i huvudsak följande. Å anvisningen funnes för närvarande odisponerat ett belopp av omkring 43 000 kronor. Ämbetsverket hemställde, att av detta belopp 27 000 kronor skulle få användas för anskaffning av utrustning för servicelokalen för artillerimateriel. Därest ämbetsverkets medelshemställan avseende 12 000 kronor för anskaffning av travers bifölles, skulle således för denna service-lokal finnas att tillgå (12 000 + 27 000 =) 39 000 kronor motsvarande hela det ursprungligen angivna medelsbehovet. Då härjämte från provisoriska lokaler komme att överföras en del redan befintliga maskiner, skulle ifrågasvarande viktiga servicelokal härigenom bliva tillgodosedd med erforderlig utrustning.

Härjämte har marinförvaltningen anhållit att vid bifall till vad sålunda hemställts få disponera återstående delen av reservationen, 16 000 kronor, för anskaffning av maskiner, verktyg och utrustning för den servicelokal för motorfordon, som enligt byggnadsprogrammet skulle komma till stånd. Jämväl för denna lokal kunde härutöver disponeras viss utrustning, som för närvarande funnes i provisoriska lokaler.

Marinförvaltningen har sålunda — med bortseende från den reservation å förskottsmedel ämbetsverket anhållit om bemyndigande att få disponera — för anskaffning av utrustning för vissa verkstäder vid Stockholms kustartilleriförsvar och vid Västkustens marindistrikt äskat 5 000 kronor respektive 155 000 kronor eller sålunda tillhoppa 160 000 kronor för budgetåret 1944/45.

*Departements-
chefen.*

Av det anförda framgår att marinförvaltningen anmält ett betydande medelsbehov för anskaffning av utrustning för ifrågasvarande verkstäder vid Stockholms kustartilleriförsvar och vid Västkustens marindistrikt. Medelsbehovet sammanhänger med den centralisering och utökning av verkstadsdriften som, enligt vad i förenämnda proposition framhållits, är avsedd att genomföras vid verkstäderna. Marinförvaltningen har emellertid funnit, att endast en del av det anmälda medelsbehovet kan tillgodoses inom femårsplanens kostnadsram. Ämbetsverket har sålunda begränsat sitt medels-äskande till ett belopp av tillhoppa 160 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1943, att utgå för budgetåret 1944/45. Av detta belopp få 20 700 kronor anses belöpa å prisstegring efter den 1 juli 1941.

Då angivna belopp synes nödvändigt för ett rationellt utnyttjande av verkstadsdriften vid anläggningarna, anser jag mig böra tillstyrka, att de äskade medlen ställas till förfogande. Jag vill heller icke motsätta mig marinförvaltningens hemställan om bemyndigande att för enahanda ändamål få disponera förutnämnda disponibla medel men vill framhålla, att härigenom en mindre del av nu ifrågasvarande utrustning, som tillgodoser ett ordinärt verkstadsbehov, kommer att bestridas med anlitande av medel vid sidan av femårsplanens kostnadsram.

Från marinförvaltningen har jag under hand inhämtat, att den materiel, som anskaffas med anlitan- de av den av mig förordade medelsanvisningen, är jämte redan befintlig materiel tillräcklig för att möjliggöra en ändamåls- enlig verkstadsdrift.

I anslutning till det anförda får jag — under framhållande att medelsan- visningen synes böra uppföras i form av ett reservationsanslag och redo- visas under rubriken Flytande materiel, artillerimateriel m. m. — hemställa, att Kungl. Majt måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Anskaffning av utrustning för vissa verk- städer* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 160 000 kronor.

Marinen: Anskaffning av viss teknisk materiel, reservationsanslag. 1943 års riksdag anvisade enligt sin skrivelse nr 408 i enlighet med Kungl. Maj:ts i proposition nr 314 (s. 18) framställda förslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 ett reservationsanslag av 1 030 000 kronor till anskaffning av viss teknisk materiel för flottan.

I skrivelse den 15 februari 1944 har *marinförvaltningen* gjort framställ- ning om anvisande av ett reservationsanslag om 900 000 kronor för fortsatt anskaffning av dylik materiel för flottan.

Ärendet är av den natur, att en fullständig redogörelse för detsamma icke lämpligen bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som i vanlig ordning komma att över- lämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Vid anmälan av förenämnda proposition till 1943 års riksdag framhöll jag, att den materiel, varom vore fråga, nyligen utexperimenterats inom landet och syntes kunna bliva ett mycket värdefullt tillskott till marinens utrust- ning. Jag förordade därför, att av marinförvaltningen för ändamålet äskade medel ställdes till förfogande. Då det ännu vore i viss mån tveksamt, om materielen kunde anses vara av den definitiva karaktär, att den borde in- förlivas med marinens fredsutrustning, ansåge jag mig för det dåvarande icke böra taga ställning till frågan, huruvida kostnaderna för densamma borde inräknas inom den för marinen av 1942 års riksdag för femårsperio- den 1942/47 angivna kostnadsramen.

Sedermera gjorda erfarenheter ha givit vid handen, att fortsatt an- skaffning av materiel av ifrågavarande slag bör äga rum, och jag föreslår därför med biträdande av marinförvaltningens i ämnet framställda förslag, att för nästa budgetår anvisas ett ytterligare anslag för ändamålet om 900 000 kronor. Huruvida detta belopp bör inräknas i försvarsbeslutets kostnadsram torde få upptagas till prövning samtidigt med avgörandet av mot- svarande spörsmål beträffande nyssberörda av 1943 års riksdag anvisade anslag.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Anskaffning av viss teknisk materiel* för budget- året 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 900 000 kronor.

Departements-
chefen.

FLYGVAPNET.

Avlöningar m. m. till fast anställd personal.

Flygvapet: Avlöningar till aktiv personal m. fl., *förslagsanslag*.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	21 360 400
vid genomförd organisation.....	»	31 450 000
Budgetåret 1942/43	»	16 000 000
» 1943/44	»	18 400 000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	22 300 000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	21 900 000

I årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 104) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1944/45 beräkna ett förslagsanslag av 22 200 000 kronor.

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1943 fastställt dels avlöningsstat för anslaget för budgetåret 1943/44 (se statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 136), dels ock särskilda personalförteckningar beträffande den från anslaget avlönade personalen.[†]

I fråga om de anslags- och delposter, som ingå i nämnda avlöningsstat, torde för nästa budgetår icke böra föreslås annan ändring än att, i likhet med vad som föreslagits för de övriga försvarsgrenarna, i avlöningsstaten bör upptagas en ny anslagspost för avlöningar till vård- och ekonomipersonal. Förslag till personalförteckningar för budgetåret 1944/45, upptagande flertalet av de beställningar och befattningar, som böra avses för flygvapnet, böra i vanlig ordning överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

I fråga om de allmänna förutsättningarna för beräkningarna rörande medelsbehovet för nästa budgetår må följande framhållas.

Enligt de i försvarsbeslutet angivna riktlinjerna med vissa av 1943 års riksdag beslutade jämkningar skola under budgetåret 1944/45 Hallands och Blekinge flygflottiljer organiseras samt musikkårer inrättas vid Bråvalla och Blekinge flygflottiljer. Vidare skall organisationen av tredje eskaderstaben, Västra flygbasområdesstaben samt centrala flygverkstaden i Arboga fullt genomföras. Slutligen har organisationen av fjärde eskaderstaben beräknats skola påbörjas.

Flygförvaltningen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår anført, att ämbetsverkets förslag rörande personaluppsättningen i stort sett anslöte sig till den angivna utökningen av flygvapenorganisationen. I enlighet med chefens för flygvapnet direktiv hade ämbetsverket emellertid ansett sig böra föreslå, att Norra flygbasområdesstabens organisation genomfördes helt under nästa budgetår. Däremot borde bland annat av personalskäl med den fullständiga uppsättningen av Södra flygbasområdesstaben anstå till budgetåret 1945/46. Flygförvaltningen hade vid beräklandet av personalbehovet vid

flygvapnet utgått från det förslag till organiserande av den militära väderlekstjänsten, som framlagts av 1943 års militära väderleksutredning i dess den 10 maj 1943 avgivna betänkande.

De anslagsberäkningar jag i det följande framlägger liksom de förslag till personalförteckningar, som i särskild ordning komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott, äro uppgjorda från utgångspunkten, att flygvapnets organisation skall under budgetåret 1944/45 utbyggas i den av flygförvaltningen angivna omfattningen, självfallet med de jämkningar, som föranledas av 1943 års riksdags beslut rörande den militära väderlekstjänsten.

Jag får i detta sammanhang erinra om att i propositionen 1942: 210 framhållits, att flygvapnets personal i vissa avseenden icke kunde utökas i den takt, som vore påkallad av uppsättningen av nya förband, och att 1941 års försvarsutredning angivit vissa åtgärder för att fylla den personalbrist som under uppsättningsperioden 1942/47 och närmast därefter komme att förefinnas inom flygvapnet. Flygförvaltningen har i sin skrivelse rörande medelsbehovet för nästa budgetår anfört, att de av försvarsutredningen angivna sätten för att åstadkomma en utökning av flygvapnets personalorganisation — frivillig övergång av officerare och underofficerare från armén och marinen samt bibehållande av kontraktsanställd civil personal såsom ersättare för underofficerare i vissa befattningar samt ersättare för äldre underbefäl i tekniska befattningar — även under budgetåret 1944/45 måste tillgripas. I anslutning härtill har ämbetsverket framhållit, att de föreslagna ökningarna av officers- och underofficerspersonalen samt den civilmilitära personalen icke motsvarade behovet för flygvapenorganisationen budgetåret 1944/45. Detta behov vore avsevärt större än flygförvaltningens förslag till utökning av personalen utvisade. De föreslagna personalökningarna vore uteslutande grundade på föreliggande möjligheter att kunna befordra eller nyanställa personal.

Jag övergår härefter till beräkningen av medelsbehovet under de olika anslags- och delposterna.

I. Avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Flygstaben.

Flygförvaltningen har framhållit, att den extra ordinarie biträdespersonalen vid flygstaben för närvarande praktiskt taget saknade möjligheter att vinna ordinarie anställning vid flygvapnet. Detta hade medfört, att den kvalificerade personalen sökt sig bort från flygvapnet, ett förhållande som orsakat olägenheter för expeditjonsarbetet inom flygstaben. I syfte att förbättra personalens utsikter till ordinarie anställning föresloge flygförvaltningen därför, att av den extra ordinarie biträdespersonalen 1 kansli- och 1 kontorsbiträde från och med nästa budgetår bereddes ordinarie anställning med lön enligt lönegraden A 7 respektive lönegraden A 4. Med hänsyn till de i det föregående berörda riktlinjerna för årets budgetarbete kan jag emellertid icke tillstyrka detta förslag.

I enlighet med vad jag anfört under avsnittet Den militära väderlekstjänstens organisation har i förslaget till personalförteckning under förevärande rubrik upptagits viss ordinarie personal, som tidigare varit upptagen å personalförteckningen för den militärmeteorologiska informationstjänsten.

Personal vid flygvapnet.

Såsom vid behandlingen av flygförvaltningens avlöningsanslag anförts har jag ansett mig icke kunna biträda ett av flygförvaltningen framlagt förslag, att vissa beställningar skulle överflyttas från flygförvaltningens personalförteckning till personalförteckningen för ordinarie tjänstemän vid flygvapnet.

För nästa budgetår har i stort sett upptagits den ordinarie personal vid flygvapnet, som för budgetåret 1944/45 angivits i den preliminära plan för personalökningen under femårsperioden, vilken i anslutning till framläggandet av propositionen 1942:210 överlämnades till riksdagens vederbörande utskott, dock med de avvikelser, som betingas av 1943 års riksdags beslut rörande omorganisation av flygförvaltningen ävensom förskjutningen beträffande uppsättandet av Norra flygbasområdesstaben.

Antalet officerare motsvarar med nyss angiven reservation i huvudsak det antal, som upptagits i nämnda plan. Med hänsyn till befodringsläget har dock ingen ökning föreslagits beträffande kaptensbeställningarna.

Beträffande underofficerarna har på grund av befodringsläget antalet fanjunkare och sergeanter måst upptagas något lägre än enligt förenämnda plan. Antalet förrådsförvaltare har upptagits till det i försvarsbeslutet för genomförd organisation beräknade, ehuru organisationen icke under nästa budgetår beräknas bli helt genomförd. Anledningen därtill är — såsom vid behandlingen av anslagsposten för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal kommer att närmare beröras — att förrådsförvaltare övergångsvis tjänstgöra vid centrala flygverkstäderna å Malmen och i Västerås. I enlighet med vad i nyssnämnda sammanhang anføres bör i anmärkningsform föreskrivas, att 2 av beställningarna icke må återbesättas med ordinarie innehavare utan Kungl. Maj:ts tillstånd.

För manskapet har med hänsyn till den planerade uppsättningen av Hälsinge flygflottilj föreslagits något högre antal såvitt avser korpraler, vicekorpraler och meniga än som för nästa budgetår förutsatts i planen.

Musikpersonalen överensstämmer helt med vad som angivits i 1942 års plan.

I fråga om flygvapnets civilmilitära personal må anföras, att flygförvaltningen hemställt om en ökning av *ingenjörspersonalen* med 1 flygdirektör av 1. graden, 1 flygdirektör av 2. graden, 2 flygingenjörer av 1. graden, 2 flygingenjörer av 2. graden och 4 flygingenjörer av 3. graden. Ehuru försvarsväsendets ingenjörutredning ännu icke avgivit förslag rörande ingenjörorganisationen inom försvarsväsendet, anser jag mig dock med hänsyn till angelägenheten att flygvapnet tillföres kvalificerad ingenjörspersonal i erforderlig omfattning böra i huvudsak tillstyrka flygförvaltningens förslag,

dock att ökningen av antalet flygdirektörer bör begränsas till 1 flygdirektör av 1. graden.

Beträffande *läkarpersonalen* föreslår jag planenligt inrättande av 2 nya beställningar för flygläkare av 1. graden.

I fråga om *verkmästarna* föreslås likaledes planenlig ökning av antalet beställningar.

Antalet *mästare* har med hänsyn till rekryteringsläget befunnits kunna ökas något hastigare än som beräknades i försvarsbeslutet. Antalet beställningar understiger dock fortfarande avsevärt behovet. Beträffande löneställningen för sistnämnda personalkategori må här följande anföras.

Beställningarna såsom mästare upptogs i försvarsbeslutet i enlighet med försvarsutredningens förslag i lönegraden Ca 12. Emellertid framhöll jag vid anmälan av försvarspropositionen, att jag funnit vissa i yttrandena över försvarsutredningens betänkande anförda skäl för en uppdelning av mästarna i två lönegrader — Ca 14 och Ca 12 — värda beaktande. Jag ansåg mig dock icke förrän närmare utredning verkstälts angående det antal, som borde placeras i den högre lönegraden, kunna för det dåvarande förorda högre lönegradsplacering än försvarsutredningen föreslagit.

I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår föreslog flygförvaltningen en uppdelning av ifrågavarande beställningar i förenämnda två lönegrader, varvid omkring en tredjedel av beställningarna vid fullt uppsatt flygvapen förutsattes skola uppföras i den högre lönegraden. Framställningen lämnades utan erinran av allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd. För egen del förklarade jag mig vid anmälan av propositionen 1943: 235 icke heller ha något att i princip erinra mot flygförvaltningens förslag. Med hänsyn till den återhållsamhet, som under nuvarande förhållanden måste iakttagas vid prövning av frågor om lönereglering, ansåge jag mig emellertid böra föreslå, att med förslagets genomförande skulle tills vidare anstå.

Riksdagen uttalade i sin skrivelse 1943: 321, att även riksdagen kommit till den uppfattningen, att beställningarna för mästare vid flygvapnet borde uppdelas på lönegraderna Ca 14 och Ca 12, enär detta finge anses vara av betydelse för säkerställande av en god rekrytering av ifrågavarande för flygsäkerheten så betydelsefulla personalkategori och jämväl enär motsvarande personal vid armén vore uppdelad på de båda nämnda lönegraderna. Då departementschefen av ovan angivna skäl funnit frågans lösning böra uppskjutas, hade riksdagen dock icke ansett sig böra nu intaga annan ståndpunkt. Riksdagen förutsatte emellertid, att Kungl. Maj:t skulle upptaga frågan till förnyad prövning.

Flygförvaltningen har nu återkommit till denna fråga och hemställt, att av de för nästa budgetår föreslagna beställningarna för mästare 30 måtte upptagas i lönegraden Ca 14 och 100 i lönegraden Ca 12. Ämbetsverket har härvid framhållit, att det bland annat av rekryteringsskäl vore angeläget, att denna lönereglering snarast komme till stånd.

Enär ifrågavarande lönereglering, vilken jag redan i princip biträtt, med hänsyn till rekryteringen av ifrågavarande beställningar icke lär böra

ytterligare uppskjutas, föreslår jag, att beställningarna såsom mästare från och med nästa budgetår uppdelas på två lönegrader, Ca 14 och Ca 12. Mot den av flygförvaltningen förordade proportionen mellan de båda kategorierna har jag intet att erinra. Jag har därför i förslaget till personalförteckning upptagit 30 beställningar såsom mästare av 1. klassen i lönegraden Ca 14 och 100 beställningar såsom mästare av 2. klassen i lönegraden Ca 12.

Personal vid flygförbanden.

I förslaget till personalförteckning ha planenligt upptagits beställningar för maskinister, eldare av 1. klassen och förrådsvaktmästare för Hallands och Blekinge flygflottiljer samt flygvapnets centrala skolor i Västerås. Samtidigt har emellertid antalet eldare av 1. klassen vid Västmanlands flygflottilj med hänsyn till flottiljens planerade flyttning till den nya förläggningen vid Hässlö kunnat minskas från 2 till 1.

I sina medelsäskanden för budgetåret 1943/44 föreslog flygförvaltningen, att en befattning som förrådsvaktmästare skulle tillkomma, avsedd för centralförrådet för intendenturmateriel. Vid anmälan av propositionen 1943: 235 fann jag mig emellertid icke kunna biträda förslaget i fråga.

Flygförvaltningen har nu återkommit till denna fråga och därvid anført i huvudsak följande.

Centrala intendenturförrådet är av avsevärt större omfattning än flottiljernas intendenturförråd, vid vilka såväl förrådsförvaltare som förrådsvaktmästare finnas. Centralförrådet, som för närvarande representerar ett värde av omkring 5 500 000 kronor, avses komma att vara uppdelat på fyra byggnader, där arbeten ofta måste pågå samtidigt. Förrådsförvaltaren kan följaktligen icke i erforderlig utsträckning övervaka arbeten på alla arbetsplatser. Därjämte må framhållas att för närvarande måste såsom ersättare för förrådsförvaltaren vid förfall för denne en förrådsman tagas i anspråk. Med hänsyn till de stora värden, som ingå i centralförrådet, är denna anordning olämplig. Enligt flygförvaltningens uppfattning kan det ansvar, som måste krävas av förrådsförvaltarens ställföreträdare icke påläggas en förrådsman. Flygförvaltningen får under åberopande av det anförda ånyo föreslå att centralförrådet för intendenturmateriel i Västerås tillföres en beställning för förrådsvaktmästare.

Med hänsyn till omfattningen av förrådstjänsten vid ifrågavarande centralförråd vill jag numera icke motsätta mig, att för förrådet upptages 1 beställning för förrådsvaktmästare i lönegraden Ca 7.

Kostnaden för lön enligt löneplanerna för den i personalförteckningen upptagna ordinarie personalen beräknas för helt budgetår utgöra i runt tal 10 900 000 kronor. Kostnaden för de andra löneförmåner, som bestridas från anslagsposten till ordinarie tjänstemän — felräkningspenningar, ansvarsarvoden i intendenturtjänst, hyres- och ortstillägg åt visst manskap samt begravningshjälp — torde böra beräknas till 57 000 kronor. Anslagsposten skulle sålunda kunna beräknas till (10 900 000 + 57 000 =) 10 957 000 kronor eller i runt tal 10 960 000 kronor. Av skäl, som framgå av vad under arméns avlöningsanslag yttrats, torde emellertid detta belopp böra för nästa budgetår minskas med 310 000 kronor till 10 650 000 kronor (nu 9 150 000 kronor).

2. Avlöningar till personal å avgångsstat.**3. Avlöningar till personal å disponibilitetsstat.**

För närvarande finnes ingen beställningshavare inom flygvapnet överförd till vare sig avgångs- eller disponibilitetsstat. Under hänvisning till vad jag anfört vid behandlingen av motsvarande anslagsposter under arméns avlöningsanslag får jag föreslå, att förevarande anslagsposter för nästa budgetår upptagas med allenast formella belopp, 100 kronor.

4. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattning.

Å den för innevarande budgetår fastställda personalförteckningen för pensionerad personal i arvodesbefattning ha upptagits befattningar för tillhoppa 43 officerare och 71 underofficerare.

Flygförvaltningen har för budgetåret 1944/45 hemställt om uppförande i personalförteckningen av befattningar för ytterligare 5 officerare och 7 underofficerare. Av de nytillkommande befattningarna avses för eskaderstaberna 1 befattning för pensionerad officer och 1 för pensionerad underofficer plan enligt skola tillkomma. — För flygbasområdena har räknats med 1 befattning för flygbasområdeschefen för Norra flygbasområdet. — För flygförbanden har uppförts befattning för 1 mobiliseringsofficer för vardera Hallands och Blekinge flygflottiljer. Antalet expeditionsunderofficerare har föreslagits skola bibehållas vid nuvarande numerär (4 vid flygbaskåren och 3 vid varje flottilj) jämväl för nästa budgetår, enär en minskning till det i propositionen 1942: 210 förutsatta antalet icke kunde genomföras förrän behovet av stamunderofficerare fyllts. — Slutligen har för centrala flygverkstäderna föreslagits 1 ny befattning för mobiliseringsofficer.

Flygförvaltningens förslag finner jag mig böra tillstyrka. På personalförteckningen för innevarande budgetår upptogs för flygvapnets centrala skolor nya befattningar för 3 officerare och 2 underofficerare, varvid emellertid föreskrift meddelades, att de ej finge tillsättas förrän på grundval av närmare utredning behov av dem prövats föreligga. Enär berörda utredning ännu icke förebragts, lärér ifrågavarande föreskrift böra kvarstå i personalförteckningen. Kostnaderna för arvoden motsvarande nettolön i respektive lönegrader beräknar jag till ett belopp av i runt tal förslagsvis 800 000 kronor (nu 730 000 kronor). Å avlöningsstatens inkomsttitel beräknas, med beaktande jämväl av vad under arméns motsvarande anslagspost anförts, inflyta 575 000 kronor i form av mot dessa kostnader svarande pensionsmedel (nu 560 000 kronor).

5. Avlöningar till fänrikar.

Under denna anslagspost bör beräknas avlöning dels till 51 fänrikar, som år 1943 antagits i extra ordinarie beställning, dels ock till sammanlagt 145 fänrikar, som beräknas komma att antagas under innevarande och nästkommande år. Lön bör beräknas för 70 fänrikar under hela budgetåret 1944/45 och för ytterligare 75 under en tid av omkring två och en halv månader. Medelsbehovet beräknas uppgå till, i runt tal, förslagsvis 410 000 kronor (nu 325 000 kronor).

6. Löner till viss kontraktsanställd civil personal.

För budgetåren 1940/44 ha under flygvapnets avlöningsanslag funnits upptagna särskilda anslagsposter för bestridande av avlöningskostnaderna för viss kontraktsanställd civil personal. Syftet med anställandet av denna personal har varit att med hänsyn till rådande knapphet på militärt utbildad personal under den pågående utbyggnaden av flygvapenorganisationen frigöra dylik personal från sådana sysslor och befattningar, som icke nödvändigt kräva militära kvalifikationer hos sina innehavare. För budgetåret 1943/44 beräknades för ändamålet ett belopp av 720 000 kronor, avsett för högst 130 befattningshavare i expeditionstjänst och högst 78 befattningshavare i mekanikertjänst.

Av befattningshavarna i expeditionstjänst utnyttjas vissa såsom köksföreståndare och kasernföreståndare. I försvarsbeslutet förutsattes, att dessa befattningar vid genomförd organisation skulle bestridas av pensionerade underofficerare i arvodesbefattning. I avvaktan på att behovet skulle kunna fyllas medelst pensionerade underofficerare skulle befattningarna emellertid uppehållas av kontraktsanställd civil personal.

Försvarets civila tjänstemannaförbund, har i skrivelse den 29 april 1943 hemställt, att köksföreståndarna från och med nästa budgetår måtte erhålla extra ordinarie anställning med inplacering i lönegraden MEo 13, samt till stöd härför anfört bland annat följande.

Det måste ligga i sakens natur att användande av specialutbildad civil personal för förplägnadstjänsten ställer sig fördelaktigare för staten än användande av pensionerade underofficerare, vilka vid fyllda 50 år i regel sakna den speciella kännedom om handhavandet av livsmedel som kan anses erforderlig. Det torde därför vara ett intresse för staten att knyta denna personalkategori fastare till försvaret. Av uttalanden av bland annat riksdagens militieombudsman och statens krisrevision vid gjorda inspektioner framgår att denna nya organisationsform med användande av civil personal fungerat på ett tillfredsställande sätt, varför skäl nu synes föreligga att köksföreståndarnas anställningsförhållanden regleras genom MEo-plan. Lämpligheten av användandet av specialutbildad personal framgår av att samtliga nu anställda köksföreståndare ha med mycket goda vitsord genomgått arméns köksföreståndarekurs. Vid kurs 1941 placerade sig sålunda de tre deltagande civila befattningshavarna som nummer ett, tre och fem bland 30 deltagare och vid en kurs 1942 den ende civila deltagaren som nummer tre bland 33 deltagare. I samband härmed bör även framhållas, att flertalet av de nu anställda äro utbildade dels till kommissarier och dels till landstormsofficerare i intendenturbefattning.

Det synes försvarets civila tjänstemannaförbund som ett fastare knytande till försvaret av de specialister som anställts vore en fördel för flygvapnet. Då förhållandena bliva normala på den civila livsmedelsmarknaden torde i annat fall det vara att förvänta, att de flesta av dessa befattningshavare komma att återgå till sina civila sysselsättningar.

Att de civila köksföreståndarna icke på många år kunna komma att ersättas med arvodister torde på grund av brist på personal också vara klart. Vidare får förbundet anföras, att det synes för staten oekonomiskt att köksföreståndarna efter påkostad utbildning och efter långvarig tjänst vid försvaret eventuellt avskedas för att ersättas med överårig personal som saknar

specialutbildning. Att under sådana förhållanden hålla denna kår kvar vid anställningen som extra tjänstemän och därigenom förvägra dem pensionsrätt och andra rättigheter som tillkomma extra ordinarie personal kan förbundet icke anse vara riktigt.

Flygförvaltningen, som yttrat sig över framställningen i sin skrivelse med anslagsäskanden för budgetåret 1944/45, har anfört i huvudsak följande.

Flygförvaltningen finner anordningen med köksföreståndarebefattningens besättande med pensionerad personal mindre tillfredsställande. Det synes nämligen ämbetsverket vara fullt naturligt, att en pensionerad underofficer icke tillnärmelsevis kan besitta samma kvalifikationer för en så övervägande civilt betonad befattning som köksföreståndarebefattningen som en i det civila livet, exempelvis inom livsmedelsbranschen, skolad person. Sålunda måste en dylik person, bland annat, besitta större förutsättningar för och vana vid att vid ur ekonomisk synpunkt lämpligt tillfälle verkställa erforderliga underhandsinköp. Ävenså torde dylik civil personal som regel genom mångårig tjänstgöring i livsmedelsbranschen äga större varukännedom och förmåga att besiktiga livsmedel än vad en pensionerad underofficer kan tänkas besitta.

Flygförvaltningen tillstyrker förbundets föreliggande framställning. Dock synes löneställningen för köksföreståndare icke böra sättas högre än till lönegraden MEo 12.

Flygförvaltningen har framhållit, att vad som anförts beträffande köksföreståndare i samma grad gällde de civila kontraktsanställda kasernföreståndarna. Även här funne ämbetsverket det vara mest ändamålsenligt, att specialutbildad civil personal toges i anspråk.

Försvarsväsendets lönenämnd har funnit den väckta frågan av den räckvidd, att densamma lämpligen borde bliva föremål för övervägande i ett sammanhang beträffande samtliga försvarsgrenar. Tills vidare syntes således den nuvarande anordningen med anlitande i viss utsträckning av civil kontraktsanställd personal böra bibehållas.

I särskild framställning har svenska underofficersförbundet hemställt, att flygförvaltningens förslag tills vidare icke måtte föranleda åtgärd, medan däremot försvarets civilförvaltning förklarat sig icke ha något att erinra mot detsamma.

För egen del kan jag i huvudsak ansluta mig till vad lönenämnden anfört. Med hänsyn till köks- och kasernföreståndarnas likartade arbetsuppgifter inom de olika försvarsgrenarna torde det alltså böra i ett sammanhang övervägas, vilken anställningsform som är den lämpligaste beträffande ifrågavarande befattningshavare inom samtliga försvarsgrenar. Jag förutsätter, att vederbörande förvaltningsmyndigheter i samråd överväga denna organisationsfråga och i sina anslagsäskanden för budgetåret 1945/46 framlägga de förslag som må finnas påkallade. I avvaktan därpå lär medel för anställande av kontraktsanställda köks- och kasernföreståndare böra upptagas under förevarande anslagspost. Med beaktande av vad sålunda anförts beräknar jag behovet av personal i expeditionstjänst till 148 befattningshavare. Enligt uppgift av flygförvaltningen kan den civilanställda personalen i mekanikertjänst från och med nästa budgetår avvecklas.

Medelsbehovet under förevarande anslagspost, för innevarande budgetår 720 000 kronor, kan med hänsyn härtill för nästa budgetår beräknas till 500 000 kronor.

7. Avlöningar till vård- och ekonomipersonal.

Såsom vid anmälan av arméns avlöningsanslag anförts böra från och med nästa budgetår under försvarsgrenarnas avlöningsanslag uppföras nya anslagsposter för avlöningar till vård- och ekonomipersonal, under vilka böra beräknas medel dels för avlöningar till köks- och servisbiträden, som med stöd av kungörelsen den 21 maj 1943 (nr 336) angående ändrad lydelse av 2 § kungörelsen den 19 juni 1942 (nr 638) med avlöningsbestämmelser för vård- och ekonomipersonal vid försvarsväsendet vunnit extra ordinarie anställning, dels ock för bestridande av kostnader för tillfälligt anställande av köks- och servispersonal.

Sedan flygförvaltningen i skrivelse den 16 juli 1943 avgivit förslag rörande det antal extra ordinarie befattningar, som borde inrättas vid flygvapnets matinrättningar, har Kungl. Maj:t enligt beslut den 27 augusti 1943 föreskrivit, att vid berörda matinrättningar skola finnas anställda högst 274 biträden (i kök och servering) med extra ordinarie anställning i lönegraden MV d. Antalet befattningar har dock för budgetåret 1943/44 begränsats till 260. Flygförvaltningen hade föreslagit inrättande av 30 befattningar i lönegraden MV c och 276 befattningar i lönegraden MV d.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har flygförvaltningen beräknat antalet extra ordinarie befattningar till 30 i lönegraden MV c och 304 i lönegraden MV d.

Antalet befattningar för köks- och servisbiträden ävensom anställningsvillkoren för ifrågakarande personal synas emellertid böra bestämmas efter samma grunder som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 27 augusti 1943 tillämpats för innevarande budgetår. Med beaktande härav torde medel under förevarande anslagspost böra beräknas för 306 befattningshavare i lönegraden MV d. Kostnaderna för avlöningar till denna personal kunna beräknas till 560 000 kronor.

Under anslagsposten skola vidare upptagas kostnader för tillfälligt anställande av köks- och servisbiträden m. m. Medelsbehovet härför kan uppskattas till 100 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår under förevarande anslagspost skulle alltså utgöra (560 000 + 100 000 =) 660 000 kronor.

8. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

a) Extra ordinarie och extra tjänstemän.

Ifrågakarande delpost är för innevarande budgetår uppförd med ett belopp av förslagsvis 1 520 000 kronor. För nästa budgetår beräknar jag motsvarande kostnader till förslagsvis 1 850 000 kronor. Jag har därvid, liksom vid behandlingen av motsvarande delposter under arméns och marinens av-

löningsanslag, utgått från att jämväl under nästa budgetår skall anstå med den vid flera tillfällen ifrågasatta överflyttningen av vissa lönekostnader för icke-ordinarie personal från sakanslag till avlöningsanslag.

Personalförteckning för de extra ordinarie tjänstemännen vid flygvapnet för innevarande budgetår har fastställts av Kungl. Maj:t den 30 juni 1943. Beträffande personalförteckningen för nästa budgetår må här anföras följande.

Flygstaben.

På innevarande års personalförteckning finnas uppförda 2 portvakter i lönegraden MEO 5, avsedda för flygledningens ämbetsbyggnad.

Flygförvaltningen har framhållit, att dessa komme att behöva tagas i anspråk — förutom för portvaktssysslorna vid de båda ingångarna — den ene för skötseln av ämbetshusets maskinella utrustning och den andre för de i huset befintliga motions- och badstubadanläggningarna. Detta medförde, att portvakterna icke ständigt kunde utöva den kontroll över in- och utpassering genom byggnadens båda ingångar som vore erforderlig. Med hänsyn därtill finge flygförvaltningen föreslå, att ytterligare en portvakt i lönegraden MEO 5 tillkomme för nästa budgetår.

Frågan om medel för anställande av personal för motions- och badanläggningen i flygledningens ämbetsbyggnad har jämväl berörts i en skrivelse den 16 november 1943, vari flygförvaltningen hemställt om anvisande av erforderliga medel för tiden intill den 1 juli 1944 till avlöning åt en sjukgymnast vid ifrågavarande anläggning. Enligt beslut den 21 januari 1944 har Kungl. Maj:t funnit sistnämnda framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Enär det synes lämpligt, att flygförvaltningen i ett sammanhang tager under omprövning det totala personalbehovet för ifrågavarande anläggning, anser jag mig icke kunna tillstyrka, att medel för närvarande beräknas för anställande av ytterligare en portvakt.

Vid behandlingen av flygförvaltningens avlöningsanslag har jag räknat med att medel för avlöning till en för flygledningens telefonväxel avsedd telefonvakt skola beräknas under förevarande anslag. Enär jag icke kunnat biträda ett av flygförvaltningen framlagt förslag, att ifrågavarande befattning skulle upptagas på ordinarie stat, har jag i personalförteckningen uppfört densamma såsom extra ordinarie, liksom nu i 4 lönegraden.

Flygförvaltningen har hemställt, att för flygstabens flygsäkerhets- och haveriavdelning måtte inrättas en ny kontorsbiträdesbefattning samt till stöd här för anført i huvudsak följande.

För ifrågavarande avdelning hade i försvarsbeslutet icke räknats med någon expeditionsofficers- eller expeditionsunderofficersbefattning. 1941 års försvarsutredning hade föreslagit, att i avdelningen skulle ingå en heltidsanställd sekreterare i lönegraden MEO 24. Avsikten hade därvid varit, att denne sekreterare jämväl skulle sköta avdelningens expedition. Den extra ordinarie sekreterarebefattningen hade emellertid i försvarsbeslutet ersatts med ett årligt arvode till sekreterare vid avdelningen, tillika juridiskt biträde

åt chefen för flygstaben. Då denne arvodestagare så gott som uteslutande måste tagas i anspråk för sekreteraregöromål i flygvapnets haverikommission, hade flygsäkerhets- och haveriavdelningen icke tillgång till permanent arbetskraft för avdelningens expedition. För att sköta avdelningens expeditionsgöromål ävensom för att utföra förekommande utskrifter erfordrades ett kontorsbiträde i lönegraden MEo 4.

Enär de av flygförvaltningen anförda skälen synas bärande, har jag för flygstabens flygsäkerhets- och haveriavdelning i personalförteckningen upptagit 1 ny befattning i lönegraden MEo 4 i stället för 1 skrivbiträdesbefattning i lönegraden MEo 2. Däremot har jag icke kunnat biträda ett av flygförvaltningen framlagt förslag om utbyte av en skrivbiträdesbefattning mot en befattning som kanslibiträde i lönegraden MEo 7.

Utöver nu berörd personal har i personalförteckningen tillkommit den för den militära väderlekstjänsten erforderliga extra ordinarie personalen. Härutinnan får jag hänvisa till vad jag anfört under avsnittet Den militära väderlekstjänstens organisation.

Eskaderstaberna.

I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår hemställde flygförvaltningen, att för andra eskaderstaben och Västra flygbasområdesstaben, vilka inrympts i riksbankens fastighet i Göteborg, måtte inrättas en befattning som portvakt. Emellertid ansåg jag mig vid anmälan av propositionen 1943: 235 icke böra då beräkna medel därför. Flygförvaltningen har nu ånyo föreslagit inrättande av ifrågavarande befattning och därvid framhållit angelägenheten av att erhålla betryggande kontroll av in- och utpasserande vid staberna. Enär det emellertid synes tveksamt, huruvida behov av en sådan befattningshavare kommer att kvarstå i fredstid, anser jag mig icke heller nu böra beräkna medel för densamma. Däremot böra planenligt tillkomma 2 skrivbiträdesbefattningar, den ena för tredje och den andra för fjärde eskaderstaben.

Flygbasområdesstaberna.

För dessa beräknar jag icke någon ändring för nästa budgetår.

Flygförbanden.

För nästa budgetår har inom ramen för i försvarsbeslutet beräknat behov å personalförteckningen uppförts ytterligare 1 skrivbiträdesbefattning vid vart och ett av de nuvarande flygförbanden med undantag av Västmanlands flygflottilj. Vidare ha planenligt upptagits nya befattningar för Hallands och Blekinge flygflottiljer ävensom den personal, som enligt vad i det föregående anförts bör beräknas för nästa budgetår för den lokala väderleksorganisationen vid flygvapnet. Å andra sidan har med hänsyn till Västmanlands flygflottiljs planerade utflyttning till Hässlö antalet eldare av 2. klass vid flottiljen minskats från 2 till 1.

Flygförvaltningen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt om förnyad prövning av frågan om löneställningen för signalister och sjuk-

vårdsförmän vid flygvapnet. I samband därmed har flygförvaltningen jämväl föreslagit förhöjd löneställning för flygvapnets garageförmän.

Beträffande löneställningen för signalister — av vilka en tredjedel för närvarande är, såsom förste signalister, hänförd till lönegraden MEO 12, medan de övriga såsom andre signalister upptagits i lönegraden MEO 10 — må erinras, att Kungl. Maj:t enligt beslut den 13 november 1942 fann en då föreliggande framställning om att samtliga signalister måtte hänföras till lönegraden MEO 12 icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Flygförvaltningen har nu ånyo hemställt om ifrågavarande lönereglering och därvid bland annat framhållit, att det med hänsyn till den låga löneställningen för andre signalister mött svårigheter att rekrytera samtliga befattningar i den lägre löneställningen, vilket måste anses som en allvarlig brist ur flygsäkerhetssynpunkt.

Försvarsväsendets lönenämnd har i avgivet utlåtande erinrat, att lönenämnden i yttrande över flygförvaltningens tidigare framställning givit uttryck åt den uppfattningen, att den nuvarande löneställningen för andre signalister finge anses vara tillfyllest. En ändring i lönegradsplaceringen syntes icke böra ske utan att hänsyn toges till förhållandena även inom övriga försvarsgrenar.

För egen del finner jag mig — med erinran bland annat om de i det föregående berörda riktlinjerna för årets budgetarbete — icke kunna tillstyrka flygförvaltningens framställning.

Frågan om löneställningen för sjukvårdsförmän vid flygvapnet var föremål för prövning i samband med avlåtandet av propositionen 1943: 235. Flygförvaltningen hade föreslagit, att ifrågavarande befattningar skulle uppflyttas från lönegraden MEO 7 till lönegraden MEO 10, varvid till stöd för framställningen åberopats, att en jämförelse mellan löneförmånerna för sjukvårdsförmän och sjukvårdsfurir utvisade, att furiren i vissa fall uppnådde högre förmåner än förmannen, ett förhållande som kunde befaras medföra rekryteringssvårigheter. Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd anförde i anledning av berörda framställning att, då, befattningen som sjukvårdsförmän inrättats så sent som från och med den 1 juli 1942 och någon erfarenhet om möjligheterna att rekrytera ifrågavarande tjänster ännu ej kunde ha erhållits, med ändring av den nuvarande löneställningen syntes i varje fall tills vidare böra anstå. Vid anmälan av nyssberörda proposition anslöt jag mig till denna lönenämndernas uppfattning.

Flygförvaltningen har nu upprepat sin framställning om lönereglering för ifrågavarande befattningshavare och därvid anført bland annat följande.

I en den 16 augusti 1943 till chefen för flygvapnet ingiven skrift ha samtliga sjukvårdsförmän vid flygvapnet anhållit, att en höjning av deras löneställning måtte utverkas, förslagsvis till lönegraden MEO 12. Till stöd för denna sin anhållan ha sjukvårdsförmännen framhållit, att de sökt befattningarna för sjukvårdsförmän oaktat att lönen för sjukvårdsförmän vore lägre än den lön de erhöles som sjukvårdsfurirer, enär de utgått ifrån att en förbättring av löneställningen för sjukvårdsförmän inom en snar framtid vore att vänta. Då någon dylik förbättring icke skett, såge de sig nödsakade

att, så snart tillfälle därtill yppades, övergå till andra arbetsfält med bättre avlöningsförhållanden eller att söka sig tillbaka såsom sjukvårdsfurirer. Möjligheterna att erhålla kompetenta sjukvårdsförmän skulle, sedan dessa missförhållanden blivit bekantgjorda, bliva starkt beskurna.

Flygförvaltningen anser synnerligen starka skäl föreligga för en höjning av sjukvårdsförmännens löneställning. Det är även förståeligt, att de nuvarande befattningshavarna ansett goda skäl föreligga för antagandet av en snar förbättring av löneställningen med hänsyn till den motivering, som av ämbetsverket anförts härför i sin underdåniga skrivelse angående medelsbehovet för budgetåret 1943/44. Erinras må, att 1941 års försvarsutredning föreslog en inplacering i lönegraden MEo 10 men att 1942 års försvarsberedning förordade lönegraden MEo 7 för befattningen i fråga. Man torde slutligen med hänsyn till vad som framhållits i sjukvårdsförmännens gemensamma skrivelse numera även kunna utgå ifrån, att rekryteringssvårigheter av tjänsterna komma att uppstå, därest en lönehöjning icke kommer till stånd.

Försvarsväsendets lönenämnd har vidhållit sin tidigare uttalade uppfattning, enär något av rekryteringsförhållanden oundgängligen betingat behov av en lönegradsuppflyttning av ifrågavarande personal icke syntes föreligga.

För egen del anser jag i likhet med försvarsväsendets lönenämnd, att med ifrågavarande lönereglering fortfarande bör anstå.

Befattningen såsom garageförman är i gällande personalförteckning uppförd i lönegraden MEo 7.

Flygförvaltningen har nu anført, att försvarets civila tjänstemannaförbund anhållit, att ämbetsverket i sina medelsäskanden för nästa budgetår måtte föreslå en höjning av nämnda förmäns löneställning från lönegraden MEo 7 till lönegraden MEo 12, samt i anslutning därtill framhållit i huvudsak följande.

Garageförmannen är förman för flygförbandets bilverkstad och chef för verkstadspersonalen. Denna personal utgöres i genomsnitt av 3 civila bilreparatörer, anställda enligt kollektivavtal. Därjämte åligger det garageförmannen att biträda bilunderofficeren med handhavandet av verkstadens reservdels-, gummi-, verktygs- och drivmedelsförråd, att föra reparationsarbetsorder samt att föra dagsverkslistor för de civilanställda bilreparatörerna.

Garageförmannen är närmast att jämställa med en verkmästare eller en specialutbildad arbetsförman vid civil bilverkstad. Garageförmannen skall, beroende på verkstadens storlek, själv deltaga i arbetet — särskilt kvalificerat sådant — men skall framför allt fördela, leda och övervaka förekommande reparationsarbeten inom verkstaden samt vara den mest sakkunnige i hithörande frågor. Framhållas må, att det är av största betydelse att planläggningen och organisationen av reparations tjänsten ordnas på ett ekonomiskt och riktigt sätt för att motorfordonen, som exempelvis vid en flottilj kan uppgå till ett antal av omkring 40, erhålla den noggranna skötsel som erfordras.

En jämförelse beträffande de kontanta avlöningsförmånerna för månad å E-ort för å ena sidan en garageförman i MEo 7:6 och å andra sidan en denne underställd kollektivanställd bilreparatör (yrkesman, minst 24 år gammal och minst 7 år i yrket) lämnar följande resultat.

Garageförman:

i MEO 7: 6 Månadslön (+ indextillägg 31 % och med avdrag för pensionsavgift) utgör	kronor 312: 30
<i>Bilreparatör</i> : Arbetslön (200 tim/mån. à 1: 44/tim. + indextillägg 27 %) utgör.....	» 365: —

På grund av denna skillnad i avlöningsförmåner har det visat sig uppstå svårigheter vid vissa flottiljer att med nuvarande anställningsmöjligheter kunna erhålla tillräckligt kvalificerade garageförmän. Vid en del flottiljer finnas visserligen för närvarande fullt kompetenta garageförmän men dessa komma, när fred och normala förhållanden åter inträda, att med säkerhet söka sig tillbaka till det civila näringslivet. En tendens har även förmärks, att ifrågavarande befattningshavare försöka vinna anställning vid förbandens tygverkstäder på grund av att de ekonomiska villkoren där ställa sig fördelaktigare.

Som ytterligare skäl för en förhöjning av garageförmannens löneställning må anföras, att verkstadsförmännen vid flygflottiljernas skomakeri- och intendenturverkstäder äro inplacerade i lönegraden MEO 12.

Under åberopande av det anförda har flygförvaltningen föreslagit att befattningen för garageförman vid flygvapnets förband skall uppflyttas från lönegraden MEO 7 till lönegraden MEO 10.

Försvarsväsendets lönenämnd har avstyrkt framställningen, enär något av rekryteringsförhållanden oundgängligen betingat behov av en lönegradsuppflyttning av ifrågavarande personal icke syntes föreligga.

För egen del finner jag de av flygförvaltningen anförda skälen tala för en viss höjning av garageförmannens löneställning. Emellertid läser denna fråga icke böra behandlas utan hänsynstagande till förhållandena inom övriga försvarsgrenar. Enär utredning härom icke föreligger, anser jag mig, med beaktande jämväl av riktlinjerna för årets budgetarbete, icke för närvarande kunna tillstyrka flygförvaltningens förslag.

Centrala flygverkstäderna.

I de förslag till personalförteckningar, som bifogades 1941 års försvarsutrednings betänkande, upptogs ingen annan personal för de centrala flygverkstäderna än 3 arvodesbefattningar för mobiliseringsofficerare samt ett antal flygdirektörer och flygingenjörer. Övrig för verkstäderna erforderlig personal avsågs skola avlönas från sakanslag. Emellertid förutsattes, att förvaltningstjänsten vid centrala flygverkstäderna å Malmen och i Västerås övergångsvis skulle omhänderhavas av redan anställda förrådsförvaltare på stat.

I sitt yttrande över försvarsutredningens betänkande framhöllo chefen för flygvapnet och flygförvaltningen, att kassagöromålen med hänsyn till den omfattning dessa erhållit borde vid varje verkstad omhänderhavas av en kamrerare med biträde av en kassör, båda med extra ordinarie anställning. Befattningarna borde inplaceras i lönegraden MEO 22 respektive MEO 14.

1942 års försvarsberedning anförde i anslutning till förslaget, att beredningen icke hade annat att erinra mot detsamma än att den föreslagna löneställningen vore för hög.

Vid anmälan av propositionen 1942: 210 anförde jag, att jag icke vore beredd att på grundval av den föreliggande utredningen förorda bifall till flygmyndigheternas förslag om inrättande för kassagöromålen vid de centrala flygverkstäderna av extra ordinarie kamrerare- och kassörsbefattningar, efter hand som nuvarande militära beställningshavare (förrådsförvaltare) avginge med pension. Jag förutsatte emellertid, att flygförvaltningen i sinom tid skulle komma att förete ytterligare utredning i denna fråga med beaktande av vad av försvarsberedningen anförts.

Flygförvaltningen har nu återkommit till denna fråga och anfört bland annat följande.

När de centrala flygverkstäderna uppsattes, upptogs i vederbörlig stat en förrådsförvaltare för varje central verkstad. Förrådsförvaltaren skulle tjänstgöra både som kassaförvaltare (redogörare) och som uppbördsman för såväl verkstadsinventarier som för i materielförrådet ingående reservdelar och materialier. Omfattningen av de arbetsuppgifter, som därigenom pålades förrådsförvaltaren, föranledde att denne som ersättning härför erhöll ett arvode utöver lön av 900 kronor för år. Genom den utökning av flygvapenorganisationen, som beslutats av 1936 och 1942 års riksdagar, ha förrådsförvaltarens vid de centrala flygverkstäderna arbetsåligganden än mer ökat. Erinras må, att de centrala flygverkstäderna till följd av flygvapenorganisationens utvidgning måst utbyggas högst betydligt och att verkstäderna i fråga nu i jämförelse med privata verkstäder kunna räknas som stora verkstäder. Särskilt må framhållas att antalet anställda vid de centrala flygverkstäderna mångdubblats, vilket förhållande medfört ökat arbete för förrådsförvaltaren såväl med den kamerala bokföringen som med utbetalning av löner, likvid för räkningar och över huvud taget alla kassagöromål.

Med hänsyn till den omfattning de kamerala göromålen tagit vid de centrala verkstäderna böra förrådsförvaltarens åligganden uppdelas dels på ett kameralkontor, dels på särskilda uppbördsmän för de olika uppbörderna. Inom det föreslagna kameralkontoret föreslås skola handläggas kassaärenden, titelbokföring, kassarapporter, medelsredovisning, den inom verkstaden behövliga »huvudbokföringen», kontroll av uppbörder inom verkstaden samt dessutom de uppdrag angående avlöningsfrågor och andra författningars tillämpning, som styresmannen lämnar.

Chef för kameralkontoret bör vara en författnings- och bokföringskunnig person, kamrerare. Denne bör ha till hjälp dels en kassör, vars göromål bliva ungefär desamma som en flottilkassörs, dels de övriga kontorister m. fl., som kunna behövas.

Befattningen som kamrerare bör lämpligen med hänsyn till dels det ansvar, som kommer att påvila honom, dels den stora omfattningen av arbeten placeras i lönegraden MEo 20. Befattningen som kassör bör placeras i lönegraden MEo 14. Erinras må, att motsvarande befattningar vid telegrafverkets verkstäder i Nynäshamn äro hänfödda till lönegraderna A 24 respektive A 15 och vid statens järnvägars huvudverkstad i Örebro till lönegraderna A 20 respektive A 15.

Som förvaltaren vid centrala flygverkstaden å Malmen avgår med pension den 1 april 1945 böra kamrers- och kassörsbefattningarna därstädes tillsättas under budgetåret 1944/45 och, för att få en viss övergångstid, från den 1 oktober 1944. Förrådsförvaltaren vid centrala flygverkstaden i Västerås avgår med pension den 1 oktober 1945, varför omorganisationen där helst bör göras från och med den 1 april 1945. Befattningarna för kamrerare

och kassör vid den centrala flygverkstaden i Arboga slutligen böra tillkomma från och med den 1 juli 1944.

Även om vissa skäl tala för att dessa kamrerare och kassörer böra avlönas av verkstadsmedel, har flygförvaltningen, bland annat, på den grund att dessa befattningshavare avses att ersätta personal, som nu avlönas från flygvapnets avlöningsanslag, funnit sig böra föreslå, att kostnaderna för löner till nämnda kamrerare och kassörer bestridas av sistnämnda anslag.

Försvarsväsendets lönenämnd har i avgivet utlåtande framhållit, att frågan om ersättande av de nuvarande förrädsförvaltarna vid de centrala flygverkstäderna med kamrerare och kassörer i lönegraderna MEO 20 respektive MEO 14 syntes böra anstå i avbidan på en tjänsteförteckningsrevision vid försvarsväsendet.

För egen del får jag anföra, att avvecklandet av den nuvarande organisationen med förrädsförvaltare synes böra planerligt äga rum vid de nuvarande beställningshavarnas avgång. Med hänsyn härtill bör i personalförteckningen för ordinarie tjänstemän intagas anmärkning av innehåll, att 2 av beställningarna som förrädsförvaltare icke må återbesättas med ordinarie innehavare utan Kungl. Maj:ts tillstånd. För fullgörandet av kassagöromålen synes böra avses civil personal, vilken åtminstone tills vidare lär böra avlönas av sakanslag. I avvaktan på närmare erfarenheter är jag icke beredd att nu taga ställning till personalens löneställning och kan ej heller för närvarande tillstyrka, att ifrågavarande personal beredes extra ordinarie anställning. Om det emellertid av rekryteringsskäl eller av andra orsaker befinnes erforderligt att inrätta extra ordinarie befattningar för ändamålet, lär det få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om löneställningen för befattningshavarna.

Underofficers-, signal- och tekniska skolorna.

Flygförvaltningen har föreslagit inrättande av en i försvarsbeslutet icke förutsedd befattning i lönegraden MEO 18 för en lärare i elektrolära samt till stöd härför anfört i huvudsak följande.

Enligt 1942 års försvarsbeslut skall en flygingenjör av 2. graden placeras vid flygvapnets signalskola såsom lärare, i vilken befattning han framförallt kommer att anlitas i ämnet elektrolära. Detta ämne omfattar 80 timmar vid furirskolan och 100 timmar vid vicekorpralskolan. Elevantalet vid signalskolan beräknas vid fullt utbyggd flygvapenorganisation komma att uppgå till 100 elever vid furir- och 130 elever vid vicekorpralskolan (för närvarande är elevantalet större).

Med hänsyn till ämnet elektroläras speciella natur kan i varje undervisningsavdelning elevantalet icke lämpligen vara högre än 20. Detta innebär, att antalet undervisningstimmar i elektrolära kommer att uppgå till 1 100 timmar ($5 \times 80 + 7 \times 100$). Fördelade på 31 utbildningsveckor innebär detta omkring 33 timmar per vecka. Härtill kommer, att för utbildningen vid underofficersskolan i elektrolära måste lärarkraft från signalskolan anlitas med omkring 5 timmar per vecka. På samma sätt beräknas även att signalskolans lärare i elektrolära kommer att anlitas vid flygvapnets tekniska skola. En arbetsvecka med minst 37 undervisningstimmar, i vilka även ingå laborationer, är för stor arbetsbörda för en lärare framförallt med hänsyn till att det gäller att övervaka sammanlagt omkring 250 elever, för-

bereda lektioner, rätta skrivningar m. m. Härtill kommer att ifrågavarande lärare även måste anlitas för andra uppgifter, t. ex. undervisning i radio-materielkännedom.

Då det är angeläget att kvalificerad lärarkraft erhålles för undervisning i berörda ämne, bör befattningen i fråga hänföras till lönegraden MEo 18.

Försvarsväsendets lönenämnd har anfört, att flygförvaltningens förslag icke givit nämnden anledning till erinran.

Av utredningen synes mig framgå, att en förstärkning av lärarkrafterna i elektrolära vid signalskolan är erforderlig. Innan en särskild befattning inrättas för ändamålet, lär emellertid böra undersökas, huruvida ej undervisningen kan upprätthållas av timlärare. Därest så ej skulle kunna ske, torde i avvaktan på närmare erfarenhet extra ordinarie anställning icke böra komma i fråga. Enär ställning icke nu kan tagas till anställningsformen, lär erforderliga kostnader under nästa budgetår få bestridas från delposten till tillfälligt anställande av tjänstemän m. m.

I enlighet med flygförvaltningens förslag böra planenligt tillkomma befattningar för 1 husmoder av 1. klass, 1 sjuksköterska, 2 portvakter, 1 eldare av 2. klass och 1 sjukvårdsbiträde. Sistnämnda befattningshavare torde i likhet med övriga sjukvårdsbiträden inom flygvapnet böra inplaceras i lönegraden MEo 3.

Flygkrigshögskolan.

För innevarande budgetår är å personalförteckningen upptaget 1 skrivbiträde i lönegraden MEo 2 vid flygkrigshögskolan.

Flygförvaltningen har framhållit, att viss del av skrivarbetet vid flygkrigshögskolan fordrade högt kvalificerad personal och ofta vore av i hög grad hemlig natur. Det vore därför angeläget att alltför täta ombyten av personal å denna biträdesbefattning undvekes. Flygförvaltningen finge därför föreslå, att ovannämnda skrivbiträdesbefattning från och med nästa budgetår utbyttes mot en kontorsbiträdesbefattning i lönegraden MEo 4.

Jag finner de av flygförvaltningen anförda skälen för en lönereglering bärande och tillstyrker alltså, att skrivbiträdesbefattningen vid flygkrigshögskolan utbytes mot en befattning för kontorsbiträde i lönegraden MEo 4.

Medelsbehovet för avlöningar under nästa budgetår till de extra ordinarie befattningshavare, som upptagits i personalförteckningen för den icke-ordinarie personalen, kan uppskattas till omkring 1 850 000 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1943 (regleringsbrevet) må förevarande delpost tagas i anspråk för bestridande av kostnader, högst 20 000 kronor, för extra personal, som erfordras på grund av periodiskt återkommande anhopning av arbetsuppgifter. Såsom föreslagits beträffande motsvarande anslagsposter under arméns och marinens avlöningsanslag böra dessa kostnader från och med nästa budgetår beräknas under delposten till tillfälligt anställande av tjänstemän m. m.

Delposten till avlöningar till extra ordinarie och extra tjänstemän bör därför för nästa budgetår beräknas till förenämnda belopp, 1 850 000 kronor.

b) Icke-ordinarie läkarpersonal.

För ifrågavarande delpost ha för innevarande budgetår beräknats medel, 12 000 kronor, för bestridande av avlönings- m. fl. förmåner för 3 icke-ordinarie flygläkare av 2. graden. För budgetåret 1944/45 torde, i enlighet med förslag av flygförvaltningen, böra beräknas medel för 4 dylika befattningar, förslagsvis 16 000 kronor.

c) Betjäningsspersonal.

Under denna delpost torde böra i avlöningsstaten i likhet med vad som skett för innevarande budgetår upptagas ett belopp av förslagsvis 3 000 kronor, avsett för en portvakt vid Hässlö. Det må anmärkas, att portvaktssysslan kommer att avvecklas, sedan Västmanlands flygflottilj helt utflyttat till Hässlö.

d) Musikelever.

För nästkommande budgetår beräknas i flygvapnets musikorganisation komma att ingå 40 musikelever. Beräknat efter en avlöning av en krona för dag utgör medelsbehovet i runt tal 14 600 kronor (nu 11 000 kronor).

e) Tillfälligt anställande av tjänstemän m. m.

Ifrågavarande delpost är för innevarande budgetår upptagen med ett belopp av 14 000 kronor. För nästa budgetår föreslår jag ingen annan förändring än att under delposten jämväl böra beräknas vissa till 20 000 kronor beräknade kostnader för extra personal, vilka för innevarande budgetår beräknats under delposten för extra ordinarie och extra tjänstemän.

Delposten för tillfälligt anställande av tjänstemän m. m. bör således för nästa budgetår höjas till (14 000 + 20 000 =) 34 000 kronor.

Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör i enlighet med det anförda för budgetåret 1944/45 upptagas med tillhoppa (1 850 000 + 16 000 + 3 000 + 14 600 + 34 000 =) 1 917 600 kronor.

9. Arvoden och övriga ersättningar utöver lön till ordinarie tjänstemän.

Arvoden och övriga ersättningar utöver lön till ordinarie tjänstemän utgå enligt den för innevarande budgetår fastställda förteckningen med tillhoppa 84 595 kronor.

För nästa budgetår beräknar jag medelsbehovet för ifrågavarande ändamål till 108 280 kronor. Rörande principerna vid bestämmandet av arvoden och ersättningar av hithörande slag får jag hänvisa till vad jag anfört under motsvarande anslagspost för arméns avlöningsanslag. Beträffande ändringarna i förhållande till innevarande budgetår må följande framhållas.

I enlighet med de grunder, efter vilka bedömandet av hithörande frågor för nästa budgetår skett, har jag icke kunnat biträda ett av flygförvaltningen framlagt förslag om inrättande av s. k. kompaniofficersarvoden om 600 kronor vid *flygstaben*. Jag kan icke heller tillstyrka, att för *chefen för andra flygeskadern* upptages ett representationsbidrag av 1 500 kronor.

För innevarande budgetår finnas upptagna 2 arvoden om 900 kronor vardera till förrådsförvaltare vid de *centrala flygverkstäderna* å Malmen och i Västerås. Såsom under anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal anförts beräknas den ene av förvaltarna avgå med pension den 1 april 1945. Med hänsyn därtill kan arvodet till denne för nästa budgetår upptagas med allenast ($\frac{2}{3} \times 900 =$) 675 kronor.

För lärararvoden vid flygvapnets utbildningsanstalter lärar böra under de särskilda skolorna upptagas maximerade, icke specificerade belopp att fördelas enligt Kungl. Maj:ts bestämmande. Undervisningen vid *flygkrigshögskolan* avses under nästa budgetår skola bedrivas vid en allmän kurs och en högre stabskurs eller teknisk kurs. Medelsbehovet har uppskattats till 25 000 kronor (nu 12 300 kronor). — Med hänsyn till ökat antal elever vid *flygkadettskolan* beräknas behovet av kadettofficerare bliva något ökat. Medelsbehovet kan därför uppskattas till 10 230 kronor (nu 9 930 kronor). — För *aspirantskolan* har ett belopp av 29 260 kronor beräknats erforderligt (nu 27 480 kronor). Undervisningen beräknas skola bedrivas å fyra parallella avdelningar, medan antalet avdelningar för innevarande budgetår utgör tre. — För *underofficersskolan* har medelsbehovet uppskattats till 6 470 kronor (nu 7 000 kronor). — Medelsbehoven för *signalskolan*, *tekniska skolan* samt *bomb- och skjutskolan* ha i enlighet med vad i försvarsbeslutet förutsatts beräknats till respektive 6 100 kronor, 9 660 kronor och 2 430 kronor. — För *flygreservskolan* slutligen har medelsbehovet beräknats till 15 660 kronor, eller samma belopp som för innevarande budgetår.

10. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

För innevarande budgetår har i avlöningsstaten upptagits ett belopp av 231 200 kronor för sådana arvoden och ersättningar, som utgå efter Kungl. Maj:ts bestämmande. För budgetåret 1944/45 beräknar jag ett belopp av 255 160 kronor bliva erforderligt för ifrågavarande ändamål. Rörande beräkningsgrunden får jag hänvisa till i särskild ordning överlämnad förteckning. Här må emellertid framhållas följande.

Flygförbanden.

För arvoden till civila lärare vid manskapsskolorna är för innevarande budgetår upptaget ett belopp av 124 200 kronor.

Beträffande medelsbehovet för nästa budgetår för ifrågavarande ändamål har flygförvaltningen anfört bland annat följande.

Undervisningen vid manskapsskolorna bedrives för närvarande vid korp- rals- och furirskolorna. Med hänsyn till elevantalets storlek ha skolorna i allmänhet måst uppdelas i två eller flera undervisningsavdelningar. Timantalet vid varje avdelning uppgår till 300 med undantag för furirskola för signalmekaniker vid flygvapnets signalskola, där timantalet uppgår till 370 timmar för avdelning. Av dessa 370 timmar disponeras 150 timmar för främmande språk.

Sammanlagda antalet undervisningsavdelningar — utom vid furirskola för signalmekaniker — beräknas nästa budgetår komma att utgöra 35 vid vardera korp- rals- och furirskolorna eller tillhopa 70 undervisningsavdelningar.

Vid furirskola för signalmekaniker vid flygvapnets signalskola beräknas antalet undervisningsavdelningar för nästa budgetår till 7.

Flygförvaltningen har vidare framhållit, att den i försvarsbeslutet tillämpade beräkningsgrunden, 6 kronor per timme, icke vore hållbar, då det visat sig så gott som omöjligt att för denna timpenning erhålla kvalificerade folkskollärare för ifrågavarande undervisning. Med hänsyn därtill såge sig flygförvaltningen nödsakad att räkna arvodeskostnaderna med utgångspunkt från ett arvode av 7 kronor per timme. För undervisning i främmande språk vid furirskolan för signalmekaniker räknade ämbetsverket med 8 kronor per undervisningstimme. Arvodeskostnaderna kunde enligt dessa beräkningsgrunder uppskattas till 166 180 kronor.

Mot flygförvaltningens beräkningar rörande antalet undervisningsavdelningar synes intet vara att erinra. Däremot kan jag icke biträda förslaget om generell höjning av de arvodesbelopp, som läggas till grund för beräkningen av medelsbehovet. Utan att nu taga ställning till arvodesbeloppens storlek anser jag mig emellertid vid beräkningen av medelsbehovet böra utgå från ett genomsnittligt arvode av 6 kronor 50 öre, dock att arvodet till lärare i främmande språk torde böra beräknas till 7 kronor. Innan beslut meddelas rörande arvodesbeloppens fördelning synes böra övervägas, huruvida icke inom flygvapnet liksom inom armén bör tillämpas en efter dyrtorsgrupperingen graderad arvodestaxa. Med beaktande av vad sålunda anförts uppskattar jag medelsbehovet för arvoden till lärare vid flygvapnets manskapsskolor till i runt tal 154 000 kronor.

Genom beslut den 10 december 1943 har Kungl. Maj:t på framställning av chefen för flygvapnet och flygförvaltningen medgivit, att för bestridande av kostnader för utbildning i maskinskrivning vid flygvapnets underofficers- och signalskolor samt flygflottiljernas vicekorpralsskolor under läsåret 1943/44 må utbetalas ett belopp av högst 10 900 kronor från anslaget till flygvapnets övningar.

I skrivelse den 11 januari 1944 har flygförvaltningen hemställt om medgivande att för motsvarande ändamål under budgetåret 1944/45 få taga i anspråk ett belopp av 9 450 kronor från anslaget till flygvapnets övningar.

Enligt vad jag inhämtat ingå i detta belopp kostnader för arvoden till civila lärare i maskinskrivning. Enär ifrågavarande utbildning synes vara av permanent natur, skulle det med hänsyn därtill kunna övervägas att upptaga kostnader härför under förevarande anslagspost. Emellertid avser det av flygförvaltningen äskade beloppet jämväl kostnader för maskinhyra. Då det enligt uppgift möter svårigheter att redan nu med säkerhet beräkna fördelningen av kostnaderna mellan arvoden och maskinhyra, torde kostnaderna liksom för innevarande budgetår böra bestridas från flygvapnets övningsanslag.

Flygvapnets skolor.

Vid beräkandet av medelsbehovet för flygvapnets olika skolor har flygförvaltningen utgått från att undervisningen under nästa budgetår kommer

att bedrivs, vid flygkrigshögskolan på en allmän kurs och en stabskurs eller teknisk kurs, vid flygkadettskolan på två parallella avdelningar och vid aspirantskolan på fyra parallella avdelningar. Flygförvaltningen har angivit medelsbehovet till 11 500 kronor för flygkrigshögskolan, 8 700 kronor för flygkadettskolan, 12 130 kronor för aspirantskolan och 11 096 kronor för underofficersskolan. Mot dessa beräkningar har jag icke funnit anledning till erinran.

**Arvoden för upprätthållande av läkarvården
under semester m. m.**

För detta ändamål beräknar jag medelsbehovet under nästa budgetår till 12 932 kronor, vilket belopp för anslagspostens avjämnande torde böra jämkas till 12 934 kronor.

11. Flygtillägg m. m.

För bestridande av kostnader för flygtillägg m. m. har för innevarande budgetår beräknats ett belopp av 4 225 000 kronor. För budgetåret 1944/45 kunna motsvarande kostnader uppskattas till 4 935 000 kronor. I detta belopp ingå de till 7 200 kronor beräknade kostnaderna för elevtillägg till meteorologaspiranter.

12. Avgången manskaps anställning å civilanställningsstat.

Under förevarande anslagspost torde för budgetåret 1944/45 böra upptagas ett belopp av förslagsvis 5 000 kronor eller samma belopp, som beräknats erforderligt för innevarande budgetår.

13. Rörligt tillägg.

För rörligt tillägg torde enligt sedvanliga beräkningsgrunder och med beaktande, att dylikt tillägg jämväl skall utgå till pensionerade officerare och underofficerare i arvodesbefattning, för nästkommande budgetår böra beräknas ett belopp av i runt tal 2 230 000 kronor, vilket dock, för avlöningsstatens avjämnande, torde böra bestämmas till förslagsvis 2 233 760 kronor.

I enlighet med vad sålunda anförts beräknas utgifterna under flygvapnets avlöningsanslag för budgetåret 1944/45 komma att uppgå till 22 475 000 kronor. Då de särskilda uppbördsmedlen enligt det föregående uppskattats till 575 000 kronor, bör alltså anslaget uppföras med (22 475 000 — 575 000 =) 21 900 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda yttrats får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels för budgetåret 1944/45 fastställa de personalförteckningar för ordinarie tjänstemän samt för pensionerad personal i arvodesbefattning vid flygvapnet ävensom den förteckning å arvoden

och övriga ersättningar utöver lön till ordinarie tjänstemän vid flygvapnet, vilka komma att till riksdagen i särskild ordning överlämnas;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att med avseende å de av riksdagen fastställda personalförteckningarna meddela de särskilda föreskrifter, som kunna visa sig erforderliga i samband med genomförandet av den av 1942 års riksdag godkända planen för fortsatt utbyggnad och organisation av landets försvarskrafter under budgetåren 1942/47;

dels godkänna följande avlöningsstat för flygvapnets anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1944/45:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 10 650 000	
2. Avlöningar till personal å avgångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	100
3. Avlöningar till personal å disponibilitetsstat, <i>förslagsvis</i>	»	100
4. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattning, <i>förslagsvis</i>	»	800 000
5. Avlöningar till fänrikar, <i>förslagsvis</i>	»	410 000
6. Löner till viss kontraktsanställd civil personal, <i>förslagsvis</i>	»	500 000
7. Avlöningar till vård- och ekonomipersonal, <i>förslagsvis</i>	»	660 000
8. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> :		
a) extra ordinarie och extra tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 1 850 000	
b) viss icke-ordinarie läkarpersonal, <i>förslagsvis</i>	»	16 000
c) betjäningsspersonal, <i>förslagsvis</i>	»	3 000
d) musikelever	»	14 600
e) tillfälligt anställande av tjänstemän m. m., <i>förslagsvis</i>	»	34 000
9. Arvoden och övriga ersättningar utöver lön till ordinarie tjänstemän	»	1 917 600
		108 280

10. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	kronor	255 160
11. Flygtillägg m. m., <i>förslagsvis</i>	»	4 935 000
12. Avgången manskaps anställning å civilanställningsstat, <i>förslagsvis</i>	»	5 000
13. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	2 233 760
Summa kronor		22 475 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor	575 000
Nettoutgift kronor		21 900 000

dels ock till Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 21 900 000 kronor.

Flygvapnet: Rekryteringskostnader och avskedspremier m. m., *förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	102 000
vid genomförd organisation	»	110 000
Budgetåret 1942/43	»	80 000
» 1943/44	»	90 000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	97 500
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	90 000

Anslaget för budgetåret 1944/45 disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 137, intagen stat.

I statsverkspropositionen (fjärde huvudtiteln, punkt 107) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till förevarande ändamål för nästa budgetår beräkna ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

s- chefen. I enlighet med vad jag anfört under avsnittet Manskapsrekryteringen m. m. bör det av flygförvaltningen beräknade medelsbehovet minskas med 10 000 kronor. Då jag i övrigt icke har något att erinra mot ämbetsverkets anslagsberäkning, förordar jag, att anslaget för nästkommande budgetår upptages till i avrundat tal 90 000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Rekryteringskostnader och avskedspremier m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 90 000 kronor.

Avlöningar och familjebidrag åt värnpliktiga.

Flygvapnet: De värnpliktigas avlöning, *förslagsanslag*.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	2 514 000
vid genomförd organisation	»	2 644 000
Budgetåret 1942/43.....	»	2 100 000
» 1943/44.....	»	2 400 000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	2 653 000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	2 650 000

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag (fjärde huvudtiteln, punkt 109) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Flygvapnet: De värnpliktigas avlöning för budgetåret 1944/45 beräkna ett förslagsanslag av 2 650 000 kronor.

Flygförvaltningen har beträffande medelsbehovet för nästkommande budgetår anfört följande.

I avbidan på resultatet av den slutliga omprövningen av de värnpliktigas ekonomiska förmåner utginge flygförvaltningen vid beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår från de bestämmelser angående avlöning åt värnpliktiga m. m., vilka Kungl. Maj:t genom kungörelse den 30 juni 1943 (nr 566) förklarat provisoriskt skola gälla under innevarande budgetår.

För budgetåret 1944/45 hade verkställt en beräkning av antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga vid flygvapnet, vilken beräkning i stort sett överensstämde med 1941 års försvarsutrednings motsvarande beräkning för nästa budgetår.

Antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga under budgetåret 1944/45 har i enlighet härmed — på sätt närmare framgår av en ämbetsverkets skrivelse bilagd tablå — beräknats till omkring 2 261 300 samt kostnaderna för penningbidrag till 2 493 550 kronor eller, i avrundat tal, 2 494 000 kronor.

Flygförvaltningen har vidare beräknat, att premier skulle utgå till ett sammanlagt belopp av i avrundat tal 159 000 kronor.

Såsom erinrats vid behandlingen av motsvarande anslag för armén har tidigare för årets riksdag framlagts proposition angående penningbidrag och premier åt de värnpliktiga. Vad därvid föreslagits innebär i huvudsak, att för närvarande gällande provisoriska bestämmelser skola definitivt fastställas. Den ändringen har emellertid förordats, att till överfurir skall utgå penningbidrag med två kronor 75 öre per dag. Bifall härtill torde dock icke nämnvärt påverka beräkningen av förevarande anslag. Då flygförvaltningens förslag icke givit mig anledning till annan erinran än att det föreslagna anslagsbeloppet synes böra avrundas nedåt med 3 000 kronor, beräknar jag medelsbehovet under förevarande anslag för nästkommande budgetår till 2 650 000 kronor. I förhållande till innevarande års anslag innebär detta en höjning med 250 000 kronor, vilken föranledes dels av den planliga utökningen av

*Departements-
chefen.*

flygvapnets värnpliktskontingent, dels ock med omkring 6 000 kronor av den militära väderleksorganisationens förstärkande.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet*: *De värnpliktigas avlöning* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 2 650 000 kronor.

D. Vissa till försvaret hörande institutioner.

KEMISKA ANSTALTEN.

Kemiska anstalten: Avlöningar, förslagsanslag.

Budgetåret 1942/43	kronor 129 800
» 1943/44	» 129 700
» 1944/45 (<i>försvarets fabriksstyrelses förslag</i>)	» 129 700
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 129 700

För anslaget gällande personalförteckning och avlöningsstat framgå av statsliggaren för innevarande budgetår, s. 153.

Genom brev den 15 oktober 1943 har medgivits anställande vid anstalten av viss personal med avlöning från andra anslag än avlöningsanslag, därav två befattningshavare i högre lönegrad än 20.

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag (fjärde huvudtiteln, punkt 145) föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Kemiska anstalten: Avlöningar beräkna ett belopp av 129 700 kronor.

I skrivelse den 30 augusti 1943 har *försvarets fabriksstyrelse* — under vars ledning försvarsväsendets kemiska anstalt enligt brev den 30 juni 1943 är ställd — framhållit följande beträffande kemiska anstaltens organisation.

Frågan om organisationen av forskningsverksamheten inom försvarsväsendet vore för närvarande föremål för utredning inom försvarets forskningsnämnd. I avvaktan på resultatet av denna utredning syntes det nödvändigt att för anstaltens del icke föreslå några organisatoriska förändringar, ägnade att medföra kostnadsökningar. Anstaltens medelsbehov framlades sålunda under förutsättning, att anstaltens verksamhet skulle försiggå inom ramen av den nuvarande organisationen och med i huvudsak de uppgifter, vilka för närvarande ålåg densamma. Å anslaget till forskningsverksamhet komme emellertid vissa ändringar att föreslås, i huvudsak betingade av budgettekniska skäl.

I anslutning till vad sålunda anförts har fabriksstyrelsen anført, att anslaget till avlöningar för nästa budgetår borde upptagas med oförändrat belopp.

Såsom redan i det föregående anförts, är jag icke beredd att utan ytterligare överväganden framlägga förslag rörande organisationen av forskningsverksamheten inom försvarsväsendet. Departements-
chefen.

Mot vad fabriksstyrelsen föreslagit har jag intet att erinra. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kemiska anstalten: Avlöningar* för budgetåret 1944/45
anvisa ett *förslagsanslag* av 129 700 kronor.

Kemiska anstalten: Omkostnader, förslagsanslag.

Budgetåret 1942/43	kronor 28 500
» 1943/44	» 35 000
» 1944/45 (<i>försvarets fabriksstyrelses förslag</i>)	» 35 000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 35 000

Anslaget disponeras enligt i statsliggaren för budgetåret 1943/44, s. 153 och 154, intagen stat.

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag (fjärde huvudtiteln, punkt 145) föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för ändamålet beräkna ett belopp av 35 000 kronor.

Försvarets fabriksstyrelse har i sin förenämnda skrivelse den 30 augusti 1943 hemställt, att anslaget måtte upptagas med oförändrat belopp under nästa budgetår och disponeras för enahanda utgiftsändamål som enligt gällande stat.

Departements-
chefen.

Under hänvisning till vad under nästföregående punkt anförts i fråga om forskningsverksamheten inom försvarsväsendet förordar jag, att förevarande anslag uppföres med oförändrat belopp för nästa budgetår. Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kemiska anstalten: Omkostnader* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 35 000 kronor.

Kemiska anstalten: Forskningsverksamhet, reservationsanslag.

Budgetåret 1942/43	kronor 108 000
» 1943/44	» 115 000
» 1944/45 (<i>försvarets fabriksstyrelses förslag</i>)	» 423 900
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 335 000

Anslaget disponeras enligt genom brev den 30 juni 1943 (regleringsbrevet) fastställd stat sålunda:

1. Arvoden för forskningsverksamhet	kronor 85 000
2. Anskaffning och underhåll av apparater, maskiner, verktyg och inventarier	» 5 000
3. Materialier och andra omkostnader ävensom resekostnader	» 25 000

Summa kronor 115 000

I innevarande års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkten 145) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1944/45 för ändamålet beräkna ett reservationsanslag av 115 000 kronor.

Under förevarande anslag beräknas medel för den forskningsverksamhet, främst inom det militärkemiska området, som bedrivs av kemiska anstalten. Vid behandlingen av anslagsfrågan i 1943 års statsverksproposition framhöll jag bland annat följande.

Kemiska anstaltens verksamhet finansierades till en del av medel, som ställdes till anstaltens förfogande av de myndigheter, för vilkas räkning forskningsarbetena bedreves. Det för ändamålet anvisade riksstatsanslaget täckte således endast till en del utgifterna för verksamheten i fråga i dess dåvarande omfattning. I och för sig syntes intet vara att erinra mot denna anordning men det kunde dock ifrågasättas, om icke för vinnande av en bättre överblick över medelsdispositionen den för anslaget fastställda staten borde upptaga även de från annat håll till förfogande ställda anslagsmedlen. Det syntes få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare överväga denna fråga.

Riksräkenskapsverket avgav utlåtande rörande denna fråga den 24 februari 1943 och framhöll därvid följande.

Ämbetsverket ansåge, att hela den normalt förekommande fortlöpande och helt eller delvis av anstaltens egna initiativ beroende forskningsverksamheten borde bekostas av till anstaltens förfogande stående anslag, medan de uppdrag, som därutöver lämnades anstalten, finge betalas av respektive uppdragsgivare. Att de belopp, som av försvarsförvaltningarna tidigare utbetalats till anstalten som andel i de allmänna forskningskostnaderna, numera ersatts av särskilt anslag stode enligt riksräkenskapsverkets mening i överensstämmelse härmed. Även medel, som ställdes till förfogande för arbeten vid anstaltens kemisk-tekniska avdelning, borde ersättas från till anstaltens förfogande stående anslag. Samma förfaringssätt skulle tillämpas för kostnader, vilka för närvarande ersattes av luftskyddsinspektionen såsom dess andel i allmänna forskningskostnader ävensom för de kostnader, som nu täcktes av tygdepartementet och luftskyddsinspektionen för kontroll av gasskyddsmateriel. Alla utgifter för anstaltens egen utrustning borde givetvis bestridas av de till anstaltens förfogande stående anslagen. Ämbetsverket erinrade vidare om att kontrollen för luftskyddsinspektionens räkning kunde beräknas bli dyrare än hittills med hänsyn till den efterkontroll av inom landet befintlig gasskyddsmateriel, som fortlöpande måste utföras. Övriga kostnader borde även i fortsättningen betalas av vederbörande beställare. Inkomster av och utgifter för denna forskningsverksamhet borde redovisas över anstaltens anslag till forskningsverksamhet. Med de belopp, som enligt detta förslag av anstalten skulle debiteras andra statliga myndigheter, borde härvid endast täckas kostnader, som belastade forskningsanslaget och icke de fasta kostnader, som utginge från anstaltens avlönings- och omkostnadsanslag. För uppdrag från enskilda beställare borde dock den ersättning, som skulle inbetalas till anstalten, även inkludera andel i fasta kostnader. Forskningsanslaget tillfördes därigenom en vinst, som emellertid komme att uppgå till ett mycket obetydligt belopp. Denna vinst borde få användas för anstaltens forskningsverksamhet. Ämbetsverket förordade att i stället för stat skulle fastställas plan för disposition av anslaget. Därvid borde även uppföras en särskild post för uppbördsmedel beräknade till ett formellt belopp av 100 kronor, varvid borde föreskrivas, dels att ersättningar för vid anstalten utförda arbeten skulle redovisas såsom uppbördsmedel och dels att utöver å anslaget beräknade utgifter finge å anslaget aföras utgifter för forskningsverksamhet intill det belopp, varmed uppbördsmedel tillförts anslaget. Tillika syntes böra föreskrivas, att resekostnader vid redovisningen skulle särskiljas från övriga omkostnader. Vad ämbetsverket förordat kunde medföra omräkning icke blott av anslaget till forskningsverksamhet utan även av anslagen till avlöningar och omkostnader. Detta gillde särskilt kostnaderna för kemisk-tekniska avdelningen samt kostnaderna för kontroll av gasskyddsmateriel.

Med erinran om att Kungl. Maj:t genom förenämnda brev den 30 juni 1943 anbefallt fabriksstyrelsen att i samband med anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 för kemiska anstalten framlägga förslag till de ändringar i anslagsredovisningen för anstalten, som borde vidtagas vid genomförandet av i riksräkenskapsverkets berörda utlåtande framlagda förslag, har *försvarets fabriksstyrelse* i skrivelse den 30 augusti 1943 beträffande behovet av medel under förevarande anslag för nästa budgetår framhållit följande.

Försvarsväsendets verkstadsnämnd hade i sina anslagsäskanden för budgetåret 1943/44 föreslagit, att anslaget skulle beräknas till 144 000 kronor. Såsom skäl för denna framställning framhöll nämnden dels att prisutvecklingen borde föranleda viss höjning, beräknad till minst 10 %, dels att vårt lands alltmer skärpta försörjningsläge ställde allt större krav på anstaltens forskningsverksamhet, vilket medförde behov av flera assistenter med olika specialutbildning, teknisk hjälppersonal samt motsvarande laboratorieapparater och materialier. För sistnämnda ändamål erforderlig kostnadsökning hade beräknats till 25 000 kronor. I statsverkspropositionen hade föredragande departementschefen framhållit, att en höjning av anslaget bland annat på grund av inträdda prisstegringar vore erforderlig. Under erinran att å anslaget vid utgången av budgetåret 1941/42 förelegat en reservation av omkring 48 000 kronor, hade dock föreslagits, att anslagshöjningen begränsades till 7 000 kronor, varför anslaget borde uppföras med 115 000 kronor. Fabriksstyrelsen finge framhålla angelägenheten av att kemiska anstalten i nuvarande läge bereddes ökade möjligheter till forskningsverksamhet. Med hänsyn härtill ansåge styrelsen att anslaget, med bortseende från i det följande föreslagna ändringar av i huvudsak formell natur, borde uppföras med det belopp, vartill anslaget av verkstadsnämnden beräknats i nyssnämnda anslagsäskanden för budgetåret 1943/44, eller med 144 000 kronor.

Ett genomförande av riksräkenskapsverkets förslag skulle medföra följande höjningar av anslaget.

Alltsedan kemiska anstaltens tillkomst hade *luftskyddsinspektionen* bidragit till forskningsverksamheten vid anstalten. Detta bidrag uppginge för närvarande till 25 000 kronor för år räknat. Kostnaderna härför borde i framtiden bestridas från anstaltens forskningsanslag.

Vid ammunitionsfabriken Marieberg hade arméförvaltningens tygdepartement under åren 1928/39 bedrivit ett fortlöpande *forskningsarbete angående sprängämnesfrågor*, vilken verksamhet i och med upprättandet av kemiska anstalten år 1939 överflyttats till denna anstalt. Denna verksamhet hade vid anstalten pågått inom en särskild avdelning, kemisk-tekniska avdelningen. Arbetet hade bedrivits för tygdepartementets räkning och med anlitande av medel, vilka ställts till förfogande från departementet. Under de senaste åren hade departementet för ändamålet anvisat 85 000 kronor årligen. Från och med ingången av innevarande budgetår förekomme emellertid icke längre någon medelsanvisning från tygdepartementet för detta ändamål beroende på att handläggningen av frågor om industriens krigsorganisation icke längre förekomme inom tygdepartementet. Dessa uppgifter handhades numera av krigsmaterielverket. För forskningsverksamhet inom sprängämnesområdet hade dessutom å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 (propositionen 1943:314, bilaga 2, punkt 10; skrivelse nr 408, punkt 10) anvisats ett anslag under fjärde huvudtiteln å 228 000 kronor, varifrån skulle bestridas dels vissa utgifter för anläggnings- och utrustningsarbeten, dels vissa kostnader för utläggande av experiment på privatindustrien, dels ock utgifter

för löpande forskningar inom området. För innevarande budgetår hade även ett särskilt anslag för forskningsverksamhet inom sprängämnesområdet å 120 000 kronor uppförts å riksstaten, (statsliggaren sid. 161; propositionen 1943:302; skrivelse nr 412, punkt 10).

Enligt fabriksstyrelsens förmenande borde från kemiska anstaltens anslag för forskningsverksamhet bestridas kostnaderna för sprängämnesforskning till den del densamma utgjorde ett led i den normala fortlöpande forskningen på detta område. Dessa kostnader syntes böra beräknas till det belopp, som av tygdepartementet under senare år för ändamålet ställts till anstaltens förfogande eller 85 000 kronor. I den mån en intensifiering av sprängämnesforskningarna erfordrades eller sådana forskningar behövde utföras annorstädes än vid anstalten, syntes det böra ankomma på krigsmaterielverket att ställa härför erforderliga medel till förfogande.

Genom brev den 20 november 1942 och den 30 juni 1943 hade Kungl. Maj:t medgivit, att under tiden till och med den 31 december 1943 frågor rörande maskering finge handläggas dels inom en vid försvarsväsendets kemiska anstalt organiserad avdelning med uppgift att för försvarsväsendet i dess helhet omhänderha den vetenskapliga och försökstekniska delen av verksamheten, dels ock inom en av överbefälhavaren tillsatt kommitté, på vilken skulle ankomma att i samråd med nyssnämnda avdelning utfärda förslag till sådana bestämmelser och anvisningar rörande maskering, som kunde vara gemensamma för försvarsgrenarna, samt att fullgöra andra i samband med maskeringsverksamheten stående arbetsuppgifter av militärteknisk och organisatorisk natur. För ändamålet hade Kungl. Maj:t genom samma brev till och med den 31 december 1943 anvisat tillhopa 80 000 kronor från förskottsstaten för försvarsväsendet.

I skrivelse den 26 augusti 1943 till forskningsnämnden hade överbefälhavaren meddelat, att det vore hans avsikt att framdeles hos Kungl. Maj:t hemställa om anslag för fortsatt verksamhet till och med utgången av innevarande budgetår. Vid överbefälhavarens skrivelse funnes fogad en promemoria angående en central organisation för maskeringsverksamheten inom försvarsväsendet. Överbefälhavaren hade framhållit, att ett fortlöpande arbete på lithörande område enligt hans förmenande visat sig nödvändigt. Enär, enligt vad som under hand inhämtats, försvarets forskningsnämnd syntes ha för avsikt att i ett blivande förslag rörande forskningsverksamheten vid försvarsväsendet upptaga jämväl en maskeringsavdelning hemställdes, att nämnden snarast måtte föreslå åtgärder, som möjliggjorde, att den vetenskapliga och försökstekniska delen av maskeringsverksamheten kunde fortsättas i direkt anslutning till nuvarande provisorium, d. v. s. från och med budgetåret 1944/45. Den av överbefälhavaren tillsatta kommittén syntes böra fungera så länge organisationen vore av nuvarande provisoriska karaktär. Huruvida en sådan kommitté borde finnas efter den 1 juli 1944 syntes bliva beroende på det organisationsförslag, som forskningsnämnden komme att framlägga samt därav betingade åtgärder. Det syntes enligt överbefälhavarens mening sålunda icke för närvarande finnas någon anledning att taga definitiv ställning till sistnämnda fråga.

I anledning av vad sålunda förekommit hade forskningsnämnden i skrivelse den 27 augusti 1943 till försvarets fabriksstyrelse framhållit, att en central maskeringsavdelning för försvarsväsendet borde ingå i den blivande forskningsorganisationen även om nämnden på utredningens nuvarande ståndpunkt icke vore beredd till ett slutligt ställningstagande till organisationsdetaljerna beträffande ifrågavarande spörsmål. För säkerställande av den kontinuerliga verksamheten på maskeringsområdet funne nämnden det dock erforderligt, att anslag åskades för fortsatt maskeringsverksamhet vid ke-

miska anstalten för budgetåret 1944/45. Beträffande de nya byggnader, vilka vore erforderliga för maskeringsavdelningens verksamhet, vore nämnden för närvarande icke beredd att avgiva något förslag, enär detta sammanhänge med utredningar, vilka ännu icke avslutats. Skulle byggnadsfrågan icke bli bringad till någon lösning före ingången av nästkommande budgetår, måste man med anlitande av provisoriska lokaler fortsätta maskeringsverksamheten enligt de angivna riktlinjerna.

Forskningsnämnden beräknade att för ifrågavarande verksamhet under nästkommande budgetår erfordrades ett belopp av sammanlagt 120 000 kronor att disponeras på följande sätt:

Arvoden för maskeringsverksamheten	kronor	60 000
Anskaffning och underhåll av apparater, maskiner, verktyg och inventarier	»	25 000
Materialier och andra omkostnader	»	30 000
Resekostnader	»	5 000
Summa kronor		120 000

Även fabriksstyrelsen hyste den uppfattningen, att ett fortlöpande forskningsarbete på maskeringsområdet borde äga rum och arbetet lämpligen bedrivas vid kemiska anstalten. Mot de verkställda kostnadsberäkningarna syntes intet vara att erinra. Enligt styrelsens mening borde för tillgodoseande av ändamålet anslaget till forskningsverksamhet ökas med ifrågavarande belopp om 120 000 kronor.

Enligt riksräkenskapsverkets förslag skulle från förevarande anslag även bestridas de kostnader, vilka för närvarande täcktes av tygdepartementet och luftskyddsinspektionen för *kontroll av gasskyddsmateriel*.

Enligt fabriksstyrelsens förmenande borde kontrollen av sådan gasskyddsmateriel, som av krigsmaterielverket anskaffades, i den mån kemiska anstalten anlätades såsom särskilt expertorgan med hänsyn till att fabriksstyrelsen icke kunde överblicka omfattningen av dessa uppdrag, liksom hitills verkställas mot ersättning av beställaren. Däremot borde i enlighet med av luftskyddsinspektionen till kemiska anstalten gjorda framställningar anslagsmedel ställas till anstaltens förfogande för efterprovning och efterbesiktning av viss gasskyddsmateriel. Efterbesiktning hade tidigare icke förekommit men gasskyddsmaterielen hade numera delvis nått en sådan ålder, att den undersökning av funktionsdugligheten, som kontinuerligt borde pågå, torde böra igångsättas. Kemiska anstalten och luftskyddsinspektionen hade i samråd beräknat, att för efterprovning och efterbesiktning under nästkommande budgetår erfordrades ett belopp av 50 000 kronor. Häremot hade fabriksstyrelsen intet att erinra.

En *sammanställning* av de utgifter, vilka skulle bestridas från anslaget till forskningsverksamhet, utvisade ett anslagsbehov av (144 000 + 25 000 + 85 000 + 120 000 + 50 000 =) 424 000 kronor. Enligt vad en inom kemiska anstalten verkställd beräkning utvisade, skulle detta anslag disponeras enligt följande plan:

1. Arvoden för forskningsverksamhet	kronor	282 000
2. Anskaffning och underhåll av apparater, maskiner, verktyg och inventarier	»	40 000
3. Materialier och andra omkostnader	»	87 000
4. Resekostnader	»	15 000

Summa kronor 424 000

Vidare har fabriksstyrelsen yttrat följande.

I enlighet med riksräkenskapsverkets förslag borde i stället för stat fastställas plan för disposition av anslaget, varvid även borde uppföras en särskild post för uppbördsmedel beräknad till ett formellt belopp av 100 kronor. Anslaget skulle sålunda komma att uppföras med $(424\,000 - 100) = 423\,900$ kronor. Dessutom borde föreskrivas dels att ersättningar för vid anstalten utförda arbeten skulle redovisas såsom uppbördsmedel och dels att utöver å anslaget beräknade utgifter finge å anslaget avföras utgifter för forskningsverksamhet m. m. intill det belopp, varmed uppbördsmedel tillförts anslaget.

Såsom av det föregående framginge, hade riksräkenskapsverket ifrågasatt en omräkning av anslagen till avlöningar och omkostnader gällande särskilt kostnaderna för kemisk-tekniska avdelningen samt kostnaderna för kontroll av gasskyddsmateriel.

Fabriksstyrelsen, som tagit förslaget under överbäggande, hade kommit till den uppfattningen att en överflyttning till anstaltens avlönings- och omkostnadsanslag av de delar av forskningsverksamhetsanslaget, medelst vilka bestredes kostnaderna för sådan verksamhet vid anstalten, som vore av beskaffenhet att bedrivas under fredsförhållanden, kunde ifrågasättas. Det vore emellertid för närvarande icke möjligt för fabriksstyrelsen att bedöma omfattningen av denna verksamhet. Med hänsyn härtill kunde fabriksstyrelsen icke nu taga ställning till frågan i vad mån en sådan överflyttning borde komma till stånd. Det syntes styrelsen som om försvarets forskningsnämnd borde taga denna fråga under omprövning.

I anslutning till vad sålunda anförts har fabriksstyrelsen hemställt, att för kemiska anstalten måtte för nästa budgetår uppföras ett reservationsanslag av 423 900 kronor till forskningsverksamhet.

Den vid kemiska anstalten bedrivna forskningsverksamheten har, såsom av det föregående framgår, till en del — vid sidan av förevarande anslag — finansierats av de myndigheter, för vilka forskningsarbeten utföras. I 1943 års statsverksproposition ifrågasatte jag, om ej för vinnande av bättre överblick över medelsdispositionen den för anslaget till forskningsverksamhet fastställda staten borde upptaga även de från nämnda myndigheter till förfogande ställda medlen. *Departements-
chefen.*

Utredning har nu verkställts i detta avseende. Riksräkenskapsverket och fabriksstyrelsen ha förordat, att vissa utgifter för forskning skola bestridas av medel, som anvisas under förevarande anslag, i stället för av medel, som av uppdragsgivarna ställas till förfogande. Såsom av fabriksstyrelsens i ämnet verkställda utredning framgår, innefattar utredningen även vissa förslag till anslagsäskanden, som innebära reella höjningar i jämförelse med medelsanvisningen å riksstaten för innevarande budgetår. Med hänsyn härtill anser jag mig först böra upptaga frågan om avvägningen av medelsanvisningen under detta anslag.

Fabriksstyrelsen har framhållit angelägenheten av att kemiska anstalten i nuvarande läge erhåller ökade möjligheter till forskningsverksamhet och på grund härav föreslagit en höjning av anslaget med 29 000 kronor. I och för sig har jag intet att erinra mot bifall till förslaget men vill med hänsyn till det svävande läge, i vilket frågan om forskningsverksamhetens fort-

satta bedrivande enligt det föregående befinner sig, föreslå, att anslagshöjningen för nästa budgetår begränsas till *15 000 kronor*.

Såsom av det föregående framgår har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av *120 000 kronor* till forskningsverksamhet inom sprängämnesområdet. Denna medelsanvisning, som delvis betingats av nu rådande extraordinära förhållanden, har icke ansetts böra falla inom den av 1942 års riksdag angivna ramen för försvarets kostnader under femårsperioden 1942/1947. I sina nu föreliggande anslagsäskanden har fabriksstyrelsen hemställt, att för motsvarande ändamål måtte för nästa budgetår under förevarande anslag beräknas ett belopp av *85 000 kronor*. Såvitt av framställningen framgår, anses detta belopp motsvara de under fredstid normalt för ändamålet erforderliga kostnaderna. Då det ur försvarets synpunkter är av synnerligen stor betydelse, att utvecklingen på sprängämnesområdet följes och nya sprängmedel framställas, anser jag mig böra biträda det sålunda framställda förslaget.

Fabriksstyrelsen har erinrat om de åtgärder som under de senaste åren vidtagits för att främja maskeringstekniken inom försvarsväsendet. Frågor på detta område handläggas dels av en avdelning inom kemiska anstalten, dels ock av en av överbefälhavaren tillsatt kommitté. Då behovet av medel för detta ändamål nära sammanhänger med rådande beredskapsförhållanden, har Kungl. Maj:t för forskningsverksamhetens bedrivande ställt medel till förfogande med anlitanade av förskottsstaten för försvarsväsendet, varförutom från samma stat avsevärda belopp anvisats för utförande av aktuella maskeringsarbeten. Förskottsstatens ianspråktagande för forskningsverksamhet på detta område innebär icke ett principiellt ståndpunktstagande till frågan huruvida även i fredstid medel för verksamheten skola normalt utgå utan endast till frågan om behovet under rådande beredskapsförhållanden av medel för ändamålet. Erfarenheterna från den hittills bedrivna verksamheten utvisa, att kostnaderna för en ändamålsenligt utförd maskering bliva relativt höga men att resultatet kan förbättras och kostnaderna nedbringas genom en tillfredsställande planläggning och ett målmedvetet bedrivet forskningsarbete. Med hänsyn härtill har jag intet att erinra mot att under förevarande anslag medel beräknas för bedrivande fortsättningsvis av forskningsverksamhet i maskeringsfrågor och förordar även, att för ändamålet för nästa budgetår avses det av fabriksstyrelsen äskade beloppet av *120 000 kronor*. Dock vill jag framhålla angelägenheten av att dessa kostnader reduceras i den mån övergång sker till fredsforhållanden.

Jag övergår härefter till frågan om den tekniska utformningen av den stat, som bör fastställas för ifrågavarande anslag. Det bör eftersträvas, att kostnaderna för den forskningsverksamhet, som utföres vid kemiska anstalten, belasta nu förevarande anslag, som, i den mån verksamheten bedrivs på uppdrag av andra myndigheter eller eventuellt av enskilda, bör tillföras häremot svarande ersättning i form av särskilda uppbördsmedel. Såsom av det föregående framgår har luftskyddsinspektionen alltsedan anstaltens tillkomst bidragit till forskningsverksamheten, vilket bidrag för närvarande utgör *25 000 kronor* för år. Vidare ha arméförvaltningens förut-

varande tygdepartement och luftskyddsinspektionen bestritt vissa kostnader vid anstalten för kontroll av gasskyddsmateriel. Fabriksstyrelsen har nu föreslagit, att beloppet å 25 000 kronor skall belasta förevarande anslag och att för efterprovning och efterbesiktning av gasskyddsmateriel skall under samma anslag beräknas ett belopp av 50 000 kronor. I och för sig har jag häremot intet annat att erinra än att jag finner dels sistnämnda medelsanvisning böra begränsas till 30 000 kronor, dels ock beloppet å 25 000 kronor böra gäldas av luftskyddsinspektionen — i den mån behov av sådan medelsanvisning av detta ämbetsverk prövas föreligga — och beloppet å 30 000 kronor av sistnämnda ämbetsverk och av arméförvaltningens tygavdelning. Detta synes kunna ernås därigenom, att på staten för förevarande anslag upptagas nämnda belopp av tillhoppa ($25\,000 + 30\,000 =$) 55 000 kronor samt att på samma stat uppföres en särskild inkomstpost för uppbördsmedel, å vilken såsom ersättning från luftskyddsinspektionen respektive tygavdelningen upptages nämnda belopp av 55 000 kronor. Under samma inkomstpost bör vidare i enlighet med riksräkenskapsverkets förslag beräknas en formell delpost av 100 kronor, i samband varmed bör föreskrivas, att ersättningar för andra vid anstalten utförda arbeten — exempelvis avgifter, som sammanhånga med verksamheten vid det under nästa punkt omförmälda köldlaboratoriet — skola redovisas såsom uppbördsmedel under delposten. Utöver å anslaget beräknade utgifter torde i enlighet med riksräkenskapsverkets förslag å anslaget få avföras utgifter för forskningsverksamhet intill det belopp, varmed uppbördsmedel tillförts anslaget. I likhet med riksräkenskapsverket förutsätter jag, att resekostnader vid redovisningen skola särskiljas från andra omkostnader. Även i övrigt anser jag mig kunna biträda de av riksräkenskapsverket framställda förslagen.

Med hänsyn till vad fabriksstyrelsen anfört finner jag mig icke för närvarande böra taga ställning till frågan om överflyttning av vissa medel från förevarande anslag till anstaltens avlönings- och omkostnadsanslag. Denna fråga torde aktualiseras i samband med prövningen av frågan om forskningsverksamhetens framtida organisation. Emellertid vill jag framhålla lämpligheten av att i varje fall de kostnader under förevarande anslag, som belöpa på anställande av extra-ordinarie personal, i sinom tid överföras till anstaltens avlöningsanslag.

Vid bifall till vad sålunda föreslagits bör anslaget uppföras med ett belopp av ($115\,000 + 15\,000 + 85\,000 + 120\,000 + 55\,000 - 55\,000 - 100 =$) i avrundat tal 335 000 kronor. Så stor del av sistnämnda belopp, som motsvarar prisläget den 1 juli 1941, bör belasta den av 1942 års riksdag för försvarsväsendet angivna kostnadsramen.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslaget med beaktande av vad nu anförts. Jag vill emellertid förutskicka, att vissa avvikelser från den nu angivna kostnadsfördelningen kunna bli erforderliga, i vilket hänseende Kungl. Maj:t bör äga fatta beslut. I detta sammanhang vill jag erinra, att fabriksstyrelsen, såsom framgår av förenämnda tidigare denna dag anmälda proposition angående vissa byggnadsarbeten m. m. för försvaret, hemställt om anvisande av ett anslag av 8 000 kronor för nästa

budgetår för täckande av driftkostnaderna vid förutnämnda köldlaboratorium. Då jag förutsätter, att dessa kostnader skola bestridas från förevarande anslag och att kostnaderna — med hänsynstagande till inflytande provavgifter — torde kunna bestridas inom ramen för förutnämnda belopp av 335 000 kronor, anser jag mig icke böra förorda anvisande av särskilt anslag för ändamålet.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. måtte föreslå riksdagen

att till *Kemiska anstalten: Forskningsverksamhet* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 335 000 kronor.

Kemiska anstalten: Utrustning av köldlaboratorium, reservationsanslag. I särskild proposition tidigare denna dag har under kapitalbudgeten å försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond, föreslagits, att för budgetåret 1944/45 skall beräknas ett belopp av 301 000 kronor, motsvarande enligt prisläget den 1 juli 1941 260 000 kronor, för vissa byggnadsföretag vid kemiska anstalten. Av förstnämnda belopp belöpa 270 000 kronor på anläggande av ett köldlaboratorium, avsett att anknytas till den militära forskningsverksamhet, som bedrivs vid anstalten. Beträffande behovet av ett dylikt laboratorium samt fördelningen av kostnaderna för detsamma får jag hänvisa till nämnda proposition.

Av sagda proposition framgår jämväl, att för utrustning av laboratoriet ett belopp av 30 000 kronor ansetts erforderligt, varav för lös inredning och instrumentutrustning 28 000 kronor samt för diverse oförutsedda utgifter 2 000 kronor.

Departements-
chefen.

För utrustning av laboratoriet torde i enlighet med föreliggande förslag ett belopp av 30 000 kronor böra anvisas genom uppförande av ett särskilt reservationsanslag å riksstaten. Kostnaden, varav ett belopp av omkring 25 000 kronor synes vara att hänföra till prisläget den 1 juli 1941, bör med sistnämnda belopp belasta femårsplanens kostnadsram.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kemiska anstalten: Utrustning av köldlaboratorium* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 30 000 kronor.

CENTRALA CIVILANSTÄLLNINGSBYRÅN.

Centrala civilanställningsbyrå: Avlöningar, förslagsanslag.

Budgetåret 1942/43	kronor 25 000
» 1943/44	» 25 300
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 34 500

Anslaget för innevarande budgetår disponeras på sätt framgår av statsliggaren för nämnda budgetår, s. 155.

I statsverkspropositionen (fjärde huvudtiteln, punkt 146) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till förevarande ändamål för nästa budgetår beräkna ett förslagsanslag av 45 000 kronor

För nästa budgetår finner jag mig icke böra föreslå annan ändring beträffande förevarande anslag än som föranledes av löneklassuppflyttning för ett vid byrån anställt kontorsbiträde, motsvarande en kostnadsökning av 200 kronor, samt av vad jag anfört under avsnittet *Manskapsrekryteringen m. m., d. v. s.* en höjning med 9 000 kronor. Nämda belopp, tillhopa 9 200 kronor, torde böra fördelas så, att den i avlöningsstaten för byrån upptagna anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal ökas med 8 000 kronor och posten till rörligt tillägg med 1 200 kronor. För nästkommande budgetår torde anslaget därför böra upptagas till $(25\,300 + 8\,000 + 1\,200 =) 34\,500$ kronor. De i staten uppförda posterna till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, och till sammanträdesarvoden böra ej under nästa budgetår få av byrån disponeras, därest de funktioner, som åvila byråns styrelse, under nämnda budgetår handhas av statens arbetsmarknadskommission. Liksom hittills bör emellertid Kungl. Maj:t äga medgiva undantag härifrån.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels höja den i avlöningsstaten för centrala civilanställningsbyrån uppförda anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal med 8 000 kronor till 28 600 kronor och anslagsposten till rörligt tillägg med 1 200 kronor till 4 200 kronor samt förty höja avlöningsstatens slutsumma till 34 500 kronor,

dels ock till Centrala civilanställningsbyrån: Avlöningar för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 34 500 kronor.

Centrala civilanställningsbyrån: Omkostnader, förslagsanslag.

Anslaget disponeras för innevarande budgetår på sätt framgår av statsliggaren för nämnda budgetår, s. 155.

Budgetåret 1942/43	kronor	4 000
» 1943/44	»	4 000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	60 000

Anslaget disponeras för innevarande budgetår på sätt framgår av statsliggaren för nämnda budgetår, s. 155.

I årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 147) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till förevarande ändamål för nästa budgetår beräkna ett förslagsanslag av 5 000 kronor.

I enlighet med vad jag anfört under avsnittet *Manskapsrekryteringen m. m.* bör anslaget ökas med 57 000 kronor i förhållande till beloppet för innevarande budgetår. För nästkommande budgetår torde anslaget därför böra upptagas till i avrundat tal 60 000 kronor. Under erinran att det ankommer på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslaget hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att till Centrala civilanställningsbyrån: Omkostnader för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 kronor.

E. Diverse.

Civilanställnings befrämjande, reservationsanslag.

Budgetåret 1942/43	kronor	100
» 1943/44	»	100
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	10 000

Anslaget har med hänsyn till befintliga reservationer upptagits med allenast formella belopp för budgetåren 1942/43 och 1943/44.

I årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 168) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till förevarande ändamål för nästa budgetår beräkna ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Såsom framgår av vad jag anfört under avsnittet Manskapsrekryteringen m. m., ha 1942 års civilanställningssakkunniga ansett sig förhindrade att framlägga förslag till åtgärder beträffande civilanställningsverksamheten utom såvitt angår civilanställningsorganens organisation. Ehuru vissa reservationer finnas å förevarande anslag, anser jag, med hänsyn till omfattningen av de åtgärder för civilanställnings befrämjande som kunna beräknas bli erforderliga under nästa budgetår, försiktigheten bjuda, att anslaget höjes till det i statsverkspropositionen beräknade beloppet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Civilanställnings befrämjande* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 10 000 kronor.

Viss militär forskningsverksamhet, reservationsanslag. Å riksstaten har från och med budgetåret 1940/41 funnits uppfört ett reservationsanslag till militärfysisk verksamhet. Angående upptagandet av detta anslag å riksstaten får jag hänvisa till propositionen 1941: 2 (s. 48). För nästa budgetår synes för ifrågavarande ändamål ävensom för bestridande av de på nämnda budgetår belöpande kostnaderna för teleteknisk forskning böra anvisas ett gemensamt anslag, benämnt Viss militär forskningsverksamhet, under rubriken Diverse.

Beträffande nu angivna medelsbehov må framhållas följande.

Militärfysisk verksamhet. För detta ändamål har för budgetåret 1942/43 anvisats ett reservationsanslag av 340 000 kronor och för innevarande budgetår ett reservationsanslag av 310 000 kronor å riksstaten, varjämte i propositionen 1944: 2 (punkt 14) äskats ytterligare 100 000 kronor å tilläggsstat.

I innevarande års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 169) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Militärfysisk verksamhet för budgetåret 1944/45 beräkna ett reservationsanslag av 310 000 kronor.

Såsom av statsverkspropositionen framgår hade *Svenska nationalkommittén för fysik* i särskilda skrivelser den 27 oktober 1943 hemställt dels att för den militärfysiska verksamheten måtte i avvaktan på en slutgiltig organisation av den naturvetenskapligt-militärtekniska forskningen anvisas ett oförändrat anslag av 310 000 kronor för nästa budgetår, *dels ock* att utöver detta belopp måtte för samma budgetår upptagas ett belopp av intill 150 000 kronor att i mån av behov utgå för särskilda undersökningar. Beträffande sistnämnda medelsäskande framhölls, att det visat sig, att vissa undersökningar droge så stora kostnader, att de icke kunde bestridas av det för militärfysiska institutets normala drift avsedda anslaget. Nationalkommittén hade funnit det lämpligast med en fristående ansökan om dessa medel, då ianspråktagandet av desamma vore beroende av resultaten av under innevarande budgetår pågående försök.

Försvarets forskningsnämnd har förklarat, att nämnden funne det angeläget att den militärfysiska verksamhetens fortsatta bedrivande säkerställdes. Med hänsyn härtill tillstyrkte nämnden anvisande av 310 000 kronor för budgetåret 1944/45 men förutsatte, att medlens disponerande gjordes beroende av det beslut, Kungl. Maj:t kunde komma att fatta med anledning av forskningsnämndens förslag till ordnandet av den framtida forskningen för militära ändamål. Beträffande anslagsäskandet å 150 000 kronor gjorde sig samma synpunkter gällande. Nämnden funne dock, att medlen icke borde disponeras utan närmare motivering i varje särskilt fall, varvid förutsattes, att nämndens mening skulle inhämtas, innan beslut om utanordning fattades.

Sammanlagda medelsbehovet för militärfysisk verksamhet har sålunda för nästa budgetår beräknats till $(310\,000 + 150\,000 =) 460\,000$ kronor.

Teleteknisk forskning. Till teleteknisk forskning har, såsom närmare framgår av propositionen 1944: 163, å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 äskats ett reservationsanslag av 20 000 kronor. Särskilt änslag för dylikt ändamål har tidigare ej funnits uppfört å riksstaten. Beträffande behovet av dylik forskning och densammas anordnande får jag hänvisa till nämnda proposition. Såsom av propositionen framgår har chefen för försvarsstaben föreslagit, att en för samtliga försvarsgrenar gemensam teleteknisk forskningsanstalt skulle inrättas. För påbörjandet av här avsedda forskningsuppgifter vore minimibehovet av personal en forskare och två laboratoriebiträden (samtliga med ingenjörsexamen eller motsvarande utbildning). Årskostnaden för anställande av nämnda personal beräknades sålunda: för forskare 12 000 kronor samt för ettvarvt av två biträden 9 000 kronor inklusive tillägg, eller sålunda tillhoppa omkring 30 000 kronor. För verksamheten i övrigt erfordrades ett årsanslag av 40 000 kronor. Lokaler och instrument skulle tills vidare ställas till förfogande vid arméförvaltningens elektrotekniska laboratorium, medan personalen skulle anställas genom tygdepartementet. Medelsbehovet för helt budgetår kunde således uppskattas till $(30\,000 + 40\,000 =) 70\,000$ kronor.

Departements-
chefen.

I avbidan på ställningstagande till föreliggande förslag rörande den militära forskningsverksamhetens slutliga organisation torde fortfarande särskilda medel böra anvisas för militärfysisk forskningsverksamhet. För ändamålet ha enligt det föregående för innevarande budgetår anvisats 310 000 kronor på riksstaten samt härutöver äskats 100 000 kronor på tilläggsstat. För nästa budgetår har av svenska nationalkommittén för fysik äskats ett belopp av (310 000 + 150 000 =) 460 000 kronor. Då viktiga arbeten för närvarande pågå, har jag i och för sig intet att erinra mot bifall till kommitténs förslag. Jag förordar därför, att ett belopp av i avrundat tal 450 000 kronor avses för detta ändamål. Härav torde dock ett belopp av 150 000 kronor böra utanordnas först efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall efter hörande av försvarets forskningsnämnd.

Vidkommande behovet av medelsanvisning för teleteknisk forskning får jag hänvisa till vad i förenämnda proposition 1944: 163 i ämnet anförts. Jag har intet att erinra mot att, i överensstämmelse med föreliggande förslag, för ändamålet för nästa budgetår anvisas ett belopp av 70 000 kronor.

Förevarande anslag bör sålunda disponeras på följande sätt:

1. Militärfysisk forskningsverksamhet.....	kronor 300 000
2. Ytterligare medel för militärfysisk forskningsverksamhet, att utgå enligt Kungl. Maj:ts bestämmande.....	» 150 000
3. Teleteknisk forskningsverksamhet	» 70 000
	Summa kronor 520 000

Till det reservationsanslag å 520 000 kronor, som sålunda bör för ändamålet uppföras å riksstaten, torde vid utgången av innevarande budgetår eventuellt förefintliga reservationer å anslaget till militärfysisk verksamhet få överföras.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Viss militär forskningsverksamhet* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 520 000 kronor.

Industriens krigsorganisation, reservationsanslag. Å riksstaten för innevarande budgetår finnas för nu ifrågavarande ändamål uppförda tre särskilda reservationsanslag, nämligen ett till Armén: Industriell krigsberedskap, ett till Marinen: Industriens krigsorganisation och ett till Flygvapnet: Industriens krigsorganisation om respektive 200 000, 20 000 och 40 000 kronor. I årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkterna 46, 98 och 134) ha, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1944/45 beräknats anslag för ändamålet om respektive 100, 100 och 100 000 kronor.

Vidkommande frågan om de ändamål, vilka tillgodosetts med anlitande av motsvarande anslag för budgetåren 1941/42 och 1942/43, må följande framhållas.

De ändamål, som av arméförvaltningen tillgodosetts från anslaget till industriell krigsberedskap, avse vissa avlönings- och administrationskostnader, kostnader för experiment och försök, kostnader för vissa utredningsarbeten ävensom viss forskningsverksamhet avseende framställning av sprängämnen m. m. Marinförvaltningen har utnyttjat sitt anslag för nyssnämnda budgetår för utredningar och ritningsarbeten för ändring av hjälpfartyg för krigsbruk samt för återställande i ursprungligt skick av desamma, ritningskostnader m. m. beträffande torped-, radio- och nautisk materiel, utarbetande av ritningar för verktyg vid mintillverkning m. m. samt anskaffning av verktyg för tillverkning och kontroll av minmateriel, utredningar rörande standardisering samt prov med ersättningsmateriel, standardisering av materieldimensioner beträffande artillerieffekter, konstruktionsarbeten för specialarbetsmaskiner och verktyg för eldledningsinstrumenttillverkning, bidrag för anskaffande av arbetsmaskiner för pjästillverkning samt anordningar för undersökning av materiel till ammunitionsdelar. Vad slutligen angår de ändamål, som flygförvaltningen finansierat med anlitan- de av ifrågavarande anslag, har härutinnan inhämtats, att dessa ändamål avse kostnader för ämbetsverkets uppskovsverksamhet, experiment och försök för utprovning av förenklade tillverkningsmetoder för ammunition och bomber, experiment, försök och prov med syfte att skapa ny, inhemsk tillverkning oberoende av import samt konstruktionsverksamhet i samband med planering av dubblerad tillverkning av radiomateriel.

Genom beslut den 19 november 1943 har Kungl. Maj:t uppdragit åt krigsmaterielverket att i samråd med arméförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvaltningen och försvarets fabriksstyrelse *dels* verkställa utredning, huruvida å riksstaten för budgetåret 1944/45 borde upptagas anslag till industriell krigsberedskap och industriens krigsorganisation samt, därest detta ansåges erforderligt, vilka ändamål som borde tillgodoses med anlitan- de av ifrågavarande anslag ävensom till vilka belopp och under vilka beteckningar anslagen borde upptagas för budgetåren 1944/45, 1945/46 och 1946/47, *dels ock* till Kungl. Maj:t inkomma med den verkställda utredningen och de förslag, som kunde därav föranledas. Med anledning av vad sålunda förekommit har krigsmaterielverket i skrivelse den 2 februari 1944 anfört följande.

Av propositionen 1943:180 (s. 125) framgår, att den krigsindustriella planeringen skall utföras av krigsmaterielverket beträffande materiel, vars anskaffning åvilar verket, samt av de särskilda försvarsgrensförvaltningarna beträffande materiel, vars anskaffning ombesörjes av dessa. Det åligger emellertid krigsmaterielverket att biträda försvarsgrensförvaltningarna vid den av dem utförda planeringen. Ytterst vilar också ansvaret för planeringen av krigsindustrien i dess helhet på verket. Detta har nämligen till uppgift även att såsom ett sammanhållande och övervakande organ utöva överinseendet över den av försvarsgrensförvaltningarna utförda planeringen.

Av vad nyss anförts torde framgå, att — ehuru krigsmaterielverket är det ledande organet beträffande industriens krigsförberedelser — vissa uppgifter i förevarande avseende likväl alltjämt komma att åvila försvarsgrensförvaltningarna. Vidare torde böra framhållas vissa ytterligare planeringsuppgifter — för armén exempelvis organiserandet av krigsreparationstjänsten och för

marinen utrustningen av hjälpfartyg m. m. — som alltfört skola åvila försvarsgrensförvaltningarna. Till följd av dessa förhållanden torde försvarsgrensförvaltningarna för planeringsändamål böra förfoga över särskilda medel för bestridande av vissa avlönings- och administrationskostnader, kostnader för vissa experiment och försök, framför allt för användande vid krigsförhållanden av ersättningsmaterial, samt vidtagande av vissa åtgärder i övrigt, exempelvis anordningar vid reparationsverkstäder, smärre provbeställningar och dylikt. Om det sålunda torde få anses klart, att särskilda medel för industriella planeringsåtgärder fortfarande äro erforderliga för försvarsgrensförvaltningarnas del, måste det av samma skäl anses icke mindre påkallat, att jämväl krigsmaterielverket äger tillgång till särskilda medel för nämnda ändamål. Krigsmaterielverket finner sålunda, att särskilda anslagsmedel för uppgifter inom krigsindustriplaneringen böra stå till förfogande såväl för de tre försvarsgrensförvaltningarna som för krigsmaterielverket. Vad däremot angår försvarets fabriksstyrelses behov av medel för motsvarande ändamål beträffande styrelsen underställda fabriker får krigsmaterielverket framhålla, att enligt vad som upplysts från fabriksstyrelsen sagda medelsbehov avses skola tillgodoses i den ordning, som anges i styrelsens underdåniga skrivelse den 9 december 1943 angående förslag till bestämmelser i anledning av inrättandet av försvarets fabriksfond.

Vad angår frågan, till vilka belopp och under vilka beteckningar anslagen för ifrågavarande ändamål böra upptagas för budgetåren 1944/45, 1945/46 och 1946/47, får krigsmaterielverket till en början framhålla, att vissa svårigheter äro förknippade med en dylik beräkning på grund av den skiftande arten och omfattningen av de utgiftsändamål, som skola tillgodoses med anlåtande av ifrågavarande anslag. En genomgång av olika medelsbehov har emellertid givit vid handen, att följande belopp synas erforderliga för år räknat, nämligen för arméförvaltningen 100 000 kronor, för marinförvaltningen 75 000 kronor och för flygförvaltningen likaledes 75 000 kronor. För krigsmaterielverkets del uppskattas medelsbehovet till 150 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet för budgetår skulle sålunda uppgå till $(100\,000 + 75\,000 + 75\,000 + 150\,000 =) 400\,000$ kronor.

Sammanfattningsvis anser sålunda krigsmaterielverket, att för budgetåren 1944/45, 1945/46 och 1946/47 böra upptagas anslag för industriens krigsorganisation, med vilka medel böra bestridas kostnader för ändamål som i det föregående angivits.

Vid överläggningarna med representanter för försvarsgrensförvaltningarna har det ansetts lämpligast, att anslagsmedlen för ovannämnda ändamål ställas till förfogande under ett gemensamt anslag. Med hänsyn till anslagets natur torde detsamma böra uppföras såsom ett reservationsanslag under fjärde huvudtitelns huvudrubrik E. Diverse. Det torde sedermera böra ankomma på vederbörande förvaltningar och krigsmaterielverket i samråd att till Kungl. Maj:t avgiva förslag till anslagets fördelning på de olika myndigheterna. Anslaget synes böra benämnas »Industriens krigsorganisation.»

I enlighet med vad i det föregående anförts har krigsmaterielverket beräknat medelsbehovet för industriens krigsorganisation för budgetåret 1944/45 till 400 000 kronor. Med hänsyn till den beräknade storleken av nu förefintliga reservationer å de tre försvarsgrensförvaltningarnas särskilda anslag till industriens krigsorganisation för tidigare och innevarande budgetår har emellertid verket ansett, att anslagets totalbelopp för vart och ett av budgetåren 1944/47 borde kunna nedsättas till 300 000 kronor.

Den i ärendet verkställda utredningen ger enligt min mening vid handen, att behov av medel för nu berörda beredskapsändamål föreligger icke blott för försvarsgrensförvaltningarnas utan även för krigsmaterielverkets del. Vid sådant förhållande synes det även mig lämpligast, att anslagsmedlen för ändamålet ställas till förfogande under ett gemensamt anslag, uppfört såsom reservationsanslag under fjärde huvudtiteln huvudrubrik E. Diverse. Departements-
chefen.

Krigsmaterielverket har räknat med ett medelsbehov för industriens krigsorganisation för nästa budgetår av sammanlagt 400 000 kronor, vilket belopp emellertid enligt verkets mening med hänsyn till den beräknade storleken av nu förefintliga reservationer å de tre försvarsgrenarnas särskilda anslag för ändamålet kunde nedsättas till 300 000 kronor. För min del håller jag före, att med beaktande av dessa reservationer en ytterligare begränsning av medelsbehovet bör kunna ske. Jag räknar således med att för ändamålet skall för nästa budgetår erfordras ett anslag av 200 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om dispositionen av anslaget.

Till det reservationsanslag å 200 000 kronor, som sålunda bör uppföras å riksstaten, torde få överföras vid utgången av innevarande budgetår förefintliga reservationer å försvarsgrenarnas förenämnda anslag till industriell krigsberedskap och industriens krigsorganisation.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Industriens krigsorganisation* för budgetåret 1944/45
anvisa ett *reservationsanslag* av 200 000 kronor.

Försvarsfilm, reservationsanslag.

Budgetåret 1942/43	kronor	—
» 1943/44	»	50 000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	145 000

För budgetåret 1942/43 beräknades medel för motsvarande ändamål under försvarsgrenarnas undervisnings- och övningsanslag.

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag (fjärde huvudtiteln, punkt 174) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Försvarsfilm för budgetåret 1944/45 beräkna ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

Inom försvarsväsendet har framställts och distribuerats film av två slag, nämligen dels undervisningsfilm, avsedd att användas såsom åskådningsmaterial i den militära utbildningen, och dels upplysnings- och propagandafilm, avsedd att för stärkande av den civila försvarsberedskapen visas för allmänheten på de offentliga biograferna. Filmverksamhet av det förra slaget har bedrivits sedan lång tid tillbaka. Verksamheten har handhåfts av föreningen Armé-, Marin- och Flygfilm och det i anslutning till denna förening stående aktiebolaget Kinematografiska anstalten. Filmverksamhet av

det senare slaget har bedrivits under beredskapstiden, närmast av försvarstabens filmdetalj.

Föreningen bildades år 1920. Till sin juridiska konstruktion är den en ideell förening. Dess aktiva medlemmar utgöras av arméns, marinens och flygvapnets truppförband, militära föreningar m. m., vilka erlägga årsavgifter till föreningen. Årsavgifterna uppgå till 50 eller 100 kronor, beroende på truppförbandens storlek, och betalas av förbandens andelar i undervisnings- och övningsanslagen. Från början av sin tillkomst sysslade föreningen med såväl upptagning av militära filmer som uthyrning av dessa till truppförbanden. Uthyrningsverksamheten bedriver föreningen alltjämt. De filmhyror, som inflyta till föreningen från truppförbanden, härröra från förbandens övningsanslag. För sin verksamhet har den åtnjutit statsbidrag, vilka utgjort för ettvarvt av budgetåren 1937/38—1941/42 15 000 kronor och för budgetåret 1942/43 25 000 kronor. För budgetåret 1943/44 har till arméförvaltningens förfogande ställts ett belopp av 45 000 kronor att disponeras för utbetalning i mån av behov till föreningen för framställning av militär undervisningsfilm. Härjämte ha huvudsakligen från militära undervisningsanslag anvisats medel för framställning av vissa undervisningsfilmer, vilka utförts genom förmedling av föreningen. Under de fem senaste åren ha sålunda anvisats följande belopp, nämligen år 1939 11 900 kronor, 1940 18 200 kronor, 1941 41 000 kronor, 1942 9 125 kronor och 1943 42 800 kronor. — År 1928 upphörde föreningen med den del av dess verksamhet, som avsåg framställning av film. Denna verksamhet övertogs av förutnämnda ifrågavarande år bildade aktiebolag. Anledningen till bolagets bildande var enligt uppgift den, att föreningens ekonomi försämrats genom regementsindragningarna år 1927 och att bolagsbildningen befanns vara det mest praktiska sättet att hjälpa föreningen ekonomiskt. Föreningen skulle avskiljas från sådan verksamhet, som hade rent affärsmässig prägel, och bolaget skulle driva civil filmverksamhet i konkurrens med de privata företagen. Bolaget, som bildades av för föreningens verksamhet intresserade personer, hade från början ett aktiekapital å 5 000 kronor. Detta har sedermera ökats genom nyteckning och gratisemissioner och uppgår sedan år 1942 till 20 000 kronor, fördelat å 200 aktier. För bolagets verksamhet erforderligt lokalutrymme upplåtes av föreningen mot hyra inom av föreningen förhyrda lokaler. Det inbördes förhållandet mellan föreningen och bolaget har under årens lopp reglerats genom olika avtal. Gemensamt för dessa har varit, att föreningen förbundit sig att hos bolaget låta verkställa samtliga med föreningens verksamhet förenade filmupptagningar samt fotografiska arbeten och laboratoriarbeten, i den mån de falla inom bolagets verksamhet. För filmupptagning ha gällt huvudsakligen i kontrakten angivna priser. Utrustningen för filmupptagning och inventarierna för laboratorieverksamhet ha tillhört föreningen och uthyrts till bolaget mot viss årshyra. — Såsom föreningens sekreterare har sedan dess bildande fungerat majoren K. G. Dyhlén. Denne har tillika varit bolagets verkställande direktör.

Då det i april 1940 ansågs nödvändigt att utan dröjsmål igångsätta en

statlig militär filmpropaganda, fann man med hänsyn till angelägenheten av ett snabbt resultat oundgängligt att anknyta till något redan befintligt filmföretag. Valet föll därvid på föreningen-bolaget, främst med hänsyn till dessas tidigare erfarenhet i fråga om militär film. Filmdetaljen bildades den 20 april 1940 som en underavdelning av försvarsstabens dåvarande press- och upplysningsavdelning. Såsom chef för detaljen inkallades Dyhlén, vilken emellertid bibehöll ledningen av föreningen och bolaget. Filmdetaljen hade vid sin start varken lokaler, produktionsmateriel eller inventarier och var under den första tiden i dessa hänseenden helt hänvisad till föreningen-bolaget. Till en början förfogade detaljen icke heller över fotografer med vana vid upptagning av militär film i annan mån än bolagets fotografer kunde inkallas till tjänstgöring vid filmdetaljen. För att snabbt kunna framställa propagandafilmer fick detaljen vidare taga i anspråk av föreningen ägda undervisningsfilmer, vilka ljudsattes och omarrangerades. Mellan föreningen-bolaget och detaljen uppstod sålunda den intimaste kontakt. Till materielanskaffning, filmupptagning och verksamheten i övrigt beviljades detaljen anslag, första gången den 7 juni 1940. Till och med utgången av år 1943 har till detaljen för dess verksamhet anvisats tillhoppa 540 800 kronor. Efter hand skapades för detaljen genom materielanskaffning och personalanställning förutsättningar för en självständig verksamhet. Visst samband med föreningen-bolaget i lokalhänseende bibehölls emellertid, och gemenskapen i ledning upplöstes först den 1 december 1943 genom Dyhléns hempermittering såsom chef för filmdetaljen.

Sedan chefen för försvarsstaben i skrivelse den 3 november 1943 hemställt, bland annat, att i förslaget till riksstat från och med budgetåret 1944/45 måtte upptagas ett ordinarie reservationsanslag av 40 000 kronor att stå till chefens för försvarsstaben förfogande för försvarsupplysning medelst film, framställde arméförvaltningens civila departement i utlåtande över förslaget vissa av en preliminär specialundersökning föranledda erinringar mot förvaltningen av de medel, som anvisats för filmverksamhet inom försvarsväsendet.

Under hänvisning till att den av civila departementet verkställda revisionen varit av övervägande teknisk natur och tillika vore preliminär samt därför icke kunde giva den uttömmande belysning av ärendet, som vore nödvändig för att ernå ett riktigt bedömande av frågorna, anförde jag i yttrande till statsrådsprokollet den 3 december 1943, att en mer ingående undersökning syntes böra verkställas av förhållandena i samband med framställning av undervisnings-, upplysnings- och propagandafilm för militära ändamål, därvid uppmärksamhet borde ägnas även den verksamhet, som utövats av filmdetaljen intill den 1 december 1943. Utredningen borde dock icke begränsas till en granskning av den hittillsvarande verksamheten. Av icke mindre betydelse vore, att den toge sikte även på frågan i vad mån och under vilka former denna verksamhet i fortsättningen borde bedrivas. Innan utredning i berörda hänseenden verkställts, kunde ställning icke tagas till frågan om fortsatt medelsanvisning för framställning under

fred av militär undervisningsfilm. Utredningen borde därför bedrivas med största skyndsamhet på det att förslag i ämnet kunde underställas 1944 års riksdag.

Med anledning härav fann Kungl. Maj:t genom beslut den 3 december 1943 gott bemyndiga chefen för försvarsdepartementet att tillkalla högst fyra sakkunniga att inom departementet verkställa utredning rörande filmverksamheten inom försvarsväsendet samt avgiva de förslag, som av utredningen påkallades. Med stöd av bemyndigandet anmodade jag den 15 december 1943 majoren vid arméstaben B. E. L. Brusewitz, generaldirektören N. T. Löwbeer, ledamoten av riksdagens första kammare, redaktören J. E. Sandén samt auktoriserade revisorn P. O. Öhrling att utföra ifrågavarande uppdrag, därvid Löwbeer tillika anmodades att i egenskap av ordförande leda utredningsmännens arbete. I egenskap av expert ställdes förste revisorn i riksräkenskapsverket J. E. H. Cronmark till utredningens förfogande.

De sakkunnigas utlåtande.

I ett den 14 februari 1944 avgivet utlåtande ha de sakkunniga förklarat sig nödsakade att med hänsyn till den korta tid, som stått till förfogande för utredningen, företaga en uppdelning av denna. De sakkunniga ha sålunda framlagt resultatet av sin granskning av den hittillsvarande verksamheten ävensom avgivit förslag till medelsanvisning till filmverksamhet inom försvarsväsendet under budgetåret 1944/45 och åtgärder i samband därmed. Däremot ha de sakkunniga förklarat sig ämnat senare framlägga närmare förslag till verksamhetens bedrivande i fortsättningen.

a) Resultatet av granskningen.

I en sammanfattning av resultatet av undersökningen ha de sakkunniga anfört följande.

Den verksamhet, föreningen sedan år 1920 bedrivit för framställning och distribution av undervisningsfilm för militära ändamål, syntes från början haft att kämpa med svårigheter av olika slag. En av dessa torde ha varit bristande förståelse, icke minst inom ledande militära kretsar, för filmens värde såsom undervisningsmedel. En annan och icke mindre svårighet torde ha mött i de ekonomiska betingelserna för verksamhetens bedrivande. Denna faktor hade föranlett bildandet av förutnämnda aktiebolag. Förtjänsten av att berörda svårigheter av olika slag kunnat bemästras hade de sakkunniga funnit vara att främst tillskriva ledaren av bolagets och föreningens verksamhet majoren Dyhlén. Den nödvändiga förutsättningen för detta ledarskap hade bestått däri, att Dyhlén i sin person förenat militär erfarenhet och ett högt fackmässigt kunnande inom filmbranschen. I sistnämnda hänseende byggde de sakkunniga sitt uttalande på enhälliga omdömen av ett stort antal fackmän inom filmens område. Beträffande förhållandet mellan föreningen och dess medlemmar, truppförbanden, hade med anledning av i en rundskrivelse till arméns skol- och depåchefer därom gjord förfrågan, i de inkomna svaren samarbetet med föreningen utan undantag betecknats som gott, varjämte i ett fall framhållits värdet för föreningens medlemmar av att ha tillgång till »ett militärt betonat filmföretag som föreningen, dit man kunnat vända sig och tala samma språk». För tillgodoseende av

ändamålet med föreningens skapande hade dess verksamhet hittills enligt de sakkunnigas mening varit väl lämpad och det nyss citerade yttrandet gäve uttryck åt något väsentligt för detta omdöme.

Beträffande organisationen av den på våren 1940 inledda verksamheten för framställning av militär upplysnings- och propagandafilm hade filmdetaljen under tiden närmast efter dess inrättande varit hänvisad till ett intimt samarbete med föreningen och bolaget. Vid ett bedömande av värdet av detta samarbete för förverkligandet av syftet med detaljens inrättande ansåge sig de sakkunniga kunna uttala, att den snabba och effektiva produktion och distribution av militär propagandafilm, som kommit till stånd kort tid efter detaljens tillkomst, över huvud icke varit möjlig utan föreningens och bolagets enkanterligen Dyhléns insatser. Detta uttalande grundade de sakkunniga icke blott på kännedomen om att vid framställningen av propagandafilm till en början i stor utsträckning använts i föreningens och bolagets ägo befintlig militär undervisningsfilm utan även på omdömen av ett flertal personer i ledande ställning inom filmbranschen. Dyhléns insats hade härvid främst gällt ernåendet av en förmånlig distribution av de militära propagandafilmerna till de större biograferna, vilken möjliggjorts genom hans personliga kontakt med branschen. Emellertid hade detta nära samarbete mellan filmdetaljen, å ena, samt föreningen och bolaget, å andra sidan, främst med hänsyn till gemenskapen i ledningen varit ägnat att väcka misstanke om tillgodoseende av enskilda intressen på statens bekostnad och därmed utgjort upphovet till de av civila departementets revision framställda anmärkningarna. Man syntes då ha anledning att fråga dels huruvida icke ett utnyttjande av Dyhléns duglighet för uppgiften kunnat ske genom hans avkopplande från föreningen och bolaget i form av hans inkallande till heltidstjänst vid filmdetaljen, och dels huruvida icke i allt fall en avveckling av det nära samarbetet bort äga rum tidigare än som skett, varom för övrigt Dyhlén själv gjort framställning. I det förra hänseendet hade i avgivna yttranden framhållits, att Dyhléns bibehållande av ledningen för föreningen och bolaget nödvändiggjorts av det militära kravet på fortsatt bedrivande av framställningen av undervisningsfilm, som omhänderhåfts av föreningen och bolaget, och i det senare fallet hade hänvisats till bristen på ersättare för Dyhlén såsom chef för filmdetaljen. I båda dessa hänseenden hade mött det problem, som från början varit och även i framtiden syntes blixa ett av de mest svårlösta vid organiserandet av filmverksamhet för militära behov, nämligen att finna lämplig person för ledningen av verksamheten.

Vad angår de av civila departementets revision framställda anmärkningarna ha de sakkunniga till en början i skilda sammanhang påvisat de olägenheter ur kontrollsynpunkt, som den hittillsvarande verksamheten medfört.

I fråga om en anmärkning, som avsett av föreningen verkställd debitering vid leverans av smalfilmskopior till chefen för armén, ha de sakkunniga anför, att debiteringen — därest den icke medgäves ha tillkommit av miss-tag — måste anses anmärkningsvärd samt att rättelse syntes böra ske så att föreningen gottskreve chefen för armén ett belopp av 3 866 kronor 40 öre.

I anslutning till anmärkningar, som avsett dels ersättning för uthyrning av materiel och laboratorieutrustning från föreningen till bolaget och dels verkningarna med avseende å föreningens andel i bolagets vinst av ett mellan föreningen och bolaget år 1937 träffat avtal, ha de sakkunniga be-

handlat en ersättning, som utgått från bolaget till föreningen i form av s. k. omsättningsrabatter. De sakkunniga ha ansett det befogat att, såsom från bolagets sida gjorts gällande, jämställa omsättningsrabatterna med materielhyra till föreningen. På huvudsakligen denna grund ha de sakkunniga funnit, att föreningen icke hittills, såsom från revisionens sida framhållits, missgynnats i de hänseenden, som avsåges med ifrågavarande anmärkningar. Det har emellertid synts de sakkunniga som om betryggande garantier härvidlag icke förefunnes för framtiden, i det att föreningen icke genom avtal tillförsäkrats rätt till omsättningsrabatter från bolaget. De sakkunniga ha i detta sammanhang framhållit angelägenheten av att, därest den nuvarande organisationen av verksamheten bibehölles, bestämda och skäliga normer uppställdes för omsättningsrabatternas beräkning.

Av de sakkunniga verkställd granskning av bolagets räkenskaper och därtill hörande handlingar i andra hänseenden än civila departementets revisionsrapport givit anledning till har föranlett de sakkunniga att fästa uppmärksamheten på följande.

I det senaste av de avtal, som slutits mellan föreningen och bolaget, dagtecknat den 29 november 1943, funnes intagen en uppsägningsklausul, som ägde sin motsvarighet i tidigare, efter år 1937 träffade avtal mellan bolaget och föreningen. Ifrågavarande klausul hade i huvudsak det innehåll, att, därest avtalet från föreningens sida uppsades, bolaget skulle äga rätt att efter gottfinnande helt eller delvis övertaga föreningen vid uppsägningsstillfället tillhörig utrustning för filmupptagning samt inventarier för laboratorieverksamhet efter värdering. Vid skeende avräkning skulle hälften av de belopp, bolaget sammanlagt erlagt i materielhyra från den 1 januari 1938, anses såsom redan verkställd likvid. Hade föreningen därutöver sedan den 1 januari 1938 från bolaget bekommit anslag för materielinköp eller rabatter å i förevarande eller tidigare kontrakt stipulerade priser, skulle dessa belopp i sin helhet likaledes anses som redan verkställd likvid. Det syntes de sakkunniga som om berörda uppsägningsklausul skulle tillförsäkra bolaget otillbörliga förmåner på föreningens bekostnad. Enligt ordalydelsen skulle bolaget kunna påkalla klausulens tillämpning, även i det fall att föreningen uppsade kontraktet allenast för reglering av avtalsbestämmelserna, vilket knappast kunde anses rimligt. Meningen med klausulen hade väl icke heller varit denna, utan klausulen i fråga torde ha varit avsedd att tillämpas endast för den händelse föreningen uppsade kontraktet i syfte att avtalsförhållandet mellan bolaget och föreningen skulle helt upphöra. Men även med denna tolkning måste klausulen sägas på ett oskäligt sätt gynna bolaget. Det borde nämligen ihågkommas, att omsättningsrabatterna ansetts utgöra skäligt vederlag för bolagets låga hyra för materielen. Likväl skulle bolaget enligt berörda klausul vid övertagandet av materielen få räkna sig tillgodo omsättningsrabatterna samt halva den erlagda hyran. — De sakkunniga förutsatte, att avtalet på denna punkt underginge ändring, varigenom det anmärkta missförhållandet undanröjdes.

De sakkunnigas yttrande beträffande resultatet av undersökningen utmynnar i följande uttalande.

Sammanfattningsvis kunde framhållas, att utredningen i stort sett icke givit stöd för ett påstående, att för filmverksamheten vid försvarsväsendet anvisade medel förvaltats på sådant sätt, att enskilda intressen därigenom

gynnats. Fastmera hade de sakkunniga funnit, att verksamheten bedrivits med beaktande av att statens intressen skulle bliva tillgodosedda. De sakkunniga ville i detta sammanhang icke underlåta att framhålla att, därest bolagets räkenskaper ställts till förfogande vid den av departementet anordnade revisionen, anmärkningarna torde ha erhållit andra proportioner än som blivit fallet.

Om ock organisationen av filmdetaljens verksamhet givit ett gott produktionsresultat samt den ekonomiska sidan av verksamheten i stort sett icke kunde göras till föremål för klander, kvarstode likväl, att statens anspråk på kontroll över användningen av anvisade medel icke tillräckligt beaktats. Den misstanke om enskildas obehöriga gynnande, som det intima sambandet mellan å ena sidan filmdetaljen och å andra sidan föreningen och bolaget givit anledning till, skulle ha undvikits, därest genom statlig kontroll i någon form av föreningen och bolaget, t. ex. genom av Kungl. Maj:t utsedd revisor, förefunnits garantier mot otillbörliga vinster för enskilda personer. Med beaktande av att föreningen för sin verksamhet vore hänvisad till statliga anslag, såväl direkt i form av statsbidrag som indirekt genom de av statsmedel utgående filmhyrorna från truppförbanden, gjorde sig de nämnda synpunkterna på statlig kontroll i lika hög grad gällande beträffande det inbördes förhållandet mellan föreningen och bolaget.

b) De sakkunnigas förslag.

1. Undervisningsfilm. Beträffande de organisatoriska frågorna ha de sakkunniga anfört, att det med hänsyn till resultatet av undersökningen framstode som naturligt, att i fortsättningen — i allt fall innan en mera ingående prövning av hithörande frågor hunnit ske — verksamheten bedreves med bibehållande av en organisationsform, i vilken man tillgodo-gjorde sig de erfarenheter föreningen och bolaget representerade. Härvid ha emellertid de sakkunniga sagt sig förutsätta, att åtgärder vidtagas för att tillgodose statens berättigade krav på kontroll över verksamheten, och i detta hänseende anfört följande.

De sakkunniga ville för närvarande såvitt avsåge föreningen förordna, att en representant i styrelsen och en revisor utsåges av Kungl. Maj:t. Bestämmelser härom borde upptagas i föreningens stadgar och dessa borde enligt de sakkunnigas mening underställas Kungl. Maj:t för godkännande. Enahanda kontroll genom av Kungl. Maj:t utsedda representanter syntes de sakkunniga böra utövas i vad gällde bolaget. Härav betingad ändring i bolagsordningen torde sålunda böra vidtagas. Det syntes de sakkunniga lämpligt, att en och samma person utsåges såsom styrelseledamot respektive revisor i såväl föreningen som bolaget. Ersättning till de av Kungl. Maj:t utsedda representanterna borde gäldas av föreningen respektive bolaget.

Den militära organisationen för ledningen av produktionen av undervisningsfilm ha de sakkunniga funnit sig icke böra upptaga till prövning såvitt gäller förhållandena under nästa budgetår utan förklarat sig ämna taga ståndpunkt till denna fråga i senare utlåtande.

I fråga om behovet av undervisningsfilm för budgetåret 1944/45 ha de militära myndigheterna till de sakkunniga framställt önskemål dels om inspelning av ett ökat antal filmer och dels om framställning av ett större antal kopior än hittills av varje film. Härutinnan ha de sakkunniga anfört följande.

De sakkunniga funne såväl kravet på inspelning av ökat antal filmer som önskemålet om framställning av större antal kopior väl motiverade. I förra hänseendet kunde nämnas, att endast omkring hälften av de 160 undervisningsfilmer, som stode till förfogande, kunde anses fylla kravet på aktualitet, vilket vore en nödvändig förutsättning för undervisningsfilmens användbarhet. Härjämte kunde framhållas, att den av kriget föranledda minskningen av produktionen av undervisningsfilm medfört, att filmen icke kunnat hålla jämna steg med utvecklingen i fråga om vapen och stridsmetoder. Beträffande önskemålet om större antal kopior av filmerna ville de sakkunniga hänvisa till att den hittillsvarande alltför ringa tillgången till kopior säkerligen bidragit till en konstaterad ojämnhet i fråga om undervisningsfilmernas utnyttjande vid förbanden. Ehuru sålunda starka skäl föreläge för ett tillgodoseende av såväl det ena som det andra av de framförda önskemålen, syntes emellertid av praktiska skäl en viss modifiering vara nödvändig. Denna betingades av den för närvarande begränsade tillgången till kompetenta regissörer. Enligt de sakkunnigas bedömande kunde av sistnämnda skäl icke större antal än sammanlagt 20 undervisningsfilmer beräknas komma till utförande under nästkommande budgetår. Därest denna begränsning av produktionen beräknades proportionellt för de tre försvarsgrenarna, skulle detta innebära en inspelning av omkring 12 filmer för armén, 5 för marinen och 3 för flygvapnet.

Kostnaderna för framställning av undervisningsfilm kunde med ledning av prissättningen enligt gällande kontrakt mellan föreningen och bolaget beräknas till i medeltal 3 500 kronor per film. Den sammanlagda framställningskostnaden för 20 filmer skulle således komma att uppgå till 70 000 kronor. Enligt gjorda beräkningar uppginge kostnaderna för framställning av det för de olika försvarsgrenarna erforderliga antalet kopior av varje film till i medeltal 2 000 kronor för arméfilmerna, 1 300 kronor för marinfilmerna och 1 000 kronor för flygfilmerna. Den sammanlagda kostnaden för ovannämnda antal kopior till 20 på angivet sätt fördelade filmer skulle således uppgå till 33 500 kronor. Den totala kostnaden för filmer och kopior skulle utgöra omkring 100 000 kronor.

I detta sammanhang ville de sakkunniga erinra om att av det för innevarande budgetår under fjärde huvudtiteln under rubriken »Diverse» upptagna reservationsanslaget »Försvarsfilm» 5 000 kronor ställts till marinförvaltningens förfogande, att av chefen för marinen disponeras för upprättande och underhåll av filmdepåer. De sakkunniga förordade, att motsvarande belopp ställdes till marinförvaltningens förfogande jämväl för nästkommande budgetår.

Av vad sålunda anförts framgår, att de sakkunniga för budgetåret 1944/45 förordat anslag av statsmedel för militär undervisningsfilm med tillhoppa 105 000 kronor. Såsom jämförelse nämna de sakkunniga, att under år 1943 för samma ändamål av särskilda anslag disponerats statsmedel till ett sammanlagt belopp av 92 800 kronor.

2. Upplysnings- och propagandafilm. I anslutning till chefens för försvarsstaben i förenämnda skrivelse den 3 november 1943 gjorda hemställan, att i förslaget till riksstat för budgetåret 1944/45 måtte upptagas ett reservationsanslag av 40 000 kronor att stå till chefens för försvarsstaben förfogande för försvarsupplysning medelst film, ha de sakkunniga anført följande.

I likhet med vad av försvarsstabschefen anförts i ett den 15 november 1943 avgivet yttrande över den av arméförvaltningens civila departement avgivna revisionsrapporten hade de sakkunniga funnit den från filmdetaljens tillkomst rådande gemenskapen i ledningen för såväl detaljen som föreningen och bolaget ha varit ur kontrollsynpunkt olämplig. Sedan ändring i berörda hänseende numera skett, funne de sakkunniga de av försvarsstabschefen i förenämnda skrivelse och yttrande angivna riktlinjerna för verksamhetens fortsatta bedrivande icke giva anledning till erinran.

Beträffande kostnaderna hade dessa av ekonomiska skäl tänkts avsevärt nedbringade i förhållande till de föregående beredskapsåren genom en begränsning av filmproduktionen. För en dylik begränsning talade enligt de sakkunnigas mening jämväl det förhållandet, att i fråga om produktionen av nu förevarande slag av film syntes ha inträtt en viss mättnad, varmed kunde antagas följa svårigheter vid distributionen av dessa filmer. Emellertid funne de sakkunniga det av försvarsstabschefen äskade beloppet vara så lågt beräknat, att någon ytterligare nedskärning icke borde komma i fråga.

De sakkunniga ha under återopande av det anförda tillstyrkt, att för budgetåret 1944/45 i enlighet med chefens för försvarsstaben förslag anvisades ett belopp av 40 000 kronor för upplysnings- och propagandafilm.

3. Formen för medelsanvisningen. De sakkunniga ha förordat anvisande av medel för filmverksamhet inom försvarsväsendet under ett gemensamt anslag och i detta hänseende anfört följande.

För militär undervisningsfilm hade under riksstatens fjärde huvudtitel medel tidigare anvisats dels från ett under rubriken »Diverse» upptaget reservationsanslag benämnt »Försvarsfilm» och dels från arméns och marinens undervisningsanslag. För militär upplysnings- och propagandafilm hade medel anvisats med anlitande av vederbörligt anslag å förskottsstaten för försvarsväsendet. I sin framställning om medelsanvisning för budgetåret 1944/45 för sistnämnda slag av film hade chefen för försvarsstaben hemställt, att det äskade beloppet måtte uppföras å riksstaten som ordinarie reservationsanslag. De sakkunniga, som förordade denna anordning, ville föreslå, att för vinnande av överskådlighet medel för filmverksamhet inom försvarsväsendet för budgetåret 1944/45 anvisades under ett gemensamt anslag.

De sakkunniga ha i enlighet med vad sålunda anförts föreslagit, att för budgetåret 1944/45 under riksstatens fjärde huvudtitel under rubriken »Diverse» upptages ett särskilt anslag, benämnt »Försvarsfilm», å 145,000 kronor. Av detta anslag avses 100 000 kronor för framställning av undervisningsfilm, 5 000 kronor för upprättande och underhåll av filmdepåer för marinen samt 40 000 kronor för framställning m. m. av upplysnings- och propagandafilm. För dispositionen av förstnämnda anslagspost å 100 000 kronor syntes Kungl. Maj:t böra fastställa en särskild plan, varvid borde beräknas för arméns vidkommande omkring 65 000 kronor samt för marinens och flygvapnets del omkring 20 000 respektive 15 000 kronor.

Försvarsstabschefens förslag.

I sin förut omnämnda skrivelse av den 3 november 1943 angående fortsatt verksamhet för produktion och distribution av militär upplysnings- och

propagandafilm har chefen för försvarsstaben inledningsvis givit en översikt över denna verksamhet från dess början på våren 1940. Sålunda hade produktionen, till vilken motiv hämtats från verksamheten inom armén, marinen, flygvapnet och den frivilliga försvarsverksamheten, varit inriktad på två typer av filmer, nämligen dels kortfilmer, vilka dragit en framställningskostnad av 3 000—5 000 kronor per film, och dels journalfilmer med en produktionskostnad av 200—500 kronor per film. Härtill komme ett antal filmscener i förråd, avsedda att vid behov kunna tillgripas för en snabb utvidgning av filmproduktionen. Intill slutet av år 1943 hade framställts ett 60-tal kortfilmer och ett 70-tal journalfilmer. Kostnaderna för framställning av dessa filmer, inberäknat anskaffningskostnader för kamera- och annan materiel, hade intill den 1 oktober 1943 uppgått till ett sammanlagt belopp av omkring 483 000 kronor. Distributionen av filmerna hade skett huvudsakligen till de allmänna biograferna och i viss omfattning till truppförband ävensom till skilda slag av föreningar. Härjämte hade sådana filmer exporterats för visning i utlandet. Värdet av verksamheten kunde bedömas dels därav att pressens omdömen om filmerna varit i stort sett mycket välvilliga och dels därav att sakkunniga, som avgivit förslag rörande statligt stöd åt svensk filmproduktion, framhåvt betydelsen av ifrågavarande produktion.

Beträffande behovet av fortsatt filmverksamhet av förevarande art har i skrivelsen anförts, att man vid bedömande härav främst borde taga ställning till omfattningen av detta behov under fredstid. I detta avseende hänvisades till att överbefälhavaren, i yttrande över 1941 års försvarsutredning, i fråga om behovet av ett upplysningsorgan inom försvarsstaben med uppgift bland annat att producera och distribuera militär upplysningsfilm anfört, att en av orsakerna till behovet av ett sådant organ vore den, att folket icke på flera generationer sett stridskrafterna användas till rikets försvar. Allmänheten behövde därför fortgående upplysas om försvarets berättigande och om det militära arbetets egenart. Emellertid borde enligt försvarsstabschefens mening verksamheten begränsas till vad som vore strängt nödvändigt för att den skulle fylla sitt ändamål. I enlighet härmed kunde minimibehovet per budgetår beräknas till sammanlagt 6 kortfilmer och 8 journalfilmer, vartill borde läggas omkring 4 000 meter filmscener i förråd. Då den nuvarande organisationen med en särskild filmdetalj för produktionen förutsatte möjlighet att inkalla krigstjänstskyldig arbetskraft och således icke kunde bibehållas under fredsförhållanden, finge man utgå från att produktionen framdeles uppdroges åt enskilda filmproducenter. Med en beräknad kostnad vid fredsproduktion av 5 000 kronor per kortfilm och 500 kronor per journalfilm skulle framställningskostnaderna för det angivna antalet filmer uppgå till 34 000 kronor, vartill borde läggas kostnader för filmscener i förråd med 6 000 kronor. Totalkostnaden för militär upplysnings- och propagandafilm skulle således uppgå till 40 000 kronor per budgetår. Under beredskapstiden hade kostnaden för detta slag av verksamhet uppgått till, frånräknat utgifter för materielinköp, omkring 106 000 kronor per budgetår.

Berörda belopp om 40 000 kronor har, såsom tidigare nämnts, av försvarsstabschefen föreslagits bliva uppfört på riksstaten som reservationsanslag för budgetåret 1944/45.

Yttranden.

Över de sakkunnigas utlåtande ha efter remiss yttranden avgivits av cheferna för försvarsstaben, armén, marinen och flygvapnet, försvarets civilförvaltning, riksräkenskapsverket, föreningen Armé-, Marin- och Flygfilm samt aktiebolaget Kinematografiska anstalten.

Den av de sakkunniga verkställda granskningen har *försvarets civilförvaltning* funnit vara ofullständig och härutinnan anfört följande.

Med skrivelse den 30 november 1943 hade dåvarande arméförvaltningens civila departement överlämnat viss inom departementet verkställd utredning rörande försvarsstabens filmdetaljs, föreningens och bolagets verksamhet. I anslutning härtill hade departementet ifrågasatt, huruvida icke ytterligare utredning borde verkställas i ärendet med särskilt beaktande av huruvida föreningen och bolaget obehörigt tillgodoförts vinst på statsverkets bekostnad. Departementet hade saknat möjlighet att verkställa den allsidiga och icke uteslutande på räkenskapsmaterial grundade utredning rörande nämnda organisationers mellanhavanden, som enligt departementets mening var erforderlig för att bringa klarhet i hithörande spörsmål. Den nu föreliggande, av särskilda sakkunniga verkställda utredningen syntes emellertid huvudsakligen vara grundad endast på respektive organisationers räkenskaper och dessutom i stort sett begränsad till de erinringar, som framställts av civila departementets revision, varför densamma knappast kunde anses innebära en undersökning av det slag, departementet förordat i sin ovanberörda skrivelse.

Det centrala spörsmålet i detta sammanhang syntes vara huruvida det avtal, som reglerade förhållandet mellan bolaget och föreningen, för den förra organisationen medfört ekonomiska fördelar, som kunde anses otillbörliga. Med hänsyn till såväl att bolaget bildats i direkt anslutning till föreningens verksamhet som att ledningen för de båda organisationerna delvis varit gemensam, framstode en grundlig utredning på denna punkt såsom motiverad. Tillgängliga uppgifter angående det ekonomiska utbytet av bolagets verksamhet samt angående av bolaget utbetalda löner och arvoden kunde icke sägas giva belägg för att bolaget — såsom vid bolagets bildande varit avsikten enligt uppgift i utredningen — drivits enbart i föreningens intresse.

Ett spörsmål av intresse, vilket enligt civilförvaltningens mening bort beaktas i högre grad, än vad som skett, avsåge föreningens ställning i rättsligt hänseende. Föreningen hade helt kortfattat angivits som en ideell förening, vars medlemmar bestode av truppförband, kårer med flera militära organisationer. Föreningens medlemmar utgjordes sålunda av statliga organ, vilka icke ägde karaktär av självständiga rättssubjekt. Då vidare föreningens inkomster utgjordes av *dels* anslag till försvarsfilm, *dels* medlemmarnas (truppförbandens med flera) årsavgifter, filmhyror samt medel för framställning av vissa undervisningsfilmer, vilka samtliga inkomster härrörde från undervisnings- och övningsanslagen, syntes föreningen närmast böra betraktas såsom ett statligt förvaltningsorgan. Mot denna bakgrund och med beaktande av allmänna förvaltningsprinciper syntes det kunna ifrågasättas, om styrelsen bort utan Kungl. Maj:ts bemyndigande ikläda föreningen så vidsträckta förpliktelser, som skett exempelvis genom avtalet med bolaget.

Beträffande de sakkunnigas uttalanden om de av civila departementets revision framställda anmärkningarna har civilförvaltningen framställt vissa erinringar, beträffande vilka torde få hänvisas till yttrandet.

Riksräkenskapsverket har funnit den hittillsvarande organisationen ur kontrollsynpunkt i hög grad otillfredsställande men med hänsyn till resultatet av de sakkunnigas utredning funnit sig icke kunna framställa något ersättningsyrkande med utgångspunkt från det nu föreliggande materialet samt i detta sammanhang anfört följande.

Riksräkenskapsverket, som icke haft tillfälle att taga del av bolagets och föreningens räkenskaper, hade vid bedömandet av föreliggande spörsmål på grund härav och med hänsyn till den korta tid, som stått till förfogande icke kunnat granska de i remisshandlingarna lämnade uppgifterna. Detta hade givetvis inneburit en bestämd olägenhet, i det att riksräkenskapsverket icke kunnat erhålla den överblick över verksamheten i sin helhet, som varit önskvärd.

Då föreningen för sin verksamhet helt varit hänvisad till statliga anslag, såväl direkt i form av statsbidrag som indirekt genom de av undervisnings- och övningsanslag utgående medlemsavgifterna och filmhyrorna, syntes beträffande handhavandet av medel få ställas samma krav på föreningen som på statliga myndigheter. Ur denna synpunkt kunde riksräkenskapsverket icke finna annat än att det sätt, på vilket den ifrågavarande statliga filmverksamheten varit anordnad, måste ur kontrollsynpunkt anses vara i hög grad otillfredsställande. Särskilt gällde detta det kvittningsförfarande, som tillämpats vid utlåning av fotografier, med avseende å visningsrätten till film samt i fråga om ersättningen för uthyrning av materiel och laboratorieutrustning till bolaget. Riksräkenskapsverket funne särskilt olämpligt, att de nu ifrågavarande ekonomiska transaktionerna mellan bolaget, föreningen och filmdetaljen icke varit avtalsenligt reglerade. Då emellertid de sakkunniga konstaterat, att enskilt intresse därigenom icke blivit tillgodogjort på statens bekostnad och att verksamheten därigenom icke blivit oskäligt fördyrad, kunde riksräkenskapsverket med utgångspunkt från det nu föreliggande materialet icke framställa något ersättningsyrkande.

Föreningen Armé-, Marin- och Flygfilm har i anledning av anmärkningen beträffande debiteringen vid leverans av smalfilmskopior till chefen för armén förklarat sig komma att gottskriva denne det i anmärkningen angivna beloppet, 3 866 kronor 40 öre.

Med anledning av vad de sakkunniga enligt det föregående anfört i fråga om övriga anmärkningar har föreningen förklarat sig komma att med bolaget upptaga förhandlingar rörande reglering i fortsättningen av verksamheten och avtalsbestämmelserna mellan föreningen och bolaget. Föreningen ansåge sig dock böra avvakta Kungl. Maj:ts ställningstagande till det av de sakkunniga väckta förslaget om utseende av statlig styrelseledamot och revisor i föreningen.

Aktiebolaget Kinematografiska anstalten har i sistberörda hänseenden förklarat sig berett till förhandlingar på grundval av de förslag, som de sakkunniga kunde finna anledning framlägga, och har härutinnan vidare anfört följande.

Beträffande avtalet mellan bolaget och föreningen av den 29 november 1943 finge bolaget framhålla, att om så skulle anses lämpligt, detsamma vore

villigt, oberoende av avtalstidens utgång, omedelbart med föreningen upptaga förhandlingar om vissa ändringar i detsamma. Av de sakkunniga anförde klausul angående bolagets rätt att efter värdering övertaga (inköpa) en del utrustning och vissa inventarier måste ses mot bakgrunden av att i avtalet även stipulerades förbud för bolaget att självt anskaffa ifrågavarande utrustning. Klausulen i fråga hade av bolaget tolkats så, att densamma endast kunde tillämpas, om avtalsförhållandet mellan bolaget och föreningen helt skulle upphöra. Detta syntes framgå därav, att reglering av avtalsbestämmelserna ägt och ägde rum.

Bolaget har i övrigt framhållit, att dess verksamhet visserligen vore inriktad på att söka stödja föreningen men att bolaget vid sidan av dess arbeten för föreningen i mycket stor omfattning utförde arbeten för andra kunder i konkurrens med övriga bolag i filmbranschen.

I fråga om de sakkunnigas förslag har *försvarets civilförvaltning* uttalat, att förslaget angående föreningens organisation för budgetåret 1944/45 syntes kunna godtagas i avvaktan på den ytterligare utredning i nämnda hänseende, som de sakkunniga avsåge att förebringa. Civilförvaltningen ville emellertid redan nu framhålla, att föreningen med anledning av dess karaktär av ett slags statligt förvaltningsorgan helt och hållet borde ställas under statlig kontroll, eventuellt anslutas till annat statligt organ. Det syntes dessutom av principiella skäl önskvärt, att till ledamot i föreningens styrelse icke utsåges person, som vore ekonomiskt intresserad i företag inom filmbranschen.

Riksräkenskapsverket har uttalat att, då de sakkunnigas förslag till åtgärder för kontroll över verksamheten syntes innebära en förbättring i fråga om övervakningen över användningen av anvisade medel, riksräkenskapsverket i avvaktan på de sakkunnigas slutliga ställningstagande till organisationsformen för försvarsväsendets filmverksamhet kunde godtaga vad de sakkunniga i förevarande hänseende förordat. Emellertid ville riksräkenskapsverket ifrågasätta, huruvida det icke vore lämpligt att snarast möjligt överflytta anskaffningen av film för försvarets räkning på rent militära organ. Att en för statligt ändamål avsedd anskaffningsverksamhet, i stället för att handläggas av statliga organ, överlättes till en förening, som bildades på så sätt att underordnade myndigheter (de militära förbanden) däri inginge som medlemmar, funne riksräkenskapsverket olämpligt.

De sakkunnigas förslag till åtgärder för statlig kontroll över verksamheten har av såväl *föreningen* som *bolaget* lämnats utan erinran.

I vad avser anslag till filmverksamhet inom försvarsväsendet för nästkommande budgetår har de sakkunnigas förslag tillstyrkts eller lämnats utan erinran av *cheferna för försvarsstaben, armén och marinen*.

Chefen för flygvapnet har uttalat, att flygvapnets del i anslaget för militär undervisningsfilm för nästkommande budgetår av de sakkunniga beräknats alltför lågt och härutinnan anført följande.

För flygvapnets behov måste i en nära framtid allt starkare krav resas på filmverksamheten än hittills varit fallet. Den nuvarande begränsningen hade bland annat varit betingad av arbetsbördan inom flygvapnet under den på-

gående utbyggnaden samt av den nuvarande militära filmorganisationens begränsade resurser.

Såväl för upplysning som för undervisning borde filmen tagas i anspråk i ökad omfattning, bland annat för att rationalisera undervisningen i teknisk och praktisk tjänst — icke minst flygning. Härigenom syntes kostnader för dyrbar åskådningsmateriel och i viss mån sannolikt även flygtid kunna inbesparas.

Nuvarande resurser för en sådan utvidgad filmverksamhet torde emellertid vara otillfredsställande. Det syntes därför vara nödvändigt — såsom också utredningsmännen antytt — att en mera ingående prövning av hit-hörande frågor komme till stånd.

I avvaktan härpå hade chefen för flygvapnet intet att erinra mot de sakkunnigas förslag med undantag av det däri framlagda förslaget till flygvapnets del i anslaget för militär undervisningsfilm för budgetåret 1944/45.

Enligt betänkandet skulle för militär undervisningsfilm för budgetåret 1944/45 böra anvisas sammanlagt 100 000 kronor.

Härav skulle på flygvapnet komma allenast 15 000 kronor motsvarande kostnaderna för inspelning av 3 undervisningsfilmer. Övriga delar av anslaget skulle tillfalla armén och marinen.

Med hänsyn till svårigheterna att med till förfogande nu stående organisation utöka inspelningsverksamheten syntes det föreslagna antalet filmer var lämpligt avpassat. De härför beräknade kostnaderna syntes däremot icke räcka till. Anledningen vore att det i regel ställde sig väsentligt dyrare att inspela en film, som åskådliggjorde flygvapnets verksamhet, än de övriga försvarsgrenarnas. För i filmen ingående flygbilder bleve åtgången på råfilm sålunda i allmänhet betydande, beroende på svårigheterna att filma från flygplan i luften. Vidare måste filmningen ansluta sig till flygförbandens övningar, varigenom filmfotografen m. fl. ibland tvingades till lång och kostsam väntetid, t. ex. vid otjänlig väderlek.

För att orienterande filmer från flygvapnet överhuvudtaget skulle kunna tillförlämpligt utnyttjas och eventuellt få något propagandavärde borde de vara ljudfilmer. Samtliga depåer vid flygvapnet vore utrustade med ljudfilmsprojektorer. Ljudfilmer vore visserligen väsentligt dyrbarare än stumfilmer, men filmverksamheten vid försvarsväsendet torde vinna på att icke vara alltför efterbliven.

I flygförvaltningens medelsäskanden för budgetåret 1944/45 hade 30 000 kronor beräknats för inspelning av undervisningsfilm. Flygvapnets andel i anslaget borde upptagas med detta belopp.

Beträffande de sakkunnigas förslag angående formen för medelsanvisningen har *försvarets civilförvaltning* uttalat, att detta icke föranledde annan erinran från civilförvaltningens sida än att medlemsavgifter icke längre borde utgå med anlitande av statsmedel.

Riksräkenskapsverket har i sistnämnda hänseende förklarat sig vilja, utan att därmed taga slutlig ställning till frågan huruvida kostnaderna för framställning av film för försvaret i framtiden skola redovisas å ett för hela försvaret gemensamt anslag eller å anslag under de olika försvarsgrenarna, tills vidare förorda bifall till vad de sakkunniga nu föreslagit. Ämbetsverket har emellertid därvid förutsatt, att jämväl truppförbandens årsavgifter till föreningen, intill dess dennas verksamhet kunnat nedläggas, skola utgå från det föreslagna anslaget.

Såsom av det föregående framgår ha betydande anslag av statsmedel under de senaste åren utgått för framställande av militär undervisnings- samt upplysnings- och propagandafilm. Denna filmverksamhet har föranlett erinringar vid en granskning, som på initiativ från försvarsstaben utförts genom arméförvaltningens civila departements försorg. Erinringarna ha synts mig vara av den beskaffenhet, att en närmare undersökning varit påkallad. De sakkunniga, som på förslag av civila departementet med anledning härav tillkallats och bland vilka ingått både revisions- och filmteknisk expertis, ha verkställt en ingående granskning av de framställda erinringarna och av verksamheten i övrigt. På grundval av denna undersökning, för vilken i det föregående endast i korthet redogjorts och beträffande vilken torde i övrigt få hänvisas till handlingarna i ärendet, synes det möjligt att grunda ett omdöme rörande de framställda erinringarna och verksamhetens bedrivande.

Enligt den lämnade redogörelsen har aktiebolaget Kinematografiska anstalten sedan dess bildande år 1928 för föreningen Armé-, Marin- och Flygfilmers räkning handhaft den produktion av militär undervisningsfilm, till vilken anslag beviljats av statsmedel. Detta samarbete mellan föreningen och bolaget synes vid det förhållandet, att bolaget är ett helt privat företag, ha utgjort den huvudsakliga grunden till de betänkligheter, som yppats mot den hittillsvarande organisationen av filmverksamheten inom försvarsväsendet. Dessa betänkligheter ha ökat därigenom, att den under beredskapstiden inledda verksamheten för framställning av militär upplysnings- och propagandafilm stått under samma ledning som bolaget och föreningen och även i övrigt haft ett nära samband med dessa.

Syftet med bolagsbildningen har enligt vad de sakkunnigas utredning givit vid handen varit att finansiellt stödja föreningen vid en tidpunkt, då dess fortsatta verksamhet varit hotad av ekonomiska svårigheter. Utvecklingen av verksamheten efter bolagets tillkomst synes emellertid ha givit stiftarna tillfälle att väl gottgöra sig för de risker av ekonomisk art de iklätt sig genom sina kapitalinsatser i bolaget. Att denna gottgörelse skulle ha skett genom utnyttjande av föreningen och således i sista hand av de statsmedel, som anslagits till militär filmverksamhet, synes likväl såvitt av de sakkunnigas utredning framgår icke kunna göras gällande.

Vad angår förhållandet mellan bolaget och föreningen ha de sakkunniga beträffande den ersättning, som utgått från bolaget till föreningen i form av s. k. omsättningsrabatter och som varit av väsentlig betydelse för regleringen av de inbördes ekonomiska mellanhavandena, funnit föreningen icke vara tillförsäkrad betryggande garantier för framtiden i fråga om tillgodonjutande av dylik ersättning samt framhållit angelägenheten av att sådana garantier skapas i händelse av verksamhetens fortsättande i nuvarande organisationsform. Vidare ha de sakkunniga funnit en av bestämmelserna i ett mellan bolaget och föreningen gällande avtal vara av beskaffenhet att på ett oskäligt sätt gynna bolaget på föreningens bekostnad samt förklarat sig förutsetta, att avtalet på denna punkt undergår ändring. Jag finner dessa syn-

punkter böra beaktas. Bolagets styrelse har i avgivet yttrande förklarat sig vilja medverka till rättelse i berörda hänseenden. Lämpligen bör det uppdragas åt de sakkunniga att i samband med det fortsatta utredningsarbetet åvägbringa avtal härutinnan.

I fråga om av föreningen verkställd debitering för viss leverans till chefen för armén ha de sakkunniga ansett rättelse böra ske så att föreningen gottskriver statsverket ett belopp av 3 866 kronor 40 öre. Enär föreningen på sätt framgår av vad från dess sida anförts numera är beredd att verkställa denna återbetalning, anser jag mig icke böra närmare ingå på denna fråga.

Den av de sakkunniga i övrigt verkställda utredningen ger mig icke anledning till annat uttalande än att ifrågavarande filmverksamhet — såsom de sakkunniga framhållit och riksräkenskapsverket understrukit — icke varit ordnad på ett ur kontrollsynpunkt tillfredsställande sätt. Det är ofrånkomligt, att en verksamhet i den hittillsvarande formen med ett privatägt bolag i samverkan med en förening, som för sin existens är beroende av statliga anslag, från statens sida måste medföra anspråk på noggrann kontroll över användningen av anvisade medel. Huruvida man för att i detta hänseende erhålla betryggande garantier bör sträcka sig så långt att — såsom riksräkenskapsverket antytt — på rent statliga organ överflytta anskaffningen av film för försvarets räkning, finner jag tveksamt. Denna fråga torde emellertid komma under öfvervägande vid den fortsatta utredningen, vid vilken få mot varandra vägas fördelarna och nackdelarna vid en lösning av frågan enligt de av riksräkenskapsverket angivna riktlinjerna i jämförelse med nuvarande ordning. Däremot finner jag det uppenbart, att särskilda kontrollåtgärder redan nu böra vidtagas. Bolaget och föreningen ha i sina yttranden förklarat sig icke ha något att erinra mot att i enlighet med de sakkunnigas förslag inom bolaget och föreningen av Kungl. Maj:t utses en gemensam representant i styrelserna och en revisor, vilkas ersättning skola gäldas av bolaget respektive föreningen, samt att föreningens stadgar skola underställas Kungl. Maj:t för godkännande. I avvidan på den ytterligare utredning, som enligt det föregående avses skola ske, anser jag, att detta medgivande av staten bör utnyttjas endast för det fall att utredningen giver vid handen, att sådana anordningar böra på längre sikt vidtagas. Tills vidare bör kontrollen utövas på sådant sätt, att bolaget — liksom även föreningen — skall vara skyldig ställa sina räkenskaper till förfogande för granskning.

Från dessa förutsättningar är jag beredd att förorda fortsatt medelsanvisning för förevarande ändamål.

För nästkommande budgetår ha de sakkunniga förordat en ökad produktion av militär undervisningsfilm. Jag finner det ådagalagt, att filmen, rätt utnyttjad, utgör ett värdefullt hjälpmedel vid den militära undervisningen, även om dess betydelse härutinnan icke bör överskattas. Genom filmen kunna de olika försvarsmedlens uppgifter åskådliggöras på ett sätt som eljest icke skulle vara möjligt ens genom anordnandet av omfattande övningar. Genom lämpliga instruktionsfilmer kan bibringas en bättre uppfattning om värdet av samverkan inom förband och mellan olika förband. Visning av filmer om

spräng- och mintjänst kan i viss mån ersätta riskfyllda praktiska tillämpningsövningar. Materielens funktionssätt kan åskådliggöras o. s. v.

Det är självfallet, att sådana filmer för att kunna tjäna sitt syfte måste äga aktualitet. De filmer, som för närvarande stå till förfogande för den militära undervisningen, fylla i stor omfattning icke detta krav. Detta förhållande har sin grund dels däri att filmverksamheten under beredskapstiden till stor del varit inriktad på framställning av upplysnings- och propaganda-film, och dels däri att vapen och stridsmetoder under det pågående kriget undergått en utveckling, som filmproduktionen icke hunnit följa.

Med beaktande av dessa omständigheter finner jag det från de militära myndigheternas sida framställda och av de sakkunniga biträdda önskemålet om en ökad produktion av militär undervisningsfilm böra tillmötesgå. Det önskemål, som på sätt framgår av det föregående uttalats i fråga om framställning av ett ökat antal kopior av filmerna, är betingat därav, att med hänsyn till parallelliteten i utbildningen vid de olika förbanden ett relativt stort antal kopior erfordras, medan för närvarande endast ett fåtal sådana står till förfogande. För att möjliggöra ett effektivt utnyttjande av filmerna synes det mig vara av vikt, att sistberörda önskemål tillgodoses. De sakkunniga ha funnit sig böra av praktiska skäl förordna en begränsning av produktionen i förhållande till vad som föreslagits från de olika försvarsgrenarna. I anslutning härtill och med godtagande av de sakkunnigas kostnadsförslag beräknar jag, att för framställning av militär undervisningsfilm under budgetåret 1944/45 erfordras ett belopp av 100 000 kronor. Såsom av de sakkunnigas utredning framgår innebär detta en höjning med något över 10 % i förhållande till de belopp, som under år 1943 från olika anslag disponerats för hithörande ändamål.

I likhet med de sakkunniga förordar jag, att såsom fallet varit under innevarande budgetår ett belopp av 5 000 kronor ställes till marinförvaltningens förfogande, att av chefen för marinen disponeras för upprättande och underhåll av filmdepåer.

I sitt förslag beträffande produktion av militär upplysnings- och propagandafilm har chefen för armén räknat med ett minimibehov av 6 kortfilmer och 8 journalfilmer per budgetår. Det synes mig tveksamt, huruvida efter ett fredsslut en produktion av denna omfattning kan antagas bliva erforderlig. Med hänsyn till rådande beredskapsläge finner jag mig emellertid kunna tillstyrka, att för nästkommande budgetår kostnaderna för ifrågavarande ändamål beräknas med utgångspunkt från en produktion av den angivna omfattningen. I anslutning härtill och med tillämpning av de föreslagna kostnads-kalkylerna beräknar jag utgifterna för militär upplysnings- och propagandafilm för nästa budgetår till 40 000 kronor. Motsvarande utgifter under den hittills förflutna beredskapstiden ha enligt det föregående uppgått till omkring 106 000 kronor per budgetår.

Vad angår formen för medelsanvisningen finnes från min sida icke anledning till erinran mot chefens för försvarsstaben förslag, att medel till militär upplysnings- och propagandafilm uppföras å riksstaten. Jag tillstyrker vidare,

att såsom de sakkunniga föreslagit medel för såväl nyssnämnda ändamål som övrig filmverksamhet inom försvarsväsendet anvisas under ett gemensamt anslag. Härvid förutsätter jag, att i fortsättningen medel för ifrågavarande ändamål icke annat än i undantagsfall tagas i anspråk från andra anslag å riksstaten. Riksräkenskapsverket har föreslagit, att jämväl truppförbandens årsavgifter till föreningen, vilka för närvarande utgå av förbandens andelar i undervisnings- och övningsanslagen, skola utgå från nu ifrågavarande anslag. Denna fråga synes böra övervägas i samband med förutnämnda fortsatta utredning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera efter förslag av försvarets civilförvaltning fastställa närmare plan för anslagets fördelning.

Jag förutsätter, att de medel som inflyta genom den återbetalning, som enligt det föregående skall verkställas av förutnämnd förening, tillföras förevarande anslag såsom uppbördsmedel.

Under återopande av det anförda och med erinran, att anslagshöjningen — 95 000 kronor — till väsentlig del belöper på överförande till förevarande anslag av kostnader, som tidigare bestritts i annan ordning, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsfilm* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 145 000 kronor.

Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, förslagsanslag.

Budgetåret 1942/43 (under tolfte huvudtiteln).....	kronor 4 400 000
» 1943/44.....	» 5 400 000
» 1944/45 (<i>riksförsäkringsanstaltens förslag</i>).....	» 7 390 000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>).....	» 7 500 000

Kostnaderna för ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, bestridas för närvarande dels av beväringsskapets invalid- och pensionsfond, dels ock av nu ifrågavarande anslag, vilket före innevarande budgetår varit uppfört å riksstatens tolfte huvudtitel.

Bestämmelserna i ämnet innefattas i *dels* förordningen den 18 juli 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, *dels* — vidkommande ersättningsanspråk, grundade på olycksfall som inträffat eller sjukdom som yppats före den 1 januari 1928 — förordningen den 18 juni 1909 (nr 89) angående dylik ersättning, *dels ock* förordningen den 28 juni 1941 (nr 593) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring. Jämlikt särskilda under de senaste åren utfärdade författningar utgå tillika från anslaget dyrtidstillägg å vissa ersättningar enligt förenämnda förordningar.

Riksförsäkringsanstalten har i skrivelse den 27 augusti 1943 på anförda skäl anført, att kostnaderna under budgetåret 1944/45 för ersättningar enligt förenämnda författningar, om förstärkt försvarsberedskap måste upprätthållas i ungefär samma omfattning som under budgetåret 1942/43, icke borde be-

räknas till lägre belopp än förslagsvis 7 500 000 kronor, varvid emellertid framhållits, att storleken av det anslag, som för ändamålet borde upptagas under fjärde huvudtiteln, vore beroende av det belopp, som kunde komma att utgå från beväringsskaps invalid- och pensionsfond.

Statskontoret har i utlåtande den 17 september 1943 erinrat, att ämbetsverket i skrivelse till Kungl. Maj:t den 2 juni 1943 avgivit utlåtande och förslag angående statskontorets förvaltning underställda fonder m. m. Statskontoret hade därvid med avseende å beväringsskaps invalid- och pensionsfond uttalat bland annat, att ämbetsverket icke kunde finna något skäl för bibehållande av fonden i fråga. Ämbetsverket förordade förty, att fonden avvecklades samt att dess tillgångar toges i anspråk för statens räkning. Därest emellertid Kungl. Maj:t skulle finna fonden böra för nästkommande budgetår disponeras på sätt hitintills varit fallet, finge statskontoret meddela, att fonden för samma budgetår syntes kunna för i förevarande ärende avsett ändamål bidraga med ett belopp av 110 000 kronor.

I statsverkspropositionen (fjärde huvudtiteln, punkt 176) har förevarande anslag i avbidan på slutligt ställningstagande till riks försäkringsanstaltens förslag i fråga om revision av militärsättningsförrordningen uppförts med ett till 7 500 000 kronor beräknat belopp.

Genom proposition den 11 februari 1944, nr 107, har Kungl. Maj:t framlagt förslag till förrordning angående ändring i vissa delar av förrordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m. Då den till grund för propositionen liggande utredningen funnits vara i behov av överarbetning, ha i propositionen endast upptagits sådana förslag till ändringar i gällande bestämmelser på förevarande område, som ansetts kunna genomföras utan att avvakta resultatet av berörda överarbetning. I stort sett kunna propositionens förslag sägas innebära, förutom ökade förmåner i familjebidragshänseende, dels utvidgning av militärsättningsförrordningens tillämpningsområde såtillvida att viss icke ständigt tjänstgörande fast anställd personal erhåller rätt till ersättning enligt förrordningen, dels ock höjning av de belopp, vartill den årliga arbetsförtjänsten för värnpliktiga officerare och underofficerare skall antagas uppgå vid bestämmandet av ersättning enligt förrordningen. Förslagen äro avsedda att genomföras från och med den 1 juli 1944.

Med hänsyn härtill och under förutsättning att från beväringsskaps invalid- och pensionsfond kommer att för ifrågavarande ändamål utgå, såsom statskontoret beräknat, ett belopp av 110 000 kronor, synes medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår böra uppskattas till i avrundat tal 7 500 000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring*, för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 7 500 000 kronor.

Försvarets forskningsnämnd, reservationsanslag. Med den ståndpunkt, som jag enligt det föregående intagit till frågan om organisationen av forskningsverksamheten inom försvaret, erfordras jämväl för nästa budgetår ett särskilt reservationsanslag till försvarets forskningsnämnd. Medelsbehovet har av forskningsnämnden beräknats till 37 000 kronor, mot vilken beräkning intet synes vara att erinra.

Med erinran, att anslagsminskningen utgör 2 500 kronor, får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets forskningsnämnd* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 37 000 kronor.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven Berglund.

Bilaga 1.

Årskostnader för den sjunde jaktflottiljen efter femårsperioden.

	Kostnad	
	Kronor	Kronor
<i>Avlöningar m. m. till fast anställd personal.</i>		
Avlöningar till aktiv personal m. fl. förslagsanslag:		
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	769 000	
2. Avlöningar till personal å avgångsstat, förslagsvis	—	
3. Avlöningar till personal å disponibilitetsstat, förslagsvis ..	—	
4. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattning, förslagsvis	12 300	
5. Avlöningar till extra ordinarie fänrikar, förslagsvis	19 100	
6. Avlöningar till icke-ordinarie ekonomipersonal vid mat-inrättningar, förslagsvis	34 000	
7. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis: extra ordinarie och extra tjänstemän, förslagsvis	167 000	
8. Arvoden och övriga ersättningar utöver lön till ordinarie tjänstemän	—	
9. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	4 000	
10. Flygtillägg m. m., förslagsvis	207 000	
11. Avgången manskaps anställning å civilanställningsstat, förslagsvis	1 000	
12. Rörligt tillägg, förslagsvis	147 600	1 861 000
Avlöningar till personal å reservstat, förslagsanslag	—	
Avlöningar till personal i flygvapnets reserv, förslagsanslag ..	7 000	
Rekryteringskostnader och avskedspremier m. m., förslagsanslag	5 000	
Ekiperingsersättningar, förslagsanslag	21 000	33 000
<i>Avlöningar och familjebidrag åt värnpliktiga.</i>		
De värnpliktigas avlöning, förslagsanslag	120 000	
Familjebidrag åt värnpliktiga, förslagsanslag	1 500	121 500
<i>Sjukvård.</i>		
Sjukvård, förslagsanslag	11 000	
Sjukvårdsmateriel, reservationsanslag	2 400	13 400
<i>Resor och militärtransporter.</i>		
De värnpliktigas färdkostnader, förslagsanslag	15 000	
Resersättningar m. m., förslagsanslag	10 000	25 000
<i>Expenser m. m.</i>		
Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt, förslagsanslag	130 000	
Övriga expenser m. m., reservationsanslag	11 500	
Publikationstryck, förslagsanslag	—	141 500
<i>Mathållning, förslagsanslag</i>	—	280 000
<i>Intendenturmateriel m. m.</i>		
Beklädnad, reservationsanslag	179 000	
Kasern- och förplagnadsutredning, reservationsanslag	30 000	
Musikmateriel, reservationsanslag	—	209 000
<i>Undervisning och övningar.</i>		
Undervisningsmateriel m. m., reservationsanslag	10 000	
Flygvapnets övningar, reservationsanslag	1 082 000	1 092 000

	Kostnad	
	Kronor	Kronor
Bevakningshundtjänsten, förslagsanslag	—	1 000
Flygmateriel m. m.		
Anskaffning av flygmateriel, reservationsanslag	1 542 000	
Underhåll av flygmateriel, reservationsanslag	634 000	
Vapen och ammunition, reservationsanslag	429 000	
Motorfordon och motorbåtar, reservationsanslag	90 000	
Motorvältar för flygfälten, reservationsanslag	13 000	
Snöröjningsmateriel, reservationsanslag	40 000	6 626 000
Summa	—	9 903 400

eller i avrundat tal, 9 900 000 kronor.

¹ Årskvot för flygmaterielen beräknad å flygplan typ JX.

Bilaga 2.

Årskostnader för den sjunde jaktflottiljen under femårsperioden (budgetåret 1946/47).

A n s l a g	Kostnad kronor
Avlöningar till aktiv personal m. fl.	1 387 000
Avlöningar till personal i flygvapnets reserv	7 000
Rekryteringskostnader och avskedspremier m. m.	5 000
Ekiperingsersättningar	21 000
De värnpliktigas avlöning	94 000
Familjebidrag åt värnpliktiga	1 500
Sjukvård	11 000
Sjukvårdsmateriel	2 400
De värnpliktigas färdkostnader	15 000
Reseersättningar m. m.	10 000
Bransle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	120 000
Övriga expenser m. m.	11 500
Publikationstryck	—
Mathållning	254 000
Beklädnad	160 000
Kasern- och förplägnadsutredning	27 000
Musikmateriel	—
Undervisningsmateriel	10 000
Flygvapnets övningar	647 000
Bevakningshundtjänsten	550
Anskaffning av flygmateriel (årskvot)	4 766 000
Underhåll av flygmateriel	314 000
Vapen och ammunition	429 000
Motorfordon och motorbåtar	90 000
Motorvältar för flygfälten	13 000
Snöröjningsmateriel	40 000
Summa	8 435 950

eller i avrundat tal 8 400 000 kronor

Bilaga 3.

Engångskostnader för den sjunde jaktflotttiljen.

	Kostnad kronor
Engångskostnader för anskaffning av flygmateriel	32 271 000
Engångskostnader för anskaffning av vapenmateriel	1 029 000
Byggnader (beräknat avskrivningsbehov)	7 057 000
Sjukvårdsmateriel	49 000
Intendenturmateriel m. m.	1 481 000
Undervisningsmateriel	79 000
Övriga expenser	45 000
Bevakningshundtjänsten	2 700
Anskaffning av mobiliseringsammunition	7 195 000
Motorfordon och motorbåtar	284 000
Motorvältar m. m. för flygfälten	40 000
Eldsläckningsmateriel	130 000
Snöröjningsmateriel	210 000
Summa	49 872 700

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
A. <i>Vissa särskilda frågor</i>	2
Övergången till den nya organisationen av försvarsväsendets centrala förvaltning	2
Uppsättande av en sjunde jaktflottilj	7
Vissa frågor rörande utbildningen inom marinen m. m.	22
Manskapsrekryteringen m. m.	39
Den militära väderlekstjänstens organisation	42
B. <i>Centrala förvaltningsmyndigheter</i>	48
Försvarets civilförvaltning:	
Avlöningar	48
Omkostnader	54
Försvarets sjukvårdsförvaltning:	
Avlöningar	58
Omkostnader	64
Krigsmaterielverket:	
Avlöningar	65
Omkostnader	89
Förrådsorganisationen m. m.	91
Vissa beredskapskostnader	92
Arméns fortifikationsförvaltning:	
Avlöningar	94
Omkostnader	100
Arméförvaltningen:	
Avlöningar	101
Omkostnader	111
Marinförvaltningen:	
Avlöningar	112
Omkostnader	116
Flygförvaltningen:	
Avlöningar	121
Omkostnader	134
C. <i>Försvarskrafterna</i>	135
Försvarsstaben:	
Avlöningar	135
Omkostnader	142
Armén:	
Avlöningar till aktiv personal m. fl.	143
Rekryteringskostnader och avskedspremier m. m.	187
De värnpliktigas avlöning	187
Uppförande av vissa baracker i Visby	190
Bidrag till badinrättning i Boden	190

Marinen:

Avlöningar till aktiv personal m. fl.....	195
Rekryteringskostnader och avskedspremier m. m.....	231
De värnpliktigas avlöning	231
Engångskostnader för anskaffning av undervisningsmateriel m. m. för sjömansskolan	232
Anskaffning av utrustning för vissa verkstäder	235
Anskaffning av viss teknisk materiel	237

Flygvapnet:

Avlöningar till aktiv personal m. fl.....	238
Rekryteringskostnader och avskedspremier m. m.....	260
De värnpliktigas avlöning	261

D. Vissa till försvaret hörande institutioner 263

Kemiska anstalten:

Avlöningar	263
Omkostnader	264
Forskningsverksamhet	264
Utrustning av köldlaboratorium	272

Centrala civilanställningsbyrån:

Avlöningar	272
Omkostnader	273

E. Diverse 274

Civilanställnings befrämjande	274
Viss militär forskningsverksamhet	274
Industriens krigsorganisation	276
Försvarsfilm	279
Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militär- tjänstgöring	296
Försvarets forskningsnämnd	298

Bilagor 299